

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

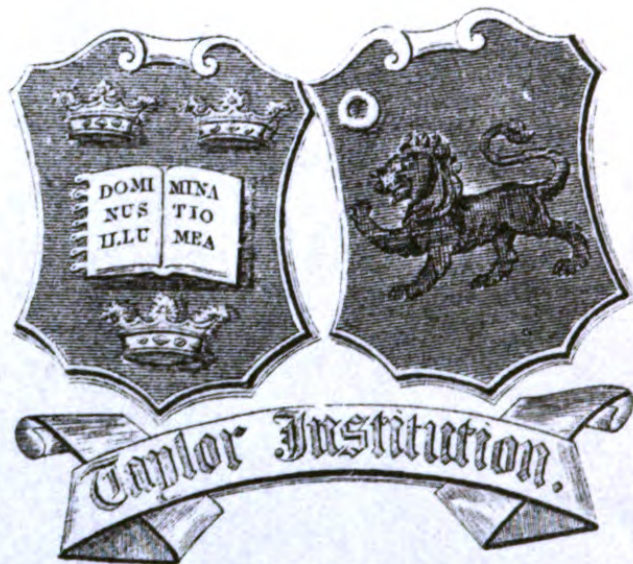
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

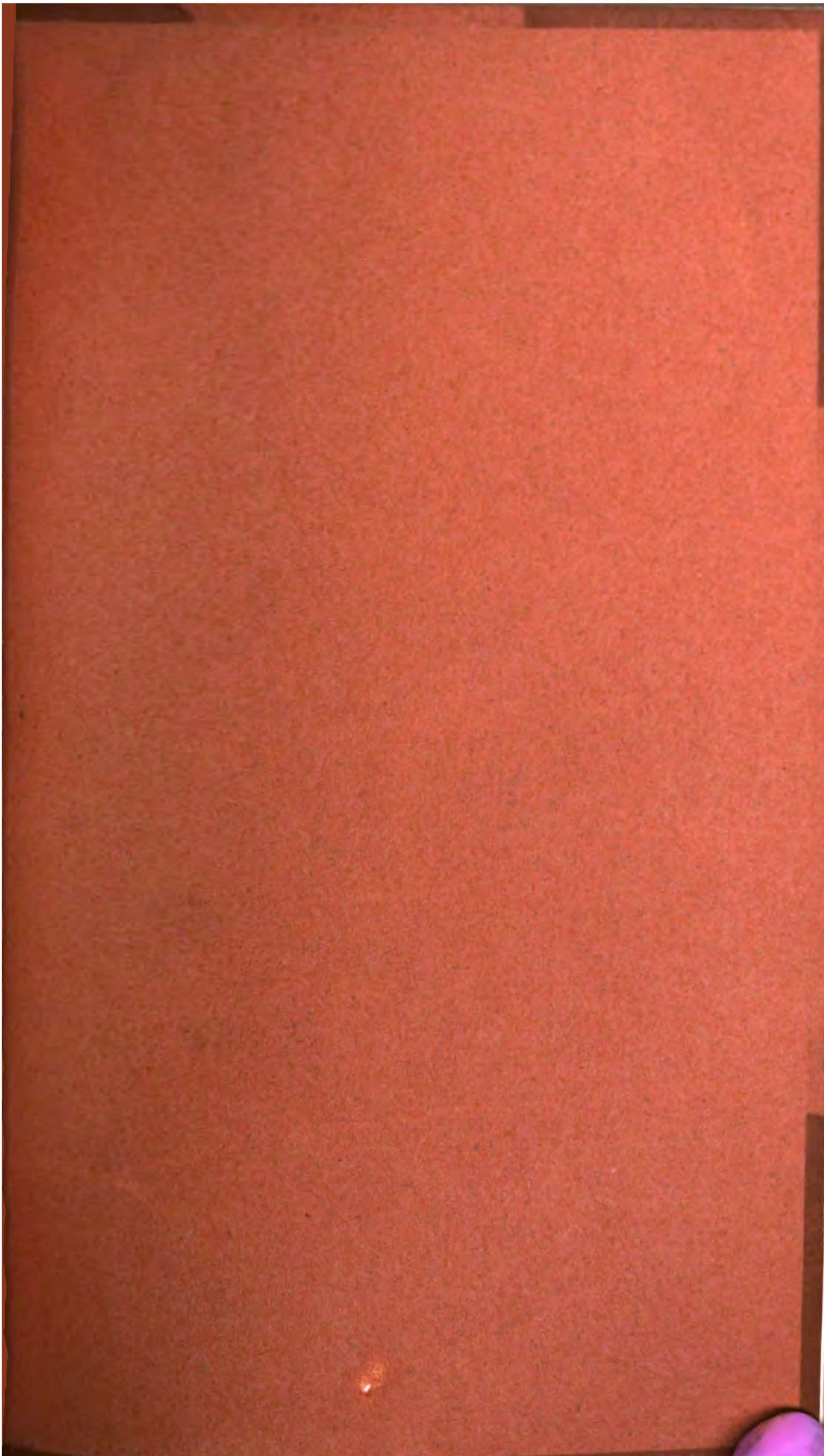

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

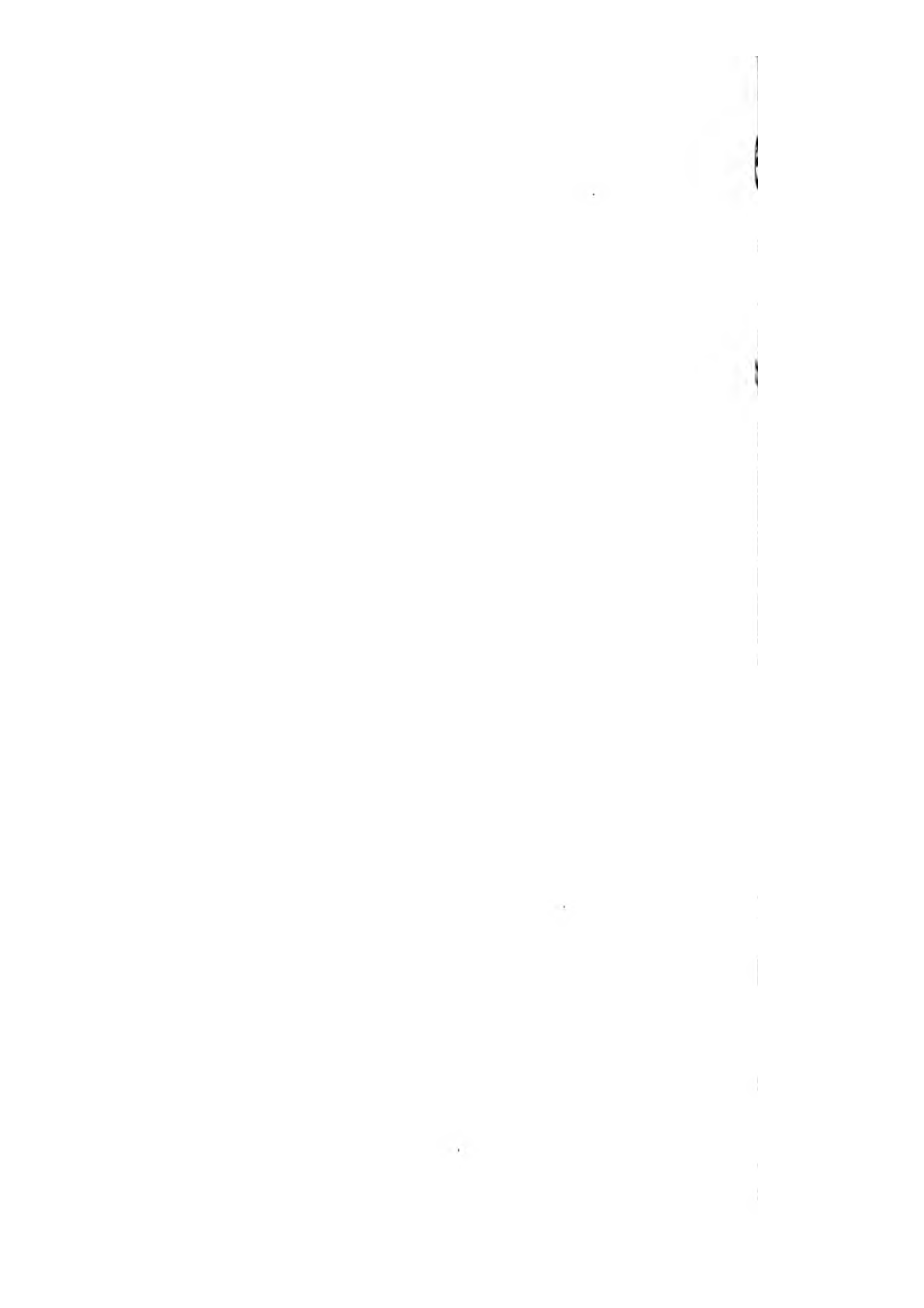

106.d-6.

Sagabibliothek

med

Anmærkninger og indledende
Afhandlinger.

af

Peter Erasmus Müller,

Dr. og Prof. i Theolog. ved Kiøbenhavns Universitet.

Andet Bind.

2.

2

Kiøbenhavn.

Trykt i det schultziske Officin.

Forlagt af Dorothea sal. Schultz.

1818.

106 ✓ 6

I n d h o l d.

	Side
Fortale	VII-XII.
Almindelige Bemærkninger om Reglerne, hvorefter de mythiske og romantiske Sagaers Paalidelighed kunne bestemmes	I-32.
Sagnene om Volsunger og Giufunger	32-430.
Indledning	32-35
Volsungasaga	36-108.
Volsungs Æt og Bedrifter	36-41.
Sigmunds og Helges Skiebne	42-53.
Sigurd Fofnesbanes Ungdom	53-60.
Sigurds Giftermaal	60-69.
Sigurds Død	69-73.
Giufungernes og Atles Fald	74-81.
Giufungestammens Undergang	82-92.
Aslaugs Ungdom	93-97.
almindelige Bemærkninger om Volsungasaga	97-108.
Storna Gestis Saga	108-120.
Om Ælden af de nordiske Sagn angaaende Volsungernes Skiebne	121-145

IV

	Side
Vilkinafaga eller Thidrek af Berns Saga . . .	146-316.
Kong Samson i Salerno	146-151.
Thidreks Ungdom	151-154.
Belents Saga	154-175.
Bidgas første Bedrifter	175-178.
Thidreks Kamp med Et og Fafold	178-180.
Osantrix Krige med Melias	180-187.
Attilas Krige med Melias og Osantrix	187-189.
Baltar bortfører Hilbegunde	189-199.
Thettleif Danfæs Bedrifter	199-204.
Thidrek hjælper Attila og Ermenrek	204-206.
Sigurds Fødsel og Ungdom	206-214.
Thidreks og Kampers Rustning	214-219.
Thidreks Tog til Bertangaland	220-226.
Sigurds og Gunnars Giftermaale	226-229.
Herburts og Hildes Elfkovshandel	230-232.
Iron Karls Historie	232-236.
Siffas Hænn	236-242.
Attilas Krige med Osantrix og Balde-	
mar	242-245.
Thidreks Tog mod Ermenrik	245-251.
Sigurd Svends Endeligt	252-253.
Fafolds og Thettleif Danfæs Død	253-256.
Attilas Giftermaal med Grimhilde	256-260.
Rislungernes sidste Kamp	260-266.
Thidreks Tilbagereise	266-268.
Thidreks og Hildebrands Modtagelse i	
Bern	268-276.
Thidreks Seier, Attilas Død	276-280.

V

	Sibe
Thidreks Kamp med Dragen	281 - 284.
Heimers sidste Bedrifter	284 - 289.
Thidreks Endeligt	289 - 294.
Bemærkninger om Bilkinsaga	294 - 316.
Lyfste Sagn om Volkunger og Giufunger	316 - 343.
Om den hele Sagnetredses Oprindelse og historiske Betydning	144 - 373.
Om Sagnetredsens Udbredelse og Forplantelse i Norden	373 - 430.
De øvrige mythiske Sagaer.	
Kundin Noregur	430 - 448.
Halfs Saga	448 - 458.
Frithjofs Saga	458 - 464.
Regnar Lodbrogs Saga	464 - 482.
Fragmentum islandicum de regibus Dano-norvegicis	482 - 484.
Sagubrot	484 - 491.
Hrolfs Krages Saga	495 - 523.
Bodvar Bjarkes Saga	524 - 525.
Romantiske Sagaer 1ste Afd.	
Retil Hængs og Grim Lodunkins Saga	525 - 531.
Drvarobbs Saga	531 - 540.
An Buelvingers Saga	540 - 545.
Promund Gripsons Saga	545 - 556.
Romantiske Sagaer 2den Afd.	
Hervararsaga	556 - 570.
Hedins og Hognes Saga	570 - 579.
Göthreks og Hrolfs Saga	579 - 589.

VI

	Side
Thorstein Vidingsons Saga	589 - 596.
Asmund Kappabanes Saga	596 - 600.
Romantiske Sagaer 3die Afd.	
Herrauds og Bofesage	601 - 609.
Egils og Asmunds Saga	610 - 618.
Sorle Starkes Saga	618 - 625.
Hjalmtor og Olvers Saga	624 - 627.
Halfdan Ensteinsens Saga	627 - 636.
Halfdan Branefostres Saga	636 - 638.
Sturlaug Starffames Saga	639 - 646.
Gange Hrolfs Saga	646 - 656.
Illuge Grydefostres Saga	656 - 659.
Erik Vidforles Saga	659 - 663.
I nyere Tider opdigtede Sagaer:	
Hjalmar's Saga	663 - 667.
Krembres Saga	667 - 672.
Halfdan den Gamles Saga	672 - 676.

Forerindring.

Indholdet af nærværende Bind omfatter alle Sagaer om den mythiske Tid i Norden, eller en Udsigt over alt, hvad Is-lænderne have fortalt om Begivenheder, ældre end Harald Haarfagers Dage. Skun det didhørende, som findes i Snorres Heimskringla, maatte her gaaes forbi, som Begyndelsen af et Værk, hvis Underfø-

gelse først i det tredie Bind skulde forekomme.

De fleste af disse Sagaer ere ved Trykken udgivne; mange af dem have baade fra den historiske og poetiske Side langt større Vigtighed end Fortællingerne om Island selv; de ere saavel af nordiske som fremmede Forfattere hyppigen bleve benyttede, ja endog stundom lagte til Grund for vidtloftige Forskninger. Dømmene over deres Værd have alligevel været saare forskjellige, og, uagtet mangt et enkelt Bidrag til deres Kritik, har man dog hidtil savnet en paa faste Regler bygget Undersøgelse over Graden af deres Troværdig-

hed; ligesom og deres Anvendelse kun alt for tydeligen har viist, at selv de fortrinligste nordiske Historieskrivere have manglet en klar Indsigt i disse Kilders Bestaafenhed.

Stole af disse Sagaer, de som angaae Volsungerne og Giufungerne, staae i noie Forbindelse med ældgamle tyske Sagn, og ere derfor, især fra dette Aarhundredes Begyndelse, af flere udmærkede tyske Lærde omhyggeligen blevne drøftede. Men det udviklede Forhold imellem de nordiske og tyske Sagn er dog hidtil ikke bleven udviklet i sin hele Omfang. Skulde dette Forhold tilstrækkeligen be-

grundes, de islandiske Kilder til den oldnordiske Historie vedbørligen blive rensede, og det historiske Udbytte, hver enkelt Saga kunde give, fremstilles med mulig Bestemthed, maatte de kritiske Undersøgelser i denne Deel blive langt udførligere, end i den foregaaende.

Sagaerne ere i denne ligesom i første Deel blevne ordnede med Hensyn til deres rimelige Medskrivningstid, en Inddelingsgrund, der her var saa meget mere passende, som Tiden, paa hvilken disse Sagaer ere blevne førte i Pennen, staaer i et umiskjendeligt Forhold til Graden af deres Paalidelighed og det oldnordiske Præg,

de bære. Ikkun nogle faae Undtagelser maatte gøres med Hensyn til Sagaernes indbyrdes Sammenhæng, saa at hvad der hørte til samme Sagnkreds, blev fremstilt i en uafbrudt Række.

En indledende Afhandling udvikler de almindelige Regler, som ere blevne fulgte i at bestemme disse Mindesmærkers Troværdighed, samt Forskiellen imellem de mythiske og romantiske Sagaer, og de Sidstnævntes trende Klasser. Guldasaga, der ender det første Bind, havde egentligen hørt til dette. Det blev optaget i det foregaaende, fordi det, som et bevisligen nyt islandskt Eventyr, syntes at

være en karakteristisk Slutning paa Samlingen af de Fortællinger, der umiskien- deligen baade i Henseende til Materie og Form fra Island selv havde deres Udspring.

B. E. Müller.

**Almindelige Bemærkninger om Reglerne,
hvorefter de mythiske og romantiske Sa-
gaers Paalidelighed kunne bestemmes.**

Alle de Begivenheder, dette Bind indeholder, skulle have tildraget sig før Island blev bebygget; flere Aarhundreder adskiller dem fra den Tidssalder, da de kunne være bleve nedskrevne; vi maae derfor uafhængigen af Sagaernes Affattelsestid prøve Sagnenes egen Paalidelighed. Denne beroer baa- de paa deres Ælde og deres Keenhed. Ælden vil især kunne godtgjøres af udvortes Grunde, Keen- heden maae fornømmeligen hentes fra de indvortes Kiendetegn.

De fra Sagaens egen Beskaffenhed forskjellige Grunde for et nordiskt Oldsagns Ælde kunne hen- føres til fire Klasser: nordiske Digterbilleder, Thio- dols Ænglingatal, Saxos Krønike, og fremmede Skribenters Vidnesbyrd.

Vi finde i Snorres Heimskringla, i Rnytlingasaga, Orkneyingasaga, Oluf Tryggvesens Saga (isl. Udg.) Egils saga, Rormaks saga o. s. v. en Mængde af Vers, der tillægges Skalde*), som vi vide med Visshed at have levet i det niende, tiende og ellefte Aarhundrede. Vi kunne ei tvivle paa, at disse Vers hidrøre fra disse Digtere; da de i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede anføres af Tidens lærdeste Mænd som de uomstødeligste Grunde for visse Begivenheder; da de for en stor Deel ere hentede fra almenbekiendte Sange, der som klassiske maatte studeres og efterlignes af alle yngre Skalde. Vi have desuden i Sæmunds Edda en Samling af Digte af uanøngivne Forfattere, hvis Høie Elde i det følgende omstændeligen vil blive godtgjort.

I alle disse Vers forekomme Digterbilleder af historisk Oprindelse. Vi kunne ikke være uvisse om disses Omfang eller Betydning, da vi finde dem opregnede og forklarede i det Værk over Skaldesproget, bekiendt under Navn af Snorres Edda;

*) Denne Bemærkning er vidtløftigen bleven udviklet af mig i en Afhandling om Auhentien af Snorres Edda i det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter for 1812 oversat paa Tydsk under Titel über die Aechtheit der Afsahre, Side 78 f.

som, forfattet i det trettende Aarhundrede, afhand-
ler alle de for Digtersproget særegne Udtryk, og
godtgjør Anvendeligheden af ethvert ved Strophen,
hentede af de berømteste Skaldes Sange. *) Da
nu intet Digterbillede, der kun ved Hensyn til en-
felt Begivenhed blev forstaaelig, kunde tænkes
brugt; med mindre den tilsigtende Begivenhed en-
ten bevaredes i Erindringen, eller dog engang hav-
de været almindeligen bekiendt, vil allerede Opreg-
ningen af disse Digterbilleder kunne hiemle Velden
af en Mængde nordiske Oldtidsfagn.

De ældste men kun lidet oplysende Digterud-
tryk, ere de, hvorved et patronymisk Ord bruges
som Appellatio, eller hvor et berømt Slægtnavn
anvendes paa Kongestammer i Almindelighed. Disse
angives i Fortegnelsen over Kongernes poetiske Be-
nævnelser at være følgende **).

Hildinger eller Hildes Et

Rislunger . . . Refes . . .

— A 2

*) Alle disse Fragmenter af Skaldesange ere ubelabte i
Refens Udgave af Snorres Edda, de findes ber-
imod i alle Membranerne. (See ovenanførte Af-
handling.)

**) I Refens Edda findes de under Titel Uppruno nokkra
kongaeita, i den Grundvirkte Nylens haand-
skriftlige Bearbejdelse af Edda, i den arnamag-
naanske Samling, S. 896 f.

Ydlinger eller Ydesæt
 Ynglinger . . . Yngves . .
 Døglinger . . . Dags . .
 Bragninger . . . Brages . .
 Budlinger . . . Budles . .
 Lofdunger . . . Lofdes . .
 Siglinger . . . Sigars . .
 Skioldunger . . . Skiolds . .
 Volsunger . . . Volsungs . .
 Skilfinger . . . Skilfes . .

Skaldene kunne vist nok ikke have anvendt disse Kongenavne, med mindre de allerede havde været bekendte som Udtryk for de berømteste Slægter, hvis Navne det var hædrende at bære. Imidlertid blev det endnu muligt, at disse Navne vare oprindeligen blotte Appellativer, de angive heller ikke mere, end et ubestemt Forhold til en vis Stamfader. Det bliver derfor kun i Forbindelse med andre Sagn, at sige Slægtnavne kunne erholde historisk Brugbarhed. Endnu mindre Anvendelse kan gøres enten af de Navne paa gamle Konger, der som Jofur, Gram, Gylve, Hilmer, bleve hos Digterne almindelige Kongenavne*) eller af den i Snorres Edda metrisk forfattede Liste paa en Mængde for

*) Under höfdingia heiti, S. 780 i Davsens Bearbejdelse af Snorres Edda.

en stor Deel ubekiendte Sæfonger uden vedfæiede Exempler. *)

Langt mere oplysende ere derimod flige Digterudtryk, som ere blevne foranledigede ved en vis til et gammelt Navn knyttet Begivenhed. Disse kunne henføres til:

- a) Volsungernes Historie, f. Ex. Guldet kaldes Hofners Bolig, Niflungernes Arv, Rhinens Malm o. s. v.
- b) Holge, Konge paa Halogaland, Fader til Thorgerde Holgabrud. Saaledes kaldes Guldet Laget paa Holges Hoi.
- c) Frode den Fredegode; efter hvilken danske Konge Guldet kaldes Frodes Meel og Fenias Arbeid.
- d) Proff Krage, hvis Tog til Sverrig foranledigede at Guldet kaldtes Krages Sæd eller Fyrisvolds Frøe. **)

*) Sammesteds, S. 880.

**) Disse Digterudtryk findes i Snorres Edda under Gulbets Benævnelser. Den mythiske Anledning til udtrykkene Frodes Meel og Fenias Arbeid fortalles i den i Anledning af Gulbets Navne i Snorres Edda optagne Grottesang, der findes særskilt trykt i Thorlacii antiquit. boreal p. 5 og i Illustrations of northren antiquities Edinb. 1814 i 4° S. 435 f.

- e) Hedin og Hogue, efter hvem Kampen kaldes Hiadningernes Veir o. s. v. *)
- f) Hagbarth Signes Elskede, hvis Dødsmaade gav Galgen Navn af Hagbarths Hest. **)

Ligesom nu Digterbillederne vise, at baade Skaldene og deres Tilhørere fandt Behag i historiske Minder, samt hvilke af disse vare de almindeligste; giver Thiodolfs Ynglingatal os et saare mærkeligt Exempel paa en Oldtidens Mindesang. Denne Thiodolf den Hvinverske var Harald Haarfagers Ven og Skald; til Ære for Rognvald den høie, Kong Haralds Frende, digtede han dette Qvad, hvori han opregner 30 af hans Forfædre, og anfører om enhver noget, især deres Død. Deraf har Snorre i sin Historie anført 27 Stropher, og derpaa grundet den største Deel af sammes første Afsnit eller Ynglingasaga. Da Snorre selv siger i Fortalen, at Folk til hans Tid endnu erindrede de Sange, Harald Haarfagers Skalde havde qvædet, vilde det være saare urimeligt at antage, at Snorre kunde

*) Snorres Edda under Kampens Benævnelser S. 643 i Olafsens Bearbejdelse.

**) Sammesteds S. 806 hvor dog kun eet Haandskrift anfører Udtrykket og det uden Exempel, men den Frenbeløn, som Sigar skænkte (Galgen), omtales i et Vers af Bretter stærke i hans Saga, Kap. 53.

have faldet paa selv at opdigte disse Vers, for siden at bygge paa deres Anseelse. Thiodolfs Ynglingatal var ei det eneste Digt af dette Slags. Vi fiende i det mindste eet Sidesykke dertil i Eyvind Skaldaspilders HALENGIATOL fra det tiende Aarhundrede om Hakon Jarls Forfædre, som Snorre ogsaa nævner i sin Fortale, men hvoraf han kun anfører tvende Stropher i Ynglingasaga Kap. 9, 26. Vel ere vi ingenlunde beføiede til at tillægge Thiodolf kritisk Forskerand, eller ansee hans Hædersdigt for et historisk Compendium; men ligesaa lidet kunne vi antage, at Skalden vilkaarligen havde opdigtet, hvad han her besang. Naar altsaa en norsk Digter fra det niende Aarhundrede kunde, i at besynge en Tyrsteæt, forfølge Sagnene om dens Skæbne gennem tredive Mænds Aldre, forudsætter dette, at i det mindste fire til fem Aarhundreders Erindringer maatte være i Omlob, der frembragte den Sagnenes Mangfoldighed, af hvilken den lange Slægterække med nogen Sandsynlighed kunde blive sammensat.

Det er vel kun enkelte af de i Sagaerne forekommende Træk, som enten i Digterbillederne eller i Ynglingatal blive antydede, men hvor dette skeer, er ogsaa Sagnet's Oprindelse fra Hedenolden afgjorende bevist.

En større Mangfoldighed af Sammenligningspunkter frembyder Saxos Krønike. Betænk vi, at Saxo skrev i det tolvte Aarhundrede, da man i Island endnu knap havde begyndt at nedskrive Sagaer om den mythiske Tid; at neppe nogensinde et Haandskrift af hans Krønike er kommet til Island, og at den tryktes i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede, da Sagaperioden i Island var forbi; maae vi ansee hans Fortællinger for ganske uafhængige af de skrevne Sagaer, og kunne altsaa, hvor begge stemme overeens, antage et dobbelt Vidnesbyrd. Dette stod vist nok ofte fra en fælleds Kilde, da Saxo selv beraaber sig paa de oldkyndige Islænderes Efterretninger; men ikke maae man forestille sig Saxo, som den der blot nedskrev, hvad Islænderne fortalte. Nogle i Sagaerne meget bearbejdede Sagn, især det om Sigurd Fafnesbane, gik han aldeles forbi. Nogle Konger, hvorom Saxo veed meget at fortælle, ere ganske ubekjendte for de islandske Skalde og Sagnemænd f. Ex. Hadding, Frode og Svanhvide, Halsdan Bierggram o. a. fl. Om andre af Saxos Konger forekommer kun meget lidt f. Ex. om Frode den Fredgode, Erik den Kløge *) og

*) Eric hinn málspaki nævnes blot i Kongernes Rendingar i Snorres Edda, som den der var af Unglingernes Et.

Hagbarth. Undertiden er det klart, hvorledes et Sagn f. Ex. om Hothers og Balders Kamp, der i sin gamle Dragt fremtræder hos Skaldene, er bleven forvansket hos Saxo. Men der haves og Exempler, som i Skildringen af Bravallaslaget, sammenlignet med Sögubrot, paa at Saxo har havt ældre og renere Sagn, end de der i vore Sagaer ere bearbejdede. Ikke sjelden stemmer Saxo, endog i Smaaomstændigheder paa det nøiagtigste overeens med Sagaerne, f. Ex. om Hedin og Høgne, Hrolf Krage, Regnar Lodbtog, i det han angaaende de samme Heltes Bedrifter afviger i vigtige Punkter. Vi kunne altsaa, uagtet vi ikke mere have den Skioldungasaga, som Saxo vist nok fortrinligen har benyttet, og endnu mindre vide, hvad Islænderen Arnold, der opholdt sig ved Baldemars Hof, kan have fortalt ham, dog slutte, at han har havt andre end blot islandske Kilder, og at hans eget Foregivende ikke er urigtigt, naar han beraaber sig paa danske Folkesange, som nogle af sine Kilder, hvilket ogsaa allerede Kæmpevisen om Signe og Habor, der igiennem saa mange Aarhundrede har været i Folkemunde, kunde godtgjøre. Til de trede anførte Maader, hvorpaa et nordiskt Oldsagns Ælde af udbortes Grunde bevises, kommer endnu en fjerde, nemlig Sammenligning med

fremmede Folkes Sagn. Dette vil især i Sagnfredsen om Volsunger og Giufunger give et vigtigt Udbytte, men i Henseende til de øvrige mythiske Sagaer kun i Ragnar Lodbrogs Historie blive anvendt.

De øvrige udbortes Grunde, som man pleier at anføre for en Fortællings høie Værdi, Henvi-
ning til gamle Mindesmærker, Stæders Navne,
Genealogier, Almuesagn og Ordsprog, ere i nær-
værende Undersøgelse af megen liden Vægt og kunne
ifkun i et Par Tilfælde komme i Betragtning.

Kæmpegrave eller de saa kaldte Jettestuer,
Ehingstedernes Steenkredse og Offeralterne ere de
stumme Mindesmærker, vi fra den hedenske Tid have
tilbage. De kunne vidne om Livet i Hedenolden,
men ikke letteligen om nogen enkelt Begivenhed.
Der gives vist nok Runestene fra den hedenske Tid,
men de Indskrifter man hidtil med Sikkerhed har
læst, ere i historisk Henseende ikke betydelige, og
kunne ei bringes i Forbindelse med nogen Saga fra
den mythiske Tidspunkt. Klippen i Bleking, hvor
Harald Hyldebrand lod indhugge sin Faders Bedrifter
er det eneste Mindesmærke, der kan bringes i sikker
Forbindelse med et Navn fra den hedenske Tidsal-
der, og denne Forbindelse skyldes dog blot den Om-

stændighed at Saxo har i Fortalen til sin Krønike nævnet den blekingiske Klippe og sammes Runer.

Steders Ravne kunne i Island, hvor Historien begyndte ligesaa tidlig som Landet blev bebyggt, med Føie anvendes til at bekræfte Sægerens Efterretninger; men i det øvrige Norden er det kun ifølge Gissninger, at noget kan siges om Etymologiér til slige Stedsnavne, der maatte have været i Omlob i et Aartusinde, for at kunne fra Hedenolden forplantes indtil vore Dage. Snarest kunde man antage de Ravne, for at maatte være ældgamle, som ikke letteligen i den kristelige Tid kunde være opfundne, de som minde om Odin, Thor og Balder. Ravne derimod, som Frode, Harald, Oluf o. s. v. vare saa hyppige, at de for os ophøre at være Egennavne, og ved de fældnere Ravne f. Ex. Haborshøi, Sigarsted, Krakebek er deres høie Ælde ubevistlig.

Sels naar Almuesagn ere forbundne med Stedsnavne, lærer Erfaring, at derpaa kun lidt kan bygges. Fordi Sagen om Signe og Habor har igennem mange Aarhundreder været kiendt og yndet over hele Norden, havde ikke blot Siælland sit Sigarsted, men Nørre-Jylland Habor's Rose, Bleking Habor's Eg; Nerike Signes Kilde, Upland Habor's Slette og Signelils Bierg, Halland

Habor's Stene og Signes Buur, Aggershuusstift Hagbarholm, og Kristiansandsstift et Hængenæs hvor Habor efter Bøndernes Sigende var blevet ophængt.*) Fabelheltenes formentlig Minder ere ikke mindre hyppige. Saaledes findes Vidrik Verlandens og Langbeen Rises Grave omspredte i flere Egne, og man savner heller ikke Oldsager fra Kampen Burman, Svend Felding og Holger Danske. Man kunde nemlig i den nordiske Middelalder, hvor intet laae fiernere end historisk Kritik, let bringes til at lokalisere en Fortælling, og de derved oprundne Navne maae nu forekomme os at hidrøre fra umindelige Tider. Et Steds Navn vinder ikkun Betydning for Sagnene fra den hedenske Tid, naar vi af Skribenteres Vidnesbyrd kunne overtøye os om, at det har været brugt i det tolvte og trettende Aarhundrede. Men selv ved de ældste Stedsnavne er Udbyttet ikke stort. Ere f. Ex. Ringsted og Roeskilde byggede af gamle Konger, vide vi dog ikke endnu, hvilken King der byggede det ene, hvilken Froar, der gav det andet Navn.

At Slægtregistre have været et vigtigt Middel til at bevare Erindringen om de gamle Fædre, viser Thiodolfs til en Slægtrække knyttede Minde-

*) Udvalgte danske Viser af Middelalderen, 3 Deel I Aff. S. 403 f.

sagt, men dennes Ynglingstal er ogsaa den eneste paalideligere Slægtrække, vi fra saa gamle Tider have tilbage. I den eddiske Sang, Hyndluliod, nævnes mange gamle Slægter, men den digteriske Indklædning skader meget den genealogiske Nøiagtighed. I Sagaerne angaaende Island selv gives der tvende ret gamle Genealogier, der have Paalidelighed; de nemlig hvorved enkelte Familier i Island hidlede deres Slægt, enten fra de danske eller fra de norske Konger. I Sagaerne angaaende den hedenske Tid findes faae og utilfredsstillende Slægtregistre. Om det ret egentligen genealogiske Skrift Fundin Noreg giver noget Udbytte, skal siden undersøges.

At enkelte Mands Udfærd kan foranledige, at et Ordsprog eller en billedlig Talemaade bliver indført i Hverdagstalen, viser Sprogens senere Historie; men denne lærer tillige, hvor tilbøielig man er, til at ansee et forældet Udtryk, for at være dannet af en Mands Navn, og at man, for at forklare et Ordsprog, letteligen selv udtænker en tilsvarende lille Fortælling. Jo simplere en sliq Forklaring synes at være, jo snarere maatte man i den ældre Tid falde derpaa. Saxo anfører nogle Steder sliqe Ordsprog som Hiemmel. Af Sagaerne er det kun den næfterrettelige Herrauds og Bøse Saga,

der heraaber sig paa gamle Ordsprog, og som der ved giver et Bevis mere paa sin Upaalidelighed.

De foranførte sikkrere udvortes Grunde for et Sagns Ælde ere dog ingenlunde at ansee for at være sammes Betingelser. Et Sagn kunde gierne være gammelt f. Ex. det om Frithiof, uagtet det et kunde sættes i Forbindelse med nogen af de anførte Grunde. Disse kunne heller ikke, hvor de findes, bevise mere end Sagnets Ælde, ikke Ægtheden af den derpaa byggede Saga, der muligen kunde være en meget ny Udsmykkelse af et meget gammelt Minde.

Med Ægtheden af en Saga om Hedenoldens Begivenheder forstaae vi den Beskaffenhed hos samme, ifølge hvilken Fortællingen erkiendes i Henseende til det Væsentlige af sit Indhold at være ældre end Kristendommens Indførelse. Denne Ægthed maae fornemmeligen af Sagaen selv kunne blive godtgiort.

Om en Saga med Rimelighed kunde antages at indeholde et Oldtids-sagn, kommer an paa Beskaffenheden baade af dens Indhold og Foredrag. Uagtet alt, hvad der kan siges om Muligheden af, at et Sagn giennem flere Aarhundreder kan forplantes; er det dog vist, at dette kun har været Tilfælde med saare enkelte Minder, og at det Meste er undergaaet i Tidens Strøm. Disse baade indvortes

og udbortes Omstændigheder maae have sammene-
 stødt, for at bevare et enkelt Oldtidsfagn for den
 sildige Efterlæggt. De vigtigste af disse med Hen-
 syn til den nordiske Oldtid ville vi her angive.

Af jo flere en Begivenhed blev bemærket, jo
 større Skuepladsen var, hvorpaa den skete, desto let-
 tere maatte den erindres. Saaledes ville vi snarere
 kunne vente overblevne Minder om de mægtigste af
 Nordens Oldtids Konger, dem i Leire og Upsal, end
 fra Messelkongerne i Jylland og Norge.

Jo hyppigere Anledningen var til at tilbage-
 falde sig en Begivenhed, desto rimeligere at den er
 bleven forplantet. Den hyppigste Anledning i
 Oldtiden til at erindre Heltene var, naar de en-
 ten bleve Stamfædre til berømte Slægter, eller deres
 Minder ved Digterbillederne fornyedes. Saaledes
 er det begribeligt, at Sagnene kunde leve om Skiold-
 unger og Ynglinger, om Volsunger og Siufunger.

Men endnu sikkrere Midler end slige udbortes
 Anledninger til at vedligeholde et Minde, var dets
 egen Besskaffenhed, eller man kunde siges dets egen
 Livskraft. Det er ikke at undre over, at Oldtidens
 Sagn have noget vidunderligt ved sig, thi naar vi
 betænke, hvor voldsomme den Gang Rystelserne
 vare, hvor almindelige de tragiske Scener, kunne
 det ikkun være det saare Udmærkede, som af Be-

givenessernes Drimmel blev bevaret. Men dette Udmærkede maae ikke bestemmes med Hensyn paa, hvad der hos en sildig Efterlæggt vilde have været mærkeligst; altsaa ikke efter dets politiske Virksomhed, eller dets Indflydelse paa hele Nordens Civilisation, men paa hvorledes Tilhørernes Hjerte blev grebet ved Fortællingen. Rigers Opkomst og Undergang, Folkestammers Ankomst eller deres Udvandring maatte ei gjøre nær saa meget Indtryk, som naar man hørte om Brynhildes Hevn over hendes utro Elsker, eller hvorledes Gudrune slagtede sine Børn, for at ikke Blodhevenen skulde svigte, eller at Hrolf udsprede sit Guld paa Marken, eller at Hals Ræmper kappedes om at springe over Bord for at lette Skibet, eller at Frithiof efter Stenordigheder og Prøver forenedes med sin Elste.

Det hialp dog ei, at Indholdet af en Fortælling greb Hjertet, naar ei tillige dens ved Tonesaldet bestemte Foredrag kildrede Øret. Kun i den poetiske Form kunde et Sagn, uden at forvanskes, gaae igiennem mange Slægter. Vi kunne derfor med Sikkerhed antage, at vi have intet Oldidsagn, uden hvad der har været Digteræmne. Ikke følger deraf; at vi endnu skulle have selve de ældste Sange om Begivenhederne tilbage. Vi besidde vel, som siden skal vises, Sange fra det niende Aarhundrede,

men disse ere Efterligninger af ældre Qvab. Imidlertid ere vi i Stand til at danne os et anskueligt Begreb baade om de Sanges Beskaffenhed, der tjente til Grundvold for de ældste Sagaer, og hvorledes disse udviklede sig af hine.

Man er tilbøielig at tænke sig de gamle Mine-
 dedigte, enten i den episke Form, de homeriske Digte
 fremstille, eller i Romance- og Balladeformen, som
 Folkesangene fra Middelalderen have bevaret. De
 gamle Skaldesange have vel mere Lighed med disse
 end med hine, men have vist meget afvejet fra begge.
 Vi gaae nemlig ud fra den Forudsætning, at de æl-
 ste nordiske Sange, der kunne vedkomme os her, de
 fra fjerde til fiette Aarhundrede, thi om en ældre
 Tid kunne vi slet ikke tale, have, skjønt i en raarer
 Form, havt Lighed med de i den gamle Digtetekunst
 Maaner digtede Sange fra det niende Aarhundrede,
 som vi endnu læse i Sæmunds Edda. Disse have
 i Formen det tilfældes med Romancen, at de i et
 maadeligt Antal Stropher besynge en vis Begiven-
 hed, stundom og fortsætte denne giennem flere Sange.
 Tonen er for saavidt episk, som den er enten fortæl-
 lende eller dialogisk, og stedse objectiv; men at Over-
 gangene ere pludselige, at Tilhørerne rives hen fra
 den ene Begivenhed til den anden, og enhver Scene

indmales Kunst med et Par Krafttræk, har den eddike Sang tilfældes med Oden. Den er ligesaa forskjellig fra den homeriske Ro og Klarhed som Nordhavets Kyster fra det ægeiske Hav.

Især er det karakteristisk for den gamle Skaldesang, at den er ledsaget med profaiske Indledning og indstrøede historiske Anmærkninger. Man har med Uret anset disse for lutter senere Tillæg. For saavidt har man Ret, at adskilligt i de profaiske Indledninger kan senere være baade lagt til og taget fra; at vi i det mindste ikke saaledes kunne være forvissede om den profaiske Deels Ægthed, som om de poetiske Stykkers, hvor Formen heel maatte bevares. Men det er upaatvivleligt, at mange af disse Sange maae stedse have været ledsagede med profaiske Anmærkninger, da de uden disse vilde ofte blive uforstaaelige. De mangle saadanne historiske Begyndelser, som naar det hedder i Kæmpediserne.

Kong Diderik sidder udi Bern,

eller:

Kong Hafbur og Herre Kong Sivard

De hippede dem en Riv.

De mangle ligeledes alt, hvad der tilkiendegiver Afvevling af de talende Personer, dette *τοῦ δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη*, der knytter Samtalen hos Homer. Allerede de korte Stropher og Rims

bogstaverne gjorde det ofte besværligt at indføre et
 quod han, quod hun, eller lignende Overgange i
 selve Verset. De behøvedes ei i den gamle Tid, hvor
 alt mundtlig forplantedes, og Skalden, som frem-
 sagde sit Drape, tilføiede hvad der behøvedes. Denne
 Blanding af Poesi og Prosa synes og saare natur-
 lig i Digtkunstens Barndom. Enkelte Træk henre-
 de Gemmet, disse udtryktes i Begeistringens Sprog,
 men hvor den indvortes Drivefær manglede, havde
 man endnu ikke lært at meddele det rolizere Foredrag
 Tonefaldet, som var Begeistringen særeeget, og
 saaledes maatte i Fortællingen den poetiske Form
 afveje med den prosaiske. Lidt efter lidt ere vel
 Overgangene fra den ene digteriske Skildring til den
 anden ogsaa blevne poetiske, men de eddaiske Sange
 lære os, at mange af disse Skaldedigte selv i deres
 senere Form ikke kunne undvære de prosaiske Tillæg,
 hvoraf endogsaa enkelte, skint meget korte, findes
 i det meest fuldendte Digt fra den nordiske Oldtid,
 Eyvind Skaldaspilders Quad over Hagen Abels-
 steen. *)

Vi kunne nu saameget deslettere forstaae, hvor-
 ledes Skaldesangene kunde forplante de historiske
 Sagn, naar disse giensidigen tjente til at oplyse og

*) Heimstringla, 1 D. Hagen Abelssteens Saga, R. 33.

bestyrke hinanden. Sagaerne ere ingenlunde Udtog af nordiske Heltedigte. Vidtløftige Digterværker have aldrig været Skaldenes Sag. Völsungasaga viser os et tydelig Exempel paa, hvorledes en Saga opstod af en Samling af Skaldesange om en vis Kreds af Begivenheder med de tilhørende profaiste Indledninger. Heraf maatte opstaae visse Særegenheder i Sagaens Foredrag. Stundom vilde det blive aldeles profaist, og andre Steder, hvor man havde bibeholdt Skaldenes Udtryk meget poetisk. Smaating maatte undertiden udmales, og Hovedbegivenheder løseligen berøres, enkelte Digterstropher, vilde bibeholdes, enten hvor det gamle Digts Stropher syntes udmærkede, eller hvor Sagenemanden omarbejdede den gamle Digters Vers, hvis et enkelt Træk vandt hans fortrinlige Deeltagelse.

Vi slutte heraf, at jo tydeligere en Saga bærer Præg af sin digteriske Oprindelse, jo rimeligere dens Ælde. Det poetiske Præg viser sig baade i Indholdet og Foredraget. Indholdet maae i en ægte Saga være af den Beskaffenhed, at det frembyder et digterisk Stof. Hvis en Konges Krigstog fandtes i nogen Saga optegnede efter Tidsfølgen, kunde den ei være gammel. Hvis dens Indhold var saa indviklet, at det ei lettelig kunde have

sket behandlet i en Række af hinanden uafhængige Sange; hvis f. Ex. Personer indføres fortællende videløstigen deres Levnet, maae den være af nyere Oprindelse. Sikkerst viser Formen Sagaens Metode, naar man i samme kan gienkende de i Prosa opløste Vers, hvilket er Tilfældet med flere Steder i Volsungasaga og Egubrot.

Mindre sikre ere de i Sagaen indstrøede Vers, der kunne være senere tilfattede, og vist nok saare sjældne ere samtidige med Begivenhederne. Beraaber Sagnskriveren sig paa den Strophe, han anfører, er det et Bevis for, at den maae være en Deel ældre end Sagaens Uffattelse. Bringer det anførte Vers Fortællingen videre, peger samme og skönt mindre sikkert hen paa den poetiske Kilde, hvoraf Sagnet flød; mindst beviser et indstrøet Vers, naar dets Indhold ogsaa anføres i Prosa, det kunde da endog være senere end Sagaen og maaskee blot en poetisk Blomst, en Tilhører eller Uffriker havde tilføjet. Hvor der slet ingen Vers eller Brudstykker af Vers findes i en mythisk Saga, bliver dens Helde oftest mistænkelig.

Hvad der i Indledningen til den foregaaende Deel er sagt om det Raive i Foredraget af Sagaerne om Island selv, finder og her sin Anvendelse, dog med den Forskiel, at Sagnemændene fortælle

skundom med mindre Fryghed om den ældste Tid, og forsmaae undertiden ikke at anføre et eller andet Vidnesbyrd for Gyldigheden af hvad der siges. Men hvor dette skeer oftere og med Ængstelighed, som i Herrauds og Boses Saga, røber det en yngre Tidsalder, især naar dette er forbundet med Joren mod dem, der ei ville høre Fortællingen.

Endnu snarere vilde et Sagns Ælde bevises, naar man kunde godtgjøre, at dets Indhold og Foredrag var af den Beskaffenhed, at samme ikke blot kunde hidrøre fra den gamle Tid, men at det end ikke med Rimelighed kunde antages digtet i de senere Aarhundreder. Her vilde vi dog ikke beraabe os paa Ælden af de indstræede Vers, thi da her ikke spørges om større Digte, hvor en vis Aand kunde giennemtrænge det Hele, men om enkelte Stropher og just de digteriske Brudstykker, som findes i alle slige Sagaer, ere forfattede i den ældste meget simple Maaeer; maatte det ikke være vanskeligt for den yngre Digter, at efterligne disse. Selv i den allernyeste aldeles opdigtede Halvdans Saga, findes ret gode Vers, forfattede i Fornyrdalags Maaeer. Det vil være vanskeligt for det islandske Kiendersie, end sige for den Fremmede her at opdage det Moderne, naar ei den nyere Forfatter et enkelt Sted skulde have forglemmt sig.

Hvis derimod Indholdet fremstiller slige Træk, der ere fremmede saavel for senere Tiders Sæder som endog for deres Digtninger, have vi Grund til at antage dem for ældgamle. For Exempel naar i Frithiofs Saga, Dronningerne sidde i Balders Tempel, indsmøre Gudernes Billeder, og tørre dem ved Ilden; naar i Hrolf Krages Saga hans Kamper more sig med at kaste afspillede Been paa en fattig Dreng, der løb om Bordet, eller naar i Volsungasaga Brynhilde, efter at have giennemboret sig, lader sig lægge paa Baalet, og ved Siderne lader dræbe Mennesker og Dyr; er dette hverken hentet fra det tolvte Aarhundredes Sæder, eller dets Fortællinger. Endnu sikkrere kunne vi være paa, at visse Træk i en Fortælling ere fra Oldtiden, naar de ere saadanne, at den senere Tid ei engang kunde have villet opdigtet dem. Dette gielder om de Steder, hvor Aserne forestilles at indblande sig i de menneskelige Anliggender, uden enten at gøres latterlige eller at fremstilles som onde Aander; naar f. Ex. Odin oftere viser sig som Volsungeslægtenes Beskytter.

Alt dette, som berøer paa de for Oldtiden særegne Sæder og Anskuelsesmaader falde vi Mythist, og da dette Udtryk paa forskjellige Maader anvendes, er det vel ikke overflødigt at bemærke, at det kun er i denne Betydning vi her anvende det,

og adskille det derfor fra det Romantiske, eller den i Middelalderens Fortællinger herskende Tone. I det Romantiske sværmer Indbildningskraften mellem de soundne Tiders halv ufiendelige og paa mangfoldige Maader omdannede Ruiner blot under Følelsens Veiledning. I det Mythiske fremstilles Oldtids-Livet, som det virkelig fremtræder for den barnlige Forstand, den ungdommelige Indbildningskraft og det fulde Hjerte. Hist er alt vist faarligt, her er det Meste nødvendigt. I den romantiske Digtning formaaer altsaa Forfatteren blot at gienfinde de enkelte Træk, som andensteds fra vare bekiendte, ikke at udfinde de Begivenheder, der laae til Grund for den romantiske Behandling. I Mythen, hvor Indfladningen beroer paa den Ansættelsesmaade, der er særegen for den menneskelige Aand paa et vist Kulturtrin, vil ofte det til Grund liggende Stof med Sandsynlighed kunne bestemmes. Uagtet vi altsaa ikke negte, at det Mythiske og Romantiske ofte berøre hinandens Grændser, da en romantisk Fortælling f. Ex. Vilkinasaga kan i sin Mangfoldighed ogsaa optage mythiske Emner, og Mythen selv kan, som Tilfældet er med Frithiofs og Hrolf Krages Saga, i det Enkelte erholde et romantisk Præg; kunne vi dog her, hvor Spørgsmaalet er om at finde de Sagn, der skildre Oldti-

dens Begivenheder, tænke os det Mythiske i bestemt Modfæring til det Romantiske, og betiene os derfor af disse Benævnelser, til at adskille, hvad der i Middelalderen er opfundet, fra hvad der mundtlig fra Oldtiden er forplantet.

Til de mythiske Sagn henregne vi først Volsungasaga, som den der baade i sig selv er mærkeligt og hvis Oprindelse sikkert kan oplyses, da Ritterne, hvorfra den hentes, endnu for største Delen ere tilgængelige for os; til denne knytter Hornagests Saga sig. Derpaa følge Gundin Noreg, Halls Saga, Frithiofs Saga, Regnar Lodbrogs Saga, Sogubrot, Hrolf Krages Saga. Volsunga og Hornagests Saga blive særskilt behandlede i Forbindelse med Vilkinasaga, og det meget der er at sige om denne Sagnkreds. De øvrige Sagaer ere ordnede ikke efter den Tidssalder, hvori de ere forfattede, - men efter den, hvori de rimeligen have erholdt deres nærværende Form. De kunne alle henføres enten til det trettende eller det fiortende Aarhundrede. Alle disse Sagaers Forfattere vise sig som saadanne, der troligen ville fortælle Oldtidens Sagn, Hovedpersonerne have historisk Hjemmel, Hovedbegivenhederne ere sandsynlige. Det Utrolige er en Følge enten af den Synspunkt, fra hvilken Oldtiden betragtede de overordentlige Begiven-

heder f. Ex. Harald Hyldebrands Næderlag og den onde Skuldes Fødsel; eller af Maaden, hvorpaa Sagnskriveren selv f. Ex. i Fundin Noreg vilde foreklare og forbinde gamle Begivenheder. Alle have de forhen anførte udvortes Præg af Ælde. Findes end enkelte senere Træk, maae disse enten være saadan Udsmykkelse, der uvilkaarligen undslap Redskriverens Pen, eller angaae Episoder, der som senere Tilføjninger lade sig bekvemt affondre fra den oprindelige Form. I Hrolfs Saga forekomme flere af flige senere Tilføjninger, hvorfor og denne indtager sidste Plads i Afdelingen.

Den islandiske Romantisk kunne vi betragte, deels som nordisk deels som fremmed, deels som en Blanding af begge. Den fremmede Romantiske Bærker som ved blotte Oversættelser ere blevne optagne i den islandiske Literatur ville blive omtalte i et følgende Bind. Her ville vi kun bemærke, at de let kunne skilles fra de tvende andre Klasser; da de oftest selv tilkiendegive sig som Oversættelse, da de fleste, maaskee alle, endnu kunne sammenholdes med deres Originaler, og desuden de fremmede Navne, Begivenhedernes Skuepladse, de ofte forekommende Heer, Turneringer samt Ridderaadens hele Ceremoniel og Galanteri, tilstræffeligen røbe deres Herkomst.

Den nordiske Romantiks ældste Fostre ere uden Tvivl de Fortællinger, hvis Indhold og Form har i det Hele meest Lighed med de mythiske Sagaer, de som angaae historiske Personer og hvor Begivenhedernes Skueplads ikke udvides over de for Nordboerne bekendte Lande. De kunne ei henregnes til de mythiske Sagn, fordi de forhen anførte udvortes Grunde mangle for Sagnet's Ælde; fordi man her ikke finder Spor af gamle til Grund liggende Vers, og fordi Hovedbegivenhederne ere enten i dem selv utrolige, eller og blotte Gientagelser og Efterligninger af hvad der i ældre Sagaer fortælles; fordi endelig der skundom findes hos dem enkelte Træk, der robe den senere Tids Begreber s. Ex. at det at spise Hesteflod sættes ved Siden af at spise Menneskeflod. Fra de end senere Digtninger adskille de sig ved en simplere Gang i Fortællingen, ved en i Almindelighed tro Afbildning af oldnordiske Sæder, til hvis Oplysning i det Enkelte de derfor og undertiden kunne bruges. Det Overnaturlige i disse Sagaer dreier sig gemenligen om Kampe med troldekyndige Totuner og de i Gravhøiene boende Gienfærd. Til disse Sagaer henregne vi Ketil Hængs, Grim Lodinkins, Orvarodds, An-Buesvingers, Hrosmund Gripsons. I alle disse Fortællinger mene vi, at gamle Sagn ligge til Grund, men i en

saadan vilkaarlig Indflødning, der har gjort deres historiske Grundvold ukiendelig. Deres Forfattere have neppe haft til Hensigt at bevare Oldtidens Minder, de have ikkun for Moro udsmykket enkelte Træk af disse.

Næst efter komne saadanne Sagaer, der paa den ene Side have en vidtløftigere og mere indviklet Plan, hvorved de røbe Bekiendtskab med Formen i Midalderens Digtninger, men paa den anden Side have nordiske Navne, gjøre Norden og tilgrændsende Lande til Begivenhedernes Hovedskueplads, vel og i enkelte Dele noie følge gamle Sagn. Slige Sagaer som Hervararsaga, Hedins og Hognes, Hrolfs og Gothrefks, Thorstein Vikingsens, kunne derfor i det Enkelte have bevaret ret interessante Oldsagn, og kunne formedelst deres mere omfattende Indhold blive vigtigere end den nordiske Romantiks ældste Fostre; men Indholdet af disse Sagaer bærer Præg af at være bleven forvandlet efter den senere Tids Anskuelsesmaade, og vilkaarligen forbundet med nye Opdigtelser. Fortælleren tager i disse Sagaer ikke Hensyn til historisk Sandsynlighed, og vi kunne ikke bygge paa deres Udsagn uden for saavidt vi gienkiende, hvad vi andensteds have fundet. De adskille sig fra de mythiske Sagaer ved den paafaldende Blanding, som findes i Indholdet af Sam-

mest og Nytt, og i Foredraget af poetiske og profaiske Farver; fra den første Klasse af de romantiske Sagaer ved en mere kunstlet Plan, fra den sidste Klasse ved enkelte Oldtidstræk. Egentliges hører ogsaa Vilkinasaga herhen, men den maatte blive undersøgt i Forbindelse med Sagnene om Volsungerne og Nornagest.

Den tredje Klasse af den islandiske Middelalder's romantiske Digtninger udgøre de, som baade i Form og Indhold røbe Bekjendtskab med fremmede Romaner. Vel ere her ogsaa Scenerne fra de oldnordiske Myther hyppigt udmalede, baade Opbryden af Gravhøie, farlige Besøg i Jettehuler, Lovkampe og idelige Krige; men det Eventyrlige i alt dette er fremstilt med smagløse og ækle Overdrivelser. De oldnordiske Navne blandes med fremmede f. Ex. Marsbille, Arius, Rasto, Estroval, Rassebert, Ofidas, Luda, Lucartus o. s. v. Skuespadsen forflyttes ikke saa ofte til de nordiske Fabellande, Biarmeland, Hunaland, og Totunhiem, som til den tydske Middelalder's Utopier nemlig India-land, Tartariet og Serkland (Afrika); Landtresninger skildres hyppigere end Søslag, og Riddernes Landsekampe oftere end Holmgange. Trylleriet bliver her mere mangfoldigt, er ofte bundet til visse Talismaner. Riddergaanden viser sig i at knytte de

fleste Eventyrer til farlige Frierier, og Fortællingerne om flere Heltes vidunderlige Begivenheder gennemkrydse gemenligen hinanden. Med alt dette spores stor Aands Kattigdom i alle disse Digtninger, intet Karakteristisk hverken i Eventyrernes Opfindelse eller Udmaling, de samme vendinger og Overgange gientages til Riedsommelighed. Et enkelt Vers kan i nogle af disse Sagaer være føiet til, men enhver poetisk Farve er dem fremmed. Til disse Sagaer henregne vi Herrauds og Boses saga, Egils og Asmunds, Sorle Stærkes, Hjalmters og Olvers, Halldan Eisteinsens, Halldan Brannefostres, Sturlaug Starffames, Gange Hrolfs Illuge Grydefostres og Erik Vidforles.

Alle disse Sagaer have kun saare liden poetisk Værd, og slet ingen historisk, undtagen for saavidt de tiene til ved Modsætning at vise de mythiske Sagns hvirvle Vælde. Da nemlig alle disse Sagaer have eet Præg, og ere forfattede i Enden af det fiortende Aarhundrede, enkelte vel endog i det femtende Aarhundrede, tiene de til at vise den i samme herskende Smag og Stil; og nøde os derved til at sætte de andre romantiske Frembringelser høiere op i Tiden, og til at antage de mythiske Sagn for endnu tidligere at være affattede. Betænke vi desuden, at de fleste Sagaer om Island's ældre Be-

givenesser ere forfattede i det tolvte Aarhundrede, bliver det rimeligt, at sætte de mythiske Sagaers Nedskrivning til det trettende Aarhundrede, om end nogle af dem først i det fiortende Aarhundrede havde faaet deres endelige Form. Til denne Periode, efter at Kristendommen i tvende Aarhundreder havde hersket i Landet, maatte just de poetiske Minder, uagtet Skaldenes Mængde, begynde at tabe sig, og Attraaen kunde opstaae, da saa mange Fortællinger om Landets egne Begivenheder bleve nedskrevne, ogsaa at bevare Indholdet af de vigtigste Mindesange. Høiere end til Enden af det tolvte Aarhundrede kan disse Sagaers Uffattelse ikke sættes op, da Stilen i dem alle ikke er saa reen som i de ældre Sagaer om Islands egne Begivenheder; de kunne heller ikke sættes længere ned end til Enden af det trettende Aarhundrede, da en flattere Smag blev herskende i den følgende Tidsalder.

Omtrent i den Tid, da disse Fortællinger bleve nedskrevne, var det, at en Deel fremmede Romancer bleve oversatte paa nordiskt Maal. Det er muligt, at just Lysten, hvormed disse Oversættelser modtoges, kan have foranlediget, at man som Sidestykker vilde meddele Indholdet af gamle Skaldekvad. Men at ikke de mythiske Sagaer kunne

være Efterligninger af de fremmede Romaner, der
 til har deres Indhold og Form alt for meget sær-
 eget. Og dette Særegne, der viser sig baade i
 Indholdet, nemlig i de Sæder og Optrin der skil-
 dres, og i den med Prosa og Poesi afvejlende Form
 hvori det fremstilles, der endog i de fletteste nordiske
 romantiske Sagaer ikke er bleven aldeles ukiendelig,
 kunne vi forfølge til dets Udspring fra Oldtidens
 Digte; vi kunne finde Sidesykker til mangt et Ka-
 rateristisk Træk i de gamle Fortællinger om Islands
 egne Begivenheder, og kunne derfor med Føie paa-
 staae, at Norden har baade en Mythik og en Ro-
 mantik, der er eiendommelig for samme.

Vi have i denne Deel taget Hensyn til de ro-
 mantiske Sagaer, hvor Skuepladsen sættes i den
 hedenske Tidsalder, og paa hvis Affattelse, naar
 Erik Vidforles og Hedins Saga undtages, kristen-
 lige Ideer ikke heller have havt Indflydelse. Vi
 have altsaa aldeles affondret alle de opdigtede Sa-
 gaer, der mere eller mindre tydeligen skulde tiene
 til at forherlige den nye Lære, og især knyttedes
 til begge Olufernes Levnet. - Ikkun Norna Gestis
 Saga maatte for Sammenhængens Skyld her op-
 tages, de øvrige ville i en følgende Deel erholde
 deres Plads.

S a g n e n e
om
Volsunger og Giufunger.

I n d l e d n i n g .

Disse Sagn udgiøre en egen Kreds, der udmærker sig fremfor de øvrige Minder om Nordens Hedenold. De begynde med en aldeles mythisk Tidsalder, de angaae Helte, der vare Odins Børn, og i hvis Slægts Skiebne Odin selv tog den virksomste Andeel. Efter at have fortsat Fortællingen giennem nogle Aetled, ende de i en historisk Tidsalder. Begivenhedernes Skueplads er først i ubestemte Egne og i Hunaland, synes siden en Tid lang at blive sat i Norden især i Danmark, men fiernes derpaa til Rhinen og til Hunnernes Rige, for tilsidst atter at blive forlagt til Norden.

De andre Sagaer, hvori Scenen sættes i Egne, der ligge langt fra Norden, især i saadanne, hvis Rysker Nordboerne ei kunde befare, pleie at være fulde

af urimelige Fabler, og tydeligen at røbe sig som en senere Tidsalders Foster. Ikke saaledes denne Saggakreds. I dens ældre Indklædning findes intet Spor af Riddertidens Sæder, ikke den afmaalte Høflighedstone mod Qvindeslønnet, der er fremstikende i de oversatte Romaner. Heller ikke læses her det, som i de Fortællinger, der i Norden selv opdigtedes til Moro, pleier at være det hyppigste. Her forekomme hverken Keiser til den nordiske Middelalders sædvanlige Fabellande, Jotunhiem, Africa og Tartarriet, heller ikke Jettekvinders mægtige Koglerier, eller æventyrlige Kampe med Giengangere og Jotuner.

Men det er ikke blot indvortes Grunde, der hiemle vort Norden disse Begivenheder. De udgiøre Emnet af mange Skaldeqvad, digtede før Kristendommens Indførelse, og have laant det ældste Digtersprog en Mangfoldighed af Billeder. Alligevel ere de samme Tildragelser blevne besungne af ældgamle tydske Digtere, og synes ligesaavel at høre hiemme i Tydskland som i Norden. Ved dette Forhold til tydske Digtninger, synes disse Sagns nordiske Herkomst at kunne blive tvivlsom, og fordre saameget mere her en nøiagtigere Undersøgelse.

Gangen i det Følgende bliver denne. Først fremstilles Indholdet af Volsungasaga saaledes, at ved hver Hovedbegivenhed bliver viist hen til dens

nærmeste Kilde, de tilsvarende eddiske Sange. Deres efter giennemgaaes Nornagests Saga paa samme Maade, hvorved tillige de forskjellige Recensioner, Haandskrifterne frembyde, komme i Betragtning. Paa Fremstillingen af disse Sagn i deres nordiske Form følger umiddelbar Undersøgelsen om disse Sagns Elde i Norden.

Da Vilkinasaga fornemmelig er en Bearbejdelse af tydske Sagn og Digte, maatte, for at udfinde dens Kilder, ved enhver af dens enkelte Dele undersøges, hvilke de didhørende tydske Digte kunde have været, og hvad der rimeligen kunde tilhøre den nordiske Bearbejder. Først efter at denne vidtloftige Sagns enkelte Dele vare giennemgaaede, kunde noget Bestemt siges om dens Historie i det Hele.

Maaden, hvorpaa disse Sagn ere bleve behandlede af tydske Digtere, var et alt for vigtigt Punkt i disses Historie, til at kunne forbigaaes. Her vare tillige mange Begreber at berigtige om de tydske Sagns Forhold til de nordiske, hvorved Veien skulde banes til Undersøgelsen af Sagnenes Oprindelse og historiske Betydning. Det Hele sluttes med Efterretninger om Sagnenes Udbredelse og Forplantelse i Danmark og Norge.

Volungasaga.

Kap. I — 8.

Volungs Æt og Bedrifter.

Der var en Mand, der hed Sige, han stammede fra Guderne og kaldtes Odins Søn; en anden hed Skade, ogsaa en mægtig Mand, der havde en rask Træl ved Navn Brede. Sige drog paa Jagt med Brede, men avindsyg over at denne jog heldigere end han selv, slog han ham ihjel. Sige blev fredløs, og ledsagedes af Odin langveis bort til han fik sig Krigsskibe, ved hvilke han omsider blev Konge over Hunaland. Som Olding blev han dræbt af sin Kones Frender, men Sønnen Kerer hev nede hans Død paa dem alle.

Kerer blev en mægtig Krieger, men fik ingen Børn: han og hans Dronning bade Guderne indeligen om en Arving, Guderne og Odin hørte deres Bøn. Odin er ikke raadløs, han sender sin Frille

(oskney) Datter af Totunen Hrimner med et Æble til Kongen. Hun tager en Krageham paa sig, flyver hen til Høien, hvor Kongen sad, og lader Æblet falde i hans Skid. Kongen forstod det, spiste deraf, og snart fandt Dronningen sig frugtsommelig, men kunde ikke føde. Herer skulde imens i Ledingsfærd, det rygtedes derpaa, at han var bleven dødsygg, og havde søgt til Odins, som mange dengang attraaede. Endnu kunde Dronningen ikke blive forløst. Saa gik det i 6 Vintre, indtil et stort Barn blev skaaret ud af hendes Liv. Det kaldtes Volsung, og kyste Moderen før hun døde.

Volsung voxte til, og blev en rask Mand, han ægtede Totun Hrimners Datter, og avlede med hende 10 Sønner og een Datter. De Ældste vare de meest udmærkede, Tvillingerne Sigmund og Signe. Signe blev gift med Siggeir Konge i Gothland; ved Bryllupsgildet kom en gammel eensiet Mand indhyllet i Kappe og med en sid Hat ind i Hallen, i hvis Midte der stod en Eeg, hvis Rødder gik under Gulvet og Grenene naaede over Taget. Manden hugger et Sværd fast i Stammen til Gave for den, der mægtede at tage det ud. Sigmund erholder det til Siggeirs Fortrydelse, som ved sin Bortreise indbyder Volsung til at gæste sig i Gothland; men da han kommer, overfalder han

ham med en stor Hær, fælder ham og fanger alle hans Sønner.

Om disse Tildragelser høves ingen Sange. Vi finde heller ikke andre Efterretninger om Volsungs Forfædre. Thi at Fortalen til Snorres Edda (som den fuldstændigere findes i Haandskriften), gjør Sigge til Søn af Odin, og lader hans Søn Nerer (efter codex reg. af Edda Yggr.) regiere over Francia, og være Stifter af Volsungaslægten, er en senere Beretning, uden Tvivl taget af denne Saga, med Forfatterens egen Udfyntning, som med Hensyn til Nerers Eftermænd fandt det rimeligt, at han regierede i Frackland. Nerers Navn skrives forskielligt, i Suhms Haandskrifter (krit. Hist. 2 D. S. 194) stod Berer. Endnu tvende andre Steder i Snorres Edda, men kun i Tillæggene til de saakaldte Kenningar forekommer Sigges Navn blandt Odins Børn. At imidlertid, da Volsungasaga blev skreven, nogle andre Minder om disse Tildragelser vare tilbage; kan sluttes af Fundin Norreg der ikke blot nævner S. 11 Siggeir gift med Volsungs Datter Signy, men ogsaa tilføier, hvad Sagaen ikke melder, at Siggeirs Fader hed Sigar. Volsungs Navn forekommer i Hyndluliod St. 24 og

ofte som Etnavn i Sangene om hans Slægts Bedrifter, men om hans egne Skiebner meldes intet.

Beretningernes Paalidelighed maa altsaa bestemmes efter indvortes Grunde, og disse synes i det mindste at vidne for deres Ælde. Hvad der fortælles om Sige og Skade er, som det kunde ventes af et ældgammelt Minde, saare ubestemt; man veed ei, hvor det skete, ei om de handlende Personer vare Konger, Jarler eller Herser. At Trællen drog paa Jagt med den mægtige Mand, at denne ligesom Heltene ved den calydoniske Wildsvinejagt, blev avindsyg paa en lykkeligere Jæger, og derpaa maatte bøde Trællens Drab med Landsforvisning, fordi nemlig Skade paa Thinget fordrede Bod for sin Træl; alt dette ligner ganske den Forfatning, der galdt paa Island i dens første Bebyggelsestid, og som ikkun før Harald Haarfagers Dage, haver fundet Sted i Norden.

Ikke mindre oldtidsagtig er Maaden, hvor paa Guderne indblandes, skjønt det er en Kristen der fortæller det. Odin fremtræder hverken som Menneske eller som ond Mand, men som en Slægten beskyttende Guddom, han aabenbarer sig ikke i sin sande Gestalt, thi den Tanke, at den Dødelige ikke kan taale at see de store Guder i deres sande Skikkelse, var ikke mindre naturlig i Norden end

i Syden. Den simpleste Maade, paa hvilken Odin kunde vise sig formummet, var indhyllet i en Kappe med en sid Hat paa Hovedet, og i dette Kostum fremtræder han og hos Saxo (f. Ex. Lib. 1 p. 12 edit. Steph.)

Odins eneste Die viser, hvorledes Allegori kan forvanskes, naar den bliver betragtet som Historie. Himlens Konge, der lader sit store Die skine for Menneskene om Dagen, i det Gienkinnet af det andet opklarer Ratten, blev til en eensiet Olsding. Efter Kristendommens Indførelse tænkte man sig endnu hellere Odin under dette Billede, fordi han da forekom grimtest. Saaledes fortæller Sturlungasaga 2 Th. Kap. 35 at Nar 1180 en Præstefone blev paa Thinget saa forbittret paa Hovdingen Sturle, at hun løb hen at stikke hans Die ud med en Kniv, sigende: jeg vil gjøre dig lig den du helst onsker at ligne, det er Odin (der for Præstefonen var det samme som Dievelen.)

Jotunen Grimner nævnes i Skirners Reise S. 28 og Hyndlas Sang S. 30; hans Datter er ellers ubekjendt, men skildres, som en af de Odins Møer, der oftere omtales i det Følgende. At hun ligesom disse drog en Kugleham paa for at kunne flyve, er en lettere Forklaring paa Muligheden af en Luftreise, end naar Homer lader Mercur paabind

de sig magiske Saaler. Æblet, der skaffer Kongen Børn, hører neppe til Idunas Frugt, der havde en ganske anden Bestemmelse, men minder derimod om Granatæblet, Frugtbarhedens Symbol i Orienten, hvilket Eva nød i Paradiset og Proserpina i Plutos Bolig. Kun faae Minder havde Sagnet bevaret om Volsungaættens Fader: hans Fødsel der var bleven underfuldere, ved at forplantes fra Mund til Mund; Træet i Midten af hans Hal, et Beviis paa Bygningskunstens Barndom, og hans Drab, Oldtidskongerens sædvanlige Endeligt. Da det ene Træet hvorledes han nyfødt kyste sin Moder, og de Ord han før det sidste Feldtslag sagde til sin Datter, synes Leendinger af et Qvad, er det rimeligt, at den nu tabte Sang, der under Navn af Volsungaqvida hinn forno citeres i Helgaqvida Hund. 2, har indeholdt Stamfaderens og de ældre Ætmænds Bedrifter.

Sigmunds og Sønnens Helges Skiebner.

Kapitel 9 — 20.

Signe bad, at hendes Brødre dog ei strax maatte dræbes. Deres Fodder bleve satte fast i et stort

*) Et stort Træ havde og ulyses benyttet i sit Sovestammer Odhøf. 23. B. 190 = 200.

Træ i Skoven, men hver Nat, kom en Ulv og for-
 færede een af dem, indtil Sigmund var ene tilbage.
 Hans Ansigt lod Signe oversmøre med Honning og
 lagde noget deraf i Munden; da Ulven kom, slikkede
 den Honningen og stak Tungen ind i hans Mund,
 Sigmund bed til, Ulven sparkede saa stærkt, at Træ-
 boilen blev sønderslaaet; Tungen gik af og Ulven fik
 sin Bane. Sigmund flygtede til en Hule i Sko-
 ven, Signe sendte sine to Sønner, een efter den
 anden hen at staae ham die, men da han fandt, de
 ikke vare fiække nok, slog han dem ihjel efter Sig-
 nes Raad. Da skiftede Signe Gestalt med en Trolde-
 kone, var tre Nætter hos Broderen i Hulen, og
 fik derpaa en Son, hun kaldte Sinfjotle. Denne
 blev i sit tiende Aar sendt til Sigmunds Hule, og
 var haardsør nok til at ælte en Dei, uden at ændse
 den giftige Slange, som laae deri. Endnu en Tid
 vilde Sigmund hårde Sinfjotle, og blev Røver med
 ham. Engang, som de mødte nogle forhexede Kon-
 gesønner, der kun hver tiende Dag vare Mennes-
 ker, og de iførte sig deres Ulvhamme, bleve de
 selv forvandlede til Ulve, og løbe om i Skoven, men
 da Tiden kom, at de kunde lægge Ulvhammene,
 brændte de dem op, at de ei mere skulde skade. De
 gaae nu til Siggeirs Borg, hvor de skiule sig, tvende
 de smaae Børn, Signe siden havde født, røbet dem,

disse dræber vel Sinfjotle efter Signes Begjæring, men han bliver selv strax derefter tilligemed Sigmund overvældet af Siggeirs Mand, og begge blive fastede ned i en Hule, for at svelte ihjel. Just, som den skulde lukkes kommer Signe til, og kaster en Hielm ned, hvori var Flesk og Sigmunds Sværd, med hvilket de arbejdede sig op af Hulen. De satte strax Ild paa Kongeborgen, hvor alle sove. Da Signe hørte, hvad der var paa Færde, gif hun ud, kyssede dem Begge, men gif derpaa ind igien, glad over at ds med den Mand, med hvem hun nødigen havde levet.

Sigmund, der var vendt tilbage til sit fædrene Rige (Hunaland), ægtede Borghilde, med hvem han avlede en Søn, som Rornerne spaaede, at skulle worde en mægtig Kyrste. Helge drog i Drilog med Sinfjotle, fældede Kong Hunding, hvoraf han fik Tilnavnet Hundingsbane, og dræbte siden flere af hans Sønner, da de vilde hævne Faderen. I Skoven mødte han Sigrun, Kong Hognes Datter, der indbød ham til at befri sig fra Hodbrod, Grammars Søn, til hvem hendes Fader havde fæstet hende. Helge udsender Mænd med rige Gaver og sammenstævner en talrig Hær. Mange kom til ham fra Hedingsø, 12000 fra Niorfesund. Da de seilede til Varinsfiorden, finge de en Storm, saa

Bølgerne knugedes om Skibsborde lig Bierge, der stodte tilsammen. Helge lod flere Seil sætte til. Da de landede mødte Sigrun dem med en Hær. Einfiotle og Landsvogteren Gram kappedes først med hinanden i hvassse Ord, siden stod Slaget ved Frekesteen, hvor Hodbrod faldt. Helge ægtede Sigrun, og blev en mægtig Konge, men omtales ikke mere i denne Saga.

Einfiotle drog ud til nye Tog, paa et af disse dræbte han en Broder til Borghilde, der af Hevn blander ham en Edderdrik, hvoraf han dør; Sigmund bringer Liget til Fiorden, en Mand laae der i en liden Baad, der skulde sætte Liget over, men da dette var kommet ud i Vandet, forsvandt Baad og Mand. Deryaa forjog Sigmund Borghilde, og ægtede Hiordise, Kong Eilmes Datter, men blev overfaldet i sit Rige af Kong Linge, der med sine Brødre havde samlet en stor Hær. Den gamle Sigmund gif dierveligen frem i Slaget, indtil en eenøjet Mand mødte ham med sid Hat, og blaae Kappe, denne holdt sit Spyd mod Kongens Sværd, saa det brast i Sønder. Nu faldt Sigmund og det meste af hans Hær. Om Natten kom Hiordis til Valpladsen, og spurgte Sigmund, om han kunde læges, han svædede, han vilde ei, thi Lykken var vejet for ham, siden Odin havde brudt hans Sværd, men

Hiordis skulde samle dets Brudstykker, og give det til den Søn, hun bar under sit Hierte, der skulde blive den største i Volsungeætten.

Faderens og de tvende Sønners Bedrifter ere her forbundne med hinanden. Helges Historie fremtræder, som et Heelt, der let lader sig affondre fra det Dvrige. Derimod ere Sagnetene om Sigmund og Sinfotle indvævede i hinanden, skjønt de uden Tvivl ere hentede fra forskjellige gamle Dvæder, og synes at bære et forskielligt Præg.

Fortællingen om Sinfotle har en saare vild og eventyrlig Karakter. At Mennesker kunne forhexes til Dyr, er en Almueovertro, allerede Apuleius har anvendt i sit gyldne Esel, og som mange Steder har hersket. I de senere opdigtede Sagaer forekomme hyppigen slige Exemppler, men jeg tvivler om, at denne Mening har gieldet i det gamle Norden, hvor det kun synes at have været Skyttsaanderne, der mentes at vise sig i Dyrskikkelser, og enkelte Mennesker, der vare hamramir, eller hvis Siel kunde fare ud af Legemet og paatage sig andre Gestalter. Sinfotles Forvandling er omtalt i den eddiske Sang, Helgaqvada Hundingbane I St. 20-41 i de Riddiser, Sinfotle og en

vis Gudmund synge mod hinanden. Slige Sange, kunne have foranlediget det hele Sagn, thi det var ikke udsædvanligt, som Islændernes Vers om Harald Blaatand viser, (Heimskr. Olaf Trygg. S. Kap. 36), at udtrykke sin Foragt for Fienden, ved at fremstille ham som handlende i Skikkelse af et Dyr. Nidviserne findes desuden meget kortere i Helgaqvída Hundingsb. 2 St. 22 - 27, der synes ældre end den førstnævnte Sang, og da begge uden Tvivl, ere Bearbejdelser af ældre Sange, kunne let enkelte Haansord være blevene udviklede til hele Handlinger.

At der har været en gammel Sang over Sinfotles Død og Begravelse under Navn af Sinfotle-Lok bliver rimeligt, fordi en profaisk Fremstilling heraf er bleven optegnet blandt de eddiske Sange. Thi da denne ikke kan være udfreyet af Volsungasaga, fordi Sagaens Hamund der kaldes Hamder, og Borghildes Broder, som i Sagaen ei har Navn, der hedder Gunnar, og den desuden indeholder alt for mange Smaatræk om Sinfotle, til at kunne være føiet til blot for historiskt at forbinde Viserne; maa vel Samleren have kiendt en saadan Sang, men da han ei noie nok har kunnet erindre Versene, har han blot tilføiet dens Indhold. I dette peger og Beretningen om Sinfotles

Lig paa en digterisk Fremstilling, thi den er saa afbrudt, og derfor og dunkel, at den ei i denne Form letteligen var bleven foredragen af nogen gammel Sagnemand. At Sigmund selv har Sinfotles Lig bort, og vilde have det paa hin Side en Fiord, sigter uden Tvivl til den Overtro, der og herskede i Island, at de som i levende Live vare ansete for hamramir, eller og som vare saare uregierlige, efter deres Død bleve farlige Gjengangere; disse maatte derfor begravnes langt fra Mennesker, og de troede at kunne givne deres Lig saa tunge, fordi de ei vilde bæres langt bort, at ikkun den Stærkeste formaaede at slæbe det. (See Eyrbyggiasaga S. 176-78.)

Disse ere de eneste Steder hvor der findes Efterretninger om Sinfotle, thi at et Haandskrift af den aldeles ufterretlige Bodvar Biarkes Saga lader Sinfotle være en Søn af Volsung, og med sin Syster Signe avle Siggeir, (Suhms krit. Hist. 2 D. S. 214) er noget, slet ikke kan komme i Betragtning.

Om Sigmund habes nu ingen gamle Qvad, men oftere forekommer hans Navn i de eddiske Sange. At Odin gav ham Sværdet, siges i Hyndluliod St. 2, at han avlede Helge med Borghilde, Helgagvida Hundingsbane I St. 1, 6, 7; at han feidede med Kong Hunding fortælles i Indledningen

til Helgaqvída Hund. 2, og at han var Fader til Sigurd Fosnersbane læses i Sigurdqv. 1 St. 3, Sigurdqv. 2, St. 4. Han blev dræbt af Hundings Søner Lingve og hans Brødre ifølge Sigurdq. 1 St. 9, Sigurdqv. 2 St. 15, 25, 26.

I Snorres Edda staaer ved Guldets Benævnelse, at Sigmund kunde taale Gift, hvorfor anføres Vers af Brage Skald, om at Volsungerne kunde drikke Slangegift. Sigmunds Fald formødelst Seiersgudens Ugunst, der selv mødte ham i Kampen for at bryde hans Naaben, er saa ganske i Oldtidens Aand (Iliad. 16 B. 791 Helgaqv. Hundings 2 St. 28,) og tillige saa poetiskt, at dette Træk vist har været hentet fra et Sigmundsdræbe: Mornagestsaga omtaler og Sigmunds Fald Kap. 4. Sigmunds Rige var efter Sagaen Kap. 19 Hunaland, som hans Fædre havde regieret; efter den profaiske Sinfiotlaloð gøres han til Konge i Frakland, og Borghilde til Dronning i Danmark, hvis Rige Sigmund en Tidlang styrede. Kong Hunding derimod skulde have hersket over Hundland, hvilket Navn neppe er forskielligt fra Hunaland. Disse geographiske Bestemmelser synes at røbe en senere Alder, end de i Sagaen, thi at man satte Volsungernes Rige i Frakland var for det Følgendes Skyld, hvor Rhinen nævnes i Sigurds Historie.

En Hunding maatte efter det tolvte Aarhundredes etymologiske Regler have givet Hunaland sit Navn ligesom Skotland havde sit Navn af en Skot, Danmark af en Dan o. s. v. Ringsted's Navn foranledigede vel nærmest, at Borghilde sattes i Danmark.

Om Helges Sigmund's Søn's Historie have flere Minder. Den er besunget i tvende eddiske Sange. Det første Qvad om Helge, er bleven saa ordret benyttet i Sagaens 15, 16, 17 Kap., at man ei kan omtvile, at just den Sang, vi have tilbage, har været dens Kilde. Et Sted er uden Tvivl Sagafriveren bleven misledet ved en Feilskrivning (See Riobh. Udg. af Edda Vol. 2 S. 59.), til at lade Sigmund give sin nysødte Søn et Læg (lauk) i det han opkaldte ham, i Stedet for at Meningen er, han lod ham give det høitidelige Bad (laug), eller overøse med Vand, den sædvanlige Oldtids Skik, naar Barnet skulde nævnes. Et Par Steder har Sagafriveren villet gjøre det Mythiske mere historiskt. Saaledes er Sigrun i Digtet en Valkyrie, der rider giennem Luften, i Sagaen en simpel Prindsesse, der med en Krigshær kommer sin Elskede til Hielp. I enkelte Navne findes Smaa forskielligheder. Saaledes Kap. 12. Leif for

Sagabibliothek, 2 Bind. D

Hiortleif, St. 22 Varnsfiord for Varinsfiord
 St. 24, Valkyrie i Asgaard for Skass. Valkyria
 (en ond Valkyrie) St. 35, Grane for Gudmund
 St. 29, Raudbiarga for Brandeyio St. 21,
 12000 for 1200 St. 23. At Riorfasund, det
 islandske Navn paa Strædet ved Gibraltar, tvende
 Gange sammesteds forekommer for Jorfasund St.
 23, der synes at være Øresund, behøver ikke at
 være nogen Skrivfeil, thi da Hedings ogsaa næv-
 nes, som efter Gange Rolfs Saga Kap. 17 hen-
 sættes mellem Tartariet og Garderige, kunde gierne
 Sagnskriveren tænke paa Strædet ved Gibraltar
 og Skibe, der fra Fabellande paa hin Side dette
 kom Helge til Hielp.

Det er nok overalt forgiæves at ville bringe
 geographisk Nøiagtighed i Qvæderne om Helge, thi
 om man end blandt de mange Navne paa Herreder
 og Landsbyer i Danmark og Sverrig kunde finde
 nogle, der svarede til Sagaens; synes dog de fleste
 af disse, som Frefasteen, Arasteen, Logafield, Un-
 vog, Brunavog blot at være allegoriske. Imide-
 lertid er det rimeligt, især da og et Sigarsvold
 nævnes, at Digteren har tænkt sig Helge født i
 Danmark.

Den anden eddiske Sang om Helge Hundings-
 bane er slet ikke i Volsungasaga benyttet. Men

Sagaskriveren sigter vel til den, naar han siger ved Enden af Kap. 17: Helge ægtede Sigrun, blev en mægtig Konge, men forekommer ikke oftere i denne Saga. Han antyder derved, at han vidste mere om Helge, som han altsaa forbigik, fordi han kun vilde anføre det, der stod i Forbindelse med Sigmunds og Sinfotles Historie. Suhm mener (krit. Hist. 2 D. S. 223) at den anden eddiske Sang om Helge, fordi den er saa afbrudt, er yngre end den første. Dette er dog vel neppe Tilfældet med den hele Sang. Det andet Helgeqvæde bestaaer blot af Dialoger, der ved profaiske Stykker ere bragte i Forbindelse. I Prosaen citeres tvende Gange S. 97 just det foregaaende Helgeqvæde, hvoraf og et Par Vers, ere blevene optagne St. 17, 27, men tillige anføres i det mindste fire Stropher af Volsungaqvæda inn forno S. 95 og desuden et andet Fragment, venteligen hentet fra samme Kilde, om Sinfotles og Gudmunds Riddiser, efter at forhen var bemærket, hvad det første Helgeqvæde havde om denne Ordstrid St. 22-27. Tvende Fragmenter ere optagne om Sigruns og Helges første Møde, det ene St. 4-12, hvorledes hun fandt ham ved Brunvog, det andet, det fra det gamle Volsungaqvæde laante Stykke, hvorledes de over-

ensstemmende med det første Helgeqvæde saaes første Gang ved Krasteen. Naar nu hertil lægges, at uagtet begge Sange godt stemme overens, den sidste dog især udmaler Scener, der ei omtales i den første, og at Sagnene om hvorlunde Helge blev dræbt med Odins Spyd, blev modtaget i Valhal, og siden ved sin Gravhøi viste sig for Sigrun, have et ældgammelt Præg; kan man neppe omtvivle, at jo det andet Helgeqvæde indeholder Brudstykker af forskjellige Sange, der ere ligesaa gamle og tildels ældre end det første anførte Qvæde om denne Konge.

Helge Hundingsbanes Navn forekommer endnu flere Steder. I Karaliød en nu tabt Sang, der citeres i den profaiske Slutning af det andet Helgeqvæde, hed det, at Helge og Sigrun vare blevne giensødte i Helge Haddingiafskati og Kara Haldans Datter. Mornagests saga Kap. 3, 4, melder om Helges Kampe, baade med Hunding selv og med Hundings Sønner, og nævner blandt disse Kap. 4, en Heming, der ikke forekommer i Volfungasaga, men kun i Fortalen til det andet Helgeqvæde. Ogsaa Saxo har kiendt en dansk Kong Helge, Hundings og Hothbrods Bane, 2 B. S. 28-29, men som han blander med Helge Hrolfs Fader. Han kan da ikke have kiendt Islændernes

Sange om denne Helge, og maae blot have fulgt danske men uefterrettelige Traditioner. Dog ogsaa dette er et Bevis for, baade at Mindet om en Helge havde holdt sig vedlige paa de danske Øer, uafhængig af de islandske Qvad, og at det var saa gammelt, at det kunde sammenbøxe med Sagnene om Hrolfs Fader. Suhm taler om denne Helge i sin kritiske Hist. 2 D. S. 182-223.

Sigurd Fofnersbanes Ungdom.

Kap. 21 — 28.

Hiordis blev bortført af Alf Kong Halfrets Søn i Danmark, der just landede ved Valpladsen med en Flok af Vikinger. Hun havde skiftet Klæder med sin Terne, der skulde udgive sig for at være Dronningen; men Alfs Moder ahnede Listen og fik Sønnen til at spørge, hvorledes de mod Nattens Ende kunde kiende, hvad Tid det var, naar de ei kunde see paa Himlen. Ternen svarede, hun havde været vandt i sin Ungdom til aarle at drikke Misd, og derfor vaagnede endnu ved den samme Stund. Hiordis svarede, hendes Fader havde givet hende en Guldring, der fik hende Fingeren om Natten og dette var hendes Kiendetegn. Nu sagde

Kongen, han mærkede, hvo de vare, og at han vilde ægte hende, saasnart hun havde født sit Barn. Sigurd kom til Verden, og Halfrek ægtede Hiordis (her kommer Sagaen i Modsigelse med sig selv, da det efter det foregaaende maade være Alf og ei Hialpæk, der fik Hiordis.)

Keigin opfostrede Sigurd i Hialpæks Gaard, og lærde ham Tidens Kunster, Skiftavl, Runer og mange Tungemaal. Han eggede ham tillige at bede Stedfaderen om sin Faders Skat. Sigurd bad ham om en Hest, Kongen lod ham vælge, og Odin i Skikkelse af en gammel skiægget Mand hjalp ham at finde Hesten Grane, der var af Sleipners Rer. Keigin vil derpaa have ham til at søge Fosners Guld, og fortæller ham derfor saaledes sin Historie.

Hreidmar havde trende Sønner, Fosner, Ottur og Keigin. Ottur kunde forvandle sig til en Odder, og i den Skikkelse pleiede han at fange Fisk i Andvers Fos i Rabolauget. Der sad han just med en Lax, da Odin, Loke og Hæner kom gaaende, Loke tog en Steen og slog ham ihjel. Aserne flaaede Skindet af Odderen, og kom, veltilfredse med deres Fangst til Hreidmars Bolig. Der bleve de grebne, og maatte løskisbe sig ved saa meget Guld, der baade kunde fylde og bedække Odderkindet. For at erholde Guld, laante Loke Kans (Havgud-

indens) Net, fastede det i Andversfossen, og fangede dermed Dvergen, som i Geddeskikkelse der jagede efter Fisk. Dvergen maatte løskjøbe sig med alt sit Guld, men da Loke endog tog hans sidste Ring, sagde Dvergen, den skulde worde hver sin Eiers Bane. Med dette Guld tilhyllede Aserne Odderskindet, og da Hreidmar fandt et Haar af Skiaget endnu ubedækt, fastede Odin Andvers Ring derpaa. Siden dræbte Fofner sin Fader, blev selv derefter til den værste Slange, og ruger nu over sin Skat. Guldet fik derved Navn af Bod for Datur. Sigurd bad Keigin at smedde sig et Sværd, denne smeddede tvende Gange, men Klingen holdt ikke Prøve; da bragte Sigurd ham Sigmunds brudte Sværd, deraf blev smedd et, der baade kunde fløve Ambolte, og overstjære svømmende Uld. Med dette Sværd drog Sigurd bort, først til sin Morbroder Grip, der forudsagde ham hans Skiebne, siden seilede han med en udvalgt Hær, hen at hævne Faderens Død paa Hundings Søner. Under en Storm bleve de tilraabte af en gammel Mand fra et Res, han sagde han hed Hnikar og meget andet, de toge ham ombord; Stormen lagde sig, og da de stege i Land, forsvandt han. Hundings Søner mødte Sigurd med en stor Hær, men

de bleve alle dræbte, og Sigurd vendte hjem igien med Hæder.

Nu vil Sigurd bekæmpe Slangen, Keigin viste ham til dennes Leie. En gammel sidskægget Mand lærte ham at sikke sig for dens Blod. Den giennemborede Fosner holder en lang Samtale med Sigurd, hvori han besvarer hans Spørgsmaal om Korner og Aser, men søger forgieves at raade ham fra at bortage sit Guld. Efter Fosners Død kom Keigin, der havde skjult sig, igien tilbage, drifter Fosners Blod, og beder Sigurd stege sig hans Hierte. I det Sigurd berørte det med Fingeren, kom mer en Draabe af Hierteblodet paa hans Tunge, strax forstod han Fuglenes Sang. Han hørte en Svale prise ham Klog, hvis han selv aad Slanges hiertet for at erholde Visdom, en anden sagde Keigin vilde svige ham, en tredie han burde dræbe Keigin, en fjerde han skulde tage Slangens Guld, og derpaa ride til den vise Borghilde paa Hindarfield, Sigurd gjør alt dette, og rider bort med Guldet paa Granes Ryg.

Hiordises Navn og Det omtales flere Steder. I Snorres Edda (Kongernes Kenninger 3 Kap.) og i Fundin Noregs S. 11 siges Eylime,

Sigurds Morfader, at nedstamme fra Lofde, en mægtig Hærkonge, der skal have tilkæmpet sig et Rige i Midgothland. I den prosaiske Sinfotlelof synes Hiordises Slægt at sættes i Frakland, hvilket forekommer udtrykkeligen i Mornagests Saga Kap. 4. I de eddiske Sange kaldes Hiordise Eyllimes Datter og Sigurds Moder Sigurdqv. 1 St. 3, 9 Sigurdqv. 2, 15. I Gripespa bliver hendes Broder Gripir nævnt. Efter Sinfotlelof, skulde hun have været gift anden Gang med Alf Hialpreks Søn, men ifølge den prosaiske Deel af Sigurdqv. 2, a maa det have været Hialprek selv, som Snorres Edda i Guldets Kenningar kalder Konge i Thy, der ægtede hende. Just den samme Modsigelse, der findes i Volsungasaga i Kap. 21 og 22, og røber en ældre Forstkiellighed i selve Kilderne.

Alle disse Steder er det dog kun Leilighedsviis, at Hiordise omtales, det er altsaa uvist om der i det tabte Sigmundsdræpe har staaet noget om Maaden, paa hvilken hendes Hyrstestand blev erkendt. En Sang om Hiordise selv har der neppe været, men Talismanen, der mindede Prindsessen, hvad Tiden var, kunde vække den Mistanke, at Fortællingens Ophavsmand havde hørt noget om Uhre.

Sigurd er Middelpunkten for denne hele Sagnkreds, det berømte Navn, til hvilket de andre Minder bleve knyttede. Uden Tvivl har der været i Omløb en nu tabt Sang om Sigurds Barndom, og det en gammel; hvorfra Sagaens Forfatter har taget det karakteristiske Træk om Odin, der aabenbarer sig for Sigurd, for at hjælpe til at ndlede den kosteligste Hest. Adskilligt maae Sagaskriveren selv have lagt til f. Ex. om de mange Sprog, hvori Sigurd blev oplært.

I det følgende kunne vi nøiagtigen efterspore Sagaens poetiske Kilder; hvor dette bliver Tilfældet opholde vi os ei ved at drøfte de enkelte Træk, om hvis historiske Betydning nogle almindelige Bemærkninger siden blive giorte, vi sammenligne blot Sagaen med de ældre Mindesmærker vi om denne Sagnkreds have tilbage. Kap. 23 om Otturs Død er af Sigurdqv. 2, a St. 1-14. Kap. 24 om Sværdet Gram svarer til et prosaiskt Stykke i Sigurdqv. 2, a ved St. 14, men der sættes Rhinen som det Sted, hvor Sigurd prøvede sit Sværd, i Stedet for Sagaen blot nævner Flod (arinnar.) I Sigurdqv. 2 β St. 29 siger ogsaa Keigin, at han havde smeddet det Sværd, som Sigurd brugte. Kap. 25 om Sigurds Besøg hos Grip er et Udtog af Sangen Gripespa. Dette hele Besøg

faer i Sagaen ganske overflødig, og der var neppe nogen anden Aarsag til at omtale det, end fordi det var Gienstand for et gammelt Qvad, hvori alle de følgende Tildragelser bleve forudsagte. Kap. 26 om Sigurds Tog mod Hundingsföner er taget af Sigurdqv. 2 a St. 15-26 et Vers er endog ordret anført i Sagaen. Alle disse Vers anføres og i Kornagests Saga Kap. 5 med nogle profaiske Tillæg. Begyndelsen af Kap. 27 er den profaiske Ende af Sigurdqv. 2 a, ikkun at der forbigaaes, hvad Sagaen fortæller, at Odin hjalp Sigurd med gode Raad. Fofners og Sigurds følgende Samtale, er ordret Udtog af Sigurdqv. 2 β, 1-21, Strophe for Strophe. Den tredie Strophe findes endog fuldstændigere i Sagaen end i Sangen. St. 11 har Sagaen misforstaaet. Kap. 28 om Sigurd, der lærte at forstaae Fugleskrig, er et fortsat Udtog af Sigurdqv. 2 β, St. 22-44. Sagaen lægger blot til, at da Keigin kom tilbage og saae Fofner dræbt, stirrede han først en Tid sorgfuld mod Jorden og sagde derpaa o. s. v.

Den hele Fortælling stundom ordret, tildeels kortere, læses i Nesens Edda 68-72 Damesaga eller i den utrykte Edda i Guldetts Kenningar. Nogle Smaaeforskjelligheder findes dog imellem disse Retninger. Sagaen lader Lofe laaee Kans Ret

for at fange Andver, i 70 Damesage reiser Loke til de sorte Alfes Hiem for at finde ham, hvilket synes at ligne en senere Forklaring. Lokes Samtale med Andver er og noget anderledes og vidtløftigere i Snorres Edda. Dette viser baade, at den ene af disse Beretninger ikke er udfærdiget ganske af den anden, og at den i Snorres Edda har yngre Træk end den i vor Saga.

Sigurds Giftermaal.

Kap. 29 — 36.

Sigurd lod stande Syd til Frankland, og red længe, indtil han kom til Hindarfjeld, der saae han Lys flamme som Ild mod Himlen og en Skioldborg for sig. Inden for den fandt han en Kvinde, sovende i fuld Rustning, hvis Brynie syntes at være groet fast. Da denne var bleven giennemskåret med Sigurds Sværd, vaagnede Skioldmøen, og sagde, at hun var en Valkyrie, der hed Brynhilde, hvem Odin havde tilskicket denne Søn, fordi hun mod hans Vilde havde hjulpet Kong Agnar eller Audbrod i Kampen, og fældet Kong Hialmgunnar. Sigurd bad hende om Underviisning, hun lærte ham i 17 Stropher Runernes Magt, og

desuden Leveviisdom i adskillige Sentenser. De bekræftede med Ed, at de vilde ægte hinanden. Derpaa red Sigurd bort. "Hans Skiold luede i det røde Guld, paa det stod en Drage mørkebrun for oven, faver rød for nedentil, til Minde om hin Drage, han havde dræbt, som Væringerne falde Fosner. Hans Haar var brunt, og faldt i store Lokker, hans Skiæg var kort og tykt, Saae kunde taale at see ham i hans skarpe Dine. Han var saa høi, at naar han, omgiordet med Sværdet Gram, der var syv Spand langt, gik igiennem en moden Rugager, da ragede endnu Sværdets Dupskod frem. Naar alle de dierveste Krigere, og største Høvdinger blive nævnte, nævnes han først, og hans Navn er gængse i alle Tungemaal." Sigurd red derfra til en stor Gaard, hvis rige Høvding hed Heimur, han var gift med Borghildes Søster, der kaldtes Bekhilde (Bænkilde) fordi hun sad hieme paa Bænken, medens Søsteren drog om i Brynie. Sigurd blev modtaget med Pragt, og levede der længe med megen Hæder. Brynhilde var ogsaa kommen at besøge sine Frender. Hun bordyrede med Guld Sigurds Bedrifter, Slangens Drab og Skattens Borttagelse. Engang flyver Sigurds Falk hen, og sætter sig paa Vindstet ved et høit Taarn, da Sigurd gaaer efter den, sees han Brynhilde og

hendes Arbeid. Derover blev han takkefuld, og betroer Heimers Søn, Alsvid, der spurgte ham, hvi han ei længere vilde more sig med Jagten, hvilken deilig Qvinde han havde seet bordyre sin Bedrift. Alsvid fortalte ham, at det var Brynhilde Budles Datter. Sigurd spurgte, hvorledes hun var kommen hid; Alsvid svarte, kort efter ham. Da sagde Sigurd, at han først for faae Dage siden havde erfaret, at denne Qvinde var den skønneste i Verden, og omendskiønt Alsvid fortalte ham, at Brynhilde ikke leed nogen Mand, og at hendes Huene stod til Krigen, vilde han dog besøge hende. Hun modtog ham med største Pragt og Venlighed. Da hun bød ham Guldbægeret med Vin, greb han hendes Haand, og satte hende hos sig, tog hende om Halsen, kyssede hende og sagde: "ingen Qvinde fødtes skønnere end du." Hun svarede: "ikke er det klogt at give sin Fortrosthing i Qvindernes Vold, de bryde ofte deres Løfter." Den lykkelige Dag komme, sagde Sigurd, at vi kunde nyde hinanden. Brynhilde yttrede, at det ei var Skiebne's Villie, og at hun var en Skjoldmo. Sigurd svarede, vi tienes bedst med at bo tillsammans, det er mere at taale den Hiertesorg, jeg nu føler, end hvaasse Vaaben. Brynhilde sagde, jeg skal gaae i Feldtslag og du ægte Gudrun, Ginkes

Datter. Ei skal Kongedatter svige mig, sagde Sigurd, og ikke er jeg tvefindet; jeg sværger dig ved Guderne, at jeg skal eie dig og ingen anden Kone. Saa talte og Brynhilde. Sigurd takkede hende, og gav hende en Guldring, svor paa ny, og gif bort til sine Mænd.

En Konge hed Giuke, der boede Sonden for Rhin. Han havde trende Sønner, Gunnar, Hognen og Guttorm. Gudrune hans Datter, var den vennefte Møe; Moderen var den troldkyndige Grimhilde. Gudrune drømte engang, at den skionnefte Falk var kommen i hendes Hænder, hun blev takfuld, man sagde det betegnede en Kongesøn; men hun drog til den vise Brynhilde, den stemme Kong Atles Syster, for at erfare hvo det var. Dog var hun og tilbageholden mod hende, og spurgte kun om de mægtigste Konger og deres Bedrift. Brynhilde nævnte Hake og Haggard, men Gudrune mente at de vare for sene til at heve deres Syster, Siggar*) havde borttaget. Hun nævnte derpaa sine Brødre, men Brynhilde sagde, de ikke endnu havde

*) Hos Børner S. 62, staaer Sigurd, men denne Sigurds Bedrift, kan ikke vel rimet med hans øvrige Historie. Det bekiendte Navn er uden Tvivl af Afskriveren sat for det mindre bekiendte, der findes i den arnæmagnæanske Roder 281 i 4to og i et Afskrift Prof. Thorsæius eier. Jysk. Fortælling S. 51.

forsøgt sig; Sigurd, Fofners Bane, var derimod den giæveste Helt i den hele Verden. Nu fortæller Gudrune hende, hun havde drømt om en deilig Hiort, efter hvem de alle jagede, men hun allene naaede, og hvem Brynhilde fældede i hendes Skid. Brynhilde fortæller hende derpaa hendes hele paafølgende Skiæbne, og Gudrune drog hjem til Giukes Borg.

Did kom ogsaa Signrd en fore Tid efter, ridende paa Hesten Grane med alt sit Guld. Grimhilde yndede ham saa meget, at hun vilde faare ham til sin Datters Mand. Hun gav ham derfor en Trylledrik, hvorved han glemte Brynhilde, svor Staldbroderlag med Giukes Sønner og ægtede Gudrune.

Efter at Sigurd og Giufungerne havde faret vidt over Land, og udført store Bedrifter, raadede Grimhilde sin Søn Gunnar at beile til Brynhilde, Budes Datter. Hun boede hos Heimer i Hlindalen, hendes Jomfrubur var omgivet med brændende Ild, og den ene Mand vilde hun ægte, der red giennem Luerne. Heltene rede did, men Gunnar kunde ei faae sin Hest over Ilden. Da skiftede han Skikkelse med Sigurd, der paa Hesten Grane sat over Luerne, og beilede nu til Brynhilde, som han var Gunnar Giukes Søn. Hun maatte skiont nødigten holde sit Løfte. I trende Nætter søgte de

Seng. tilsammen, men Sigurd lagde Sværdet Gram imellem dem. Han tog af hendes Haand Anders Ring, og gav hende en anden af Fofners Skat. Derefter rider Sigurd tilbage til sin Folge, og paatager sin egen Skikkelse igjen. Brynhilde fortæller sin Fostersfader Heimer hvorledes en Gunnar havde redet over hendes Ild (Bafurloga) og havde beilet til hende, og hun havde forsikret, at ene den Sigurd, hvem hun havde svoret paa Hieldet, kunde formaae det. Brynhilde bad derpaa Heimer, at opsoede hendes og Sigurds Datter Aslug. Hun drog til sin Fader Butle, og hendes Bryllup med Gunnar varede i mange Dage. Da det var til Ende, erindrede først Sigurd de Eder, han havde svoret Brynhilde, men lod alt være roligt. Gunnar og Brynhilde sadde i megen Sammen, og drak Vin.

Sigurds første Besøg hos Brynhilde er taget af Brynhildarqvædet, hvor og alle Versene findes om Runernes Kraft Str. 5-21, ligeledes de andre gode Raad, Sagaen i Prosa har meddeelt. Anledningen til Brynhildes Svøn, som i den anførte Sang blot findes i de profaiske Tillæg, nævnes siden i Helreid Brynhildar Str. 7.

Den Kap. 31 følgende Skildring over Sigurds Person, passer ikke ret i Sammenhængen. Det er en unyttig Gjentagelse, naar det ogsaa der hedder, at han forstod Fugleskrig og aldrig var bange. I de eddiske Sange forestilles han vel at være høj og anselig men ingenlunde slig en Kæmpe, høiere end Goliath, som her. At Væringerne kaldte Dragen, han havde nedlagt, Fosner, er et meget overflødig Tillæg, da Fosners Navn ofte læses i det Foregaaende. Tonen i det hele Stykke, hvortil og hører den nsiagtige Angivelse af Sigurds Skioldemærke, har desuden et andet og senere til Ridderromaner henhørende Præg, end den øvrige Fortælling. Naar man nu finder dette hele Kapitel ordret i Vilkinasaga Kap. 166 ikkun med det Tillæg, at Sigurds Hud var hornhaard, og betænker, at det der passer saavel til den hele Saggas Tone, som til Stedets Sammenhæng, da en heel Række Helte der skildres paa samme Maade; kan man neppe tvivle paa, at jo dette Stykke i Volsungasaga er hentet fra Vilkinasaga eller sammes Kilde, og at ikke det omvendte Forhold har fundet Sted.

Det følgende Kap. 32 om Sigurds andet Besøg hos Brynhilde, er og mistænkeligt. Det modsiges i flere Henseender den øvrige Fortælling. Det

mer kaldes her Brynhildes Svoger, Kap. 36 hendes Fosterfader. Sigurd forestilles her første Gang at have seet Brynhilde; thi naar Sigurd efterat der var fortalt, at han havde været længe hos Heimers, siger, fuld af det Indtryk, Synet af Brynhilde i Taarnet havde vakt, at han for faae Dage siden havde seet den skønneste Qvinde; kan han derved ikke mene noget andet Møde med Brynhilde, end det i Taarnet. Der findes heller ikke i deres Samtale noget Spor til, at de før havde kjendt hinanden. Hele Mødet synes og ganske overflødig, de havde alt første Gang svoret hinanden Trofasthed; steds i de eddiske Sange nævnes kun det ene Møde imellem dem paa Bierget. Den hele Fortælling seer desuden ud, som en moderniseret Udarbeidelse af det mythiske Sagn. Den ildomringede Skjoldborg, hvor Skjoldmoen laae i Doale, er bleven til Taarnet, hvor Prindsessen bordyrede. Sigurd bryder ikke voldsomt ind, men kommer med Komplimenter. Samtalen er ret smuk, men røber Riddertidens Sentimentalitet. Det er altsaa høist rimeligt, at dette Kapitel er en senere Udsmykkelse, for at forberede, hvad længere hen fortælles om den Datter, Brynhilde havde med Sigurd.

Ogsaa til de følgende Kapitler mangle vi de eddiske Kilder, men dette er ei at undre over, da der i det gamle Membran af Edda, der er Grundvolden for alle Papiraffskrifterne, findes en Lacuna paa otte Blade mellem Brynhildarqvida 1 og Brynhildarqvida 2, der just omfatter den Periode af Sigurds Liv, disse Kapitler fortælle. Omendstiondt derfor disse ikke bære saa tydelige Præg paa at være uddragne af Qvæderne, som nogle af de foregaaende, er der dog intet i dem, som hindrer os fra at antage, at der har været een Sang om Gudrunes Besøg hos Brynhilde, og dennes Spaadom, der udgjorde Indholdet af Kap. 33-34, een om Sigurds Giftermaal med Gudrune, og een om Gunnars Frieri til Brynhilde, hvoraf endog et Par Stropher blive anførte. Paa flere Steder i de andre eddiske Qvæder, berøres desuden disse Begivenheder. Saaledes findes: at Sigurd besøger Brynhilde, og forglemmer hende hos Gudrune i Gripestpa Str. 27-33. Brynhildarqvida 2. Str. 2; Sigurds og Ginfungernes Fostbroderslag i Sigurdqv. 3 Str. 30 og deres Krigstog Atlemal St. 96-97. At Brynhilde kun vilde have den Mand, der red over Ilden, og havde Fosners Guld, staaer i Sigurdqv. 3 Str. 34. At Sigurd kom til Brynhilde under Gunnars Skikkelse, og

og lagde det nøgne Sverd i Sengen mellem sig og hende, læses i Gripespa Str. 35-43 Sigurdqv. 3 Str. 3-8 Brynhildarq. 2 Str. 19. En ubetydelig Forskiellighed er det, at i Sagaen forestilles Butle levende, da Gunnar beiler; i Qvæderne er det Atle, der bortgifter Systeren, Sigurdqv. 3 Str. 35. Gudrunarqv. 1 Str. 24; ogsaa Sigurds Besøg hos Atle, der sidst anførte Sted bliver omtalt, synes at antyde noget, Sagaen ei nævner. Derimod er Modsigelsen mellem Sagaen og Qvæderne saare væsentlig i Henseende til Aslaugs Fødsel, hvorom mere siden.

Korteligen fortælles disse Begivenheder i Nesens Edda 73 Damesaga. Sigurds andet Besøg hos Brynhilde i Heimers Gaard nævnes ikke der, Gudrun tillægges en Syster ved Navn Gudny; Guttorm kaldes Siukes Stiffen.

Sigurd Fosnesbanes Død.

Kapitel 37 — 40.

Det hændte sig en Dag, at Brynhilde og Gudrune ginge til Rhinen at tvette sig. Da Brynhilde gik længere ud i Naen, spurgte Gudrune hende hvorfor. Hun svarede: hverken heri eller i noget andet, vil jeg staae ved Siden af Dig. Min Fader

var mægtigere end din, min Mand har øvet større
 Hædersdaad end din, og redet over den brændende
 Ild; din Mand var Kong Hialpreks Træl. Da
 lod Gudrune hende høre, at det var Sigurd, der
 havde redet over Ilden, hvilket hos hende, og taget
 Andvers Ring fra hende, som nu Gudrune bar.
 Brynhilde bleguede herved, som et Lig, og talte
 ikke et Ord. Næste Dag skændtes Dronningerne igjen
 om deres Mænds Fortrin, og Gudrune beraabte
 sig paa, hvad der var gået, at Sigurds Seier
 over Slangen var mere værd end Kong Gunnars
 hele Rige. Nu lagde Brynhilde sig hen, som om
 hun var død. Da Gunnar kom til hende, bebrei-
 der hun ham hans og Moderens Bedragerie, og
 vilde dræbe Gunnar. Høgne lader hende binde,
 men Gunnar bød hun skulde løses. Intet vilde
 hun foretage sig, og opfyldte Borgen med Indelige
 Klager. Gudrune sendte Sigurd til hende, for ham
 udøste hun sin hele Harm, og sagde, at hun hadede
 Gunnar, men ønskede Sigurd myrdet. Da denne
 svarede, at det havde græmmet ham, at hun ei var
 bleven hans Kone, og han nu gierne vilde tage
 hende til Ægte, sagde Brynhilde, at hun før vilde
 dø, end svige Kong Gunnar; hun havde svoret at
 eie den Mand, der red over Ilden, den Ed vilde hun
 holde eller dø. Sigurd sagde, hellere end at du

skal du, vil jeg forlade Gudrune. Hans Sider hævvede sig saa stærkt, at Brynien sprang. Hverken vil jeg have dig eller nogen anden, sagde Brynhilde, og Sigurd maatte gaae.

Brynhilde truede Gunnar med at forlade ham, dersom han ei vilde dræbe Sigurd og hans Barn. Gunnar var raadvild, han blev af Hogne fraraadt at sioe Brynhilde, tilsidst sagde han, det var Livsfag, at Sigurd havde taget Brynhildes Modom; de skulde egge deres Broder Guttorm (der ei havde svoret Fostbroderskab med Sigurd) til at udføre Gierningen. De gave derfor Guttorm en Ket af Ulve og Slangeklod, hvorpaa han ægget af Brynhilde gjennemborede den sovende Sigurd, men blev selv overhugget af Sværdet Gram, som den Saarede kastede efter ham. Gudrune hulkede over sin myrdede Mand, Brynhilde lo over hendes Harm. Gunnar og Hogne bebreidede hende hendes Ondskab, men hun foreholdt dem deres Midsingsdaad mod Sigurd, deres Svig mod hende selv, lod sig ikke formilde af Gunnars Kier tegn, og efter at have bortskienket sit Guld, stak hun sig selv. Endnu spaaede hun Gudrunes Skiebne, og bad man skulde brænde hende ved Sigurds Side paa hans Baal tilligemed de andre, der vare dræbte med ham (hans tre-aarige Søn, hun selv havde

myrdet og Guttorm). Paa den anden Side skulde hendes Folk brændes, to ved hendes Fodder, to ved hendes Hoved, foruden toende Høge; derpaa besteg hun Baalet.

Til de tabte eddiske Sange hører uden Tvivl ogsaa een om Dronningernes Trette, som Sagaskriveren fulgte Kap. 37. At Gudrune opirrede Brynhilde ved at lade hende høre, at Sigurd havde sovet i hendes Arme, siger Haldreid Brynhildar Str. 12. I Sigurdqv. 3 St. 6 forestilles blot de grumme Korner, som Marsag til at Brynhilde misundte Gudrune sit Held i at besidde Sigurd. Det 38 Kap. om Brynhildes Harmie og sidste Samtale med Sigurd er endnu sikrere et Udtog af et tabt Qvæde, thi baade bærer Stilen flere Steder Spor af at være Vers, omsat i Prosa, og desuden anføres tilsidst en Strophe taget af et Qvæde om Sigurd. 39 og 40 Kap. hvorledes Gunnar blev overtalt, og alt det følgende, til Sigurds og Brynhildes Død, er et Udtog af Sigurdqv. 3, saa at endog Sangens enkelte Vendinger ofte ere bibeholdte. Imidlertid har Sagaskriveren dog og til Fortællingen benyttet andre Sange, thi Bebreidelsen, Brynhilde gior Sinfangerne, at

de havde blandet deres Blod med ham (ved at sværge Fostbroderlag) findes kun i Brynhildarqv. 2 Str. 17. Angaaende den Spise, der blev tilberedt for Guttorm, anføres et Vers af et nu tabt Qvæde, der ikke noiere betegnes. Verset har Lighed med Str. 4 i Brynhildarqv. 2.

Et kort Udtog af disse Begivenheder findes i Kefens Edda 74 Damesaga, hvor Dronningernes Trætte fortælles med nogle Smaaeforskielligheder. Rornagest Saga Kap. 8 beretter nogle flere Omstændigheder ved Brynhildes Død, der besynges i Helreid Brynhildar. I Brynhildarqvæde 2, 6 Str. fortælles, at Sigurd dræbtes paa Hesten, og Sangens profaiske Efterskrift bemærker udtrykkeligt, hvor forskiellige Efterretningerne vare om Sigurds Død med disse Ord: "Iydste Mænd sagde, at han blev dræbt i Skoven, derimod hed det i det gamle Gudrunarqvæde (der nu er tabt) at Sigurd blev dræbt, da han red til Thinge (hermed stemmer Gudrunarqv. 2 Str. 4.) men alle vare enige i at han blev overfaldet uforvarende."

En anden tabt Sang om Sigurds og Brynhildes Død er det korte Sigurdsqvæde, der anføres i den profaiske Efterskrift til Gudrunarqv. 1, efter hvilket Brynhilde havde ladet dræbe 8 Slaver og fem Slavinder til sit Baal.

Giukungernes og Atles Fald.

Kap. 41 — 48.

Gudrane jamrede over Sigurds Mord, Grane, Sigurds Hest, ludebe forrigfuld med Hovedet. Gudrane flygtede ud i Skoven, og kom tilsidst til Kong Hjalprek i Danmark, hvor hun i 7 Aar hos Thora, Hakons Datter, bordyrede Heltens Bedrifter. Da fik Grimhilde hende opspurgt, hun reiste til hende med sine Sønner og et talrigt Følge, baade af Longobarder, Franske og Saxer. Gudrane troede dem ei, men Gunnar gav hende en Glemselsdrik. Gudrane spaaede ilde af sin Forbindelse med Atle, men lod sig dog overtale. De reiste fire Dage paa Heste og Konerne bleve satte i Bogne, fire Dage paa Skibe, og atter til Lands i fire Dage, før de kom til Atles Borg, hvor der blev holdt et prægtig Bryllup; men aldrig smilte Gudrane til Atle.

En Nat drømte Atle varslende Drømme, som Gudrun udtolkede til det Bedre. Da randt det ham i Hu, at Giukungerne havde beholdt alt Sigurds Guld; han sendte derfor Binge at indbyde dem til Gilde og megen Hæder. Gudrane mærkede deres Aftale, ristede Runer, og sendte en Guld-

ring med, hvori et Ulvehaar var knyttet. Vinge
ridede Runerne om, før han steg i Land. Da
Vinge kom til Gunnars Borg, gjorde han Gju-
fangerne store Løfter, om de vilde drage til Kong
Atle. Gunnar havde liden Lyst, og Høgne raa-
dede derfra. Men da Giestebudet blev fortsat, og
Gunnar blev beruset, lod han sig forlede til at gi-
ve Vinge sit Løfte.

Imedens havde Rostbera, Hognes Kone, læst
Runerne, og mærket de vare fordreiede, hun fra-
raadede sin Mand at reise, og fortalte ham sine
sæle Drømme, men han tolkede dem paa en anden
Viis; ogsaa Glaumbor, Gunnars Dronning, havde
drømt om Svig, men Gunnar svarede, man kunde
ei forekomme sin Skiebne. Alle fraraadede dem
Reisen, dog steg de ombord med Vinge, saa i
Lallet; de roede saa stærkt, at den halve Kisl brast,
og Aarene brødes. Derpaa rede de en Tid giens-
nem den mørke Skov, da saae de en mægtig Krigs-
hær, men brøde dog Borgporten op, og rede ind.
Vinge sagde dem nu de vare svægne, men ham
sloge de først med Stridshammerne til Døde.

Nu bad Kong Atle sine Folk at angribe dem
i Hallen. Da Gudrune hørte Daabengny, affa-
stede hun sin Kappe, kom ind, og efter at have
fabriret sine Brødre, forsøgte hun at megle. Da

alle vegrede sig, iserer hun sig Brynte, tager et Sværd og gaaer frem som den diærbeste Krieger. Længe varede Slaget. Atle mistede mange af sine Kæmpere, tilsidst vare de tvende Brødre ene af deres Hob, de bleve overvældede og bundne. Atle bød, man skulde skjære Hjertet ud af Hogue. Atles Raadgivere vilde i Hognes Sted tage Erællen Hiall, men da denne skreg, i det de vilde tage ham, sagde Hogue, at han ikke skjøttede om denne Leg, og Erællen slap løs. Gunnar og Hogue bleve satte i Lænker. Atle vilde, at Gunnar skulde frelse sit Liv, ved at sige hvor Guldet laae. Denne svarede: for skal jeg see min Broders Hognes blodige Hierte. Da toge de igjen fat paa Erællen, og bare hans Hierte frem for Gunnar. Dette, sagde han, er feig Mand's Hierte, uligt den fiække Hognes, thi nu skielver det meget, og dog en halv Gang mindre end da det laae i hans Bryst. Da skar man Hjertet af Hogue, som taalte det leende, og man bar det til Gunnar. Han kiendte Hjertet, der ikke bævede, og sagde, at nu vidste han ene hvor Guldet var, og Rhinen skulde før raade derover, end Kienderne her bære det paa Fingre. Gunnar blev sat i Ormegaarden med fastbundne Hænder. Gudrunne sendte ham en Harpe, han spillede den med Fodderne, saa alle Slangerne faldt i Søvn; men

en suul Snog blev vaagen, den krøb hen, og gjen-
nemborede hans Hierte.

Stolt af sin Seier spottede Atle over Gud-
rune, men da han mærkede hendes Forbittrelse,
søgte han dog at formilde hende. Hun gjorde ham
tryk ved forstilt Blidhed, og et prægtigt Graverøl
skulde drikkes til alle de Faldnes Minde. Nu greb
Gudrune sine tvende smaa Søner, der legede ved
Bænken, og overskar deres Halse. Da Atle siden
spurgte om sine Børn, svarede hun, at han i Vi-
nen havde druffet deres Blod, i Maden ædt deres
Hierte. Hognes Søn Rislung vilde hevne Fader-
ren, med ham oplagde Gudrune Raad, og da Atle
efter Maaltidet lagde sig til at sove, vare de begge
om at dræbe ham. Derpaa lod Gudrune lægge
Ild omkring Hallen, og opbrændte alle Atles
Mænd.

Alle disse Begivenheder ere nsiagtigen for-
talte efter Sangene. Kap. 41 fra Sigurds Død
til Gudrunes Egetskab med Atle, er et Udtog af
Gudrunarqv. 2 St. 2-37. Hvad Sagaen an-
fører om Hesten Grane, der gjorde Stsi, da han
saae sin Herre saaret, og siden sørgede over ham,
passer lidet til den Sigurds Dødsmaade, som Sa-

gaen antager. Sagen derimod, der udmaler dette, følger det andet Sagn, at Sigurd blev dræbt paa Granes Kyg, da han red til Thinge. St. 12 kaldes den danske Konge Half, som i Sagaen hedder Hialprek (Halvs Fader) Str. 15 siges, at Gudrune bordsprede, hvorlunde Siga og Siggeir sloges i Fibe, istedetfor Sagaen taler om Sigmund og Siggeir, der sloges i Frone. Navnene i den 19 Str. paa dem, der ledsagede Giufungerne paa deres Reise til Danmark, ere blevne meget forandrede, Baldar, et gammelt dansk Kongenavn, der forekommer i Hervararsaga Kap. 16 S. 184 (see Suhms frit. Hist. 1 D. S. 426) er bleven til Baldemar. Den Langskiegedes (Atles) Folk ere blevne til Longobarder; Franske og Saxer ere lagte til, eller snarere af det faldne Navn Jarizsoari, der skreves adskilt, har man dannet disse tvende Folknavne. Alt dette rober Sagafriverens Forklaringslyst. I Sagen varer Reisen ikke blot tre Gange fire, men tre Gange 7 Dage, hvilket og bedre passer til den Fiernhed, hvori man tænkte sig Atles Land at ligge. Syttallet er et ubestemt Tal. I Kap. 42 er Begyndelsen om Atles varslende Drømme Udtog af den sidstnævnte Sangs Ende St. 38-44. Det følgende, om Giufungernes Indbydelse til Atle, er et Udtog, dels af Atlemaal

deels af Atleqvida. Først følges Str. 2-5 af Atlemaal; der kaldes Atles Gesandt, ligesom i Sagaen, Vinge, istedetfor at den anden Sang falder ham Knefrød; derpaa, da Atlemaal kun har lidet om Gesandts Tale til Giufungerne anføres af Atleqv. Str. 3-9, dog har Sagaen dette fuldstændigere og tydeligere, hvorledes Gunnar bringes til at give sit Løfte, der i Atleqvida fortælles meget afbrudt. Sagaskriveren gaar nu tilbage til sin første Kilde Atlemaal, og følger denne til Kapitlets Ende.

Kap. 43 om Kostberas Drømme er taget af Atlemaal Str. 14-19, men staaer i en anden Orden og kortere. En Drøm er tillagt Kostbera, som Sangen anfører Str. 24 mellem Glaumvoras Drømme.

Kap. 44 Glaumvoras Drømme ere efter St. 20-26 i Atlemaal, men Efterretningen om Giufungernes sidste Gilde er ordret af Atleqv. Str. 10-12.

Sagaen anfører trende Navne paa de Slægtninger, som bleve tilbage, hvilke trende just Atlemaal Str. 28 nævner som deles ledsagere; thi at der i Sagaen staaer Havar for Sangens Haugne, er vel blot en Misforstaaelse af Abbreviaturen Hav. Denne hele Forstikklighed berøer formodent-

sig kun paa en urigtig Læsemaade i Sagaen, thi der var ingen Grund til at anføre nogle af de Tilbageblivendes Navne, men vel var der Grund til at nævne dem som droge med. Det følgende af Kapitellet er Udtog af Atlemaal Str. 29-38.

Kap. 45, om Giufungernes Kamp, fortsætter Udtoget af Atlemaal fra Str. 39 til 53 ikkun at Sagaen allene har Gunnars Svar paa Atles første Tiltale, og Sangen derimod Hognes Hovoren over Vinges Drab St. 40. Kap. 46 om Giufungernes Død følger baade Atlemaal og Atleqvida. Atles Opmuntring til sine Krigere er af Atlemaal, Hognes tappre Forsvar af Atleqv. Str. 20, men da begge Sangene fortælle Kampen saa afbrudt, maatte Sagaeskriveren videre udføre det. Om Trællen Hial hedder det i Atlemaal, at de toge fat paa den Usling for at dræbe ham i Hognes Sted, men at denne ei kunde lide at høre Trællens Angstskrig, bad dem derfor at lade ham være og blev nu selv dræbt Str. 57-61. I Atleqvida synges om, hvorledes Hials Hjerte blev baaret ind for Gunnar og fiendtes af ham Str. 23-26. Begge disse Sagn forener Sagaen ved at lade Trællen gribes tvende Gange. Atles Tilbud til Gunnar om at frelse Livet, ved at røbe, hvor Guldet laae tilligemed Gunnars Svar, staaer i Atleqv. Str.

21-22 og 28-29. Ogsaa Gunnars Skiebne i Ormetaarnet, der kun berøres Str. 62 i Atlemaal, fortæller Sagaen efter Atlequida Str. 30-33. Det Træk i Fortællingen, at alle Slanger blev paa een nær neddysfede, findes i Oddrunar Gratr Str. 27-30 hvor der føies til, at det var Atles Moder, der, forvandlet til en Slange, beed Gunnar i Hjertet. Da det sees af Enden af det 39 Kap, at Sagaskriveren ogsaa har kiendt denne Sang, have vi saaledes fuldstændigen fundet alle Kilderne til Fortællingen, og der er ingen Grund til at antage, at Sagaskriveren skulde endnu have benyttet den Sang, der under Navn af Gunnars Slag forekommer i Norna Gests Thattr Kap. 2 S. 135 Skalh. Udg. end mindre kan fra denne Saga hentes noget Bevis for Rægheden af den Sang, der under Navn af Gunnars Slag findes indrykt i anden Deel af Sæmunds Edda og ikke indeholder et eneste nyt Træk.

Kap. 47 om Atles Død er et fuldstændigt Udtog af den øvrige Deel af Atlemaal fra Str. 64 til Enden Str. 93. Ligesom Kapitlet ender med at disse Tildragelser bleve besungne i alle Qvad, hedder det i Sangens Slutning, at i ethvert Land levede Mindet om dette Fiendskab. Eet Sted har

Sagasriveren moderniseret Udtrykket, ved at lade Atle sige til Gudrune, at han havde givet hende til Brudegave 30 gode Riddere, istedetfor at det staaer i Sangen Str. 93 tredive Trælle.

I Resens Udgave af Edda fortælles alt korteligen i 75 og 76 Damesaga, med det Tillæg, at Giufungerne, der og kaldtes Nisfunger, før deres Afreise stjalte Fofners Guld i Rhinen, at Guldet deraf kaldes Nisfungernes Arv eller Skat. Resens Udgave tilføier endnu her, dog uden Hjemmel af Haandskrifterne, de tvende andre poetiske Navne paa Guldet, Rhinens Malin og Nisfungernes Bagvasselse (rogr), begge Udtrykkene forekomme imidlertid andre Steder.

Giufungestammens Undergang eller Gudrunes sidste Skiebne.

Kap. 48 — 51.

Gudrune vilde styrte sig i Havet, men store Bølger drev hende til Lands, og hun kom til den mægtige Kong Jonakurs Borg, der ægtede hende, og avlede med hende trende Sønner, Hamder, Sorle og Erp. Svanhilde, der var Gudrunes Datter med Sigurd, og havde Faderens hvassse Blik,

blev og der opfødt. Om hendes Deilighed hørte den mægtige Kong Formunrek, og sendte sin Søn Randver tillige med sin Raadgiver Bife at beile for sig til hende. Hun blev givet ham imod Gudurunes Raad. Da de seilede tilbage, eggede Bife Kongesønnen at tale kierligen til Svanhilde, efterdi det bedre passede sig for Ungerhvende end for den gamle Konge, at eie saa væn en Mø. Efter at de vare komne i Land, sagde Bife til Kongen, at Svanhilde var Randvers Frille. Kongen bød, at Randver skulde hænges. Da han blev ledet til Galgen, plukkede han Fiærene af en Høg, og sendte den til Faderen, som forstod Betydningen, at han selv havde skilt sig ved sin Hæder, og bød, man skulde tage Sønnen ned; men Bife havde mager det saa, at han alt var død. Efter Bifes Raad skulde ogsaa Svanhilde lide en Skiændselsdød; man bandt hende ved Borgporten, for at nedtrædes af Heste. Da hun løftede sine Dine paa dem, turde de ei trampe paa hende, men Bife lod drage en Sæk over hendes Hoved, og derpaa endte hun sit Liv. Gndrune eggede sine Sønner, Sørle og Hamder, til at hevne deres Søster, og udstødte Klager over sit Livs Vanheld. Sønnerne reiste, ifærte Brynie, som intet Jern kunde bide, men advare-

des af Moderen at vogte sig for Steen. Paa Veien fandt de Broderen Erp, og spurgte, hvad Hjelp han vilde yde. Han svarede den, Haanden giver Haanden eller Foden Foden. Den tyktes de ikke at være stor, og dræbte ham. Lidt efter snublede Hamder, holdt for sig med Haanden, og sagde, Erp talte sandt, jeg vilde have faldet, hvis jeg ikke havde holdt mig med Haanden. Lidt efter snublede Sorle med den ene Fod, jeg vilde have faldet, sagde han, hvis jeg ikke havde staaet paa dem begge. Da de kom til Jormunrek angrebe de ham strax. Hamder afhug hans Hænder, Sorle hans Fødder. Hamder sagde, Hovedet havde nu været afhugget, hvis Erp havde været her. Man anfaldt dem, og de forsvarede sig mandigen. Da intet Jern bed paa dem, kom en gammel Mand med eet Die og sagde, man skulde slaae dem med Stene, og det blev deres Bane.

Gudrunes Egteskab med Jonakur samt Euanhildes ullykkelige Skiebne, der fortællés Kap. 48-49, har uden Tvivl udgjort Gjenstanden for en tabt Sang. Thi om end Hovedbegivenhederne gjentages i de Sange, der ligge til Grund for de følgende Kapitler, og vare allerede som Spaadom

antydde af Brynhilde (Sigurdqv. 3 Str. 58-59), ere dog Trækkene om den afplukkede Høg og Svanhildes Diekast alt for poetiske, til at denne Sagaskriver selv skulde have lagt dem til. Svanhildes Skiebne var og i og for sig selv en Gjenstand der kunde vække Skaldene til at synge.

50 Kap. er et nøiagtig Udtog af Gudrunar Hvat.

51 Kap. om Gørles og Hambers Død kunde være et kort Udtog af Sangen Hamdis Mal. Hovedbegivenheden fortælles eens begge Steder, den eensiede Mand fremstiller Sangen Str. 24 tydeligen som Odin; men da Sangen har flere Træk, Sagaen slet ikke omtaler, og denne desuden foreskilder Brødrene at angribe Jormunrek uformodentligen, imedens at Sangen synes at lade Kongen først væbne sig Str. 19, er det rimeligere, at en anden Sang over det samme Emne har været Sagaskriverens Kilde. Sangens profaiske Efterskrift vidner og om, at der have været flere Sange om den samme Gjenstand, da der siges at den anførte er kaldet Hamdismal in forno (den gamle Sang om Hamder.)

I Snorres Edda, hvor, i Anledning af Guldet's poetiske Benævnelser, den hele Sagnkreds fortælligen fortælles, forekomme fem Stropher af Brage

den Samles Drape om Regnar Lodbrok, hvori han besang Sørles og Hamders Fald. Dette Fragment stemmer med Sagaen i at Jormunref blev sovende overfaldet af Sørle og Hamder, og lader derpaa disse blive stenede af Jormunrefs Krigere. Den profaiske Fortælling herom i Snorres Edda har nogle faae Afvigelser. Euanhilde hedder det der, sad og blegede sit Haar, da Jormunref, kommende fra Jagten, lod Hestene gaae over hende. I Sagaen seer man ikke ret nogen Anledning til Erps Mord. I Hamdismal antydes, som om nogle Haanudtryk i hans Mund havde opirret Brødrene. Fortælleren i Edda søger paa sin Viis, men meget usandsynligen, at forklare det, ved at lade de to Brødre, forbittede over at høre Bebreidelser af Modereu, dræbe hendes Yndling, for at hævne sig paa hende. Han afviger med Sagaen fra Sangen i at lade Jormunref blive overfaldet i Søvn.

I Resens Udgave, hvor dette læses i 77-78 Dæmesaga er udeladt i Fortællingen om Euanhildes og Randvers Søreise, at de unge Mennesker syntes godt om Bikes Forslag, at de burde ægte hinanden. Derimod tilføier den trykte Udgave, hvad ikke findes paa dette Sted i Membranerne, at Stenene kaldes Hamders og Sørles Fordærv.

At Formunreks Historie allerede tidlig er bleven sat i Forbindelse med Sigurds, sees af Hyndluliod Et. 23, hvor han kaldes Sigurds Svigersøn, og af Sigurdqv. 3 Str. 58 f. hvor Brynhilde spaaer Gudrune alle disse Ulykker. Saxo anfører de samme Tildragelser, men tillægger dem tildeels andre Personer. Ifølge ham var der en Jarmerik, Konge i Danmark og Sverrig, der paa et Sæetog mødte fire Brødre af Hellespontisk Art. Efter at have fægtet i trende Dage, indgik de Forbund saaledes, at Formunrek ægtede Brødrenes Syster Svavilde, hvilken disse selv førte til ham. Kort efter drog han med en Hær til Tydskland, og lod Broder, sin Søn af det første Ægteskab, bevogte Dronningen. Begge bleve ved Kongens Hiemkomst af hans ondskabsfulde Raadgiver Bibe beskyldte for ulovlig Omgang med hinanden. Kongen befoel at hænge Sønnen, men for ei at hedde en Barnemorder, skulde denne Hængen blot synes en Trettesættelse, i det nogle Folk holdt et Bræt under den Hængtes Fødder, at naar disse ligesom af Mæthed lode Brættet falde, Ynglingens Død kunde blive dem tilregnet. Svavilde skulde trædes af Heste, og da de første standsede, ligesom slagne af hendes Skisnæ, og Kongen blev tilbøielig at erkiende hendes Uskyld, lod Bibe hende vende om, hvorpaa hun

blev sondertraadt. Imidlertid kom Sonnens Hund løbende, og tudede over sin Herre, hans Falk blev bragt ind, den afplukkede sig sine Fjær. Den stærke Falk mindede Faderen om, at han vilde snart være bornløs, og han sendte ufortøvet Bud at nedtage Broder. Vikke reiste af Frygt for Straf til Hellesponterne, og forkyndte dem Systerens Ektiebne. Disse angrebe Jarmerik, der indslutter sig i sin faste Borg. Imedens de ovringe denne, opkommer der Strid i deres Hær om Byttets Deeling, og de nedfable selv en Deel af deres egne Folk. For svage til nu at angribe Borgen, raadføre de sig med en Hæx, der hed Gudrune, hvilken slaaer en Deel af Kongens Folk med Blindhed, saa de vende Waabnene mod hinanden, imedens bryde Hellesponterne ind paa Slottet. Men under Lummelen kommer Odin, der stedse viste sig som Fader mod de Danske, borttager Dienforblindelsen, og da Hellesponterne ved Hæresange kunde hårde sig mod Sværd, lærer han at dræbe dem med Steenskast. Begge Hærene odelagtes, Jormunrek havde mistet Hænder og Fødder.

Ikke blot Hovedbegivenhederne af den eddiske Fortælling, og Ravnene Jormunrek, Svanhilde og Vike gienkiendes i Saxos Beretning, men ogsaa mange enkelte Træk, Hestenesj Udfærd, den

afplukkede Fald, Odins Ankomst og Steningen, have en saadan Lighed, at man ei kan tvivle paa begge Efterretningers oprindelige Identitet. Afvigelserne ere alligevel saa store, at den ene Fortælling ei kan være hentet fra den anden, og især viser Maaden, hvorpaa Gudrune nævnes, at det var kun et forvirret Sagn, som til Saxos Tid knyttede disse Begivenheder til Volsungernes Skiebne, hvortil uden Tvivl den nærmeste Grund maa søges i, at det var de tydske Bearbejdelser af disse Sagn, som i det trettende Aarhundrede vare i Danmark de meest bekjendte, og havde fortrængt de ældre Nordiske.

Et vigtigt Vink til disse Begivenheders egentlige Skueplads giver Jornandes de rebus geticis cap. 24, der fortæller om den mægtige Ermanrik, at han havde ladet en voxolansk Kone, der hed Sanielh, binde til vilde Heste og saaledes sendes til Straf for hendes Mand's Bedragerie. Konens Brødre, Garus og Ammius, havde, for at hevne sig, saaret Ermanrik, saa at denne derefter var svagelig. Navnene ere her alle bekjendte. Da Er i oldnordiske Navne ofte udtales som Jer, er Ermanrik det selv samme Navn, som Jormunrek. Istedetfor Sanielh læses i en gammel Codex i det Ambrosianske Bibliothek (I. A. Saxius Rerum

Ital Script. T. I. p. 203) Souilda, det kommer Euanhilda meget nær, og Saurle og Hamder kunne let gienkiendes i Carus og Ammius. Narsagen til Euanhildes Straf er efter Jornandis Angivelse meget usandsynlig. At Ermanrik farlig saaret overlevede Brødrenes Anfald, stemmer med Sargaen, og er tilligemed Brødrenes Ravne et Bevis for det islandske Sagns høie Ælde.

I de tydske romantiske Digte, som vi have tilbage, findes intet Spor til Begivenhederne med Saurle og Hamder, men at de i det tolvte Aarhundrede maae have været besungne i Kolfesangen enten i Tydskland eller i Italien, sees af et Membran omtrent fra det tolvte Aarhundrede i det vaticanske Bibliothek *) hvor der i et Tillæg til Jor-

*) Ifølge Peringskiöld i hans Noter til Cochlæi vita Theodorici regis S. 276 er det en Pergament-coder af Jornandes No. 1890 i 8 som han anslog at være 500 Aar ældre end sin Tid, ved hvis Ende læses følgende: Hisce perlectis diligenterqve prospectis, perpendat, qvi discernere noverit, quomodo illud ratum teneatur, qvod non solum vulgari fabulatione et cantilenarum modulatione usitatur, verum etiam in quibusdam chronicis annotatur, scilicet, qvod Ermenericus tempore Marciani principis super omnes Gothos regnaverit & Theodoricum, Dietmari filium, patrulem suum, ut dicunt instimulante Odouaccare, apud Attilam Hunnorum regem exulare coegerit. Cum

mandis Historie yttres den Mening, at Sarus og Annibus ere de, som almindeligen kaldes Sarelus og Hamidiech. Da just sammesteds foran blev talt om Folkesange, kan neppe omtvivles, at det jo var ved disse, at Brødrenes Navne vare bekiendte. Den lærde Gram mener i sine Noter til Meursii hist. Dan. S. 87 at Fornandes er den eneste Kilde til det hele Sagn, som maaskee i een eller anden af Middelalderens Romaner var bleven udsmykket, og af Islænderne, da de begyndte at faae Smag paa romantiske Fortællinger, vilkaarligen overførtes paa nordiske Begivenheder. Men Overeensstemmelsen med Fornandes viser blot, at denne har optegnet en Begivenhed, som Folkesagnet paa sin Viis bearbejdede. Saxo kan ikke have hentet sin Fortælling fra Fornandes, dertil er den alt for afvigende, viser Spor af et forvandsket Folkesagn, og har dog adskillige oldnordiske Træk. Islænderne kunne ei have hentet deres Efterretninger fra tydske

Historiographus narret Ermenericum, Gothorum regem, multis regibus dominantem tempore Valentinianis et Valentis regnasse, & a duobus fratribus, Saro & Ammio, quos conjicimus eodem esse, qui vulgariter Sarello & Hamidiech dicuntur, vulneratum in primordio egressionis Hunnorum per Meotidem paludem.

Romaner, thi med disse bleve de først bekjendte i det tolvte Aarhundrede, og allerede i det niende og tiende Aarhundrede blev Saurles og Hamders Drab besunget af islandske Skalde. Hertil kommer, at ingen af alle den tydske Middelalder's Digtninger, som hidtil ere kundgiorte, kjender det mindste til Gudrunes sidste Egtekab og sammes Folger. Vel havde man og i Tydskland en vidtloftig Fortælling, som vi lære at kjende giennem Vilkinasaga, om den onde Sibich, vist nok den samme som Bife, der var Raadgiver hos Kong Ermanrek og voldte hans Søners Død, men denne Fortælling er løsrevet fra al Forbindelse med Gudrune og hendes Slægt, staaer derfor heller ikke i nogen Sammenhæng med Beretningen hos Jorndes, og tjener just til ved Modsetning at vise de nordiske Sagns større Keenhed. Neppes vil man derfor kunne forklare sig disse Sagns Tilværelse i Norden, uden ved at antage, at gamle Sange ligdem, der tjente Jorndes til Veiledning, vare om disse Begivenheder komne til Norden, og ere der bleve knyttede til den øvrige Sagnkreds om Volsungernes Skiebne.

Ublaug's Ungdom.

Kap. 52.

Da Heimer paa Heimdal spurgte Sigurd og Brynhildes Død, og at man vilde dræbe deres Datter, der opfostredes hos ham: lod han sig gøre en stor Harpe, skulde Pigen tilligemed mange Klenodier i denne, og vandrede derpaa til Norden. Han gav hende Løg at smage, der havde den Egenkab, for lang Tid at kunne ernære et Menneſke. Naar Pigen græd, spillede han paa Harpen, og hun taug. Tilſidſt kom han til en lille enlig Gaard i Norge der hed Spangerhede, hvor der boede en gammel Mand, som hed Uke og hans Kone Grima. Heimer udgav ſig for en Betler, men Grima mærkede, at en Stump koſteligt Klæde ſtrak ud af Harpen, og at han ſelv havde en tyk Armring af Guld under ſine Pialter. Hun lukker ham ind i en Byg-lade, og da han var indſovet, ægger hun ſin Mand til at dræbe ham. Derpaa ſloge de Harpen i Stykker, og ſtudsede ved at finde et deiligt Pigebarn. De ſpurgte om hendes Æt, men hun ſvarede dem ikke et Ord. De troede hun var ſtum, og beſluttede at udgive hende for deres Datter; men for at hendes Skionhed ei ſkulde robe dem, da de ſelv vare

stygge, vilde Grima gjøre hende skallet, indsmøre hendes Hoved i Tiære, og lade hende i flette Klæder forrette det værste Arbeide. Aslaug voxte nu op i megen Armod.

Om Aslaug findes ingen eddissk Sang. Den hele Fortælling er endog aldeles fremmed for den gamle Sagakreds, der ikke tillægger Brynhilde noget Barn, og endnu mindre kan antage, at hun havde et med Sigurd. Brynhilde kaldes Næ, da Gunnar beilede til hende Gripestva Str. 36, 41 Sigurdqv. 3 St. 4. Hun siger til Troldkvinden, da hun kørte til Baalet, at hun havde lagt otte Nætter hos Sigurd som Søsteren hos sin Broder (Helreid Brynhild. Str. 11.) og selv dette Sted siger uden Tvivl til Sigurds senere Besøg hos hende, hvor det dragne Sværd blev lagt mellem dem, thi det var alene dette Besøg, Gudrunne havde ladet hende høre. Ved det første Besøg, der omtales i Brynhildarqv. 1, havde Sigurd kun lyttet til hendes vise Tale. Hun siger selv i Sigurdqv. 3 St. 33, at hun ikke vilde have haft nogen Mand, for hun saae Sigurd i Giufungernes Selskab komme indridende i Broderens Gaard. Det var ogsaa ganske stridende mod hin Oldtids

Sæder, at den stolte Skioldmose skulde uden sine
Frenders Minde, uden at have druffet det høj-
tidelige Kæstenskøl, have hengivet sig til Veileren,
og derpaa ladet ham uden videre reise bort. Her-
til kommer endelig Sammenligning med de tydske
Sagn, der, som vi siden skulle see, endnu bestem-
tere modsigge, at Brynhilde kan ved Sigurd have
haft nogen Datter.

I Sagaen er vel Aslaugs Historie bleven
indledet Kap. 36, hvor Brynhilde, forladende
Heimers Borg, giver ham sit Barn i Forvaring,
maaskee og antydet Kap. 39 S. 80 af Gunnar, som
en gyldig Grund til at dræbe Sigurd; alligevel
staaer den i Modsigelse med det Foregaaende. Kap.
32, 36 forestilles Heimer, som en mægtig Høvding,
der boede paa Hlindal. Derimod er han Kap. 32
en gammel forladt Krieger, der boede i Heimdal, og
maae flygte saasnart han hører Brynhildes Død.
Aslaug skal have været tre Aar, da Sigurd døde,
men tre Aar ere neppe tilstrækkelige til alt det,
Sagaen beretter at være sket, fra Besøget hos
Brynhilde til Sigurds Død. Thi efter at Sigurd
havde opholdt sig et halvt Aar ved Giukes Hof, æg-
tede han Gudrune, drog derpaa vide over Land
med Giufungerne, og øvede megen Hædersdaad Kap.
35, 47 og nu først beilede Gunnar til Brynhilde.

Fortællingen er i selv meget usandsynlig, baade at det tre Mars Barn kunde indsluttes i en Datids Harpe, og at Heimer skulde midt inde fra Tydskland behøve forklædt at tye til Norge for at finde Sikkerhed. Ved intet kronologiskt Kunstgreb kan heller Aslaugs Levetid, der bestemmes ved hendes Gemals Regnar Lodbroks, blive bragt til at stemme med Sigurds.

Fortællingens Tone er meget naiv og temmelig gammel, men bærer slet intet digterisk Præg, naar Skildringen undtages af Heimers Død. Nogle have lagt megen Vægt paa den Omstændighed, Torfæns beretter i den første Deel af hans norske Historie S. 491, at i hans Tid mod Enden af det syttende Aarhundrede levede endnu paa Spangarhede i Christiansands Stift Sagnet om en dansk Dronning, Nadlov, som der skulde være bragt hen i en Guldcithar, og under Navn af Krake vogtet Gedder, hvorfra endnu Stedsnavnene Krakebek og Guldvig, samt Fruentimmernavnet Nadlov. Disse Bondesagn bevise neppe noget, thi det kunde saa let skee, at den romantiske Historie om Aslaug, der var almindelig bekiendt i Norge, kan have foranlediget Spangerhedes Beboere for nogle Aarhundreder siden, til at ville forplante Aslaugs Minde.

Vi ansee derfor denne Fortælling om Atslaug, for ikke at henhøre til den ældste Sagnfreds om Volsunger og Giufunger, og henvise den nærmere Undersøgelse om samme til Regnar Lodbrogs Saga, fra hvilken den uden Tvivl, ved en senere Bearbejder af Volsungasaga, er bleven søiet til det Dørlige.

Volsungasagas Affattelsestid kan nogenlunde bestemmes ved Sammenligning med de andre islandiske Minder om de samme Begivenheder, nemlig: de eddiske Sange selv, de profaiske Stykker, der forbinde dem til en heel Samling, Snorres Edda, Hornagesis Saga og Vilkinasaga. At de eddiske Sange selv ere ældre end Sagaen, kan ingen drage i Tvivl. Uden endnu at tage Hensyn til de andre Grunde for disse Sanges Ælde, viser den blotte Sammenligning mellem dem og Sagaen, at denne flere Steder har misforstaaet (s. Ex. Kap. 41) skundom moderniseret Sangene (Kap. 47) og det er ofte aldeles tydeligt, at Versene ere blevne opløste i Prosa. Noget Steder i Sagaen s. Ex. Kap. 25 om Gripers Spaadom og Kap. 41 om Granes Sorg, forstaaer man først ret, ved at ty til deres poetiske Kilde.

Disse historiske Sange ere forsynede med pro-
 saiske Forerindringer eller Efterskrifter, som ved
 skundom at henpege til det foregaaende forbinde
 Sangene til et Heelt, og denne Samling er igjen
 forbundet med de mythologiske Sange om Ufernes
 Bedrifter til at udgiøre et større Heelt. Sangene
 selv have saa megen Lighed med hinanden, at
 den, der fandt Behag i at samle den ene Klasse
 af disse, neppe heller kunde være ligegyldig for den
 anden, og Tonen i de profaiske Tillæg røber eens
 Behandlingsmaade. Hertil kommer endnu Mem-
 branernes Bestaaffenhed. Baade den Hovedcodex af
 de eddiske Sange, Biskop Bryniolf Svendsen fandt
 i Island 1643, og nedsendte til Kong Frederik
 den tredie, omfatter saavel de historiske, som my-
 thologiske Sange, og det Fragment blandt de ar-
 næmagnæanske Haandskrifter, der er det eneste Mem-
 bran, der foruden hin Codex indeholder nogle af
 de mythologiske Sange, har og et Stykke af Qua-
 det om Baulund, og antyder saaledes, at ogsaa
 der, de mythologiske og historiske Sange vare for-
 bundne.

Samleren har fiendt endnu flere gamle Sange,
 thi han citerer det gamle Volsungaqvæde og San-
 gen om Kare i Helgaqv. 2 St. 12, 49, det gamle
 Gudrunarqvæde i Brynhildarqv. 2 St. 19; han

æbner og hidstansførte Sted de tydske Beretninger om Sigurd, og sammenligner dem med de nordiske. Han meddeleer stundom i sine profaiske Tillæg smaa historiske og geographiske Oplysninger. Alt dette passer godt paa Sæmund Frode, der var bekiendt for sin Lærdom, havde reist udenlands, var samtidig med Are Frode, som gav ham sit historiske Værk til Gjennemsyn, og skrev selv de norske Kongers Historie fra Harald Haarfager til Magnus den Gode. Som den ene af de to ældste Historiekrivere maatte han have haft Anledning til at samle de gamle Qvad, og dette var snarere at vente af ham, end af Are Frode, der, ifølge Snorres Uttring i Fortalen til Heimskringla synes at have lagt for liden Vægt paa de gamle Skaldeqvad. Da vi imidlertid ikke have andre bestemte Vidnesbyrd for at Sæmund var Samleren af de eddiske Sange, end et ubiømt Sagn mellem Islænderne fra det sextende maaskee det femtende Aarhundrede, maae vi tilstaae: at det er meget muligt at een eller anden os ubekjendt Islænder kan have foranstaltet en Samling, der ikke fordrede storre Grad af Lærdom, end som maae have fundet Sted hos flere af Dens anseeligere Mænd i det 12te Aarhundrede. Men hvo der endog har foranstaltet denne Samling, bliver det høist rimel-

ligt, at den er ældre end Snorres Edda *). Allerede de tvende Membraner, der have bevaret os disse Sange, hore til de ældste islandske Haandskrifter, og ere uden Tvivl fra det trettende Aarhundrede, altsaa omtrent samtidige med Uffattelsen af Snorres Edda. Sammenligningen mellem begge disse Samlinger viser dette end tydeligere. Den Samlingen af Skaldeqvadene senere end Snorres Edda, hvorfor optoges da ikke i hin flere Sange, som i denne enten helt, eller i Brudstykker anføres: Grottesangen, Thjodolf af Hvines Høstlaug, Eilif Gudrunsens Thorsdrage, Brage den Gamles Drape over Regner Lodbrok, hans Qvad om Thors Kamp med Midgardsormen og Heimdalsgaldr. Jevnlig citerer Snorres Edda enkelte Stropher af de Sange, den anden Samling har opbevaret; men de Sange som Snorres Edda helt har optaget, ere netop saadanne, der slet ikke findes i den anden Samling, hvilken Omstændighed neppe kunde være blot Tilfældets Værk. Dette antyder, baade at den saakaldte Sæmunds Edda maa være ældre

*) See vita Sæmundi foran Edda S. IX og min Afhandling om Authentien af Snorres Edda i det Scandinaviske Literaturselskabs Skrifter for 1812 S. 75 f.

end Snorres, og at der ingen anden Samling gaves af de ældste Sange.

Denne Samling viser sig allerede i sit Indhold ældre end Volsungasaga, ved slet ikke at omtale Aslaug, som i den senere Sagnfreds saa nøie knyttedes til de ældre Minder. Stilen i de prosaiske Stykker bærer ogsaa et ældre Præg, end den i hvilken Volsungasaga er forfattet. Sammenligne vi desuden denne Saga med de ældste Fortællinger om Island selv, der hidrøre fra Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede; finde vi en saadan Forskiellighed i Sprogets Form, at vi nødes til at sætte dens Nedskrivelse i det mindste et Par Aarhundrealdere senere eller hen i det trettende Aarhundrede.

Men kan Sagaen ikke saa være nedskrevet, er den sandsynlig ikke heller for forfattet; thi neppe kan den være i sin nærbærende Form gaaet igjennem mange Munde, for den blev ført i Pennen; da man saa bestemt kan paavise dens forskjellige Kilder; da Digterudtrykkene fremtræde saa tydeligen mange Steder, at det er høist sandsynligt, at den, der sammensatte Sagaen, selv har gjort Udtog af Sangene, enten han saa havde disse i sin Hukommelse eller i Afskrift liggende for sig. Er da nu Sagaeskriveren yngre end Sagaens Samler,

er det i sig selv rimeligt, at han har benyttet dennes Bærk, endskjønt ingen udtrykkelige Bidnesbyrd derom ere tilbage; thi heller ingen indvortes Grunde stride dertimod. Edda har vel adskillige Sange, der ei ere benyttede i Sagaen, nemlig Volundarqvida, Helgaqvida Haddingiafsate, Helreid Brynhildar, Gudrunarq. 1 og 3, Oddrunargratr. Dog kunde Sagaskriveren have haft tilstrækkelige Grunde til at forbigaae disse, omendskjønt han kjendte dem, thi de tvende første vedkomme slet ikke Sagnfredsen, og de sidste følge tildeels afvigende Sagn, saa de ei godt kunde optages i Fortællingen. Paa den anden Side har vel ogsaa Sagaskriveren benyttet adskillige Sange, der ikke findes i Samlingen, nemlig om Volsung og hans Forsædre, om Sinfjotle og Sigmund, om Sigurds Barndom og Gudruns tredje Egteskab; men da Eddas Samler selv nævner gamle Sange, uden at optage dem, kan han og have haft sine Grunde hvorfor han forbigik disse; maaskee fordi deres Form ikke behagede ham, eller ikkun Brudstykker af Sangene vare tilbage. Muligt er det og, at en senere Mand kan finde en Efterslæt, der har undgaaet en ældre Samlers Opmærksomhed, ligesom og, hvad ovenfor er berørt S. 48, at Sagaen i Sigmunds Historie synes at følge ældre

Sagn end Sanges Samler. Men denne Omstændighed tjener tillige til at vise, at Sagaskriveren levede paa en Tid, hvor de ældgamle Sagn ikke endnu vare forvanskede, og mange Sange end erindredes. Denne Tidspunkt kan neppe antages senere end det trettende Aarhundrede. Til samme Tidsalder henviser og Sammenligningen med Snorres Edda og Rorngests Saga.

Fortællingen om Volsungernes Skjebne, der findes i Snorres Edda (efter Resens Udgave 68-78 Damesaga, efter Haandskrifterne mellem Guldet's poetiske Benævnelser) følger Sanges npi, og stemmer for saavidt med Sagaen, men har tillige, som vi forhen have anført, adskillige særegne Til- læg, hvilke Sagaskriveren sandsynligen havde benyttet, hvis han havde kjendt dem. Dette i Forbindelse med nogle forhen gjorte Bemærkninger synes at vise, at Fremstillingen i Snorres Edda er yngre end Volsungasagas, og at altsaa vor Sagas Affattelse maa henføres til Begyndelsen af det trettende Aarhundrede.

Denne Tidspunkt er og den rimeligste, ifølge den islandske Litteratur's Gang. Da vare de fleste Fortællinger, som angik Dens Bebyggelsestid allerede nedskrevne, man var altsaa vandt til at skrive, morede sig ved Sagaer, og maatte nu let

falde paa at udarbejde en sammenhængende Fortælling om den Sagakreds, hvoraf Digterne hentede deres Billeder, hvortil saa mange bekyndte Sange frembøde et rigt Stof, og som ved sin Forbindelse med Regnar Lodbrogs Historie gjorde hine Oldtidens Helte dobbelt mærkelige, som Stamsfædre baade for Dens fornemste Slægter og for de danske og norske Fyrstehuse.

Nornagests Saga, der maae være nedskrevet i Midten af det fiortende Aarhundrede, henviser udtrykkeligen Kap. 5, S. 15 til Sigurd Fosnesbanes Saga som indeholdende Efterretning om Sigurds første Besøg hos Brynhilde paa Hindarhede. Heraf følger, at til den Tid en Saga om Sigurd maae have været forfattet og bekyndt. Da nu tillige Nornagests Saga just omtaler de af Sigurds Forfædre, som i Volsungasaga ere nævnte, samt nogle af de om dem der anførte Træk, og desuden giver et med denne Saga overensstemmende Udtog af Sigurds Historie; kan det neppe omtvives, at Sigurd Fosnesbanes Saga er den samme Fortælling, vi nu kiende under Navn af Volsungasaga. Vel finder man nogle Smaaforskjelligheder i det Enkelte mellem begge Sagaer. Forfatteren til Fortællingen om Nornagest har kiendt adskillige nu tabte Sagn og Sange, han

har tilføiet enkelte Træk, der røbe Aanden af en senere Tidsalder, end den høort Volsungasaga er forfattet; men dette tiener ikkun til at bestyrke det angivne Tidsforhold mellem begge Sagaer. Begges Tone røber en Forskiel af et Aarhundrede, og dog maas Norna Gests Saga være bleven nedskrevet paa en Tid, da de gamle Sagn endnu ikke vare gangne af Minde.

Mere indviklet kunde Forholdet til Vilfinasaga synes at være. Det vil i det Følgende blive beviist, at sidstnævnte Saga ikke er yngre end det tiotende Aarhundredes Ende, og ikke ældre end sammes Midte. Dens Forskiellighed fra Volsungasaga er paafaldende, uagtet Indholdet er for en Deel det samme. I denne hersker den oldnordiske Tone, hin bærer helt igiennem Præg af fremmed Herkomst; i hin fremtræde de gamle Guder i adskillige Myther, denne indeholder, med Undtagelse af Sagnet om Vaulund, blot de æventyrlige Kamp og Hændelser, som findes i de romantiske Digte fra Middelalderen; i hin tages stedse Hensyn til gamle historiske Sagn, denne blander Tider og Steder uden Betænkelighed mellem hinanden; i hin er Volsungeslægtens Skiæbne det eneste Emne, i denne er samme indvævet i Fortællingen om en Mængde andre Heltes Hændelser og Bedrifter; i hin er Sproget temmelig rent, i denne

Blandet med fremmede Ord og Talemaader. Volsungasaga endelig anfører mange Brudstykker af gamle Skaldeqvad, Vilkinasaga intet, men beræber sig adskillige Steder paa tydske Digte. Saaledes vidner Indholdet af begge Fortællinger tydeligen om, at Vilkinasaga maae være en senere med mange Tillæg forsøgt Fremstilling af Volsungernes Skiebne. Hertil kommer, at hvis den Sammenhæng mellem Thidreks Historie og Volsungernes samt Giufungernes, som Vilkinasaga fremstiller, havde været Volsungasagas Forfatter bekiendt; er det ikke rimeligt, at han uagtet den Vidtløftighed, hvormed Hovedbegivenhederne fortælles, kunde have gaaet dette aldeles forbi. Naar vi alligevel finde, at det 31 Kap. i Volsungasaga stemmer ordret overeens med det 166 Kap. i Vilkinasaga, og dets hele Indhold og Tone viser, at det maae være hentet fra sidst anførte Saga; følger deraf intet videre, end at en af Volsungasagas Afskrivere har indskudt dette Kapitel, som en passende Skildring paa Sagaens Helt, hvilket og bestrækkes ved Kapitlets Forhold til det Foregaaende og Efterfølgende; thi Fortællingen bringes slet ikke videre i dette Kapitel, og det følgende begynder netop paa samme Maade, nemlig at Sigurd red bort. Senere Afskrifter af Sagaen indeholder flere Exempler

paa lige fra Vilkinasaga hentede Tillæg *). Dette Indskud kan altsaa ikke hindre os i at betragte den Modsetning, som der findes i Maaden, paa hvilken begge Sagaer have behandlet det samme Emne, som et Bevis for Volsungasagas høiere Ælde.

I Kjøbenhavn findes ingen Membraner af denne Saga, men eet Papirskrift i den ældre Kongelige Manuskript-Samling og Afskrifter i den arnamagnæanske. Desuden besidder og Professor Thorkelius en Afskrift med nogle nyere Tilføjninger. Dette er tilligemed det arnamagnæanske No. 281 i 4. bleven collationeret af Hr. Adjunct Schaldermose, der har havt den Godhed at meddele mig Variationerne, som i det Hele ikke vare betydelige, et Par af de vigtigste ere i det foregaaende blevene

*) I et Papirhaandskrift af Volsungasaga tilhørende Professor Thorkelius, søies til Kap. 35 Sigurd dvelt langa hryd med Isunga Kongi og sidan med Thedrik af Bern sem greinir i sögu hans 3: Sigurd opholdt sig længe hos Kong Isung og siden hos Thedrik af Bern, som meldes i hans Saga Kap. 45 i Skildringen af Giukungernes Strid med Atle søies til Thar var tha med Atla Konge af Bern, enn ei er thessæt tid, at han atte lut, thesla bardaga edr hans menn 3: Kong Thedrik af Bern var den Gang hos Kong Atle, men det fortælles ei at han, eller hans Folk havde Deel i denne Strid.

anferte. De øvrige Afskrifter har jeg prøvet paa enkelte Steder, og fundet dem overensstemmende med den trykte Text, der findes i Børners Ræmpedater, ledsaget med svensk og latinse Oversættelse. Ved alle disse Haandskrifter findes det mærkelige, at de ere forenede med Regnars Saga, og føre alle den sidstnævnte Sagas Navn til Overskrift. Børners Text er bleven aftrykt i Professor von der Hagens Altnordische Sagen und Lieder welche zum Fabelkreis des Heldenbuchs und der Niebelungen gehören, Breslau 1812. 2ter Th.

Denne Lærdz har og udgivet en Oversættelse deraf i sine nordische Heldenromane 4ter B., hvor han tillige har forudskiftet en indholdsrig Fortælling om Sagaens Sammenhæng med andre historiske Minder.

Norna Gestis Saga.

Der fortælles, at tre Aar efter at Gudmund fra Glæsisvol havde sendt de tvende Sendebud til Kong Oluf Tryggvesen, for at paahere ham Dødt; kom en Aften en Mand til Kongen, der kaldte sig Gest, ham blev anvist Leie mellem de andre Hirdmænd.

Om Natten vaagnede Kongen (der laae i een Sal med sine Mænd) og saae, at en Alf eller Nand var kommen ind i Huset, gik til alle Senge og standsede ved den Nyekomnes, sigende: "her er stærk Laas for tomt Huus." Om Morgenen lod Oluf falde Gest for sig, og erfarede, han var dansk af Et, primsigned *) men ikke døbt, hvorfor Alf'en havde talt om Laasen for det tomme Huus, efterdi den Udøbte havde korsset sig for han sov ind. Iøvrigt forstod Gest at spille paa Harpe og fortælle Sagaer.

Lidt før Juul kom Alf den røde hjem fra Leidingfærd og medbragte blandt andre Klenodier, en Ring, sammensat af syv Slags Guld, som Kong Half havde eiet. Denne Ring gik for sin Sielderhed rundt i Herberget **), hvor alle sadde og drak, thi den Gang vare endnu ikke Haller byggede i Norge. Alle roste Ringen undtagen Gest. Da man spurgte ham, hvorfor han ikke ændsede dette Klenodie, svarede han, han havde seet bedre Guld for. Nu loe Kongens Folk, og væddede fire Mark

*) Betegne med Korssets Tegn.

***) Herberge kaldes her den store Sal, hvor Sengestæderne vare bag Bænkene, og man baade sov og drak. Fra Oluf Kyrrer Tid erholdt Drikkestuen en stabeligere Indretning.

Solo mod hans Kniv og Belte, at han et skulde
 vise dem noget bedre. Han tager derpaa sin Harpe
 og spiller længe for dem, bedst spille han Gunnars-
 slag, og det sidste Stykke var den gamle Sang om
 Gudrunes Anslag (Gudrunar brögd hinn forno)
 som man ikke før havde hørt. Morgenens efter
 skulde Kongen dømme, hvod der havde vundet. Gest
 fremviser da et Stykke af en Eadelring, som Kong
 Olaf erkjender for at være bedre Guld. Kongen
 bad ham derpaa sige, hvorledes han havde faaet
 dette Stykke. Gest svarede han vilde nødigen, da
 man neppe vilde troe ham, men fortæller dog om-
 sider følgende: Rygtet om Sigurd Sigmundsens
 Kiæthed, havde bragt ham til at reise til Frack-
 land til Kong Hjalprek, der var og Dvergen Keigin,
 som lærte Sigurd mange Ting, og eggede ham til at
 dræbe Fofner. Gest kom i Sigurds Tjeneste og
 fulgte ham paa Toget mod Hundings Søner. Si-
 den havde Sigurd dræbt Fofner og Keigin, og
 havde besøgt Brynhilde paa Hindarhede, hvor det
 var gaaet ham, som der fortælles i Sigurd Fof-
 nesbanes Saga, og havde siden ægtet Gudrun
 Ginfedatter. Gest havde fulgt Sigurd Sigmund-
 sen til Danmark, han havde og været hos ham,
 da Kong Sigurd Ring havde sendt Gandalfs Søn-
 ner til at kræve Skat af Ginfungerne. Sigurd

seilede da atter Nord paa til Holsteen og landede ved Jarnarod, fort derfra var Valpladsen bestemt. Med Gaudalfs Sønner var Stærkoddur Storværksforn fra Fenhring i Norge, som anrettede et stort Nederlag paa Hæren, indtil Sigurd mødte ham, og drev ham bort ved at hugge ham to Tænder ud af Munden. Den ene af disse havde Gest taget med sig, og hængt i en Klokkestræng i Danmark, den veiede syv Drer. En Dag Sigurd vilde sætte over en Grøft, sprang Hesten Grane saa stærkt, at Brystgiorden gik i Stykker, og Ringen faldt ned; Gest bragte den til Sigurd, som sagde, han kunde beholde den, dette var Guldet, han havde toget frem. Han viste dem og et Haar af Granes Hale syv Ellen langt.

Kong Oluf morede sig ved at høre Gest fortælle, og bad ham næste Dag fortælle mere, om hvordan det var gaaet med Guldet. Især spurgte Kongen, hvorledes Sigurd var kommen af Dage, Gest svarede: "De fleste sige, at Gultorm Ginkesen giennemstak ham i Gudrunes Seng, tydske Mænd fortælle, at Sigurd blev dræbt i Skoven, og Bagtlerne sagde, at Ginkes Sønner havde dræbt Sigurd, da de rede sammen til Thinde, men alle vare enige i, at de svege ham, da han var tryg". Gest fortalte og om Brynhildes Død,

at da hun, fløende til Baalet, kom forbi en Klippe, stod Jettinden ved Hulens Dør og bebreidede Brynhilde hendes Udfærd mod Sigurd, og qvad en Haansang mod hende, som hun besvarede; Gest anførte hele Sangen.

Gest havde og været med Lodbrog's Sønner, da de herjede paa Mundesfiel'd og toge Visilsborg, hvor de mødte en Vandringsmand fra Romaborg, med Jernsko, der vare bleve opslidte ved Veiens Længde, hvilket afholdt Lodbrog's Sønner fra at gaae did.

Gest blev adspurgt, hvilket Sted han havde fundet sig bedst. Han svarede, der var meest Gammen hos Sigurd, med Lodbrog's Sønner kunde man leve som man vilde, hos Erik i Upsal var der meest Held, og hos Harald Haarfager de samme ligste Sæder. Hos Kong Hlandver (Ludvig) var han bleven prinsigned. Til sidst fortæller Gest, hvorfor han havde faaet Tilnavn af Nornagest. Da han var bleven født, vare tvende Vøler eller Spaakoner, som droge Landet om, komne til hans Faders Gaard Græning, og vare bleve vel modtagne for at spaae Barnets Skiebne: De tvende første havde spaaet alt godt, men den sidste var bleven vred, og havde sagt, Barnet skulde ei leve længere, end Lyset der brændte. Den ældre

Bøle havde derpaa taget Lyset, og bedet hans Moder giemme det, og at det først paa hans Dødsdag skulde tændes.

Gest var længe hos Olaf og velagtet. Kongen spurgte ham en Dag, hvor længe han ønskede at leve. Kort Tid, om Gud vil, svarede han. Hvad om du da tog dit Lys, sagde Kongen. Gest tændte Lyset, sagde, han nu var 300 Aar, og bad Kongen give sig den sidste Olie. Da Lyset var udbrændt, var Gest død.

Gamle og nyere Sagn ere i denne Fortælling blandede med hverandre. Hvad der siges om Gudmund af Glæfsvool, sigter til Fabelen om Helge Thorer's søn, der staaer i Bistrners Kæmpedater. Den Kong Half antydes et Sagn, nemlig hvorlunde han overvandt Halvdan Ylfing, der ei findes i hans Saga, og Fortællingen om Sigurd stemmer vel med Volsungasaga, men har dog adskilligt sær eget. Af den eddiske Sang Sigurdqv. 2 anføres her flere Stropher end i Volsungasaga. I blandt Hundings Søner bliver nævnt en Heming, der ikke forekommer andre Steder end i den profaiske Indledning til Helgaqvide Hundingsb. 2. At de geographiske Bestemmelser synes usiagtigere, og

114 Norna Gest's Saga.

Holsteen (Holsetuland) bliver nævnet tvende Gange, ligesom og især dette, at Sigurd gøres til en Kæmpe, røber en senere Forfatter. Hvad Gest siger om de forskellige Beretninger angaaende Sigurds Død, stemmer næste, dog ikke ordret, med den profaiske Slutning af Brynhildarqvæde 2, blot med den Forskiel, at hvad der anføres af det gamle Sudrunarqvæde, tilskrives i Sagaen Vagtlerne, hvilket tilkjendegiver, at i denne gamle Sang Vagtlerne indførtes fortællende til Gudrune Sigurds Endeligt, og at Forfatteren til Nornagests Saga ikke blot gennem Citationen i Sæmunds Edda kjendte Sangen. Brynhildes Ordstrid med Jetteqvinden, er fremmed for Volsungasaga, og udgør den eddiske Sang Helreid Brynhildar. Men Sagaskriveren har villet gjøre Sangens Indhold efter sin Mening naturligere, ved at lade Brynhilde paa Veien til sit Baal skændes med Jettinden, istedetfor at den profaiske Indledning forestiller Brynhilde at blive brændt paa Baalet i en prægtig med Tapeter udsiret Vogn, og nu i denne som Skygge, altsaa og i en Skygevogn, at age paa Hets Wei, og der at møde Jetteqvinden, hvormed og Brynhildes sidste Ord i Sangen stemme overeens, at hun og Sigurd nu aldrig skulde adskilles. Denne Fremstilling er baade den digterisk skionnere,

og tillige den, der mere stemmer overens med Oldtidens Begreber.

Hvad der siges om Regnar Lodbrogs Sonner stemmer pvereens med denne Konges Saga Kap. 14 er dog neppe hentet fra denne Kilde, da adskillige Smaaomstændigheder ere fœiede til, især at Gest lader Kong Regnar ansee Manden med Jernskoene at være sendt af Guds Mand, for at fri Rom, den helligste Stad, fra Ddelæggelse.

Gest's Levealder blev giort saa lang, fordi man vilde, at han som Dienvidne skulde berette om alle de mærkeligste gamle Konger, og tre hundrede Aar syntes, hvor Chronologien ikke var saa nøie regnende, dertil at være et pafseligt Tidrum. Fabelen om Lyset som Talismanen, hvortil et Menneskes Liv er bundet, der allerede er bleven anvendt i det græske Sagn om Meleager, kunde let dannes af den naturlige Sammenligning mellem det døende Menneske og en udgaaende Flamme.

Norna Gest's Besøg hos Oluf Tryggesen har Lighed med det Snorre fortæller i denne Konges Levnet Kap. 71 om Odins Besøg, der ogsaa en Aften til langt ud paa Natten i en Oldings Skifelse fortalte Kongen meget om gamle Dage. Ventseligen er det den samme Fortælling, der er bleven

116 Norna Gest's Saga.

bearbejdet af tvende, hvoraf den ene fremstillede de gamle Sagn som farlige for Kristendommen, den anden som uskyldig Moro. Begge Fortællingerne ere optagne i Flateyrbogen og findes aftrykte i den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga 2 D. 32 Kap. og 38 Kap.

Tvende Sidesstykker til disse Fortællinger findes ogsaa i Flateyrbogen i Oluf den Helliges Levnet. I Begyndelsen af sammes niende Thattur col. 378 hedder det:

En Aften, som Kong Oluf sad paa Carpsborg, kom en ubekjendt velvoren Mand til ham der kaldte sig Tøke Tokesen, en Søn af Tokesen den gamle. Denne Tøke var stille, drak ikke meget, og blev vel lidt, han var meget forstandig, og Kongen havde Moro at høre ham. En Dag spurgte Kongen ham, hvor gammel han var, han svarede, at det var ham bestemt, han skulde leve to Mænds Alder, og den Tid var nu snart forbi. Oluf sagde, han da vel kunde erindre sig Kongerne Half og Hrolf Krafke. Da han svarede, at han havde været hos Begge, spurgte Kongen ham, hvo af dem var kiækket. Tøke fortalte da, at som han var reist vidt omkring for at besøge de største Høvdinger, var han og kommen til Kong Hrolf, og bedet om Winterophold hos ham; denne havde

svaret, han svarede ikke paa sin Mad, og anvist ham sin Plads der, hvor han kunde rykke en af Sædet, de andre havde Kongen forbudet at brydes med ham. Lofe var nu først gaaet til Bodvar Biarke, taget ham i Hænderne, sat sine Bødder mod Bænkensamlen og trukket af al Magt. Biarke var bleven baade rød, og bleg, men rokkedes ikke af Stedet. Hjalte den Hugprude havde han rykket til Bænkens Ende, uden at kunne faae ham videre, men Hvitserk den Hvasse og de øvrige havde han trukket op af Pladsen, og sat sig over dem. Der tilbragte han nu Vinteren, og havde der fundet sig allerbedst. Sommeren efter reiste han videre, og kom til Kong Half, der anviste ham Sæde paa samme Maade som Hrolf. Han rykkede nu først i Utstein Jarl, siden i Instein, Hroek den Sorte, Hiron, Bard og alle de øvrige, uden at kunne rokke en eneste af dem, og maatte sidde nederst. Kong Oluf spurgte, om han var døbt, han svarede han var primsigned, men ikke døbt, fordi han havde reist jevnlig mellem Kristne og Hedninger, dog troede han paa den hvide Krist og var derfor kommen til Kongen, for at høre noget mere om ham. Lofe blev derpaa døbt, og døde i hvide Klæder (som Kristen).

Endnu en anden dermed beslægtet Fortælling

læses sammesteds strax foran." Kort efter Olaf den Hellige havde ægtet Astrid, Sveafkongens Datter, og drog paa Gæsteri i Vigen, kom en Aften en ukjendt Mand til ham med sin Hat paa Hovedet, stiegget og styg, han kaldte sig Gest. Da Kongen gik til Sengs, kaldte han ham til sig, og spurgte ham, om han forstod nogen Moerskab. Gest var viis og diærvtalende, og berettede meget om de gamle Konger. Gest spurgte Kongen, hvilken af Oldtidskongerne vilde du helst ønske at have været, hvis Valget stod til Dig. Jeg vilde ingen Hovding være, svarede Oluf, hverken Konge eller anden Mand. Det er rigtig sagde Gest, du havde ikke Marsag at ønske dig at være nogen anden end du er! men jeg spørger kun, hvem af Oldtidskongerne du helst vilde ligne. Oluf svarede Hrolf Krage, dog saaledes at jeg vedblev at være Kristen, hvorfor, spurgte Gest, vilde du ikke hellere ligne den Konge, der havde Seier i hver en Strid, der var kyndig i alle Færdigheder, at ingen var hans Lige, kunde skienke andre Seier og forstod at qvæde, som andre at tale. Da reiste Oluf sig op i Sengen, tog Bonnebogen, der laae hos ham, og agtede at slaae den i Hovedet paa Gest. "Dig vilde jeg sidst være, sagde han, du stemme Odin." Det fortælles at Gest forsvandt, og Oluf priste Gud."

Det er vanskeligt at bestemme, enten Fortællingen om Oluf den hellige eller Oluf Tryggvesen ere ældre, thi ligesom det paa den ene Side var rimeligst, at hvad der fortælles om den yngre Konge ansaaes for Esterligning af hvad om den ældre var bleven fortalt; synes det paa den anden Side, at det der siges at være høndet Oluf den Hellige, er simplere og udsmykket med færre Fabler. Men da imidlertid Snorro lader Odin besøge Oluf Tryggvesen, og man og snarest ved den første kristne Konge kunde tænke paa denne Modsetning mellem de gamle Sagn og Kristendommen, maae vel Fortællingerne, hvori han fremtræder, ansees for oprindeligen at være de ældre, naagtet at de kunne have modtaget senere Tilsetninger. De forskjellige Udpyntninger af dette Emne tjener i øvrigt til at vise, at Grundstoffet maae have været gammelt. Og ligesom de senere Bearbejdelser allerede paa Grund af den Codex, hvori de findes, nemlig Flateyarbogen, maae i det mindste være fra Enden af det fiortende Aarhundrede, vise og de flere gamle Sange, Forfatteren af Nornagestis Saga har kjendt, samt hans Afvigelser saavel fra den prosaiske Deel af Sæmunds Edda, som fra Volsungasaga, Hallsaga og Regnar Lodbrogs Saga, at han har levet paa en Tid, hvor flere af de

Sagn, der neppe nogensinde ere blevne nedskrevne, endnu vare i Omløb, hvilketj bedre passer paa det fiortende Aarhundredes Begyndelse end paa dets Ende. Meppe have heller, da Nornagest's Saga blev nedskrevet, de tydske Sagn været ret bekiendte, der satte Thidrik af Bern i Forbindelse med Sigurd, thi ellers er det ikke muligt, at dette var bleven forbigaaet i en Saga, hvor man just bestræbte sig for at sammenknytte Minderne om berømte Helteslægter; men da Vilkinasaga mod Enden af det fiortende Aarhundrede er bleven nedskrevet, er dette og en Grund for at tillægge Nornagest's Saga en høiere Alder. At Nornagest's Minde endnu lever paa Færøerne, da det der mundtligen forplantede Dvæde om Sigurd melder om, hvorledes Nornagest fik Guld, den Gang Sigurds Sadelgiord brast i sønder, er et Vidnesbyrd for at Sagnet baade har været udbredt og yndet, siden det er bleven bevaret giennem saa mange Slægter.

Foruden de ovenfor nævnte Udgaver af denne Saga, findes ogsaa den islandske Text aftrykt i von der Hagens Altnordische Sagen 1812, 2ter Th. og en dansk Oversættelse af Pastor Grundtvig i Heimdal, en Nytaarsgave for 1816. S. 22, 59

Om Ælden af de nordiske Sagn an- gaaende Volsungernes Stiebne.

Da Volsungasaga er bygget paa de eddiske Sange, og Rorngests Saga ogsaa fra dem henter sin Troværdighed, bliver det disses Ælde, vi have at drøfte, naar vi vilde undersøge Sagnets Ælde og historiske Grundvold i Norden. Snorres Edda lærte os i det Foregaaende, at Samlingen af disse Sange maatte rimeligen hensættes til det tolvte Aarhundrede, men den lærer os med endnu stærkere Grunde, at selve Sangene, hvilke vi for det første her alle betragte under eet, maae være langt ældre. I Gylfeginning eller den første Deel af Snorres Edda anføres flere Stropher af Hava-
mal, Voluspa, Hyndluliod, Egisdreka, Grim-
nismal, Vafthrudnismal, Skirners For, og des-
uden findes i Samlingens anden Deel eller Ken-
ningar Alvismal anført. Alle disse Vers citeres,
uden at deres Forfattere blive nævnte, og allene
de anføres som Hiemmel for Mytherne, imedens

at i den anden Deel det fornemmeligen er visse navngivne Hovedskaldes Vers, der blive fremstillede, som Mønstre for den poetiske Stil. Heraf kunne vi slutte, at Forfatteren af den yngre Edda maae have benyttet disse til hans Tid almeenbekiendte Sange, uden at have vidst deres Forfatteres Navne, da han ellers ei mod sin Sædvane havde gaaet dem forbi; han maae alligevel have anseet disse anonyme Sange for en bedre Hiemmel, end de Stropher af berømte Skaldes Vers, det ellers havde staaet i hans Magt at anføre. Han maae endog have troet det upassende at anføre navngivne Skaldes Vers ved Siden af disse. Denne Fremgangsmaade kan allene forklares af, at hin Forfatter har anseet disse Sange for at udgiøre en egen Klasse, og høre til de ældste, han kunde citere. Da han nu kiendte mange Vers af Harald Haarfagers Skalde, maae denne med sit Folks poetiske Litteratur saa vel bekiendte Forfatter, enten det nu var Snorre eller hans Frende, have anseet hine eddiske Sange for at være ældre end Harald Haarfager eller i det mindste samtidige med denne Konge.

At ikkun Sangene om Vølund, Helgerne og Volsungerne forbindes med de mythologiske Sange, og derimod Sangene om Frode, Regnar Lod-

brog, Half, ja endog Viarkemalet forbigaaes, viser, at Samleren maae kun have anseet de Sange han optog, at være passende Sidesstykker til de mythologiske. Af disse Sange citeres vel ikke noget Vers i Snorres Edda, hvor ifkun et Sted et Par Linier anføres af en tabt Sang om Brynhilde, men desto fuldstændigere er det Udtog, der bliver meddeelt i Anledning af Guldets poetiske Benævnelser af den hele Sagakreds, og efter at Fortællingen er bragt til Ende føies til, at de fleste Skalde have qvædet efter disse Sange, og anvendt dem paa forskjellige Maader; til Exempel anføres en Skildring af Sørles og Hamders Drab, hentet fra Brage den Gamles Drape om Ragnar Lodbrog.

Det ældste nordiske Qvad, hvis Tidsalder med nogen Bestemthed kan vides, er Viarkemalet eller Opmuntringssangen til Hrolfs Kæmper, hvoraf Saxo 2 B. har meddeelt en latinsk Paraphras, og Snorre baade i sin Edda i Guldets Benævnelser og i Slut den Helliges Saga Kap. 220 har bevarret os Brudstykker. Muligen har det været senere Omarbeidelse af en ældre Sang, men Saxo bemærker udtrykkeligen, at han metrisk havde oversat en dansk Sang, der af flere Oldtidskyndige blev erindret. Den Sang, om hvilket dette kunde siges i det tolvte Aarhundrede, maa vist nok have

124 Sagnenes Velde i Norden.

været fra de hedenske Tider. I giennem Saxos latinste Phraselogi gienkiender man adskillige af de Træder forekomme i det islandske Biarkemaal, og navnlig at det Guld nævnes, hvormed Hroff var saagavmild. I Edda citeres just det gamle Biarkemaal, og der kaldes Guldet Fosners Bolig, Granes Byrde, Ottars Løsepenge, Rhinens Rodmaln, Niffungers Avind. Hvis Biarkemalet om en dansk Konges Fald, var i Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede almindelig bekiendt i Norge, som et ældgammelt Qvad, maae den være forfattet et Par hundrede Aar tilforn, thi ringere Tid kan i hvin Periode ikke antages til at forplante en Sang fra Danmark til Norge, der udbrede den og skaffe den Navn af ældgammel. Vi komme saaledes i det mindste til Begyndelsen af det niende Aarhundrede og at man til den Tid kunde hente Digterbilleder fra Volsungernes Skiebne forudsætter atter ikke blot, at denne var almindeligen bekiendt, men og at derfra hentede Billeder vare allerede vedtagne. Ikkun ved Aarhundreders Skaldeqvad om disse Begivenheder kunde slikt i hine Tider bemærkes.

Lage vi Hensyn til Sagnenes egen Bestaaffenhed, finde vi alt der at vidne om en høi Velde. Versemalet er Fornyrdalag, det som Islænderne

Sagnenes Velde i Norden. 125

anse for det ældste, det bærer ogsaa selv ved sin Simpelted Oldtidens Præg.

Mange Archaismen ere hyppige i disse Sange, der ellers kun findes saare sjelden, især at Pronominer og Negationer hænges som Suffixer efter Verberne, og Ord blive brugte, som siden ere forsvundne af Sproget. Disse Sange ere fri for de kunstlede Omskrivninger, som allerede begyndte i flere af de Skaldeqvad, hvilke til Harald Haarfagers Tid bleve digtede, og som siden bleve end mere overdrevne. Af de mythologiske Sange er det kun Hrafnagaldr og Fiolsvinsmal, af de historiske Atlemal, der viser sig mere kunstlede end de andre. En høi poetisk Aand fremtræder i Sangene om Volfrungerne især i Helgaqvæderne og Vaulunds Sang og der er intet i disse historiske Sange, der bærer Præg af kristelige Begreber. Tøse vi nu hertil, at Emnet til disse Mindesange, thi det er især ved disse, og ei ved de mythologiske vi her ville dvæle, er af den Beskaffenhed, at det i høieste Grad maatte vække og fastholde Oldtidens Opmærksomhed; at det indeholdt slige Træk, der engang skildrede, dybt maatte indpræge sig i det menneskelige Hierte, have vi her alle de indvortes Grunde, som der efter Sagens Natur kunne fordres for et Skaldeqvads ældgamle Oprindelse.

126 Sagnenes Velde i Norden.

Vægten af disse indvortes Grunde bliver saa meget des større, som her ikke spørges om et enkelt Stykke, men om en heel Række af Sange. Havde vi kun et Par eddiske Sange tilbage, vilde man let kunde tænke sig Muligheden af, at en senere Skald engang havde villet digte i Oldtidens Maneer, thi deres Mening er urigtig, som paastaar at ingen Skald selv fra Harald Haarfagers Tid, og end mindre senere, skulde have været i Stand til at digte i denne Smag. Baade Hornkloves Sang over Slaget ved Hafursfjord, og Eyvind Skaldes spillers Drape over Kong Adelfsteen (Heimskringla Harald Haarfag. S. Kap. 19, Hakon den Godes Saga Kap. 33) kunne i Simpeltid og Kraft sættes ved Siden af de eddiske Sange. Sagaerne give flere Exempler paa, at heller ikke i senere Tider Smagen var saa forvædet, at jo enkelte skulde have fundet Behag i Oldtidens simplere Digtart. Samlingen af de eddiske Sange selv fremviser i Solarsliod en afgjort fristelig Sang, der i sin Form meget godt svarer til de øvrige. I Brynhildarqvida I røber et af de Raad, Brynhilde giver Sigurd Str. XXXIV, fristelige Forestillinger *). Det tredje

*) See Finni Johannæi historia eccles. vol. I. p. 24. Da Brynhildes Raad bestaar i en Række af Sentenser, der ikke udgøre noget sammen-

Gudrunarqvæde er ifølge Grunde som i det følgende skulle udvikles neppe ældre end det tolvte Aarhundrede **). At endeligen langt senere Dig-

hængende Heelt, var det her saare let at sætte til og tage fra.

*1) Atlemaal inn grænlenzko funde og forekomme mistænkelig formebelst Str. 101, der synes at antyde kristelige Begravelser Skikke. Paa den døende Atles Bøn om en hæderlig Begravelse svarer Gudrunne:

Knaur mun ek kaupá
ok kisto steinda.
vexa vel blægio
at veria thitt liki, o:

Skib mon jeg fiobe
og Kiste bemale ell. steensætte,
Tæpperne vel vere
dit Lig at bevare.

Men antydedes her blot den kristelige Skik at indvikle Liget i Borlagen og at lægges i en Kiste af Træ eller Steen, var det aldeles overflødigt at anskaffe et Skib til en saadan Begravelse. Derimod passe alle Trækkene, naat der tænkes paa de gamle nordiske Begravelsskikke. Enten kunde Gudrunne mene, at hun vilde lægge hans Lig paa et Skib ligesom Balders, (Snorres Edda 43 Dæmisaga) pryde denne hans Kiste med Maling, og vere dets Seil. Eller og hun efter en anden hæderlig Begravelssmaade kunde ville lægge ham i et Skib, og sætte dette i det steensætte Gravkammer eller Steenkiste, hvorover Høien blev kastet. Saaledes bleve Islænderne

128 Sagnenes Elde i Norden.

tere have kunnet med Held sætte sig ind i Oldtidens Mæner viser Gunnarslag, der er blevet digtet i det foregaaende Aarhundrede, og af de største Kiendere af den eddiske Poesie antoges for ægte.

Men nu have vi en heel Samling af Digte tilbage, som, uagtet de alle kunne henføres til een Digtart, og bærer alle Oldtidens Præg, dog ere meget forskiellige, saavel i Digterværk som Tone og Stavelsesmaal, og umuligen kunne hidrøre fra een Mand. At et enkelt yngre Digt er bleven føiet til den gamle Samling er let begribeligt, men at flere saa fortrinlige Digtere, som disse Sanges Forfattere maa have været, skulde have forenet sig, om at forfatte en Række af Digte i en Smag, der

Thorgrim (Gisle Gursens Saga S. 150) Asmund (Landnama S. 42) Geirmund (Landnama S. 128) hølachte i Skibe, og Vardelasaga Kap. 6. fortæller, at Enken Aude den Mægtige blev begravet paa samme Maade. (jævnfør Hakon S. S. R. 27.) Riste er et ældgammelt Ord, der findes baade i det Græske og Persiske. (See Glossaret til Edda 2 D.) Steinda af stein kan baade betegne at male (fordi Farverne vare mineralske) og at steensætte. Volsungasages Forfatter nævner ikke Skibet, enten saa han ei forstod Betydningen, eller ikke vilde nævne den forældede Skif (jævnfør Edda 2 D. S. 955, tredje Note).

afveg fra Hovedskaldenes berømteste Nævner, at disse samme Digte skulde siden være bleven satte over alle øvrige, og just disses Forfatteres Navne forglemte, er vist nok meget urimeligt.

Vi kunne derfor og med tilstrækkelige Grunde afbevise deres Mening, der antage, at de eddiske Sange om Volsungerne enten ganske ere hentede fra tydske Memner *) eller tildels omdannede efter disse **). Denne Mening forudsætter nemlig, at den tydske romantiske Poesi skulde have haft en mærkelig Indflydelse paa den nordiske og i Særdeleshed den islandiske Poesies Uddannelse. Tidligere end det ellefte Aarhundrede kunde det ikke være skeet, thi før den Tid havde ingen Islænder seet det Indre af Tydskland. I det ellefte Aarhundrede vi des egentligen kun om Biskopperne Isleif og Bisfur, at de have studeret i Saxland. Om Sæmund Frode og John Dgmundsen have opholdt sig der paa deres Gjennemreise til Paris, er uvist, og til flere Islænderes Ophold i Tydskland i dette Aarhundrede kiende vi intet, uagtet vi just fra den Tid have omstændelige Efterretninger om Dens vigtigste

*) Illustrations of northern antiquities Edinh. 1814 in 4. S. 38.

**) Gottling Nibelungen und Gibelinen S. 37-39.

130 Sagnenes Velde i Norden.

Mænd. I det følgende Aarhundrede reiste flere landveis saavel til Paris som til Rom, ogsaa og gjennem Tydskland, dog var deres Antal i det Hele for ubetydeligt, til at kunne bevirke nogen mærkelig Forandring i deres Landsmænds Smag. Til ingen senere Tidssalder kunne vi, paa Grund af Sammenligningen med Enorres Edda, hensætte Samlingen af de eddiske Sange. Men nu bliver det desuden meget usandsynligt, at nogle faa Geistlige, hvoraf ingen er berømt som Skald, og som i ganske andre Hensigter reiste udenlands, skulde have henvendt megen Opmærksomhed paa det fremmede Folks Digterværker. Det er imod al Analogi, at disse fromme Mænd, saa kort efter deres Land var bleven kristnet, skulde have bragt Bemærkerne, de laante fra de tydske Digtere, i nær Forbindelse med den gamle Gudeverden. Havde endog disse Mænd villet gjøre dette, de havde ikke formaaet at omdanne Smagen for Digtekunstens Frembringelser hos deres Samtidige, thi iblandt disse var allerede i det ellefte og tolvte Aarhundrede Poesiens gyldne Alder forbi; de fleste af Hovedskaldene, eller Folkets klassiske Digtere, havde levet, og det var dem man bestræbte sig for at efterligne. Nu finde vi just, som dels ovenfor er viist, dels nedenfor nærmere skal udvikles, i disse klassiske

Sagnenes Velde i Norden. 131

Digtere, som levede før Sæmunds Dage, alle Hovedtrækkene af den hele Sagnkreds; altsaa kunne de eddiske Sange, der desuden have deres dem saa eiendommelige Præg baade i Indhold og Tone, ikke være en Følge af Bekjendtskab med tydsk Litteratur. Derfor negte vi ikke Muligheden af, at Sæmund kan have digtet en enkelt Sang f. Ex. det tredie Gudrunarqvæde, til Efterligning af de ældre Skaldeqvad, hvortil han kan have benyttet de beslægtede Sagn, han i Tydskland hørte. Heller ikke nægte vi den tydske romantiske Litteraturs senere Indflydelse paa den islandste. Den udgik fra det norske Kongehof, hvor Ridderromaner vare yndede, og begyndte fra Midten af det trettende Aarhundrede, den tilfug i det paafølgende Aarhundrede, da foruden andre Romaner Vilkinasaga var bleven oversat. *)

Hiere op i Tiden end det ottende Aarhundredes

I 2

*) Det her anførte gielder endnu mere mod al mærkelig Indflydelse af Væringerne eller Varangerne paa den ældre islandste Poesie. De Islandere vare i det Hele kun faae, der drog til Konstantinopel, og deres Tal der kom tilbage endnu ringere. Tidligere end Harald Haarbraades Regering eller henimod Enden af det ellefte Aarhundrede kunne Væringerne slet ingen mærkelig Indflydelse have havt paa den nordiske Digtetekunst, og da var allerede hin Sagnkreds bestemt.

132 Sagnenes Elde i Norden.

Begyndelse eller til den nærmeste Generation for Harald Haarfagers Regiering nøde hverken indvortes eller udvortes Grunde os at hensætte disse Sange; thi uagtet at der gaves Qvad om Volsungerne, der vare langt ældre, følger ei, at de vi have tilovers, just hørte til disses Tal. Sproget i de eddisse Sange er rigtignok archaiserende, endog i Sammenligning med de ældste naengivne Skaldesqvad, men dog ei i den Grad, at en Række af Aarhundreder kunde sættes mellem begges Affattelse. Det er vel tænkeligt, at giennem mange Aarhundreder nogle kortere Mindesange kunde forplante sig i et Land, hvor Folkets udvortes Forholde ikke undergik voldsomme Ontumlinger; men da den ordrette mundtlige Overleverings saare høie Elde dog stedse hører til det seldnere Tilfælde, bør samme ei antages uden Nødvendighed. De eddisse Sange selv pege hen til ældre Qvad over de samme Emner.

Allerede dette, at Samlerne citere det gamle Volsungaqvæde (Helgaqv. Hund. 2, Brot Brynhildarqv) og at han kalder Hamders Mal det gamle; giver tilkiende, at han maae have anseet disse for ældre i Sammenligning med adskillige af de andre. Oddrunargratt begynder med disse Ord: "Jeg hørte sige i gamle Sange, at Møen

Sagnenes Elde i Norden. 133

kom til Morgenlandet." I Griperespa siges det trende Steder St. 23, 41, 52 at Sigurds Navn skulde mindes saalænge Verden stod. I den nylig anførte Oddrunargratr siges St. 17 at Rygtet om Brynhildes Daad vil udbrede sig over alle Lande. Dette havde man i saa fjerne Tider, hvor der dog var mindre Forbindelse mellem Nationerne, neppe faldet paa at sige, hvis ikke allerede Sagnene havde været vidt bekiendte. Og ligesaa gamle som disse Sagn maae have været, ligesaa vidtløftig var deres Omfang. Foruden den Række af Begivenheder, som vi vide at have været besungne, berøres endnu i Helreid Brynhildar St. 6, Oddrunargratr Str. 11, 27, Gudrunarqv. I St. 3, 5, Atlemal 96, 97, Volsungasaga Kap. 27, 46, andre dermed forbundne Tildragelser som bekiendte. I Vaulundarqvæde, hvis Aand og Stil viser, at den hører til en af de ældste eddiske Sange, og som besynger et Sagn, hvis saare høie Elde nedenfor i Anledning af Vilkinasaga Kap. 8-31 vil blive godtgiort, omtales St. 13 Guldet i Forbindelse med Hesten Grane og med Rhinens Fielde, ligeledes kaldes Guldet Rhinens Malm i Sigurqvida 3 St. 16. Saaledes lede indvortes Grunde os til at antage, at vi have en Samling af Sange tilbage fra det ottende Aarhundrede, som viser sig

134 Sagnenes Elde i Norden.

at være Efterligninger eller Omsarbejdelse af langt ældre Sange, der omfattede en ligesaa vidtløftig som navnkundig Sagnfreds. Et Resultat, der stemmer aldeles overeens med det, udvortes Grunde lede os til at slutte om de eddiske Sagns Elde, der maae hensættes i det seneste til det siette Aarhundrede.

Disse saare poetiske Sagn synes tillige i dem selv at have Borgen for deres historiske Betydning. Om Sigurds Forsædre have vi talt i det foregaaende, vi opholde os derfor kun ved Fortællingens Hovedpersoner, Sigurd, Brynhilde og Gudrun, og ville først vise, at Grundtrækkene i deres Skiebne kunne være historiske. At Guderne fremtræde for at beskytte deres Børn, at Fuglene varsele, og at den vise Mand forstaaer deres Stemme, vare i Oldtiden almindeligen udbredte Meninger. Ikke mindre sædvanligt var det i navnkundige Helteslægters Undergang, at sine en vis uimodstaaelig Skiedne, hvilken stundom blev knyttet til visse uheldbringende Klenodier, som Sværdet Tyrving efter Hervararsaga eller Eryphiles Halsbaand efter det græske Sagu. Klenodiets Oprindelse pleiede man at søge fra een eller anden Mythe om Gudelivet. I den nordiske Oldtid herskede Meningen, at man ved at spise vilde Dyr

Sagnenes Velde i Norden. 135

Hierter kunde erholde Lighed med deres Egenfaber, hvoraf fulgte, at Slangehiertet kunde give Visdom *). Naar Kongedatteren gik i Krig som Skoldmø, sammenlignedes hun med Valkyrierne, Odins Møer, der bragte Seier og Død; men Sammenligningen kunde let blive en Forvexling, og naar nu Brynhilde, efter at have i sin første Ungdom prøvet mangen en Vaabendyst, holdt sig en Tidlang skjult paa sin Borg, kunde det hedde, at Odin havde bedøvet hende. Dette maatte da have havt sin Grund i Odins Vrede, som hun ved en Forseelse havde paadraget sig, og den Forseelse udfandtes ifølge Forvexlingen mellem Tyrstinden og Valkyrien at have bestaaet i, at hun havde kæmpet mod en gammel Konge, eller vendt Seieren fra den, Odin beskyttede. Den fremmede Helts Besøg bragte hende igien til at ville vende tilbage til Mennesker, og til at besøge sin Faders Gaard. Men naar Beilerne kom, tyede hun igien til sin Borg, og ifkun den, som der vovede at trodse

*) Det er et fint Træk, at Rydelsen af Slangehiertet, der gav Sigurd Visdom som Mand, gjorde Gudrune grum som Kvinde (Volsungasage Kap. 35). Dog er dette maaskee blot Sagaskriverens Tilfætning, thi Gudrunarqv. i Indlebn. tillægger Gudrune Kundskab om Fuglenes Sprog, som en Folge af at hun havde spist af Fosners Pierte.

136 Sagnenes Velde i Norden.

Ild og Sværd, kunde vente at erholde Skioldsmænds Ja. Den unge Helt havde ei behovet nogen Trylledrik for ved Giukes Hof, hos den deilige Gudrune, at glemme den vise Skioldmænd. Han undte hende sin Fostbroder, og som den, der fiendte hendes Borg, kunde han lettere trænge derind, og under Gunnars Vaaben forblive ufiendt. Efter Oldtidens Sæder kunde Gunnar ikke falde paa at nære Mistillid mod sin tappre Fostbroder, eller denne at svige hin. Endnu i Slut den Helliges Dage laae, ifølge en Fortælling i Flatsøbogen, den skønneste Ungerhvend i Norge, Endrid, Einar Tambestælvers Søn, ved Siden af den smukke Sigrid Erlingsdatter trende Nætter i en Fisserhytte, og omendskiønt intet draget Sværd laae imellem dem, blev deres Forhold lige uskyldigt. Ja selv dette Sværd, et saa naturligt Symbol paa slige Forholds Keenhed, at det findes anvendt ikke blot i de forskjelligartede Eventyr om Aladdin og om Prinds Tristram, men og stundom i Middelalderens kongelige Egteskaber per procuratorem (Walter Scotts works 6 vol. P. 345) maatte en Oldtidens Helt let kunne falde paa at lægge mellem sig og den Elskende, hvis Person var ham hellig, fordi han just efter Tidsalderens Aand maatte lægge Bægt paa slige sandselige Tegn.

Sagnenes Velde i Norden. 137

Det følgende af Sigurds Skiebne kunde hendes i enhver Tidsalder, ligesom og at Kong Atle ønskede at ægte den deilige Prindsesse, der var bleven Enke, og siden med List og Vold vilde bemægtige sig hendes Medgift.

Brynhildes Selvmord laae i hendes Karakter, den som kunde ville lade den Mand dræbe, hun elskede meest, maatte være beredt paa siden at bringe sig selv af Dage. Høitideligheden, hvor med det skedte, fulgte vel af, at hun vilde begraves som Skjoldmø, ei som Kvinde. At hendes Legeme blev lagt i en Bogn, der fattes paa Baaslet, var en oldnordisk Skif; saaledes hændrede og Sigurd King Harald Hyldebrands Jordefærd, (Saxo 8-B. Sögubrot. S. 31.) De Menneker og Dyr, der bleve dræbte ved Brynhildes Grav, synes derimod snarere at være paa østerlandsk eller slavisk Wiis end efter Nordens Skif; thi vel hedder det i Olaf Tryggvesens Saga Keenhielms Udg. K. 2. S. 7, at det var Lov i Sverrig, at Konen skulde hollægges med sin Mand, hvis denne døde først, men der findes ikke andre Spor til denne Skif i Norden. Derimod fortælles dette at have fundet Sted hos flere slaviske Folkeslag *). Giukunger.

*) Bartholin Antiqv. Danicæ S. 506. Til de der anførte Steder maae især søies den mærkelige Be-

138 Sagnenes Ælde i Norden.

nes Reise til Atle er ledsaget med varslende Tegn ligesom enhver vigtig Tildragelse i Oldtiden. Men at de kun reiste med et lidet Følge, og at de i Kampen med Atle først dræbte 20 Riddere, siden et ubestemt Antal, er et Maadehold i Udmalingen, der viser dens Simpelted og Ælde. Gunnars Dødsmaade var ikke usædvanlig. Regnar Lodbrog omkom paa samme Maade. At han bedøvede Slangerne ved sit Spil, er en Udsmykkelse af det ældgamle orientalske Sagn, hvorledes man ved Musik kan besværges Slang. Gudrunes græsselige Hevn, der endnu mere motiveres ved Atles Spot over hendes Sorg, var tænkelig i en Tidssalder, hvor Blodhevn var streng Retfærdighed, hvor berømmelige Mænstre, Fjendsprog og Skaldesange ind-

retning om Russernes Eigbegjængelse, som Sakuti i sit geographiske Lexicon har anført efter en arabiske Forfatter, der var Gesandt hos Slavernes Konge i Begyndelsen af det tiende Aarhundrede, ifølge hans vidtløftige Beretning om en Eigbegjængelse, hvortil han selv var Dienvidne, blev paa den fornemme Mand's Eig den meest elskede af hans Hustruer dræbt tilligemed en Hund, to Heste, en Hane og en Høne. (En Oversættelse heraf, oplyst med Anmærkninger findes i Professor Rasmussens Afhandling om Arabernes og Persernes Bekjendtskab med Skandinavien, indrykket i Maanedskriftet Athene 1814. 2 B. S. 311 f.

stærpede den som en hellig Pligt, kun Riddingen forsømte. Baade Medea og Thyestes havde mindre Anledning til deres Ugierninger end Gudrune. En saadan Udaad var desuden af den Beskaffenhed, at den maatte gribe Gemytterne med Rædsel, og forplante Mindet til en sildig Efterlæggt.

Storre Usandsynlighed have Begivenhederne i Gudrunes tredie Egtteskab, hvilket dog dels beror paa det afbrudte i Fortællingen selv, dels paa at saa mange tragiske Scener ere sammendnygede i een Persons Liv. I sig selv var det meget muligt at en Dronning, der i en barbarisk Tidsalder mistænktes for Utroskab, blev dømt til at trædes ihjel af Heste, og at hendes Brødre, eggede af Moderen til at hevne hende, kom selv paa Veien op at kæmpes, og siden bleve stenede i det de vilde fuldføre deres Hevn.

Vi have hidtil kun viist Muligheden af, at denne tragiske Cyclus kunde have historisk Sandhed; men dette synes allerede at beføie os til at slutte, at et Emne, der i saa fiern en Tidsalder, af saa mange blev besunget, saa omhyggeligen erindredes, og, som vi siden skulle see, har været saavidt udbredt, ligesaa lidet kan være en blot Digtning som den trojanske Krig, eller Pelopidernes ulykkelige Skiebne. Vel er det sandt, at Middelalderens

Litteratur viser os, hvorlunde Digtningens *Fostre* som en *Prinds Eristram* og *Keiser Octavianus*, kunde blive meget berømte, og virkelige *Personer* som *Carl den store*, *Kong Artur* og *Alexander selv* saa vilkaarligen behandlede, at de bleve til *Fabelhelte*. Men *Omstændighederne*, under hvilke dette skete i *Middelalderen* i de sydligere europæiske *Riger*, vare og heel forskellige fra hvad der kan have fundet *Sted* i den *skandinaviske Hedenold*. I hine fandtes en *Mangfoldighed* af *historiske Minder*, som dels bestode i mange *usammenhængende Levninger* af den *klassiske Litteratur*, dels i *mundtlig forplantede Folkesagn* om de *indvandrede Stammer*. I det gamle *Norden* kunde der ei findes andre *Minder* end om det, enten *maaskee Aserne* med deres *Indvandring* maatte have medbragt, eller om hvad der havde *tildraget sig* i *Norden selv*, samt et enkelt af de *nærmeste tilgrændsende Lande*; begge *Arter* af *Sagn* maatte i *Erindringen* være *smeltede sammen*.

Den *romantiske Digter* kunde ei betragte sig som *Historiens Organ*, man havde jo *Kroniker*, hvori de *Geistlige* optegnede paa *Latin Tidens Hændelser*. Han vandt især *Bifald*, naar hans *vidunderlige Digtninger* svarede til *Riddertidens æventyrlige Mand*. *Skalden* ansaaes derimod som den, der *skulde bevare Heltens Minde* baade ved at

Sagnenes Velde i Norden. 141

synge selv og ved at erindre andres Sange. Han vandt Hæder og Belønning i Kongehallen, naar han qvad om Fyrsternes egne Bedrifter eller deres Forsædres Daad.

Det skrevne romantiske Digt overstred snart Folkesangens Grændser, og kappedes i Længden med Krøniken, men for at udfylde flere Tusinde Rim, maatte den ene Helt bestaae i des flere Eventyr, der allevegne fra bleve hentede. Skaldesangen, bestemt til at giemmes i Hukommelsen, havde stedse et indskrænket Omfang, og om endog en heel Kreds af Sange kunde indslutte en Mængde af Bedrifter, tilbød dog ei hver enkelt Sang, der udgjorde et afrundet Helt, nogen beqvem Leilighed for Digteren til i det Lange og Brede at udmale Heltenes Bedrifter.

Endeligen synes de oldnordiske Sanges historiske Betydning at maatte blive afgjørende bevist ved de historiske og geographiske Navne, Sagnkredsen indeholder, hvoraf ikke faae pege hen paa Personer og Steder, der af andre Minder ere os bekiendte. Dog just denne Sammenligning frembyder Vanskeligheder, der true med at tilintetgjøre den historiske Troværdighed, vi forhen have viist med Rimelighed at tilkomme disse Sagn. Vedtrende Navne er Sigurds Skiebne knyttet til den

142 Sagenes Velde i Norden.

gamle danske Historie, ved hans ældre Broders Helges, ved hans Døttres, Svanhildes og Aslaugs. Men vi have allerede seet, at uagtet Saxo kiender en Helge, Hundings og Hothbrods Bane, kan denne som Fader til Hrolf Krage, umuligen være Broder til Sigurd. Svanhilde gienkiende vi i Jarmeriks Dronning hos Saxo, men kunne dog ei formedelst store Uligheder optage denne blandt Volsungernes Æt, og vi nødes desuden ved Hensyn til Fornandes at hense den oprindelige Begivenhed til andre Egne. Aslaugs Historie er vist nok bestemt knyttet til Norden, men derimod løsner den sig og fra den gamle Sagnkreds som en senere ved en bestemt Begivenhed foranlediget Udsmykkelse.

Affsondre vi nu Navnene Helge, Svanhilde og Aslaug, bliver der i den hele Sagnkreds intet tilbage, der med Bestemthed kan henses til noget historiskt Minde fra den nordiske Oldtid.

Ikke videre lede os de geographiske Angivelser. Sagaen giver Sigmund, Sigurds Fader, til Konge i Hunaland, dermed kunde det forbindes, at Sangerne kalde Sigurd nogle Steder en hunnisk Kyrste (Sigurdqv. 3, 4, 18, 61, 62); men paa andre Steder hedder han Sydboeren (inn Sudræni Sigurdqv 3, 4). Sagenes Samler lader Sigmund være Konge i Frackland, og ægte en dansk

Sagnenes Velde i Norden. 143

Prindsesse (Einfiotlaloð) Helge Hundingsbanes Rige har ifølge Sangene lagt i Norden (Helgaqv. Hunding. 1 Str. 4, 8.) Hvor den Kong Hialprek boede, hos hvem Sigurd opsødtes, siges ei udtrykkeligen i Sangene, men Sagaskriveren og Snorres Edda fatté ham i Danmark, hvorimod Sagnenes Samler lader Sigurd hos Hialprek prøve det Sværd, Reigin smeddede ham, i Floden Rhin (Sigurdqv. 2. a Str. 14) Sigurds Stog maatte antages at have været ved Østersøens eller ved Jyllands Kyster (Volsungasaga Kap. 26) Grimhild, Gudrunes Moder, kaldes en gothisk Kone (Gudrunarqv. 2, St. 16) og sammesteds St. 35 uden Tvivl ogsaa en vælsk (fransk) Kone. Giufungerne kaldes Niflunger Atlaqv. 18, 26, 27, 28) og Burgunder (Atlaqv. St. 19.) Mod Syden paa Veien til Frackland laae ogsaa Brynhildes Borg (Brynhildarqv. 1 Begynd.) Ved Rhinen var det Sigurd blev myrdet (Brynhildarqv. 2 St. 11.)

Bestemt angive Sangene, at det var til Danmark Gudrun flygtede efter Sigurds Mord, og at hun blev der syv Aar, indtil hendes Frender opsøgte hende (Gudrunarqv. 2, Str. 13.) Reisen derfra til Atle siges at have været syv Dage til Lands, syv til Søes, og atter syv Dage paa Landet. (Gudrunarqv. 2 Str. 30.) Dette viser at

144 Sagenes Velde i Norden.

man ved Atles Land slet ikke har tænkt sig en Egn i det nordlige Lydsland. Derimod kunde Angivelser nogenlunde passe med en Reise fra Thyland i den nordlige Kant af Jylland, hvor man satte Hjalpreks Rige, hen til Pommeren, derfra til Sæes langs de preussiske Kyster indtil den finske Bugt, og atter igien en Deel Dageiser hen til et Land, der tænktes dybt ind i det nuværende Rusland. Attilas Land kaldtes Hunmark (Atlaqv. Str. 13) hans Borg de hunske Folkes Hal (Gudrunarqv. 1 Str. 24) hans Underaatter Hunner (Gudrunarqv. 2 Str. 14, 26 Atleqv. Str. 17.) Man kan derfor neppe omtvile, at jo Skaldene tænkte sig Hunaland (der var forskielligt fra Hundings Søners Land, hvor Sigurd frigede, Volsungasaga Kap. 26) som et fiernt sydostligt Land overensstemmende med hvad Rygtet havde sagt om Hunnernes Rige; heraf fulgte tillige, at Nordboernes Kundskab herom maatte være meget ubestemt, og at det stundom betragtedes blot som et fierntliggende Fabelland *). Men omendskiønt at Gudrune brugte syv Dages Landreise, for at naae Atles Borg, kunde hun,

*) Den bestemteste Angivelse om Hunalands Beliggenhed findes i Egils og Asmunds Saga Kap. 1: "Det østre Rusland er et stort og velbeboet Land, som ligger imellem Hunaland og Garberige."

Sagnenes Velde i Norden. 145

efter at have fuldført sin Hevn paa Atle, ile ned til Stranden, og kaste sig i Bølgerne, for af dem at blive ført til Jonakurs Rige, hvis Beliggenhed ikke bliver bestemt. Fra dette Rige blev Datteren gift med den østgothiske Konge Ermanrik, og derfra var det og Sønnen vandrede ud for at hegne Søsterens Mord paa denne Konge. Naar vi nu til alt dette føie, at Brynhilde var en hunnisk Prindsesse, fra hvis sydlige Borg Heimur flygtede op til Norge, sees tydeligen, hvorledes fiernt liggende Steder vidunderligen ere blevne forenede i denne Sagnkreds.

Den hidtil anstillede Undersøgelse lede til det Resultat, at Sagnene om Volsungernes Skiebne, vare almeenbekjendte i Norden i den ældste Tid, hvorom Historien veed at sige; at de ei kunne være vilkaarligen digtede, men dog heller ikke med tilstrækkelig Grund kunne betragtes som Minder om Sildragelser, der i Norden selv vare skete.

Wilkinasaga eller Thidrek
af Berns Saga.

Dan Thidreks Farfader Kong Samson
i Salerne

Kap. I — 13.

I den mægtige Stad Salerne regierede Jarl Rodgeir, hvis Datter Hildevidi, var den venneſte af alle Møer. I hende blev Ridder Samson, Jarlens tappreſte Mand forelſket, og bortførte hende paa ſin Arm fra det høie Taarn, hvor hun ſad med ſine Lerner. Samson, der bygte ſig et Hus i den tykke Skov, bliver nu erklæret fredløs, men hevner ſig ved at giennembugge Jarlen og mange af hans Riddere. Forgieves vilde Rodgeirs Broder Brunſtein hevne Jarlens Død, hans Kaſtel blev brændt, han ſelv nedſablet med ſine fleſte Mænd, og alt dette gjorde Samson ene, ſom der paa møder ſin Farbroder Thiermar, der ſelvtogte

var redet ham til Hielp. Med disse Riddere ind-
 tog han et Par Borge, og nødte tilsidst Salernes
 Borgerne til at hylde sig. Samson forøgede stor-
 ligen sit Rige, og blev en mægtig Konge. Hans
 Bord var besat med Sølvfade og Guldfade, den
 hvide Vin og friske Rødvindrak han af Guldfaa-
 ler prydede med Edelstene. Da han saaledes havde
 levet i 20 Aar, gav han sin ældste Søn Ermen-
 ref 12 af de stærkeste Borge i Spanialand at re-
 giere; den yngste, Thietmar, femten Aar gammel,
 bad og om et Rige. Derover blev vel Faderen
 vred, men besluttede alligevel at angribe Jarl El-
 sung i Bern med 1500 Riddere og utalligt Folk;
 Jarlen faldt, og hans Rige blev erobret. Ung
 Thietmar beholdt Bern og Elsungs Datter Odilia
 til Ægte. Kong Samson døde kort efter, og ef-
 terlod sit Rige til Ermenref, der bemægtigede sig
 den største Deel af Rom, og, foruden mange græ-
 ske Øer, det meste af Riget fra Grækerhavet ned
 til Sieldet. Samsons Frillesøn Ake-Orlungatrust fik
 Borgen Ferulia, som Væringerne kaldte Fridsælu.

Man mærker strax den fra de foregaaende
 Sagaer forskjellige Tone, og det Overdrevne i Skil-

dringen baade af Heltens Bedrifter og af hans Rigdom.

Kong Samson er en Fabelhelt af fremmed Herkomst. Vel forekommer hans Navn flere Steder, thi han nævnes som Rodgeirs og Brunsteins Bane og Fader til Ermenrek i Begyndelsen af Blomsturvallasaga; og i Sagaen om Flovent Frakonge staaer, at een ikke vilde gisre noget for al det Guld, Samson den rige eiede. Men den første af disse Romaner blev bragt fra Spanien til Norge i Midten af det trettende Aarhundrede, og den anden skal ifølge Indledningen være bleven fundet i Lion. Den Saga der under Samsons Fagres Navn findes i Børners nordiske Ræmpedatar staaer aldeles ingen Forbindelse med vor Fortælling. Maaſkee har Rygtet om Normannernes Bedrifter i den nederste Deel af Italien, hvor faa tappre Mænd udrettede saare meget, bevæget Fortællingens Forfatter til at henseſtte sin Helt til dette Land.

Ermanaricus omtales af Jornandes, som en gothisk Alexander i B. 23 Kap. mer hans Slægtskab med Theodorich og alt det følgende, her fortælles om ham, passer kun lidet til den sande Historie.

Ake Orlungatrøst, hvis Død fortælles Kap. 247, kaldes i Blomsturvallasaga Oldungatrøst og

hans Borg Tricilia ſkal have lagt ſten for Mun-
diafeld eller Alperne.

Bed Væringes forſtaees i Sagaerne de Skan-
dinaver, der udgjorde et eget Korps i den con-
ſtantinopoltanſke Keiſers Tieneste *). Ogsaa i
denne Saga foreſtilles Væringerne forſkiellige baa-
de fra Tydſkere og Engleſmænd, thi det bemær-
tes Kap. 24 at Smeden Belent blev af Væ-
ringerne kaldet Bølund, men dette var juſt hans
oldnordiske Navn, medens han ſom Belant eller Ba-
landt var berømt i Engelland og Tydſkland. Li-
geledes hedder det Kap. 166 at Væringerne kaldte
den ſtore Drage, Sigurd dræbte, Fofner, ſom
juſt er det af de eddiſke Sange bekiendte Navn,
der ſlet ikke forekommer i noget tydſk Digt. Man
kan altsaa ikke antage, at Væringerne citeres i
denne Saga ſom Hiemleſmænd for Efterretninger
om Udlandets Sagn, thi det er juſt nordiſke Old-
ſagn, der blive dem tillagte; heller ikke kan man
begribe, hvorfor en Iſlænder ſkulde falde paa et
Anledningen af Navnene Bølund og Fofner at be-
raabe ſig paa Talebrugen hos den conſtantinopo-

*) I Flatsbogen col. 507 og 508 angives Værin-
gernes Tal i det ellefte Sekulum til 300, og de
adſkiltes fra de Franſke og Flemmingerne, der
og vare i Keiſerens Tieneste.

litanske Livsagt, da disse Navne vare noksom bekiendt af de oldnordiske Sange. Disse Vetringer kunne allene forklares af det, som Fortalen siger, og hele Sagaen vidner, at nemlig den er nedskrevet efter tydske Mænds Beretninger. For Tydskere maatte det være mærkeligt, hvorledes deres nationale Sagn ogsaa af Nordboer bleve fortalte. Naar hanseatiske Kiøbmænd i Handelsanliggender besøgte det græske Keiserdømmes Hovedstad, og der gjorde Bekendtskab med Væringere, hvilke de i den fjerne By maatte betragte som Landsmænd; kunde de let bringe i Erfaring, at disse kjendte adskillige af de gamle Helte, tydske Digtere besang; naar disse Hanseater engang kom til Norden, og i de lange Winteraftner fortalte deres Gæstevener Udtoget af romantiske Digte, kunde de letteligen ved enkelte Navne erindre de ogsaa havde hørt Væringerne nævne dem, og tilføie, hvorledes de havde hørt i deres Mund. Disse Bemærkninger bleve nu opbevarede af Oversætteren. Vi skulle ved Enden af vor Undersøgelse om Vilkinasaga anføre flere Beviser for denne Sagaens Herkomst. Hvad den paa dette Sted nævnte Borg angaaer, er det uvist om Væringerne have kjendt samme af deres Særeiser, eller da Borgens nordiske Navn Fridsalu o: Fredsalighed er saa betydningsfuldt, om de maaskee blot

kiendte samtlige af nordiske Overtættelser af Romaner, lig Blomstervalsasaga, der i det trettende Aarhundrede blev bekjendt i Norge.

Thidreks Fader kaldes Dietmar i Digtet om Alpharts Død Str. 85 (som der Hagens Heldebuch i Th) Thietmar i Blomstervalsasaga Kap 22.

Thidreks Ungdom.

Kap. 14 — 17.

Thietmar og Odilla avlede en Son, der blev kaldet Thidrek, med sorte Dienbryn og gule Lokker, smal i Midien og 2 Alen bred mellem Skuldrene, høj som en Jette og stærkere end nogen kunde tro, som ei havde prøvet ham; munter og gabmild, i Skind og Sind sin Fader Samson lig. Da Thidrek var 7 Aar, kom den femten Aar ældre Hildebrand, en Son af Hertug Keringbald i Kenedig til Thietmars Borg, og opfostrede Thidrek. Indtil han i sit femtende Aar blev slagen til Ridder. Begge elskede hinanden ligesom David og Jonathan. Thidrek overrumplede Dvergen Alpris, den behændigste af alle dem, der nævnes i gamle Sagner, og nødte ham at skaffe sig Sværdet Nagelring, med dette dræbte han, ledsaget af Hildebrand, Bersærkeren

Grün og hans Kone Hilde i en underjordisk Bolig, hvor han fandt meget Guld og den kostelige Hielm, som han kaldte Hildegrim. Med disse Vaaben overgandt han Scudas, for sin Stridbarheds Skyld af Væringerne kaldet Heimur eller Slangen, der fra den berømte Dronning Brynhildes Land var kommet for at maale sig med ham; han skienkede ham Livet og de bleve hinandens Venner.

Om Thidrek, Tydskernes Dieterich, og om Hildebrand som historiske Personer, skulle vi siden tale. Dvergen Alvis, der siges saa berømt, er vist nok den af Heldenbuch i D. saa bekjendte Dverg Elberich. Eventyret her beskrives med Grim og Hilde, har en nordisk Farve; just saaledes fortælles ofte i de Sagaer, der upaatvibteligen tilhøre den nordiske Romantik, at Helte besagte Totuner, der vare Hulebeboere med kæmpestore Legemer, hvis Dvinder, som stedse søgte ind paa Fienderne og vilde brydes med dem, vare ofte de farligste. At derimod Totunen eiede et Sværd, der først maatte frastigles ham, før han kunde overvindes, er et for Sagaerne fremmed Træk. Hielmens Navn kan beqvemt forklares af det Oldnordiske, da Hildur er Krig, og Grimir en Masse.

I tydske Sange er denne Bedrift bleven oftere besungen, den nævnes i Eckens Ausfart St. 5-11, og Brynien, Thidrek vandt istedetfor Sogaens Hielm, kaldes der Hildegrein St. 126. Dette Eventyr har igien foranlediget et andet lignende med Kampen Siegenot, hvorom en egen Sang i von der Hagens Heldenbuch 1 Th., der ved de ovennævnte Skildringer viser sig at være en senere Behandling af det samme Emne.

Venteligen har der været tydske Sange om Studas, da Vilkinasaga lader alle de berømte Heste, Heltene rede, komme fra Brynhildes Stutterie, hvilket Studas's Kader, den ældre Studas forestod, og hvortil hans Navn hentyder, enten man saa tænker paa det tydske Stute eller islandske Stodros. De hidtil bekjendtgjorte tydske Sange nævne ikke Studas, men derimod forekommer Heimer i Wittichs Selskab, som en stor Helt i Ermanricks Eje-nesse, der er med at dræbe den unge Alphart (Alpharts Tod i von der Hagens Heldenbuch 1 Th.) og i et utrykt vaticansk Haandskrift siges Heimer at have slaget Vellewolt ihjel (Adelungs Nachrichten von altdentschen Gedichten S. 191). At Væringerne kaldte Studas Heimer, er søiet til med Hensyn til den Heimer, der nævnes Volsungasaga Kap. 32 som Brynhildes Svoger, Kap. 36 som hendes

Fosterfader, Kap. 52 som en gammel Mand, hvem Brynhildes Datter var betroet. Hans Son heed Allsvidr Kap. 32. Skulde denne Heimer have noget tilfældes med en Studas, maatte det være med den ældre, der boede paa Brynhildes Gaard. Forklaringen over Navnet Heimer er vel da og en Bemærkning, den tydske Forfatter havde tilføiet, fordi den syntes at passe sig paa den Karakter Heimer har i denne Bearbejdelse af Dideriks Historie, hvor han forestiltes som den værste i Sindelag af alle de bernske Kæmper.

Heimer forekommer ei som Slangenavn i de islandske Mindesmærker, vi have tilbage, maaskee er det beslægtet med heipt, Forbittrelse. I det arnæmagnæanske Papirhaandskrift af Vilkina No. 178 i Fol., som jeg i det følgende kalder Codex A, kaldes Heimers Sværd Blodgang.

Belents Saga.

Kap. 18 — 31.

Da Kong Vilkinus i Vilkinaland reiste hjem fra et Tog i Østersøen og laae med sin Flaade ved Ruslands Kyst, var han ene gaaet op i Skoven, og der havt et Møde med en deilig Kvinde. Denne

var en Havfrue, som Naret efter bragte ham en Søn, der fik Navnet Både og blev Kampeskor. Faderen yndede ham ei, men gav ham dog 12 Gaarde i Sverrig (eller efter en rigtigere Læsemande i Sieland). Bades Søn Belett blev i sit niende Aar sat i lære hos Smeden Mimer i Hunaland, hvor han maatte lide meget af Sigurd Svend, der ogsaa var hos den samme Mester. Da Faderen spurgte dette i Sieland, tog han Sønnen efter tre Aars Forløb bort fra Mimer, og sætte ham til tvende fløgtige Dverge, der boede i Bierget Kallova (Kullen). Tvende Aar derpaa kom Faderen for at hente Belett, men omkom ved et Fjeldskrid. Belett dræbte Dværgene, der avindsyge over hans Kunstfærdighed stode ham efter Livet; satte derpaa sig selv med sit Værktøi i et udhulet Træ med et Glasvindue for og lod sig drive af Havets Bølger. Strømmen førte ham til Kong Midung i Thy i Jylland, hvor han blev vel modtaget, og fik Leilighed til ved kunstigt Smeddearbejde at vise, hvor meget han overgik Kongens egen Smed Emilias. Da Kongen engang med 30000 Riddere drog ud at stride, og havde reist fem Dage med sin Hær, erindrede han sig, at han havde glemt den Talisman hiemme, der bragte ham Seier (sigurstein). Han lovede den sin Datter og det halve Rige, der

Kunde bringe ham Stenen inden Solen næste Dag gik ned. Belent, som Væringerne kaldte Baulunbur, gjør det, men da han paa Veien havde af Nødværge dræbt en af Kongens Mænd, tager denne deraf Anledning til at erklære ham fredløs. For at søge Hevn forklæder Belent sig som Kof, og vil komme Trylleurter i Prindsessens Mad, men hun mærker Uraad. Belent gribes, Fodsenerne overskiæres paa ham, og han maa nu i Kongsgaarden smedde Klenodier for sin Fiende.

Til samme Tid kom Egil, Belents yngre Broder, efter dennes Opfordring til Ridungs Hof. Da han var en berømt Bueskytte, bød Kongen ham i eet Skud at bortskyde et Eble, der var bleven lagt paa hans treaarige Søns Hoved: han gjorde dette Skud, som længe blev berømt, efterat have taget tvende Pile ud af Roggeret, og da Kongen spurgte ham, hvortil han havde bestemt de to, svarede han, Dig vare de bestemte, hvis jeg havde truffet Drengen. Dette fiække Svar optog Kongen vel.

Belent rugede imidlertid over Hevn. En Dag da Kongedatteren *) kom til hans Smedde, for at ville have en brukken Ring istandsat, krævede han hende; fort efter loffede han Kongens to

*) cod. A. kalder hende Heren, men i Volunbars quida er hendes Navn Baudvilde.

yngste Sønner til sig, og dræbte dem begge to; deres Been indfattede han i kostelige Guldkar, derattes paa Faderens Bord. Derefter gjorde han sig en Fugleham af Fier, hans Broder Egil havde samlet, og fløi op paa det høieste Taarn i Kongens Borg, hvorfra han fortalte alt, hvad han havde bedrevet. Midung befalte vel Egil under Livs straf at skyde ham; denne traf ogsaa Belent under venstre Arm, men der sad efter Aftale en med Blod opfyldt Blære. Midung troede Belent havde udgydet sit Blod, men han fløi til sin Faders Gaard i Sielland, og da Kong Midung fort efter var død, forligte han sig med dennes Søn Otwin, og giftede Systeren, der allerede havde født ham en Søn ved Navn Vidga.

At Belent blandt Væringerne hedte Vaulund, peger hen til, at der vare nordiske Sagn om denne Gjenstand. At det nordiske Sagn var det oprindelige, synes allerede Navnet at vise, der først efter nordisk Udtale faaer sin Betydning. Vaulundur af lundr Sind og væl, vel List el. vá o: varius Listig er altsaa Kunstneren eller den Klogtige i Ordets udmærkede Betydning, ligesom *Δαίδαλος* udledes enten af *δαίδαλα*, eller af *δαλεος*, kun-

fig. Dog langt tydeligere skionnes dette af Sæmunds Edda, hvor en af de skionneste Sange, Völundarqvida, viser os Sagnet i en langt ældre Form. Völund med sine tvende Brødre, Slegfir og Egil, fra Alfernes Land, fandt engang ved Stranden trende sydlige Væer, med hvilke de levede paa niende Aar, da skilte Skiebnen dem fra hinanden. Slegfir og Egil, vilde søge deres Koner, Völund blev tilbage og smeddede i Alfødalen det røde Guld. Midud, Rikars Drot, overrumplede Völund, for at røve hans Skat; og da denne, der i Søvn var bleven bunden, viste Forsigtighed over sig Medfart, bleve Gødsenerne overfkaarne, og han blev sat til at smedde. Her fandt han Keilighed til at dræbe Miduds Søner, frænke hans Datter og derpaa leende flyve bort, efter at have fortalt sin hele Bedrift. Sangens profaiske Indledning, der i sin nærværende Form vist nok er yngre end Sangen selv og ikke indeholder andet, end hvad man troede af den at kunne slutte, gjør Völund til Finnekongens Søn, venteligen, fordi man meente, at han som en Slags Troldmand maatte stamme fra Finner. Dette har dog ikke Medhold i Sangen, der kalder Völund en Alfer, hvorved her ei kan forståes andet end en Mand fra Alfheim, et gammelt Navn paa et

Landskab, der siden sattes i det sydlige Norge og tilgrændsende Sverrig. Der nævnes desuden Volunds hvide Hals, hvilket neppe var bleven tilslagt en Finner, en Folkestamme man pleiede at forestille sig som hæslig.

Empeligheden, hvori Sagnet her fremtræder, viser dets Ælde. Fortællingens Hovedtræk, at en ved Kunstfærdighed berømt Helt snildeligen hevnede en lidet Fornærmelse, have her ikkun erholdt den første Udmaling, der maaskee kun var Maaden, hvorpaa man tydeliggjorte sig hans Bedrift. Helten var lykkelig en Tid, altsaa gift med en af Odins Møer; han blev saare ulykkelig, altsaa en fængslet Krøbling, han hevnede sig paa sin Fiende, altsaa ved den grusomste Hevn, en Art af thysteisk Maaltid; han reddede sig ved Kunstfærdighed, men dennes høieste Triumf er efter den simple Menneskeforstands Udsagn, at kunne som Fuglene flyve i Luften. Det er vel neppe heller tilfældigt, at det var just i Ulvedalen, at Volund blev besnæret og det af en misundelig Konge, hvis Navn bærer de tydeligste Præg af Mid. Dette Sagns Ælde rækker ud over al nordisk Histories Begyndelse.

Ikke blot at Navnet Vaulundur bruges i Hamdismal, en af de eddiske Sange Str. 6, til at betegne en Kunstner i Almindelighed. Kong Al-

fred i sin Oversættelse af Boethii consolat philos. oxon 1698 spørger S. 43 og 162 "hvor ere nu den vise og berømte Guldsmeds Velants Been, hvo fiender hans Gravhøi." I det af Etatsraad Thorkelin udgivne angelsaxiske Heltedigt om Scyldingerne 6 Sang S. 36 beder Gotheren Diovulf om, at man, hvis han faldt, vilde give ham sine gode Naaben, Velands Værk med i Graven.

Ikke kan Volunds Ravn, være kommen fra Angelsaxerne til Scandinaverne, thi dette kunde først være skeet efter Kristendommens Antagelse, men Sangen om Vaulund maae ifølge indvortes Grunde høist rimeligen være ældre, og desuden er det vist, at Skaldenes Billedsprog før Kristendommen havde allerede erholdt sin fulde Uddannelse. Det var da ikke tænkeligt, at man skulde have gjort et fremmed Ravn til Kunstfærdighedens Ideal, og til dette Ravn i det ellefte Aarhundrede vilkaarliggen digtet en heel Historie; thi det er klart nok, at Sagnet om denne Volund ganske har den nordiske Kolorit. Maaden hvorpaa Volund omtales hos de nævnte angelsaxiske Forfattere, tyder og hen til, at Britannien ikke kunde være Kunstnerens Hjem. Meppe kunde man til Alfreds Tid have været uvidende om, hvor denne saa berømte Kunstner var høilagt, da just Gravhøienes Minde pleiede i Oldtiden længe at

forplante sig, hvis han havde levet paa Den efter Angelsaxernes Indvandring, og til de gamle Britter kunde han allerede ifølge Navnet ikke henregnes. Heltedigtet om Scyldingerne er upaatvibelig forfattet efter danske Sagn, enten det saa er en angelsaxisk Original eller en Umarbejdelse af ældre danske Skaldeqvad.

Uagtet Alfred ikke kiendte Volunds Grav, troe Bønderne i Berkschire at vide det. Omtrent en Miil fra white horse hill i Nærheden af Ashdown, hvor et Slag stod 871 mellem Kong Alfred og de Danske, findes endnu et Steenmonument, der efter Beskrivelsen aldeles ligner vore Steendybser. Treende flade firkantede Stene af fire til fem Fods Bredde ere nemlig opreiste paa Kanten, og bære en fjerde meget større Overligger, tvende Ud-gange have ført til dette Steenminde giennem Rader af store paa Kant satte Stene. Almuen vidste i Begyndelsen af det attende Aarhundrede at fortælle om dette Sted, at der fordum boede en usynlig Smed, og hvis nogen Reisendes Hest havde tabt en Sko paa Veien, behøvede man blot at bringe Dyret hen til Stedet, og lægge et Møntstykke paa Stenen, kort efter vilde man finde Mønten borte og Hesten beskoet. Smeden var bekiendt

blandt Almuen under Navn af Wayland-Smith *). Den engelske Forfatter, der meddeles denne Efterretning, kiendte selv ikke til nogen Beland, og vil derfor udlede Navnet af den Omstændighed, at Stenmindet laae ved Veien. Da just Stedet i Alfreds Tid havde været en Balplads, er det rimeligt, at et historiskt Sagn her som oftere er sammensmeltet med et mytbist. En Beland er bekiendt som normannisk Anfører, der hærjede i Frankrig **) 861-62; vel skal denne være bleven

*) Dette Sted, hvorpaa Hr. Professor Werlauffs Godhed har gjort mig opmærksom, findes i F. Wise Letter to Dr. Mead concerning some antiquities in Berkshire particularly the white Horse Oxford 1738 i 4. Det, som nærmest angaaer os, findes S. 37: all the account which the country people are able to give of it (Steenmonumentet) is; at this place lived formerly an invisible Smith, and if a travellers horse had left a schoe upon the road, he had no more to do, than to bring the horse thro this place with a piece of money, and leaving both there for some little time, he might come again, and find the money gone but the horse new shoed. The stones standing upon the Rudge-way, as it is called, I suppose, gave occasion to the whole being called Wayland-Smith; which is the name it was always known by to the country people.

**) Gallia christiana T. 12. c. 491. Suhms Danmarks Hist. 2 D. S. 231-33, 243.

dræbt i Evékamp 863, men da Normannerne's enkelte Streiftog i Frankrig og Engelland let kunde forveyles med hinanden, og mange Anførere vevelvils hærjede i begge Riger, kunde Sagnet let udbrede sig, at den berømte Hærfører Veland var bleven dræbt i Slaget ved Ashdown. Siden saamenbandedes denne Veland i Almuiesagnet med den langt ældre Smed af samme Navn, og da Smeden var for Landalmuen interressantere end Hærføeren, og knyttet til flere Minder, var det naturligt, at Erindringen om denne blev fortrængt af hin. Men ikke kunde den engelske Bonde tænke sig en Smed, der som den oldnordiske Velent hamrede Guldringe; man gav Velents Mand en simple Beskæftigelse, og lod det som en ærlig Landshvsmed sko Bønderheste.

Det var at formode, at naar Velands engang blandt Angelsaxerne berømte Navn kunde vedligeholde sig som et Localsagn til de seneste Tider, maatte der gives flere Spor til samme i den engelske Litteratur's tidligere Mindesmærker. Saaledes finder man og i et Digt om Kong Horn *),

 § 2

*) J Ritson ancient english metrical romances Lond. 1802 vol. 3 læses dette Digt S. 382-320; følgende Stropher forekomme der:

uden Tvivl fra det fiortende Aarhundrede, at et Sværd bliver nævnet som Mimings Mage, Sværdenes Konge, Weland's Værk; her er da tillige og saa Sønnens Vidgas Heltessværd bleven erindret. Ifølge disse utvetydige Vidnesbyrd, for at velent nævnes i gamle engelske Digtninger, vinder den af Hr. J. Grimm yttrede Mening *) Sandsynlighed, at den Bæde, der tilligemed sin Bæde om

than sche lete forth bring
a swerd hongand bi a ring
to horn sche it bitaught
wit is the make of Miming
of all swerdes it is king
and Weland it wrought
Bitterfer the swerd hight.

Hr. J. Grimm har anført dette Sted i Museum für altdeutsche Litteratur 2 B. S. 309 men forklarer urigtigen, som ellers fiældent skeer the make of Miming efter Ordets Betydning det nyere engelske som Mimings Værk. Make forekommer ifølge Johnsons Ordbog hos de ældre engelske Digtere, Spencer og Ben Johnson, Betydning af companion, svarer altsaa til det angelsaksiske maka, gemaka, det danske Mage, svenske Make, og betegner her Sidesykke pendant. Sammenhængen viser tydeligen, at Sværdet, Weland forarbejdede, ikke tillige kunde være en vis Mimings Gierning.

*) Irmenstrasse und Irmenfaule eine mythologische Abhandlung von J. Grimm. Wien 1815. Anhang S. 64-65.

tales af Chaucer *), og om hvís Bedrifter der var en lang Fabel, jnst var Kæmpen Wade, Belents Fader **).

Belands Minde var ikke indskrænket til Britannien. Forfatteren af det latinske Digt de prima expeditione Attilæ regis Hunnorum in Gallias lader Valther af Vaskastein bære Vaaben af Belands Arbeide ***). En unævnt fransk Forfatter ****) fra Midten af det tolvte Aarhundrede

*) I hans Troilus 3, 615 he songe, she playde, he tolde a tale of Wade. Ritson 3, 256.

***) Derimod forekommer det mig ikke rimeligt, at Navnet Vailand-Streit paa Melkeveien eller Walyngestrete paa en af det gamle Engellands fire Hovedveie staaer i Forbindelse med Smeden Belent (see anf. Skr. S. 38) thi Navnet kan paa anden Maade forklares, og i Sagnene om Belent forekommer intet som leder derhen.

****) B. 961 Et nisi duratis Vuelandia fabrica giris obstatet Udgiveren, den lærde Fischer, anfører i Fortalen S. XIII Ordet Vuelandia blandt dem, han ikke forstaaer.

****) I Labbe Bibliotheca Mss. nova in fol. T. 2. Historia pontificum et comitum Engolismensium incerto autore (men som har levet 1159) p. 252 Gillermus Sector ferri hoc nomen sortitus est, quia cum Normannis confligens venire solito conflictu deluctans, ense corto vel scorto durissimo, quem Valandus faber condiderat per

fortæller om Wilhelm Jernskæreren, Alduins Søn, Hertug i Angoulesme, der levede i det tiende Aarhundredes sidste Halvdeel, at han i sine Krige med Normannerne brugte et Sværd af Smeden Vaalands Arbeide, saa skarpt, at han dermed kunde giennemstige Brynier, hvoraf han fik Tilnavnet Jernskærer. Uden Grund antager Suhm (Danske Historie 2 D. S. 232) dette Vidnesbyrd, som Bevis for, at den normanniske Hærfører Beland fra det niende Aarhundrede er bleven anseet for en kunstig Smed, ligesom Sværdet nødvendig maatte være nedarvet til Wilhelm fra hans Stamfader Ganger Kolf, der skulde have faaet det fra sin Vaabenbroder. De anførte Steder vise tilstrækkeligen, at Udtrykket Belands Arbeid svarede i Middelalderen til den klassiske Olds dædalske Værker, men brugtes fornemmeligen om skarpe Sværde, som det Stykke Arbeide, man tillagde meest Værd.

I de tyske Sange fra Middelalderen nævnes Beland oftere, men dog især som Fader til den tappe Vidga eller Wittich. Saaledes forekommer han i der kleine Rosengarten 4 D. af Heldenbuch, der Rosengarten zu Worms St. 295 von

medium corpus toricatum secavit una percussione.

der Hagens Udg., Alpharts Tod 262 St.; og da Vidga var anset for Samtidig med Thidrek, kunde man meget vel lade Belents Baaben pryde enkelte Helte, som Thidrek overvandt (Eckens Ausfahrt Str. 91).

I intet gammeltydskt Digt, som ved Trykken er bleven bekjendtgiort, forekommer noget videre om Belents Historie. At imidlertid ogsaa dette Emne er bleven behandlet af tydske Digtere, kan sluttes af flere Grunde. Det prosaiske Tillæg til Heldenbuch nævner blandt andre Helte Vilant, den anden Wittichs Fader baade som Hertug og Smed *). Gottfred af Strasborg taler i sin Tristan v. 16555 om en Vilint, der levede i den gamle hedenste Tid da Kæmperne regierede **). Den lille svenske Rimkrønike fra Enden af det femtende Aarhundrede, ud-

*) Wittich ein Held, Dwec sein Bruder, Wielandt was der zwener Wittich Vatter, ein Herzog, ward vertrieben von zweyen Knyen, die gewonnen im sein Landt ab, da kam er zu Armut, und darnach kam er zu König Elberich, und ward sein Gesell, und ward auch ein Schmid in dem Berg zu Gloggenachsen, darnach kam er zu König Hertwich und bei des Thochter zeiget er zwee Söne.

***) Grim über die Entstehung der altdentschen Poesie in Daubs und Creuzers Studien 4 B. S. 116.

given af Hadorph, har benyttet tydske Digte om Diderik af Bern, et Haandskrift deraf lader Kong Philimer (Vilkinus) sige:

Sida aflede jagh i det sinna

Wideladz Fader med en Marinne.

Hertil kommer et Vidnesbyrd af Herman Chytraus, hvis Skrift om Mindesmærker i Skaane, Halland og Blekinge forfattet 1598 findes i Brings monumenta Scanensia. Denne Forfatter nemlig, der regner Vidrich til Diderik af Berns Kæmper, og altsaa kiendte tydske Sagn om denne, men derimod maattet være uvibende om eddiske Sange, hvilke tilligemed andre islandiske Mindesmærker først i det følgende Aarhundrede bleve Skandinaviens Oldforskere bekendte; fortæller fortæltgen Smeden Vallands Historie, saaledes som Vilkinasaga beretter den, ifkun med den Forskiel, at Velent skulde have ægtet en norsk Kongedatter, og at hvad Vilkinasaga fortæller om de Vaaben, Wade Ruse giemte under en Steen for sin Søn Velent, her siges at være af Velent giemte for Vidrik.

Det var ogsaa muligt, at de nysnævnte tvende Forfattere have taget Hensyn til nordiske Almue-sagn, og søgt at forene dem med de tydske Sagn om Vidrik. Hos den danske og svenske Almue have nemlig Viser for flere Aarhundreder siden været i

Omløb om Vidrik Verlandsens Bedrifter, der maatte vedligeholde Faderens Verlands Minde. Saaledes hedder det i udvalgte danske Sange fra Middelalderen i D. S. 4:

Der finner i det andet Skjold
En Hammer og en Tang,
Dem fører Vidrik Verlandsen,
Han slaaer og griber ingen til Fang.

Helten selv indføres fortællende i D. S. 28:

Verland heber han Fader min,
En Smed var han skion,
Bobil hedte min Moder,
En Kongedatter ven.

Uagtet disse Viser, ligesom de fleste andre om de heriske Helte ere i det Hele digtede efter de tydske Fortællinger eller Sange, synes dog enkelte Træk at vise, at ogsaa nordiske Sagn ere optagne deri. Saaledes kaldes her Vidriks Moder, der hverken nævnes i Vilkinasaga eller i noget mig bekiendt tydsk Digt, med det Navn hun bærer i den eddiske Sang om Vaulund. At Wellev Sogn i Hovelberg Herred i Aarhus Stift i Jylland skulde have sit Navn af Verland, hvis Grav skulde findes i Wellev By*), og som der skulde have opbyggt Kirke,

*) Danske Atlas 4 D. S. 425 og en skreven Indberetning til den antiquariske Kommission i Kjøbenhavn.

samt at Vættlands eller Villandsherred i Skaan skulde have erholdt Navn efter denne berømte Smed og derfor i det sextende Aarhundrede førte Hammer og Tang i sit Segl (Bring monumenta Scaniae S. 36, 302) beviser i det mindste, at disse Sagn maade have været gamle i disse Egne, for saaledes at blive af Almuen localiserede.

Mere levende har blandt Islænderne Sproget selv vedligeholdt Völunds Minde. Hvad der fortælles i Vilkinasaga Kap. 24, at Völund var saa berømt over hele Norden, at naar man ret vilde rose et Stykke Arbeide, sagde man, det var som om Völund havde forfærdiget det; kan bestyrkes af islandske Skrifters Vidnesbyrd. Snorre har i et Vers, Suhm anfører *), brugt Völund for fløjtig Arbeider i Almindelighed. I Rask Svendsbiørnsens Saga fra Begyndelsen af det trettende Aarhundrede hedder det om en Mand, at han var en Völund i Færdighed baade til at arbeide i Træ og Jern. I det nuværende Islandske er Völund bleven et Appellativ til at betegne en kunstig Arbeider i Almindelighed, ligesom vöundurhus er bleven den træffende Oversættelse af en Laby-

*) Kritisk Historie 3 D. S. 387. Verset findes i Afhandlingen om Troper i Snorres Edda Side 1837 af Davii Haandskrift af Edda.

rinth *). Heel ſynderligen ligner viſt nok den nordiſke Dædalus den græſke ikke blot i Navn og Kunſtnerhæder, men og i at være bleven fængſlet af den Konge, til hvem han ſøgte Tilflugt, og at have reddet ſig ved kunſtige Vinger. Ogsaa dette have de tilfældes, at begges Sønner, ſkiont paa forſkiellig Raade, meget bidroge til at forplante Fædrenes Minde, og at begges Navne dybt indpodede ſig i ſeent uddøende Tungemaalſ Rodder.

Navnet paa Vølunds Broder Egil er oldnordiſt, og forekommer i Vølundarqvida, af hvilken Sang man ogsaa ene kan forklare det Tilnavn Aulrunar, ſom Sagaen tillægger Egil Kap. 27, dette er nemlig ingentunde Pilenes Egil, ſom den gamle Dverſættelse giver det, men Aulrunes Mand. I øvrigt udelukkes Enden af det 27 Kap. hvor dette findes, ſaavel i den trykte Udgaves Variationer ſom i de tvende arnæmagnæanſke Haand-

*) I en iſlandſk Forklaring over Sigurdrifamal, der findes i et Profeſſor Thoriacius tilhørende Afſkrift af Vølungasaga forekommer følgende: ok so sem ein heiter Vaulundur, sa sem abragds vel smidar, ok samsetter, sva heiter Volva su, sem abragds viser 3: og ligesom den hedder Vølund, der fortrinligen forſtaaer at arbejde og ſætte ſammen, ſaaledes hedder den Volva ſom fortrinligen kan ſpaae.

Krifter No. 178, 177, i Fol. eller som vi her falder dem i A og B.

Spad fortælles om Egil hører vel til den romantiske Udsmykkelse. Man vilde have een til at skaffe Volund Fjær til Bingerne, og kunde, naar man gjorde denne til Bueskytter, forherlige Volunds List ved det bekiendte Paafund, med at lade Blodet af en fylbt Blære nedflyde som ens eget. Var nu Egil engang Bueskytter, kunde og Fortællingen blive end mere udsmykket ved det berømte Sagn om Bueskytten, der maatte sigte efter sin egen Søn. Et saadant Træk er alt for hiertegribende til at det engang bekiendt, skulde gaae af Folkets Minde, men det er ikkun Faderens rædsomme Stilling og hans fiæffe Svar, som, og det med Føie, er Almuen vigtig, Ravnene forglemmes. Skulde virkeligen et saadant nedarvet Sagn have tient blot til at udsmykke Wilhelm Tells Historie, uagtet meget vel flere fiæffe Mænd kunne i lignende Forhold have handlet paa samme Maade, er det rimeligere at Sagnet om Egil naaede til Schveits igiennem den romantiske Digtning, end at Saxos lignende Beretning om Palnatoke Lib. 10 S. 185 skulde der have været bekiendt.

Det er vanskeligt at afgjøre om Velents Saga, som den læses her, enten hidrører fra de tyd-

ste Mands Beretninger, eller er et Tillæg af den islandske Bearbejder. For det første taler Analogien med den hele øvrige Saga, i det mindste sammes allerførste Deel, desuden Velents Nedstammelse fra den i nordiske Sagn aldeles ubekjendte Kong Vilkinus, og at der anføres, hvorledes Væringerne kaldte ham Vølund, hvilket blot kunde forekomme mærkeligt for den tydske Fortæller. Derimod kan anføres for Sagaens nordiske Oprindelse at i hele Velents Historie er Norden Begivenhedernes Skueplads, at ogsaa Nanden i hele Fortællingen og de enkelte Træk ere oldnordiske, blot med en senere romantisk Udpyntning; at vi kiende den ældgamte nordiske Sang om dette Emne, derimod intet tydskt Digt, som skulde have besunget Velents Bedrifter; at hele Fortællingen er i Vilkinasaga en overflødig Episode, der ikkun ved Velents Søn bringes i Forbindelse med det Øvrige. Endeligen at den islandske Bearbejder, for nøiere at knytte denne Forbindelse, har selv lagt Slægtskabet til med Kong Vilkinus, bestrykes ved, at alt, hvad her siges om denne Konges og hans Søns Nordians Krige med Kong Hernit Kap. 18, bliver vidtløftigere gjentaget Kap. 45-48, som om det ikke forhen havde været fortalt. De sidste Grunde synes overvægtige, og man kan let begribe, hvorledes den

Islandskt Oversætter, som maaskee havde hørt sine tydske Hjemmelmænd fortælle om Vidgas Fader noget, ligt det, der staaer i Heldenbuch, med det Tilfæg, at Væringetne kaldte denne Smed Volund, derved kan være kommet i Grindring om den gamle Saga, og nu tilsviede den. Men enten saa denne Episode i Vilkinafaga har tydske eller islandsk Oprindelse, er det vist, at Volunds Navn, der taar sig i den nordiske Hedenold, ogsaa hos Angelsaxerne er bleven anseet for ældgammelt, og har i Middelalderen været bekiendt baade i Frankrige og Lydsland. Dette kan ikke forklares, uden man antager, enten at Sagnet om Velent har fra Norden udbredt sig til de nys anførte Lande, eller det fra en langt ældre Kilde *) er bleven saamtidigen for-

*) Et mærkeligt Bidrag til at godtgjøre Velants orientalske Herkomst var den Bemærkning, Professor Finn Magnussen har gjort i sine lærde Noter til Samunds Edda 2 D. S. 89, at Kunstnere og Haandværkere paa Ceilon kaldes Velendes, ligesom Islænderne kalde den kunstige Arbejder en Volund; dersom den cingalesiske Talebrug var tilstrækkelig bevist. Men Joinville, hvis Bemærkninger over Ceilon (Asiatic researches Tom. VII p. 430) citeres, anfører blot, at den tredje af de gamle Gaster hos Cingaleserne hedte cast of the Velendes, og S. 441 synes

planter gjennem Europas nordligere og ſydligere Folkſtammer. Et Reſultat hvis Anvendelſe i det ſølgende ikke vil blive uvigtig.

Belentſ Saga er ſærſkiidt bleven overſat paa Danſk af Profeſſor Ohlenſchlæger i ſkandinaviſk Muſeum for 1809, og ſiden bleven optaget i hans Samling af Eventyr 1816, 1 D. Samme Forfatter har og med dyb poetiſk Sands bearbejdet dette Emne, men mere efter den eddiſke Fremſtilling, i den herlige Fortælling Vaulundur i hans poetiſke Skrifter 2 D.

Belentſ Søn Vidgaſ første Bedrifter.

Kap. 32—39.

Da Belentſ Søn Vidga *) blev 12 Aar gammel, lyſtedes ham ikke at bruge Hammer og Tang, hellere vilde han drage til Bern, for at prøve Styrke med den unge Thidrek. Faderen gav ham Minning ſit gode Sværd og Hesten Skemming. Paa

Forfatteren at beſkrive denne Raſte ſom beſtaaende af Riobmænd.

*) I Eodd. A og B kaldes han ſtedſe Virga.

Veien møder han Hildebrand, der var reist til Bland (Benden). Da denne hører, at den dralige Vidga vil møde Thidrek, skjuler han sit Raad for at kunne pænse paa noget til Thidreks Forsøg og kommer han Vidga til Hjelp, da denue fæpede ene med tolv Stridsmænd, som boede paa en Roserborg, og allerede i Lanterne havde de Vidgas Vaaben. Vidga nedlagde selv de fleste disse, og kommer til Bern for at udfordre Thidrek til Gnekamp. Thidrek møder, forbitret over nogen fremmed turde udfordre ham, og da Hildebrand havde forbyttet Vidgas Sværd med et mindre godt, der sprang paa Thidreks Hielm, har denne, dog for Hildebrands Forestillinger, nedræbt Vidga, hvis ei denne havde erholdt sit Sværgien af Hildebrand. Nu gif Striden Thidrek imod, forgieves vilde Kong Thietmar adskille Kæmpende; tilsidst lykkedes det Hildebrand at væge Vidga til at skænke Thidrek Fred, og vor hans Staldbroder.

Islandske Sagn kjende slet intet til Vidga, hi Bedrifter alle hensættes til de sydligere Lande. I sto mere er han bekiendt i Tydskernes romantiske Fortællinger, hvor han stedse nævnes med Udmi

Kelse f. Ex. i Rosengarten Lied, i Heldenbuch 4 Th. om den lille Kong Laurin, i Alpharts Død i von der Hagens Heldenbuch 1 Th. Mimmung forekommer iblandt Sværdets poetiske Navne i Snorres Edda, er venteligen beslægtet med hold mimir o: Kisdets Fiende *), en anden der forekommende Benævnelse paa Sværdet, og med Mimriug Hother's Sværd (Saxo 3 B. S. 40.) Det ovenfor anførte engelske Digt om Horn viser, at Mimmung heler ikke i Engelland var ubekendt. Hestens Navn Skemming kan beqvemt udledes af det nordiske skammr fort skemri fortære.

Fortællingen om de tolv Røvere, der for tidligen dele Vidgas Vaaben, anvendes i Begyndelsen af 2 D. af Heldenbuch paa Wolfdieterich, og adskillige Røveres Navne tillægges af tydske Digtere andre Kæmper. Studfus er Studensuf Str. 9, Rosengarten Lied. Sigstaf nævnes blandt Dietrich's Mænd i der Klage B. 1659.

At Thidref næsten blev overmandet af Vidga, forekommer neppe i de tydske Sagn, vi have

*) Mimir er i Digtersproget Navn paa en Fette i Almindelighed, og Fette tilkiendegiver Fiende, saaledes bliver Kisdets Mimer det samme som Kisdets Fiende.

tilbage, men vor Sagnskriver lader Eck bebreide Thidrek dette Kap. 39. Maaskee har den islandske Oversætter her sat Vidgæs Riethed i et gunstigeres Lyg, for at vedligeholde Nordens Ere. Tildragelsen er i øvrigt et Sidesykke til den følgende, hvor det og kun er tilfældigen at Thidrek feirer.

I de danske Kæmpeviser er Vidrek Verlandsen med sin ædle Hest Skjemming og Sværdet Mimiring, hærdet i Kæmpeblod, en af de Helte der ofte nævnes. - I Kong Laurins Krønike (der kleine Rosengarten, see Myerups Moerskabslæsning S. 69) bliver Vidrek Verlandsen overvundet af Dvergekongen.

Thidreks Kampe med Eck og Fasold.

Kap. 40 — 44.

Neppe var Thidrek bleven helbredet af sine Saar, førend han red ene ud af Bern, for ved nye Bedrifter at gienvinde sin Hæder. I en Skov ved Borgen Drakenflis mødte ham den vældige Eck, der nødte ham til at slaaes, endskjønt han dengang gierne havde undveget Kampen. Det havde og nær været ude med ham, hvis ei Falk, hans gode Hest, var kommet ham til Hjælp, og nedtraadt

hans Fiende. Endnu havde han en svær Kamp at bestaae med Eck's Broder, Fasold, som dog tilsidst maatte give tabt, og gaae i Thidreks Tjeneste. Begge Kæmperne faae snart Leilighed til at staae hinanden bi i Kamp mod en Elefant i Nærheden af Bern, og mod en flyvende Drage, af hvis Mund de befriede Sistrani Hildebrands Fetter.

Thidreks Kamp med Eck og Fasold, udgiøre Emnet for et vidtløftigt tydskt Digt fra det trettende Aarhundrede, kaldet Eckens Ausfarth, der findes trykt i von der Hagens Heldenbuch 1 D. I Saa gaen fremstilles det Hele meget simplere end i Digtet, hvor Thidrek efter at have dræbt Eck, ikke alene maae kæmpe mod Kong Fasold, der med sine Hunde kom jagende efter en smuk Pige, men og efter at have skænket Fasold Livet, bliver ved dennes Trædsfthed indviklet i Kamp med tvende unge Fetter og deres Moder Kun; Eck's Krænke *). Efter endnu at have havt et Par andre Prøver paa

M 2

*) Et ogsaa i Heldenbuch 1 D. 13, forekommende Fetterindens navn, maa skee beslægtet med Ritho, Navnet paa en Kæmpe, som Gottfred af Rommouth lader Artus overvinde. Lib. 10. Cap. 3.

Kasolds Forræderi dræber Thidrek ham i hans egen Bue, Aggrippia, til stor Glæde for den Dronning, hvem Kasold havde truet til at love sig Egesteskab.

Svantrixs Krige med Melias.

Kap. 45 - 61.

Vilkinus *) der regjærede over hele Sverrig, Skaane, Sieland, Jylland, Vinland (Venden) og flere Lande, bekrigede Hertnid Konge over Polen, Rusland, Ungarn og en Deel af Grækenland, og tvang ham til at give sig Skat; men efter at Kong Vilkinus var død, faldt Hertnid med en stor Hær ind i Vilkinaland, og seirede over Nordian, Hertnids Søn, hvem han dog lod regiere over Sieland **) paa Vilkaar, at han skulde svare ham Skat, og at hans fire Sønner, alle af Jetteart, Aspilian, Avintrod, kaldet Mittumstang, fordi han formedelst sin Vildhed var lænket til en Jernstang,

*) Vilkinus kaldes steds i Edd. A og B Viltinus.

***) Denne Læsemaade, der findes under S. 117, maae vist nok ifølge Sammenhængen og Sammenligning med andre Steder foretrækker Ordet Sverrig, der staaer i Texten, hvilket og bestrækes ved de tvende arnamagnæanske Haandskrifter.

Etgeir, og Vidolf skulde staae ham bi i hans Krige. Da Hertnit blev gammel, skiftede han Rige mellem sine Sønner saaledes, at Osantrix fik Vilkinaland, Ilias et Jarledomme i Grækenland og Baldemar blev Konge over Polen og Rusland. Osantrix, der havde indsat Aspilian til Konge efter Faderens Død, beilede til Oda, Datter af Kong Melias i Hunaland, men denne lod hans Gesandtere fængsle. Osantrix samlede sin hele Hær, og rykkede med den ind i Hunaland fredeligen under Navn af en Kong Ehedrik *) fra Spanien, der søgte Hjelp mod Kong Osantrix. Saaledes kom han uden Hinder lige til Valzborg, Melias's Hovedstad, og bad ham knælende om Hjelp. Melias vilde bortvise ham, da Aspilian, forbittret over at see sin Herre tre Gange forgiæves knælende, slog Melias paa Dret. I den derpaa følgende Kamp blev Melias forjaget og Oda bortført. Siden bleve Kongerne forligte.

*) I Texten af den trykte Vilkinafaga staar Eredrik, men at Varianten Ehedrik er den rigtige Læsemaade, bestrykes ved Godd. A og B, samt

Forvirringen i Steders og Personers Navne i dette Stykke er saa stor, at den ikke ganske kunde nudgaae den islandske Bearbejder. Det synes nemlig, at maatte tilskrives denne, at der Kap. 45 bemærkes som en Undskyldning, for at Skandinavien kaldes med det ellers uhorste Navn Vilkinaland, at det var denne Sagas Maade, at kalde et Land efter den regierende Fyrstes Navn, men Undskyldningen passer ei, thi den anførte Regel bliver de fleste Steder i Sagaen ikke iagttaget.

De nordiske Oldsagn kjende slet intet til Vilkinus. Vel tale Laurentius Andreæ, den lille svenske Rimfrankes Forfatter, i Enden af det femtende Aarhundrede S. 3 om Kong Philimer, der vandt Græciam Mæcedonien, Pontus, Asien og Thyricum, dræbte Egyptens Konge, den stærke

det tydske Digt om Kong Rother, hvor det paatagne Navn ogsaa er Dieterich. Codex A sierer til, at da den formentlige Thidrik første Gang nedkælte for Melias, og fortalte han var bleven forjaget af Diantrix, bebreidede Kong Melias's Datter Faderen, at han ei havde villet give hende til en Konge, der var saa mægtig, han kunde forjage saadan en Mand, som denne Thidrik. Lignende Ord lægger det tydske Digt om Rother Kong Konstantins Dronning i Munden.

Wefosum, gjorde Ruslands Konge Harnit Skat-
 tydig, og aplede med en Havfrue Widelatz Fader,
 hoorpaa han dode paa Cotteseng, ligesom han og
 forteligen omtaler Nordian, der af Harnit Rys-
 sekonge blev fordreven fra Gothland og sat over Wi-
 thalshed, Harnit, Osatrix, og Harnit Harnitsen.
 Men alt dette tilligemed det lidet, Ericus Olai i hans
 Historia Sveonum S. 11, 12. Iohannes Mag-
 nus Lib. 5 cap. 13-15 have om Philmer eller
 Wilmer den store, Nordian og Harnit, er vist nok
 taget af den romantiske Fortælling om Thidrek af
 Bern. Ikke alene røbe Beretningernes egen Be-
 skaffenhed temmelig tydeligen denne Oprindelse, det
 siges og udtrykkeligen af Olaus Petri, ogsaa en
 Forfatter fra det femtendr. Aarhundrede, i hans
 haandskrevne svenske Kronike (hvoraf en Afskrift
 findes paa det kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn)
 at alt, hvad de svenske Kroniker have om Philmer
 den store og Nordian er hentet fra Thidrich af Ber-
 ners Fabel, og vedkommer ikke Sverrig. Vel fin-
 des der nogle Uoverensstemmelser mellem Rimkrø-
 nikens og vor Sagas Beretninger om Wilkinus,
 men disse kunne let forklares af Kronikefriverens
 Bestræbelser efter at forene Romanen med Jor-
 nandes, som Kap. 6 nævner en ægyptisk Konge Beso-
 ses, der blev overvundet af Gother og Kap. 24 en

gothisk Kong Philmer, hvis Navn syntes at ligne Vilkinus. At Nordan i Rimfronken erholdes af Hermit Wichalahed istedetfor Sielland, er maaskee foranlediget ved Hensyn til Billadzherred i Skaane, der skulde have Navn af Nordians Halvbroders Son Beland.

De tydske Mindesmærker fra Middelalderen, vi have tilbage, kiende heller ikke til nogen Vilkinus. Hr. Professor von der Hagen, der i hele denne Litteratur er saa vel bevandret, har ifkun et Sted i den Manessische Sammlung *) fundet et Udtryk, som dog ikke tydeligen vejer hen til Sange om Vilkinus og hans Æt. Mere beviser det for Vilkinus's Tilværelse i tydske Sagn, at Albinus har i sit aulæum vet. Saxonicum **) anført en Vilkinus, som Konge over Alanerne ved Elben. Men afgjørende Beviis for, at disse Fortællinger om Vilkinus og hans Efterfølgere have hørt til

*) Manessische Sammlung von Minnesingern: 2 Th. S. 176, nævner blandt andre Gienstande, der bleve besungne:

Was kommen si der Wilzen diet.

*) Findes omtrent i Midten af hans novæ Saxonum historiæ progymnasmata Witehergh, i 8, 1585. See Suhms kritiske Historie i D. Side 456-57.

Kredsen af de tydske Sagn om Thidrek af Bern kan adledes af de forhen anførte Steder af svenske Forfattere, hvilke ikke kunne være hentede fra islandske Sagaer, siden disse ikke før det syttende Aarhundrede bleve bekiendte for svenske Lærde, og som desuden Olaus Petri udtrykkelig henførte til Fabelen om Diderik af Bern. Vi ville derfor og i det følgende flere Gange beraabe os paa den svenske Rimkrønike, som Beviis for, at noget har hørt til den tydske Sagnkreds.

Aspilian og hans kæmpehoie Brødre gienkiendes i det tydske Digt om Kong Rother (von der Hagen und Büsching deutsche Gedichte des Mittelalters i Th. i 4) hvor en Kong Asprian kommer fra et ubekiendt Land Kong Rother til Hielp med sine Jetter, hvoriblandt den stærkeste var Vidolt med sin Jernstang, der for sin Hestigheds Skyld maatte bindes *).

Ogsaa Fortællingen om Kong Osantrixes Frierie har i flere Træk kiendelig Lighed med det nyoprønte tydske Digt. Der siges nemlig om Kong Rother, at han sendte Gesandtere til Konstantino-

*) Ikke uden Grund formoder von der Hagen i Indledningen til Digtet om Kong Rother at Tilnavnet Mittumstang er dannet af det Tydske "mit der Stange", der saa ofte saies til hans Navn.

pel at anholde om Keiser Konstantins Datter. Da Konstantin lod Gesandterne kaste i Fængsel, seiled Rothe under Navn af Dietherik til Konstantinopel med udvalgte Krigere, blandt hvilke Aspilian og hans Jetter befandt sig. Den formentlige Dietherik udgav sig for at være forjaget af Kong Rothe, og blev vel modtaget. Aspilian og Bidolt udøvede vel adskillig Ulæmpe i Byen, men det blev bilagt, og tilsidst lykkedes det Rothe ved List at bortføre Datteren. Alt dette svarer til Vilkinasages Fortælling, ligesom og de Guldske Osantrix giver til Prindsessen Kap. 61 forekommer i Digtet om Kong Rothe S. 21. Derimod ere Stæders og Personers Navne heel forskiellige, ligesom og alt det øvrige der fortælles om Kong Rothe, slet ikke passer paa Osantrix. Da nu den hele Fortælling om Osantrix og hans Et hverken i geographisk eller genealogisk Henseende peger hen til noget sandt, da alle Begivenhederne ere romanagtige; beviser denne Lighed mellem Vilkinasaga og Digtet om Kong Rothe ikke andet, end at enten begges Forfattere have anvendt samme Scener hentede fra en ældre Roman, eller hvad rimeligere er, da Digtet om Kong Rothe har saa høi en Alder, at nogle af dette Digts Begivenheder ere bleone

anvendte af en Mand, der vilde digte om nogle Helte fra de østlige Kabellande.

Hernits Navn forekommer i Blomstervallasaga, men om en ganske anden Person.

Hernits Frillesøn Jarl Ilias af Grækenland erindrer om den Eligas af Rusland, der forekommer i Heldenbuch 1 Bog.

Baldemar (Wladimir) var et sædvanlige Navn for Kongerne i Garderige eller Rusland.

Attilas Krige med Melias og Osantrix.

Kap. 62 — 63

Kong Osið i Frisland havde tvende Sønner Ormit og Attila, af hvilke den første arvede Kaderens Rige, den sidste krigede jevnlig i Hunaland, hvor Kong Melias var bleven gammel, og opnaaede derved, at Hunnerne, efter at Melias var død uden at efterlade Sønner, faarede ham til deres Konge, hvorpaa han forflyttede Hovedstaden fra Wilkinaborg til Eusa eller Eusaf *). Attila sendte sin Brodersøn Osið og Rodolf Markgreve af Bakalar til Osantrix **) at anholde om hans

*) God. A Eusa, som nu er kaldet Eusaf.

**) God. A tilføjer at de traf Osantrix i Svithiod.

Datter Erkas Haand, og da han fik Afslag, angreb han Vilkinaland med 6000 Riddere og en stor Hær. Osantrix møder ham med en endnu større, men efter en Skarmydse, hvor Rodolf havde dræbt 500 Riddere drager Attila sig igien tilbage. Rodolf begiver sig under et fremmed Navn til Osantrix, hvor han finder Leilighed til hemmeligen at tale Attilas Sag for Prindsesse Erka, og bortfører hende til et Kæstel, hvor han forsværer sig indtil han blev undsat af Attila, som efter at have slaget Osantrix, ægtede Erka *).

At hvad her læses, har hørt til en tydsk Fortælling om Thidrek af Bern, seer man af den af Hadoryh udgivne lille svenske Rimkrønike, hvor det heder om Osantrix Hernitsøn:

Attila Konning lat locka min Dotter fram Lande,
 Och gjorde migh sidan stooran Bande,
 Och stridde moot migh mangen Strid,
 Til thes han drap migh omsidh.

Markgreve Rodolf maae være den samme Markgreve af Bakalar, der siden kaldes Rodin

*) God. A tilføier Kap. 67, at den Skov, hvor Osantrix mødte Attila, ligger mellem Danmark og Hunaland; fortæller Aspilians Nederlag Kap. 69 med andre Ord, og lægger til at hans Broder Eddgeir flygtede til Østerrige.

geir, Lydfernes Rüdiger; men denne Forskiel i Navnet, der gientages saa ofte, at det ei kan være blot en urigtig Læsemaade, tyder hen paa afvigende Sagn, hvoraf Fortællingen er bleven sammensat.

Ravnet Ortnit erindrer om Helten af samme Navn, der er Hovedpersonen i Heldenbuch, men ligesom denne Ortnit intet havde at skaffe med Attila, tillægges ogsaa dennes Brødre ganske andre Ravne.

Balthar af Baskasteen bortfører Hildegunde.

Kap. 84—87.

Attila holdt Venfkab med Kong Ermanrik i Pul (Apulien) og sendte ham sin Frende Ofid med 12 Riddere; hvorimod denne igjen sendte Attila sin Søstersøn Balthar af Baskastein, der var fire Aar gammel, med et lige Antal Riddere. Balthar opholdt sig syv Aar hos Attila, og forelskede sig i Hildegunde, en Datter af Jarl Ilias i Grækenland, der og var bleven sendt som Gidsel, og tjente Dronning Erka. Balthar overtalte hende til at borttage en Deel af Erkas Guld og flygte med sig. Vel bleve de naaede af 12 Riddere, anførte af

Hogne, Kong Aldrians Søn, men Walthar dræbte de elleve, hug Diet ud paa Hogne, og kom lykkelig til Kong Ermenrik, der ved Gaver forvildede Attila.

Denne Episode bliver især mærkelig ved sin Forbindelse med de tydske Sagn. I Niebelungen Lied 28de Av. L. 38-37 siger Kong Etzel, at han kiendte Hagene paa Faderen Aldrian, som han havde gjort til Ridder, og givet stor Ære ved sit Hof, og hvem hans Dronning Helke havde yndet:

Es wurden meine Geisel zwei waideliche Kind,
Er und von Spane Walthar, die wuchsen hie zum
Mann,

Hagenen sandt ich heim Walthar mit Hilbegunden
entraun.

Et andet Sted 37 Av. Lin. 9486-87 bebrejder Hildebrand Hagene, at denne havde siddet stille, da Walthar af Span havde ihjelslaget hans Benner. I Rosengarten anføres Et. 62 blandt de Helte, der forsvarede Haven i Worms.

Der zehnte heisset Walthar von dem Waschen
Stein,

und ist an dem Rheine der kühnsten Fursten ein.

I Digtet Alpharts Tod menes uden Tvivl den samme ved den Walthar von Karlingen Str. 307, til hvem Hildebrand blev sendt, og som hjalp

Kong Dieterich imod ſin Keifer. Langt mærkeliggere end diſſe Hentydninger, hvilke dog allerede viſe, at forſkiellige Sagn vare i Omlob om denne Walthar, er et latiniſk Heltedigt over hans Tog med Hildegunde hvilket F. K. J. Fiſcher i Halle har udgivet under Titel de prima expeditione Attilæ regis Hunnorum in gallias ac de rebus geſtis Waltharii Aquitanorum principis Lipsiæ 1780 i 4. tilligemed et Tillæg 1792, ledsaget med lærde Noter og deſuden oplyst i et andet Skrift af ſamme Forfatter under Titel Sitten und Gebrauche der Europæer im 5 und 6 Jahrhundert 1784 i 8. Digtets Indhold er følgende.

Kong Attila vilde engang fornye ſine Triumpher, og angribe Frankerne, hvis Konge Gibicho bad om Fred, tilbød at give Skat og ſendte ham ſom Gidsel, da hans Søn Gunthar endnu laae ved Moderens Brøſt, en fornem Ungling af trojanſk Uet ved Ravn Hagano. Dette Exempel fulgte Burgundernes Konge, Herrich, og Aquitanernes Kyrſte Alpher, hin ſendte ſin Datter Hildegund, denne ſin Søn Walthar til Attila, begge vare endnu Børn og af Forældrene beſtemte for hinanden. Gidslerne bleve omhyggeligen opdragne ved Attilas Hof. Da Gibicho var død, negtede Gunthar at betale Skatten, og ſaaſnart Hagano

erholdt Nys derom, fandt han Leilighed til at flygte til ham. Attilas Dronning, Ospiru eller Ospiriu, frygtede, at Walthar, der allerede havde udmærket sig i adskillige Krige, skulde følge dette Exempel, og raadede Attila at tilbyde ham en hunnisk Brud, men ~~Haganos~~ ^{Walthar} der elskede Hildegund, undskyldte sig med, at Giftermaal vilde hindre ham i Tjenesten. Da han kort efter var kommen feierrig tilbage fra et Slag, gav han et prægtigt Gæstebud, hvorved han fik Attila med hans hele Hof beruset. Hildegund havde imidlertid foldet tvende Kister med hunniske Guldringe, og imedens alle vare nedfunktne i Sovn, satte hun og Walthar sig til Hest og flygtede. Paa den fyrgetvende Dag kom de til Rhinen ved Worms, hvor Walthar betaler Overfarten med Fiske han forhen havde fanget. Færgemanden bragte disse til Kong Gunthers Taffel, der forundret over de fældne Fisk, erkjendte sig, hvorfra de vare komne, og da Haganos af Beskrivelsen gjenkjendte sin Ven Walthar, blev Kongen begiærlig efter det hunniske Guld, han førte med sig, og mod Haganos Raad satte efter ham feltovlte. Da de mødtes, kom det til en mægtig Fegting, der saare vidtløftigen beskrives. Dens Ende blev, at Walthar dræbte de 10 af den franskiske Konges Følge og saarede Kongen. Med Ha-

gano sloges, han tilsidst, men da han havde mistet sin Haand og Hagano sit Die, forligte de sig med hinanden.

Hvis dette Helteedigt var, som den lærde Udgiver paastaer, forfattet i det siette Aarhundrede, erholdt det historisk Værd, og maatte betragtes som et saare vigtigt Mindemærke for Attilas Historie, der især maatte have megen Indflydelse paa den hele her afhandlede Sagnfreds. Men det er ikke lykkedes Udgiveren i hans vidtloftige Noter at gjøre opmærksom paa et eneste Træk, der ikke lige saa godt kunde være skrevet i det tiende, som i det siette Aarhundrede. Derimod gives der flere Grunde til at nedsætte Digtets Alder. Der tales i Begyndelsen om Attila som om en Konge i Oldtiden.

B. 11: Attila rex quodam tulit illud tempore regnum.

Ligeledes om Frankernes gamle Vaaben **B. 916:** Istiusque modi Francis tunc arma fuere.

Germaniske Ord som **Rappe 305, Banti 1422 Tullus 222 o. a. fl.** vilde neppe i det siette Aarhundrede være blevne saaledes indblandede; ligesom nok heller ikke den Gang de fabelagtige Sagn om enkelte Slægters trojanske Herkomst **B. 28** vare i Omløb. Historien fiender intet til dette Krigstog.

Sagsbibliothek, 2 Bind.

af Attila imod Gallien, heller ikke til de der næv-
 nede Kyrster. Det er vel ikke umueligt men dog
 usandsynligt, at disse Begivenheder vare forme-
 delst Mangel paa fuldstændige Efterretninger bleve
 forglemte. Endnu usandsynligere er det, at no-
 gen, der levede saa nær den grusomme Erobrers
 Dage, og ikke horte til hans eget Folk, skulde have
 skildret Attila og Hunnerne saa fordeelagtigen.
 Man kan see af Jornandes, hvor forhadte Hun-
 nerne og deres Rige har været baade for Romere
 og Gother. Attila skildres desuden uhistorisk som
 en godmodig gammel Helt, der blev ledet af sin
 eneste Gemalinde, boede i en By, og lod en lille
 frankisk Konge ustraffet afkaste sit Nag. Derimod
 passer alt dette paa den Kong Egel, de romanti-
 ske Sagn skildre, ligesom og i dem Kong Sibich i
 Worms og hans Søn Gunthar tilligemed Hagen
 af Troneg ere noksom bekiendte. Det sikreste Be-
 vis for dette Digts Ælde maae derfor hentes, dels
 fra et Membran i Karlsruhe, hvori det findes, og
 som skal være fra det niende Aarhundrede (Hagen
 og Büsching Gesch. der deutschen Poes. S. XXII);
 dels fra Digtets Citationer i chronicon Novali-
 ciense, som findes i Muratorii scriptores re-
 rum italicarum vol. 2 col. 702 f. og sammes
 Antiquitates italicæ vol. 3 col. 964-972. Den

ne Krønikes Forfatter, der levede omtrent i Midten af det ellefte Aarhundrede, fortæller nemlig anførte St. Col. 702, at der havde været gamle Bøger i Verona, som handlede om en Asinarins, Baltharius, Arnulphus, Frodoinus, Aldradus og flere, der fordum havde boet i Klosteret Novalesa ved Foden af Bierget Cenis. Af alle disse omtales dog kun i de Fragmenter, der ere tilbage af Krøniken, Broder Balthar, hvis Rygte skal ifølge en gammel latinsk Digters Vidnesbyrd have gaaet over den ganske Jord, og selv for Indianerne været en Skræk. Derpaa meddeles et vidtløftigt Udtog tilligemed hele Strophen af det nys anførte latinske Digt. Krønikeskriveren sner til, hvorledes Balthar, efter at have paa en meget eventyrlig Maade overtydet sig om Disciplinens Strenghed i dette Kloster, var der bleven Munk, havde dyrket Klosterhaven, tappert engang forsvaret Klosterets Eiendom mod nogle Røvere, og var bleven der begravet tilligemed sin Sønneson Kathald, hvis Grave Krønikeskriveren ofte havde seet.

Saa bestemte end disse Vidnesbyrd synes at være, besise de dog endnu kun lidet for Balthars historiske Existens. Thi Muratorius har med Røie bemærket, at denne Krønikeskriver har uden

al Skionfornhed sammendynget allehaande Fabler, der syntes at kunne tiene til Klosterets Forherligelse. Da desuden dette først blev stiftet 730, kunde allerede af den Grund en Walthar, Attilas Samtidige, ikke der have været Munk. Hvad der kan sluttes af Kroniken er, at et Lokalsagn i det ellefte Aarhundrede hensatte den berømte Walthers Grav til dette Kloster, at denne Walthar allerede den Gang var en romantisk Helt, og at det latinske Digt, paa hvilket Kronikeskriveren beraaber sig, maae have været en Deel ældre end hans egen Tidsalder; ogsaa disse Omstændigheder vise os da hen til det niende Aarhundrede, som Tiden da dette latinske Digt om Walthar er bleven forfattet.

Sammenligne vi Digtet med vor Saga, finde vi Hovedtrækkene ens, nemlig at Walthar flygter med Hildegunde fra Attilas Hof, medtager Dronningens Guld, dræber dem, der ville angribe ham paa Weien, og hugger Diet ud paa Hagen. Derimod gøres i Sagaen Hildegunde til Datter af en senere Fabelhelt, den græske Jarl Ilias, der forekommer i Heldenbuch, og i denne Saga Kap. 49, hvilket kunde være foranlediget ved, at Anledningen til Walthers Afsendelse som Gidsel her maatte fortælles forskielligen, for ved Kong Ermenrek at

forbinde denne Episode med det øvrige. Høgne forestilles her at søgte for Kong Attila, men ved at gøres til Aldrians Søn, altsaa til Gunchers Broder, sætter dog Sagaen ham ogsaa i Forbindelse med denne.

Ogsaa Polakkerne have et vidtløftigt Sagn om Balthar, hvem de gjøre til deres Landsmand.

I Sommersbergs *Rerum Silesicarum scriptores* vol. I. findes en *chronicon Poloniae* af Biskop Boguphalus fra Midten af det trettende Aarhundrede, hvori fortælles S. 37, at engang i den hedenske Tid havde der levet en Ridder, der kaldtes Balthar den Stærke, paa Polst Wdaly Walgerzs, hvis Borg hedte Tyneg i Nærheden af Cracow. Denne Balthar havde vidst saaledes at indtage Frankernes Konges Datter Helgunda, at hun havde givet Afslag til en vis Alemannisk Konges Søn, der blev opdraget ved Frankerhoffet for at lære gode Sæder, og bestemte sig til at flygte bort med Balthar. Kongesønnen Almanus, der havde mærket Anslaget, var reist tilbage til sit Land, og havde lagt Beslag paa alle Rhinbaadene med Befaling, at Ingen maatte sættes over med et Fruentimmer, med mindre han betalte en Mark Guld. Da nu Balthar kom til Floden, havde man affordret ham en Mark Guld, og alligevel

nægtet at tage ham i Baaden, før Kongesønnen derom var bleven underrettet. Walthar var derpaa til Hest sat over Floden med Helgunda bag sig, men Almanus havde naaet ham paa den anden Side, og begyndt en heftig Kamp. Saalænge Almanus saae Helgunda foran sig, imedens Walthar vendte hende Ryggen, var han den stærkere, men da Walthar var drevet saavidt tilbage, at ogsaa han fik Die paa sin Elskede, var hans Forbitrelse og Kraft saaledes tiltaget, at han havde fældet sin Modstander, og lykkeligen bragt Helgunda til sin Borg. Der tilføies endnu en lang Fortælling, hvorledes Helgunda siden blev Walthar utro, dræbtes af ham i sin Bolders Arme, og blev begravet ved Borgen Wislicia, hvor hendes i Klippen udhugne Grav endnu var at see til Forfatterens Tid. Fortællingens Indhold synes at vise, at den er taget af en ældgammel Sang. Man lader her Walthar flygte fra Westen til Osten, istæd derfor at han efter det latinske Digt og Wilkinafaga flygtede i modsat Retning. Gunther og Artilla ere fremmede for det polske Sagn.

Denne Forstiellighed i Bearbejdelse viser, at Sagnet's Grundvold kun er Walthers Flugt med Hildegunde over Rhinen, og den dermed forbundne

Kamp. Alt det øvrige er Tilfætninger, hvormed man i forskellige Egne har villet lokalisere Sagnet.

Thettleif Danstes Bedrifter.

Kap. 88 — 106.

Engang skænkede Thidref sit gode Sværd Nagelring til Heimer (see Kap. 17). Derover blev Vidga Belents Søn fortrønet, og bebreidede Heimer, hvorlunde denne saa skammeligten havde forladt ham, da han paa sin Reise til Bern var kommet i hans Selskab, og siden mødt 12 Røvere, hvem han ene maatte bekæmpe (see Kap. 32). Da Thidref hørte Sammenhængen, forviste han Heimer, som derpaa gav sig i Ledtog med Røveren Ingram, der boede i Galsterkoven mellem Saxland og Danmark. Disse øvede nu meget Hærværk indtil Thettleif, en Søn af Biturulf fra Skaane i Danmark, som havde været ilde omtalt, som den der blot strakte sig ved Ilden, aflagte de første Prober paa sin Mandom, ved i Selskab med sin Fader at slaae Røverne ihjel, og saare Heimer, der flygtede tilbage til Bern *) hvor han forligte

*) Enden af Kap. 94, hvor her fortælles, at den

fig med Thidref. Thettleif besluttede og at drage til denne berømte Tyrse. Paa Veien gjennem Saxland fandt han i et Kastei ved Byen Marstein, Sigurd Græfer, sin Faders Ven. Men uagtet Faderen havde formænet ham strax at sige den gamle Sigurd sit Navn, vilde dog Thettleif først prøve Styrke med ham. Efterat de en Tidlang havde slaaedes med lige Held, bad Sigurd ham hjem til sig i sin Hule, hvor Sigurds Datter, fortrydelig over at hendes Fader ei havde seiret, springer til, og vil qvæle ham, men da han var stærkere, maatte hun give tabt. Siden da hun havde skienket Wiin for begge Kamperne fattede hun saamegen Godhed for den Fremmede, at hun om Midnat listede sig til Thettleif i Sengen for at bøde for sin første Modtagelse. "Nu", vedbliver Sagaskriveren, "monne vel de, som sidde hos og høre paa denne Saga, tænke, at hun vilde tilbyde sig selv. Nei langt fra, hun gif til ham for at forlyste ham med smukke Fortællinger" *).

flygtende Heimer antog Vandmøllens Klappren for at være Bitterulfs gientagne Raab til Thettleif, er ubeladt haabe i Codex A og B.

*) Der soies endnu til, at hun vidste at Topperne plage mindre, naar to ligge sammen; men Cod. A og B fortælle dette langt kortere, at nemlig

de, at den Fremmede var den Thettleif, de havde ventet, bragte hun ham sin Faders Seiersteen, og næste Dag, da Kampen igjen begyndte, blev Sigurd snart saaret, og maatte bede om Fred. Han tilbyder derpaa Thettleif sin Datters Haand med store Rigdomme, denne tager derimod, men siger at han først vil besøge sin Morbroder. Sigurd giver ham ti Mark Guld, og Thettleif reiste først hen at opsøge Thidrek af Bern, som da var paa Reisen, for at besøge sin Vende Kong Ermanrik i Rom. Thettleif naaer ham i Trentodalen, giver sig i hans Tjeneste under et fremmed Navn, og faaer den Bestilling at passe Thidreks og hans Wands Waaben og Heste, saalange de opholdte sig i Rom. Misfornøiet over ikke at bevertes i Kongens Hal anvender han 30 Mark Guld, han selv eiede, paa at beverte kongeligen alle Svendene; pantsætter siden Heimers, Vidgas og Thidreks Waaben og Heste, for at erholde mere Guld, som han paa samme Maade forsøder, især gav han Spillemanden Isung de kosteligste Gaver. Da dette blev meldet Ermanrek, tilstod denne, at han skulde have sørget for Folkenes Bevertning og lader Thette-

Eigurds Datter, som de kalde Gunhilde, kom til Thettleif i Sengen og talte meget med ham.

leif spise ved sit Bord. Walthar af Wassastein opfordrer nu Thetleif til at kappes med sig i allehaande Legemsøvelser, hvori Thetleif saa meget overgaaer ham, at Ermenrek betaler Thetleifs Giæld, og slaar ham til Ridder, hvorpaa denne fortæller sit Navn og Herkomst. De drage nu alle hjem til Bern og Spillemand Isung med dem.

Denne meget urimelige Fortælling om Thetleif synes i sin nærværende Tilstand at være et Forsøg af Værkets islandske Bearbejder, der vilkaarlig genblandede nordiske og tyske Træk, for deraf at danne et moersomt Eventyr. Dietlieb af Steier eller Steiermark, en Søn af Bitterolf, nævnes blandt de fiække Mænd der fulgte Thidrek til Worms i Rosengarten St. 142. Et vaticansk Haandskrift om Dieterich af Bern lader Bitterolf stride med Hohermut (Udelungs Nachricht S. 197) Dietlieb med Kæmperne Bomeria og Tidelastos (ib S. 192, 96) Dietliebs Syster blev bortført af Dvergekongen Laurin ifølge Heldenbuch 4 D. Begynd. Man har endog et heelt Digt om Pitrolf og Dietlaib hvoraf et Udtog findes i Büschings wöchentliche Nachrichten 1817 S. 26-32, men som ingen Lighed har med vor Fortælling. Denne Dietlieb gjorde man til en

Danſk Helt, og paa ham anvendtes, hvad der ofte i de nordiſke Sagn ſ. Ex. i Begyndelſen af Vagnar-
dala Saga, An Buesvingers, Gunnar Keldugnun-
ſſis og Ketil Hongs Sagaer blev fortalt om en-
kelte kæmpeſtarke Helte, hvilke i Ungdommen havde
viift ſtarke Dorſhed, indtil deres Kraft paa en-
gang vaagnede. Modet med Stigurd Græker inde-
holder adskillige Træk fra de tydſke Eventyr, hvorle-
des nemlig Thetleif blæſte i Luren udenfor Kastelet,
kæmpede med den fremmede Kriger for Moerſtabs
Skyld og tilſidſt erholdt hans Kalidman. Deri-
mod, at Stigurd boede i en Hule, hvilket lidet
paſſer til det Kastelet, han ſkulde eie, at hans Dat-
ter brydes med Thetleif, og ſiden søger Seng med
ham, paſſer til de Fortællinger, der findes om
Totuner i Ketil Hongs Saga og flere æventyrlige
Sagn.

Kun ſlige kæmpeſtarke Halomennener boede i
Huler, og deres Dattere ſildres baade vellyſtige
og ſiddbare, men da de ofteſt manglede Vaaben,
gik de Modſtanderen paa Livet og ſogte at quæle
ham. I ſlige Huler pleiede der at være Guld og
Sølv, og da Jetteqvinderne ei vel kunde lede mel-
lem Mennener, fulgte deraf, at Helten, de havde
elfet, aldrig tog dem med til ſit Hus. Saga-
ſkriveren har villet giøre Datterens Opførelſe lidet

mere anstændig end en sædvanlig Jettepiges, og lader hende derfor lægge sig ved den Fremmedes Side, for at fortælle ham Eventyr. Thettleif Danse er i Oversættelsen af Kong Laurins Krønike bleven til Herr Tilof Wand (Nyerups Morstabsbetæning S. 78).

Kong Thidrek hjælper Attila og Ermenrek.

Kap. 107—130.

Kong Osantrix blev værre med Alderen, og vilde ei forliges med Attila, som besluttede at samle sin hele Magt, og desaaarsag bad om Bistand af Thidrek, der efter Faderens Død var bleven Konge i Bern, Thidrek kom med 500 Riddere, og hialp til at overvinde Osantrix i et Slag. Men Vidga, som var segnet formedelst et Hug af Jettens Vidolfs Jernstang, blev fanget til stor Bedrøvelse for Kong Thidrek og lagt i Lænker. En af Kong Thidreks Kæmpere ved Navn Wildifer besluttede at prøve alt, for at befri sin Ven. Han lod sig derfor indsyne i Skindet af en stor Bism, og i Selskab med Spillemanden Isung, der for sin Kunsts Skyld havde fri Udgang overalt, kom han til Osantrix Borg paa en Tid, da de fleste Riddere vare dragne

hjem til deres egne Borge. Da Ifung roste sit Biørns Hårdigheder, forlangte Ofantrix at see en Kamp mellem den og hans Hunde. Bildifer søgte Biørn snappede een af dem, og slog med dem 12 andre ihjel; da Kongen herover forbittret vilde hugge til Biørnen, snappede Bildifer sit Sværd af Ifungs Haand, dræbte dermed først Kongen, siden hans tvende Kæmper Avintrod og Bidolf, og da Bidga imedens havde opbrudt sit Fængsel, rede alle tre hurtigen bort.

Neppe vare de komne tilbage til Bern, før end Thidrek blev opfordret til at hjælpe Kong Ermenrek imod Jarlen Rünstein i Serimsheim. Bidga ender denne Strid ved at dræbe Jarlen, og tvinger Heimur, der ringeagtede denne Bedrift, til at gjøre sig Albigt. Walter af Vassastein blev sat til Jarl over Borgen, og Thidrek vendte hjem, hvor han tilbragte nogen Tid i Ro.

Bildifers og Ifungs List er vist ikke noget nordiskt Sagn. Biørnedandsen nævnes aldrig i de islandske Sagaer; det synes, Nordboen havde for megen Agtelse for Biørnen, til at ville lære den lige Kunster. Ifung er ingen Skald, men en jocular, der morer ligesaa meget ved sit Spil og sine

Künster som ved sin Sang, og som ikke selv fever Sværdet. Vel findes, saavidt mig er bekiendt, intet i de tydste Sange fra Middelalderen, vi have tilbage, om denne Eildragelse; men den Bearbejdelse af Ehidref Bernerens Historie, der optog deri Hunnerens og Russerens Krige, har uden Tvivl ogsaa tilføiet disse Træk; thi i det af Rimfroniken ovenanførte Sted hedder det, at Kong Attila dræbte Osantrix, og om dette skulde sigte til en anden Beretning om denne Konges Dødsmaade, der siden nævnes ogsaa i vor Saga Kap. 269, antydes dog uden Tvivl Wildifers Daad i Erici Olai svenske Historie S. 12, hvor han lader Hernits Son blive dræbt af en Kæmpe fra Helsingeland, eller efter andres Mening af den gothiske Konges Folk.

De tvende ofte citerede arnamagnæanske Haandskrifter fortælle vel Begivenheden paa samme Maade, men udelader, at Osantrix blev dræbt af Wildifer, hvorved Modsigelsen hæves mellem denne Beretning og den følgende om Osantrix Kap. 269.

Sigurds Fødsel og Ungdom.

Kap. 131 — 149.

Kong Sigmund, Sifians Son, Herster over Jarelungaland, drog til Spanien, for at ægte den skionne

Siflia, Datter af Kong Ridung *). Neppe var han kommet hjem igjen, før han maatte gjøre et Krigstog med Kong Drasolf til Pulinaland (Polen). Ved sin Afreise overdrog han Greverne Hartvin og Herman at bevogte Dronningen og Riget. Hartvin vilde bevæge Siflia til Utroskab, og da hun afviste ham, overtalte han Herman til at være i Ledetog med sig, og begge bagtalte nu saaledes Dronningen for den tilbagevendende Sigmund, at han befalte, at hun skulde udsættes i Svavaskoven, og hendes Tunge skjæres af. Da Greverne førte hende ud i den øde Skov, vilde Herman forsvare Dronningen, og segtede desaaarsag med Artvin; imidlertid blev Dronningen forløst med et Drengbarn, som hun lagde i en Glaskrukke, hvori hun havde havt Misd og lukte den forsigtigen til. Artvin segnede for Hermans Haand, men sparkede dog først til Krucken, saa den rullede ud i Søen, hvorover Dronningen fik sin Død; Herman vendte tilbage at fortælle Sigmund alt, som skæx forvise ham af sit Rige. Glaskrucken blev kastet op paa Strandbredden, hvor den gik i Stykker. Drengen blev opammet af en Hind til sit fjerde Aar, da

*) Eoder A har Sifibe for Siflia og Artus for Hartvin.

ſandtes han af Smeden Mimer, der opfoſtrede ham og gav ham Navnet Sigfrod eller Sigurd. Drengen var meget uregierlig, og i ſit tiende Aar ſaa ſtærk, at han miſhandlede den ſtørſte af Smedeſvendene. Mimer vilde ſætte ham til at ſmede, men Sigurd ſlog ſaa vældigen med ſin Hammer, at Ambolten blev fløvet. Nu blev Mimer bange for Drengen, og viſte ham hen at fælde Ved i Skoven, hvor Mimers Broder Reigin laae, der var bleven forvandlet til en rædfom Slange. Sigurd dræbte den med et brændende Stykke Træ, og vilde for at vederqvæge ſig koge dens Kjød.

For at prøve om det var kogt, dypede han Fingeren ned i Kiedlen og brændte den, for at afkøle den ſat han den i Munden, men noget af Slangens Kød kom paa hans Tunge, og lærte ham at forſtaae Tuglene, der ſagde til hinanden, at hvis Sigurd var klog dræbte han Mimer, ſom ſtod ham efter Livet. Sigurd ſmurte ſig med Slangens Kød, hvorved hans Hud blev ſom Horn, undtagen mellem Skuldrene, hvor han ikke kunde naae, og dræbte Mimer, efter at denne forgieves havde ſøgt at formilde ham, ved at give ham Kong Hernits Ruſtning ſamt Sværdet Gram, og ſagt ham, hvor han ſkulde finde Heſten Grane.

Efter Mimers Anvisning begav Sigurd sig til Brynhildes Borg, brak dens Jerndør op, da der ingen var tilstede at aabne den, dræbte 7 Trælle, som desaarfag anfaldt ham, og havde behandlet 7 Kiddere paa samme Maade, hvis ei Brynhilde havde mærket paa den Fremmedes Udfærd, det maatte være Sigurd, og bødet Fred; hun aabenbarede Sigurd hans Herkomst og lod 12 Mænd følge ham, for at tage Hesten Grane; denne vilde ei lade sig fange af de andre, men gif godvilligen hen til Sigurd, og lod ham bestige sig. Sigurd forlader derpaa Brynhilde, og drager til Kong Isung, der havde elleve Sønner, og regierede over Hertangaland. Sigurd blev hans Bannerfører.

Sigurds Historie har et eget fra den øvrige Fortælling forskjelligt Præg. Undtages Sagnet om Belent, som et særskilt Sidesykke, indeholder alt det andet af Vilkinasaga, ikke saa meget underfuldt, som æventyrligt; ifkun eengang fremtræder Dvergen Alpris, og spiller dog kun en ubetydelig Rolle. Her derimod læses om Mennesker, forvandlede til Drager, om de underfulde Virkninger af Dragens Blod, og om Brynhilde, der

besad overmenneskelig Kundskab, og alt dette Underfulde staaer aldeles betydningsløst, hverken antyder dets Aarsager eller Følger, og Fortællingens Gang kunde have været den samme, om dette ganske havde været udeladt. Allerede denne Omstændighed tyder hen til, at det Underfulde, her læses, ikke kan være opfundet til at udsmykke denne Fortælling, men er beholdt fra en ældre, hvor det havde Betydning.

Man gienkiender letteligen her Volsungasaga og Eddaernes Sigurd Fosnesbane, og kan, om end ikke Kildernes Ælde var saa forskjellig, set ikke omtvivle, at her findes en vilkaarlig Forqvæling af de ældre Sagn. Sigmunds Herkomst og Historie er vistnok efter Volsungasaga langt mere eventyrlig end her, men den omfatter hist lutter gamle Navne og Begivenheder i den nordiske Oldtids Aand, og som ved det mundtligen forplantede Sagn af sig selv kunde udvikles; derimod ere Sifian i Jarlungaland, Ridung og Siflia tilligemed Drasolf i Polen, ikkun Navnene paa Romanhelte, der ikke ere knyttede til noget gammelt Minde.

Fortællingen om den uskyldigen beførte Dronning er et Yndlingsæmne i Middelalderens Romancer, der paa mange Maader er bleven behandlet.

Det Underfulde ved Sigurds Opfoedelse er bleven sammendraget paa en Raade, der ikke roer det trofsyldige Sagn, men Romanskriverens Attraae efter at vække Opmærksomhed.

Beretningen om Sigurds første Bedrift viser kun forvirrede Reminiscenser. Volsungasagas Reigin, der, som flere af Oldtidens Helte, forstod godt at smedde Vaaben, bliver her forestilt som en Haandværksmester, der holder sine Svende, og denne fløgtige Smed blev kaldet Mimer, venteligen fordi man erindrede sig dette var Ravnets paa en gammel Bismand; men da Reigins Ravn ogsaa erindrede, som hørende til Fortællingen, maatte dette gives Slangen Fosner. Efterdi nu Sigurds Fosterfader var bleven en simpel Smed, maatte man og lade Sigurd oplæres, ikke, som efter det ældre Sagn, i en Kongsgaard, men i et Smeddeværksted, og derved ledtes man atter til at digte de æventyrlige Prøver paa hans Kæmpesyrke. I Velents Historie nævnes ogsaa Smeden Mimer som den Mester, hos hvem Sigurd var i Lære; men den, som forbandt disse Fortællinger til et Heelt, betænkte ikke Urimeligheden af at lade Sigurd og Velent være jevnaldrende Drengene hos Mimer, og nogle faae Aar efter lade Sigurd

kæmpe med Thidrek og hans Riddere, iblandt hvilke ogsaa Vidga var, Belents Søn.

Slangens Drab fortælles her, blottet for alle de Omstændigheder, der i Volsungasaga giøre det saa betydningsfuldt. Ikke engang Guldet, hvorover Slangen rugede, nævnes med et Ord, ligesaa lidt som Fiendskabet mellem Keigin og Fofner. Derimod gøres det Træk, at han smagte paa Slangefidtet, pudsigere, ved at lade ham brænde Fingeren og desaarfsag putte den i Munden. Men det hele staaer her aldeles overflødig, thi vilde Sigurd spise Slangens Kiød, behøvedes det jo ei at fortælle, at han smagte paa Fidtet. Ogsaa dette Træk, som i Volsungasaga staaer paa sit Sted, viser Levningen af det ældre Sagn, som man vilde anvende og udsmykke, men vidste ei selv hvordan. I Volsungasaga æder Sigurd Slangens Hierte, for at erholde Visdom, det er her bleven til den grovære Forestilling, at han smurte sig med Slangens Fidt for at hærde sin Hud.

Sigurds Besøg hos Brynhilde fremstilles mindre underfuldt end i Sagaen, da her ikke tales om Luer, hvorigiennem han skulde ride. Men derimod er det mere urimeligt, da man ei indseer nogen Grund til, hvorfor han saaledes stormer ind i Brynhildes Borg, ligesaa lidt som Læseren

begriber, hvorfra Brynhilde har faaet sin Kundskab om Sigurds Herkomst.

De tydske Sagn fortalte meget om Sigfrids Barndom, thi det hedder i Niebelungenlied 2 Ab. L. 91-92:

Davon man immer mehr singen und sagen mag
Dessen wir viel verschweigen müssen an diesem Tag.

I Hørnen Sigfried fortælles i Begyndelsen, hvorledes Kong Sigmund i Nederlandene havde en Son, der hed Sigfried, der var saa uregierlig, at han tit blev jaget fra Hoffet, og løb hen til en Smed, hvor han snart viste sin Styrke, ved at hugge Ambolten i Stykker, og blev desaaarsag af Mesteren viist hen til en Lindorm, som han ihjel slog, og siden til en heel Rede af Slinger, som han opbrændte. Ved Heden smeltede Slangernes Horn, og flød som en Bæk; Sigfried undrede sig derover og stak sin Finger deri, da han mærkede den blev hornet, besmurt, han sit hele Legeme dere med, undtagen midt imellem Skuldrene. Man gienkiender her de samme Træk som i Vilkinasaga. Den tydske Digter har villet gjøre det rimeligere, hvorfør Sigfried berørte den dræbte Slange, men har forbigaaet alt det, der var karakteristisk for det nordiske Sagn, baade Nimer og Kelgin, samt dennes Slægtskab med Fosner. Vel er det muel-

ligt, at da der fortælles saa meget i tydske Sange om Sigfried, kunde ældre tydske Sagn have fremstilt just hvad i Vilkinasaga fortælles, men det er ligesaa rimeligt at den island'ske Oversætter kan have foretaget sig i denne ham saa bekiendte Mytthe at blande efter eget Lykke de tydske og nordiske Sagn, og derfor ogsaa strax ladet Sigurd, efter at have dræbt Slangen og Mimer, ride til Brynhilde, hvem han efter de tydske Sagn paa en langt anden Maade lærer at kiende. Forholdet, hvori det tydske Sagn om Sigfried i det Hele staaer til det nordiske, vil siden blive undersøgt.

Kong Thidrek og hans Kæmpers Rustning.

Kap. 150 — 170.

Kong Thidrek lader berede et prægtigt Gæstebud til Norge for alle sine Mænd, og did indbyder han de Mægtigste i sit Rige og mange Høvdinger, blandt disse Kong Gunnar og hans Brødre, om hvilke to paa hinanden følgende Kapitler fortælles heel forskjelligt. Kap. 150 beretter, at Kong Aldrian i Niflungaland havde en Dronning, som engang blev beruset, og sov i sin Have, hvor hun

blev frugtommeligt ved en Alf, der siden engang viste sig for hende, og sagde, hun skulde kalde Varnet Høgne. Dette vorte og blev stærkt, men saare grimt; en Dag spurgte det sin Moder, hvorfor det ikke lignede sine Frender, Moderen fortalte det sin Herkomst; en Kvinde stod hos, der siden blev Thidreks Frille*), og fortalte ham det Hele. Høgne's ældste Broder hed Gunnar, den anden Gernos, den tredie Gilser og Grimild deres Søster. I det følgende Kapitel**) fortælles uden al Hensyn til det foregaaende, at Kong Irungi i Niflungaland havde en Dronning, der hed Oda, som med en Alf avlede Høgne, blandt dennes Sødsfende nævnes, foruden de ovenanførte, Gudjorm eller Gutthorm, som var syg, da Gunnar og Høgne droge til Kong Thidreks Giestebud. Derpaa beskrives vidtløftigen Thidreks Rustning og de ved dette Giestebud berømteste Kæmpers Udseende og Vaaben. Thidreks Skjoldmærke var en gylden Løve med Krone paa, Hildebrands en Borg med forgyldte Taarne, Heimers en graae Hest, Vidgas Hammer og Lang samt trende Karbunkelstene, Jarl Hornboges og hans Søns Uumlungs en gylden

*) God. A har Albrians Frille, og for Grimild her og flere Steder Gudrun.

**) Dette Kapitel ubelæder God. A.

Falk, Fasolds en Løve uden Krone, Thettleif Danstfes en Elephant, Wildifers et Wildsvin, Herbrands en Ildscribe, Gunnars og Hognes en kronet Slange. Til disse Beskrivelser føies endnu umiddelbart de over Sigurd Svends og Siffas Rustninger. Sigurds Skioldmærke var en Drage til Erindring om at han dræbte den store Drage, Væringerne kalde Fofner, derfor vare hans Vaaben gyldne, hans Navn forekommer i alle gamle Sange, hvor de største Kæmpere bleve besungne, og hans Navn er berømt i alle Tungemaal norden for Grækenlands Hav, og mon vorde det saalænge Verden staaer.

Dette Stykke udgør ligesom Hvildepunctet i Sagaens Midte. Alle de Helte, hvis Bedrifter og Ankomst til Thidrek særskilt vare beskrevne, fremstilles her samlede, og med dem Gunnar og hans Brødre, der tilligemed Siffa i det følgende spille en vigtig Rolle. I det Foregaaende endtes gemeenligen hver enkelt Fortælling ved Thidreks Hof, i det følgende gaaer den ud deraf, og vender først ved Sagaens Ende did tilbage.

Det er siensynligt, at tvende modsigende Beretninger om Hognes Fødsel anføres Kap. 150—151,

den sidste af disse, der lader Hogue være Trungs Søn, synes ifølge Sammenhængen at have oprindeligen hørt til Vilkinasaga, og den første, der afbryder Fortællingens Gang, at være bleven senere indskudt, hvortil og den Grund kunde tænkes at den stemmer mere overeens med de bekjendteste tydske Sagn, der lader Hogue være Aldrians og ikke Trungs Søn, ligesom og disse kun kiende Gerros og Silser, som Gunnars Brødre, ikke Gutorm. Begge Beretninger om Hognes Herkomst afvige meget baade fra de tydske og nordiske Sagn; fra de tydske, ved at lade Hogue være Gunnars Brøder og af Nislungeæt, fra de nordiske, ved ei at lade disse Heltebrødre være Giukes Børn, og falde Systeren Grimhilde istedetfor Gudrune. Beretningerne synes altsaa Blanding af nordiske og tydske Sagn.

At her Skildringen af alle Thidreks Kæmpere og deres hele Udseende findes paa eet Sted, er hverken paa det mundtlige Foredrags Viis eller efter Sagaens Sædvane. Derimod findes slige Registre i de gamle tydske Digte, hvorpaa især den danske uden Tvivl af tydsk oversatte Kæmpevise Turneringen kaldet, kan tiene til Exempel (udvalgte danske Viser 1 D. S. 1. Grimms Helden-Lieder S. 23). Uden Tvivl har den islandiske Bearbei-

der gjort Beskrivelsen vidtloftigere ved at tilføie Skildring af Heltens Ansigtstræk, hvilken pleier at gives langt vidtloftigere i Sagaerne end i de tydske Digte. Derimod omtales ikke Skioldemærkerne paa en oldnordisk Maade. Vel nævnes ogsaa i Sagaerne, hvorlunde denne eller hiin Krigers Skiold var prydet, men aldrig nævnes Skioldets Mærke som et Kiendetegn paa Manden, og endnu mindre paa Slægten. Naar en oldnordisk Krieger erholdt et prægtigere eller bedre Skiold, brugte han det uden Hensyn til dets Billeder, og satte han stundom just Pris paa disse, var det, fordi de indeholdt Hentydning til hans egne Bedrifter. Da man desuden i det gamle Norden ikke pleiede at segte med lukte Hjelme, behøvedes intet Skioldmærke for at gjøre Kriegeren kiendelig.

Til denne Skildrings tydske Herkomst henpege og Udtrykkene: Fenidi Kap. 159, et Wildsvin som paa tydsk hedder Wildiser Kap. 162, "Efter tydske Mænds Sagn er det forbudt at ingen maae bære et forsolvet Skiold i Holmgang". Kap. 165. "den store Drage Væringerne kalde Kofner Kap. 166. Da denne Henvisning til Væringerne ikke som ovenfor anmærkedes, passende kan tillægges den islandske Oversætter, følger, at baade disse Ord og de paafølgende om Sigurds Berømmethed, just

findes i det tydske Sagn. Kap. 166 om Sigurd Svend findes ordret i Volsungasaga Kap. 31, ikkun at nogle Sætninger ere omsatte, at Sigurds Horn ud er her lagt til, og at Sigurd i Vilkinafaga var tre Mænds Forlighed, i Volsungasaga ikkun findes.

At Thettleif Danske er den eneste der har en Elephant i sit Waaben, er neppe noget tilfældigt. Da de roskildske Brødre, som udmærkede sig under Baldemarerne, havde en Elephant til Skoldemærke; og de, som i det trettende Aarhundrede bleve slagte til Riddere i Roeskilde, synes at have faaet dette Udmærkelsestegn; kan gierne Rygtet herom have foranlediget Sagnskriveren, til at lade den danske Helt føre dette Dyr i sit Waaben. For imidlertid at forbinde denne Omstændighed med den foregaaende Fabel om Thettleifs Ophold hos Sigurd Græfer, digter han at Sigurd var kommen ridende paa en Elephant, uden at erindre sig, han forhen Kap. 97 havde ladet begge være til Hest, eller tænke paa Hulen hvor Sigurd boede.

I den forhen nævnte danske Kæmpevis, Turnereringen kaldet, tillægges Diderik, Bidrich Verlandsen, Hagen (Hogne) Hr. Brand Besserlin (Herbrand) de samme Waaben som i Sagaen. De Dværges Navne og Waaben ere forskellige.

Thidref's Tog til Bertangaland.

Kap. 170 — 202.

Da Kong Thidref saae med Glæde paa alle de Helte, der sadde ved hans Bord, og yttrede, at ingen i hele Verden vare deres Jevninger, sagde Herbrand, hans Bannerfører, at de dog ei havde prøvet Kong Isungs og hans Mænds, især Sigurd Svends Styrke. Thidref besluttede nu strax at ride til Bertangaland, og alle hans Mænd fulgte ham. Efter at have redet mange Dage igiennem rædsomme Skove, kom de til Bertangaskoven, hvis Indgang Etgeir Rife, Kong Nordians Søn, bevarede. Vidga, Belents Søn, lovede at afgjøre Sagen med denne sin Frende, og fældede Jetten; men for at skuffe de andre, besudlede han sig med Blod, og red hurtigen tilbage, raabende Jetten forfulgte ham, hvorpaa de alle flygtede undtagen Kong Thidref. Vidga forsonede de andre, han havde narret, ved at skænke dem af Jettens Klenodier. Derpaa red Thidref videre, og op slog sine Telte i Nærheden af Isungs Borg.

Sigurd Svend kiendte fra Borgen de Ankomes Skioldmærker, og red derhen under et andet Navn, for at erfare deres Verinde. Thidref mod-

tog ham vel, og efter at have givet ham Udfor-
dringen tilkiende, forærede ham en Hest og et Skiold,
hvilket ifølge Lodkastning blev den unge Numlung's,
Hornboges Søns. Denne fortrød derpaa, og vilde
ride efter, for at tilkæmpe sig det; men da han
mangede en Hest, laante han Vidgas paa de Vils-
kaar, at hvis han ei bragte ham den igien, skulde
denne arve hans hele Rige i Vinland. Sigurd
Evend kastede ham uagtet al hans Tapperhed af
Hesten, men efterdi Sigurd kiendte ham at være
sin Frende lod han ham ikke blot tage Vidgas og sin
egen Hest tilbage, men lod sig endog binde af ham
ved et Lindetræ. Vidga ahnede Sammenhængen,
og vilde ride til Træet, for at overbevise sig der-
om, men da Sigurd sinede ham, sled han sig løs,
og løb til Fjeldet.

Derpaa beskrives meget vidtloftigen Tvekæm-
pene mellem Kong Isung, hans elleve Sønner og
Sigurd Evend paa den ene Side, og Kong Thi,
drek med hans Kæmpere paa den anden. Evende
skulde fegte ad Gangen, og den ene maatte ei hjælpe
den anden. Heimer, Hildebrand, Wildifer, Sin-
tram og Fasold, bleve overvundne og bundne af
fem af Kong Isungs Sønner; Numlung seirede over
sin Modstander, og tvang ham til at løskisbe sig
ved at befri Fasold og Herbrand. Hornboge og

Hogne bleve ogsaa bundne; Thetleif Danske segtede faalænge med Kong Isungs niende Søn, indtil Kongerne adskilte dem. Hildebrand og Kong Gunnar maatte og lade sig binde, men Vidga kuede Kong Isungs ældste og kraftfuldeste Søn til at fribe sit Liv, ved at befri alle hans fangne Staldbrødre. Nu skulde Thidref segte mod Sigurd Svend, de kæmpede i tvende Dage, uden at kunne saare hinanden. Da saante Thidref Vidgas Sværd Mimmung, Sigurd fordrede ved Kampens Begyndelse tredie Dag, at han skulde sværge, at han ei bar Mimmung. Thidref sat Sværdet bag ved sig med Spidsen ned i Jorden, og svær, at han ei vidste at dets Odde var oven Jorden, eller dets Hjalte i nogen Mands Haand. Nu begyndte Kampen, men Sigurd mærkede snart, hvorledes Mimmung giennemskar hans Hornhud, og maatte give tabt til Kong Thidrefs store Glæde. Sigurd gav sine Krænder store Foræringer, og magede det saa, at Kong Isung gav sin Datter Fallborg til Mimmung. Brylluppet holdtes strax, det varede i fem Dage, derefter skildtes Isung og Thidref som Venner.

Om Kong Isung meldes intet, saavidt mig er bekiendt, i Middelalderens tydske Digte. At den Danske Helt Vidga her saa meget udmærker sig fremfor alle de andre Bernske Riddere, kunde hentyde til Fortællingens nordiske Herkomst, ligesom og det Træk, at en Helt ikkun ved et eneste Sværd kunde blive saaret, oftere forekommer i romantiske Fortællinger fra Norden, f. Ex. Thorstein Vifingsens Saga o. a. fl. Men paa den anden Side viser den Omstændighed, at Sigurd Svend maatte give sig tabt, at Fortællingen er digtet til Kong Thidreks Ære, og folgeligen ei kan være fra Norden, hvis Sigurd ansaaes for uovervindelig. I Romanen om Jarl Magnus nævnes Kong Isung og hans Bannerfører Sigurd Svend blandt de dierveste Oldrids Helte. I Skydarima fra Enden af det fiortende Aarhundrede anføres Isungs Søner mellem Heltene i Valhal.

Evende af de danske Kæmpeviser omtale dette Tog. I den ene (nye Udg. S. 1 Grimms Heldenlieder S. 23) synges om Kong Diderik, der med hys og hysfindsthye drog ud fra Hald, at stride mod Nilaus paa Brattingsborg, og derpaa, overeensstemmende med Vilkinasaga, hvorledes den unge Humble, Kong Abelan Haardestaals Søn (Aumlung Jarl Hornboges Søn), paa Vidrik Berland,

fens Hest kæmpede med Sward Enarensvend, sin Moders Dronning Ellines Broder, som derfor lod sig binde af ham til en Eeg, men siden, da han saae Vidrich komme ridende, rykkede Egen op med Rod, og løb sin Vej. Den anden Vise (ny Udg. i D. S. 16, Grimms Heldenlieder S. 54) lader Diderik sidde paa Brattingsborg, og da han af Kong Isold i Bertings Land opfordredes at give Skat, angribe dem med sine Mænd, Striden falder saaledes ud, at Isold uagtet sin Moders Frylserie blev dræbt med alle sine Mænd. Den tredje Vise (n. Udg. i D. S. 25 Grimms Held. S. 17) skildrer Vidrichs Kamp med Kæmpen Etgeir, der her hedder Langbeen Rife, paa Bertingsborg med de samme Smaaomstændigheder, Sagaen fortæller. Denne Lighed mellem Sagaen og Kæmpeviserne i Fremstillingen af slige fremmede Eventyr gjør det rimeligt, at tydske Sange eller Fortællinger har været begges Grundvold.

Nordiske Almuesagn vide rigtig nok meget at fortælle om Vidrik Verlandsens Kamp med Langbeen Rife. I en oldnordisk Grav i Bro Pastorat i Bahus Lehn, hedder det, at Langbeen Rife ligger begravet; andre henflyttede hans Grav til Giers Herred i Skaane (Odman's Beskrivelse over Bahus Lehn S. 285 - 286). Ogsaa tvende Ste

der i Siælland, Daastrup i Kamsøherred og Kers-
løv i Løveherred (dansk Atlas 6 D. S. 107, 245)
tillegiede sig dette Gravsted. Disse Sagn bevise
ikke det mindste; uden Tvivl har man viist Lang-
been Nises Grav endnu langt flere Steder, thi da
Navnet ikke er andet end en almindelig Benævnel-
se paa enhver Kæmpe, og Almuen pleier at ansee alle
Oldtidens store steensatte Gravsteder for Kæmpe-
grave, kunde man let falde paa at mene, at den
Langbeen, hvorom Nisen lod, var begravet ethvert
Sted, hvor en Steendybsse fandtes.

At Kong Isung i Kæmpeviserne snart hedder
Milau, snart Isold, og at Udfaldet af Kampen
med ham fortællés saa forskielligen, viser, at
dette Sagn ikke har været ret udbredt, og derfor
af enhver vilkaarligen blev behandlet. Ved Ver-
tangaland, hvor Isung regierede, maa vel for-
staaes Brittannien, thi i det Land siges og Artus
at have regjeret Kap. 211, og Isung derfra at have
forjaget hans Sønner (Kap. 220). At Kong Ehi-
drek forestilles at ride derhen, gjør ingen Vanste-
lighed; thi ligesom de nordiske Romanskriverere ge-
mentligen lade deres Helte seile, lade de tydske For-
fattere dem ride, uden Hensyn til Reisens Beskaf-
senhed. Maaskee at Anledningen til den hele Epi-

sode var, at man vilde lade Thidref paa det høiest af sin Magt prøve Styrke med Brittanniens berømte Riddere, og bestaae i Kampen; men da man ikke vel kunde lade de Bernske Helte kæmpe med Riddere ved det runde Bord, hvis Historie af Roman-Litteraturen var alt for bekiendt, maatte det blive Artus's Eftermand, med hvem Berneren kæmpede.

Sigurds og Gunnars Giftermaale.

Kap. 203—208.

Da nu ingen mere i Verden turde bære Skiold mod Kong Thidref og hans Kæmpere, reiste Hornboge med sin Søn til sit Rige i Vinland, Sintram til Fenidi, og Herbrand ligeledes til sit Rige. Thidref og de øvrige, i hvis Samfund nu ogsaa Sigurd Svend var kommen, fulgte Kong Gunnar til Niflungaland, hvor Sigurd ægtede Gunnars Søster Grimhilde, et Giftermaal, der siden blev saare navnkundigt. Sigurd raadede derpaa Gunnar til at fri til Brynhilde paa Borgen Segard, hvortil han kjendte Veien. Alle reiste derhen, Brynhilde modtog dem alle vel, undtagen Sigurd, paa hvem hun var fortaerret, fordi han havde brudt det Eg-

tesløst han ved deres første Møde havde givet hende *). Sigurd overtalte hende dog til, eftersom det nu engang ei kunde ændres, at give Gunnar sin Haand. Da denne om Bryllupsnatten vilde nærme sig Brynhilde, bandt hun hans Hænder og Fødder, og hang ham ved en Nagle indtil Morgenens Kom. Saaledes gif det trende Nætter, Gunnar flagede sin Mod for Sigurd, der svarede

¶ 2

*) Codex A føier til, at Brynhilde yttrede, at hun vidste, hvorledes Gudrune ved Trolddom havde sveget ham, og at hun ifkun ægtebe Gunnar, for desto sikkrere at kunne hevne sig paa ham, Drøbene ere disse: Ek er nu vis ordin, siger Brynhilde til Sigurd, hversu háduliga thu hefur thina eida rofid, ok hversu Gudrun hefur gabbad thik mett sine fiólkyngi, ok til thiat eini geing ek nu med Gunnari kongi, ath hefna svo á thier mins harms ok svivirdinghar, thviat ek kaus thik af ollum theim, er skapader eru i veröldum. Nu svarar Sigurdur. Svo verdr nú, ath wera, sem radit er, enn fyr thvi, ath ek sie nú, ath ek em sviptur audnunne, hefur ek eggjad Gunnar Kong ath bidia thin, thvi ek ann hanum nu thessa ráds hellst. Nu svarar Brynhilda. Ek sagda i firstu fyr, hvad egg giori veg a ath eiga Gunnar Kong: tho werd eg hanum alldrei unnandi, utan hellst fir thiat eina, ath han yrði thinn skadamádr. Hele Tillegget er lidet, passende.

de, at Brynhilde som Nø var saa stærk, at neppe nogen Mand kunde tvinge hende. Gunnar bad Sigurd at hjælpe sig. Denne gaaer i Gunnars Klæder til Brynhildes Seng, udfører snart sit Verinde, veksler Ringe med hende, og skifter igien Klæder med sin Svoger, saa ingen vidste, hvad der var skeet. Efter syv Dages Gjæstebud reiste alle Kongerne tilbage til deres Riger.

Sammenlignes disse Efterretninger om Sigurds og Gunnars Giftermaale med Volsungasaga Kap. 35, 36, sees strax, at alt det Underfulde er her udeladt. Sigurd behøvede ingen Trykledrik for at glemme Brynhilde, denne var ikke omringet af nogen brændende Ild, og det var ved en simpel Forflødning at Sigurd indtog Gunnars Plads. Derimod udhæves her Nøen Brynhildes Styrke mere end i Volsungasaga, uagtet hun ellers slet ikke her forestilles at have været frigerist, men ikkun en flog Prindsesse. Forandringen synes at vise, at den gamle Fortælling er bleven forvandsket, ved at forplantes gjennem Almuen, der fra sin grovere Synspunkt opfattede Sagnet om Banfelighederne med at trænge ind i Brynhildes Borg. Forhen havde Vilkinafaga slet ikke for

talt om, at Sigurd havde givet Brynhilde noget Egetskabsløfte; denne Omstændighed har ingen synderlig Indflydelse paa Begivenhedernes Gang, thi denne bestemtes ved Sigurds Besøg under Forfladningen, og det forsøger Fortællingens Usandsynlighed, at Sigurd just selv skulde ville reise hen til den Prindsesse, han havde narret. Men dette Træk, ligesom og, at Sigurd kiendte alle Veiene til Brynhildes Borg, var Levning af det ældre Sagn.

Sigurds og Gunnars Frierie fortælles heelt forskielligen i Niebelungenlied, men da de tydske Sagn om disse Begivenheder vare mangfoldige, kunne gierne disse Træk være hentede fra en anden tydsk Tradition, thi det passer bedst til den tydske Fortællings Aand. Norgen Segard viser til Tydskland, og Scenen paa Bryllupsnatten er den samme som i Niebelungenlied 10 Abenth., ifkun at den der er bleven udmalet lidt mere til Gunnars Fordeel, efterdi han selv er tilstede, i det Sigurd usynlig brydes med Brynhilde, og lader Gunnar træde til i det afgjørende Dieblif.

Herburts og Hildes Elskovshandel.

Kap. 209 — 218.

Grev Hertoge, der var gift med Thidreks Eys-
ter Isolde, havde trende Sønner, hvoraf Ein-
tram*), den yngste, der spottedes formedelt sin
Ukyndighed i at fegte, dræbte i Tvekamp sin æl-
den Broder Herthegn, og flygtede derpaa til Her-
tug Iron i Brandinaborg. Faderen blev saa for-
bittret over, at den ældste Son Herburt ei havde
hindret denne Ulykke, at han jog ham bort. Her-
burt flygtede til sin Morbroder, der modtog ham
vel, og sendte ham efter nogen Tids Forløb til
Kong Artus i Bertangaland at beile til hans Dø-
ter den skønne Hilde. Artus undrer sig over, at
Thidrek ikke kom selv, og fortæller Herburt, at
ingen Fremmed kunde faae Prindsessen at see, und-
tagen, naar hun gif i Kirke. Herburt giver sig
nu i Tieneste hos Kong Artus, og oppasser Prinde-
sessens Kirkegang. Det var vanskeligt at faae
hende at see, thi 24 Grever bare hendes Riortel,
12 Munke hendes Raabe, og 12 væbnede Jarler
hindrede enhver fra at tale med hende. Efter et
halvt Aars Forløb kommer Herburt at sidde hende

*) Codex A kalder ham Eristram.

nær, lader derpaa tvende Muus løbe imod hende,
 først en guldfarvet, siden en sølvfarvet, hun seer
 efter dem, og faaer derved Die paa ham. Hun
 sender sin Terne at spørge den Fremmede, hvo han
 var, og Herburt udbeder sig en Samtale i Kirke-
 døren, hvor han dog blot kan fortælle hende, at
 han havde et Verinde hos hende at røgte. Hilde
 udbeder sig af sin Fader denne Ridder til sin Tie-
 neste, og nu fortæller Herburt hende, hvo der havde
 sendt ham; men da Hilde bad ham om at tegne
 hende Kong Thidref's Billede paa Væggen, tegner
 Herburt et rædsomt Ansigt, og fortæller, at Thi-
 dref saae end frygteligere ud. Prindsessen bliver
 derover forskrækket, og siger hun hellere vilde ægte
 ham selv, end denne Thidref. Derpaa flygte de
 med hinanden. Herburt dræbte de Riddere, der
 satte efter ham, og kom til en Konge, hvor han
 blev meget agtet, og udførte Bedrifter, om hvilke
 meget var at fortælle.

Denne Fortælling har i Henseende til Prind-
 sessens Bortførelse Lighed med den om Walthar af
 Baskasteen. Saavel de handlende Personers Her-
 komst, som Tildragelsernes Skueplads og Begi-
 venhedernes Gang, der er den i de franske og tyd-

ffe romantiske Digtninger almindelige, viser, at den ikke er nordisk; men jeg har ikke kunnet finde til finde den dertil svarende fremmede Original. Slutningen viser, at der har været en meget længere Fortælling om Herburts Bedrifter, hvoraf her kun det meddeelttes, der stod i Forbindelse med Thidreks Historie. Dog kan denne Episode ikke bringes i Forening med det Foregaaende og Efterfølgende. Her kaldes Artus Konge i Bertangaland, før var det Isung. Vel hedder det Kap. 219, at Isung havde forjaget Kong Artus's Sønner, men da maatte Fortællingen antages at gaae tilbage i Tiden, og kunde dog ikke forenes med det Følgende. Thi her flygter Herburts Broder til Hertug Iron i Brandinaborg, førend endnu Herburt selv kom til Kong Artus, men efter Kap. 219 blev Iron først Jarl i Brandinaborg, efter at Isung havde fordrevet ham af Bertangaland efter Faderens Død.

Iron Jarls Historie.

Kap. 219 — 247.

Sagaskriveren henvender nu et Dieblit Læsernes Opmærksomhed paa Thidrek, ved at fortælle for

veligen Kap. 219, at han ægtede Gudilinda, en Datter af Kong Drufian fra Borgen Drefanfils, og at hendes Systre til samme Tid bleve gifte med Hafold og Thettleif Danske. Derpaa begynder en ny Fortælling, der kun staaer i fiern Forbindelse med det Foregaaende.

I et Land, der hedder Bertangaland, regierede en Kong Artus *), der havde tvende Sønner, Iron og Apollonius. Efter Faderens Død erobrede Kong Ifung hele Bertangaland og hans Sønner flygtede til Attila Konge i Susa (**), der kort tilforn havde erobret hele Hunaland. Attila satte Iron til Jarl over Brandinaborg, og Apollonius til Jarl over Tira i Nærheden af Rhin. Apollonius beilede til Herborg, en Datter af den mægtige Salomon, Konge i Frackland, som nægtede at ville give sin Datter til en Jarl; men denne forærede Prindsessen en Ring, der havde den Egenskab at vække Kierlighed, og nu skrev hun ham til, og aftalte at ville flygte med ham; det udførtes ogsaa lykkeligen, og de ankom til Tira, men som Apollonius var nær ved at blive forligt med Kong Salomon, døde Herborg, hvorover

*) Codex A har for Artus Artimanus.

**) Codex A har Konge af Svava.

Forliget gif tilbage; dog vilde Salomon, af Ven-
 skab for Attila, ikke hærje i Jarlernes Rige. Men
 han fik en anden Trette med Iron Jarl over Jag-
 rettighed i Valslyngeskoven, der laae mellem Jar-
 lens Land og Frackland, i det begge jagede i hin-
 andens Skove og ødelagde deres Dyr. Tilfældt
 vilde Kong Salomon hevne sig over, at Iron har-
 de sældet hans store Bøffer, drog med 500 Rit-
 dere til Ungerškoven i Jarlens eget Land, og fan-
 gede Iron, som mod sin Kones, den kloge Isolde
 Advarsel, var taget ud med sin Jæger Nordian
 og 12 Riddere for at jage. Iron blev kastet i
 Fængsel, Broderen Apollonius døde, da han vilde
 bekriige Kong Salomon; men Isolde reiste til ham
 og ved Unbefaling fra Attila, hendes Bønner og
 Løsepenge, lykkedes det hende, at befrie sin Mand.
 Noget Tid derefter døde den kloge Isolde, Iron
 Jarl følger Kong Attila til et Giesebud hos Kong
 Ermenrek i Rom. Paa Veien besøge de Ake Dr-
 lungatrust, Ermenreks Broder, i Borgen Fritila
 i Lombardiet, hvis Gemalinde Volfriana saaledes
 indtager Iron Jarl, at han forærede hende den
 Trylsering, hans Broder Apollonius havde eiet.
 Følgen blev, at de aftalte et Stevnemøde, hvilket
 Hertug Ake opdagede, og der dræbte Iron Jarl.
 Kong Thidrek fandt hans Lig, og jordede det. No-

gen Tid efter døde Hertug Ake, Thidref frier for sin Ven Bidga til den skionne Bolfriana, og Kong Ermenref samtykker paa de Bilkkaar, at Bidga gaaer i hans Tieneste.

Denne Fortælling træder kun forsaavidt i Forbindelse med Thidrefs Historie, som den tilfjendegiver, hvorledes Bidga den Stærke kom i Ermanrefs Tieneste. Dens Modsigelse med den foregående Fortælling er allerede antydet. At Historien om de tvende Jarler maae have udgiort Rømer af et særregt tydskt Digt, følger ikke blot af Fortællingens hele Aand, hvor Jagtlysten udgier et af de vigtigste Punkter, men det siges tilige S. 231, at Jarlens tolv bedste Hunde vare nævnte i tydske Sange. Et saadant Digt findes imidlertid ikke imellem de hidtil bekiendtgjorte Levninger af den tydske Middelalders Poesie.

Heltene i denne Fortælling skyldes formodentligen blot Romantiken deres Tilværelse, dog nævner Gottfried af Wommouth (Lib. 12 cap. 1) en Salomon som Konge over Britterne i Armorika, og hos Duchesne historia Francorum script. tom. 3 forekommer S. 215 en Salomon, Britternes Hertug, ved Aar 863. Ake Orlungatross,

der forhen er bleven nævnet i denne Saga Kap. 13 omtales ogsaa i Blomstervallasaga, men der siges intet videre om ham, uden hvor han boede, og hans Sønner vare Ake og Etgard.

De geographiske Bestemmelser ere heel vaelende; Valslyngestoven siges at stikke Brandenborg fra Krackland, og Ungarernes Skov regnes for at høre til den.

En af Prof. von der Hagen forfattet Oversættelse af denne Fortælling under Navn: die fluge Hausfrau und der wilde Jäger die älteste brandenburgische Saga, findes i hans Samlung für alte deutsche Literatur und Kunst 1 B. 1 St. S. 92-136.

Siffas Hevn.

Kap. 248 — 268.

Ermenrek var den mægtigste Konge i Europa som denfor Fjeldene (Alperne). Engang sendte han sin Raadgiver Siffa til Sarkasteen, at domme Kongerne imellem, og voldtog imedens Siffas Kone Odilia. Denne aabenbarede alt for Manden, og han svor Kongen blodig Hevn. Siffa lod nu hemmeligen Kongens tvende ældste Sønner, Fri-

drek og Reginbald, bringe af Dage, den yngste, Samson, bagtalte han saaledes for Ermenrek, at denne mishandlede Sønnen, saa han døde. Odilia beførte ligeledes Ermenreks Brødreborn, den afdøde Hertug Akes Søner Edgard og Ake, saa at Ermenrek omringer deres Borg, og efter at have indtaget den, lader dem hænge. Endnu vilde Siffa vække Ermenrek til at bekrige sin Frende Thidrek, han bevægede ham derfor til at fordre Stat af Numlungaland som sit Fædrenerige, og da Thidrek negtede den, samlede Ermenrek 5000 Riddere og utallige Krigsfolk, for at overfalde Bern. Vidga advarede Kong Thidrek om Faren, som, da han kun havde 800 Riddere, fandt det raadelligst at undflye, men hærjede dog først til Siengiæld i Ermenreks Rige. Heimer, der var gaaet i denne Konges Tjeneste, forlod den, og efter at have slaaet Siffa, afbrændte 500 Byer og levede i Skoven. Thidrek red nord over Siældene til Borgen Bakalar ved Rhinen, hvor Markgreve Rodingeir boede, der tilligemed sin Kone Godelinde modtog ham vel. Thidrek og Markgreven rede samment til Suson, hvor de bleve paa det bedste modtagne af Kong Attila.

Fortællingen om Siffas kunstlede Heon er sig selv saa usandsynlig, at den allerede af indvoerets Grunde neppe kunde være sand. Ifølge Historien maae desuden Ermenrek have levet et heelt Aarhundrede før Theodorichs Dage.

Alligevel haves Brudstykker af meget gamle digteriske Sagn, som i forskiellige fra hinanden langt bortliggende Lande antyde enkelte Træk af disse Begivenheder. Den gamle tyske Sang *) om Hildebrand, som vi siden skulle omtale, viser, at man i det ottende Aarhundrede har i Tydskland besunget Thidreks Flugt til Hunnerne, som dog ikke tilskrives Ermanrek, men ved en anden historisk Feiltagelse Odoacer. Jornandes fortælte i det siette Aarhundrede, at Ermanrek blev farligent saaret af tvende Brødre Carus og Ammius, til Heon for den Mishandling, deres Syster Sonilde havde lidt (de rebus geticis cap. 24). I det niende Aarhundrede sang flere nordiske Skalde om, hvoreledes den mægtige Kong Jormunreks onde Raadgiver Bife **) fik ved sine onde Raad baade Kongens

*) Die beiden ältesten deutschen Gedichte aus dem achten Jahrhundert durch die Brüder Grimm. Cassel 1812 i 4.

**) Muligt at Udtrykket "Sibchen Weise" der forekommer hos Reinmar i Manessens Samling 2

Søn og hans Gemalinde Svanhilde bragte af Dage, hvilket siden hevnedes paa Kongen af Svanhildes Brødre Saurle og Hamder, de samme Helte, der bleve almindeligen besungne i italienske Folkesange i det tolvte Aarhundrede. I det trettende Aarhundrede vidste Saxo at fortælle meget om den Grusomhed, Bikko forledte Kong Jarmerik til at begaae mod sin Søn og sin Dronning Svavilde, hvilket dennes Brødre søgte at hevne; og de Afvi-gelser fra den islandske Saga, der findes i hans Fortælling, viser, at ogsaa i Danmark vare disse Sagn paa en eiendommelig Maade fortalte *).

I Bilkinasagas Fremstilling er Ermanreks Lettroenhed og Grusomhed og Siffas eller Bikes

D. S. 130, 147 er et Minde om Sibichs Undskab (Grimm der beiden ältesten deutschen Gedichte S. 72), dog kunde vel dette Udtryk udledes af, at Tæven paa adskillige tyske Mundarter hedder Sib, Zupp, Zippe, Tiffe. Dette er i det mindste Oprindelsen til lignende Talemaader i de nordiske Sprog: Bikke, isl. Bikkia er et gammelt Navn paa en Tæve, det Engelske bitch, hvoraf Talemaaden i det norske Almuesprog Bikkeveir = Hundeveir og en Fiase-Bikke en Dretuder.

*) Alle de hidhørende Steder ere ovenfor blevene anførte i Anmærkningerne til Volsungasaga Kap. 48-51.

Ondskab hentede fra de gamle Sagn. Sonildas
 eller Odillas Mishandling bliver ogsaa her Narfa-
 gen til de paafølgende Ulykker; men i det hun ikke
 fremstilles som Ermanrets men Vikes Gemalinde,
 rives hun ud af Forbindelse med Giufungernes Det,
 og da alt i denne Fortælling skulde dreie sig om
 Thidrek, med hvis Skiebne man havde bragt Er-
 manret i Forbindelse; maatte ogsaa Thidreks For-
 jagelse blive en Følge af Siffas vedvarende Heber-
 lyst. Dette bevirkede atter, at man ikke kunde
 indføre Saurle og Hamder paa de gamle Sanges
 Viis; vi skulle dog siden see, at de ikke ganske blive
 forbigaaede. Den trykte Vilkinasaga taler ikke
 mere om Heimer, og lader ham altsaa være den
 første af de bernske Helte, der forlader Skueplad-
 sen, ligesom han var den første næst Hildebrand,
 der indførtes paa den. Af Haandskrifter vil ne-
 denfor mere blive anført om Heimers følgende
 Skiebne.

I det tydske Digt om Alpharts Død nævnes
 Wittich og Heimer i Ermanrets Tjeneste. I der
 Klage Lin. 2180 siger Thidrek, at han fandt Bi-
 stand hos Rüdiger da han maatte, flygtende fra sit
 Land, søge Hielp hos Egel, men hvad han foier
 til, at Egel var dengang hans Fiende, viser et
 fra denne Saga afvigende Sagn.

Ukes Børn, Uke og Etgard, nævnes og i Blomstervalla-faga, men hvad der fortælles om dem, er aldeles forskjelligt.

Mere overensstemmende med Wilkinafaga er derimod, hvad der læses i det profaiske Tillæg til Heldenbuch S. 168, 16, hvor der berettes, at Siffa, for at hevne den Forhaanelse, Keiser Ermentricht havde tilføiet ham, raadede denne til at lade sine Brodersønner de unge Harlunger (Orlunges Børn) hænge. Den tro Eckart, til hvis Varetagt de vare overdragne, klagede til deres anden Farbroder, Diderich af Bern, som tilligemed Eckart faldt ind i Keiserens Land, og vandt et Slag, hvor Keiseren og Sibich til Fods undslap. Siden fangede Keiseren 8 af Bernerens Helte, og denne to af Keiserens Sønner. Berneren vilde udbyrle Fangerne, men Keiseren forlangte ikke blot sine Sønner men Bernerens hele Land for de fangne Helte, og Didrich gav alt for deres Frigivelse. Endnu et andet Sagn om samme Tildragelser, nævnes paa anførte Sted kort ovenfor, at nemlig den tro Eckart skulde have dræbt Ermentricht til Straf for Harlungernes Mord. Disse Fortællinger bære Præg af en senere Bearbejdelse, hvorved endnu flere forskjellige Folkesagn, som det om den tro

Eckart, ere indlemmede i den samme Sagnfreds, men de vise tillige, hvor meget dette Emne har sysselsat de tydske Fortællere, omendskiønt vi intet Digt derom have tilbage.

Attilas Krige med Kongerne Osantrix og Baldimar.

Kap. 269 — 292.

Attila beklagede sig for Thidrek over den Skade, der var bleven Hunaland tilføiet af Osantrix, Bifkinamændenes Konge. Thidrek raadede ham til at hevne dette, og i et stort Slag, hvor Thidrek og hans Frende Ulfrad især udmærkede sig, faldt Osantrix. Hans Broder Baldimar, Holmgaards Konge, rustede sig snart til at hevne hans Fald. Da det kom til Slag mellem Russer og Hunner, gjorde Thidrek Baldimars Søn, der og hed Thidrek, til sin Fange; men Attila flygtede, og Thidrek maatte, efter ene med sine Mænd en Tid lang at have uds holdt Russernes Angreb, tage sin Tilflugt til en Borg, hvor Baldimar besejrede ham. Da Thidreks Skare var bleven bragt til den Yderlighed, at maatte fortære alle Hestene i Borgen, sneg Ul-

frad sig igiennem den fiendtlige Leir til Markgreve Rodingeir, for at lade ham vide Thidref's Rod. Rodingeir opfordrede Attila til at samle en stor Hær, og Thidref blev befriet. Den fangne Thidref Baldimarsen blev uagtet sine Saar kasted i et haardt Fængsel. Dronning Erka, der var ham beslægtet, ynkedes over ham, og tog ham, en Gang Attila var bortreist, imod dennes Advarsel, ud af Fangetaarnet, for at læge hans Saar. Reppe var han bleven helbredet, og havde faaet sine Vaaben, førend han trods Erkas Bønner, der med sit Liv havde maattet være Borgen for at han ei skulde undfly, reed hurtigen bort. Erka tog sin Tilflugt til Kong Thidref, der og laae af sine Saar, og havde nydt langt flattere Pleie end sin Navner; men han staaer alligevel op efter Erkas Pøn, rider saaret som han var efter Thidref Baldimarsen, og dræbte ham. Imedens dette skete, havde Attila gjort et Tog til Rusland, og var bleven slagen. Den gamle Hildebrand, der anførte Thidref's Kiddere, var bleven stødt fra Hesten ved en Greve fra Grækenland, Kong Baldimars Broder, og blev med Møie reddet af Rodingeir. Dette blev hevet, da Kong Thidref var bleven helbredet af sine Saar; i et stort Slag fældede Thidref selv

Kong Baldimar. Attila erobrede Borgen Paltessio, og nødte Baldimars Broder Iron til at give sig til Fange, hvorpaa denne blev af Attila sat til at regiere over Rusland, imod at han skulde yde Skat og Bistand, naar den blev krævet.

Da Kong Osantrix allerede engang før var bleven ihjelslaaet af Bildifer Kap. 123, er dette et nyt Bevis for, at Sagaen er sammensat af forskellige stundom fra hinanden afvigende Brudstykker. Thidref's Tog mod Baldemar, Holmgaards Konge, omtale de hidtil bekiendte tydske Sange ligesaa lidt som Attilas øvrige Krige i Osten, men ligesom vi forhen have anført Beviser af den mindre svenske Rimkrønike, paa at disse Krige ere blevene af flere bragte i Forbindelse med Diderik af Berns Hændelser, synes og dette Tog af Thidref at være bleven antydet i Fortalen til den større svenske Rimkrønike, hvor det hedder:

Goda tiagna finder man thar (i Sverrig)
 Ridderkap of helaba goda,
 The Didrik af Bernen wal bestoda.

Thi neppe har Thidref efter noget Sagn havt andet at skaffe med svenske Krigere, end for saavidt

Overrig mentes at høre til Vilkinaland, og saaledes at have Deel i de der førte Krige.

Kap. 276 fortæller Hildebrand, at han en kort Tid esrer Ankomsten til Hunaland var 100 Aar gammel, Thidrek maatte efter denne Regning være 77 Aar (See Kap. 15) hvilken høie Alder gior det, der fortælles om deres Heltegierninger, end mere fabelagtigt, Cod A eller Arnæmagn N. 178 i Fol. lader Hildebrand kun tillægge sig en Alder af 70 Aar.

Thidreks Tog mod Ermenrik.

Kap. 293—318.

Da Kong Thidrek af Bern flygtede for sin Farbroder Ermenrik, kom han til Kong Attila i Sufat, tilligemed sin toaarige Broder Thetter. Han opholdt sig der 20 Aar, og Thetter opfødtes der med Attilas egne Børn, Erp og Ortvin. En Dag gaaer Thidrek til Dronningens Hal og beder hende om Hielp, til at vinde sit fædrene Rige. Erka lover ham sine Sønner med 1000 Riddere, og anbrager desuden hans Sag for Kongen, der giver ham Markgreve Rodingeir med 2000 Riddere; i

alt udgjorde Hæren 10000 Riddere, foruden en stor Mængde andre Krigsfolk. Thidrek sendte derpaa Gesandtere til Ermenrik, for at opfordre ham til at møde ved Grønsport. Denne blev glad over, at være bleven advaret, og samlede sin hele Hær; 6000 Riddere anførte Siffa, 5000 Hertug Reinald og 6000 Hertug Vidga. Da begge Hærene havde slaget Leir over for hinanden, red Hildebrand om Natten ud at speide, og mødte sin Ven Reinald, begge fortalte hinanden, hvorlunde de vare leirede. Siffa, der havde faaet Nys om, at Hildebrand var nær ved hans Leir, vilde have ladet ham gribe, men Reinald forhindrede det. Dagen efter holdtes et stort Slag. Begge Hærene vare delte i trende Hobe. Thidrek selv kæmpede mod Siffa, i den Fegning dræbte Valter af Vaskastein og Wildifer hinanden, og Siffa tog Flugten efter et stort Nederlag. Vidga dræbte imedens Hertug Raudung, Attilas tvende Sønner og Thetter, skiont den sidste imod sin Villie, men dog maatte han gribe til Flugten efter at den øvrige Deel af Hæren var slaget. Da Thidrek kom tilbage fra at forfølge Fienden, og hørte, hvad Vidga havde gjort, red han efter ham, og da Vidga ei vilde slaaes med ham, dræbte han ham med sit Spyd i Flugten; Spydet sees endnu i Naen den Dag i

Dag *) Thidrek havde seiret, men med saa stort et Tab for Attilas Hær, at han ei turde sætte den mere i Bøve. Han drog tilbage, og Rodingeir maatte berette Attila og Erka, hvad Ulykker der vare hendede. Begge toge dog venkabeligen mod Thidrek, men Erka blev syg af Kummer; hun gav Thidrek sin Frænke Herad til Kone, tilligemed femten Mark Guld. Hildebrand gav hun en Guld- ring, og Attila advarede hun mod at tage sig en Kone af Niflungalandet eller Aldrians Slægt. Derpaa døde Erka, hver Mand og hvert Barn i hele Hunaland og mange andre Steder fældede Taarer over hende.

Thidreks Broder kaldes Diether i Digtet om Siegenot St. 19 (von der Hagens Heldenbuch I Th.) men det passer kun lidet til det foregaaende, at han ved Ankomsten til Hunaland kun var to Aar gammel, da alt det, der fortælles i Sagaen at have tildraget sig siden Thidreks Faders Død (Kap. 107), ikke kunde være skeet paa tvende Aar, og desuden Thidrek i dette Tilfælde vilde, ifølge Hildebrands Uttring Kap. 276, have været over 70 Aar da Faderen døde. Sagaskriveren blev nødt til at

*) Codex A har: Spydet stod der længe efter.

giøre Thetther saa lille ved Ankomsten til Hunarland, fordi han vilde fremstille ham ved Toget mod Ermenrek 20 Aar derefter som et ganske ungt Menneske.

Ravnene paa Erkas tvende Børn vise en underlig Blanding af forskiellige Sagn. Ortvín er uden Tvívl den samme som Ortlieb i Niebelungen Lied, der var Grimhildes Søn med Attila, og som her i det følgende kaldes Aldrian. Erp er just Navnet paa en af de Sønner, Gudrunne efter det nordiske Sagn fødte i sit tredje Ægteskab med Jonakur. At de trende Fostbrødre, Erp, Ortvín og Thether drage ud for at stride imod Ermanrek, og falde i det vundne Slag; synes en dunkel Erin- dring af Saurles og Hamders Tog mod Formur- rek, som de eddiske Qvad besang, og hvis Minde vi have seet, var saa almindeligen udbredt. I denne Fremstilling er hvert Spor af det Mytiske forsvunden, alt er udført efter Riddertidens Sæ- der; men det er uden Tvívl med Hensyn til de gamle Sange om Saurle og Hamder, at der føies til Kap. 298, at det hed i de gamle Sange, at ingen- sinde trende Kongesønner havde prægtigere Vaaben end disse.

Hunnernes Tog mod Ermanrek er det meest historiske Træk i hele Vilkinafaga, thi dette berettes og af Jornandes Kap. 24.

Et vidtløftigt tydsk Digt over det her beskrevne Feldtslag, die Schlacht vor Raben (Ravenna) er endnu utrykt (Litter. Grundris der deutschen Poesie S. 74—76), det profaiske Tillæg til Heldenbuch fortæller, at Wittich ihjelslog Ezels Gemalindes, Dronning Herriches tvende Sønner, i Slaget ved Rafen.

Riebelungen Lied antyder Aent 27 B. 6803 at Vidga dræbte Hertug Rudung. Nogle Lærde have ment, at den romantiske Helt Wittich var den Vitiges, Ostgothernes sidste Konge, hvem Belisar fangede Aar 539; men disse have dog intet andet tilfælles end Navnet, og at de begge kunne kaldes gothiske Krigere. Snarere kunde man anvende paa Wittich, hvad Jornandes de rebus geticis cap. 34 anfører af Prisci Reise til Attila: *venimus in locum illum, ubi dudum Vidicula*) Gothorum fortissimus Sarmatum Dolo occubuit.*

*) At denne Vidicula var en gothisk Fabelhelt sees af Jornandes Kap. 5. *Cantu majorum facta modulationibus citharisqve canebant Ethespamare Hanalæ Fridigerni Vidiculæ et aliorum o. s. v.*

Man kunde i dette Sted finde Aarsagen til at Saga-
 skriveren sagde saa bestemt, at der var et Mindes-
 mærke paa Stedet, hvor Wittich faldt. Nordisk
 Folkesagn lade ham efter mange Seierbindinge
 vende tilbage til den danske Kong Sivard i Skaane
 opkalde der et Herred efter sin Kaders Navn, og
 begraves ved Sisebæk. *) Et andet Sagn sætter
 Vidriks Grav ved Grosby i Bahuslehn (Odmar
 over Bahuslehn S. 175.) Ved Birkeby i Ro-
 skildeamt i Sielland findes tvende store Gravhøie,
 hvoraf den ene kaldes Vidrik Verlofs, eller Vidre-
 dys, den anden Langbeen Nises; og paa flere Ste-
 der i Danmark have lignende Traditioner. Disse
 Sagn tilkiendegive imidlertid intet andet, end at
 der paa disse Steder have været de saa kaldte Kæm-
 pegrave, hvilke Almuen tillagte Langbeens be-
 rømte Overvinder, som man troede at være født i
 disse Egne. Sagaen skrider nu imod Enden; thi
 de berømte Helte begynde at døe. Vidga var den
 anden Helt, der kom til Thidrek efter Heimers,
 hans Død fortælles derfor næst efter dennes Aftræ-
 delse fra Skuepladsen. Erkas Advarsel til Attila
 mod Giftermaal i Risslungalandet knytter den fol-

*) Chytræi monumenta præcipua in Scania, Hal-
 landia, Blechingia Ærevet 1598, findes i Bringes
 monumenta Scanensia S. 301.

gende Deel af Fortællingen uadskilleligt til den for-
rejsende.

Sigurd Svends Endeligt.

Kap. 319 — 324.

Sigurd Svend levede i Gammien med sine Svogre paa Borgen Verniza i Ristungaland, da det ene gang hendte sig, at hans Gemalinde Grimhilde blev irettesat af Dronning Brynhilde, fordi hun ei reiste sig op ved hendes Ankomst. I Tretten, som derover opstod, lod Grimhilde hende høre, hvad der Brudenatten var skeet, og viste hende den Ring, Sigurd havde draget af hendes Finger. Brynhilde opfordrede Gunnar til at hevne hendes Ære paa Sigurd, der havde brudt sit Løfte. Gunnar gior Aftale med sine Brødre Haugne og Gernoz. En Dag lade de Lokken giøre Maden meget salt, gaae derefter ud paa Jagt, og da de alle, meget tørstige, lagde sig ned for at drikke, reiser Høgne sig, og giennemstinger Sigurd paa det Sted af Ryggen, hvor han allene kunde saares. Til Grimhilde fortalte de, at et Bildsvin havde dræbt ham. Da hans Drab spurgtes, sagde alle, at der var ei saadan en Kriger i Verden, ei heller vilde nogen

saadan fødes baade med Hensyn til Styrke og Mod
 Færdigheder og Gavnildhed, og at hans Navn
 aldrig skulde tabe sig i Tydskernes og Nordboernes
 Tungemaal *).

At denne Beretning om Sigurds Død, som
 i det Væsentligste stemmer med Volsungasaga Kap.
 37-40 er taget af tydske Sagn, kan ikke allene
 sluttes af, at Gudrune kaldes Grimhilde, Gut-
 torm Gernos, at Hagne ikke Guttorm dræber Si-
 gurd, samt at der tilsidst anføres, hvorlunde Si-
 gurds Minde lever i Tydskland; men det siges og
 udtrykkeligen i den prosaiske Efterskrift til den ed-
 diske Sang Brynhildqv. 2, at tydske Mænd sagde,
 at Sigurd dræbtes i Skoven. Denne Forandring
 var en nødvendig Følge af, at de tydske Sagn til-
 lagde Sigurd en Hud, der ikkun paa Ryggen kunde
 faaes, hvorudover man ei vel kunde lade ham
 blive dræbt sovende i sin Seng. Desuden er An-
 ledningen til Dronningernes Trette, der i Volsun-
 gasaga Kap. 37 forestilles at være skeet ved deres
 Baden i Rhinen, her bleven fremstilt mere efter
 senere Tiders Sæder, ligesom og det Poetiske i Ud-
 viklingen af Brynhildes indvortes Kamp, og hen-

*) Codex A fører til: Kort efter døde Brynhilde.

des Samtale med Sigurd (Volsungasaga Kap. 38) her ganske er forbigaaet, tilligemed alt det Oldtidsagtige ved Sigurds Jordefærd. Et andet vist nok endnu senere tydskt Sagn om Sigurds Død antydes i det profaiske Tillæg til Heldenbuch S. 187, hvor det hedder, at Berneren dræbte i Rosenhaven den hornede Kong Sigfried, hvis Dronning Krimhilde siden søgte at hevne sig paa ham og alle Volsingerne.

Den her tilføiede Lovtale over Sigurd viser, at Sagaskriveren selv erkjendte, at uagtet Sigurd i denne Fortælling kun spillede en underordnet Rolle, var han dog berømtere, end selve Historiens Helt, Kong Thidrek.

Fasolds og Thetleif Danstes Død.

Kap. 325 — 331.

Kong Hertnid i Vilkinaland, en Søn af Osantrix (see Kap. 270) var gift med den troldkynndige Osacia, Datter af Runa, Konge i Østerrige. Han vilde hevne sin Faders Død paa Attila og Thidrek, samt paa Isung, der havde været i Ledtog med dem; hærjer derfor i Bertangaland, og drager tilbage med stort Bytte. Kong Isung vil

gtengielde ham dette, samler en stor Hær, og ryk-
 ker ind i Vilkinaland, ledsaget af alle sine Sø-
 ner, Thetleif Danske og Fasold den Stolte. Men
 Dronning Ostacia begyndte paa sine Kunster, da
 vi kalde at seida, saaledes som Hærekvinderne, vi
 kalde Vøler, gjorde i gamle Dage. Hun hævde
 til sig allehaande Dyr, Løver, Bjørne og flyvende
 Drager, og afrettede dem efter sin Villie. Der
 fortælles i tydske Qvæder, at denne Hær var lig
 Ganden selv, og Dronningen var med som flyvende
 Drage. Da Hæren mødtes, segnede i Førstningen
 Vilkinamændene, som Kornet der afmeies, men
 derpaa kom Ostacias Hær. Isung og hans Sø-
 ner kæmpede mandeligen imod dem, og nedlagde de
 fleste af Uhyrerne, men tilsidst omkom de alle af
 mange og store Saar. Fasold blev dræbt af Hert-
 nid, Thetleif af en Drage, og ikke en Mand und-
 kom af den hele Bertangahær. Dronning Ostacia
 døde tre Dage efter. Kong Hertnid regierede over
 Vilkinaland endnu i mange Aar, og udførte store
 Bedrifter, der er en stor Saga om ham, som
 han her ikke videre bliver nævnet.

Denne Fortælling staaer blot for saavidt
 Forbindelse med det Hele, at deraf erfares, hvor

ledes atter tvende af de bernske Helte omkom, som efter Vidga vare blevne Thidreks Mænd. At Kong Isung skulde have været med at dræbe Osatrix, strider imod det foregaaende, hvor der slet ikke meldes noget om Isungs Deeltagelse i disse Krige. Fortællingen indeholder vel kun saadanne Træk, der forekomme i flere baade ældre og nyere islandske Fortællinger om Helte, der kæmpede mod fremfegede Uhyrer, f. Ex. Rolfs Saga Kap. 48, og Eroldqvinder der døde af den Kamp, de i en forvandlet Skikkelse havde bestaaet (Frithiofs Saga Kap. 6 S. 21, Landnamabog S. 338). Men disse Træk ere ikke særegne for Norden, de findes i mangfoldige fremmede ogsaa i østerlandske Romancer, og Citationen viser, at det er hentet fra tydske Sange, af hvilke uden Tvivl ogsaa Digterbilledet om Vilkinamændenes Nederlag er bleven laant.

Den samme tydske Fortælling har Forfatteren til den mindre svenske Rimkrønike kiendt, naar han skriver saaledes om Harnit Harnitsen:

Efter min Broder erffde jagh Gothaland,
 Och wan Brittannien medh min Hand,
 Och drap Isung Kung och hans Soner två
 *) The starkasta Kampar man viste taa,

*) En af de danske Kæmpeviser (nye Udg. i D. S. 23 Grimms Heldenlieder S. 58) forbinder

Fasholt och Detleff mebh samma Kampa
 Och mange flere af Konning Diberiks Kampa
 Och fik the Saar af there Hand,
 At jact doo i Gothaland.

Attilas Giftermaal med Grimhilde, Ni-
 lungernes Reise til Hunaland.

Kap. 332 — 343.

Da Kong Attila spurgte, at den fagre og klogtig
 Grimhilde var bleven Enke, sendte han sin Frende
 Osd til Niflungaland at beile til hendes Haand.
 Man antog hans Tilbud, og Attila begav sig selv
 til Borgen Vermizu (Worms) med Kong Ethred
 og fem hundrede Riddere; han vendte tilbage med
 meget Guld og med Grimhilde, som endnn hver
 Dag begræd sin fiære Sigurd.

En Nat sagde hun til Attila, at det nu var
 7 Aar siden, hun havde seet sine Brødre, hun an-
 skede derfor, at han indbød dem; de havde des-

ogsaa noget Kogleri med Ifungs eller Ifolde
 Død, men paa en anden Maade, da det der er
 hans Moder, der bruger Hexekunster, for at hev-
 ne hans Død, og tilsidst omstaber sig til en Dra-
 ge, hvorved hun omkommer.

den ikke givet hende det mindste af alt det Guld, Sigurd havde eiet. Da Attila var meget pengebegierlig, og ret vel vidste at Sigurd havde faaet saa meget Guld, baade ved at dræbe den store Drage, ved Krig og efter sin Fader; samtykkede han i at Grimhilde sendte tvende Bud til Niflungaland med Kongens Brev og Indsegl, at indbyde hendes Brødre og deres Venner til Susa, efterdi Kong Attila var bleven saa gammel, at han ei kunde styre sit Rige. Uagtet Hognes Advarsel tog Gunnar mod Tilbudet. Det var for silde, at Moderen Oda fortalte en varslende Drøm, hvorlunde alle Fuglene i Hunaland vare døde, endog den yngste Broder Gisleher vilde ei lade sig afholde fra at følge de andre.

Ti hundrede raske Krigere droge fra Niflungaland med hvide Brynier og hvasse Sværde; da de kom til et bredt Vand, hvor Rhin og Donau flyde sammen, maatte de vente efter et Skib. Hogne holdt Vagt om Natten, traf først nogle Havfruer, hvem han tvang til at spaae, ved at borttage deres Klæder; da de spaaede ilde, dræbte han dem; siden fandt han en Færgemand, hvem han ved en Guldring loffede til at sætte sig over til Jarl Elfungs Land, men efterat han var kommen i Ski-

bet, tvang han Færgemanden til at roe hen til Niflungernes Leir for at sætte dem over. Da Roepinden snaf ved et heftigt Naretag, blev Hogn saa forbittret, at han slog Færgemanden ihjel. Der paa kom hele Hæren over, og mødte en vis Eckvarth, der var Markgreve Rodingeirs Mand. Denne førte dem til Vakalar, hvor Rodingeir og hans Gemalinde Godelinde modtog dem paa de Bedste. Rodingeirs Datter blev trolovet med Giskher, Hogne erholdt Hertug Maudungs Skjold, og alle de Andre skionne Gaver.

Sammenligne vi denne Deel af Fortællingen med Volsungasaga Kap. 41-42, finde vi megen Forforskjellighed i Beretningen om de samme Begivenheder. Vilkinasaga kjender intet til Grimhildes eller Gudrunes Flugt fra sine Frender, hun foreslilles her at have tilbragt hele Tiden rolig i Worms. I Volsungasaga, er det ikke Kong Atle, der kommer selv at hente hende, men hun reiser til ham. Der er det Atles Gierrighed, som imod Gudrunes Villie lokker Niflungerne til Hunaland, her forbindes Grimhildes Hevnelyst med Atles Gierrighed; men man kan dog ikke ret skionne af Grimhildes Tiltale til Atle, hvad det er hun har i Sinde.

Offendtlig at det i Volsungasaga er Gunnars og Hognes Dronninger, som have de varslende Dromme, tillægges disse her Moderen, som har faaet Navnet Oda.

De faae Krigere der i Volsungasaga drog til Hunaland, ere her blevne til 1000 Riddere. De stærke Tug med Narene, Heltene gjøre, hvorved Skibet tager Skade, ere i Vilkinasaga blevne til en Samtale med en Færgemand, og alle de andre Omstændigheder ved Reisen ere ukjendte i den ældre nordiske Fortælling. At de ere fra tydske Sagn bliver upaatviveligt ved Sammenligning med Niebelungen Lied, hvor Hagens og Eckwarths Møde, Høfvernes Spaadom, Scenen med Færgemanden og Opholdet hos Markgreve Rudiger af Pechlaren skildres, vel med nogle Afvigelser og mange Tillæg, men dog i det Hele overensstemmende, ligesom og Moderen hedder Ute og Chrimhildes Høvelst der fremstilles som Marsagen til den hele følgende Tragoedie. At Rhinen siges at løbe sammen med Donau maae imidlertid komme fra den islandske Bearbejder, der overhoved ikke tager det saa vidt med sine geographiske Angivelser, og formodentligen derved vilde tilkiendegive Strømmens Bredder, den maatte være anseelig, naar en Islænder

skulde finde den at være en rimelig Hindring for
Rytternes Overfart.

Riflungernes sidste Kamp.

Kap. 344 — 367.

Da Riflungerne kom til Susa, bleve de høflig
gen modtagne baade af Attila og Grimhilde, men
denne begyndte dog strax, ved at see Brødrene, at
begræde Sigurd, og at spørge Høgne, om han nu
havde bragt hende Riflungeskatten. Han svarede,
at han havde bragt sine gode Vaaben med sig. Led-
sagede af Thidrek, der var Høgne's Ven, ginge
Riflungerne til Kongens Hal, hvor de bleve koster-
ligen beæretede. Næste Morgen blev Høgne af
Thidrek advaret mod Grimhilde. Riflungerne droge
ud af Borgen at more sig. Attila saae deres stad-
selige Færd, og beundrede især Høgne, som red
ved Folthers Side, han var bleven slagen til Rid-
der af Attila og Erka. Forgieves søgte Grimhilde
at egge Thidrek og Hertug Blodlin til at anfælde
Riflungerne, ogsaa Attila afviste hendes Opfor-
dring med at han ei vilde frænke Gjæsteretten. Det
lykkedes hende heller ei at lokke Riflungerne til at

egge deres Vaaben, dog fik hun dem til at lægge
 sig Skjolde og Glavind i en Hauge, da de skulde
 stræbes. Disse Vaaben skulde deres Svende be-
 vare, men Dronningen opmuntrede Hertug Trung
 at ombringe alle Svendene. Derpaa løb Grim-
 ves Søn Aldrian efter hendes Tilskyndelse hen
 hogne og slog ham med knyttet Næve i sin Pande.
 Aldrian trak sit Sværd og afhug baade Drengens
 hans Opfostrers Hoved. Attila kaldte nu sine
 Hænder til Kamp, Nislungerne vilde løbe ud af Ha-
 ven, men vaade Huder vare udbredte, saa de ei
 kunde fæste Fod, og Trung stod uden for med en
 væbnet Skare.

Nislungerne gik ind igien i Haugen, og dræbte
 mange Hunner, som vare derinde; fra den segete
 med Hunnerne den hele Dag, hvorfor Stedet
 hedte Holmgaard, endnu den Dag i Dag hedder
 Nislungernes Holmgaard. Da Nislungerne
 befandt, at Fiendernes Antal voksede, vilde de hel-
 lere i Haandgemænge med dem, at de bedre kunde
 bevare deres Huggevaaben, de brøde ud af Haven,
 men bleve drevne tilbage af Overmagt. Kong Gun-
 nar blev fangen og kastet i Ormetaarnet, som endnu
 ligger midt i Susa, hvor han døde. Da Nislun-
 gerne hørte dette, gjorde de et rasende Udfald, og
 lodte Hunnerne til at fly ved Nattens Udbrud; den

Gang havde de mistet 300 Mand og 700 va
 tilbage. Næste Morgen angrebes de af Hertu
 Blodlin, og af Trung, Overste for de hunniske Ri
 dere. Blodlin blev dræbt af Gernos. Trung hu
 et stort Stykke af Hognes Laar, men fældedes
 denne med et Spyd, der gik ind i Steenvæggen
 som endnu den Dag i Dag kaldes Trungs Væg.
 For at hevne Blodlin, gik Markgreve Rodinger
 i Kampen mod sine forrige Giestvenner, aurretted
 et Nederlag iblandt dem, men faldt selv for de
 Sværd, som han tilligemed sin Datters Haand
 havde givet den unge Gisther. Thidref harmedes
 over Margrevens Død, og væbnede sig for at hevne
 den; de tykke Dvæder fortalte hvor frygtelig han
 var i sin Rustning. Folkher og Hogne havde ime
 dens aurretet Blodbad i Attilas Hal, men nu
 maatte Hogne af Troia vige, og snart bleve kun
 fire vaabensføre tilbage, Thidref og Hogne, Hilde
 brand og Gisther. Hogne raabte om Fred for Gist
 her, men denne vilde ei modtage den, og dræbtes
 af Hildebrand, imedens Hogne blev afmægtig for
 medelst Ilden, der foer af Thidrefs Mund. Grim
 hilde kom nu i Hallen, og mishandlede sine Brø
 dres Lig, hvorover Thidref blev saa forbitret, at
 han med Attilas Samtykke dræbte hende. Hogne
 levede endnu nogle Dage, et Fruentimmer blev

frugtformelig ved ham, han bad hende at falde
 Barnet, hvis det blev en Søn, Aldrian, og give
 ham Nøglen til Sigisfrods Kielder, hvori de hvide
 Nislungers Skat laae bevaret. I Striden vare
 faldne 1000 Nislunger, fire tusinde Hunner og
 Numlunger. Tydske Mænd sige, at ingen Kamp
 har været saa berømt i gamle Sange. Efter Kam-
 pen fandtes ikke mere saa udvalgt Mandskab i At-
 tilas Dage, som forhen.

I denne Afdeling afviger Vilkinafaga endnu
 mere end i det foregaaende fra den nordiske Fortæl-
 ling, og slutter sig nære til de tydske Sagn.

Da i Volsungasaga det Hele forestilles at være
 Attilas Anslag, som han ganske imod Gudrunes
 Villie udfører, saasnart Nislungerne vare komne til
 hans Borg, og desuden denne Saga slet intet tien-
 der hverken til Markgreven Rodingeir eller til
 Kong Thidrek; maatte den hele Forestilling af Stri-
 den der blive simplere. Den her forekommende
 Udmaling af Kampen er derfor laant af tydske Sagn
 hvilke og flere Gange paaberaabes. Ikkun Gun-
 nars Død i Ormetaarnet og Hognes Slægtskab
 med ham ere de eneste Træk, som af de nordiske
 Sagn ere optagne i denne Fremstilling. Udentvivel-

vare Sagnene om Gunnars Død alt for bekiendte til at denne Omstændighed kunde forandres. For Resten ere de tydske Sagn saaledes bleve fulgte at Sagaskriveren endog kommer i Modsigelse med sig selv. Ikke blot at Folkher her forekommer, der i Niebelungen Lied berømte Spillemand, uagter han i det foregaaende slet ikke er bleven nævnet, men Hogne siges her at være bleven slaget til Riddere af Attila, og kaldes Hagen af Troia, hvilket Lidet passer paa Hogne Gunnars Broder, men derimod meget vel paa Hogne von Troneg i Niebelungen Lied.

Imidlertid afviger ogsaa Vilkinasagas Beretning i adskilligt fra de tydske Sagn, saaledes som vi nu kiende dem af Niebelungen Lied. Ikke blot at der findes mange enkelte Træk, som Sagaen forbigaaer, og at det engang bestemte Slægtskab mellem Hogne og Gunnar maatte bringe Sagaskriveren til at lade Grimhilde udstrække det Had, som i Niebelungen Lied udelukkende er heftet paa Hagene, til Brødrene; men Attilas Søn hedder ikke her Ortlieb men Aldrian, det er ikke med ham, men med Svendenes Medsabeln, at Blodbadet begynder.

Beretningen om Trungs Dæg er en Prøve paa, hvorledes vor Forfatter etymologiserer og hvad

Naalidelighed man kan tillægge de Mindesmærker, paa hvis Tilværelse han beraaber sig. Høist sandsynligen har han nemlig af Misforstaaelse forvekslet Irungs Vei (Irungs vegr) med Irungs Væg (Irungs veggr) *). Irungs Vei, beslægtet med det angelsaxiske Iringes-veg og Ermen-sreat var hos de gamle Saxer et Ravn paa Melkeveien, dannet af det gamle Gudenavn Irmin. Men efter Christendommens Indførelse vilde man hellere søge Ravnets Oprindelse hos en gammel Helt, end i noget Afgudisk, hvorfor allerede Vittechind beretter, at Melkeveien blev kaldet Irungs Vei til Minde om en Irung, som efter at have hevet sin Fyrstes Død, banede sig Vei med Sværdet **). De tydske Mænd, der fortalte Islænderne Indholdet af de tydske Digte, have venteligen tilføiet noget om Melkeveiens Ravn, i det man som sædvanligt blandede den ene romantiske Helt med den anden, og Melkeveien blev nu hos vor Forfatter til en Steenveg, et Vidne om Fortællingens Sandhed.

*) Dette er Professor von der Hagens finbrige Bemærkning i hans Skrift om Irmin, seine Säule seine Straffe. Breslau 1817 S. 32. Jevnfor Irminstrasse Abhandl. von J. Grimm. S. 23.

**) Vittechindi Corbeiensis annales lib. I p. 633.

Svendene angribes ikke af Blødel, men
 Frung. Krigsskuepladsen er i Sagaen især en Hæng
 i Digtet en Sal, og istedetfor, at de Døde i Di
 tet tælles i Tusindetal, er det kun i hundredevis, at
 i Sagaen blive fældede. Det er i Digtet Thidre
 der binder baade Hogue og Gunnar, det er Grim
 hilde, som hugger Hovedet af Hogue, og Hilde
 brand, som atter dræber Grimhilde. Disse
 stændigheder synes at vise, at Sagafriveren
 har havt Niebelungenlied hos sig, men en anden
 og kortere tydsk Skildring af denne Kamp. At de
 tydske Digtere have behandlet disse Begivenheder
 paa forskjellige Maader, viser og Tillægget til Hel
 denbuch, der ligeledes lader Thidrek dræbe Grim
 hilde.

Thidreks Tilbagereise.

Kap. 368—374

Kong Thidrek, der havde mistet i Kampen for
 mange flette Krigere, blev flet af at opholde sig
 længere i Hunaland, hvor han havde været i 3
 Aar, og besluttede med Hildebrand allene at vende
 tilbage til Bern. Fru Herad vilde ledsage ham

Song Attila tilbød Hielp som han afflog. Om endstant deres Færd var hemmelig, fik dog Elsung Jarl den unge af Babilonia, hvis Frende Elsung Jarl den gamle af Bern, var bleven dræbt af Thidref's Farsfader, Nys derom, og anfaldt de tvende Reifende med 32 Riddere; men Jarlen blev dræbt, og hans Systerføn Numlung maatte bede om Raade. Han gav dem Efterretninger om Landets Tilstand: at nemlig Ermenref laae syg og ved nogle ondskabsfulde Raad af Siffa, var Sygdommen bleven endnu værre.

At Thidref inden sin Død, erholdt sit Rige tilbage, var en naturlig Folge af den poetiske Retferdighed, vel og maaskee af Hensyn til hvad Historien fortalte om den Theoderik, der havde været Italiens mægtige Herster. Af Sangen om Hildebrand, som vi strax i det følgende skulle omtale, bliver det rimeligt, at de gamle tydske Sange ogsaa have berørt dette Tilbagetog.

Det profaiske Tillæg til Heldenbuch melder og om Thidref's Egteskab med Dronning Herchis Systerdatter, men lader tillige Thidref vinde sit Rige tilbage ved Hielp af en Hær paa 18000 Rids

Det meest fremtrædende Træk ved Thidret Tilbagekomst er bleven saare mærkeligt, ved tillig at findes i et Brudstykke af et ældgamelt tydsk Digt som staaer i Eccardi Franc. Orient. 1868 i N. Litt. Anz. 1808 N. 3, Sp. 33-47 Illustrations of northern antiquities Edinburgh 1814 S. 215, og endeligen er bleven udgiven i sin ældgamle metriske Form med fortrefelige Oplysninger af Brødrene Grimm i Casse 1812 i 4. Digtets Indhold er følgende: "Jeg hørte fortælle, at engang Hildebrand og hans Søn Hadebrand, ukiendte mødte hinanden, og gjorde sig rede til Kamp. Den vise Hildebrand, der kiendte Menneskenes Slægter, spurgte Modstanderen af hvad Et han var. Denne svarede: "Jeg hedder Hadebrand, min Fader var Hildebrand, som sigtede for Otakers Rid, efterlod Kone, umyndigt Barn, alt sit Gods, og drog til Østerland med Dieterich og mange Helte. Da Dieterichs min Fatters Glændighed begyndte, vilde min Fader ikke mere holde med Otaker, ikke troer jeg han endnu er i Live. Store Gud, sagde Hildebrand, lad dog ei tvende saa nær Beslægtede segte mod hinanden, tog de Spange af sin Arm, Hunnerkongen havde givet ham, og rakte dem til Hadebrand. "Med Spyd skal man fange Gave" svarede denne "du gamle

Hunner, er en Speider, som lokker mig med Ord.
 Jeg vil kaste Spyd paa dig Gamle, der saa bedar-
 get farer med Svig. Du maae vide, at Søfarende,
 der vestlig drog over Vendelsøen, have fortalt om
 et stort Slag, hvori Hildebrand, Herbrands Son
 var faldet, og derfor troer jeg, han er død". Hil-
 debrand svarede. "Jeg seer alt paa din Rustning,
 at du ingen ædel Herre har, og i dette Rige ei
 har fuldført nogen Ridderdaad. Alvældige Gud
 hvilken Skiebne forestaaer. Tredsindstyve Somre
 og Vintre vankede jeg om langt fra mit Fædreland,
 sedse regnedes jeg til de første Krigere, i ingen
 Borg bleve mine Been bundne, og nu skal mit eget
 fjære Barn hugge mig med sit Sværd / henstrække
 mig med sit Dyr, eller jeg skal vorde hans Mor-
 der, dog vil du nu letteligen, hvis Styrken staaer
 dig bi, vinde den ædle Krigers Rustning, plyn-
 dre hans Lig, om du dertil har Ret. Men den være
 den sletteste af alle Østmændene, som nu afholdte
 dig fra den Kamp, dig saa meget lyster at begynde.
 Gode Staldbrødre skionner nu, hvo der vil kunne
 rose sig af Kastespydet eller vorde Bryniernes Herre.
 Da lode de de skarpe Spyde flyve, saa de stode i
 Skjoldene, og sprang paa hinanden, Stridsøxerne
 lode, de hug harmfulde paa de hvide Skjolde."

Af Anmærknings, Brødrene Grimm have
 tilføjet deres Udgave, sees, at det casselske Haand-
 skrift, hvoraf dette Brudstykke er taget, neppe
 kan være yngre end den første Halvdeel af det niende
 Aarhundrede, og at Sproget synes at være
 noget ældre end Ottfrieds, altsaa rimeligviis fra
 det ottende Aarhundredes første Halvdeel. Men
 meget tidligere kan man heller ikke sætte Digtets
 Uffattelse, thi de Begivenheder det besynger, frem-
 stilles saa forvandskede i samme, at ikke nogen Hi-
 storie men en romanagtig Fortælling, der samment-
 blandede Tider og Personer, kan have været dets
 Kilde. Historien kiender ingen Thidrek, der fogs-
 rede for Odoacer, ligesaaalidet som disse tvende
 kunde have friget enten med eller mod Hunnerne.
 Den lange Tid hvori Hildebrand var borte fra
 sit Land, er fabelagtig, og at forklare 60 Somre
 og Vintre ved 30 Somre og 30 Vintre, er saare
 tvungent. Nordboerne regnede kun efter Vintre,
 og neppe gives der noget Exempel paa, at Aar
 paa en lignende Maade ere beregnede. Hvis Ven-
 delsoen skulde, som almindeligen antages, være
 Middelhavet, blev det en ny Urimelighed, at Sø-
 farende fra detses vestre Side kunde have fortalt
 om Hildebrands Død mellem de langt inde i de

østlige Lande krigende Hunner^{*)}). Men stedse bliver dette Fragment et af de vigtigste Punkter i disse Digtningers Historie, da man heraf kan slutte, at der allerede i det ottende Aarhundrede har været Sange i Omlob angaaende Dieterichs Flugt til Hunnerne, hans Venstreb med den erfarne Hildebrand, og hans Tilbageog til sit Land. At disse Sange have, rigtig nok paa en uhistorisk Maade, forenet Thidreks Historie, Ermanrik og Odoacer med hinanden, ved at lade denne være Raadgiver hos hin, og altsaa spille Siffas Rolle; sees af et Membran af Jornandes^{**}), omtrent

*) Man kunde ved Vendsløe tænke paa en Deel af Nordsøen, Havet ved Vendl, Vendsløel, Snorros Heimskringla D. S. 39 eller hvor de Vindlaleod boede, som det angelsaxiske Digt om Skyldingerne omtaler flere Steder. Om Vendsløen som Middelhavet, see Anmærkningerne til Salomon og Morolf i von der Hagens og Büschings deutsche Gedichte des Mittelalters S. XXII No. 31.

***) Hæc Iornandes Misce prælectis diligentissime prospectis perpendat, qui discernere noverit, quomodo illud ratum teneatur, quod non solum vulgari fabulatione & cantilenarum modulatione usitatur, verum etiam in quibusdam chronicis annotatur scilicet, quod Ermenericus tempore Marciani principis super omnes Gothos regna-

fra det 12 Aarhundrede, No. 1890 t 8, i de vaticanste Bibliothek, som Perringkiold citerer sin Udgave af Theodorichs Levnet S. 277. I Tillæg til Fornandes opkastet nemlig det Spørgemaal, at forene Fornandis Beretninger med de som staaer i de almindelige Fortællinger og Sange hvorlunde Ermanrek paa Keiser Marcians Tid regierede over alle Gother, og som det hed, paa Odoacers Tilskyndelse nødte Theodorik, Dietmars Søn, at gaae til Hunnerne i Landflygtighed.

At en Fader laaes med sin egen Søn, var et alt for mærkeligt Træk, til at det ikke, eensgang bekiendt, skulde være bleven erindret og oftere besunget. I den ovennævnte Udgave meddeles et gammelt tydskt Digt over den samme Begivenhed, som findes i flere Haandskrifter fra det femtende Aarhundrede, men selv er ældre. Deraf habes en senere Bearbejdelse af en Mestersanger, hvoraf atter den danske Kæmpeviser om Mester Hildebrand i Syvs Samling er en ordret Oversættelse. Disse Bearbejdelser afvige kun i Smaating fra hinanden, og Vilkinasagas Fremstilling noget mere fra dem

verit, et Theodoricum Dietmari filium, patru-
lem suum, ut dicunt, instimulante Odoccare apud
Attilam Hunnorum regem exulare coegerit.

samlige. Hertug Conrad, der i Sagaen advarer Hildebrand, er hos de andre en Hertug Abelon eller Amelung. Striden selv fortælles noget vidtøstligere i Vilkinasaga, der ogsaa ene har det Træk om Portneren, som hugger til Hildebrand, derimod er Modtagelsen paa Borgen kortere i Sagaen. I alle de andre Bearbejdelser siger Hildebrand til Sonnen i Anledning af en vis Bevægelse, han gjorde i Fegningen, at hans Moder havde lært ham dette; men kun i Sagaen bliver det tydeligt, at dette skal være Jrettesættelse for et Sunsgreb, Hildebrand ansaae for uværdigt.

I et vigtigt Punkt afvige baade Sagaen og alle de senere Bearbejdelser fra den ældste Fremstilling, ved at lade Faderen være Stridens Marsk, istedet for at i den ældgamle Sang Faderen jo vidste, det var hans Søn, strax giver sig til fiende, men bliver ikke troet af Unglingen, og derover fornærmet begynder Kampen.

Den senere Tidsalder vilde udsmykke Eildragelsen, og lod Hildebrand selv begynde Striden, hvorved det Hele blev mere unaturligt. Fortællingen i vor Saga kan da ikke være uddraget af nogen af de os endnu bekendte tyske Sange, men af en anden Bearbejdelse af det samme Emne.

Kampen selv fortælles vidtløftigere i den ofte citerede arnamagnæanske Codex 178, som lader Kamperne hvile sig tvende Gange, og lægger dem flere Ord i Munden; alle de væsentlige Træk ere dog de samme.

Thidref's Seier, Attilas Død.

Kap. 379—382.

Da Thidref hørte, at Siffa samlede en stor Hær i Borgen Rom, red han imod ham med 8000 Kiddere. Ved Grækerborgen mødte han Fiendens Hær, der bestod af tretten tusinde. Alebrand fældede Siffa, og Thidref blev kronet i Rom, hvor hans Billede, som han reed Hesten Falk, blev støbt i Kobber, og stod der længe efter hans Død. Mester Hildebrand vilde aldrig skilles fra ham.

Derefter følger et Hul i Fortællingen, som den findes i Peringskiolds Udgave, hvilket udfyldes saaledes i de tvende arnamagnæanske Haandskrifter 177, 178 i Fol:

"Kong Attila styrer sit Rige efter Rislungernes Død, og hos ham opfødtes Aldrian, en Søn, som Hogne havde havt med en Datter af Isung, Kiddernes Hovding. Denne Søn var nu

12 Aar gammel, Kong Attila yndede ham meget, havde selv en Søn paa 11 Aar; begge bleve opfofrede af den samme Kone. Det hendte sig en Aften, at Attila sidder i sit Høisæde, og hos ham stander Aldrian med en brændende Kiærte i Haanden, en Gnist falder ned derfra paa Aldrians Fod, og brænder igiennem Sko og Strømper ind i Risdet, uden at Aldrian mærker det, før en Ridder tager Gnisten af hans Fod. Attila seer dette, og siger til ham, hvorpaa tænker du saa forigt Aldrian, at du ikke selv kan vogte dig for at brændes. Aldrian svarer: "Herre, jeg tænkte paa, at fint Brød og alskens Kræserier og den bedste Wiin staaer nu hver Dag for Eder, men at den Dag kan komme, at I maa æde Bygbrød og drikke Vand." Kongen svarede, hvorledes falder du paa slikt; Jeg har ofte været i Krigen og baade tørstet og hungret, nu er jeg gammel og svag, og veed, at jeg aldrig herefter drager til Feldts, saa at jeg ikke behøvede at drikke Vand og spise Byg."

Her begynder igien den trykte Udgave.

Aldrian lovede Attila, at han vilde vise ham hvor Nislungeskatten laae forvaret, og lokkede derved Kongen til ene at følge sig. De rede gjennem Skoven indtil de kom til et Bierg, hvor

Aldrian oplukkede trende Dørre og førte Attila in-
til al den Rigdom, som Sigurd Svend og Kong
Gunnar og Hogne af Troia havde eiet, men der
paa gif Aldrian selv ud, tilspærrede Dørren, og
lod Kong Attila svelte ihjel midt imellem det Guld
hvorefter han havde tørstet; red derpaa til den
mægtige Brynhilde, som takkede ham for sin Hæder
og gav ham en Hær til at vinde det Jarledømme
Niflungaland, som Gunnar og Hogne havde eiet.
Ingen veed, hvor Niflungeskatten er bleven giemt.

Da Kong Thidrek blev gammel, omvendtes
mange til Kristendommen, han og Hildebrand lode
sig kristne, samt hele Romaborgs Rige og Lom-
bardiet. Kort efter døde Hildebrand 180 eller som
nogle fortælle 200 Aar gammel. Tydskerne sige,
at han var den trofasteste Mand, der kunde gives,
stærk og tapper, vis, mild og høvisk. Hildebrand
arvede sin Fader og tjente Kong Thidrek længe.
Kort efter døde Dronning Herad, og blev meget
beklaget, hun, Dronning Erka og Markgrevinde
Godelinde ere de trende Qvinder, som have været
roste i det tydske Tungemaal, fremfor alle andre
Koner, baade formedelst Wiisdom, Høviskhed og
Mildhed.

Kong Thidrek red altid med Høg og Hund
ofte alene, gennem tykke Skove, han havde en

Hest der hed Blanke, som Alebrand havde skænket ham, hverken frygtede han Mennesker eller Dyr.

Beretningen om Attilas Død er en underlig Blanding af nordiske og tydske Sagn. At Hognes Søn hevner Rislungernes Nederlag paa Attila, er efter det nordiske Sagn, og kunde ikke engang, uden at overtræde den poetiske Retfærdighed, være bleven optagen i den tydske Fortælling. Thi da Attila i den stedse forestilles uskyldig i Rislungernes Nederlag, var det upassende at lade ham straffes for den Guldtørst, han ikke besad. Men at Hegeren ikke kaldes Rislung men Aldrian, og Faderen, omendskiødt Gunnars Broder, dog hedder Hagne af Troia, viser hen til de tydske Beretninger om Hognes Herkomst. Med disse og ikke med det nordiske Sagn passer det, at Brynhilde overlevede Sigurd i mange Aar, og glædede sig over Attilas Drab. At derimod Rislungeskatten forestilles indsluttet i et Bierg, ikke meget langt fra Attilas Borg, strider baade mod de nordiske og de tydske Sagn, der lade Skatten blive skjult ved eller i Rhinen. De ofte citerede Haandskrifter sige til, at Thidrek efter Attilas Død tog alt Hunaland i Besiddelse.

At Thidrek erobrede Rom er vistnok taget af tydske Digte, der kun paa denne Maade kunde passende ende hans Landflygtighed, men i Henseende til Tidsregningen er der en Modsigelse, naar Thidrek siger i Anledning af Giffas Fald: hvortid det var skeet for 20 Aar siden, vilde alt have staaet bedre i Numlungaland; thi ikke blot 20 men 30 Aar maatte han efter det foregaaende have tilbragt i Hunaland. At Thidrek blev kristnet paa sine gamle Dage, er neppe hentet fra de tydske Sagn, der pleie at fremstille disse Helte, paa Attila nær, som Kristne. Derimod vare Islænderne vant til, at flere Fortællinger om deres hedenske Forfædre endte med, at de i deres Alderdom bleve kristnede, efterat Kristendommen havde begyndt at udbrede sig paa Den. Vi skulle i det Følgende see i hvad Betydning Haandskrifterne tage Thidreks Omvendelse.

Kimeligviis har Afskriveren af den Codex Peringskiold fulgt i sin Udgave, anseet det Følgende af Thidreks Historie for alt for fabelagtigt, derfor blot taget deraf Efterretningen om Attilas Død, og hellere villet lade Læserne være uvidende om Thidreks Endeligt. Men den sidste Ytring at Thidrek frygtede hverken Mennesker eller Dyr, tiener just til at forberede hans sidste Skiebne.

Thidreks Kamp med Drager.

I Thidreks ældre Dage blev Nrii Bildfarelse fordoemt af de Kristne, og alle de, som havde faaret vild med ham, omvendte til den rette Tro. Kort efter døde Hildebrand af Sygdom. I den hele Saga er ingen mere rost end Hildebrand, især formedelst hans Troskab mod Thidrek, Krigsdugtighed og Gævmildhed. Tydske Mænd sige, at han var halvandet hundrede Aar, da han døde, men de tydske Sange tillægge ham tohundrede Aar. Kort efter Hildebrand døde ogsaa den gode og venesælle Herat, Thidreks Dronning."

"Eil samme Tid hendte det sig, at Kong Hernit i Babilon, hvis Kone hed Isolde, red ene ud at bekæmpe en Drage, der var saa stor, at den boksnaappede Kongen, og fastede ham ned i sin Hule, hvor han blev Føde for dens Unger. Det rygtedes, at Hernit var forsvunden, og en Hær af 3000 Køvere tog deraf Anledning til at angribe hans Borg; Thidrek beslutter at forsøge Styrke mod disse Køvere, og rider ene bort, at søge dem op. I Nærheden af deres Hær hører han et vældigt Brag i Skoven, og seer, hvorledes en Drage kæmpede med en Løve. Da han selv

førte en Løve i sit Skjold, hugger han til Dragen men han havde forglemt sit gode Sværd Ekkesa, hans Klinge brast og Dragen griber Løven i sin Mund, Thidrek med sin Hale, og fører begge til Huln, hvor han fæster Løven for Ungerne og samtlige æde sig mæt paa dens Krop. Da Dragerne vare faldne i Søvn, søger Thidrek Huln, finder Hernits Waaben, hvormed han dræber Uhyrerne, redder sig fra Huln, og fanger Hernits Hest, der græssede i Nærheden deraf. Thidrek rider derpaa til Hernits Borg; Dronning Isolde seer ham fra Taarnet, kiendte Hernits Waaben, og lod sine Mænd gjøre et Udfald paa de beleirende Køvere. Thidrek ene anfaldt dem paa den anden Side, og dræbte 1500. Efterat Fienderne vare forjagede, fortalte Thidrek, hvo han var, og hvorledes han havde faaet disse Waaben, og efter de klogeste Mænds Raad formælede den skionne Isolde sig med ham."

Dette og de efterfølgende Stykker af denne Saga findes ikke i Peringskiolds Udgave, men er taget af toende Papirshaandskrifter i den arnæmaghæanske Samling N. 177, 178 i Fol. Der findes i denne Deel af Fortællingen nogle Smaat

forskjelligheder imellem dem; saaledes lægger E. 177 til ved Efterretningen om Arii Kætte, at Kong Thidrek og Hildebrand bleve ombendte, og tydeliggjør derved, hvorfor Arius blev nævnet.

hvad her fortælles om Hernits og Thidrek af Berns Kamp mod Drager er i øvrigt det selvsamme, som anden og tredje Bog af Heldenbuch fortæller, men langt vidtløftigere om Keiser Otton og Wolf Dieterich, hvilket kunde tiene til at bestyrke den af Brødrene Grimm fremsatte Mening*); at de forskjellige Didriker kun udgjorde en mythisk Person. Den nærmeste Grund til at vor Sagafriver overførte paa Thidrek af Bern, hvad de tyske Sange tillagde Wolddieterich, maa vel imidlertid søges deri, at man har villet sammenfatte den hele romantiske Sagnkreds i et eneste Heelt. Ogsaa i den danske Kæmpeviser i D. N. 5 n. U. er det Diderik af Bern, der for at befri en Løve, kæmper med Lindormen; et Sagn, som især er bleven Nutidens danske Læsere bekendt ved Ohlenschlägers skionne Bearbejdelse, der under Navn af Løveridderen findes i den tidligste Samling af hans Digte 1803.

*) I Skriftet die beiden ältesten deutschen Gebichte 1814 i 4, S. 66.

I Haandskriftet følger først Fortællingen om Attilas Død, som i den trykte Saga, med de Tillæg ovenfor ere angivne, dernæst:

Om Heimers sidste Bedrifter og Endeligt.

”At den Tid Thidrek var i Hunaland, levede Heimer ene i Skoven, røvede Siffas Byer, og dræbte hans Folk. Da han efter 20 Aars Forløb hørte, at Thidrek var kommen tilbage, og Siffa dræbt, angrede ham alt det Onde, han havde gjort. I sin fulde Rustning red han paa sin Hest Rispa til et Kloster, kaldte sig Lodvig fra Nunn-Inngaland, og tilbød at skænke Klosteret sin Hest, sine Vaaben, og ti Pund Guld, hvis man vilde optage ham som Munk. Han blev samme Dag viet til Munk; men havde Munkene vidst hvo han var, havde det aldrig skeet, hvormeget Guld han end havde budet.”

Nogen Tid efter skete det, at Jetten Aspilian, en gierrig og uretfærdig Mand, der eiede mange Godser i Lombardiet, bemægtigede sig en stor Gaard, der tilhorte Klosteret. Abbeden sendte nogle Munke til ham at klage, han svarede Gaarden var hans, og han vilde efter Landets Lov

bevise det ved Hølmegang, Abbeden kunde stille en Kæmper imod ham. Da ingen turde møde, og Heimer mærkede, at Munkene vare alle meget be-
 fymrede, tilbød han at stride mod Jetten, og
 spurgte om sine Vaaben. Abbeden ahnede, han
 maatte være en stor Kæmper, og svarede, at hans
 Sværd var sonderhugget til Dørhængsler i Klostet,
 og hans øvrige Vaaben folgte paa Torvet."

"Da sagde Broder Ludvig: "I Munke ere
 fløge paa Boger, men forstaae Eder ei paa Rid-
 derskab, havde I vidst, hvor gode disse Vaaben
 vare, havde I ei afhændet dem;" løb hen til Ab-
 beden, og greb hans Hætte med begge Hænder,
 sigende: "Du var en Tøsse, at du ei kunde skaffe
 andet Jern til dine Kirkedørre end mit gode Sværd
 Nagkring, det skal du undgiælde," og slog ham
 paa Hætten, saa fire Tænder faldt ud af hans
 Mund."

Da Munkeue hørte, at det var Heimer,
 bleve de bange, løbe hen og aabnede drræs Rust-
 kammer, hvor alle Heimers Vaaben laae i god
 Behold. Han spurgte nu om Hesten Rispa. Ab-
 beden svarte, at den havde trukket Steen til Kir-
 ken, og var for mange Aar siden død, men de
 vilde skaffe ham den bedste Hest i Eggen. Mange
 gode Tourneerheste bleve nu samlede, men Heimer

stodte en af de bedste i Siden, og den faldt om en andens Ryg knækkedes, i det han lagde sin Haand paa den; han forlangte en Bedre. Da befalte Munkene man skulde trække den gamle mævre Hest frem, og Heimer kiendte sin Nispa. Han rykkede den af al Magt i dens Manke, traf i dens Hale, den stod ubevægelig. Heimer sagde, saa gammel som du er Nispa, veed jeg ingen Hest i Verden, jeg hellere vilde ride end dig, tager nu Hesten hen og giver ham Korn: Nispa stod paa Stald i 7 Uger, og blev saa feed, som da han var ung. I Holmgangen afhug Heimer først Jettens høire Haand, siden et Stykke af Laaret. Tydske Quæder sig, at han udskar et saa stort Stykke deraf, at een Hest ei kunde bære meer, Jetten vilde have ladet sig falde over Heimer, men denne kom til at staa midt imellem hans Been, og Jorden skialo ved Drønet."

Abbeden modtog Heimer i en stor Procession, og denne fortsatte sit Munkeliv.

"Da Kong Thidrek hørte denne Bedrift, kom det ham i Tanker, at iagen kunne have udført sigt, uden han kiære Ven Heimer, om hvis Død han intet havde hørt. Thidrek red til Klosteret Badmefusan, og spurgte om Heimer, Son af Scudas, men han fik til Svar, at man kiendte ham

ei. I det samme kom Heimer gaaende ud i sin Sæppe. Thidref tiltalte ham, men han lod som han ikke kiendte ham. Thidref erindrede ham om, hvorledes deres Heste drak sammen i Frisia, saa at Vandet mindskede; hvorledes Ermanrik havde jaget ham i Landflygtighed; hvorledes de tilsammen havde fundet Iron Karls Liig, hvor Falkene streg, Hundene tudede, Hestene hvinede over deres døde Herre, og ingen vilde forlade ham. Heimer svarede hver Gang, han vidste intet af alt dette.

"Endelig sagde Thidref: erindrer du, hvorledes vi besøgte Ermanrik i Rom, hvordan vore Heste vrinskede, og alle smukke Koner stode, og saae paa os; da havde vort Haar Guldets Farve, og vore Klæder vare saubre, nu er Begges Haar graanet, og din Kiortels Farve er som min. Mindes du nu Ven, om hvad jeg minder dig, lad mig ikke længere staae for dig. Da lo Heimer, gav sig tilkiende, og red bort i sin fulde Rustning."

"Engang talte Heimer med Thidref om de Lande, hvoraf han hævede Skat. Heimer yttrede sin Forundring over, at Thidref ikke fik nogen Afgift af det rige Kloster, hvori han havde været Munk, og rider derhen for at inddrive Skatten. Abbeden svarede ham, at alt hvad de havde, til

hørte den hellige Marie, og deraf kunde ei ydes Afgift til nogen Konge. Da Heimer truede med Thidreks Vrede, bebreidede Abbeden ham, at han var løben fra Klosteret, og nu vilde plyndre det, han kunde reise hjem til Thidrek og blive en Dævel ligesom han. Derpaa blev Heimer forbitret, nedhug Abbeden med alle Munke, røvede hele Skatten, hoorned han belæssede mange Heste. Thidrek kom til og opbrændte Klosteret."

"Det rygtedes at der boede en gammel Jette i en Hule, som eiede meget Guld, uden at han deraf svarede nogen Skat til Thidrek. Heimer besluttede at ride til ham, for at inddrive den. Da han kom til Hulen, fandt han Jetten sovende med sit lange Haar over Ansigtet. Heimer udæskede ham. Nædig stod Jetten op, endelig greb han sin store Jernstang, og hug saaledes til Heimer, at denne fløi langt bort, og var død førend han faldt ned til Jorden. Kong Thidrek blev meget bedrøvet ved denne Efterretning, og vilde enten hevne ham eller dø; han rider ene til Jettens Hule, og udfordrer ham. Jetten vil og slaae Thidrek med sin Stang, men han undviger den, og afhugger begge Jettens Hænder, saa han døer. Dette er Thidreks sidste Kamp, som nævnes i denne Saga."

Denne Fremstilling af Heimers sidste Bedrift er neppe noget senere Tilæg til Thidreks Historie, men har uden Tvivl hørt oprindeligen til samme. Baade svarer det, der her fortælles, meget nøie til den vilde Karakter, der tillægges Heimer i det Foregaaende, og det er overensstemmende med hele Sagaens Plan, at alle de berømte Bernske Heltes Død omstændeligen bliver fortalt. Da Alt, hvad der angaaer Heimer, slet ikke har noget nordiskt Præg, og desuden tydske Sange udtrykkelig citeres i Anledning af Heimers Strid med Aspilian; kan man ikke drage i Tvivl, at jo ogsaa dette Stykke er hentet fra en tydsk Kilde. Dets Indhold har Lighed med hvad der fortælles om Runken Vlsan.

Thidreks Endeligt.

”Thidrek var nu saa berømt en Kæmpere, at ingen turde maale sig med ham. Han satte især en Vre i at jage efter store Dyr, som andre ei turde antaste; red ofte ud med saa Svende, og udførte mangen Daad, her ei kan nedskrives, for Sagabibliothek, 2 Bind. S

di vi ikke havde hørt om den. Han begyndte at svækkes af Alder, var dog endnu vaabendig. En Dag, som han havde badet sig paa det Sted der nu kaldes Thidref's Bad, raabte en af hans Svende: "Her løber en sort Hest, hvis Lige jeg aldrig saa i Størrelse og Skønhed." Da Kongen hørte dette, sprang han op, kastede sin Baderiøle om sig, og raabte, saasnart han fik Øie paa Dyret, at man skulde bringe hans Hest og Hunde. Svendene løbe det hurtigste de kunde, men det varede Thidref for længe, og da han saa en stor opsadlet ravnfort Hest staae tæt ved sig, sprang han op paa den. Hundene bleve strax slupne løs, men efter den Hest vilde de ikke følge, den rendte hurtigere end en Fugl flyver. Kongens bedste Ridenægt fulgte efter paa Hesten Blanke, efter den løbe alle Hundene. Thidref mærkede snart, at det var ingen Hest han red, og vilde springe af, men mærkede han kunde ikke røre sig. Ridenægten raabte til ham: "Herre, naar vil Du komme tilbage, og hvorfor rider Du saa hurtigen." Thidref svarede: "Jeg rider ilde, det maa være en Dævel jeg rider paa; jeg kommer tilbage, naar Gud og Jomfru Marte vil." Derpaa skiltes Hestene ad, saa at Ridenægten tabte Thidref af Øyne, og har man siden ikke spurgt til ham, saa

ingen kan vide, hvor han er bleven af, men tydske Mand sig: at man i Drømme er bleven underrettet om, at Thidref er af Gud og Sancte Maria bleven lønnet, for at han erindrede deres Navne i sine Bønner."

At den romantiske Digtningens Helt tilsidst bortføres af Fanden, grunder sig paa, at den historiske Person, hvoraf dette Ideal blev dannet, den østgothiske Theodorik, skal ifølge Pave Gregors den første Forsikkring Dial. 4, 30 være til Straf for sit arianske Kætteri, og sin Haardhed mod Pave Johannes og Patricieren Symmachus, være bleven af Diævelen nedstødt til Helvede giennem den lipariske Vulcan, et Sagn, som ogsaa findes gientagen i en gammel tydsk Riimkrønike*). I den romantiske Digtning blev dette udsmykket til at Diævelens Hest førte ham ud i Orken, hvor han dagligen maa kæmpe med Drager. Broden, hvorfor han blev straffet, bestod efter Digtet

*) Citeres i en Afhandling af von der Hagen über das Heldenlieb von Ezels Vohhaltung i Sammlung für altdeutsche Pitteratur und Kunst, I B. I St. S. 142, hvor og flere Steder ere samlede S. 151.

Ezels Hoffhaltung St. 131 — 132*) i ubesindige Ord, han efter Diævelens Indskydelse havde ladet falde i Bern. Otto af Freisingen kiendte denne Fabel som et Almuesagn**) I Anhanget til Heldenbuch har man villet formilde Theodoriks Skiebne. Der hedder det: "Efter at i et stort

*) Stebet lyder saaledes i von der Hagens Udgave:

Und ist auch noch bey Leben
 Herr Dieterich von Bern,
 Gott thät im Buß aufgeben
 Das mögt Ihr hören gern,
 Ein Tags er sich verspreche
 Zu Beren in der Stadt
 Von Ned' dasselb geschähe.
 Das war des Teufels Rath.
 Darum war er berühret
 Von einem Roß unrein,
 Und werd' dahin geführet
 Das möcht der Teufel sein
 Darauf da müßt er reiten
 In die wust Rumenen
 Mit Würmern muß er streiten,
 Bis uns der jungst Tag wohnt bef.

I Hermans von Sachsenheim Mörin Worms
 1538 Fol. Bl. XLI, C. 1 A hedder det:

Man spricht Herr Dietherich von Bern
 Der lebt in wuster rumenen
 Und fecht all Tag mit Wurmern drei.

*) Otto Frising. Chron. lib. 5 cap. 3 efter at have nævnt, hvad Pave Gregor havde sagt i sine Dialoger om Theodoriks Endeligt, følger til: Hinc

Slag ved Bern, Kong Günther, Fru Chrimhilt's Broder, havde ihjesslaget den gamle Hildebrand, og derpaa alle Heltene havde myrdet hinanden, blev Dieterich ene tilbage. Da kom en lille Dverg, og sagde: Berner, Berner, du skal gaae med mig. Hvor skal jeg gaae hen, spurgte Berneren. Dværge sagde, du skal gaae med mig, dit Rige er ikke af denne Verden, saaledes gif Berneren bort, og ingen veed hvor han er kommen hen; om han endnu er levende eller død, det veed sandeligen ingen." Ligesom man her mærker en Bestræbelse for at redde Ridderkabets Helt fra den Fordømmelse, Paven havde fældet over ham; saaledes beroliger ogsaa Wilkinasagas Forfatter, der troligen følger det tydske Folkesagn, Læseren i Henseende til Thidreks Skiebne; men han gaaer et Skridt videre, ved at lade Thidreks Fromhed, som ellers i Wilkinasaga aldrig nævnes, hvormed han i tydske Digte stundom paakalder Gud og Jomfru Maria, komme ham til Nytte.

Da denne hele Sagakreds i den trykte Udgave ender saa underligen afbrudt, og først ved

puto fabulam illam traductam, qva vulgo dicitur Theodoficus eqvo sedens ad inferos descendit.

dette Sagn om Thidreks Bortførelse faaer sin Kunding, bliver det høist rimeligt, at det har oprindeligen hørt til Sagaen, og maaskee endog blot for dets Eventyrligheds Skyld derfra er bleven udeluft.

Bemærkninger

om

Bilkinasaga i Almindelighed.

Bed i det Enkelte at gennemgaae Bilkinasagas Indhold er det bleven beviist, at den større Deel deraf mere stemmer overeens med de tydske Sagn, end med de nordiske; flere Ords Skrivemaade f. Ex. Falborg for Valborg Kap. 201, Fenedi for Venedig Kap. 15, 159 Elevans Kap. 43 for Fil, det gamle nordiske Navn paa Elephanten, tyde hen paa en tydsk Original, og tydske Mænds Beretninger, tydske Sange blive flere Steder citerede*) Fortalen fordølger heller ikke denne

*) Cap. 165. That er nu aftekid i Sögum Thydeskra manna, at eingin skal bera a holm sil-

Bemærkn. o. Vilkinasaga. 295

emmede Herkomst "Denne Saga" hedder det "er af de største, som haver været forfattet paa det sydlige Tungemaal, den fortæller om Kong Thidrek Rislunger, Vilkinamænd, Russer, Hunner mange andre Konger og Kæmpere. Sagaen begynder i Pul (Apulien), gaaer nord paa til Romerriket, Benedig, Thyringeland (Thyringen) Ungarn, Sverrig og vesten paa til Valland og Spanien*) og om alle disse Riger forekommer uoget i

Iurlagdan skiold eda buklara, o: Dette er ifølge tydske Mænds Beretninger nu affasset, at ingen maa bære noget sølvbeslaet Skiold i Evenskamp.

Kap. 231. Iron Jarl havde 12 herlige Hunde, alle ere nævnte i de tydske Qvæder.

Kap. 325. Saa siges i tydske Qvæder, at Ostacias Hær lignede Fanden selv, og hun var selv en flyvende Drage.

Kap. 363. Nu gaaer Thidrek ned af Gaben, og det hedder i de tydske Sange: "at det var ikke godt for frygtsom Mand, hvor Thidrek og Rislunger stødte sammen i Kamp." Det følgende end mærkeligere af dette Kapitel bliver siden anført. Ogsaa i de sidste anførte haandskriftlige Tillæg til Vilkinasaga om Heimers og Thidreks Endeligt, beraaber Forfatteren sig tvende Gange paa tydske Sange og tydske Mænds Sagn.

*) Den arnæmagnæanske Codex af Didrik af Berns Saga No. 178 i Fol. har dette Sted saaledes: "Sagaen begynder i Apuzien, og gaaer nord over

296 Bemærkn. o. Vilkinasaga.

denne Saga, hvor alt fortælles om de Bedrifter disse Mænd have fuldført, hvilket omtales i alle de opregnede Lande. Danske og Svenske have mange Sagaer, og for en Deel satte paa Vers hvormed man morer de Mægtige. Mange ere de Sange som synges endnu og forlænge siden vare digtede*) Nordmændene have og sammensat en Deel af disse Fortællinger, og om der er nogen Forandring Sænge eller Personernes Navne, er det ikke at undres, i saa mange Tungemaal Sagaen er udbredt, og hvor den fortælles, er det omtrent det samme Indhold**). Denne Saga er fortalt efter tydske

Combardiet, Fenbi, Svaba (Svaben), Ungarn, Pulinaland (Polen), Russia, Windland, Svithiod (Sverrig), over hele Saxonien, Frackland, og vester om Balland og Hispanien."

*) I Cod. Ar. 178 hedder det tydeligere saaledes: Danir ok Sviar kunnu ath seigia hieaf margar sögur, en sumt hafa their lært i qvæde sin, er their skemta rikum monnum; mörg eru thau qvæde kvedin nu, er fyr longu voru ort eptir thessare sögu, o: Danske og Svenske kunne her om fortæle mange Sagaer, og noget have de udført i deres Sænge, hvormed de more de mægtige Mænd. Mange Sænge kline nu siungne, som forlænge siden bleve digtede efter denne Fortælling.

***) Cod. Ar. 176. "Norræner menn hafa sammant lært nokurn part Soghunnar, enn sumt med

lands Sagn, og noget er hentet fra de Qvæder, pormed man forlyster fornemme Mænd og ere gamle at de bleve digtede efter de Beretninger, og fortælles i denne Saga. Men disse Qvæder ere fattede ligesom Digterstikken er i vore Lande, at alle Ord bruges for Digtekunstens Skyld, noget Hæderssang over Høvdinger, og den kaldes den første som der roses *)". Nu oplyses med et Exem-

plødsel. That er først fra Sigurði ath seigia Fafnisbana, Volshunghum ok Niflungum, ok Welent smid ok hans brodur Egli, ok fra Nidungi kongi, ok to ath nockut bregdist at qvædi um mannaheiti, edr athburda, tha er ei underligt svo margar söghur sem thesser hafa sagt, enn tho riis hun nær af einum esn" c. i. Norske Mænd have bearbejdet en Deel af Sagen, og udført noget i Digte. Dette angaaer først Sigurd Fafnesbane, saa Volsungerne og Niflungerne og Smeden Welent, og hans Broder Egil og Kong Nidung, og at noget forandres i Sagen i Henseende til Ravne eller Begivenheder, da er dette ikke underligt, efter de mange Fortællinger, som de herom have gjort, og dog er Indholdet omtrent det samme.

*) Cod. Ar. 176. Thesse sagha er sammansett epter sögu Thyðskra manna, enn sumt af theira kuædum, er skemta skal rikum mönnum, ok fornost voro thegar eptir tidindum, sem seiger i thessare söghu. Og tho ath thu taker ein mann ur hverre borg um allt Saxland, tha

298 Bemærkn. o. Bilkinasaga.

pel af Halfred Vandraadskalds Vers, at man et Skaldedigte maae tage alting bogstaveligen. De Dvorige af Fortalen indeholder almindelige Betragtninger over Troværdigheden af det, som fortælles om de gamle Kæmperes Bedrifter og den store Moerskab, Sagaen kunne give.

Udskilligt i denne Fortale trænger saa meget besnarere til Forklaring, som det hidtil ikke er bleven rigtigheden forstaaet, og de meget oplysende

munu thiersa soghu aller a eina leid seigia, enn thvi vallda theirra hinni fornu kuæde. Ean theirra kuædskapur, er setter epter thui, sem vier meigum vidkiernast, at kuædahattur er i vore tungu, at sumum ordum verdur ofkuedit saker skaldskapar háttar, og er sa mestur kalladur. er tha er fra seigir a honum og ættum, e: Denne Saga er sammensat efter tydske Mænds Sagn, og noget efter de Dvæder, hvormed man forlyster fornemme Mænd, og som vare de ældste strax efter Begivenhederne, som fortælles i denne Saga. Om du end tager en Mand fra hver Borg i hele Saxland, da ville de alle fortælle denne Saga paa samme Led, men dette volder disse deres gamle Sange. Men disse Sange ere forfattede, efter som vi kunne skjonne, at man pleier at digte i vort Tungemaal, at for Digtekunstens Skyld overdrives med adskillige Udtryk, og den kaldes størst, om hvem eller hvis Et Sagen lyder.

Varianter ei før have været bekiendtgjorte. Da Sogaen, som vi nedenfor skulle vise, ikke kan være ældre end det fiortende Aarhundrede, kan her ved de danske og svenske historiske Sange, hvormed Ridderne morede sig, ikke forstaaes andet end de saakaldte Kæmpeviser, som for en stor Deel just ere forfattede i den Periode, og havde almindelig Vundest. Af disse angik mange de bernske Helte, vel for største Deelen digtede efter tydske Sange, men dog ogsaa med enkelte Præg af en ældre nordisk Herkomst*), og kunde alt til den Tid være blevne anseete for meget gamle. Næppe vare heller de mange Folkesagn, som endnu til Saxos Tid vare i Omlob i det fiortende Aarhundrede forglemte; men Fortalen synes at antyde, at de Minder, som deraf paa Ridderborgene især bleve besungne, vare de, der horte til den bernske Sagakreds, hvilket ogsaa let forklares af disses større Lighed med de fremmede Digte, som man nu mere og mere lærte at kiendte. Af norske Kæmpeviser have vi, saavidt hidtil vides, ingen tilbage; men det er saare rimeligt, at man i Norge har omtrent til samme Tid digtet i samme Smag, thi Kæm-

*) Dette bliver nedenfor vittløstigere udført.

300 Bemærkn. o. Vilkinasaga.

peviserne kunde ansees for den naturlige Obergang fra den gamle til den nyere Folkepoesie i Norden.

Den trykte Udgaves Fortale peger hen til at de norske Sange have i adskilligt afvejet fra danske og tydske; venteligen fordi de havde beholdt mere af det Oldnordiske, hvilket og i sig selv er rimeligt. Om endog en Deel fremmede Romane vare bleve oversatte under Hagen Hagensens Regering, og Hansesædernes Contoirer i Bergen bleve meget betydelige fra Enden af det trettende Aarhundrede af; kunde dette dog ei sammenlignes med den mangesidige Indflydelse, som Tydskerne i samme Periode havde paa Danmark, og i sammes sidste Halvdeel ogsaa paa Sverrig. Den i Noten anførte Variant angiver desuden bestemt Gienstanden for de norske Sange: Sigurd Fofnesbane, Volsunger, Niflunger og Smeden Volund; altsaa intet om Thidrek af Bern, men netop, hvad der udgjorde de ældste Sanges Kjerne. Efter saaledes at have talt om disse Sagns Udbredelse i Norden, gaaer Fortalens Forfatter, der vistnok tillige er Sagaens islandske Bearbejder eller dens Oversætter, til at anføre Kilderne, hvoraf den følgende Fortælling er hentet; disse angives at være for det meste tydske Mænds Beretning, og tildeels gamle Sange. Om ved disse

Bemærkn. o. Bilkinasaga. 301

Skulde forstaaes gamle tydske eller nordiske Sange, er efter Fortalen i den trykte Udgave ikke afgjort, men Varianten viser tydelig, at de gamle Sange fra Ridderborgene, som her menes, vare tydske; thi disse anføres just som Grund til den store Lighed, der fandtes mellem alle Saxernes Fortællinger om disse Gienstande. Herved maa man dog langt fra ikke tænke paa ældgamle tydske Sange, f. Ex. fra Karl den Stores Tid, thi disse vilde formedelst Sprogets Uforstaaelighed kun have tient til liden Nørd for det fiortende Aarhundrede Ridere; men paa Sange fra det tolvte, maaskee fra det ellevte Aarhundrede, der i det fiortende kunde ansees for ældgamle. Neppe maa heller lægges for megen Vægt paa Eensformigheden i Saxernes Fortællinger, da de mange tydske Digte fra denne Periode vise megen Forskiellighed i det samme Emnes Behandling; men Islænderne har ventelig tænkt paa visse karakteristiske Træk, der adskille den nordiske Behandling af denne Sagakreds fra den tydske, og som stedse gientiendes. Ved den Lighed Fortalens Forfatter finder mellem de gamle tydske og isländske Sange, kan han ikke sigte til Versemaalet, som den svenske Udgiver har meent, eller vel endog til Alliteration, thi vi kiende jo de Slags Vers, der have været i Omløb i det fiort-

tende Aarhundrede, og disse vare Skaldesangen heel ulige i det Formelle. Forfatteren forklare sig desuden selv heel vidtloftigen, hvilket især med Varianten sættes uden for al Tvivl, at han der ved blot mener de poetiske Billeder, hvis Overdrivelse ei maatte tages for historisk Sandhed.

Endnu bestemtere Efterretning om Kilderne hvorfra i det mindste en Deel af Sagaen er bleven hentet, giver følgende Sted Kap. 367: "Saa sig tydske Mænd, at ingen Kamp har været bemærkere i de gamle Sagn end denne (hvor Niflungerne dræbtes). — Nu fremkom, hvad Dronning Erka havde spaaet Kong Attila, at stor Ulykke vilde ramme alle Hunner, hvis han giftede sig i Niflungaland. Her kan man nu høre tydske Mænds Frasagn, om hvorledes alt dette er gaaet for sig, saadanne Mænds, som have været i Sufa, hvor disse Tildragelser ere skete, og mangen Dag have seet Staden endnu uforstyrret, hvor alt dette tildrog sig, hvor Hogue faldt, hvor Irung dræbtes, Ormetaarnet, hvor Kong Gunnar fandt sin Bane, og Gierdet, som er kaldet Niflungernes Gierde, alt staaer endnu paa samme Maade, som den Gang Niflungerne dræbtes,

Bemærkn. o. Vilknaſaga. 303

den gamle øſtlige *) Port hvor Striden begyndte, og den veſtre, ſom er kaldet Hognes Port, hvor Viſlungerne nedbrøde Gierdet. De Mænd have og fortalt os herom, ſom have været fødte i Bremen eller Mynſterborg, og ikke vidſte den ene noget af den anden, og alle fortalte det paa ſamme Maade, og er dette meeſt efter hvad de gamle Sange fortælle os i det tydſke Tungemaal, ſom de viſe Mænd **) have digtet om de ſtore Tildragelser ſete i diſſe Lande."

Her anføres tydſke Mænds Beretninger og det Gaadannes, ſom deels havde boet i Suſa, deels bare fra Bremen og Munſter, de Førſtes Vid-

*) Den trykte Udgave har S. 494 hliðid hið veſtra, er fyrst hófst orrustan, ok hið veſtra hliðit er kallat er Haugna hlið. Denne Gientagelse, ſom den ſpenſke Dverſætter forgiæves har villet undgaae, ved urigtigen at overſætte veſtra ved veſtre, giver ingen Mening. Jeg har derfor fulgt en Variant i cod. Arn. N. 177 i fol. forna hliðid þat eystra er fyrst hófst orrustan og hið veſtra er kallad er Hogna hlið.

**) Den trykte Udgave har stori menn, hvilket ikke er Iſlandſk i den enefte her rimelige Betydning af fornemme Folk. Bedre derfor Varianten i cod. Arn. 177 frodir menn viſe Mænd, det almindelige Navn paa de gamle Digtere, cod. Arn. 178 har ubeladt diſſe tvende Ord.

304 Bemærkn. o. Vilkinasaga.

nesbyrd anføres ikke blot, forsaavidt det angik
 nogle Mindesmærker om hin Kamp, der endnu
 Susa skulde være tilbage, men som omfattend
 den hele Fortælling om Ristungernes Nederlag; o
 ved at beraabe sig paa de sidste, bemærker Forfat
 teren det, ligesom noget meget mærkeligt, at de
 stemmede saa noie overeens med de første. Udskil
 lige Lærde have ved Susa, den mægtige Attilas
 Residens, tænkt paa en lille By i Westphalen,
 der hedder Soest, men af Sagaen er det klart,
 at dens Forfatter, der i Fortællingen nævner Ungarn,
 lader Ristungerne sætte over Donau, og Attila
 være Russernes Kæbe, maa have hensat hans Re
 sidens i Ungarn, hvorhen den og forlægges efter
 de tydske Sagn.

Snarere maa man tænke paa Ofen eller
 Buda, der efter ungerske Folkesagn havde Navn
 efter Attilas Broder, og menes at have været
 Attilas Residens, hvor ogsaa det profaiske Tillæg
 til Heldenbuch henlægger Skuepladsen for Rist
 ungernes Nederlag, og som muligen forveledes
 med Susa eller Susan, det af Bibelen bekjendte
 Navn paa de persiske Kongers Residens. Vi kun
 ne nu ledes til at finde, hvo de tydske Mænd have
 været, som fra denne eller en anden ungarsk By,
 vare komne til Norden. Rogorod hørte til den

store Hanse, der var just i det fiortende Aarhundrede Stapelstaden for Nordboernes Handel med de østlige Lande. I Novgorod havde de tydske Kjøbmænd store Kontorer ligesom i Bergen; fra Novgorod kunde der letteligen gøres Handelsrejser til Ofen; i Bergen talte man jevnlig med islandiske Kjøbmænd, og saaledes ophører Efterretningen at synes utrolig.

Endnu lettere kunde en Islænder høre noget fortælle af dem, der vare fødte i Bremen eller Münster, thi bremiske Kjøbmænd vare fra Enden af det trettende Aarhundrede blevne fortrinligen begunstigede i Norge*), i hvis Selskab venteligen de fra Münster handlede paa dette Rige. Naaskee sammenstilles just Beretningerne fra Novgorod og fra Bremen, som de tvende fra hinanden længst bortliggende Stæder, fra hvilke man havde hørt om disse Sagn. Udtryffeligen beræbte Sagaskriveren sig i det nysaanførte Sted

*) Erics Norvegiæ regis privilegia Bremensibus, quibus eos in familiarissimos & speciales amicos recipit, & pro cunctis mercatoribus Anglie & Teutonie familiaritatis suæ consortio aggregat. Tunsbergis 1294 Torkelin diplom. Arna Magn., 2. 155. Sartorius Geschichte des Hanseatischen Bundes 1 Th. S. 448.

306 Bemærkn. o. Vilkinasaga.

paa tydske Mænds mundtlige Beretninger, der findes heller ikke i det foregaaende noget, som peger hen til en skreven Original, uagtet ellers de islandske Oversættere plejede ikke at fordølge dem, og den noiere Undersøgelse af Sagaens hele Plan vil bestyrke dette.

Kun een Fortælling har udgjort Sagaens Grundvold. Fortællingen nævner een Saga, som omfattende Hovedbegivenhederne, og Indholdet viser, at Historien udgjør et afrundet Heelt, der begynder med Kong Thidreks Farsfader, som efter at have opsvunget sig til Konge i Salerno, dræbte Jarl Gung i Bern, fremstiller derpaa, hvorledes først Hildebrand, siden flere Helte Tid efter anden samlede sig ved den unge Thidreks Hof, og med ham udførte ridderlige Bedrifter, indtil Tøget mod Kong Gung kronede deres Hæder. Derpaa begyndte Modgangen, Thidrek blev forjaget fra sit Rige, Heltene traadte een efter den anden fra Skuepladsen, indtil Thidrek og Hildebrand, de eneste overblevne af den hele Heltefare, drog tilbage til Bern, og igien ved Skiebne's Gunst beholdt det fædrene Rige, indtil Hildebrand døde, og Thidrek blev bortført af den Onde. En Fortælling af en saadan Omfang kunde med Hensyn til Mangfoldigheden af de Begivenheder, den in-

beholdt, ansees for en af de største, der vare forfattede i det tydske Tungemaal; thi de mange til den Sagakreds hønhørende tydske Digte, som vi have tilbage, og vist nok for største Deelen ere forfattede efter gamle Sagn, fortælle vel det Enkelte langt vidtløftigere, men omfatte kun en liden Deel af de Begivenheder her i Sagaen blive fortalte.

Den Fortælling, der udgior Vilkinasagas Grundvold har været prosaisk. Dette viser Stilen, som ikke har Spor af den poetiske Farve, der saa tydeligen fremtræder i Volsungasaga og bærer Vidne om sammes poetiske Herkomst.

En prosaisk Kilde kunde ogsaa snarere være bleven benyttet end en poetisk, thi en Datidens Islænder, hvem det især var om Fabelens Gang at giøre, maatte finde det meget lettere at fremstille denne efter en prosaisk Fortælling end efter tydske Digte, hvoraf han selv skulde giøre Udtog. Betænk vi desuden med hvilken Vidtløftighed de tydske Digtere i Middelalderen pleiede at behandle Emnet, eller sammentligne vi Måaden, hvorpaa enkelte Dele af denne Saga ere blevne behandledes i de overblevne Digte; maatte vi antage, at et tydsk versificeret Vilkinasaga maatte have omfattet Snese tusinde Vers, og det er meget usandsynligt

308 Bemærkn. o. Bilkinasaga.

ligt, at det længste af alle tydske Digte, der dog maatte have fundet noget Bifald, for at kunne forplante sig saa høit oppe i Nord, skulde uagtet de mange Efterretninger, vi have om den tydske Digtekunst fra Middelalderen, saa aldeles være tabt, at intet Spor deraf var bleven levnet. Her til kommer endeligen Fortalens ovenanførte Uttring, at ifkun noget var hentet af tydske Qvad, og altsaa det øvrige fra en profaisk Fortælling.

Denne Uttring viser tillige, at uagtet een sammenhængende Fortælling ligger til Grund for Sagaen, er denne dog ikke bygget alene paa denne Planens Beskaffenhed tillod mangehaande Tilsætninger og megen Vilkaarlighed, thi kun et løst Baaud knyttede de enkelte Helte til Ehidref. Sagskriveren kunde ligesaa godt have ladet 12 som 6 Helte Tid efter anden komme til Bern, kunde have fortalt deres Historie kortere eller vidtløftigere, kunde reent have udeladt adskillige Episoder fornemmeligen om Velent Smed Kap 18 - 31. Ehetleif Danske Kap. 91 - 106. Prinds Herburt Kap. 209 - 218, Jarlerne Iron og Apollonius Kap. 221 - 246, hvis Skiebne kun staaer i en fern Forbindelse med Hovedbegivenhedernes Gang. Usammenhængende Stykker maae desuden her være bleven forbundne, thi vi have i det Foregaaende

Bemærkn. o. Vilknaſaga. 309

anfart flere Exempler paa ſlige aabenbare Modſigelfer, der ei kunde finde Sted i nogen ſammenhengende Fortælling, enten den ſaa er digtet eller ſand, ſ. Ex. om Hognes Herkomſt K. 150-151 Iron Jarl Kap. 209, 220, Oſantrixes Dødsmaade 123, 270. Thidreks Broders Alder K. 293. Hertil kommer endnu, at uagtet i det Hele Fortællingen er omplantet fra tydſk Grund, gives der dog enkelte Træk, der mere nærme ſig det nordiſke, end det tydſke Sagn; ſaaledes bruges Navnene Sigurd, Gunnar, Hagne, for de mere tydſke Sigfried, Gunthar, Hagene, (Hagano); ſidſtnevnte gives til Gunnars Broder, iſtedetfor efter de tydſke Sange at være hans Ridder. Flere Steder i Sigurds Ungdomshistorie ſ. Ex. ved Navnene Mimer og Keigin og ved det første Beſøg hos Brynhilde synes det, ſom nordiſke Minder have ſvævet Sagaſkriveren i Tanker. End tydeligere ſees dette af at han lader Gunnar døe i Ormetaarnet. Endelig forekomme og adſkillige geographiſke Feil, iſær at Rhinen forener ſig med Donau Kap. 337, ſom ere af den Beſkaffenhed, at ingen i Tydſkland levende Forfatter kunde have begaaet dem. Saaledes lærer da ogſaa Sagaens Indhold os at betragte ſamme ſom en Bearbeidſe af tydſke Mænds mundtlige Fortællinger, hvorhos tillige kan være taget

310 Bemærkn. o. Bilkinasaga.

Hensyn til nogle tydske Sange, som Sagaskriveren havde skrevet for sig, og som han derfor citerede *). Uffondres, hvad der er hentet fra disse Sange og de forhen angivne Episoder, bliver den yrrige Fortælling ikke længere, end at den kunde være et passende Minne for en mundtlig Fortælling, og vi blive nu i Stand til med temmelig Nøiagtighed at bestemme, hvor og naar denne Saga er bleven til.

Have Islænderne hørt disse Fortællinger af hanseatiske Kiøbmænd, kan dette ikke have været i Island selv. I Republikens Tid vare norske Kiøbmænd de eneste Fremmede, der opseilede Landet, hvis Handel var for det meste activ. Dette Forhold maatte vedblive en Tid efter Underkastelsen under Norge. I det fiortende Aarhundrede var det især Engellænderne, der handlede paa Island, først mod Enden af det femtende Aarhundredenaæde Hansestædernes Handel til Den **), men da vare

*) Disse have da været: en Sang, hvori Ribbernes Skjolbmarker bleve anførte lig den danske Kampeviser Turneringen Kap. 165, et Digt om Iron, Jarl Kap. 231, et om Kong Isungs Død i Rusland Kap. 325, et om Niflungernes Reberlag Kap. 363. og en Sang om Heimers Kamp med Aspilian i det hidtil utrykte Tillæg.

**) Stephensen om den islandske Handel. Kiøbenhavn 1798. S. 12.

Bemærkn. o. Vilkinasaga. 311

allerede Sagnene om Kong Thidrek saa forældede i Tydskland, at vist ikke reisende Kjøbmænd havde fortalt dem. Heller ikke er det rimeligt, at en Islænder havde selv hørt Fortællingen i en Hansesfad. Islændernes egen Handel var paa Norge, Danmark og Engelland; man finder intet Spor til at et islandsk Kjøbmandskib har besøgt nogen hanseatisk Havn; de Studerende droge til Köln og Paris, opholdte sig ei i Handelsstæderne. Altsaa ledes vi til at søge Samlingsstedet for Islændere og Hanseater i Bergen, der igiennem flere Aarhundrede var Middelpunkten for Norges Handel. Paa denne Byes store Markeder havde allerede i det tolvte Aarhundrede tydske Kjøbmænd faldholdt Wiin, og vare desaarfsag blevne forjagede af Kong Sverre (Sverresaga K. 104.) Vel tila tog de Tydskes Handel i det trettende Aarhundrede, imod hvis Ende det endog ved vigtige Privilegier blev begunstiget, men saalænge Hansesstæderne ikke havde anlagt noget stort Faktori, hvor mange Handelsbetiente tilbragte flere Aar, var det ikke rimeligt, enten at disse vilde under Handelens Anliggender meget sysselsætte sig med deres Fædrelands Digterværker, eller at nogen litterair Samfærsel mellem dem og Nordboer kunde finde Sted. Det var først fra Midten af det fiortende Aarhunde-

512 Bemærkn. o. Vilkinasaga.

drede, at de tydske Kontorer i Bergen bleve ret blomstrende *); tidligere kunne vi da ei med Rimelighed antage, at det er skeet i Bergen, at en overvintrende Islænder, der ofte med Deestagelse havde hørt de tydske Ridsmands Fortællinger om Kong Ethirek, har søgt at forskaffe sig den fuldstændigste Underretning om disse Ridderbedrifter, og derpaa overført dem paa Islandsk, i det han tillige benyttede sig af nogle tydske Digte, hvoraf hans Venner havde Afskrifter, og forøgede det Hele med nogle Fortællinger, som syntes ham at fuldstændiggjøre Sagnkredsen. Dette Arbejde kan ikke heller være skeet senere end det fiortende Aarhundrede, thi i Begyndelsen af det femtende rasede Pesten i Island, der borttog Totrediedele af Indbyggerne. Fra den Tid ophørte Islændernes Handelsreiser ligesom og deres Lyst til større litteraire Foretagender. Senere end det fiortende Aarhundrede er det heller ikke rimeligt, at hanseatiske Ridsmand havde beskæftiget sig med den Ridderpoesies Værker, der fornemmeligen i tolvte og trettende Aarhundrede fandt deres Landsmands Bifald. Ogsaa Stilens Beskaffenhed befyrrer det Anførte. Forfatteren har ikke været nogen Geis-

*) Sartorius Geschichte des Hanseatischen Bundes
I Th. S. 237.

Bemærkn. o. Vilkinasaga. 313

lig, thi der findes ikke mindste Spor i Sagaen til fromme Betragtninger eller den præfende Tone. Udskillige Udtryk vise en Nærmelse til det tydske og de nyere nordiske Sprog t. Ex. frimodugr, Velgøringr juncherri (Junker, Prinds) Slot, trufastr. Enkelte Ord ere aldeles fremmede s. Ex. det oftere forekommende Sargenta i Betydningen af Soldater Kap. 68, 307.

Sagaforfatteren har selv anseet denne Fortælling, der af saa mange enstemmigen blev berettet for en sand Historie; dette antyder Fortællingens hele Gang, hvor man har søgt at formilde det mest Eventyrlige, og skaffe det et Skin af Rimelighed. Derfor beraaber han sig paa Vidnesbyrd og Mindesmærker, og søger i Fortællingen at møde Tvivlerens Indvendinger. Men det er paa den anden Side vist, at romantiske Digte og Fortællinger ligge til Grund for Sagaen, at det er allene til disse og aldeles ikke til historiske Mindesmærker Forfatteren har taget Hensyn. Vilkinasaga har derfor i sig selv ingen historisk Værd. Det Sande, der kan have lagt til Grund for dens Eventyr, maae først udfindes ved Undersøgelsen af de enten nordiske eller tydske Kilder hvorfra den er hentet.

At Sagaen har fundet Bifald hos Islændere og i det femtende Aarhundrede været almindelig

314 Bemærkn. v. Vilkinafaga.

bekjendt i Landet, kan sluttes af, at Forfatteren til Skida Rima, der levede i Enden af det femtende Aarhundrede, nævner Vidolf Mittistang Oddgeir Rife, Abentrod samt Isungs Søner hvilkke allene af Vilkinafaga vare Islænderne bekiendte mellem de navnkundige Oldtidens Helte, der sadde i Valhall hos Odin. Den islandske Text er udgivet med svensk og latinisk Oversættelse samt nogle Varianter af Peringskiold i Stokholm 1715. Den er bleven oversat paa Tydsk af von der Hagen i hans nordische Heldenromane.

Af denne Saga have i Sverrig ifølge Fortællingen til Peringskiolds Udgave tvende Haandskrifter, et paa Pergament og et paa Papir. Det Forstes Alder sætter Peringskiold til det trettende Aarhundrede, saa at det altsaa blev et af de ældste islandske Haandskrifter, hvortil hverken dets Stil eller Retskrivning passer, og som desuden efter det Ovenanførte maae være urigtigt. Peringskiold er bleven misledet ved Indledningen til Blomsturvallasaga, hvor det hedder, at den følgende Fortælling var af Mester Biorn fra Prindsesse Christinas Bilager med en svensk Prinds 1258, hvor det paa Tydsk var forelæst, bleven ført til Norge.

Bemærkn. o. Vilkinasaga. 315

Da den følgende Fortælling just begynder med
Nabnene Erminrek den Mægtige, Thidrek af Bern og
Stamsfaderen Samson, har Peringskiold uden Tvivl
troet, at det Hele angik Thidreks Historie, eller
han er ved et Fort Citat bleven forledet til at for-
verle hin Saga med den af ham udgivne, naagtet
at Blomstervallasaga, naar et Par Navne undta-
ges, ikke har det mindste med Vilkinasaga tilfæl-
leds. I Kiøbenhavn findes i den Thortiske Ma-
nuskriftsamling paa det kongelige Bibliothek i Fo-
lio en ung Papirsaaffkrift af Thidrek af Berns Sa-
ga, men som ordret stemmer overeens med Pering-
skiolds Udgave. Derimod findes tvende mærkelige
Papirsaaffskrifter i Folio i den arnæmagnæanske Sam-
ling, til hvis Historie nogle korte Optegnelser af
Kerne Magnæus give Bidrag. N. 177 er en Kopi
af en Codex fra Ostfjorden, der som flere mærkeiige
islandske Haandskrifter havde sit eget Navn, og
 kaldtes Eidagas. N. 178 er affreven af den saa-
 kaldte Brædatunga bokarin ved Jon Erlandsen
for Magister (Biskop) Bryniulf, altsaa omtrent
i Midten af det syttende Aarhundrede. Begge
disse Haandskrifter, hvis vigtigste Varianten i det
Foregaaende ere blevne anførte, have vel hver sin
særegen Text, men stemme dog mere overens med
med hinanden, end med den trykte Udgave saales

316 Bemærkn. o. Vilkinafaga.

des at 177 nærmer sig noget mere (den) trykte 178, der synes at have baade den fuldstændigst nøiagtigste Text. I alle disse Haandskrifter for Sagaen Thidrek af Berns Saga, under hvilket den og stedse forekommer i Islændernes Skrifte Mappe have heller de Stokholmske Codices a Overskrift. Det synes altsaa som Sagaens Udgiver har selv dannet denne upassende Titel, Vilkinafaga af det Vilkinaland, der forekommer i enkelte Episoder, for derved at give Sagaen større Interesse for sine Landsmænd, hvis Fædreland i en Tid have hørt til den fabelagtige Kong Valrus's Rige. Ligeledes hidrører det uden Tvivl fra Udgiveren, at Niflungasaga er ved en sær Titel adskilt fra det Foregaaende. Sammenhængen forbinder det altsammen til et Heelt og i Skriften findes ei i de Kjøbenhavnske Codices.

Endste Sagn

om

Volsunger og Giufunger

Med hvor megen Sandhed det nordiske Sagn talte, at Sigurds Navn var berømt over ma

Tydske Sagn o. Volsunger. 317

inde, vise Tydslands romantiske Digte, til hvilke endnu nøiere maa tage Hensyn for at undersøge forholdet mellem dem og Skaldesangene, og prøve om de maaſkee kunde lede os nærmere til at finde det oprindelige Stof, der paa ſaa forſkellige Maaſer er bleven bearbejdet.

Vi kunne her, hvor Bilkinasaga ei mere kommer i Betragtning ogsaa affondre alle tydske Digte om Kong Dieterich som Norden aldeles uvedkommende. Rigtig nok nævnes en Thiodref i den profaiske Indledning til Gudrunarqvida 2, og i Sangen Gudrunarqvida 3 hedder det: at Gudrunes Lev af Atles Frille Herkia beſkyldt for utilladelig Omgang med den landflygeige Thiodref, der under sit Ophold hos Hunnerne havde miſtet ſit hele ſolge; og at Gudrunes ved uſkadt at optage Stedet af en kogende Kiedel midt i en ſtor Forſamling, beviste ſin Uſkyldighed, hvorimod Herkia, der vilde prøve det ſamme, blev forbrændt, og derpaa ruſnet. Men i de profaiske Indledninger kunde det Nye blandes med det Gamle, og Gudrunes Kiedie Sang kan af flere Grunde ikke være ældgamle. Ikke blot forbigaaes den i Volsungasaga, ſom ſavner altsaa det Beviis for dens Ælde og Anſeelse, ſom derfra kunde hentes; men den dreier sig om et Ordal, ſom i Tydskland var bekiendt, men

318 Tydske Saga o. Volsunger.

hvortil ellers ei findes Spor i den nordiske Hæ-
nold og synes stridende imod sammes Aand *) (endnu stærkere Spor af tydsk Herkomst giver
Thiodreks Navn, der netop fremstilles ligesom

*) Det eneste Beviis, der kan føres for Ordal-
nes Brug i det gamle Norden, er det, Prof.
for Finn Magnussen har forsøgt i *Etica* 2
S. 948, hentet fra saa mange andre gamle
Festlags Analogi. Man kunde formode, at
Skik, der fandtes hos Hinduer og Græker, og
hos flere germaniske Folketsæd var ældre end
Kristendommen, ogsaa havde fundet Sted hos
dinaverne. Men følgende Grunde ere derimod
1) Hvor flige Guds Domme vare indførte, og
de de hyppigen at bruges, og at gribe dybt ind
i den hele Procesmaade. Nu have vi saa mange
Bidrag til at kende den ældste Procesmaade
Island for Kristendommens Indførelse, men
finde det mindste Spor til noget Ordal
i de oldnordiske Retslæger saa brugelige
de havde kun i Formen noget tilfældes
af Ordalierne, i Ideen vare de aldeles forskellige.
Med Kampen toges stet ikke Hensyn paa at
guden vilde lade den retfærdige Sag seire,
det var efter de ældste Retsbegreber, at man
ordentlig Tvekamp kunde ikke blot sege
men og vinde Andres Gods. 3) At Saxo 10
S. 189 tilskrives den ved Rettergang anvendte
Jernbyrd Poppo's Jerteegn viser i det mindste,
denne i de gamle Sagn saa bevandrede
ikke havde fundet noget Exempel paa denne
fra den hedenske Oldtid.

Tydske Sagn og Volsunger. 319

af Sagnskildren den berømte Thidrek. Havde
denne Fabelhelt været optaget i den ældgamle
tydske Sagnkreds, kunde han ei i den have spillet
saa ubetydelig Rolle, at han kun dette ene Sted
kunde blive nævnet. Begivenheden selv kunde vel
være i en mulig Forbindelse med det øvrige nor-
diske Sagn, som noget, der havde tildraget sig
i Gudrunne fik endet Tilberedelserne for sin Døvn;
imidlertid foreskille havde de eddiske Sange og Vols-
ungersaga denne Døvn at følge saa snart paa Nif-
lungs Røderlag, at efter dette Ordalet vel
kunne have fundet Sted. Endnu mere styr-
ker den omtalte Sang mod alle Tydske Lands og be-
rømte Minder, i det den gjør Dronningen Erka-
tilas Friske, og lader Gudrunne overleve Nif-
lungs Røderlag. Da imidlertid de tydske Sagn
Dieterich vare saa mangfoldige, kan man ikke
sige, om ei et enkelt af disse kan have givet Stof
til den ovennævnte Sang, der muligen af Cæmund
kun være bleven digtet, og efter det nye An-
sætte ikke kan være ældre end det tolvte Aarhund-

Det er fornemmeligen til Niebelungenlied, det
sønneste af alle tydske romantiske Digte, vi her
skal henvende vor Opmærksomhed. Uden at ind-
gaae os i alle de Undersøgelser, de tydske Lærde

det sidste Marti, med saa meget Omhyggelighed
 have ansitt, maae vi dog her meddele en saadan Ud-
 sigt over dette Heltedigts Gang, der kan tydelig-
 giøre dets Forhold til Oldtidsmindeerne i Norden.
 Echrinhilde, Dronning Utes Datter, var
 voxte i Worms under Varetagt af hendes Brødre
 de burgundiske Konger, Gunther, Gernot og Gise-
 selher. Om hendes Skionhed hørte Sigfried, en
 Son af Kong Siegmund i Nederlandene og Dron-
 ning Sigelinde. Alt i sin første Ungdom havde
 han udført Bedrifter, der vare vidtberømte. Ved
 et Bierg havde han i et fremmed Land fundet toende
 Kongesønner, Schibelung og Niebelung, der gaae
 ham deres Faders Sværd Balmung, at han skulde
 dele en Skat mellem dem, men da de alligevel ei
 kunde enes, og anfaldte ham, havde han dræbt
 Begge tilligemed 12 Kæmper, og tvunget 700 stærke
 Dværge samt deres Hovedsmand Alberich til at
 hylde sig. Siden havde han fældet en Lindorm
 og badet sig i dens Blod, hvorved hans hele Hud
 var bleven haard som Horn. Med et prægtigt
 Følge rider Sigfrid til Worms, modtages vel af
 Kongebrødrene, og efter at have tilbragt der
 Mar, og kraftigen hiulpet dem i Krigen mod de
 saxiske Fyrste Ludiger samt den danske Kong Lido-
 gast, seer han ved Seiersfesten for første Gang

Lydske Sagn o. Volsunger. 321

Chriemhilde, og følger nu deshellere Gunthers Opfordring til at forblive længere i hans Borg.

Kong Gunther hørte om en Dronning Brynhilde, der boede paa Isenland fiernt over Havet, hvis Styrke var ligesaa stor som hendes Skionhed. Han besluttede derfor, uagtet hun lod sine Veilere dræbe, naar de ei overvandt hende i trende Beddekampe, at erhverve hendes Haand; og Sigfried, der kiendte Veien til hendes Borg, lovede ham sin Bistand, imod Løftet at erholde Chriemhilde til Ægte. Ikke medtog de unge Fyrster nogen Hær, da Sigfried fortalte, at 30000 Krigere vilde være for svage til at modstaae Brynhildes Brede; men selvsierde seilede de ned af Rhinen indtil Havet, og derpaa i tolv Dage med staaende Vind til Isenstein i Brynhildes Land. Der hjalp Sigfried, indhyllet i en usynliggjørende Tryllekappe, Kong Gunther at bestaae i de trende Beddekampe, og siden, da Brynhilde erkjendte sig for overvunden, men vilde forsamle sit Folk med alle sine Frender, og Burgunderne frygtede for at overmandes, seilede Sigfried allene, indhyllet i sin Kappe, paa en eneste Nat 100 Raster til Nibelungernes Land, og hentede derfra 1000 af de bedste Riddere.

322 Tyske Sagn o. Volsunger.

Efter at Brynhilde havde uddelt rige Gaver, reiste hun, ledsaget af et talrigt Følge til Worms, hvor hendes og Chriemhildes Brylluper bleve høitideligholdte med prægtige Ridderstil. Da Günther Bryllupsnatten vilde nærme sig sin Brud, bandt hun ham i sit Belte, og ophængte ham paa en Nagle. Günther klagede sin Nød for Sigfried, som, indhyllet i sin Kappe, brødes med Brynhilde i Mørket, og da han havde fastet hende ned og uformærkt taget hendes Guldring og Belte, lod Günther træde til. Nu var alting bilagt. Efter Brylluppet droge Sigfried og Chriemhilde hjem til Nederlandene, hvor Siegmund overlod sin Søn Riget. Der levede de i 10 Aar i Fred og Sammen, Chriemhilde fik en Søn, der kaldtes Günther. Den stolte Brynhilde, der ansaae Sigfried for hendes Mand's Vasal, længtes efter at lade Chriemhilde føle sin Hsighed, og overtalte Günther til at indbyde sin Svoger og hans Gemalinde til en Fest. Gesandterne rede i tvende Uger, indtil de fandt Sigfried og Chriemhilde paa Niebelungs Borg i Norge. Indbydelsen blev modtaget. Sigfried ledsagedes af 1000 Niebelunger, og Kong Siegmund med 100 Nederlændere forstørrede Toget. I Worms bleve de modtagne med Glæde, men en Aften, som Chriemhilde ophsiede sin Mand's

Lydste Sagn o. Volsunger. 323

Kortrin, lod Brynhilde hende høre, at Siegfried var i Günthers Tjeneste. Da Chriemhilde næste Dag, for at trodse Dronningen, vilde gaae foran hende ind i Kirken, og Brynhilde befalede at give sig Plads; spurgte Chriemhilde i sin Brede, hvordan Mand's Hore kunde vorde Konges Viv, og fremøiste Ring og Belte, som Pandt paa den Gunst Siegfried havde nydt. Brynhilde græd, Günther blev forbittret. Vel besvoer Siegfried, at han intet havde robet, men Günthers Ridder, Hogene af Troneg, opirrede sin Herre, udlokkede af Chriemhilde, hvor Siegfried kunde saares, og myrdede ham bag fra paa Jagten. Siegmund, for svag til at hevne Siegfried, forlod Worms. Chriemhilde blev tilbage, og da Brødrene efter Hogenes Raad havde søgt at formilde hende, sendte hun Giselher og Gernot med 1800 Riddere til Nibelungernes Land at hente Skatten, der paa 144 beladte Vogne førtes til Havet. Da den var kommen til Worms, begyndte Chriemhilde at udele deraf saa rundeligen, at Hogene fratog hende Skatten, og skjulte den i Rhinen.

Med samme Tid havde Kong Ezel mistet sin Dronning Erka, og sendte Markgreve Rüdiger til Worms, at beile for sig til Siegfrieds

3:4 Tydske Sagn o. Nolfunger.

Kionne Enke. Chriemhilde lod sig tilsidst overtale af sine Frender, og især ved Rüdigers Forsikkring om, at han vilde stride for hende, til at ægte den megtige hedenfke Konge i Ungarland, hvem alt var underlagt fra Rhone til Rhin fra Elben indtil Havet. Nibelungernes Skat maatte hun dog lade blive i Hagens Værg.

I tretten Aar levede Chriemhilde med megen Dre i Hunnernes Land, da tænkte hun paa, at hevne Sigfrieds Mord, og overtalte Etzel, at indbyde hendes Frender fra Burgunderland, især paalagde hun Gesandterne, at formaae Hagene til at komme. Brodrene antog Indbydelsen, uagtet Hagene advarede dem, og da denne mærkede, at man ikke agtede hans Advarsel, vilde heller ikke han blive tilbage. Følget bestod af 1000 Riddere og 9000 Svende. Da de reiste drømte Dronning Ute, at alle Landets Fugle vare døde. Ved Donau spaaede Havfruer deres Undergang. Da de funde komme over Floden, loffede Hagene en Færgemand til sig, slog ham ihjel, og oversatte paa hans Baad 10000 Mand paa een Dag. I Baiern bestode de en Kamp; i Passau bleve de vel modtagne af Biskop Pilgerin, og i Bechlaren tro, lovede Markgrev Rüdiger sin Datter med Gifelher, Günthers Broder.

Lydske Sagn o. Volsunger. 325

Da Burgunderne eller, som de ligesaa ofte kaldes, efter at Skatten var bragt til deres Land, Nibelungerne kom til Hunnerne, bleve de godt modtagne af Etzel, men Dieterich advarede dem at vogte sig for Chriemhilde; de afslagde derfor ikke deres Waaben. Forgiewes forsøgte Chriemhilde at lade Hagene overrumple, han og hans tappre Staldbroder, Volker Spillemand, vare stedse rede til Fegtning. Dieterich vilde ei anfælde dem, men Etzels Broder Blodel lod sig forlede af Chriemhilde til at angribe Burgundernes Evende i deres Herberg. Blodel faldt, men alle Evendene nedslædes 9000 i Tallet. Deres Anfører, Hagenes Broder Dankvarth, slog sig igiennem til Kongshallen, og bragte Budskabet derom. Strax greb Hagene Chriemhildes og Etzels Søn, den lille Ortlieb, og afhug hans Hoved, dermed begyndte Blodbadet i Salen, som fortsattes, indtil Dieterich, der ei greb til Waaben, med sin stærke Stemme paabød Stilhed, for at skaffe fri Udgang til Etzel Chriemhilde og Rüdigers Skare; alle de andre Hunner bleve dræbte, 7000 i Tallet. Markgreve Iring af Danmark saarede Hagene, men blev fældet tilligemed tusinde Riddere, som med hant vare trængte ind i Salen. Chriemhilde tilbød sine Brødre frit Leide, naar de vilde give Hagene i

326 Tydske Sagn o. Volksunger.

hendes Vold, da hun erholdt Afslag, lod hun Salen stikke i Brand, men Ilden kunde ikke fortrænge dem af Steenhvælvingen, og 1200 Hunner, der havde bovet at antaste dem, maatte bøde med Livet. Markgreve Rüdiger, der hidtil ei havde villet stride mod sine Giestevenner, blev nu ægget af Chriemhilde til at gjøre Anfald; han dræbte Gernot og mange Ribelunger, men faldt selv med alle sine Folk. Dieterichs Stridsmænd vilde, trods deres Herres Forbud, hevne Rüdigers Død, og fornyede Kampen. Af dem alle var Hildebrand den eneste, der undkom saaret, men nu stode og af Ribelungerne Günther og Hagene ene tilbage. Da væbnede Dieterich sig, gik med Hildebrand ind i Salen, og efter en lang Modstand bandt han baade Günther og Hagene. Chriemhilde fordrede nu sin Skat af Hagene, denne negtede at sige det, saalænge een af hans Herrer var i Live. Strax lod Dronningen sin Broder halshugge, og viste Hagene hans Hoved. Nu veed ingen, sagde denne, hvor Skatten ligger uden Gud og jeg; for dig Uhyre bliver den stedse forborgen. Som Chriemhilde hørte dette, greb hun Sigfrieds Sværd, og dræbte dermed Hagene, hvorover den gamle Hildebrand blev saa forbittret, at han sprang til og nedhug Chriemhilde.

Tydske Sagn o. Volsanger. 327

Sammenligne vi Digtets her fremstilte Gang og Volsungasagas Indhold, see vi, at Hovedbe-
enhederne, Sigurds Egteskab, hans Død og
emes Hevn, ere meget overeensstemmende i beg-
ligesom og Sigurds Karakter, den ædle men
rfigtige Helts, er troligen holdt vedlige. Men
gurds Forfædre forekomme slet ikke i Nibelun-
lied, den tydske Siegmund er heel forskiellig
den nordiske, og adskillige Bipersoner, Kei-
Fosner, Griper, Heimer nævnes ei i det
ste Digt, hvorimod dette tilføier mange andre
Norden ubekjendte, fornemmeligen Dieterich,
Abiger og Volcker.

Hovedpersonernes Navne ere paa en Dialect-
skielighed nær de samme, undtagen at Gudrunes
avn er efter det tydske Sagn bleven forvekslet
Moderens Grimhilde eller Chriemhilde. Hun
er i den nordiske Saga en Hovedrolle, som den,
ifølge sin formeentlige Klogskab ved at iskiænke
Trylledrik, først til Sigurd, siden til Gudrun,
den paafølgende Ulykkes Stifterinde; istedet for
Moderen Ute er i det tydske Digt en god gam-
l Kone, der ligesaa lidt, som Sigurds Fader
igmund udretter noget. Men i det Gudrunes fik
rimhildes varslende Navn (af grimmr, grim-
ig og hildir Krig) maatte hun tillige fremstilles

328 Tydske Sagn o. Volsunger.

som den hevnende Furie. Fordi man nu betragtede hende som Aarsagen til Niflungernes Nederlag, havde Attila intet at forrette, og blev ifkun til en gammel Konge, der lod sin Kone raade, hvorimod det nordiske Sagn giver ham en langt mere indgribende Rolle, ved at lade hans Higen efter Skatten blive Anledningen til det følgende Eor-
gespil.

En anden vigtig Forstiellighed i Henseende til Hovedpersonerne er, at Sigurds Morder er efter det nordiske Sagn en af Gudrunes Brødre, efter det tydske en af Brødrenes Riddere, maaskee, fordi Gunnar var bleven identificert med den burgundiske Kong Gunthar, om hvis tappre Kriger Hagano fra Troja, der var et gammelt Sagn *). Paa ham overførtes det meste af hvad der i det nordiske Sagn fortæltes om begge Brødrene Guttorm og Hogue. Deraf fulgte, at i det tydske Digt, Gernot, der svarer til den nordiske Guttorm, ikke kom til at staae i nogen nær Forbindelse med Hovedhandlingen, og at Hevnen blev langt unaturligere efter den tydske Fortælling, end efter den nordiske; thi uagtet Gudrun opvækker Rædsel som en Medea, viser dog Chriemhilde sig

*) See det forhen anførte Digt de prima expeditione Attilæ.

endnu umeunesseligere. Hun pønser tretten Aar paa Hevn, og efter at have lokket Hagene til sig i Brødrenes Følge, kan hun ikke faae ham fældet paa anden Maade, end ved at lade 9000 uskylde dige Ridderfænde, hendes egne Landsmænd, nedfæle, blot som Løsen til en Kamp, der maatte medføre hendes egen Slægts Undergang. Gudrunne derimod, efterat have seet alle sine Frender skændigen forraadte, og sig selv forhaanet af den tyranniske Aale, udøver strax paa Seiersfesten den blodige Siengjæld over Aales Slægt og sit Folks arrige Fiender.

Brynhildes Stolthed er udhævet baade i den thydske og den nordiske Digtning; men den sidste gjør tillige Brynhilde til en tragisk Person, ved hendes ulykkelige Kierlighed til Sigurd. Denne Kierlighed kunde den thydske Digter ikke fremstille, thi dette havde ledet ham hen til Sigurds første Besøg i Flammeborgen, hvilket han som mythiskt maatte ifølge sit Digts hele Tone gaae forbi. Dog har Digteren ikke ganske kunnet skille Brynhilde ved alt det Vidunderlige. Hun regjerede over et Fabelland, hendes Magt var saa stor, at 30000 Krigere vilde intet formaae derimod, hendes Færdighed og Styrke overgiktes alene af Sigurds. Saaledes gav den thydske Digter hendes Udvoortes den

330 Tydske Sagn o. Volsunger.

Kraft, Skaldene tillagde hendes Dand, og leedes derved til at udmale Katastrophen, der skaffede Sigurd Ringen, paa en langt grovere Maade, end det ældste nordiske Sagn, der ikke kiendte til nogen Datter af Sigurd og Brynhilde, og stedse lader det dragne Sværd blive liggende mellem begge. I de eddiske Sange er der noget overordentligt ved Brynhilde, ogsaa i hendes Død. I Nibelungenlied, hvor den Styrke, der udmærkede hende, veeg bort, da hun var bleven Günthers Gemalinde, forsvinder hun fra Skuepladsen, saasnart hun havde ved sin Stolthed og Hevnelyst forarsaget Sigurds Død; ikkun tilfældigvis erfarer man *) at hun overlevede Niflungernes Nederlag. Dette Misforhold mellem den æventyrlige Maade, hvorpaa den tydske Digter indfører Brynhilde, og Rollen, han siden lader hende spille, vilde neppe have fundet Sted i en saa god Digters Værk; hvis han ei havde havt det gamle Sagn for sig, som han hverken ganske kunde forlade, ei heller tage mere deraf, end hvad der nogenledes passede til det Heles Tone.

Den samme Mangel paa poetisk Holdning spores endog i Sigurds Historie. Hans mærkeligste Bedrift var, at han havde erhvervet Niflung

*) Nibelungenlied 18 Avent. B. 4416 Klage 2862.

gernes Skat. Denne bliver siden oftere omtalt, den hentes efter Sigurds Død til Worms, og tilsidst vil Chriemhilde forgieves udfritte Hagene om dens Skiulested. Men alligevel griber denne Skat slet ikke ind i Begivenhederne, saa den ligesaagodt kunde have været udeladt af Digtet, uden at sammes Gang derved var bleven forandret. Iffluen Giiathers Død kunde synes nærmest foranlediget ved Chriemhildes Begierlighed efter igien at erholde Skatten, men denne Død var dog efter Digtets hele Plan nødvendig. Man begriber derfor ikke, hvorfor Digteren fortæller den vidunderlige Maade, hvorpaa Sigfried vandt Skatten, det eneste Sted i det hele Digt, hvor Kæmper og Dværge spille nogen Rolle, hvis ikke et allerede bekiendte Sagn om Sigurd forbød ham at nævne denne, uden tillige at omtale hans Skat. I det nordiske Sagn derimod er det just den over Skatten hvilende Forbandelse, der knytter Begivenhederne til hinanden.

I Beskrivelsen over Niflungernes Reise til Etzel forekommer det Træk, at Hagene ved Donau lokker en Færgemand over Floden, slaaer ham ihjel, og i hans Fartsøi overskiber den hele Krigshær, hvorpaa han slaaer Fartsøiet i Stykker. Denne Færgesjolle der roedes af een Mand, passer ikke godt som eneste Forselskib, for en Krigshær paa 10000,

heller ikke syntes der Grund til at frygte for, at Krigshæren ei igien skulde kunne komme tilbage over Floden, fordi dette lille Fartsøi var sønderflaaet. Efter Volsungasaga derimod er det naturligt, at Giufungerne med deres faae Ledfagere kunde rummes i den samme Baad, og det er en kraftig Skildring af den Iver, hvormed de begyndte den Rejse, de eengang havde besluttet; naar det hedder, at de toge saa stærkt i Mærerne, at Mærepindene sprang, Fortøiet blev fælbrudt, og de efter at være sprungne i Land, ikke engang bekymrede sig om at fastgøre Baaden. Man kunde heraf ledes til den Formodning, at Digteren havde overført nogle Træk af den Skildring, hvorlunde Giufungerne satte over Rhinen, paa deres Donaufart, og mindre heldigen forbundet denne med et Angreb paa Færgemanden, for derved at hidlede Episoden om Bayrernes Anfald.

Det Anførte tyder allerede hen til, at de nordiske Sagn fremstille disse Begivenheder i en langt ældre Form end den, hvori de i Nibelungenlied sees at fremtræde; flere baade indvortes og udvortes Grunde gjøre det upaatvibteligt.

Det nordiske Sagn begynder ligesom den græske Mythe fra Guderne selv, og følger en Helteslægts Skiebne til dens fuldkomne Undergang. De eddi-

Tydske Sagn o. Volsunger. 333

ste Digte udgiøre en Kreds af kortere Stykker, der hver for sig udgiøre et selvstændigt Heelt. Disse ere saavel som Volsungasaga kortsattede, fulde af stærke Træk og af rædsfulde Begivenheder, nære knyttede til hinanden, hvor intet staaer overflødig, intet som jo og for sin egen Skyld kunne præge sig i Erindringen; og saaledes maatte det være, hvis Mindet igiennem mange Aarhundrede mundtligent skulde forplante sig.

Det tydske Digt skildrer en eneste stor Katastrophe, og peger hen til en Deel andre dermed forbundne Sagn. Det er et kunstmæssigen ordnet Epos, hvor Læseren sættes ind midt i Begivenhederne, hvor en Mængde Bipersoner føres ind paa Skuepladsen, og betydelige Episoder findes, der, Sammenhængen uskadt, kunde tænkes borte.

I den nordiske Sagnkreds findes intet Spor af Kristendom. Odin fremtræder værdigen, det er den ubøielige Skiebne, der ved Andvars Ring har indviet hele Volsungeslægten til Undergang, og mangt et karakteristisk Træk fremstiller den nordiske Hedenolds Eiendommelighed.

I Nibelungenlied ere alle Kristne undtagen de hedenske Hunner. Det er paa Veien til Kirken at Dronningerne trettes om Rangen. Middertidens Sæder blive troligen skildrede. I Turnerin-

334 Tydske Sagn o. Volsunger.

gen vise Heltene deres Kraft, og et heelt Nar
maae Sigurd tøve i Worms, inden han kan faae
sin Elskede at skue. Intet sært, for de ældre Rids
derromaner fremmed Træk, peger hen til Mindet
om en svunden Tid, ingen overmenneskelig Magt,
undtagen Sigfrieds Kappe, griber virksom ind i
Begivenhederne. Derimod fremstilles disse med
Overdrivelser, hvortil det nordiske Sagn intet
kiendte. Den kielke Sigurd fik i det tydske Digt
en Hud, der havde Hornets Haardhed, hans
Guld, som efter Sagaen Hesten Grane kunde bære
paa sin Ryg, blev til en Skat, der udgjorde 144
Wognlæs. I Volsungasaga Kap. 15 dræbe Sju
kungerne i den første Fegting 20 Riddere, efter
Nibelungenlied 7000 Mand.

Til disse indvortes Grunde for de nordiske
Digtningers høiere Velde komme de afgisende ud
vortes. De eddiske Sange kunne ikke efter det
forhen Anførte være yngre end det niende Sekulum,
derimod kan Nibelungenlied, som de tydske Lærdes
Undersøgelse have viist, ikke være ældre end Be
gyndelsen af det trettende Aarhundrede, baade med
Hensyn til Sprog og Indhold. Russer, Ungarer
og Polakker blive nævnte, hvoraf de tvende første
ikke optraadte før Enden af 900, og de sidste et
før i det ellefte Aarhundrede bleve bekiendte. Wien

Tydske Sagn o. Volsunger. 335

først bygt Nar 1162 nævnes flere Steder *), Rindiger, Markgreve af Pechlaren levede fra 911 til 977, og Biskop Pilgerin af Passau, der forekommer i Digtet som en, der bevertede Nislungerne paa deres Reise, døde 991. En Tid lang maatte dog imidlertid forløbe, inden endog en Digter kunde med et Stik af Rimelighed fremstille disse Mænd, samtidige med dem, der flere hundrede Nar i Forveien vare døde.

Der. maae vist nok have været mange oldtydske Folkesange om denne Sagnkreds, hvilke, at slutte efter Analogi, have ligesom de spanske Romanzer, de skotske Ballader, de eddiske Sange og færøiske Qveair skildret enkelte Scener af det store Drama, vel og stundom i flere med hinanden forbundne Digtninger fremstilt en heel Kreds af Begivenheder. En Folkesang derimod, hvilken, som Niebelungenlied, skulde udgjøre et sammenhængende Heelt paa henved 10000 Linier kan ikke tænkes. Alle Folkesange mangle desuden den episke Polighed og Vidtløftighed; alle have de hurtige Overgange, der ere fremmede for den episke Grundtone. Hertil kommer, at de Sange, der i Niebelungenlied skulde være samlede, maatte ifølge det forhen Anførte oprindeligen have været digtede i meget forskellige Tidspal-

*) B. 4661, 4669, 5458, 5475, 5513.

336 Tydske Sagn o. Volsunger.

dre, at i det mindste 400 Aar maatte være berundne mellem Affattelsen af de ældste og yngste men en saadan Afstand mellem de enkelte Dales Affattelsestid vilde gjøre den Enhed, der findes i hiint Heltedigt baade i Henseende til Form og til Indhold aldeles ubegribelig. Vel forny og ligesom giensædes Folkesangen ideligen ved mundtliggen at forplantes, men just det mundtlige Fordrag af de enkelte Sange pleier ikke i Tidens Længsøie at holde sig til det samme historiske Stof, men fra forskjellige Sider at udlede det, saaledes som Tilfældet har været med Mythen om Sigurd Rofnubane. Vilde altsaa en senere Digter blot forene en stor Mængde gamle og nye Folkesange, henhørende til en Sagnkreds, vilde han snart finde, at det ikke uden en Omarbeidelse var mulig. Dette leder os altsaa til at betragte Digtet om Niebelungerne som en enkelt Mands Bearbeidelse af gamle Folkesange, hvis Forfatter troligere end ellers pleiede at skee, fulgte de gamle Sanges Indhold. Heraf kan man forklare sig, baade den Digtningens særegne Fortrin for den tydske Middelalderens øvrige Frembringelser, de mange Forskieligheder i Texten, Haandskrifterne fremvise, og Heltedigets Forfatter er bleven ubekiendt. For han nemlig nøiere end de øvrige Digtere holdt

III de gamle Digte, blev Emnet mere poetiskt, Behandlingen mere populær, og da saa mange kiendte Indholdet, kunde enkelte Forandringer i Afskriftter desto lettere finde Sted.* Forfatteren selv blev mindre berømt, fordi man mere betragtede ham som Samarbejder af det Gamle, end som Digter af noget Nyt*).

Uf alt dette skyder den mærkelige Forskiel imellem Niebelungenlied og de eddiske Sange, at hiint i sin nærværende Form var Kunstpoesie; disse Naturpoesie**). I hin havde Reflexionen ledet Digteren til af en Mængde Folkesagn eller Folkesange at udvælge det Stof, han fandt værdigt sin Begjæring, og til at omdanne det efter sin Tidssalders Smag. I disse havde Skaldene, som lyttede til Nordens ældste Sange om Begivenheder, der

*) Meget hidhørende findes skarpsindigen udført fra forskiellige Synspunkter af von der Hagen i hans Fortale til Udgaven af Niebelungenlied in der ältesten Gestalt. 2. Aufl. S. X-XXIV og Grimmerne i altdeutsche Wälder 10 B. 1815 S. 145 f.

**) Om denne Modsætning, skøndt anvendt paa en anden Maade, se: über die Entstehung der altdeutschen Poesie i Daubs og Creusers Studien, 4 B. S. 110.

338 Tydske Sagn o. Volsunger.

mægtigen grebe Hierterne, villet tilfredsstille deres Trang til at quæde om de samme Bedrifter.

I Nibelungenlied er Stoffet i det hele romantisk, i de eddiske Sange mythisk. I hint er en Mængde forskielligartede Sagn enten tilfældigen eller vilkaarligen bleven forbundne. Disse omfatte en vis Kreds af Begivenheder, mundtlig forplantede fra de ældgamle Tider, song ved Historiens Gang og Oldtidens Synsmaade synes at være nødvendigen bestemte, og ingenlunde erkjendtes af Samtiden for at være en Gienstand for vilkaarlig Digtning.

I et lignende Forhold til det nordiske Sagn staaer ogsaa Digtet Hønnen Sigfried. Her læses, hvorlunde Sigfried først ihjelslaaer een Drage derpaa en heel Ræde af Lindorme og Drager, i hois smeltede Skal han bader sig; at han ved en Dvergs Konges Hielp overvinder Kampen Kuperan, der havde Nøglen til det Fjeld, hvor Kong Gibichs Datter var indspærret, og ihjelslaaer Dragen, der havde ført hende bort, samt 60 andre Uhyrer, at han derved tilfældigviis erholder Dvergen Niblungs gamle Skat, med hvilken tilligemed sin Prindsesse han rider til Worms at holde Bryllup, men kaster Guldet i Rhinen, fordi Dvergen havde spaaet ham at han kun skulde leve i 8 Aar. Han bliver dræbt

Tydfte Sagn o. Volsunger. 339

fordædelst sine Svogres Misundelse, af hvilke Høgne stikker ham ihjel.

Vi see her tydeligen, hvorlunde en senere Forfatter har forqvaklet et gammelt Emne. Kampen med den over Guld rugende Fosner er bleven udspundet til en Række intet sigende Tegninger, og Statten er atter her bleven ganske betydningsløs. Toget til Brynhildes Borg, der i det nordiske Sagn har noget saa aldeles særegt, er her blevet en Gientagelse af en i Ridderromanerne almindelig Kamp med en fæl Jette om en deilig Prindsesse, og det meest Udmærkede i Sigurds Historie forsvinder her, i det man lader den Prindsesse, han befrier, være den samme, han siden ægter. Flere Træk ere laante af Heldenbuch f. Ex. om den lille Dverg, der understøtter Sigfried, og om Dnits Pantser. Ligesom nu alt dette paa den ene Side viser den senere Behandling af et gammelt Emne, ere der paa den anden Side i Digtet om den hornede Sigfried flere, for Niebelungenlied fremmede Træk, der pege hen til det nordiske Sagn: at nemlig Sigfried opvoxte uden at kiende Fader og Moder, at hans Skiebne blev ham spaaet, at han lagde sin hele Skat paa en Hestes Ryg, og at det var Svogeren Høgne, som dræbte ham. Alle

340 Tydske Sagn o. Volsunger.

disse Træk staaer efter det nordiske Sagn i nødvendig Forbindelse med det Hele, her blive de kun tilfældigviis nævnte; de antyde, at Digtet om den hornede Sigfried er en vilkaarlig Behandling af et Emne, som er ældre end Niebelungenlied, og at denne dets ældre Form har havt meget tilfældes med Sagnene i Norden.

Vi have flere Spor til ældgamle tydske Digte om denne Sagnkreds. Vel kunne vi ikke ansee det Vidnesbyrd for gyldigt*), ifølge hvilket Biskep Pilgerin i Passau skulde af Kierlighed til sine Søsterbørn, Gunther og hans Brødre, have ladet sin Skriver Conrad optegne alt dette paa Latin, thi levede Pilgerin længe efter Attilas Tid, maae det Væsentlige i Efterretningen nødvendig være falskt. Det er desuden et ikke sjeldent Paafund hos Middelalderens romantiske Forfattere, at anføre et opdigtet latinsk Skrift som deres Hiemmel. Men vi have andre Beviser for, at Digte om Sigfried og Samtidige for Niebelungenlied have været i Omlob. I dette selv omtales Sigfrieds Ungdoms Bedrifter, som meget berømte, og Herren Sigfried viser hen til Digtet om Sigfrieds Bryllup. Hr. Dr. Lachman har skarpsindigen viist

*) Die Klage B. 4539 — 4557.

hvorledes selve Nibelungenlied i sin nærværende Form synes at bære et Præg af at være sammen- sat af en Række af Brudstykker, som endnu kun- ne paavises *). Vi have ovenfor seet, at ælde- gamle Sange endnn ere tilbage om tvende i Dig- tet forekommende Personer, Hildebrand og Wal- ther af Spanien. Dieterich var berømt i tydske Almuesange i det tolvte Aarhundrede **). Af Be- gyndelsen til Blomstervallasaga, som Mester Biørn, Domherre i Nidaros hørte oplæse paa tydske ved den norske Prindsesse Christinas Formæ- ling med en spansk Prinds 1258, kan man slutte at den Gang maa Samson den Mægtiges, Er- manreks og Thidreks Historier have været Tilhø-

*) Carl Lachman über die ursprüngliche Gestalt der Gedichte von die Nibelungen Noth 1816.

**) Chronicon Quedlinburgense fra det tolvte Aar- hundrede siger: hic est ille Thiedericus, de quo cantabant rustici. See Grimm über den Entste- hung der altdeutschen Poesi i Creusers Studien 4 B. S. III. Dette Sted, der dog har noget Anseende af et senere tilføiet Glossem, er det eneste af de anførte, som her vedkommer os. De øvrige Steder ere nemlig hentebe af senere Krø- niker, der just tage Hensyn til de romantiske Digte. Heller ikke vedkommer os her de Steder, hvor selve Nibelungenlied citeres i andre roman- tiske Sange.

342 Dybske Sagn o. Volsunger.

rerne bekiendte*). Endnu vigtigere er et Sted hos Saxo, hvor denne i Enden af det tolvte Aarhundrede skriver, at da den danske Kong Nielses Søn Magnus vilde lumskeligen i 1131 overfalde den edle Knud Lavard, og lod ham indbyde til et Stevne-møde ved en saxisk Sanger, Medvidet i Sammensværgelsen; havde Sangeren**), for at advarre den, saxiske Sæder yndende, Hertug mod hans Frændes Svig, uden at bryde Tavsheds Ede, han havde aflagt, istemt en skøn Sang om Grim-

*) Om Formælingen imellem Christina, en Datter af Kong Hagen Hagensen, og den spanske Prinds Philip, ikke som der staaer i Blomsturvallasaga Prinds Henrik, findes udførlig Beretning i Hagen Hagensens Saga K. 294 og Udtog deraf hos Torfæus hist. Norv. P. 4. S. 275-282.

**) Lib. 13 S. 239. Magnus Canutum per conjuratorum quendam, genere Saxonem, arte cantorem, sine arbitris sibi obvium venire jubet — Cantor, quod Canutum Saxonici et ritus et nominis amantissimum scisset, cautela sensim instruere cupiens, cum jurisjurandi religio, quominus id ageret, obstare videretur, quia liquido nefas ducebat, sub involucro rem prodere conabatur. Igitur speciosissimi carminis contextu notissimam Grimildæ erga fratres perfidiam de industria memorare adorsus famosæ fraudis exemplo similium ei metum ingenerare tentabat.

Tydske Sagn o. Volsunger. 343

hildes overalt bekiendte Troloshed mod hendes Brødre, at han ved et berømt Exempel paa Ewig kunde hos Hertugen vække Frygt for en lignende Medfart. Vi lære ikke blot heraf, hvor bekiendte disse Tildragelser vare i det tolvte Aarhundrede, og at der om dem gaves yndede tydske Sange, men tillige see vi her allerede det Punkt bestemt angivet, hvori det tydske Sagn fierner sig fra det nordiske, i det Grimhilde angives som den, der var troløs mod sine Brødre.

Til disse faae Efterretninger indskrænker sig alt, hvad vi vide om de ældre tydske Digtes Beskaffenhed, og dette er meget for lidet til deraf at kunne domme bestemt om deres Forhold til de nordiske. Da imidlertid selv de ældste Digte synes ifølge Sangen om Hildebrand, at forbinde Dietrik med Attila, og denne uhistoriske Forbindelse er fremmed for det gamle nordiske Sagn; synes selv den ældste Form, hvori de tydske Sagn fremtræde for os, at være yngre end den, der findes i de eddiske Sange.

Om den hele Sagnkredsens Oprindelse og historiske Betydning.

Maaskee kunne de noiere Undersøgelser af disse Digtes historiske Grundvold lede til et bestemtere Resultat, saavel i Henseende til deres Herkomst som Tidsalder. Det er ovenfor viist, at kun et svagt Baand knytter Sigurd til den nordiske Historie, og Navnene Attila og Thidrek synes at pege hen til en fra Norden fiern Skueplads.

Af alle de Personer, der fremtræde i denne Sagnkreds, er ingen bestemt betegnet end Attila. Man kan ikke omtvivle, at den hunniske Kong Atle i Eddaerne, at Hunnernes Kong Etel i Nibelungenlied er hin navnkundige Svøbe for det menneskelige Køn. De tydske Sange sætte hans Rige i Ungarn, og de nordiske forlægge det ligeledes til et fiernt sydsøstligt Land. Hans Broder Bleda*) er Blødel i de tydske Digte**). Hans første Gemalinde Erka i Vilkinasaga, Her-

*) Prosper Chronicon S. 749 edit. Paris in Fol. Priscus de legationibus. Blandt script. hist. byzant. vol. 1 S. 48.

***) Klage B. 949, 1160.

Om Sagnetredsens Oprindelse. 345

lia i Gudrunarqvida, og Helle i de tydske Digte, har megen Navelighed med Cerca eller Refa, der ifølge Priscus (S. 63, 68) var Attilas Dronning, ligesom og Grimhildes Navn erindrer om Ildicos*), den Piges, i hvis Arme Attila pludseligen døde. Gzels store Magt passer godt paa den hunniske Erobrer, og at den i Polygami levende Nomadesyrste tillægges et prægtigt Palads og en Dronning, er ikke stridende imod Historien; thi ogsaa Priscus taler om den store Borg af Træ (S. 58, jevnfør Jornandes Kap. 34), hvori Attila boede, og om en af hans Hustruer, der beærkede Gesandterne, og syntes ene at være Dronning (S. 63).

Men ville vi nu anstille Sammenligning imellem det, Historien fortæller om Attila, og hvad Digterne qvad om Atle, eller Gzel, finde vi kun tvende historiske Træk, der have en fiern

*) Jornandes cap. 49. Thwroc; siger endog i sin ungariske Krønike Kap. 23 S. 77 i Schwandtneri script rerum Hung. at Attila havde ægtet en tydske Prindsesse ved Navn, Kremheylch; men dette Vidnesbyrd betyder ikke meget, da det er rimeligere, at Forfatteren har hentet denne Efterretning fra de tydske Ribberromaner end fra ungariske Folkesagn.

346 Om Sagnetredens Oprindelse.

Lighed med Sagnetredens Indhold. Det ene er, at Attila ødelagde i Gallien den burgundiske Konge Gunthahar med sin Slægt og hele sin Hær*). Det andet, at efter Attilas pludselige Død ved Brylluppet med Ildico, som et Kygte gjorde til Attilas Morderesse**), opkom der Strid mellem hans Sønner, hvoraf en Deel af de overbundne Folkeslag toge Anledning til at gjøre Oprør, under Anførsel af Ardaricus, Gepidernes Konge. I den rædsomme Kamp, som derved opstod, blede 30000 dræbte tilligemed Ellac, Attilas ældste Søn, de øvrige nødtes til at flygte til det sorte Hav***). Disse Tildragelser ere imidlertid saa

*) Prosper Aquitanus Chronicon S. 745 edit. Paris 1711.

**) Marcellini Comitis chronicon S. 34 ed Sismondi i 8. Attila — noctu mulieris manu cultroque confoditur, quidam vero sanguinis rejectione necatum perhibent. Agnellus liber pontificalis Part I cap. 2 hos Muratori Script. rer. Ital. T. II Attila — a vilissimæ mulieris cultro defossus mortuus est. Chronicon Alexandr. Noctu cum pellice Hunnica, quæ puella de ejus nece suspecta habita, dormiens extinctus est.

***) Thwrocqz ans. St. S. 77 kalder Ardaricus Alabarius, gjør ham mod Jernandis Beretning til en Søn af Kreimhens, og lader ham faae Understøttelse af Dieterich af Verona, altsammen med Hensyn til de romantiske Sagn.

Om Sagnkredsens Sprindelse. 347

vel med Hensyn til Aarsager, væsentlige Omstændigheder og Følger aldeles forskiellige fra det, som laade de tydske og nordiske Digtninger skildre. Gunthahar faldt i aaben Feide i Gallien, ikke i Attilas Borg, og længe før Ildicos Giftermaal med Attila. Ildico synes at have været af hunnisk Herkomst, hun skildres af Jorandes, som en ung blufærdig Pige, der synes endog af Hunnerne selv at være bleven anset for uskyldig i Kongens Død*). Det var aldeles ikke efter hendes Anstiftelse, men en Følge af egen Hæfsefyge, at Attilas Sønner, indbyrdes uenige, bleve angrebne, og for største Delen ikke dræbte, men forjagne. Attila selv, den grusomme Erobrer, der døde i Manddommens Kraft, skildres i Digtene som en svag Olding, i de nordiske Digte rigtig nok som pengebegierlig, men i de tydske som godmodig. Monne ikke det Minde,

*) Denne Beretning af Jorandes Kap. 49, hvem ogsaa Cassiodor følger i sin Kronike, er støttet paa det sikreste Vidnesbyrd, det af Gesandten Priscus, der bedre end nogen anden kunde faae Underretninger fra det hunniske Hof, hvor han selv havde været. Det er og i sig selv rimeligst. Var Attila død ved en Sammenrottelse, vilde Urolighederne strax have udbrudt, men disse opkom først en Tid efter hans Ligbegiængelse.

348 Om Sagnetredens Oprindelse.

Attila efterlod sig hos de mange Folkelag, han havde ødelagt, været herfra heelt forskjelligt.

Dieterich eller Thidrek af Bern af Amalungernes eller Damlungernes Æt, er den tydske Middelalderens Ideal. Jungs Bedrifter ere saa høje og pigen besjunge eller udmaalede med saa levende Farver. Han fremstilles seirende i enhver Kamp selv den hornede Sigfried maatte vige, naar de mødtes; og uagtet han ligesaa lidet, som Kong Artus og Keiser Karl stedse var heldig, lykkedes det ham dog tilsidst at vinde Rom, og der regerede i Fred og Gammen. Man nødes ved denne Skildring til at tænke paa Ostgothernes berømte Konge Theodorik af Amalernes*) Slægt, der efter mange Dmlungenes erobrede Italien fra Odoacer, og naar Ufred truede ham, havde sit Kongedømme i Verona. Det ældste Sagn om Dieterich i Sagen om Hildebrand, fremstiller ham just i Strid med Otthar eller Odoacer. Slaget ved Ravenna (efter Bilkinafaga Kap. 302 ved Grønspøt) fandt de sigte til den langvarige Kamp med Odoacer ved Ravenna. Selv det med de Tydskes Lovtale over Dieterich, som det maatte synes, lidet over

*) Jornandes cap. 5 Ostrogothæ præclaris Amalibus serviebant.

lemmende Sagn, at han tilsidst blev bortført
 i en onde Mand, passer til det Pape Gregor
 (og 4, 36) havde forsikket om Theodoriks
 Ermaners Skiebne.

Alligedel kan den romantiske Fortælling om
 et af Bern aldeles ikke forenes med Histo-
 ri. De vigtigste Punkter nemlig i hans Lev-
 tidrets Forhold til Ermanrek og til Attila,
 alle alt det øvrige afhænger, ere aldeles ubi-
 lge. Theodorik var kun fire Aar, da Attila
 og Attila blev født omtrent 25 Aar efter,
 Ermanrek som Olding var omkommet af sine
 (Rogle Lærde**) have vel forsøgt at hæve
 Uanskeligheder ved at antage en ældre Theo-
 derik, der var Attilas Samtidige. Derved hæ-
 ver dog ikke den hele Modsigelse, thi den som
 med Attila, kunde ei være samtidig med
 Ermanrek. Man indviklede sig desuden i en ny
 Uanselighed, ved at lade den ældre Dieterich
 komme til Rom. Hertil kommer, at Vidnesbyrdene

*) Allerede Otto Frisingensis har i sin Krønike 5
 B. 3. K. bemærket de historiske Modsigelser i
 Folkesagnet.

*) Cochlæi vita Theodorici regis ed. Peringskiöld
 S. 31, 277, 293. Brødrene Grimm i Anmærka-
 ningerne til deres Udgave af Hildebrands Sang.

350 Om Sagnetredsens Oprindelse.

om en saadan Helt ere aldeles utilstræffelige. De ere hentede fra den ungarske Krønike Thwrog, som er sammenskrevet. Han kan ikke have benyttet Folkesagn fra Hunnerne, hvilke jo vare et fra hans Landsmænd ganske forskielligt Folk, og hvis han har haat ældre Krøniker for sig, maa disse efter al Sandsynlighed have lignet den ovenfor i Anledning af Hildebrands Kamp med Sonnen anført italienske Codex, hvortil altsaa just den romantiske Digtning havde leveret Stof.

Man behøver ligesaa lidet at antage flere Theodoricher, som flere Artusser og Karler. Det er muligt, at man har overført flere Theodorichers Bedrifter paa den senere, thi mange gotthiske Fyrster havde jo dette Navn; men vi kiende intet som her kunde anvendes, af de Øvriges Historie. Derimod kunne vi begribe, at den østgothiske Konges Minde kunde vare ved og forherliges. Theodorichs Rige var vel ikke saa stort som Ermanrichs havde været; men det var det største af de daaerende barbariske Riger; det forherligedes ved at have Rom til Hovedstad, og dets Beliggenhed og strakte dets Indflydelse baade til Gallien og Germanien. Men det er ikke blot en Fyrstes Mægt og Lykke, det er især visse personlige Egenheder der gjøre ham til Folkets Helt. At Theodorich

Om Sagnfredsens Oprindelse. 351

aa i hoi Grad have været yndet af sine Gothen,
se hans lange Regiering over dette urolige Folk;
Rigets snart paafølgende Udelæggelse maae end
re have forhøiet hans Værd. Er desuden en
nuel unævnt Forsatters Beretning om Theodor
(authentisk*), har Theodorich ogsaa vist sig
over paa personlig Tapperhed, der vel kunde
re ham værdig til at vorde Mønster for de senere
Tiders Riddere. Hertil kommer endeligen, at
af alle de berømte gothiske Konger levede se
t, imod Enden af Folkevandringernes Peri
t, saa at hans Minde derved lettere kunde be
red. At et Par Aarhundrede vare tilstrækkelige
romantisk at udsmykke en Konges Levnet, vise
tællingerne om Karl den Stores Bedrifter.

Et tredje historisk Minde i denne Sagnfreds
es Gunnar eller Günthar at være, især som han
intræder i den tydske Sagnfreds med Hagene
Wafal. Den burgundske Lov nævner blandt
gundiske Konger, four have regieret i fjerde og
ste Aarhundrede Gibich, Godomar, Gislahar
Gundahar**), i hvilke Navne vi gienkiende

*) Cochlæi vita Theod. p. 117.

**) Lex Burgundiorum Tit. 3. De libertatibus ser-
vorum nostrorum. — §. quos apud regis memo-

352 Om Sagnkredsens Oprindelse.

Gunther, hans Fader Gibich eller Giuke, og Broder Giselher. Der fortælles og i et gammelt latinsk Digt*), hvorlunde Attila fik en stor Skat, som en Kong Gibich i Worms havde ejet, og denne Skat maatte Hagano, der siden tappert sægtede for Gunther, overbringe til Attila, og i nogen Tid forblive som Gidsel hos ham. Endelig heder det, at den burgundiske Konge Gundicar blev ødelagt af Attila med sit hele Folk Aar 431**).

Men uagtet vi her synes at finde de vigtigste Puncter optegnede af Gunnars Skiebne, forsvinder dog ved næriere Undersøgelse disse Steders bevisende Kraft. Den Gundicar, der blev dræbt af Attila, findes ei blandt de burgundiske Fyrster, Lødbogen omtaler; kunde heller ikke være bleven opregnet iblandt dem; thi var hele Folket bleven

ria auctores nostros, id est, Gibicum Godomarem, Gislaharium, Gundaharium, patrem quoque nostrum et patros, liberos fuisse constitit - - - in eadem libertate permanent.

*) De prima expeditione Attilæ ed. Fischer V. 31. 469.

**) Prosper Aquitanus. Chron. S. 745 Gundicarum Burgundiorum regum intra Gallias habitantem Aetius bello obtinuit pacemque ei supplicanti dedit; qua non diu potitus est, siquidem illum Hunni cum populo suo ac stirpe deleverunt.

adelagt af Attila, kunde det ei et Par Menneske-
aldre senere have haft en uafbrudt Række af egne
Konger. Både Kronikens og Lovbogens bur-
gundiske Fyrster ere igien forskjellige fra den Gün-
ther, hvis Vasal Hagano var, thi denne var in-
gen burgundisk, men en frankisk Konge *). De
Penge, som Hagano ifølge det latinske Digt maatte
overbringe til Attila, vare en Hylдинг, for at af-
værge Attilas Anfald, og denne Skat, som At-
tila beholdt, har derfor slet ingen Sammenhæng
med Nibelungernes, af hvilken Attila aldrig kom
i Besiddelse. Hagano i det latinske Digt er vist
nok den samme, som Hagene i Nibelungenlied,
hvor hans tidligere Ophold ved Etzels Hof, og
Strid med Walcher af Spanien bliver omtalt **),
men da det latinske Digt selv, som vi ovenfor have
viist, ikke har historisk Paalidelighed; kan deraf

*) Da der staar i det latinske Digt om Attila, at
Walther B. 553 udsielber i sin Forbittrelse Fran-
terne for nebulones; vilde man deri finde en
Betydning paa Niflungerne. Sammenligningen er
blot et Vittigheds spil. Over slige Niflunger har
allerede Cicero pro Roscio cap. 47 sældet Dom-
men, naar han siger: nos ab illo nebulone fa-
cete illudimur.

***) See ovenfor S. 191.

354 Om Sagnetrens Oprindelse.

intet bevises uden at de tyske Digtere, som gavs Sagnene om Volsungerne den Form, hvori de fremtræde i Nibelungenlied, have benyttet disse Rhinegænnens Sagn. Maa ske de just ved Raaveligheden imellem Gunther og Hagano, Gunnar og Høgne, ere bleve bragte til at tro, at Personerne vare de samme, og saaledes forledte til at give Gunthers Vassal den Rolle ved Sigurds Ombringelse, som Gunnars Broder havde ifølge det gamle Sagn. Med større Føie kunde det anvendes paa Gunnar og hans Etmand Gjukungern, hvad Barnefried fortæller om Longobarderne, der selv ansaae sig for at vare komne fra Skandinavien: at Gjukungernes Slægt var ældgammel iblandt dem, og ansaaes for den anseeligste, hvilket i det mindste antyder Sagn om denne Slægtes Bedrift, ældre end dens Indvandring i Italien *).

En nyligen fremsat sindrig Hypothese, der med Lærdom er bleven udpyntet **), nøder os til at undersøge det Historiske i Nibelungernes Navn og Slægt. I det tyske Heltedigt selv ere Nibelunger egentligen en Benævnelse paa et Folk, der boede i et Fabelland, høit oppe imod Norden. Si

*) Paulus Diaconus Cap. 14.

***) Nibelungen und Gibelinen von K. B. Götting, Rudolstadt 1816.

Om Sagnetredens Oprindelse. 355

gurd blev Folkets Høvding, og tog dets Skat, Skattens følgende Besiddere erholdte hint Folks Navn og bleve kaldte Nibelunger. Uagtet nu alt dette peger hen til en for den tydske Digter fremmed og ham ubekendt Oprindelse af Navnet, har man dog i Tydskland selv villet finde dets Rod. Man har tænkt sig en Modsætning mellem Sagnetredsen om Nibelungerne og den om Ridderne hos Kong Artus. Ligesom hine kæmpede for Nibelungernes Skat, strede disse for den hellige Gral. Hines Stræben var verdslig, disse hellig; hine udtrykte Ideen om den gamle hedenske Kraft, disse om Riddertidens aandelige Stræben. Denne Modsætning havde det tolvte og trettende Aarhundredes Digtere anvendt paa Guelfer og Gibeliner, den geistlige og verdslige Magts Stridere, og videre udført samme i det Enkelte. Nibelungerne, der strede for verdslig Magt, skulde forestille Gibeliner, og Digtet besynge den gamle Heltekrafts Undergang. Navnet selv skulde udledes af en svabisk Hertug Nebi eller Nebi, der levede paa Carl den Stores Tid, og Nibelunger være den gamle Form for Gibeliner, hvilket Navn man hidtil havde udledet fra Slottet Waiblingen.

356 Om Sagnetredens Oprindelse.

Vi negte ikke den blotte Mulighed af denne Etymologi, men Hentydningen paa Guelfer og Gibeliner er dog meget søgt; neppe ahner nogen Læser samme, førend han ved vidtløftige Kombinationer er bleven ledet derhen, og man begriber ikke, hvorfor hin Digter, hvis han tilføjede noget saadant, ei havde givet tydeligere Bink om sin Hensigt. Nibelungernes Skat kan ikke, saaledes som den omtales i de tydske Sange, være et passende Sidesykke til den hellige Gral; thi denne udgjør et Hovedpunkt i Artusromanerne, hvorimod hin, som ovenfor er viist, slet ikke spiller nogen vigtig Rolle i de tydske Digte *). Dog vi behøve ei vidtløftigen at undersøge Hypotesen, thi Emnets Behandling i Skaldesangene er nok til at fuldkaste

*) Prof. von der Hagen, der omhyggeligen har efter søgt, hvor Nibelungernes Skat omtales i de gamle tydske Digte, har ikkun fundet samme navnt: a) i det plattdydske Digt de Koker et Anhang til Reineke Boss S. 346 (Hakmans Udg.) "we wünte der Læser Lungen Schag. De künde weren evich ryke". Büschings wöchentliche Nachrichten 1816 S. 220. b) hos Marner i den Manessiske Samling 169, 176 der Nmlunge Hort im Rheine (Amelungernes Skat) c) i den plattdydske og i den nederlanddske Reineke Boss Emeriks (Ermanariks) Skat. Büschings wöchentliche Nachr. 1816 S. 92-96. De fleste af disse Steder henføre Skatten til Dibriks Slægt.

Om Sagnfredsens Oprindelse. 337

samme. Dens Forfatter har og indseet dette, og villet møde denne Indvending ved at bemærke, at om end Grundstoffet til de eddiske Sange kunde være gammelt, var man dog ikke besejret til at antage dette om deres Form; de vare Folkesange der ligesom de tyske vare undergaaede mange Forandringer, og man kjendte dem ei i en Skikkelse, ældre end det tolvte Aarhundrede, hvori Islænderne allerede kunde have laant meget af de tyske Digtene.

For at giendrive dette, ville vi ikke gientage, hvad ovenfor er sagt om den liden Indflydelse tysk Litteratur kunde have paa Islænderne i det tolvte Aarhundrede; eller hvorledes den eddiske Sang ingenlunde, som Digtet om Nibelungerne, bærer Præg af at maatte være forfattet i det tolvte eller trettende Aarhundrede, men tværtimod viser sig i det Enkelte ikke mindre end i det Hele, at være langt ældre. For at bevise Elden af Ordet Niflungur, behøve vi slet ikke at tage Hensyn til Sangene i Samunds Edda. Snorres Edda lærer at iblandt Guldets poetiske Benævnelser, som Hovedskaldene brugte, fandtes Udtrykkene: Niflungernes Arv, Niflungernes Trette, Niflungernes Skade; men Hovedskaldenes Phraseologie, om disse Gienstande var bestemt før det ellevte Aarhundrede.

358 Om Sagnfredsens Oprindelse.

I Fundin Norreg nævnes S. 13 Rislungerne blandt de Slægter, der nedstammede fra Halvdanden Gamle, og dette Skrifs Affattelse henfattes med Rimelighed til det tolvte Aarhundrede. Især er det mærkeligt, at just dette Udtryk forekommer i den ældste nordiske Sang, i det gamle Viarkemaal som Brage den Gamle digtede før Harald Haardfagers Dage †). Hvorledes kunde nu Sibeliner besynges af Hedenoldens Skalde?

Ogsaa til Sigurd og Brynhilde har man villet finde historisk Hjemmel. Blandt flere Sagninger herom, er der især een, som fortjener at prøves; den nemlig, ifølge hvilken man har troet at finde Hofners Bane i den australske Konge Siebert *).

Udskilligt passer paa dennes Historie. Navnet har Lighed. Sieberts Rige var i Nærheden af Rhinen. Han overvandt Hunnerne **) Saxoner og Danske ***). Han ægtede Prindsesse Brunehilde, berømt for sin Skønhed, sine Færdigheder og sin

†) See ovenfor S. 124.

*) Suhms kritiske Historie i D. S. 224 Götting das Geschichtliche im Niebelungenliede S. 19-24.

**) Gregor. Turon. lib. 4. cap. 23.

***) Venantius Fortunatus de Lupo dace.

Klogskab *). Hans Broder Guntram, der regjerede over Burgundien, var ham fiendt, ligesaa vel som den tredje Broder Chilperic, hvis Dronning Fredegonde lod Sigbert snigmordisk myrde **). Brunehilde, der stræbte efter at hevne hans Død, blev siden dræbt i Worms. Guntram havde en berømt Feldtherre, der hed Cunius eller Ennius ***); han havde med Kongen fundet en stor Skat ****), han blev siden forfulgt af Fredegonde, og dræbtes efter tappert Modstand. Men disse her udhævede Ligheder mellem Sigebert og Sigurd ere for det meste kun tilsyneladende. Undersøge vi nærmere Sigeberts Historie, finde vi, at den slet intet har tilfælleds med Sigurds, uden at begge bleve myrdede, og at Sigebert skal, ifølge et Digterudtryk hos Venantius, have seiret over Danske og Saxer, imedens Sigurd efter de tydske Sagn skal have overvundet disse Folk, og efter de nordiske Sagn, som den, der selv var fra Danmark, ogsaa der have ført Krige. Sigebert var vel den bedste af sine Brødre, men fremstilles slet

*) Gregor. Turonens. lib. 4. cap. 27.

**) Gregor. Turonens. lib. 4. cap. 51.

***) Gregor. Turonens. lib. 4. cap. 36.

****) Paulus Diaconus de gestis Longobard. lib. 3.

360 Om Sagnet om Sigurds Oprindelse.

ikke som nogen Helt; han blev slagen af Hunnerne, og roses just for den Enighed, hvormed han vidste ved store Gaver at frastjæbe sig deres Anfald (Greg. Turonens. 4, 29). Han var i aabenbar Feide med sine Brødre og myrdedes, da han drog hen at angribe Chilperik. Sigurd derimod levede som Giest hos sine Svogre, da han af dem blev myrdet.

Alt det Øvrige, der fortælles om begges Herkomst og Bedrifter, har ikke mindste Lighed, ikke at tale om, at Sigebert blev født, efter at Theodorik og Attila vare døde. At baade Sigebert og Sigurd stode i Forbindelse med en Brynhilde, beviser intet for Begivenhedernes Enighed, thi disse Navne vare slet ikke ualmindelige. Ved Rhinen finder man endnu tvende Sigebertes, en ældre, Konge i Coln, der lunstelig blev myrdet af sin egen Søn (Gregor. Turon. 2, 44) og en anden som majordomus i Austrasien 538, der endog var gift med en Chriemhilde*). Brynhildes Forhold til Sigebert er det modsatte af Brynhildes Forhold til Sigurd, hin er Sigeberts tro Hustru og Hevnerke, denne er Sigurds forladte Elskerinde, som tørster efter hans Blod. Fredegonde kan blot ved en kunstet Ætymologie gøres

*) Marquard Fréher origg. Palat tom. 2, 58.

Om Sagnetredsens Sprindelse. 361

til samme Ravn som Grimhilde. Begge Personer have ikkun det tilfældes, at de vare bekiendte for Skionhed og Misgierninger og Fiender af en Brynhilde. Alt andet i deres Historie er høist forskieligt.

Guntram har intet tilfældes med Gunther, undtagen et Slægtskab eller Svogerskab med den formentlige Sigurd og Herredømmet over Burgunderne. Ikke engang Ravnet er ens, thi Gunther er Gundahar, ikke Guntram. Endnu misligere er det, at søge Hagene af Troneg, Gunthers Ridder eller den nordiske Hagne, Gunnars Broder, i den Ennius, med Tilnavn Mummulus, der var en Tid Feldtherre hos Kong Guntram Sigeberts Broder (Greg. Turon. 4, 36). Læser man endog hans Raon Egnus, erholder det kun en siern Lighed med Hagene, og hans Historie har slet intet tilfældes med dennes, undtagen at han var i Tjeneste hos en Guntram, ligesom Hagene hos en Gunther. Om Ennius var hos Kong Guntram, da denne fandt en vis Skat, vide vi ei; thi der fortælles kun, at da dette skete, en af dennes Fortrolige var tilstede, hvis Ravn ikke bliver angivet*). Om Skatten selv meldes intet videre, end

*) Paulus Diac. de gestis Langob. 3, 35.

362 Om Sagnetredsens Oprindelse.

at deraf en Foræring sendtes til den hellige Grav, og Begivenheden selv syntes saa lidet mærkelig, at den ifølge Paul Wagners egen Anmærkning er bleven forbigaaet af Frankernes gamle Historie-
skrivere. Der er da aldeles ingen Forbindelse mellem denne Skat og Niffangernes. Mummulus blev rigtig nok beskyldt af Fredegonde for at have ved den sorte Kunst paahævet hendes Barn en Sygdom, men Fredegonde var ingenlunde Uarsag i hans Død, denne paadrog han sig ved at beskytte imod Kong Guntram Kronpretendenten Gundobald, der udgav sig for en Søn af Clotar.

Vi kunne altsaa ingenlunde ansee Sigberts Historie at være Grundvolden til det romantiske Sagn om Sigfrid. Der er heller intet i dennes Udmaling, som viser, at sammes Bearbejder saaledes havde tænkt paa den australske Konge, som de vist nok tænkte paa Attila. Heller ikke er der noget i Sigberts Historie, som gjør det forklarligt, hvorledes denne Kunde, som en Theodorik, werde en frugtbar Spire til romantiske Digtninger for alle germaniske Stammer. Vel nægte vi ikke Muligheden af, at en os ubekjendt frankisk Digter kunde have af Sigberts Historie dannet en Fabel, der vandt saa meget Bifald hos hans Samtid, at den siden blev det Stof, som mange fol-

tydske Digtere bearbejdede. Men denne i sig
 landsynlige, paa intet Beviis støttede Hy-
 pe bliver aldeles uantagelig, naar vi see hen
 nordiske Sagn. Det var urimeligt at an-
 at disse Begivenheder i Austrasien fra det
 Aarhundrede og de i denne Anledning opkom-
 nantiske Digtninger skulde i kort Tid være
 saa vidt berømte, at deraf kunne laanes
 mindeligste Digterbilleder og meest besjunge-
 er i det syvende Aarhundrede i Danmark og i
 tende Aarhundrede i Norge. Vilde man
 rage i Tvivl, hvad forhen er bleven anført
 Hærfemaalets, Brages Skaldeqvads og de
 Sanges Ælde, er det dog historiskt vist, at
 kristendommens Indførelse i Norden, have
 ene hyppigen besjungen disse Æmner, og hen-
 almindeligste Digterbilleder derfra. Hvor-
 er det nu tænkeligt at hedenske Skalde i Nor-
 Island skulde hente Æmner for deres Sagn-
 eventyrlige Digtninger i et langt bortlig-
 fristeligt Land, og i det de knyttede disse paa
 næste til deres gamle Gudelære, derpaa byg-
 res Phraselogi?

De tydske Digtninger om Sigfried staaer altså
 samme Forhold til de tydske historiske Sagn,
 Skaldefangene til Nordboernes.

364 Om Sagnetredens Oprindelse.

Ligesom i disse Sigurds Stiebne syntes vi Helges Svanhildes og Aslaugs Ravne at knytte sig til visse historiske Begivenheder, men ved nærmere Undersøgelse fandtes uforenelig med disse; saaledes syntes i de tydske Sagn, for ei at tale om Markgreve Rüdiger, og Biskop Pelegrin, fornemmelig Thidrek, Brynhilde og Rhinen, baade at anvise Tid og Sted, hvoraf dog intet kan passeligesom atter Hunnernes Konge hverken lader sig forene med de nordiske eller de tydske Sagn. Saa meget lære os de hidtil anstillede Undersøgelser, at denne Sagnetred har været meget rig, og af mangfoldige Digtere er bleven bearbejdet, at den har været udbredt fra Finmarken af indtil Longobardernes Rige, og fra Rhinens Egne indtil Venedigens Land. Hovedemnet har stedse været det samme, men er bleven behandlet paa mangfoldige Maader, det er bleven knyttet til visse Egne og til historiske Personer, men fremtræder dog allerede i den ældste Form, hvori vi kende det, i det ottende og niende Aarhundrede, baade i Tydskland og i Norden, som en romantisk Digtning, om hvis tidligere Skikkelse havees intet historisk Spor. Der bliver da ikkun Digtningens indvortes Bessaffenhed, der vil kunne lede til en Hypothese om dens Herkomst.

Om Sagnetredens Oprindelse. 365

Det er ligesaa usandsfuldt, at Skaldene i det syvende Aarhundrede have laant deres Vorbilleder fra Rhinegnene og Lombardiet, som Longobarder og Sydriske Kulde i det ottende og de Aarhundrede have hentet Emnet til deres Besættelse fra Leirekongens Borg eller fra Norges Øver. Vi nødes da til at antage et fælleds Grundstof, medbragt fra ældre Boliger, at have sinnet sig hos de beslægtede Stammer, baade i Germanien og Skandinavien. Grundstoffet for Sagnetredsen kunne vi med Næmhelighed gienkende det, som er fælleds baade for de sydlige og de nordlige Rinder. Vi affondre altsaa paa den ene Side Sagnene om Helgerne og om Ragnar brok, som særegne for Skandinavien, paa den anden Side de om Thidrek af Bern, som særegne for Sydskland; det Grundstof, som bliver tilbage, er Sagnet om de fire Hovedpersoner: Sigurd og Gudrune, Gudrune og Atle. Naar dette ifølge anførte maae være ældre end Asernes Indvandring i Norden; staaer endnu tilbage at vise en rigtig Grund til at det gamle Sagn er blevet overført til Attila og til Rhinen.

Det er bekiendt at Volgas gamle Navn, det er hvilket den benævnedes i de Egne, den gienkøber, og som hyppigen findes hos de arabiske

366 Om Sagnet om Sigrunds Oprindelse.

Geographer, er Atel, hvoraf man endog med Sandsynlighed har formodet, at Attila betegnedes Volgas Konge. Dette Flodnavn giver det rimeligt, at Navnet har været et almindeligt Fyrstehavn i de Egne, hvorfra de gotthiske Folkelag sandsynligvis ere udvandrede.

Ryne betyder paa angelsaxisk en Flod, ligesom det Moesogothiske rinn, og det oldnordiske rinn er et rindende Vand. I det Celtiske har Ordet samme Betydning og i det romantiske Sprog hed enhver Flod Rhen. Paa Persisk betegner reviden accedere fluere, Participle revan er iens fluens, rud. er fluvius, rudihane alveus fluvius. At man virkelig i et sydsøstligt Land i Nærheden af det caspiske Hav har givet enkelte Floder et af det almindelige Benævnelser paa Flod dannet Navn sees af, at Volga heed hos Grækerne Rha, hvilket nok efter Navnet, som en Gang i Omegnen maaske have været giængse, endnu i vore Tider har paa sit Navn Rion. Hvis nu Rhen i det ældgamle Sprog, Moder til de germanske og nordiske Sprog, Moder til de germanske og nordiske Sprog baade betegner en Flod i Almindelighed og en udmærket Flod i Særdeleshed, kan maaske det af forklares baade hvorledes Sagnet om Sigrund kan være opkommet, og hvorledes det siden kan være bleven lokaliseret.

Om Sagnfredfens Oprindelse. 367

Betegner Rhin en Flod i Almindelighed, bliver Rhinens Rødmalm og Rhinens Stene Benævnelser paa Flodguldet, uden Tvivl i mange Egne det ældste Guld. Naar Menneskene med Nysgerrighed og Fare samlede dette af Floderne, maatte de vel falde paa at spørge, hvo der havde kastet det deri, og Bevæggrunden maatte synes at være en Sædvanlig Sædvanelse, der vilde unddrage Menneskene den Skat. Spurgte man nu videre, hvo der havde samlet Skatten; var det i Analogi med andre gamle og indiske Myther, at tænke sig denne hente den fra Nordens Bierge, Guldets og Uhyrernes Land. Den der skulde hente dette, maatte være en ung Helt af Gudernes Slægt (Odins Stamme) en vordende Kriger (Sigurdr af sig Seier og urdr eller urdr Forsvarer Konge) Vældens Søn (en Volvagn af vols Overmod og ungr Søn) som ved at dræbe de Uhyrer, der rugede over Skatten (Fafner eller Fofner kan forklares fe-ofner Skattens Hæder) bragte den frem for Lyset. Guldets som Penges Oprindelse efter en ældgammel nordisk, uden Tvivl og oprindelig Mythe, hvortil findes enkelte Spor i Vofus Mythen, kun at have bragt Ulykke over dets første Eier. Den unge Helt, hvilken ei kunde være den, der fandt den Sædvanlige skulde Skatten, maatte altsaa falde og

*) I det der fortælles om Gulbveig.

368 Om Sagnetredens Oprindelse.

ifølge den digteriske Retfærdighed falde formedelt eget Feilstru. Saa længe Helten udviklede sin Kraft, saa længe han hylde Krigens Mø (Bryn - hilde) som han havde vaft af Slummer, var han seierig ved Styrke og Visdom. Ondskaben (Grimhilde) førte ham i Bellustens (Qvindens *) Arme, og bragte ham til at glemme Valkyriens Kald. Nu var hans Lykke borte. Mørkets Gøtter (Nifl-ung) overvældede ham. Disse gjemte Guldet i Flodens Døb (i Rhinen) og trodsende paa deres Styrke faldt de for Blodhepnerens Overmagt, der igien selv blev straffet for sin Brode.

Saaledes synes Mythen om Guldet Opdagelse at være forenet med Mythen om et Slags Syndefald eller om Heltelivets Undergang. De gyldne Helteliv, Kobberalderens Vildhed (de fryd- bare Rissunger) og Jernalderen med sin Brode (Mød) fremtræder ikke utydeligen.

De enkelte Træk passe til Mythens orientalske Herkomst. At Helten ved Tryllerie bragtes til at glemme, hvad han burde have erindret er et Sidesykke til Duschmantas Udfærd i Scontala. At en Kvinde bliver Marsag til Ulykke passer med bekjendte orientalske Forestillinger, ligesom og Sagnet's øvrige Hovedtræk, at en Kvinde

*) Gudruna, Mandens Selvfæberinde, Mandinde

Om Sagnkredsens Oprindelse. 369

brænder sig paa sin Elskedes Baal, at en gammel Dronning blander en Trylledrik, at en Tyrste søger ved Misgjærninger at tilvende sig en Skat, og hans Gemalinde tager en unaturlig Blodhæv; ere lutter Scener, som ikke ere fremmede for Oriensens Sæder *).

*) Professor Götling har i sit Skrift *die Nibelungen und Gibelinen* sammenlignet Sigurd og Jason. Sammenligningspunkterne ere dog temmelig faa, og langt søgte. Flere Ligheder tilbyder Perseus. Denne Helt, Jupiters Søn, hvis Navn allerede minder om Persien, som Sagnets Stammeland, udfødtes, indsluttet i en Kasse, i Havet (*Wilkina-saga* Kap. 142.), opfødtes med sin Moder ved en fremmed Konges Hof, der forelskede sig i Moderen (*Wolsungasaga* Kap. 22). Den unge Helt modtog af Vulkan (Smeden *Reigin Wolsungasaga* Kap. 24) det berømte Sværd *Harpe* (*Gramr*), understøttedes af Guderne (*Wolsungas.* 26), overbandt et Uhyre og befriede en bunden Prindsesse (*Wolsungas.* 29). Selv *Atle* (*Atlas*) forekommer i hans Historie. Perseus havde en usynliggjørende Hjelm (*Tarnkappe* efter *Nibelungenlied*), hans Navn var ligesom Sigurds vidtberømt, thi han dyrkedes baade i *Ægypten* og *Grækenland*. Imidlertid ere disse Ligheder neppe andet end tilfældige Overensstemmelser, ligesom og at Gudrun af guds for gunnr, Mand, Krieger, og runa *Selkaberinde*, Raadgiverinde, kunde oprindeligen være samme Navn som *Andromeda* af *ανδρο* og *μηδος*.

370 Om Sagnkredsens Oprindelse.

Naturligviis kunne vi her ikke ville andet end antyde Mythen's orientalske Farve. Hvis endog Flodguldets Opdagelse og Heltelivets Undergang maaskee har givet Mythen sit Stof, er dette dog vist ifølge al Analogi tilstige bleven knyttet til visse og ubekjendte Tildragelser maaskee i en gammel Volgafyrstes Slægt, hvorved det har erholdt en tilsvarende vilkaarlighed. Det maae være overladt Lærde, som ere nøie bevandrede i de persiske og indiske Myther, at udfinde om maaskee enkelte Træk blandt disse kunde tiene til at bestyrke den fremsatte Hypothese.

Hvad der endnu synes at paaligge os her, er at forklare Muligheden, hvorledes af den angivne Grundmythe den hele Sagnkreds kunde være oprundet. Naar hine Sagn, der indeholdt saa digteriske et Stof, tidligen af en udmærket Digter ved Volgas Bredder vare blevne besungne, er det let tænkeligt, at Mindet herom, ideligen opfrisket ved følgende Digteres Efterligninger eller Samarbejder, kunde leve i Folkemunde giennem mange Mandeslealdre.

Under Folkstammers Vandring pleier disses Cultur ikke at tiltage, men naar de have faaet faste Boliger i det nye Hjem, vil den gamle Epiré, omplantet i en anden Jordbund, fremskyde med

Om Sagnkredsens Oprindelse. 371

frodigere Væxt. Det Gamle vil da parres med det Nye, man vil opfriske de digteriske Minder fra Hjemmet, og da just de, som dybest havde indplantet sig, tillige maatte være de fortrinligste; vilde disse snarest af Digterne blive besungne og hos Samtiden finde Bifald. I saadanne Sange vilde Udtrykkene Rhinens Malin, Rhinens Stene eller Rhinguldet, kunne vedligeholde sig, tilligemed de andre gamle Navne, efterat Rhin havde ophørt at betegne Flod i Almindelighed. Men naar siden de udbandrede germaniske Stammer kom til en Egn, hvor tidligere Kolonier havde givet en udmærket Flod Rhinens Navn, og man endog fandt, at denne Flod førte Guld med sig; kunde man let efter alle Folkelags Tilbøielighed at lokalisere de gamle Minder, forflytte Begivenhedernes Skueplads fra Volga eller Phasis til Frankernes Land. Naar Skandinaverne paa deres Østogt langs de engelske og nederlandske Kyster kom til Rhinens Munding, kunde de saa meget snarere tro, der at finde Floden, der gienste Volsungernes Skat, som disse Lande, bedre dyrkede end deres egne, maatte forekomme dem saare rige. Ligesom en tilfældig Navnelighed kan have anvist Sagnet sin Plads, kan en anden Navnforveksling have givet Anledning til

372 Om Sagnetredens Oprindelse.

at bestemme dens Tidsalder. Atles Navn havde en paafaldende Lighed med Attilas, var vel endog blot en ældre Form af samme. Denne Erobrer maatte over hele Tydskland være berømt, og hans Rygte kan med saa meget des større Grund antages at have strakt sig til Norden, da Skaldeqvadene om Sorle og Hamder bevise, at Ermanreks Rygte havde naaet did. Man kunde da letteligen nogen Tid efter Attilas Død og Hunnernes Fordrivelse falde paa, at sammenblande den gamle Atle med den senere Erobrer, og herved bortfalder ganske den store Vanskelighed at forklare, hvorledes faae Menneskealderne efter Attilas Død en-tilsyneladende aldeles vilkaarlig Udsmykkelse af hans Historie kunde udbredes over mange Lande.

Hvad Sigurd angaaer, maatte vel Nordboerne formedelst Rhinens Navn sætte nogle af hans Bedrifter i Frackland; men de tilegnede sig ham dog i det Hele, ved at knytte hans Afkom til den norske Kongestamme, forbinde hans Historie med Helgernes, sjaelandske Fyrsters, og henlægge adskillige af hans Bedrifter til danske Egne. I Tydskland gav Gunnars eller Günthers Navn tilligemed Rhinens en dobbelt Anledning til at forbinde Sigurd med burgundiske Kongenavne, og ligesom denne Sagnetred ved flere Digteres heldige Forsøg blev

Om Sagnkredsens Sprindelse. 373

udvidet, inddroges ogsaa den romantiserede Theodorich i sammes Omfang.

Om Sagnkredsens Udbredelse og Forplantelse i Norden.

At Sagnene om Volsunger og Giufunger ere oprundne af den nordiske Folkestammes egen Rod, at de have udviklet sig med al nordisk Kulturs første Spire, og ligesaa lidt der som i Tyskland kunne være noget fremmed, tilfældigen indbragt, bevises ydermere ved at tage Hensyn til, hvor dybt disse Saga gribe ind i oldnordisk Poesie, Historie og Kunst.

Et af de skønneste Digte fra den nordiske Oldtid er det Drape, Dronning Gunhild lod digte over Erik Blodøxe, efter at denne var faldet paa et Viskingstog til Engelland i Midten af det tiende Aarhundrede. Da dette Drape, endskiøndt Mynsteret for Eyvind Skaldaspilders berømte Sang over Hakon Adelssteen, hidtil kun har været kiendt af den latinske Oversættelse Torfæus har meddeelt (hist. norv. P. 2. p. 197-198) og tvende Volsunger deri nævnes, vil jeg her meddele samme i en tro

374 Om Sagnetredsens Forplantelse.

metrisk Overføttelse, hvilken Hr. Professor Finn Magnussen har havt den Godhed at forfatte *).

Hvad er det vel for Drømme — sagde Odin
Jeg syntes jeg stod op, før Dagen gryede,
At gjøre Valhall ryddelig for Helte
Som saldt i Kamp; Einherierne jeg vaagned;
Jeg bød de Tjenende staa op, for Bænke
At strøe og skure Bægre, men Valkyrier
At bringe Vin som om en Konge Lom; —
Fra Verden hid vist ædle Helte stunde
Saa glædes nu mit Hjerte — —

Brage sang:

Hvad bundrer hist som Hær af Tusinder
Fremstrider; alle Hallens Mure
Gjentyde højt, som om tilbage
Til Odins Sale Balder vender!
Nu — svarte Odin — Brage! fører du
En daarlig Tale, fjøndt du meget veed
Om Nefte Ting — det bundrer før

*) Torfaus citerer Fagurfinna en Goder, hvoraf der findes trede forskellige Afskrifter i Arne Magnussens Samling No. 52 i Fol. 302 og 303 i 4. De to først nævnte ere blevene confererede i det Suhmste Afskrift No. 54 i Fol. som jeg har benyttet S. 41-45 Fagurfinna er et Udtog af den norske Historie fra Halsdan Svarte til Aar 1177 uafhængigt af Snorres Værk. og uden Tvivl ældre end dette. Haandskriftet bemærker S. 55, at Eyvind just digtede sit Hakonarmaal i samme Maneer som det Drape, Gunhilde havde ladet digte over Erik. Den første Strophe deraf citeres i Snorres Edda.

Om Sagnkredsens Forplantelse. 375

For Kongen Erik snart han skal
Her Odins Sale gjæste — — —

I, Sigmund og Sinfjötle! stander op
I Hast og gaaer de kommende i Nøde,
Er Erik der, som Haabet mig tilsiget,
Byd Kongen ind, — —

Hvorfor, da Sigmund spurgte,
Kan Erik ventes meer end andre Konger
Til Hallen hid? — Thi mange Lande,
Saa svarte Odin, hærget han
Og vidt omkring han Sværdet bar
Bloddryppende,

Men sig! hvorfor
Du ham ved Sejren skilte, da han var
I dine Dine snild og kjet?

Forbi, saa Odin talte, Kampens Lod
Usikker stedse bliver; (Krigens) Ulv
Skjøndt glubst, til Guders Sæde Helten leder.

Hil dig o Erik! Sigmund sang
Velkommen hid du være, kærst du gaa
I Hallen ind! — Dog maa jeg spørge
Om flere Fyrster følge dig
Fra Vaabenlarmen?

Erik svarte:
Fem Konger ere her, og alles Navne
Jeg dig fortæller — selv jeg er den siette.

Her nævnes fremfor de andre af Valhals Helte
Sigurd Hofnesbanes Fader og Farbroder, enten som
af de berømteste Krigere eller som nogle af Erik
Blodøres navnkundigste Forfædre, i begge Tilfælde
teener Verset til Hiemmel for deres udbredte Hæder.

376 Om Sagnkredsens Forplantelse.

Det er ovenfor bleven bemærket, at en Deel af de poetiske Benævnelser, Skaldene brugte, ere blevene hentede fra denne Sagnkreds. Disse billedlige Udtryk dreie sig fornemmeligen om Guldet. Det kaldtes God for Ottur, Asernes Løsepenge, Fofners Bolig, Fofners Eiendom, Gnitahedes Malm, Granes Byrde, Niflungernes Arv, Niflungernes Skat, Rhinens Malm, Rhinens Lue, Rhinens Sten, Niflungernes Skade *). Derfor er det og, som Membranerne vise, just i Anledning af Guldet's poetiske Benævnelser, at Snorres Edda har meddeelt en Udsigt over Volsungernes Historie. Samleren af Værket har endog anseet det overflø-

*) Rhinens Steen, findes i et Vers af Einar Staa-
leglam fra Enden af det tiende Aarhundrede (Dlaf-
sens haandskriftlige Bearbejdelse af Snorres Edda
S. 590) Rhinens Lue bruges af Harek af Thiotta,
Duf den Helliges Samtidige (Heimskringla 2 D.
Kap. 168.) Fofners Eiendom af Thormod Kol-
brunaskald (See Sagabibliothek 1 D. Fostbrødre-
saga S. 156) Gnitahedes Malm og Slangens
Bolig er hentet fra et Papirshaandskrift af Snor-
res Edda i den arnamagnæanske Samling (hos
Dlafsen S. 1537.) De øvrige Udtryk findes i Ke-
sens Edda 68=78. Dæmesaga i Codex regius af
Edda og i den Wormske Codex, men paa sidste Sted
tilfærvne med en nyere Haand; hos Dlafsen S.
472=506.

digt at hiemle disse Talemaader, som han ellers pleier, ved enkelte Digtersteder; men bemærker blot ved Enden af Fortællingen, at efter disse Sagn have de fleste Skalde qvædet, og derfra hentet forskellige Benævnelser. Elden af disse Udtryk bevi- ses ydermere, som ovenfor er anført, ved det Frag- ment af Biarkemaalet, Snorres Edda har opbe- varet *). Deres Brug var desto hyppigere, jo oftere Skaldene pleiede at anvende Guldet, naar de priste Kongerne som dets milde Sivere, eller naar de besang Qvinden, hvis Ravn især pleiede at omskrives med Billeder laante fra deres bekoste- ligste Prydelser.

Næst efter Guldet, hvis Benævnelser antyde alle Hovedtrækkene i Volsungeslægten's Historie, er det dens Undergang ved Saurles og Hamders Død, der har foranlediget de fleste Digterbilleder. Om deres Fald havde Brage den Gamle qvædet i sit Drape om Regnar Lodbrok; Stenen kaldtes deres Fordærø, Pantseret Hamders Skiorte og Saurles Klædning **). Af andre Billeder, laante fra denne

*) Olavsen S. 587 og i en tro Oversættelse i Sand- vigs danske Sange fra det ældste Eidsrum. Det hedder om dette Stykke i Biarkamalum onum for- num eru tollt mörg Gullz heiti.

***) Til Exempel herpaa anføres i den utrykte Deel af

378 Om Sagnkredsens Forplantelse.

Sagnkreds findes endnu i Heimskringla: at Haver kaldes Budles Veir *), Skibet Giufes Hest **), at Fofner bruges for et Krigsskib, hvilket ellers kaldtes Drage ***) , og i Snorres Edda at Gift kaldes Volsungernes Drik ****). Midt i et Qvad om Harald Haardraade indskyder den samtidige Illuge Bryndæla Skald en Linie, om hvorledes Budles Søn (Atle) bød sine Svogre til Giest *****). Tvende derfra hentede Slægtnavne Budlunger og Volsunger †) bleve almindelige Digterudtryk paa alle Nordens Fyrster.

Snorres Edda ved vapna Kenningar tvende Vers af Halfred Baudraad Skald (fra Enden af det tiende Aarhundrede.)

*) Harald Haardraades Saga R. 34.

***) Harald Haardraades Saga R. 83.

****) Fofners Spyde o: Spyde fra Drageskibene; i den yngre Thiodolfs Digt over Slaget ved Nissaa, Harald Haardraades Saga. Kap. 65.

*****) Fordi Sigmund kunde drikke Gift, til Exempel et Vers af Brage Skald i Olafsens Edda S. 507.

†) Heimskringla Harald Haardraades Saga Kap 5.

‡) I Konnungansöfn i Snorres Edda anføres til Exempel Vers af Einar Skulesen og Thorkel Hamar-skald, hvilke levede i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede. Hertil kan saies Iver Ingemundsen fra samme Aarhundrede, der taler om Budlungens o: Kongens Søn i Harald Gille's Saga Kap. 16 Heimskringla 3 D.

Om Sagnfredsens Forplantelse. 379

I Halls Saga (S. 35) siger Hrof den Sorte i sit Mindeqvad over Kong Half, at Sigurd i Gjukes Sale var den eneste, der kunde sættes ham ved Siden.

Et Træk af Harald Haardraades Historie, som Flateyrbogen meddelev *), kan vise, hvor for-
trolige Digtekunstens Yndere i Norge vare i det el-
leste Aarhundrede med Sigurds Historie. Det
hændte sig en Dag at Kong Harald Haardraade gik
med et lidet Følge igiennem et Stræde, hvor han
hørte et heftigt Klammerie mellem en Skomager og
en Smed. Kongen vilde ei lægge sig derimellem,
men sagde til sin Skald Thiodolf, at han skulde
digte en Vise derom. Denne undskyldte sig med,
at sligt et Emne ikke passede for ham som Kongens
første Skald. Det er vanskeligere end du tænker,
sagde Kongen, gjør dem til andre Folk, end de
ere; lad den ene blive Sigurd, den anden Hofner,
dog saaledes at enhver af dem kiendes. Thiodolf
qvad sligt et Vers, der og er bleven bevaret. Kon-
gen roste det, og vilde at Thiodolf skulde endnu en-
gang behandle samme Emne, saa den ene blev
Thor, den anden Totunen Geirraud.

*) I Snegluhalls Thattr Columne 831 af Membranen
paa det kongl. Bibliothek.

380 Om Sagntredsens Forplantelse.

Vare nu slige Digterbilleder, som kun de historiske Hentydninger bleve forstaaelige, giængte Digtersproget giennem flere Aarhundrede, efter at Kristendommen var antaget; er det intet Under at Erindringen om disse gamle Begivenheder kunde bevares. Det er disse Digterbilleder, hvilke vi skyldte, at Enorres Edda har meddeelt et Udtog af Volsungernes Historie, ja det er uden Tvivl ogsaa disse, hvilke vi have at takke for, at de historiske Sange i Sæmunds Edda ikke ere blevne glemte. Det blev alle Skalde vigtigt at have en Sagntred i friskt Minde, hvorfra de sædvanligste Billeder bleve hentede.

Endnu af en ganske anden Kilde lære vi, at man ved Dannerkongens Hof i ældgamle Tider har besunget Volsungernes Bedrifter, og at disse Heltener heller ikke have været Angelsaxerne ubekjendte. I det angelsaxiske Heltedigt om Scyldingernes Bedrifter forestilles i den trettende Sang en Skalde ved Dannerkongens Hof, at spørge om Eigmunds utrolig mange Heltebedrifter og denne Volsunges Toge *). Der nævnes og en Slange, Skattens Bogter, som Wdlingens Søn betvang.

*) De Danorum rebus gestis poema Danicum dialecto anglosaxonica ex biblioth. Cottoniano edita. G. I. Thorkelin Havinae 1815. Digtets lærde

Om Sagnkredsens Forplantelse. 381

Skaldenes Billedsprog havde og Indfly-
else paa Historien. Thi at Digterne kaldte Norns

Udgiiver har gjort tvende Ord af Navnene Sigemunde og Wælsinges S. 68 = 69 hvorved disse Spor til Volsunger forsvinde i hans Oversættelse, men allerede Pastor Grundtvig gjorde kort Tid efter at Digtet var udkommet i Ugebladet Kjøbenhavns Skilderi opmærksom paa, at disse Ord hellere skulde læses som Navne. Professor Rast er af samme Mening, og har havt den Godhed at meddele mig en ordret Oversættelse af det hidrørende Sted. Da han især i Begyndelsen afdele Ordene og Linierne anderledes end den trykte Udgave, anføres de første Linier her. Stedet findes 13 Sang B. 75 f. S. 68.

Vel hvyle gecwæd
Thæt he fram Sigemunde
Secgan hyrde
Ellen - dædum
uncuthes fela
Wælsinges gewin.
Wide sidas
Thara the gumena bearn
Gearve ne vilton 3:
Skjønt kvad han alt,
kvad han om Sigmunds
Heltebedrifter
havde hørt fortælle,
utrolig mange
Volsungens Krige
og vidstrakte Tog
Som Menneffenes Børn

382 Om Sagnkredsens Forplantelse.

dens Fyrster Budlunger og Volsunger, og at disse Slægters Stamfædre ansaaes for saa berømte og gamle, har uden Tvivl bevirket, at de ere ind-

ei vidste saa nøie

B. 96. Sigmunds store
 Rygte udbredte sig
 efter hans Død,
 siden den stridhaarde
 dræbte Slangen
 Edlingens Søn
 Skattens Vogter
 under — — — sten
 ene betvang
 med farlig Daad
 (hos ham var ikke — — —)
 Alligevel lykkedes det ham
 at giennembores med Sværdet
 den rædsomme Orm,
 saa det i Muren stob
 det herlige Baaben,
 og Dragen fik sit Banesaar
 Den ulykkelige (Orm)
 havde viist sin Styrke
 saa at han (Sigmund eller Sigurd)
 Skatten
 bruge (bortføre) kunde
 efter eget Tynke (selles dømme ikke thonne)
 Søbaaden ladede
 Volses Arving,
 i Skibslasten bar han de blanke Klenobier
 Slangen smelted heed,

Om Sagnfredsens Forplantelse. 383

indede i mange Genealogier. I den eddiske ang-Hynludliod Str. 23 nævnes Sigurd Volsungs blandt andre nordiske Fyrster, som beslægtet med Ottar. I Kundin Norreg gøres Haldan Gamle til Budles Fader S. 12; Haldans sønnesøn siges sammesteds at have været Siggeir med Volsungs Datter, og alligevel siges Hioro Sigurds Moder at have været en af Haldans sønners Afkom i femte Led S. 11. Disse i sig modsigende Genealogier vise dog en Stræben for at knytte Volsungernes og Haldans Vædder hinanden. I flere islandiske Slægtregistre forekommer Sigurds Navn, dog stedse kun i Anledning af Hslaug, Regner Lodbrogs Dronning, hvormed flere ansete Slægter i Island udledte deres Herkomst giennem Thorstein Rauds Børn *). I den af Riiald Saga bekiendte Halgerda, der levde i Enden af det tiende Aarhundrede var ikke li-

*) Landnamabog Mantissa S. 383, Fostbrødræfaga 1 Kap. Floamanasaga 1 Kap. Dgfaa i den alderles upaalidelige Haldan Gisteinsens Saga Kap. 1 findes en lignende Genealogie. At i et Haandskrift af Bodvar Biarkes Saga Hroes og Ingialds Slægtregister hibledes fra Sinfiotle, Volsungs Søn (Suhms kritiske Hist. 2 D. S. 289) kommer slet ikke i Betragtning, da denne Bearbejdelse af Biarkes Saga er et taabeligt Eventyr fra femtende Aarhundrede.

384 Om Sagnetredsens Forplantelse.

det stolt af at nedstamme fra Sigurd Fofnesbane *). I historisk Henseende betyde disse Slægtregistre saare lidet, thi de enkelte Islænderes, hvilke i sig selv skulde være de paalideligste, grunde sig alle paa Forudsætningen, at Uslaug var Sigurds Datter. Fundin Noreg er en Samling af allehaande Slægtregistre, som rigtig nok ere ældre end det trettende Aarhundrede, men hvis Hjemmel i det øvrige er uvis. At de just med Hensyn til Sigurds Æt maae være hentede fra forskellige Kilder, viser allerede den aabenbare Modsigelse, hvori de staae til hinanden. Hyndluliod anfører kun en Mængde gamle Navne paa Slægter, fra hvilke en vis ellers ubekendt Ottar skulde nedstamme, uden bestemt at angive Slægtrækkerne. Smidlertid vise dog disse Slægtregistre, at Volsungerne regnedes til de ældste med Nordens Tysker paa flere Maader forbundne Slægter.

Ligesom Digternes Sange kunde indføre Volsungerne i Kredsen af Nordens Helteslægter, maatte de endnu snarere kunne gjøre deres Tildragelser til Stof for Kunstforestillinger. Men da Begrebet om Kunstmyther vil synes de fleste noget aldeles fremmed for nordisk Hedenold, trænger dette til udføreligere Bevis. Den nordiske Oldtids Kunst viste

*) Nialsfaga Kap. 14.

sig fornemmelig i Bævning, i udskaarne Træbilleder og i Metalsarbejde; mindre derimod i Steenmonumenter. Thi da man ikke brød Marmoren, der laa høst og her skult i Sverrigs og Norges Fjeldte, og de over hele Skandinavien adspredte Gravstoblokke saa vanskeligen ved Rejselen kunde behandles, er det ikke af Billederne paa de enkelte Gravminder, hvor Værdigheden især kom i Betragtning, at man maae bedømme Kunstens Tilstand i Norden før Kristendommens Indførelse.

Bævning og Bordening have været bekiendte i Norden saa langt Sagnet gaaer. Saa meget desværere kunde man bringes til at sætte Pris paa slige Kunstarbejde, som Nordens Træhuse og store Driffesale gjorde Tapeter til en ældgammel og meget søgt Prydselse. Paa Tapeterne omkring den lange Driffesal kunde man allerbedst anbringe Fremstilling af Heltens Bedrifter. Saaledes lader den eddiske Sang Gudrunarqvæde 2, Str. 13-15, Tyrfinden Gudrun ved sit Ophold i Danmark borden sydlige Boliger, danske Svaner, Heltens Strid, hunniske Kæmpere, Sigmunds Skibe med deres forgyldte Seil og de udskaarne Stævne. Digteren er venteligen just ved at see slige Tapeter bleven bragt til at lade Gudrun selv foretage sig

386 Om Sagnkredsens Forplantelse.

et saadant Arbeid. Man finder et mærkeligt Exempel paa saadanne Tapeter i Oluf den Helliges Tid. Kongen sagde nemlig en Dag til Skalden Thorfin, at han skulde digte en Sang om hvad der var afbildet paa Tapeterne. Thorfin vendte Vinene derhen, og saae, at der var afbildet hvorledes Sigurd ihjelslog Fofner, og improviserte deraf en Strophe, som endnu er bevaret *). Den nordiske Kunstfærdighed indskrænkede sig ikke til Bæmning. Man malte, og det ikke blot Skibe men ogsaa Skiolde og Bæreller. At stundom just de gamle Heltes Bedrifter bleve afbildede paa Skiolde, vser Einar Skaaleglams Exempel, der havde modtaget til Foræring af Hakon Jarl et Skjold hvorpaa mellem Guldblader gamle Sagn vare afbildede **). Einar gav det til Egil Skjalagrimsen, der digtede en vidtloftig Sang om dets Indhold; siden forværvedes Skjoldet ved at falde i et Kar med suur Valle og Guldet blev aflaget.

Paa Bærellers Udsiring med historiske Malerier havees tvende mærkelige Exempler. Den rige og pragtlystne Islænder, Oluf Paa, lod imod Slutningen af det tiende Aarhundrede en Spisesal opføre,

*) Cod. Flateyens. col. 763, I det Suhmste Afteist S. 2542.

**) Egils Saga S. 698. hah vår scrifadr fornlogum.

Om Sagnfrødsens Forplantelse. 387

større og prægtigere, end man før havde seet i Island. Paa Væggene og Loftet vare berømte Sagn udførte *), og alt var saa godt udarbejdet, at det synes meget pynteligere, naar Tapeter ei vare op- hængte. Heraf kan man tillige slutte, at her tales om Maleri, og ei om Billedhuggerarbejde, hvilket ei saa passende kunde sammenlignes med de spraglede Tapeter. Skalden Ulf Uggesen, som bivaantede Olufs Datters Bryllup, ved hvilken Leilighed den prægtige Sal første Gang blev brugt, kvad en Sang, Husdræpe kaldet, om Oluf Paa og de Sagaer, der vare tegnede paa Væggene. Af denne Sang har Snorres Edda bevaret os et Par Linier, hvoraf vi kunne see, at blandt andet Thors Bedrifter der vare afbildede. Da alle Væggene paa denne Sal vare bedækkede med Billeder, da just berømte Sagn vare afbildede og Oluf Paa just nedstammede fra en Slægt, der regnede sin Herkomst fra Sigurd Hofnesbane, er det saare rimeligt, at ogsaa dennes Historie der har været afbildet.

B b 2

* Særdalafaga Kap. 24 voru markadur á áglæstar lögur a thilvidum oc so a nafrenu. Samt har i Tabellerne til den kritiske Hist. T. 39 urigtigen forstaaet dette om Runeindskrifter.

388 Om Sagnkredsens Forplantelse.

Med end større Grund kunne vi slutte, at flige historiske Malerier have været brugte, ifølge Beskrivelsen over en Pragtbygning i Kong Oluf den Helliges Tid, som Klatsbogen beretter, col. 467 i Anledning af et Besøg, Kong Oluf aflagde hos en rig Mand i Østerdalen i Norge, der heed Kandulf, som modtog Kongen med megen Pragt. I den udførlige Beskrivelse over Salen, hvor Kongen sov, siges, at paa Loftet var først malet Guds selv og hans Englefare, derunder Himmellegerne, nedensfor Skyer og Bunde, saa Fugle, Jord med Græs, Træer og mangeslags Dyr. Nede paa Panelet vare malte hedenste Ting og Krasagn om berømte Konger. At nu just mellem disse og har været Scener af Sigurds Historie kan slutes af Drømmen, Oluf siges at have haft, efter at han under Betragtningen af alle disse Malerier var slumret ind. Det fortælles nemlig, han havde haft en profetisk Drom liig Nebucadnesars om Guldbilledet, og nu hedder det: neden for Billedets Bryst var en bred Stord af Jern, poleret som et Sværd; der saaes Sigurd Fosnesbanes Saga, Harald Hylbetands og noget af Harald Haarfagers Gierninger. Vist nok er Fortællingen om denne Drom en Fabel, men Olufs Besøg hos Kandulf, hvilket og Snorre omtaler i Oluf Helliges Saga Kap.

Om Sagnetredens Forplantelse. 389

173-174, er sandsfærdig, og Drommens tydelige Anvendelse paa de nordiske Konger beviser, at det ikke kan være yngre, end omtrent Midten af det tolvte Aarhundrede, til hvilken Tid man vel kunde vide, med hvilke Malerier et prægtigt Hus i det ellefte Aarhundrede pleiede at smykkes.

Hyppest viste sig den oldnordiske Kunstfærdighed ved at udskære i Træ. Allerede i Slaget ved Hafursfjord, hvorved Harald Haarfager blev Enehærrer i Norge, omtaler en samtidig Skald Skibene med gabende Hoveder og udskærne Prydelser*). Kong Oluf den Hellige lod bygge et Skib, paa hvis Forstavn stod et guldbeslaget Høffelhoved**), og til et andet Skib havde han selv udskæret et Kongehoved, som længe efter hans Tid prydede den Snekke, de norske Konger selv bestegge***). Huses Bæge og Bieskeender vare færdige med udskærne

*) Heimskringla Harald Haarfagers Saga Kap. 19. Det synes, som man har betragtet flige Hoveder, uden Tvivl oftest Dragehoveder, ligesom Romerne deres Mæster, som Midler mod Tryllevi, eller til at skrække Manden, efterdi det i Ulflots Loven var forbudet at seite til Island med flige gabende Hoveder paa Forstavnene, at ei Landvættene skulde foruroliges. Landnama S. 298.

**) Oluf den Helliges Saga Kap. 154.

***) Oluf den Helliges Saga Kap. 45.

390 Om Sagnkredsens Forplantelse.

Billeder *), og at ogsaa historiske Emner saaledes bleve fremstilte, viser Islanderens Thord-Hauks Exempel, der i det tiende Aarhundrede lod de Kampe, hvilke han i fjerne Egne havde bestaaet mod Uhyrer, indskiare baade over sin Seng og sit Højsæde **). Man kan ikke omtvile at jo de gamle Nordboere forstode at forfærdige hele Billedstøtter af Træ. Det følger allerede af de bekiendte Fortællinger om Thors og flere Afguders Billeder, der ved Kristendommens Indførelse bleve sønderslagne. Stundom vare disse, ligesom Helgenbillederne, iforte prægtige Klæder; men at disse Billeder dog ikke selv vare uformelige Masser, kan sluttes af, at deres Dine, Ansigtstræk, Arme og hele Stilling stundom bliver omtalt. Nordboerne kunde heller ikke mangle Øvelse i at forfærdige slige, thi baade i Fyrsternes og i de rigere Bønders Gudehuse fandtes der, ligesom i de indiske Pagoder, en Mangfoldighed af Gudebilleder, stillede omkring dem, der fortrinligen dyrkedes. Hver Mand var desuden i det hedenske Norden foranlediget til at have i det mindste tvende Billeder i sit Huus. De to høie Stolper nemlig, der gemenligen stode for Huus-

*) See Enden af Thord-Hauks Saga.

***) Nialfsaga Kap. 120 S. 183.

faderens Sæde (öndvegis fulur, fetstokkar) og betragtedes som hellige, vare nok oftest oven til udskaarne, omtrent som Græfernes Hermer. At de ikke just altid forestilte Thors eller Ufernes Billeder*), men og stundom Oldtidens Helte, sluttes af et Sted i Begyndelsen af Kormaks Saga, hvor Hagbards Billedstøtte i Legemsstørrelse forekommer som noget ikke usædvanligt i islandske Huse mod Enden af det tiende Aarhundrede. Da nemlig Steingerda vilde see Kormak, uden at blive kiendt, gif hun til en Krog, og saae ind i Drikkeskiven under Hagbards Skiæg, men da Lyset just faldt paa hende, sagde Kormaks Ledfager til ham: see du Dinene ved Hagbards Hoved, og denne gaad strax et endnu opbevaret Bers, hvori han priste sig lykkelig, at den skønne Kvinde havde over Hagbards Hals nedstirret paa ham. Denne Hagbard er efter al Sandsynlighed den samme, som Saxos Hagbarth eller Kæmpevisernes Habor. Fandtes nu udskaarne Billeder af de Helte, hvis Minde Sangene havde bevaret, i de gamle Skandinavers Baaninger, kan man vel og slutte at Volsungerne

*) Eirbyggiasaga fortæller S. 8. at paa den ene af Thors Mostarsteigs Høisædepillere var Thors Billede udskaaet.

der fremfor alle øvrige Helte oftest ere blevene afbilledede, og dette leder os til at forstaae følgende Sted om Volsunger og Siukunger hos Snorro, der hidtil almindeligen er bleven misforstaaet *).

"Da Kong Sigurd Jorsalafar paa Heimreisen fra det hellige Land var kommen til Konstantinopel IIII, blev han der paa det prægteste modtaget af Keiser Alexius, der, efter at have sendt ham betydelige Foræringer, lod ham ved Sendebud spørge, enten han vilde modtage en Foræring af Keiseren paa 6 Skippund Guld, eller han heller ønskede, at Keiseren lod foranstalte den Leeg, der pleiede at holdes paa Padreim. Sigurd foreskraf at see Legene, og Sendebudene forsikkrede, at denne Leeg ikke kostede Keiseren mindre Guld **). Da lod Keiseren Alt gjøre færdig til Legen, og den blev omhyggeligen udført. Alt gif den Dag bedre

*) Heimskringla 3. D. S. 245. Sigurd Jorsalafars Eisteins og Nlafs Saga Kap 12.

***) Denne overdrevene Sum er en Følge af de store Forestillinger Nordboerne gjorde sig om den græske Keisers Rigdom. Skalden Markus, der var Sigurds Samtidige, siger i et Vers om Erik Siegod, at han havde af den græske Keiser imodtaget en halv Læst Guld, hvilket just svarer til 6 Skippund. Rnytkingasaga Kap. 81 S. 168. Maafee et saadant Digterudtryk har givet Anledning til at bestemme Summen.

Om Sagakredsens Forplantelse. 393

for Kongen end for Dronningen, thi Dronningen pleier at have den halve Leeg, og deres Folk fappes i alle Legene. Skrækerne sige, at naar Kongen vinder paa Padreim flere Lege end Dronningen, da vil Kongen og vinde Seier, naar han drager i Hærfærd. Folk der have været i Konstantinopel sige at Padreim saaledes er bygt, at der gaaer en hoi Muur omkring en Glette, der ligner et indhegnet rundt Bøenge, med en Forhøining inden om langs Muren, hvorpaa Folk sidde og see Legene paa Gletten. Der er anbragt mangehaande gamle Sildragesser, Nser, Vossunger og Ginkunger, som alt er støbt af Kobber og Malur med saamegen Kunst, at det lader som alt var levende, og synes Folk, som de deltog i Legen. Med saamange Kunstgreb og Paafund er Legen indrettet, at det synes, som Folk rede giennem Luften. Der bruges og Skydeild, alleslags Strengeseeg og Instrumenter.”

Man pleier at forstaae dette Sted om Forestillinger af Nfers, Vossungers og Ginkungers Skiebne og Bedrifter, som Væringerne saae, eller troede at see paa denne Fæst, altsaa om sceniske Skuespil*). Men denne Forklaring, der endog

*) Torfœi hist. norvag. P. 3 p. 458. Suhms danske

394 Om Sagnetredens Forplantelse.

synes tildeels at finde Medhold i en usiagtig Over-
 sættelse i Holioudgaverne, er aldeles urigtig. Neppe
 gaves sceniske Skuespil i det tolvte Aarhundrede i
 Konstantinopel. Disse vare allerede i det syvende
 Aarhundrede ophørte *), og vare de end vedblevne,
 havde man dog aldrig kunnet opføre saadanne paa
 Hippodromen. At det er denne nærmest til Bed-
 deløb indrettede Bygning, der antydes, viser baade
 Navnet *Padreimr*, der var en for Tydske **) og
 Skandinaver fælleds Fordreielse af *Kendebanens*
 græske Navn, og endnu tydeligere dens Beskriv-
 velse, der ikke passer paa noget Theater, men
 allene paa en amphitheatralisk Bygning. En om-
 trent samtidig Rejsende Benjamin af Tudela (død
 1173) anfører blandt Konstantinopels *Marken-*
digheder, Hippodromen, som det Sted hvor pragt-
 tige Lege holdtes med megen Kunst og vilde Dyr
 samt Fugle kæmpede med hverandre ***). Det
 sees desuden af det bekiendte Skrift om det byzanti-

ste Historie 5 D. S. 188 von der Hagens Edda
 her älteren Edda S. IX.

*) See mit Skrift de genio ævi Theodoliani 2 D.
 S. 142.

**) I Digtet om Kong Rother i Hagens og Bils-
 schings Gedichte des Mittelalters tales S. 10 Lin.
 93 om Poderain.

***) P. 24. edit. Elzev. 1633.

Om Sagnfredsens Forplantelse. 395

tinste Hof's Ceremonier af Keiser Konstantinus Porphyrogennetes, hvorlunde alt, hvad der var bleven tilovers fra de gamle Pragtfester, anvendtes til at forherlige Hippodromens Skuespil. Snorres Udtryk om Legens Beskaffenhed pege hen til Bæddeforselen, hvor Kudskene vare delte i tvende store Partier, de blaae og de grønne, af hvilke Keiseren beskyttede det ene og Keiserinden det andet. Endnu mere karakteristisk er den Omstændighed, at midt paa Marken, hvor Legen holdtes, stode herlige Kobberstøtter af Aser, Volsunger og Giufunger. Dette kunde hverken siges om et Theater eller Amphitheater, men allene om Hippodromen, der ligesom Circus Maximus var prydet i Midten med en lang Række af de skønneste Bronzefigurer, hvilke Constantin allevegne fra havde samlet. Naar Nordboerne saae disse kolossale Billedstøtter, og hørte, det vare de gamle Guder og Helte, kunde det let gaae dem, som de gamle Grækere, der troede at gienkiende deres egne Guder i alle fremmede Folskeds Myther, de maatte da mene her at finde de samme Billedstøtter, som de vare vantte at see i Hiemmet, ifkun langt skønnere, da de her forekom dem ligesom at leve. Enkelte af Hippodromens Statyer, der just omtales af Byzantinerne, kunde ogsaa foranledige bestemte Hentydninger

396 Om Sagnetredsens Forplantelse.

f. Ex. en Bellerophon paa Pegasus gøres til Siegurd paa Hesten Grane, og en Diana til Brynhilde*). Snorre siger desuden ikke, at disse Kobberstykker bleve brugte til Legene, men at det syntes for Tilskuerne, som at Støtterne, ligesom de kunde være levende, deltog i Legen; hvilket jo var en naturlig Folge af at Tilskuerne saae de skionne Billedstøtter midt paa Circus mellem Lindebandserne, Kunstberiderne og Fyrværkeriet, som ledsaget af et stort Orchester forlystede dem. Dette Sted hos Snorre, skildrer meget kraftigen det Indtryk, de græske Idealer gjorde paa Væringerne, og beviser baade at deres Sands for det Skionne var levende, og at Volsungers og Sigfungs Skiebne var hos dem i friskt Minde og knyttet til Afernes.

Disse Oldtids Minder, der baade ved Sange, Genealogier og Kunstforestillinger gennem Aarhundreder vare bleve forplantede i Norden, maatte vel tilsidst vige for den alt fortærende Tid, men

*) Heyne de artis operibus, quæ Constantinopoli aservata fuerint, in Comment. Götting vol. II p. 13, 20. Gyllius i topographi. Constant. cap. 13 taler om de mangfoldige Statuer, der havde staaet paa Hippodromen. Sammensæds Kap. 12 fortæller om en Gogler (circulator), der udstødte sig ned fra en Kolossalstatue paa Hippodromen.

de efterlode dog Spor, som vi kunne følge. Ligesom Islænderne længst dreve den gamle Skaldekunst, og efter at de havde ophørt i Almindelighed at digte i de gamle Versemaal, dog ofte i deres Rimer, anvendte Skaldenes Billeder, maatte derved ogsaa de til disse Billeder hørende Fortællinger bevares i deres Erindring. Vi finde derfor stundom de til hin Sagnfreds hørende Helte i Islændernes senere Rimerier og Eventyr. I Skidarimur, et burleskt Digt fra det femtende Aarhundrede, fortælles om en Tigger ved Navn Skide, at han drømte at være kommen til Valhal, hvor ham vederfores stor Ære. Keigin skulde smedde ham en Ring til hans Stof og Hilde blive hans Brud; men da han uforvarende gjorde Korssets Tegnpaadrog og han sig et heftigt Anfald af Ufer og Einberier, hvilke han vel en Tid gjorde kief Modstand, fældede mange og hug en Tand ud paa Fofner; imidlertid var det dog tilsidst gaaet ham galt, hvis ikke Sigurd Svend havde anseet det for en Skam at saa mange vare om een kristen Mand, og derfor havde draget Sværdet Gram ud af Skeden *)

*) Til Prøve følgende: Sigurdur tok tha sverdit Gram ok svæillar til med alli,

398 Om Sagnetredens Forplantelse.

hvortæd han hug om sig, indtil han fik Skide ud af Hallens Dør. Mindre lempeligen behandles Svend i en Fabel om Thorstein Ekelt, Flatsbogen har opbevarer *), hvor en lille Diævel fortæller en af Olufs Hofpænder, at Skjold Fosnesbane, maatte hede Helvedesovnen, han var nemlig selv Jlden; dog lægges til, han udholdt sin Pinsel bedst af dem alle.

Med Thidreks Navn bleve Islænderne bekendte ved de tydske Romaner, som især fra Hagen Hagensens Tid bleve oversatte. Saaledes fortælles i Begyndelsen af Blomsturvallasaga, at Blorn Domherre i Thronthiem, der ledsagede Kristine, Kong Hagensens Datter til Spanien, hørte der ved hendes Bilager forelæse paa Tydsk en Saga, som han førte hjem med sig. Denne saakaldte Blomsturvallasaga begynder med at tale om den Tid, da den mægtige Kong Ermenrek regierede Romaborg, ligesledes om Thidrek af Bern, der nedstammer fra Samson den sorte, hvilket alt anføres, fordi denne Samson var Stamfader til Hiskoriens egentlige Hette, Uke Oldungatrostes Sønner. At man alligevel i Island har vedblevet at

allir their, sem oddurin nam
innam hröck at gæli.

*) Oluf Trygg. S. Isl. Udg. 2 D. S. 209.

Om Sagnfredsens Forplantelse. 399

ansee Thidrek for en fremmed Helt, der ikke vedkom den gamle Sagnfreds, kan sluttes af Skidaruna, der som ovenfor blev bemærket, har kiendt Vilkinasaga, men dog ikke nævner Thidrek iblandt Balhals Helte. I Romanen om Jarl Magnus berettes, at denne Jarl, der var erfaren i Rerdmanti, kom i Skikkelse af en Olding til Keiser Karl i Saxland; og fortalte ham, at han forstod den Kunst, naar han blev gammel, igjen at gjøre sig ung; een Gang havde han gjort dette i Rom, da Ermenrek regierede, hvem Siffa forvaadte, og i denne Anledning beskrives Gunnars, Hognes, Thidreks og Virga Belents Sønns Udseende. Siden opførte denne Jarl Magnus et Trulspil for Keiseren, hvorved de berømteste Oldtidshelte bleve fremmanede. Der saaes Rislungerne, Gunnar og Hogne, Isung og hans Sønner med Sigurd Evend deres Bannerfører, Thidrek og Virga, Half og hans tredsindstyve Kæmper, og endeligt de fire Jetter Aspilian, Aventrod, Etgeir og Vidolf. Ved Sagaens Ende badler Forfatteren dem, der vilde ansee det for Løgn, og fører til, at Folk dog med Fornøielse hørte paa Thidreks Saga, og den om Florent *) samt andre

*) Uvist om her menes Florent Franklands Konge eller Flores og Blanceflor.

400 Om Sagnetredens Forplæntelse.

Riddersagaer. Det anførte viser allerede, at Jærk Magus-Saga er en Roman, digtet en Tid efter at Vilkinasaga er skrevet, altsaa ikke ældre end det femtende Aarhundrede. Den staaer for sig selv ikke i nogen Forbindelse med Vilkinasaga og omfatter lutter opdigtede Begivenheder.

I et Par andre senere islandiske Romaner nævnes mellem de Kunstgæmner, hvormed Holandser vare prydede, Sagnene om Kong Thidrek og hans Kæmper, Kong Isung og Sigurd *).

I de trende nordiske Riger synes de todsige Sange om Sigfried og de dertil knyttede Sagn temmelig tidligen at have udbredt sig, og at have paa den ene Side forvansket de gamle Minder, og det de paa den anden bidroge til at de, indførte i en nyere Form, der sikkrere bleve forplæntede.

*) I Sagaen om Niculas Leikara forekommer følgende: Sted "I Taarnet vare udarbejdede allehaande Sagaer om forskellige Konger, først om Kong Thidrek og hans Kæmper, Kong Isung og Sigurd Svend og Isungs Søner; Kong Holf og hans Kæmper, Alexander Magnus, Hector, Achilles, Troianerne og Sange Rolf, som vandt Normandiet. Med de selvsamme Historier fortælles det og i Sigurd Thøgles Saga, at Franklands Dronning Sedentiana lod herligen bemale en Sal paa sit Slot.

Om Sagnkredsens Forplantelse. 401

Af den ovenfor anførte Fortælling hos Saxo (Lib. 13 p. 239) om de saxiske Slanger, der vilde advare Knud Lavard, ved at synge om Grimhildes Forræderi mod sine Brødre, kan vel just ikke sluttes noget til, hvor bekiendte Sagnene om Sigurd vare i Danmark, til Knud Lavards Tid 1131; da Digteren, der nævnes, jo var en fremmed, sang paa tydsk, og det for en Tyrste, der yndede tydske Sæder. Men naar Saxo føier til, at Grimhildes Erløshed mod sine Brødre var saare bekiendt *), følger, at i det mindste til hans egen Tid, mod Enden af det tolvte Aarhundrede, var den tydske Indklædning af Sigurds Historie almindelig bekiendt i Danmark; thi vi have forhen seet, at just den karakteristiske Forskiel mellem det tydske og nordiske Sagn beroede paa, at Gudrune kaldtes af Tydskerne Grimhilde, og at Atles Erløshed mod Niflungerne blev hende tilskrevet.

I denne Omstændighed, at det var af tydske Sange, at Saxo fornemmeligen kjendte sine Sagn, maae uden Tvivl Aarsagen søges, til at Saxo ikke selv i sin Historie har optaget noget om Sigurd.

*) Saxos Ord ere: notissimam Grimildæ erga fratres perfidiam de industria memorare adorsus.

Han kjendte islandske Sagner og Skaldeqvad, kun
altsaa neppe være uvidende om, hvor ofte der i disse
forekommer Hensyn til Sigurds Bedrifter, hvor
flere hensættes til Danmark; han anfører selv
Ismunreks eller Jarmeriks Historie, men paa
fra Islændernes Fremstilling saa afvigende Maade
og saa forvirret, at den maae antages hentes
danske Almuesagn. Da Gudrunes Navn forekom
mer deri, kunde det neppe være muligt, at den
allene var i Danmark bleven forplantet, og de
andre dermed forbundne Minder forglemte. Det
er derfor høist sandsynligt, at Saxo baade af
Islændernes Skaldeqvad og danske Folkesagn kjendte
Volsungaslægtens Skjebne. At han dog ikke
sluttede disse indholdsrige Sagn i sin Historie, kan
nes allene at blive forklarligt af, at han for
seet Begivenhederne for ikke at vedkomme Danmarks
Historie.

Desto fjerere vare disse Remner for den
disse Middelalders Digtere. Man finder de berømte
Hjelte og Grimhildes Hevn ofte omtalte i de
Kæfange, der under Navn af Kæmpeviser i det
tende Aarhundrede gjensløde over hele Skandin
vien*). Den oldnordiske Digtetekunst var med sit

*) Om Kæmpevisernes Alder, see min Recensit

Om Sagnetrens Forplantelse. 403

Udsprog for noie knyttet til den gamle Tids For-
tællinger, til at den ikke gradviis skulde have tabt
tilligemed disse. Allerede den større Anseelse,
de islandske Skalde fra det ellefte Aarhun-
dre af erholdte ved de nordiske Hoffer, maae lære
at ikke Kongernes egne Mænd nu som forhen
regnes om at quæde Hestesange. De islandske
Skalde vedbleve vel, ligesom de græske og romerske
Digtere, efter Kristendommens Indførelse i deres
Land at omtale de gamle Guder; men Mindet om
dem var ikke, som det om Olympens Guddom-
me knyttet til Ungdommens Undervisning; og
de gamle Sædvaner, der mere og mere hældede til en
enklere og mindre forstaaelig Phraseologi, som Rims-
sæverne understøttede, maatte ophøre at beha-
ndles. Imidlertid vare Nordboerne nu engang vant
til Sange, og Lydslands Sæder begyndte hos dem
at gaae ind i en ny Tid. Fra det trettende Aarhundrede
forfæredes i Bjerne Hansestædernes Contoirer,
Ridderne efterabede saarig Luxus. Af de mang-
foldige Versarter, Skaldene have brugt, bleve
de lettere valgte, der, som det saakaldte Run-
vers, havde meest Lighed med fremmede Versar-

over den nyeste Udgave af disse i dansk Littera-
turtidende for 1814 S. 596-634.

404 Om Sagnetredens Forplantelse.

ter. Af en saadan Blanding af nordiske og tydske Metrer, synes Kæmpevisernes Maner at være oprundet. Den maatte blive des mere yndet, for den bedre passede til Tidsalderens Vilkaar. Krigsfange opflammede ikke længere Semyttet i Kampen, Skalden quod ikke mere i Begeistring om Slag, hvori han selv havde fegtet, men i Fruerstuuen og ved Riddernes Drikkebord quod Sangeren om romantiske Sagn, i den naive fortællende Tone.

Danmark var det Scandinaviens Land, som laae meest aabent for Tydsklands Indvirkning, og ved de politiske Forhold i Begyndelsen af det firtende Aarhundrede maatte Bekendtskabet med det saa nær beslægtede tydske Sprog end mere udbredt sig. Vi finde derfor og, at, uagtet mange Kæmpeviser ere bleve sungne i alle 3 Riger, de dog uden Tvivl i Danmark ere bleve fortrinligen yndede, ligesom nok ogsaa de fleste af dem ere digtede i dette Rige. Thi det er dog vel neppe noget tilfældigt, at det ikke blot var allene i Danmark hvor man indtil den seneste Tid havde i Trykken udgivet Samlinger af disse Sange, men at det ogsaa just er fra Danmark, at man har omtrent en Snees vidtløftige haandskrevne Samlinger af Kæmpeviser fra det sextende og syttende Aarhundrede, imedens de svenske Lærde, der nu sysselsætte sig med disse

Om Sagnetredsens Forplantelse. 405

Udfange, omhyggeligen maae opsamle dem af
muens Mund. Vi kunne da ikke ansee Ræm-
piserne, som N. S. Vedel udgav i Enden af det
tende Aarhundrede, Peder Syv i Enden af det
tende Aarhundrede, og som i vor Tid af C.
Brahamsen, Nyerup og Rahbek ere bleve ud-
vorne, for oldnordiske Qvad, heller ikke for Frug-
ten af enkelte Digteres Fremstillingsevne og henri-
kende Exempel, men som den nordiske, i Særdelesh-
ed danske, Middelaalders uvilkaarligen og gradviis
dannede Product, hvori Lyden af de tydske Sam-
menflemmede med den sidste Gienklang af de
oldnordiske Toner. Sproget peger i det høieste hen-
til det trettende Aarhundrede. Det er Riddertj-
ens Navne, Vaaben, Klædedragt, Stridsmaa-
der, Søder og Skikke samt borgerlige Forhold, som
ofte overalt der blive skildrede.

Beskaffenheden af de Emner, der i Ræmpe-
piserne ere hentede fra Sagnetredsen om Volsunger-
ne og de bernske Helte, beviser dette end mere. Ikke
længere findes i den Svenske Samling en ældgamme
oldret Oversættelse af den tydske Sang om Hilde-
brand, men Indholdet af alle Versene stemmer
overens med Vilkinasaga just der, hvor denne
følger fra de oldnordiske Sagn. I Viserne frem-
træder Kong Didrik af Bern og hans Helte langt

406 Om Sagnetredens Forplantelse.

mere end Sigurd. Gudrune er bleven til Grimild, hendes Hebnelyst tilskrives Brødrenes Død, og Folker Spillemands Tapperhed, til hvilken Staldevadene intet fiende, bliver hyppigen besunget. Ifkun tvende Træk, som ikke findes i de tydske Sange, vi have tilbage, minder om de oldnordiske Sagn: at nemlig i Brynilds Vise (1 D. 132 Str. n. Udg.) nævnes Sivard med sin Føder vandt stolt Brynild af Glarbierget og at Vidreks Moder kaldes Bodild (1 D. S. 28 Str. 18). De til vor Sagnetredens hørende Træk som Kæmpeviserne besynge ere: Didriks Tog til Bertangaland og hvad dermed staaer i Forbindelse; Sigurds Kamp med Numlung, Vidgas med Kæmpen Etgeir og Vidreks Kæmpers med Isung (1 D. N. 1, 2, 3); fremdeles, Kong Didriks og Lovens Kamp med Lindormen (1 D. N. 5. S. 41-48), hvilket her ligesom i det utrykte Tillæg til Vilkinasaga tilskrives Didrik af Bern; endeligen det som nærmest staaer i Forbindelse med Sigurds Historie, Sigurds Død (1 D. N. 17. S. 132-138); og udførligst Grimilds Hevn paa sine Brødre (1 D. N. 14, 15, 16. S. 109-130.)

Disse Sange maae imidlertid, aldeles ikke betragtes at være blotte Oversættelser af det Eddiske, saaledes som Visen om Hildebrand. De ere

Om Sagnetredens Forplantelse. 407

Bearbejdelse af tydske Emner, og som Til-
det pleier at være ved Forplantelsen af Sagn i
nuens Mund, det enkelte Træk bliver troligen
idret, og en Hovedbegivenhed ofte heel for-
nt, eller vilkaarligen forandret. Saaledes
des i Viserne om Grimilds Hevn de mindre
nstandigheder ved Niflungernes Reise til Attila,
i Nibelungenlied har skildret: at Havfruer varse-
e ondt, at Færgemanden blev ihjesslaget, at
rerne gik i Stykker, og at Baaden fremroedes
i Skjolde. Derimod herster stor Forvirring i
vone og selve Begivenheder. Sigurd Fofnes-
ne er bleven til Sivard Snarensvend, Kong
lung til Isold og Nielaus, Vidga Belents Søn
Didrik Berlandsen, Kæmpen Etgeir til Lang-
en Rife o. s. v. Blandt Didriks Kæmper næv-
s ikke blot Raadengaard, Mimring Tan, Ulf
n Jern, som de tydske Digte ikke kiendte, men
saa en Iver Btaa og Sonne Folkersen, svenske
iddere fra det trettende Aarhundrede, hvilket vi-
at disse Sange kunne for saavidt ikke være æl-
e end fra det fiortende Aarhundredes Midte. Kong
drif boede paa Brattingsborg, et gammelt Navn
la erhvert Heltesæde, og Fru Grimild satte man
dog paa den lille De Hveen, hvilken synderlige
skalifering maaskee foranledigedes ved, at Huna-

408 Om Sagnetrens Forplantelse.

land stundom skrives Hvenaland *), hvilket efter den danske Udtale ogsaa kunde betyde Landet Hveen. Sivard Snarensønds Endeligt bliver fortalt paa en fra de ældre Sagn heel forskjellig Maade, i den eldste Vise af den nye Udgave, og hans Forhold til Brynhilde i 17de Vise har kun en siern Lighed med de eddaiske Sanges. Disse Kæmpeviser, der giennem flere Aarhundrede bleve siungne, først paa Ridderborgene, siden i Kjøbstæderne, tilfids i Landsbyerne, have bragt allehaande Sagn om disse Fabelhelte i Omløb. Mærkeligt kunde den saakaldte svenske Krønike synes, hvoraf findes et ufuldstændigt Udtog foran Bedels Indledning til Kæmpeviserne, hvilket Stephanius ogsaa i sine Noter til Saxo har benyttet S. 230. Originalen findes paa Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn. Vi ville meddele et Udtog deraf tildels med Originalens egne Ord: "Paa Den mellem Stæland og Skaane boede en Kæmpe, der hed Raging, som havde to Sønner, Hagne og Folgmar, samt en Datter ved Navn Gremild. Han eiede og en stor Skat i Hammersbjerg, som Ingen kunde komme til uden ved Hielp af en Troldnøgle. Denne

*) Saaledes skrives i en gammel Krønike aftrykt i Cochlæi vita Theodorici regis ed. Peringskiöld S. 534-535 verelvis die Hvenen og die Hvenen.

Om Sagnetredsens Forplantelse. 409

Rogle gav Faderen ved sin Død til Hagen, imod at han skulde forsyne sine Sydfkende med Skattens Guld, men Gremilde kunde aldrig faae nok. Den Gang var det Skif, at Krigsmænd og Kæmpere reiste til Worms, ligesom Grækerne til Olymp, for i Kongens Lysthave at skærmysere. De trende Sydfkende reiste ogsaa did. Gremild blev formædelt sit Legems Hvide og sin Deilighed der agtet som en Fyrstinde, og holdt Bilager med den vældige Kæmpe Sigfred, hvis Hud var, et Sted undtaget, som Horn, fordi han havde badet sig i den skønne Melusines Brønd. Derefter reiste samtlige til Den, hvis fire Borge de venstabeligen dulte imellem sig. Kort efter beklagede Sigfrid sig lønligen for Hagen, at Gremild var saa stærk, at naar han om Natten vilde nærme sig hende, bandt hun ham Hænder og Fødder. Hagen og Sigfred skiftede en Nat Plads med hinanden. Hagen bandt Systeren, gif derpaa sin Vej, og lod Sigfred komme ind, som først løste Gremilds Bænd, efter at hun havde lovet ham Lydighed. Men imedens Hagen saaledes tiente Sigfred, havde denne hos Hagens Hustru Gluna ikke kunnet afholde sig fra "Veneris Skif." Hagen mærkede, hvad der var skeet, og fortaug det, men da han engang faae Leilighed, nedhug han Sigfred. Gremild

410 Om Sagnetredsens Forplantelse.

løb grædende omkring paa Den, og oprørte alle mod Broderen, som af Omhed over sin Kones Ære ikke vilde aabenbare, hvad Grund han havde havt, men for at være i Sikkerhed for Søsteren, forlod han Den tilligemed sin Broder, og bosatte sig i Skaane. Fire Aar efter giftede Gremild sig anden Gang, og indbød Brødrene til Bryllup. Det var forgiaedes, at Hagen blev af Glana advaret for Reisen. Han dræber først en Havfrue, som spaaede ham ondt, dernæst en Færgemand, der ei for en Guldkiede vilde sætte ham over, gjør selv Naretag, saa Narene springe, og han maae betiene sig af sit Skiold. Paa Hveen møder han Broderen, begge bleve vel modtagne og skulde hver paa sit Slot forestaae de mange Fremmedes Beværtning. Men neppe var Hagen kommet til Nordborg, og Folgmar til Katheideborg, før de bleve anfaldte af Bevæbnede. Begge forsvarede sig imidlertid tappert. Da Gremild kom til Katheideborg og saae Folgmar ligge saaret mellem døde Kropper, udskieldte hun ham, og sagde, at hans Broder Hagen alt var død, hvorudover Folgmar qualte sig i de Dræbtes Blod. Derpaa begav Gremilde sig til Nordborg, hvor hun fandt Hagen end kæmpende i sin hele Kraft. Under Forbandelser tilraabte hun ham, hvorledes han ene kunde være

Om Sagnetredsens Forplantelse. 411

uovervindelig. Han svarede, om hun ikke vidste, hvorledes det var ham forundt af Guderne, at, saa længe han i Krigen ikke faldt, kunde han ei af Noget overvindes. Scraþ lod Gremild uden for Porten lægge Oxehuder, strø Erter derpaa, og atter bedække med Huder. Da Hagen kom ud efter at have læst nogle Vers, for at sikre sig for Gremilds Raaben, blev han anfaldt af trende Bevæbnede, faldt i Knæ paa Huderne, men dræbte dem dog alle. Ved Midnat besøgte han sin Faders Grav, hvor han udkaldte Aanderne, og fik af dem sin Skiebne at vide: at han nemlig aldrig skulde komme levende fra Den, men at han med en Pige af Jettestægt skulde aale en Hevner. Folgmar's Svende tilbode ham derpaa deres Tjeneste, og Hagen begav sig til Slottet Sønderborg, hvor han foranstaltede sin Broder hæderligen begravet, men ei turde han forlade Den, af Frygt for Gremilds og hendes Troldkoners Kogleri. Gremild, der ogsaa vidste, hvad der skulde hendes Hagen, for han kunde dø, sendte en Tjenesteqvinde stadse- ligen Klædt til ham; men Hagen vilde først give Ngt paa hendes Sæder, om hun og var en Adels- person, og da han hørte hvorledes hun om Morgen- nen, for hun vidste hvor hun var, bebreidede sig selv at have sovet for længe, og talte om at fore

412 Om Sagnetredjens Forplantelse.

rette et lavt Arbejde, fikkede han hende tilbage. Saaledes gif det og anden Gang, men tredie Gang fikkede Gremild en Jomfru fra sin Fruerstue, der hed Hvenild, og da hun kunde giøre Hagen rede for sine Forsædre "ginge de baade til Sengs sammen." Morgenen efter fortalte Hagen hende sin Skiebne, og hvorlunde han skulde heves paa Gremild, hvorpaa han døde. Hvenild vendte tilbage til sin Frue, og fødte efter ni Maaneders Forløb en Søn, som hun for sin Starrelses Skyld kaldte Ranke. Til samme Tid fødte og Gremild en Søn som blev opkaldt efter Sigfred. Gremild vilde, at Hvenild med sin Søn skulde ligge i hendes Stue, men Hvenild erindrede Hagens Raad og ombyttede Barnene den første Nat. Faa Dage efter staaer Gremild op en Nat, og væler det Barn, som laae ved Hvenilds Side, og giver hende sit formentlige Barn at opamme. Da Ranke var bleven femten Aar, opdager Hvenild ham alt, og viser ham Stenen, hvorunder Troldnaglen laae til Skatten. Ranke tager den med Glæde og fortæller nu Gremild, at han kunde vise hende Biergets Skat, men Mod maatte hun tage med sig. Gremild var saa higen efter Guldet, at hun ikke bekymrede sig derom. Ranke tog da selv trende Brød, men lod paa Veien det ene

Om Sagnetredfens Forplantelse. 413

falde efter det andet, og bad Gremild hver Gang tage det op. Da hun ikke agtede derpaa, sagde han, at han frygtede, hun vilde angre det, thi naar hun kom ind i Bierget til det meget Guld, vilde hun hungre. Gremild svarede, at, naar hun først var kommen til Guldet, var det Tids nok at handle om Mad. Da Bierget var blevet opluft, og Gremild kom ned til Skatten, kunde hun ei blive fied af at bese og besøle Guldet. Kanke spurgte, om hun vilde hjem, Gremild svarede at hun intet havde at gjøre hjemme, hun vilde tøve noget i Bierget. Kanke gif derpaa bort, og tilfalte Bierget. Da han anden Dags Aften kom hjem, og raabte til hende, begyndte hun at bebrejde ham, at han havde tøvet saa længe, men Kanke fortæller hende, hvo han var, og lader hende svelte ihjel. Kanke aabenbarer derpaa Dens Folk sin Historie, og vinder dem ved store Gaver. Fire Aar efter drog han i sit nittende Aar til de Gotter i Italien. Hans Moder Hvenilde regierede over Den med saadan Mildhed, at man gav den hendes Navn. Da hun var død, kom Carl Hofde en Søn af Dagen og Gluna med Krigsmagt til Den, og gjorde sig til Herre, men da han regierede haardeligen, blev han af Indbyggerne ihjelslaget. Kanke kom aldrig mere til Norden." Til

414 Om Sagnetfredsens Forplantelse.

Slutning gives denne Efterretning om Haandskriftet: "Det er udfkrevet 1603 d. 26 - 27 Marts af et gammelt revet Papiir; det sagdes at skulde været Mester Jens Jacobsens, han som er nu Professor i Kiøbenhavn *) hvilken er født inde paa Hveen; og hans Fader var selv Præst og Sognepræst udi Landscrone i mange Aar, mens dette som formeldt fandtes skreven paa Latin."

Gyldigheden af denne Efterskrift kan drages i Tvivl, da det ikke er rimeligt, at Professor J. J. Venusinus, selv en Oldgrandsker, skulde have ladet sin Faders Manuskripter saaledes bortkomme, eller, at han, hvis han havde kiendt dette Stykke, ikke skulde i sin haandskriftlige paa det Kiøbenhavnske Universitetsbibliothek værende Samlinger, have omtalt den hvenske Krønike. Da imidlertid allerede Kæmpevisernes første Udgiver A. S. Bedel har i Enden af det sextende Aarhundrede kiendt den hele Fortælling, kan den ikke være yngre end Aarhundredets Midte. Stort ældre kan Krøniken heller ikke være i sin nærværende Form, formedelst de deri forekommende Uttringer om Graferne og Venus. Det som angaaer den hørte Sigfried, Tryllupsnatten, Brødrenes Reise til

*) Han kaldte sig Janus Jacobi Venulinus, og levede i Sorag 1608.

Om Sagnetredens Forplantelse. 415

Gremild, deres Drab og Maaaden hvorpaa de bleve hevnede, har den stensynligste Lighed med Vilkinnasaga og de tydske Digte. Nobling er Niflung, Gremild er Grimhilde, og Folgmar er Folker Spillemand, som han i Kæmpeviserne kaldes. Derimod findes allehaande Forvirringer i Eildragetsernes Fremstilling og mange Tilfætninger. Hognene er aldeles traadt i Gunnars Sted og har ved Bryllupsnatten skiftet Rolle med Sigfred. Gremild er bleven til een Person med Brynhilde. Adrian kaldes her Ranke, og Hevnen over Attila rammer Gremild. En ny Person er Hvenild der er bleven sat til for at lokalisere Begivenheden. Ranke forekommer ei heller i andre Sagn, men vel i Ammestueviser, og er vel ikke andet end den Ranke. Muligen er det Hele en vilkaarlig Bearbejdelse af det tydske Sagn. Dog er det mere analogiskt at ansee Fortællingen for at have uddannet sig uvilkaarligen i Almuens Mund, fra fiortende til sextende Aarhundrede, maaskee just i Anledning af Viserne, hvor Hveen ved Navnforvejsling var bleven Begivenhedernes Skueplads. Der findes desuden et Par Træk i Fortællingen som synes at være gamle Minder. At Hognes Kone hedder Gluna, erindrer om Glunhora, der ifølge Volsungasaga var Gunnars Dronning. Maaaden

416 Om Sagnetredsens Forplantelse.

hvorpaa Hogue adskilte den trælbaarne Kvinde fra
 Adelsjomfruen, har megen Lighed med Raaden,
 paa hvilken Kong Halfred ifølge Volsungasaga Kap.
 21 opdagede Giordises hvide Stand. Den største
 Del af Krøniken peger hen til de Sagn, som i
 Vilkinasaga ere blevene behandlede, men da Krø-
 niken er forfattet paa en Tid, da man i Danmark
 kun saare lidet kiendte til islandske Sagaer, maa
 den være hentet fra tydske Kilder. Dens Glæ-
 ning kan saaledes tiene til Beviis for, at Fortæ-
 lingen om Atles Død i Enden af Vilkinasaga, hører
 til man hidindtil ei havde fundet noget Spor i de
 tydske Digte, ogsaa i nogle af disse maae være
 bleven saaledes fremstillet.

At Kæmpeviserne om disse Emner især være
 forfattede efter de tydske Digte, i hvilke Dietrich
 som Nationalhelten har Fortrinet for Sigfried,
 synes og at have bidraget, til i Norden at for-
 mindste Sigurds gamle Navnkundighed. Ifaan-
 een Vise (N. 17. i D. n. Udg. S. 132. Grimms
 Heldenlieder S. 4) handler om Sivard Snarens-
 svends Forhold til Brynhilde, og det endda forvir-
 ret. Visen om Sivard Snarensvends Endeligt
 N. 11. i D. n. Udg. S. 96 (Grimms Heldenlie-
 der S. 37) har Intet tilfældes med Sigurd Fosnes-
 banes Skiebne.

Om Sagnkredsens Forplantelse. 417

Lilnavnet Snarensvend synes ogsaa at have bidraget til, at man i Sivards eller Sigurds Person glemte Styrken over Hurtigheden, og brugte Raadet skundom som en spøgende Berøvnelse paa en Friskfyr *). Selv i denne Sivard Snarensvends næsten ukiendelige Gestalt er Sigurd forfundet af den danske Almues Erindring, med mindre Sivard Snarensvend er bleven til den af flere Kæmpeviser og Almuesagn bekiendte Svend Felding. Kæmpevisernes seneste Udgivere nægte vel dette, og antage Suhms Gisning (Danmarks Hist. 4 D. S. 752), at ved Svend Felding sigtedes til en vis Svend Thrundsen i det ellefte Aarhundrede, Fader til Biskop Asker. Da vi imidlertid stot intet vide om denne Svend, er der egentligen ingen Grund til Gisningen.

De af Svend Feldings Bedrifter, som de to Kæmpeviser (1 D. S. 150—166 n. Udgave, hos

*) Hr. Professor Nyerup har gjort mig opmærksom paa, at Kong Kristian den fjerde kalder en vis Niels Kelansen, med hvilken hans forrige Maitresse Karen Andersdatter vilde gifte sig, Junker Snarensvend (Suhms nye Samlinger til den Danske Historie I B. S. 104-5). I det syttende Aarhundrede var der i den danske Flaade et Skib som kaldtes Snarensvend.

418 Om Sagnkredsens Forplantelse.

Grimm S. 316) fremstille: at han nemlig, ridende paa en vidunderlig stærk Hest, ihjelslog en Trolde, og at han reiste hen at beile for Dannerkongen til en Dronning, hvis Brede han paadrog sig: have nogen Lighed med Sigurds Historie. Selv det aldeles grundløse Sagn mellem Almuen i Hierne Herred i Ribe Stift*), at en Altertavle i Borberg Kirke, forestillende en Helt, maaskee St. Jørgen, der dræber et Uhyre, skulde være Svend Felding, synes at vise, at man havde hørt noget lignende om denne Svend.

De øvrige Sagn, der til senere Tider have vedligeholdt sig om Svend Felding, peges alle hen paa en vældig Kæmpe. I Egnen ved Sielleskovgaard, Framlev Herred i Aarhus Stift, fortæller Almuen om ham, at han tjente som Smaadrenge paa Gaarden, og fandt en Dag, han red forbi en Høi, en Brimmel af dansende Ellesfolk. En af Ellepigerne rakte ham et prægtigt Drikkehorn, Svend slog Drikken bag over sig, red bort med Hornet, og kom over Aaen, før Ellepigen naaede ham. Da hun ei kunde komme over det rindende Vand, bad hun indstændigen om sit Horn,

*) Dansk Atlas 5 D. S. 761. Uvalgte danske Biser fra Middelalderen I D. S. 393.

Om Sagnkredsens Forplantelse. 419

og lovede til Siengiæld at give ham, hvad han vilde ønske. Han ønskede sig tolv Mænds Styrke, fik den, men tillige tolv Mænds Hunger. En Kobbergryde paa 2 Stiepper, der fra umindelig Tid havde staaet paa Gaarden, blev derfor anseet for hans Madpotte.

Paa Nakiær i Hads Herred i Aarhus Stift, gemmes og en af Svend Feldings Gryder, samt hans 3 Allen lange Sværd, og man viste der, saavel som paa Sebestrups Hede i Brads Herred, Comten af den Stald, hvori han med Jernlænker bandt sine Heste. Disse Sagn synes i Forbindelse med Kæmpeviserne i det mindste at vidne om, at Svend Felding har været en gammel Fabelhest, og følgelig forskiellig fra den, hvis Dødsdag samt Kones Nases og Datter Ingrets af N. S. Vedel fandtes indtegnet i Calendariet af Seluf Kirkebog *).

Saa ukiendelige ere Sporene blevne af Sigurds Minde i Danmark. Selv Digterne have næsten forladt de gamle Skaldes Yndlingsæmne.

*) Suhms Danmarks Historie 4 D. S. 752-53. Udv. valgte danske Viser fra Middelalderen 1 D. Anmærkn. S. 388-93.

420 Om Sagnetredjens Forplantelse.

Pastor Grundtvig er den eneste, som qvad herom. I sine Optrin af Nordens Kæmpelis i D. har han besunget Volsungers og Niflungers Kamp.

I Lydsland, hvor den hornede Sigfried vedblev som et Almuesagn, er den vidtberømte Helts Minde ved La Motte Fouquès Sigurd den Slangentödter herligen bleven fornyet.

Men imedens Nutidens Digttere maatte tyde til gamle Bøger, for derfra at hente det indholdsrige Sagn; gives der en Affrog i Danmarks Rige, hvor Sigurds Minde paa den gamle Viis har forplantet sig ved Sangens egen Kraft. Paa Færøerne lever det endnu, ikke blot ved Oldingers Erindring, men i Karles og Pigers Sange, og som fordem i det gamle Norden, gienlyder ved festlige Lag fra alle Munde. Disse Deboere have nemlig ikke liden poetisk Sands. De digte endnu hyppigen Viser (Thaatt*) rigtig nok oftest til

*) Thaatt er det islandfke Thattr, det danske Tot, betyder oprindeligen et Brudstykke, derefter et Afsnit af et større Heelt, hos Færøerne derfor baade en Afdeling af et større Digt, og et mindre Heelt, i Særdeleshed et Stykke af satiriskt Indhold, som det sædvanligste hos flige smaa Digte.

Om Sagnkredsens Forplantelse. 421

Spot, og affynge dem under Dandse*). Men de have og ældre Sange om allehaande Eventyr, der have Navn og Form tilfældes med Islændernes Rimer. De ældste af disse kaldes Dvæje**) (Dvæder) og ere samtlige af episkt Indhold. Dem lærer Ungdommen udenad de lange Vinteraftener under Uldarbeidet. Dvælsen gjør, at man ofte næmmer selv de lange Dvæder, ved at høre dem 4 til 5 Gange. Fra Juul til Fastelavn er almindelig Dandsetid, thi det raar Veirligt tillader dem

*) Scandinavisk Litteraturselskabs Skrifter 1815—16. S. 234, 68.

**) Efter et Sagn skulle disse Dvæder alle hidrøre fra en Bog i Skindbind, saa stor at den kunde bebætte en Hesteryg, som med et islandsk Skib var bragt til Den, men siden forkommet. Efter et andet Sagn skulle de stamme fra tvende saadanne store Bøger, hvoraf enhver havde kostet 80 Kroner. Den ene var igien affendt til Udlandet, den anden fulde i det mindste i Brudstykker endnu findes paa Sandøen. Paa det kongelige Bibliothek i Kiøbenhavn giemmes en af Hr. Svabo med megen Flid foranstaltet Samling af disse Dvæder, hvoraf enkelte i Anledning af andre Sagnkredse i det Følgende skulle blive nævnte; men denne betydelige Samling er dog langt fra ikke fuldstændig. Hr. Cand. Theol. Lyngbye, der i Sommeren 1817 gjorde en botanisk Reise til Færøerne, har medbragt flere Sange, som ikke findes i Svabos Samling.

422 Om Sagnkredsens Forplantelse.

dem ingen anden Udspredelse, og den megen Stillefiddens ved Uldens Forarbeidelse, gjør nogen stærkere Bevægelse nødvendig. Unge og Gamle samles da med hinanden, og i det man dandser, istemmes et af de gamle Qvæder, der træder i Violinens Sted. Antallet af disse Qvæder er saa betydeligt, at i de større Byer neppe det samme Qvæde synges to Gange Winteren igiennem. Af alle disse er Siura Queaje (Qvædet om Sigurd) det meest yndede. Det høres næsten ved alle Bryllupper, skjønt med Varianter og ikke allevegne lige fuldstændigen, det anvendes desuden ofte i daglig Tale. Saaledes hedder det om en utro Arbejder: du er ikke bedre end Reigin. Gurins (Gudrunas) Ord til Moderen: "det lykkes fielden at elske en Andens," lægger man den unge Pige paa Hierte, og opmuntrer til at pleie Dyrene ved at anføre Gurins Omhu for Siuras Hest. Ni Chaatter eller Sange, de fleste paa 70 — 80 Stropher, høre i det mindste til denne Sagnkreds, men af disse er der fire, der nærmest angaae Sigurds og Gudrunas Eliebne. Vi ville her saameget hellere meddele en Oversigt over disse for Sagnkredsens Historie mærkelige Digtes Indhold, som de hidtil have uden for Færøerne været aldeles ubekjendte.*)

*) Hr. Lyngby medbragte til Kjøbenhavn i Efter-

Om Sagnetredens Forplantelse. 423

Qvædet begynder med at Hiordis finder paa
alvpladsen Sigmund døende, der giver hende sit
brudte Sværd med Begjæring, at hun vilde lade
ned den Keigin, der var dælig men falsk, smed
det sammen for den Søn hun bar under sit Hier.
han skulde hevne Faderens Død paa Hundings
sønner. Kong Hjaltri (Hjalprek) besøger Hior-
dis, der føder en Søn, som hun af Præsten lader
kaldes Sjura (Sigurd). Denne vorte saa meget
en Maaned, som andre i tolv. Da han engang
paa Legepladsen rev Egestammer op, hvormed han
førte Folk til Døde; sagde man til ham, det var
for at han hevnedes sin Faders Drab. Efter nu
at have erholdt Oplysning af sin Moder, gaaer
han til Keigin med Faderens brudte Sværd. Kei-

aaret 1817 de to første Afsnit af Qvædet, i alt
164 Stroffer, som han havde nedskrevet efter
en Oldings Dicteren, der havde lært dem af sin
Bedstemoder. Af det tredie Afsnit kunde Oldin-
gen blot huske Indholdet. For at fuldstændig-
gjøre Qvædet, sendte han det i Kar tilbage igien
til Færøerne, til Hr. Pastor Schrøder, som havde
den Godhed med første Keilighed at tilbage-
sende oplysende Varianter og et berigtiget Udtog
af det Manglende, samt Løfte om snart at ville
nedsende den hele Samling, saa fuldstændig den
kunde erhøves.

424 Om Sagnetredsens Forplantelse.

gin smeddede det første Gang, saa det sprang, da det blev hugget mod Ambolten; men da han anden Gang havde smeddet derpaa i 30 Nætter, blev det saa stærkt, at Sigurd fløvede Ambolten dermed. Keigin vilde vise Sigurd hen til Ormen Freanar (Fofner) paa Glidrahsi (Gnytahede), men Sigurd vilde først hevne sin Faders Død paa Hundings Søner i Randarny. Efter sin Moders Raad udsøgte han sig den bedste Hest, ved at kaste Steen i Naen og see, hvilken Hest senest veeg tilbage; det var Grane. Efterat have dræbt alle Hundings Søner reed han til Glidrahsi, hvor han mødte en gammel Mand, det var Rodnegiest (Rornagest), som raadte ham til at giøre sig tre Grøfter, for at værges sig mod Ormens Edderblod. Den fældede Orm advarede ham mod sin Broder Keigin, hvem Sigurd dræbte, og, opmuntret ved en Fugls Paamindelse, spiste han derpaa Ormens Hierte, der lærte ham at forstaae Fuglenes Tale. Med tolv Guldkister paa hver Side af Hesten reed Sigurd fra Glidrahsi. Da Grane sprang over en Sump, brast Sadelgiordens Spende, det fik Rodnegiest.

Læseren vil letteligen skionne, hvor noie dette i saa mangt et enkelt Træk stemmer med Volsungasaga, og for saavidt ogsaa med de eddiske Sam-

Om Sagnetredsens Forplantelse. 425

ge. Ikkun Maaden hvorpaa Sigurd erfarer sin Faders Drab, samt hvorledes han prøver Hesten Grane, har noget Særegt. Heller ikke nævner Sagaen Stedet, hvor Hundings Søner faldt: Rodnegiest, der fik Spændet, er hentet fra Nornagests Saga, hvorfor man og lod det være denne, og ikke Odin, der giver Sigurd det gode Raad mod Slangens Gift. Overalt findes her i Sagen intet Spor til Hedenkab, tværtimod lader man den lille Sigurd kristnes. Dog fremtræder her ligesom i Niebelungenlied flere mythiske Træk, f. Ex. Slangens og Fuglenes Tale, som man ei ganske kunde udslutte; og paa den anden Side er det et Vidnesbyrd for denne og de dermed beslægtede Sanges Ælde paa Færverne, at der næsten intet Spor findes hos dem til de for Catholicismen særegne Forestillinger, som ellers hyppigen forekomme i andre Qvæde.

Anden Sang begynder med at den mægtige Kong Bulins (Budles) Datter Brinild (Brynild) forsmæadede enhver Beiser, fordi hendes Hu stod til den guldrige Sigurd, Ormens Bane. Hun beder sin Fader bygge sig en Sal paa den øde Mark, og lade Luer brænde deromkring, at ei Døerge skulde bortføre den ved Runekraft. Fuglene viste Sigurd til Hildarfield. Grane sat over

426 Om Sagnfredsens Forplantelse.

Luerne, Sigurds Sværd opskar Brynhildes
 Brynie. Hun vaagnede, og da hun hørte, det
 var Sigurd fra Hunalandet, bad hun ham gaae
 til hendes Fader; men han vilde blive hos hende,
 deres Kierlighed mødtes, og Osla (Aslaug) blev
 undfanget. Sigurd lagde Armene paa Brynhil-
 des Hals, og svor hende Troskab; hun gav ham
 en Guldring, advarende ham for Grimild. Men
 som den hurtige Sigurd, for at finde Brynhildes
 Fader, reed forbi Jukagaarden (Giufas Borg),
 stod Grimild uden for, gav ham en Glemselsdrif,
 og fik ham til at ægte Jomfru Gurin (Gudruna).
 Ude i Elven vilde den hovmodige Gurin løbe foran
 Brynhilde, hun lod hende høre, at hun eiede hen-
 des Ring, og at hun havde bolet med Sigurd.
 Grædende gif Brynhilde bort, og opfordrede sin
 Veiler, Kong Gunnar, til at dræbe Sigurd.
 Strax derpaa kommer Brynhilde i Bårnsnød.
 Sigurd iler til, og vil formilde hende med fagre
 Ord; men hun befaler at Datteren skulde fastes i
 Elven. Ifølge Brynhildes Raad rede Jufkon-
 gerne (Giufungerne) ud med Sigurd, efter at
 have givet ham salt Risod at æde. Da han steg af
 Hesten for at drikke, overfaldt de ham, og Høgne
 afhug hans Hoved. Gunnar vilde sætte sig paa

Om Sagnkredsens Forplantelse. 427

Grane, men den vilde ei af Stedet, før Sigurds Lig hvilede paa dens Ryg.

Ogsaa denne Sang stemmer i det Hele med Volsungasaga. Brynhildes Ophold paa Flammeborgens bliver foranlediget ved hendes Kierlighed til Sigurd, men hvorledes denne kommer til at opskiare hendes Brynie, vilde af denne Sang være ganske uforstaaeligt, og er en Levning af den mythiske Indklædning (Volsungasaga R. 20). Katastrophen bliver her fremskyndet, ikke ved Brynhildes men Gudrunas Overmod. Brynhildes Vredeskrig over at see sin Hemmelighed røbet (Vols. S. R. 38), er bleven til Veer ved Oslos Fødsel. Mærkelig er ogsaa den Uovereensstemmelse med den eddiske Fremstilling, at Sigurds Død her berettes mere efter de tydske Sagn, just ligesom i Vilkinasaga (R. 324), men med større Omstændelighed.

Tredie Sang begynder med Gudrunes Sorg og hendes Omhu for Hesten Grane. Flere Veilere meldte sig, blandt dem var Artala, Konge af Hunaland, ham ægter hun paa det Vilkaar, at han skulde skaffe Hevn over Høgne og de andre Mordere. Efter nogle Mars Forløb minder hun ham om Opfyldelsen af sit Løfte; han svarer, hun maae opfinde Raad. Hun lader nu grave dybe Grøfter i Hallen, og bedækker dem med Elsdyr.

428 Om Sagnetredens Forplantelse.

huder, derpaa indbyder hun Jufakæmperne. De komme og drikke med Artale. Da Gudrunne ei kan faae hyyet Strid, lokker hun sin Søn til at slaae Hogne i Ansigtet for at opirre ham, men denne afhugger strax Sønnens Hoved. Derpaa begynder Kampen. Kun Veien over de med Blod beskænkte Huder stod aaben for Jufakæmperne. Sunnar og de øvrige faldt i Grøfterne. Hogne springer over dem, og findes om Morgenens ene levende. Livvagten vil anholde ham, men han nedslaaer enhver der nærmer sig. Til sidst faaer Gudrunne en Troldmand*) til at spye Edder over ham. Hogne kan nu ikke længere giøre Modstand, han bønfalder Systeren om ei at lade Stammen uddø, men sende sig en Jarledatter; hende forkynder hann hun skulde føde en Søn til samme Tid som Gudrunne, hvis Barn hun skulde ombytte med sit. Derved skeer det, at Gudrunne dræber sit eget Barn, og opføder Hognes Søn som Artales. Sangen ender med at Gudrunne selv tøirer den gamle Hest Grane paa det bedste Græs.

Denne Sang afviger mere end de foregaaende fra den oldnordiske Fortælling, og slutter sig næst til den tydske Sagnetred, saavel i Henseende til

*) Han kaldes en Stige fra Stollanes.

Om Sagnfredsens Forplantelse. 429

Gudrunes Hevnelyst, som Stridens nærmeste Anledning og de vaade Huder, der voldte Giufungerens Fald. Det er synderligt, at Sanges sidste Deel har saa megen Lighed med den forhen anførte hvenske Krønike, hvilket beviser at denne Krønike ingenlunde er et vilkaarligt Digt, men et udbredt Folkesagn, der er bleven nedskrevet.

Sidste Sang indeholder den unge Hognes Bedrifter. Han opfødtes ved sin foregionne Faders Hof, blev stærk og mandig og sin virkelige Fader saare liig. Da Moderen havde aabenbaret ham sin sande Herkomst, kunde han ikke ganske dølge sin Hu, saa Gudrun mærkede Uraad, og vilde rydde ham af Veien, men det lykkedes hende ei. Hans Moder lærte ham at forstaae Fugleskrig. Da han en Dag ved Kongens Bord vilde snyde Lyset, tabte han Tanden paa Toden, der brændte Hul, uden at han mærkede det. Da Kongen spurgte, hvad han tænkte paa, svarede han, at Fuglene havde sunget, at Kongen vilde blive nødt til at tigge om Vand og Brød. Artala spottede derover, og vilde, for at overtude Hagne om Umuligheden heraf, vise ham sin store Skat. Hagne slaaer Døren i for Taarnet, og lader Artala svelte ihjel, dræber derpaa Gurin, og anmasser sig Riget.

430 Om Sagnkredsens Forplantelse.

Denne Sang viser sig heel forskjellig saavel fra de oldnordiske som oldtydske Digte. Imidlertid vil den opmærksomme Læser her let gienkende Træk, saavel af de forhen meddeelte Tillæg til Vilfinasaga, som af den hvenske Krønike. Hvad de førstnævnte berette om Aldrian, Hognes Søn, den sidste om Ranke, Hognes Søn, er her bleven forenet, og tiener til et nyt Beviis paa, hvor underlige disse Sagn have krydset sig, og uophørligen krydse sig i Folkets Mund.

Fundin Noregur.

Om den ældste Tid i Norge.

Kong Fornioter (for-niotr eller forn-niotr den gamle Besidder) i Jotland, der og kaldes Finland eller Qvenland, øster for Helsingebugten (den botniske Bugt) havde trende Sønner, Hler, ogsaa kaldet Egir (Havet), Loge (Ilden), Kare (Vinden).

Sidstnævnte havde en Søn, der heed Frost, Fader til Sne den Gamle, hvis Søn Thorre

(Tørke) havde to Søner Nor og Gor, og en Datter ved Navn Goe*).

Thorre gjorde et stort Offer hver Midvin-
ter, hvoraf Maaneden har sit Navn. Engang
hendte det sig ved Offertiden, at Goe forsvandt,
man ledte forgieves efter hende, og da Maanedens
var til Ende, anrettede Thorre et nyt Offer, som
siden blev kaldet Goes Offer, men erfarede dog ei,
hvor Datteren var kommen hen. Da gjorde Brø-
drene det Løfte at ville finde deres Søster. Nor
skulde søge inde i Landet, Gor ved Kysterne. Nor
holdt et Feldtslag med Lapperne, hvilke han over-
vandt ved Kogleri, drog seierlig frem giennem
Throndhjem, Nørerne og Sogn, hvor han mødte
sin Broder, der imidlertid med sin Flaade havde
indtaget Norges Der. De fandt den, der havde
røvet deres Søster, Hrolf fra Bierget, en Søn
af Totunen Svade, Sønnesøn af Asathor. Efter
at have prøvet ham i Holmgang, forligte de sig
med ham.

*) Efter et andet Haandskrift hos Bjørner S. 6,
der stemmer overeens med Flateyrbogen, var
Kare Fader til Iskul (Isbierget), dennes Søn
var Snee, som foruden Sønnen Thorre havde tre
Døttre, Fonn, Drifa og Mioll (Sammenfyget
Snee, Løsnee og Frostsnæ).

Gors Søner, Heitir eller Geitir og Beitir bleve magtige Søfonger, der ofte bekrigede Nors Æt. Fra Heitir nedstammede, giennem Sønesønnen Halvdan den gamle, den til Harald Haarfagers Tid levende Jarl Rognvald i femte Led,

Nor gav Norge Navn; til hans Slægt hørte Raum, Alf, Godbrand, Haude, Hadding, Hring, efter hvem Raumsdalen, Alfsheim, Godbrandsdalen (Guldbrandsdalen), Hadeland, Haddingdalen, Hringerrige bleve opkaldte. Blandt de Stægttrækker her nævnes, ville vi udmærke Ingermunds, der levede i Harald Haarfagers Tid, og skal have nedstammet i niende Led fra Nor. Fin-alf, en Søn af Raum, var gift med Guldfiar, en Datter af Dag, Dellings (Morgenrødens) Søn og Solen, Mundilfares (den efter et vist Maal Reisendes; Himlens) Datter. Af Raums Efterkommere er især Kong Halvdan den Gamle berømt, der gjorde et stort Offer ved Midvinter, at han maatte i sit Rige leve trehundrede Aar, hvilke det hed at Kong Snee den Gamle havde levet. Han erholdt til Svar, at han ei skulde leve mere end en Mands Alder, men at i trehundrede Aar ingen uberømt og ingen Qvinde skulde fødes i hans Æt. Han avlede ni Søner, alle lige gamle, der bleve saa berømte, at deres Nav-

bleve Benævnelser paa Konger og de Mægtige, faldt alle uden Børn i Kamp. Siden fik han ni Sønner, der bleve Stamsfædre for de bedste Slægter i Norden. Disse Slægtrækker de anførte, og tilsidst læses en Stamtable fra Tyrkekongen, Odins Fader, til Harald arfager.

Det her meddeelte Udtog er gjort efter den, som læses i Børners Kæmpedater. I Flaarboogen paa det kongelige Bibliothek findes den en noget afvigende Recension. Den begynder som Varianten hos Børner S. 6, derpaa kommer den med Børners Text fra S. 5 til 12, med nogle faa Afvigelser og Tilfætninger; den ender, hvad der findes hos Børner S. 12, fra den Kars fodur Aulrunar indtil Budles regtregister; tilføier derimod Skiolds Et, Harald Haarfagers Stamtable fra Adam, og Liste over de norske Konger til 1387. Meget kortere er det Aftryk, der findes i den Skatholtiske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga I D. S. 214-7 og ender med Rognvald Jarls Stamtable. Vidtløftigere Exemplar har derimod Torfaus Sagabibliothek, 2 Bind. E e

benyttet i sin norske Historie første Deel. Disse og endnu flere Forskielligheder i Papirshaandskrifter har Suhm angivet i Tabellerne til den critiske Historie S. 97-100.

Det var naturligt, at slige Forskielligheder maatte findes i et Skrift, hvis enkelte Dele ikke staae i nogen nødvendig Forbindelse, hvor man saa let, uden at forstyrre det Hele, kunde lægge til og tage fra. Ikkun det Forsæt, at ville samle de ældste Minder om Steder og Slægter i Norge, kan have ledet Skriftets Forfatter; sandsynligvis er det lidt efter lidt blevet forøget.

Saa meget kunne vi kun sige med Visshed, at det i Enden af fiortende Aarhundrede har havt den Form, hvori det læses i den Flatsøiske Codex. Stykkets gamle Overskrift fundin Noregr, det fundne Norge, er upassende; da her ikke fortælles om, hvorledes et ubeboet Land blev fundet, men et bebygget Land af Fremmede erobret, derimod svarer Indholdet til Titelen latinste Oversættelse origines Norvegiæ.

Indholdet bestaaer af tvende Hoveddele, i den første ere Nor og Gor Hovedpersonerne, i den anden Halvdan den Gamle. Vi ville betragte hvoer særskilt.

Sagn om Nors Stamfader Fornioter og
 is Slægt ere ældgamle. Ikke blot anføres i
 namabog S. 297, at Kong Hrolf, Totun
 ses Søn, var gift med Goe, efter hvem en
 ned blev opfaldt, og at hun var en Syster
 for, og til den Nor, der gav Norge Navn.
 I eddiske Sang Odins Navnegalder 17 Str.
 s Vindene Fornioters Slægt; Harald Haar-
 s Skald, Thiodolf fra Holne nævner Ilden-
 ioters Søn (Ynglingasaga Kap. 47.) I Snor-
 Edda anføres blandt Vindenes Digternavne,
 kaldes Fornioters Sønner, og til Beviis et
 af Nordsetu drapa, et tabt Digt af en vis
 in *); blandt de digteriske Udtryk paa Havet
 kommer, at det hedder Fornioters Søn, Il-
 og Vindenes Broder **); Fornioter findes li-
 des blandt de gamle Jettenavne ***), i hvilke
 Betydning Nordmanden, Eilif Gudrunesen,
 Enden af det tiende Aarhundrede i Begyndelse
 af Digtet Thorsdrapæ, sætter Fornioters flyg-
 Guder imod Aferne ****).

E e 2

*) Olafsens Bearbejdelse af Snorres Edda S. 453.

***) Sammesteds S. 1609.

****) Sammesteds S. 896.

*) Fragmenta Høstlangø et Thorsdrapæ. edid. S. T
 Thorlacius P. 2 S. 17.

Af disse Vidnesbyrd er det vist nok klart at
 Fornioters Slægt ikke er et Paafund af kristelige
 Islændere; men ingenlunde er dermed Fornioters
 og hans Vets historiske Tilværelse beviist. Det
 synes endog at selve Skaldene neppe betragtede
 Fornioter som en historisk Person, men som en Be-
 nævnelse for Jetteslægten, Nordens ældste Beboer,
 og brugte Udtrykket Fornioters Sønner som Per-
 sonificationer paa Jetternes Guddomme, Lusten,
 Ilden, Vandet. Kaster man nu desuden Blik
 paa disse Navne, hvis Betydning i det Fore-
 gaaende er angivet, sees, at de maae være hentede
 fra kosmologiske Forestillinger. Dette bliver end-
 nu tydeligere af et Tillæg til Slægtregistret, der
 kan hentes fra Begyndelsen af Thorstein Vifing-
 sens Saga, hvor Kong Loge (Lur) siges gift med
 Dronning Glod, og at han havde tvende Døtre
 Gysa (Kul) Gymyria (Emmer.) Vel bemærker
 Torfæus, at de oldnordiske Navne stedse være be-
 tydningfulde; men dels ere de fleste af disse Navne
 saadanne, der ellers ikke forekomme; dels gives
 aldrig noget Exempel paa, at man i at opkalde
 Børn har fortsat det Billedlige, som laae i Foræl-
 drene's Navne. Uagtet det derfor ikke var umuligt,
 at en enkelt Mand kunde i den nordiske Oldtid have

hedt Ild eller Luft, bliver dog en sammenhængende Række af slige Navne uantagelig.

De følgende Navne ere ligesaa mistænkelige. At lade en Konge Nor give Norge sit Navn var efter den samme Etymologiserelyst, der havde frembragt ikke blot en Dan og en Angul, men ogsaa en Scotus, en Francus og flere lignende Fyrster, der alle skulle have forplantet deres Navne paa deres Folk, uagtet alle disse Folknavne uden Tvivl have en ganske anden Oprindelse. Norges mod Norden udstrakte Beliggenhed indeholder den tilstrækkelige Grund til dets Benævnelser. Thore og Goe ansaaes for at have givet Maanederne Navne, og dette var vel og Tilfældet med Gor, uagtet det ei udtrykkeligen siges. Endnu kaldes Slagtermaaneden hos Islænderne Gormánadr, af gor, der paa Islandsk, Angelsaxiske, Svensk og i det danske Almuesprog betegner Skarn, især det i Dyrenes Indvolde. Navnet paa Maaneden Thorre, Januar, der ikke formedelsst det dobbelte N. kan hidledes fra Thor, kommer uden Tvivl af thverra diminui, fordi den betegner den fjerde Wintermaaned, fra hvilken altsaa Winterens Aftagelse, efter at dens Halvdeel er overstaaet, kan regnes, eller den Maaned, fra hvilken Solens Afstand fra Jorden formindskes. Goe Maaned

kan udledes af Giæaft, lente prospicere, fordi det er Februar, den næstsidste Wintermaaned, hvori Sneen begynder at smelte og Veiret klares op, hvorfor den ogsaa hedder paa dansk Blidemaaned *). Disse Etymologier ere vel kun Formodninger, men det er altid rimeligere at udlede Maanedernes Navne af men: eskelige Sysler og Naturens Udseende, end af Personernes Egennavne. Den sidste Fremgangsmåde derimod er den letteste, og synes at skaffe meest historisk Udbytte, hvorfor det ikke var at undre over, at den blev fulgt af dem, der efter boglige Syslers Udbredelse i Island begyndte at forske over Oldtidens Minder. Saaledes blive vel og især de nævnte af Raums Børn, der skulde have givet visse Landskaber deres Navne, fordi man omvendt af Landskabsnavnene sluttede sig til de gamle Konger. Gors Børn har Torfaus fundet saaledes angivne i sit Haandskrift, Hæiter, Bæiter, Mæiter, og Gæiter. Bæiters Sanner vare

*) Disse Etymologier paa Maanedernes Navne ere tagne af Dlassens haandskriftlige conspectus historicus super historias veteres Islandicas, der gjemmes blandt de Arnæmagnæanske Samlinger S. 83 og stemmer overeens med Arne Magnæi egen Mening, der anføres i Same Tillæg til Bussei Udgave af Arne Frodes Sæde S. 112.

Glam og Gylve, Mæters Søner Mævil og Mindel og sidstnævntes Søner vare Ekfil og Ekfifil. Ved disse Navne ere atter tvende Synderligheder, den første at alle Brødrenavne rime sig, noget hvortil Forældre ei pleie at tage Hensyn, naar de opfalde deres Børn. Det andet at alle disse Gorsk Efterkommere ikke blot vare Søfonger i Sierningen, men at ogsaa deres Navne alle hentyde paa et Skibs Beskaffenhed. Det Synderlige herved forklares imidlertid af Snorres Edda, hvori findes et Erindringsvers, der indeholder firhundredstykke efter Rimbogstaverne ordnede Navne paa Søfonger, hvoriblandt alle de Anførte paa eet nær. Endel af disse Navne ere Eggenavne, andre synes kun at have været Benævnelser paa Skibe, og denne Sammenblanding kunde saameget deslettere finde Sted, som alle Udtryk brugtes til deraf at danne Skibenes digteriske Benævnelser. Heitir kan uledes af eg heiti jeg varmer, Opvarmeren, Skibet, der opvarmer Besætningen ved Naretoget; Geitir af geit en Seed, den der lig Seden hopper paa Bolgerne; Meitir Siennemskæreren af meitla sønderskærer; Beitir Krydseren af beiti krydser; glammi den Brusende; Gylvi den gyldne (Skibenes Forskavne vare stundom udsirede med Guldpryddelser); Mæfil af máfr en Strandmaa-

ge; Ekkil maastee af at aka age, Foreren, Korsels
skibet; Skekkil Nysteren af skeckia at ryste.

Ligesom alle disse Navne giore Stykket mis-
tænkeligt, ere de Bedrifter, der tillægges Hoved-
personerne, høist usandsynlige. Man kan ikke be-
gribe, hvorledes Nors Krigshær, der en Tidlang
skal have levet af Jagten mellem Riølsens Biergs
Kloster, kunde være stor nok til at erobre Norges
Oppland, som forestilles at have været bebygget,
eller hvorledes Gor kunde i hin Oldtid have faaet
en Flaade, dybt inde i den botniske Bugt, stor nok
til at erobre Norges Der og en Deel af Kystlandet.
Ligeledes er det underligt, at Norge kunde til Ha-
rald Haarfagers Tid have været delt i saa mange
smaae aldeles usammenhængende Riger, dersom to
mægtige Erobrere fordum havde deelt hele Landet.
Allervanskeligst bliver det at forklare sig, hvilken
Folkestamme Nor og Gor anførte. Uagtet de skulle
være komne fra Finland, kan man ikke antage, at
Finner skulle have været Norges Erobrere, og at
alle gamle Tyrstestægter nedstammede fra dem; der-
til er Forskiellen mellem den finniske og gothiske
Folkestamme alt for stor. Var det en gothisk i Fin-
land boende Stamme, Nor og Gor anførte, som
siden er bleven fordrevet fra sine gamle Boliger,
maa dette, hvortil ellers ei findes fiendelige Spor,

være fleet mange Aarhundrede før Harald Haarfågers Tid. Alle de Slægtregistire Fundin Noregr meddeles ere da meget for korte og uefterrettelige, og det var neppe umøstigt, at man om saa gamle Tider kunde have Efterretninger tilbage. Derimod kunde en Islænder i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede gierne fælde paa at opdigte, hvorlunde en bortranet Prindsesse, hvem hendes Brødre reiste ud for at opsøge, havde givet Anledning til Norges Navn, en Fortælling der minder om Europas Fabel, om hvilken Islænderne den Gang neppe kunde være uvidende, da Skoledrenge i Island allerede i den første Halvdeel af det tolvte Aarhundrede læste Ovids Skrifter.

Til alt dette kommer endnu en vis Higen efter at anvende gamle Sagn, enten de saa passede eller ikke. Saaledes, for ikke at tale om Solens af Snorres Edda (8-9 Damesaga) bekjendte Slægt, der i Anledning af Svogerskab er bleven indført i Raams Stamtafle, besøger Hor paa Reisen fra Finland sine Frender paa de danske Øer, Hlers eller Egirs Efterkommere, fordi det var et Sagn, at Hler paa Læsø havde engang beværtet Aserne. (Snorres Edda 50 Damesaga). Hvo Hlers Efterkommere vare, lærer Snorres Edda, der anfører hans ni Døttres Navne blandt Bølgernes

Benævnelser. Recensionen i Flateiarbogen lader Nor og Gor overvinde Kongerne Ve og Dei, vist nok med Hensyn til de tvende Odins Brødre Vile og Ve, der nævnes i Snorres Edda, men neppe have været historiske Personer. Svade Totun fra Dovre, Asathors Son, der var Fader til den ranede, eller snarere bortkoglede Goe, erindrer om den Svase Totun fra Dovre, der ved Kogleri fik Kong Harald Haarfager til at forelske sig i hans Datter (Heimskringla Harald Haarfagers Saga Kap. 25.) Fortællingen om den onde Kong Eistein, der satte en Hund til at regiere Thrønderne, er ogsaa bleven tillagt en Sønnesøn af Kaum, uagtet denne Begivenhed, som ellers fortælles at være skeet paa forskjellige Steder, maatte ifølge Snorres Efterretning om Jemtlands gradvise Bebyggelse (Hakon den Godes Saga Kap. 13-14) meget senere have tildraget sig.

Søie vi nu hertil, at der i det hele Stykke ei findes digteriske Spor, der kunde hentyde til de Skaldesange, hvoraf det var oprundet; maae vi erkende, at der slet ingen Grund gives til at tillægge Fortællingen om Nor og hans Slægt nogen historisk Betydning, og det er langt rimeligere, at det Hele er et Digt fra det tolvte Aarhundrede, end at saa usandsynlige Beretninger og saa tørre Navne

nelister skulde fra den fjerne Oldtid være bleve forplantede.

Vi mene imidlertid ingenlunde, at det Hele skulde være et for Norskabs Skyld digtet Eventyr; dertil er Vennet alt for simpelt, og Navnene for mange. Det synes snarere, at være Resultatet af de tidligste Forsøg paa at oplyse noget om Norges ældste Historie. Man gif da ud fra vilkaarlige Etymologier; udtænkte, for at understøtte dem, Hypotheser, der snart bleve antagne som historiske Sandheder, forbundne med de ældste Navne, Skaldesangene indeholdt, maaskee tillige med en svag Efterklang af et eller andet Oldtids-sagn f. Ex. at Norges Beboere skulde være indvandrede, dels nord for den botniske Bugt, dels over Nordsøen; alt dette udsmykkes nu efter Analogi, med hvad man havde hørt om Oprindelsen til andre mærkelige Landes Navne, og Historien om Nor og hans hele Slægt var færdig. Senere end det tolvte Aarhundredes Midte kan det Væsentligste af denne Samling af etymologiske Digtninger ikke antages at være; thi yngre Forfattere vilde mere have kunstlet paa det Hele, have talt foragteligt om de gamle Guder og ikke have ladet sig nøie med saa korte og ufuldstændige Genealogier. Landnamabogens Forfattere havde ikke er-

fiendt-Nor og Gor for historiske Personer, hvis de havde anseet Fortællingerne om dem for Samtidigens Paafund.

Den anden Halvdeel af Fundin-Noreg indeholder blot Stamtabler, thi hvad der fortælles om Halvdan den Gamle selv, er kun at ansee som den mytiske Indledning til de følgende Genealogier. At Fremstillingen af Halvdan den Gamles Etikk kan have historisk Gyldighed, følger af sammensindvortes Urimelighed. Først skal Halvdans Dronning have født ham ni Sønner paa eengang, som alle paa eengang bleve dræbte, uden at efterlade sig Børn, hvis Navne alle af Digterne bleve forvigelede som digteriske Benævnelser paa Konger, og som netop alle ved Fødselen havde erholdt saadanne Navne, der passende kunde betegne kongelige Egenskaber. De kaldtes nemlig Thengil (af thing-ga, jus dicere, conventum agere), Ræfir (quod procurfare facit), Gramr (severus), Gylvi (deauratus), Hilmir (pugnator), Tiggsi (tiginn ornatus), Skyle (Skuli protector), Iofur (af yfi-super eller maaskee Iarlum ofur Harre (Herr). Af disse Navne forekomme fire Gram, Gylve, Iofur, Skule som Egennavne, de andre findes kun som Appellativer. Man gav Kong Halvdan endnu et Kuld af ni tappre Sønner, som atter haab

held, at Digterne af deres Navne dannede
 vønelser paa Kongeslægter i Almindelighed.
 efterlode sig alle en talrig Afkom, fra dem
 dannede netop alle Oldtidsheltene, om hvilke
 lunde var tilbage, og alle disse Slægtrækker
 de sig atter i Harald Haarfager. Ogsaa alle
 Slægtnavne kunne fortolkes som Appellativer.
 nger de Krigeriske kan udledes af hildur pug-
 Nislunger de Beslægtede, de af Kongestam-
 af nefr filius; Ddlinger de Rige af audi
 ; Døglinger de Duelige af Dágr sammens-
 et af dádigr strenuus; Bragninger de Man-
 af bragni vir; Budlunger de Krigeriske af
 pugna; Lofdunger de Berømmelige af lofdi
 ofadi laudatus; Siglinger de Seierrige af
 victoria; Skjoldunger de Beskyttende af
 dr scutum, de kaldtes og Skilfunger, de
 rdelige af Skelsir, qvi qvasfat, vel ter-
 a incutit. Man har tillagt Halfdan den
 e endnu flere Børn, maaskee et tredie Kuld,
 n i selve Fundin Noreg siges S. 5 Fader
 Ivar, som ikke findes blandt de Foranførte,
 antage en anden Halfdan den Gamle, hvortil
 lers intet kiender, er aldeles vilkaarligt. Over-
 kan alt dette, kan man vel ikke andet end til-
 at den Halfdanske Stamtafle er en genealogisk

Digtning, et passende Sideslykke til den foregaaende etymologiske. Dog antage vi her ligesaalet som der en forsætlig Fordreielse af Sandheden, men et Forsøg til at bringe Enhed i de gamle Slægtregistre, hvortil den eddiske Sang Hynduliod kan have givet Anledning. I dens femtende Strophe siges de Skioldunger og de Skilfinger, de Audlinger og de Vlfinger at nedstamme fra den mægtige Haldan. Just den Omstændighed, at disse Navne baade vare patronymiske og Appellativer, kunde let foranledige, at Udtryk, der anvendes til at hævde Haldans Efterkommere, bleve anseete som Slægtnavne. Dette er især tydeligt ved Skioldungernes Navn. I den trettende Strophe af Hynduliod forekommer Ordet som Appellativ, i den syttende som patronymisk. Erindre vi nu, at Leirfongerne hedte Skioldunger, og udledte deres Slægt fra en Skiold, om hvilken Sagnet vidste en Deel at fortælle; at derimod den Skiold, der skulde være af Haldans Æt, er aldeles ubekendt; kunne vi neppe tvivle paa, at de norske Skioldungers Tilværelse allene skyldes Digternes Udtryk. De fleste klassiske Digterudtryk ere desuden laante fra Skaldene hos Harald Haarfager og hans Æt. Naar man nu paa den ene Side sandt, at Haldan den Gamle var berømt, som Stamfader til

flere Konge-Slægter, og paa den anden Side, at hine gamle Slægtnavne i Sangene anvendtes paa Harald Haarfagers Forfædre, kunde Islands begyndende Genealogister saa meget des snarere bringes til at antage en saadan Forbindelse mellem alle de berømte Kongestammer, hvorved disse bleve lette at overffue og erindre.

Den anden Deel af Fundin Noreg synes i det mindste ligesaa gammel som den første, thi Slægtrækkerne fortsættes kun til Harald Haarfager, og ere sammensatte af lutter gamle Navne. Men begge Dele ere i historisk Henseende lige uferrettelige; thi naar Halsdan den Gamles Sønner holde op at være som saadanne historiske Personer, opløses den hele Stamtable, der ifkun som en sammenhængende Række kan tiene til chronologiske Bestemmelser, vi vide da slet ikke, hvor Grændsen ligger mellem Fabel og Historie, og kunne ifkun med nogen Rimelighed antage de nærmeste Led for Harald Haarfager at være paalidelige.

Vi have her omstændeligere drøftet dette Stykkes Troværdighed, fordi det fornemmelig er paa denne Grundvold, at Torfæus, Schønning og Suhm for ikke at tale om de ældre Historiker, have bygget deres chronologiske System i Henseende til hvad der for Harald Haarfagers Tid har tildraget sig i

Norge: om sammes Paalidelighed vil Læseren af det Anførte kunne skionne.

Blandt de ældre have allerede Arne Magnús, hvis Mening anføres i Sams Afhandling om Solnaaret bag efter Bussæi Udgave af Nre Fródes Edda S. 114, og Olavsen fra Grundvik i hans Udsigt over de islandske Sagaer, anseet Fundin Norge for aldeles upaalidelig. Ihre har i sit Brev om den upsalske Edda til Cancelliraad Even Lagerberg Upsal 1772 i 8. erkjendt det Fabelagtige i Forniters Stamtable. Brevet findes oversat paa Tysk i Schlozers islandische Litteratur 1773 S. 127.

Halfs Saga.

En Kong Alfref i Hordaland havde tvende Konger, Signy og Geirhilde, hvilke ei kunde forliges. Kongen sagde, at han vilde beholde den, der lavede ham det bedste Ol, naar han kom fra Lodding. Signy paakaldte Freia, Geirhilde Odin,

der alt forhen havde ladet sig see for hende. Odin kom sit Spyt i Ollet istedet for Siar, paa det Wilkaar, at han fik, hvad der var mellem hende og Karret. Ollet blev godt, Geirhilde forblev hos Alfref, og sødte ham Vikar, om hvem Faderen spaaede i et Vers, at han engang, folgt til Odin, skulde komme til at hænge i en Galge.

Alfref dræbtes af Jofur, en Søn af den Kong Augbald, der blev hvilagt paa Augbaldsnæs, og fra hvis Hoi Finn den Rige hørte en Sang, da han laae seilfærdig for at bosætte sig i Island. Alfref blev hævnet af sin Søn Vikar, der anrettede et saadant Nederlag paa Mændene i Jofurs Egn, mellem Rogaland og Thelemarken, at det nu kaldes Qvindeherred. Om Vikar berettes intet mere i Sagaen, end hvad Landnama fortæller vidtløftigere (i Tillægget S. 386), at hans Sønnesøner Eniallar og Hallar laae begravne i Brødrehoiene.

Fortællingen gaaer nu til Jofurs Sønnesøn Hiorleif, der kaldes den Qvindefiære, fordi han paa eengang havde tre Koner. Erolde og Havmænd spaaede i Vers at dette vilde gaae ilde, og kort efter blev han overrumplet af sin ene Svigerfader, der mistænkte ham for at have dræbt hans

pludseligen bortbøde Datter. Hiorleif undkom ene af sin Borg, og drog med eet Skib til Hreidars Gaard, hvor han strax blev kiendt og anholdt af sin ene Kone, der lod ham hænge i sine Skobaand mellem to Ild, (ligesom Odin i Grimnismal). Men da alle i Driffesalen vare faldne i Sovn, gød hans anden Kone Olte i Ilden, og hug med et Sværd Skobaandene over, hvorpaa Hiorleif hævnede sig paa sin Fiende.

Hiorleif havde to Sønner, Hiorolf og Half. Den første drog i Vikingsfærd med en sammenskrabet Hob, der snart blev slagen paa Flugt, hvorfor siden det Løssede kaldes Hiorolfs Færd. Broderen drog ud Sommeren efter i sit tolvte Aar. Hans Følge kom ingen, som ei havde tolv Mænds Styrke, eller kunde løfte en stor Steen i Halfs Gaard; ingen som udstødte Klage eller skiftede Farve, naar han blev saaret; kun 60 maatte være paa hans Skib, de tialdede aldrig over det, havde korte brede Sværd, for at skulle gaae Fienden des nær, mere; maatte aldrig lade deres Saar forbinde før Dagen efter, og ingensinde fange Koner eller Born. De pleiede at ligge uden for Ræssene, og aldrig at stryge Seil for Vinden.

Engang paa Hiemreisen finge de en stor Storm, Skibet blev ikke lænds for Vand (efter

Sagaen synes uvist, om de ikke kunde eller ikke vilde sse det londs), man vilde faste Lod om hvo der skulde gaae over Bord, men det behøvedes ei, thi enhver bød sig til at springe ud for sine Koffbrødre, og i det de sprang, sagde de: "Straaløst er det foran Stolpen" (Gæstefalen er ikke prydet). Da Half derpaa kom til Hordaland, underkastede dets Konge Asmund sig ham, og indbød ham til sig; forgiæves advarede Instein ham i en Række af Vers, ikke at tro Asmund. Half svarede i ligesaa mange Stropher, at han vilde gaae. Følgen blev, at han overvældedes af Asmund. Instein quod om Slaget og den faldne Konge. Adskillige af Halfs Kæmper bleve helbredte, deriblandt Utstein og Hrof den Sorte. Den første kom til Kong Enstein, hvor han besang Halfs Fald; den sidste til Kong Hake i Skaane, hvor han var ukendt indtil Kongedatteren Brynhilde hørte ham en Dag, medens hun forlystede sig i Røddeskoven, synge under en Teg om sine og Halfs Bedrifter; da ægtede hun ham, hvorpaa Hrofe med Utsteins Hielp hævnede Halfs Død paa Kong Asmund. Hrofs Datter var Hromund Gripssons Moder. Halfs Sonnesønner vare Hamund og Geyrmund Heljarstin, der droge til Island.

I denne Saga forekomme mange Personer og Begivenheder, der af andre Efterretninger ere bekiendte. Spaadommen om Vikar sigter til, hvad Götrefksfaga fortæller Kap. 7, hvorlunde Stärkoddur efter Odins Tilskyndelse giennemborede den hængende Vikar. Kong Augvald, den Ko, han dyrkede, og hans Hsi paa Augvaldnes, omtales flere Steder*), ikkun med Forskiellighed i Henseende til Navnet paa hans Drabsmand.

Jofur var et berømt Kongenavn i den nordiske Oldtid, der siden blev en digterisk Benævnelse paa enhver Konge**). Verset, der skulde være bleven hørt fra Augvaldnes, er næsten ligelydende med den første Strophs af en Sang, som Regnar Lodbroks Saga K. 24 lader et Afguds-billede qvæde paa Samsøe. Landnamsmanden, Finn den Rige, som hørte det, forekommer i Landnamabog S. 35, 38, 56, 356. Samme steds nævnes Hiorleif den Qvindekjære og hans Børn S. 121, ligesom og den Høgne hvide, der her anføres blandt Hiorleifs Efterkommere, findes i Landnamabogen S. 136, 166.

*) Snorre Olaf Tryggvesens Saga Kap. 71. Olaf Tryggvesens Saga, isl. Udg., 2 D. S. 166. Flateiarsbogen Col. 378.

***) Snorres Edda i Kenningar, ved Kongernes Navne.

Halfs Tapperhed var saa berømt, at hans Klæder bleve et Digterudtryk for Pantseret*). I Hornagesfsaga Kap. 2, siges om en kostbar Ring, at Half, efter hvem Halfskæmperne erholdte Navn, havde taget dette fra Kong Halfdan Ylfing, hvilket antyder noget, vor Saga ikke berører. I en anden Bearbejdelse af Hornagesfsaga, der findes i Flatsbøgen Col. 378, blive Halfskæmperne i Styrke satte over Hrolfs. I Jarl Magnus's Saga, en Roman fra det femtende Aarhundrede, fremstilles en Herremester at fremmane Half og hans Kæmper tilligemed Rislungerne og flere af de berømteste Oldtidshelte. Skidarima nævner den stærke Kong Alf ved Siden af Hrolf Grage i Valhall. I Svaboes haandskrevne Samling af færøiske Sange findes een om Halfs (her Halvors) Endeligt.

Der vare adskillige Oldtidskonger af Navnet Hafe. Saxo taler endog om en Kong Hafe, Harmunds Søn, fra Skaane, 7 B. S. 133, men hvad der fortælles om ham, passer dog ikke godt med vor Sagas Beretning, der forestiller ham som en gammel Mand, der ikke selv kunde forsvare

*) See et Vers af Stuf Skalb i Heimskringla, Oluf Kyres Saga Kap. 9.

sin Datter mod Veilerne. En Kong Hake nævnes i Forbindelse med Hrolf Krake i et islandsk Vers, Stephanius har anført i Noterne til Saxo S. 76, og siges at være faldet for Staal, men Versarten, det heel igiennem rimede Fogmællt, viser, det er ikke ret gammelt (Olavsens Digtekunst S. 66).

Om Hrof den Sortes Bedrifter har man forðum havt en vidtløftig Beretning, thi det hedder i Sturlungasaga Kap. 2, S. 3: "om Geirmunds og Hammunds Vikingstog tales i nogle Frasagn, ligeledes meldes noget derom i den første Deel af Hrof den Sortes Saga." Han nævnes tilligemed sin Kone Sunlaud, samt tvende andre af Halfs Kæmper Utstein og Instein i Slagtrekistrene i Fundin Noreg S. 9.

Beretningen om Halfs Søn Hior og dennes to Børn K. 18. stemmer paa det næieste overeens med Landnama S. 121, 22 og Sturlungasaga K. 2. Om Fromund Gripssøn habes en egen Saga.

Ligesom nu alle disse Henviisninger godtgjøre, at gamle vidtbekjendte Sagn vare Sagaens Grundvold; bestyrkes dens Paalidelighed ved indvortes Grunde. Hele Fortællingen dreier sig om Alfrefs, Hiorleifs, Halfs og Hrofs Tildragelser, der hver for sig have noget eiendommeligt, saa

kraftigen malende Oldtidens Sæder, at det lettere maatte kunne erindres, end blive opdigtet. Fremstillingen er, som man kunde vente fra den fjerne Old, blandet med det Underfulde, der dog ikke, ved at gribe ind i det Væsentlige af Begivenhederne, ophæver deres Mulighed, men ved at tiene til Forklaring af deres Udfald, fremstiller os Oldtidens Anskuelsesmaade. Kun i den ældste Konges Historie fremtræder Odin, siden forekomme Erolde, og i Hiorolfs og Hals's Levnet er alt naturligt, undtagen at man udmalede Prøverne paa Haardsørheden af Hals's Kæmper i det Eventyrlige. Og saa det viser Sagaens Velde, at der kun fortælles et Par Træk om hver af Kongerne, og at intet berettes om Hals's mange Støtøge, som vilde have været et beqvemt Stof for Digtningen. Kun et enkelt Minde om noget, der forekom saare mærkeligt, kunde hænge sig fast ved et Kongenavn, og trænge igiennem Tidens Mørke.

Schønning har beregnet (Norske Hist. 1 D. S. 319) at Half var født 510, og Suhm (Historie af Danmark 1 D. S. 408) lader ham dø 585. Disse Tidsbestemmelser grunde sig paa ubestemte Forudsætninger, og stride mod Sagaen. Denne nævner vel Kong Vikar, hvem Stærkødder ihjelslog, som samtidig med Hiorleifs Farfader,

men om og naar en Stærkoder har levet, ældre end den der bivaagede Braavallaflaget, kan ikke afgjøres. Derimod fortæller Sagaen tillige Kap. 8, at Hiorleifs Sønnesøns Sønnesøn, Ulf Ekialg drog til Island, og beretter det samme om Hrof den Sortes Datter søn Kap. 16, og Halfs Sønnesønner Kap. 17. Disse Genealogier ere desto paalideligere, da de bestyrkes ved Landnamabogens (S. 121, 136, 166), og Nialfsagas (Kap. 101) Anseelse. Hvis altsaa det andet Urtled efter Half levede mod Enden af det niende Aarhundrede, kan Half selv ikke ansættes høiere end i det ottende.

I Henseende til Sagaens Alder, synes Sproget, der er temmelig reent og dog ikke blandet med forældede Udtryk, at pege hen til Begyndelsen af det trettende Aarhundrede, som Tiden da den blev nedskrevet. De mange Vers, der ere indflettede i Fortællingen, og digtede i den gamle simple Tone, give tilkiende, at Sagaen har faaet sin Form i en poetisk Tidsalder, altsaa i de første Aarhundreder efter Islands Bebyggelse. og da det første Kapitel tillige synes at røbe de fristelige Forestillinger om Odin som en ond Mand, er det rimeligst, at Sagaen er i det ellefte Aarhundrede bleven sammensat af de da i Omløb værende

Sange; muligen har Prof den Cortes Sang Kap. 16, været Sagaens første Grundvold. Fra det ellefte Aarhundrede er den da bleven mundtlig forplantet til det trettende. Den fortjener at ansees, som en af de mærkeligste Sagaer om den gamle Tid i Norden.

Schønning mener (Norst Hist. 1 D. S. 295) at de Vers, der i Sagaen lægges de handlende Personer i Munden, ere af dem selv forfattede. Men da disse Vers ikke her, som i Heimskringla anføres til Beviis paa, hvad der i Prosa berettes, men ere paa det nøieste indflettede i Fortællingerne, da deres Sprog og Tone ikke er forskjellig fra adskillige af det tiende og ellefte Aarhundredes Sange; er det langt rimeligere, at de tilhøre senere Digtere, vel og for en Deel Sagaens Fortæller, hvorhos det er sandsynligt, at adskillige af disse Vers ere Efterligninger eller Omarbejdelser af langt ældre Qvæder.

Sagaen er aftrykt med latinsk og svensk Oversættelse i Bistrners Ræmpedater. Dens Indhold læses udførligen i Torfæi Hist. Norveg. P. I. S. 177-192, og Schønning's Norske Hist. 1 D. 5 Kap. Halls Krigeres ædle Selvopoffrelse er bleven optaget i Mallings Samling af store og gode Handlinger, og besjunget i en af Prams

meeft yndede Folkefange, der begynder med disse Ord:

Du Sømand, som ei laer dig Kræmme
Uf Stormens og Bølgerens Gang.

(Sen Fange til Tidsfordriv for danske og norske Krigere 2det Dpl. 1795, S. 16.)

Frithiofs Saga.

I Sognefylke ved det hellige Baldersbage, hvor ingen maatte tilføie Mennesker eller Dvæg nogen Meen, og Karle heller ei have Samqvem med Qvinder, levede Kong Bele, der havde to Sønner, Helge og Haldan, samt en Datter, Ingeborg den Fabre. Døende formanede Bele sine Sønner til at holde Venfkap med den stærke Frithiof, en Søn af hans Ven Thorstein Vikingsen. Men de unge Konger nægtede Frithiof haanligen deres Systers Haand, og denne forsikkrede til Giengiæld, at han ingensinde skulde yde dem sin Hielp. Kort efter bragtes de, ved et Angreb af Kong Hring, til at bede Frithiof om Bistand, men denne lod sig ved Sendebudet ei engang forstyrre i sit Skakspil.

feirede, og erholdt af Brodrene Lofte om
 orgs Haand. Fritthiof havde imens besøgt
 pe i Baldurshage, og der skiftet King med
 thi Ingeborgs Kierlighed var ham vigtigere
 alders Venfkap. Til Straf for Gudhusets
 elligelse paalagde Kongerne ham, at indkræve
 paa Færserne. Fritthiof reiste med sine Fofte
 : paa Skibet Ellide, det bedste i Norden; det
 : at forftaae Mandſ Tale. Midt i Stor-
 vad han om sin Ingeborg. Da han engang
 Skibet nær ved at forgaae, hug han Inge-
 King i Stykker, at hans Mænd ei ſkulde
 le Guld, naar de kom til Kans (Havgudins
 Bolig; tilſidſt, da han havde dræbt et Par
 vvaler ridende Troldqvinder, ſagtne des Stor-
 og han naaede Færserne, hvis Jarl Angan-
 f Venfkap lod ham faae den Skat, han on-
 Ved ſin Hiemkomſt hører han, at Kongerne
 brændt hans Gaard, og at de nu ere til
 blot (Gudindernes Offerfeſt) i Baldurshage;
 laaer ene derhen, finder faa Folk i Diſar-
 ; men Dronningerne ſadde, og varmede Gu-
 indsmurte ham og tørrede ham med Klæder.
 iof faſter Pungen med Sølv i Helges Anſigt,
 ogle Tænder faldt ud, vil derpaa gaae bort,
 an ſeer Ringen, han havde givet Ingeborg,

paa Armen af Helges Kone; han river den af hende, saa at hun slæbes paa Gulvet. Valder falder i Ilden, og Disarsalen kommer i Lue. Kongerne vilde forfølge ham, men deres Skibe vare giorte ubrugbare. Helge spændte sin Bue i Forbittrelse, saa dens Ender brast; Frithiof gjorde, for at vise lige Styrke, et Drag med Ellides tolv Men lange Aarer, saa de begge gif sønder. Nu blev Frithiof erklæret fredløs, han drog til Søs i fire Aar, dræbte de grumme Vikinger, men lod Bønder og Kribsmænd fare i Fred. Da han havde erhvervet sig Gods og Ære, vendte han tilbage til Norge, og gif ene, forklædt som en Saltbrænder, til Hring's Gaard. Hring kiender ham, uagtet hans forblommede Tale, og lader ham anvise en Hædersplads. Dronning Ingeborg talte kun lidet med ham. Engang da Hring og Ingeborg kørte over Isen, brast den under dem. Frithiof iler til, og drager dem op med Bogn og Heste. Da Frithiof en Dag gif ud i Skoven med Kongen, og denne lagde sig til at sove, trækker Frithiof sit Sværd, og kaster det bort. Nu sagde Kongen ham, at han fra den første Aften havde kiendt ham; Frithiof vil reise, men Hring afstaaer ham Ingeborg, og gior ham, under Ravn af Jarl, til Formynder for sine Børn. Kort efter

Fring. Frithiof holdt sit Bryllup og blev
 e. Helge og Halvdan angrebe ham, men
 iof dræbte Helge, og Halvdan maatte som
 betale ham Skat.

Stilen i denne skionne Fortælling synes at
 Enden af det trettende eller Begyndelsen af
 ortende Aarhundrede.

I nogle saa Træk spores den senere Tidsals
 f. Ex. naar Baldurs Huus siges at have
 heelt behængt med Perler og kostelige Tapes
 op. 4, ogsaa Udtrykket Erolove sammesteds
 ofua) er neppe gammelt. De allerfleste
 ringer have derimod noget saa naivt, saa
 usagtigt hos sig, at de ikke kunde være digtede
 nede i de kristelige Tider. De mange Vers
 i et saadant Forhold til Fortællingen, at de
 synes saa meget at skulle oplive denne, som
 ve udgiort dens Grundvold. Tildragelserne
 re vel maaskee blevne lidt udsmykkede, men
 dbegivenheden er af den Art, som vækker
 nessenes Deeltagelse til alle Tider, og derfor
 pleier i Folkesange at erindres. At Erold
 er kunde vække Storm, og da midt i Uveiret
 de at vise sig ved Skibet i Hammen af en

Hval, eller andet Sødyr, var en ældgamle Overtro. Man finder i flere Sagaer, at det ble anseet for vigtigt, hvis man under Storm kunde stikke et saadant Skibet sig nærmende til Døde. Havde man opdigtet Fortællingen i det fiortende Aarhundrede, vilde man ikke have ladet sig nøie med at lade Helten udstaae en Storm paa en fredelig Reise til Færø; man vilde have sendt ham til Biarmeland, eller Morland, for at lade ham kæmpe med Jetter og befri Prindsesser.

Disse indvortes Grunde for Sagnet ere de stærkeste; dog er det heller ikke uvigtigt, at baade Thorstein og Ingeborg tilligemed deres Fædre omtales i Thorstein Vikingsens Saga Kap. 24, at Frithiofs og den fævre Ingeborgs Fædre Herthiof og Geirhiof nævnes i Gøthreds Saga S. 18, og sættes i Forbindelse med Vikars Historie, og at Skibet Ellide nævnes som berømt i Eorle Thattr (Olaf Trygg. Saga, isl. Udg. 2 D. S. 52). Vel ere disse Sagaer fabelagtige og senere end Frithiofs Saga, men de have anvendt enkelte gamle Sagn, og Overeensstemmelsen mellem Slægtleddene viser i det mindste at Sagnet om Frithiof og Ingeborg har været udbredt.

Frithiofs Levealder kan ei udledes af Sagaen, der ei har Genealogier. Da hans Navn ei forekommer i Landnama, naaget nogle af Islands ægtigste Nybyggere nedstammede fra Biorn Buno, en mægtig Hærføhrer i Sogn, og venteligen beslægtet med Egnens Konger, til hvilke Frithiof skal have hørt, maae denne i det mindste have levet tre eller fire Levenesalderne før Islands Bebyggelse, thi saa langt pleie Landnamsmændenes Slægtregistre at gaae tilbage. I Thorstein Vifingsens fabelagtige Saga Kap. 9, giores Mørve, en Ven af Frithiofs Farfader, til Samtidig med Ingiald Ildraade, hvorved Frithiofs Levealder sættes omtrent to hundrede Aar før Harald Haarfaager. Stærkodders Digt, Bartholin har anført i Ant. Dan. 391*), og nævner Vikar som Geirthiofs Bane og gior dermed Geirthiofs Fader Frithiof, til lidet ældre end Stærkoddur. Schønning, der udførligen fortæller om Frithiofs Levnet i Norske Historie I D. S. 229-307, sætter hans Levetid til det tredie Aarhundrede, vist nok meget for langt tilbage.

Sagaen findes trykt i Børners Ræmpedater; den er bleven smagfuldt behandlet som en roman.

*) Den findes i Haandskriftet af Giasa Refs Saga blandt Arnæmagnæana N. 152 i Fol.

464 Regner Lodbrogs Saga.

till Fortælling af Samsø (Efterladte Skrifter I B.), og en af Danmarks yngste Digttere, N. Sotofte, har forsøgt sig paa at dramatisere dette indholdsrige Emne. (Romantiske Digte 1815).

Regner Lodbrogs Saga.

Jarl Herraud i Gothland forærede sin Datter en Lindorm, som hun satte i en Kiste og lagde Guld under den. Ormen voxte og Guldet med, indtil den lagde sig rundt om Jomfruburet, og aad hver Dag en Ox. Jarlen gjorde det Løfte, at ville give ham sin Datter, der blev Lindormens Bane. Regner, Søn af Kong Sigurd i Danmark, der vandt i Bravallaslaget, hørte om dette, og lod sig give fem uldne Kapper og Buxer, der bleve indfugte i Beeg. Enne møder han nu Lindormen, dræber den, og erholder Borgarhiort til Ægte, der døer efter at have født ham tvende Sønner, Erik og Agner. Regner drager nu atter i Vifingsfærd. Ved Spangarhede paa norske Kyst sender han nogle Folk i Land, at bage Brød; men de

Regner Lodbrogs Saga. 465

brændte det, fordi de havde forgabet sig i Kraka en deilig Fiskerpige. Regner befaler, hun skulde komme til ham, hverken klædt eller uklædt, baade uden at være fastende og at have spist, hverken ene eller med noget Menneske i Følge. Kraka kom i et Fiskernet, havde smagt paa et Løg, og havde sin Hund med; men vil dog ikke worde Regners, før han drak hendes Brudesøl i sit Rige. Den første Bryllupsnat sagde hun, det var farligt at sove hos hende. Regner bekymrede sig ei derom, men hendes ældste Søn Ivar blev fædt med Brust isstedetfor Been, var i øvrigt stærk og klog. Hun fødte endnu tre kielke Sønner: Biørn, Hvitserk og Rognvald. Da disse bleve mandbare, droge de paa Sotog, og herjede Hvitaby (Slesvig) et berømt Offersted, men Rognvald faldt. Paa et Besøg hos den svenske Kong Eistein blev Regner imens overtalt, til at ville forskyde Fiskerpigen, og for det første hemmeligen trolove sig Eisteins Datter. Men neppe er han kommen hjem, før Kraka siger ham, at hendes Fugle havde fortalt hende Alt, og at hun selv ikke var af ringe Herkomst, men Datter af Sigurd Fofnesbane og Brynhilde, og egentligen hedte Aslaug; til Tegn derpaa skulde hun føde en Søn med en Snog i Diet, der var den

466 Regner Lodbrogs Saga.

siden bekiendte Sigurd Snogsie. Nu beholdt Regner sin Uslaug, og Eistein blev Regners Kiende. Da Regners Sønner, Erik og Agnar, horte dette, droge de med Hærskiohd mod Sverrig; men overvældedes af Mængden og af en Troldko, Sibylliu kaldet, der gif foran Eisteins Hær. Agnar falder i Kampen, Erik fanges. Eistein tilbyder ham Fred og sin Datter, men han forlanger at døe paa Spydsodden, og sender sin Ring til Stivmoderen, i det han qvæd en Sang. Da Budskabet kom til hende, havde hun bundet et Linflæde om sine Knæ, og udslaaet sit Haar for at kiæmme det; hun sædede Taarer som Blod og haarde som Haglkorn; Ingen saae hende græde før eller siden. Strax funde hun ei tænke paa Hevn; thi Regner var draget paa Kongestævne, og Sønnerne paa Satog. Disse kom først hjem, hun ægger dem til at hævne deres Halvbrødre, men de frygtede sig for Eisteins Ko, indtil den toaarige Sigurd qvæder en Vise, hvori han siger, Udrustningen skulde skee inden treende Dage. Udfaldet blev, at da Ivar havde skudt tvende Pile i Koen, og ladet sig kaste oven paa den, fik den sin Bane og Kong Eistein med. Derpaa hærjede de i Sønderrige, indtoge Bisfilsborg, Borggen Luna, og agtede sig til Rom, da de mødte en gammel Vandringsmand, hvem de spørge om Wei.

Regner Lodbrogs Saga. 467

Han viser dem et Par opslidte Jernsko, han havde paa Benene, et Par andre havde han paa Ryggen; begge havde været nye, da han gik fra Rom. Dette bragte dem til at vende tilbage. Da Regner hører om sine Sønners Bedrifter, vil han ikke sidde rolig, men agter at angribe Engelland; dog tager han til dette Tog, mod Uslaug's Raad, kun tvende store Førselskibe med sig, hvorfor han og snart blev overmandet af Kong Ella og fanget. Ikke vilde han sige, hvo han var, blev derfor kastet i Ormetaarnet, hvor han quod Biarkemaalet og døde leende. Mod Ivars Raad skyndte de andre Sønner sig med at ville hævne Faderen og bleve derfor slagte af Ella. Ivar drog over til Engelland, købte saa meget Land af Ella, som han kunde bedække med en Oxehud, og bygte derpaa Staden London; da han havde skaaret Huden i tynde Remmer. Efter at han der havde sat sig fast, lod han sine Brodre det vide, der kom med en stor Hær, og dræbte Ella. Hvitfærk blev siden fanget paa et Tog til Osterlide, og valgte sig at brændes paa et Baal af Menneskehoveder. Sigurds Datter Uslaug var Moder til Harald Haarfagers Morfader. Ivars Hoi i Engelland blev opbrudt af Vilhelm Erobreren. Fra Biorn-Jern-

468 Regner Lodbrog's Saga.

sibe nedstammede Thord Hofdes Vet paa Island. Til sidst anføres nogle Vers af tvende, der havde kæmpet under Regners Sønner, og et Vers som Ogmund Danske skulde have hørt et Træbillede sige paa Samsø, (hvoraf den første Strophe ogsaa forekommer i Halls Saga Kap. 2.)

Denne Fremstilling vil allerede have viist, at det Eventyrlige er i Regners langt næiere end i Halls Saga indvævet i den hele Fortælling. Det er af en dobbelt Art, en Deel deraf, især hvad der angaaer Regners tidligere Historie, bærer et oldnordisk Præg, hvorimod Navnet paa Eisteins Ro (maaskee dannet af Sibylle, dog maaskee og den stedse brølende) det toaarige Barns Sang, Manden med Jernskoene, Londons Anlæggelse og den talende Træmand bære Præg af en senere Tidsalders Opdigtelse. Men i det Hele har dog Sagaen en poetisk Farve, og en Kraft i sine Skildringer, hvorved den langt hæver sig over det fiortende Aarhundredes egne Fostre. Regner Lodbrog's Dødsfang har ikke blot i det Hele et ældre Præg, men skildrer desuden en Række af Krigsbedrifter, hvorom Sagaen intet melder. Det bliver heraf rimeligt, at vor Saga er Bearbejdelse af en ældre, der

Kegner Lodbrogs Saga. 469

grundede sig paa gamle Sange, og dette bestyrker Sammenligningen mellem Sagaens tvende andre Udgaver i Thorkelin's fragments of English and Irish history. London 1788 og i Scriptorum rerum Danicarum vol. 2. S. 279-282.

Fragmentet i Scriptorum taget af et Haandskrift, der ikke kan være yngre end det fiortende Aarhundrede, fortæller, hvorlunde Kegner dræbte Lindormen og foier til, som sagt er i Kegners Saga, hvilket altsaa viser en ældre Bearbejdelse af disse Begivenheder. Derpaa følger et længere Brudstykke om Kegners Søners Tog til Sverrig, Kegners Død og Hevn med adskillige Afvigelser, men hvori de før paaankede Urimeligheder ere udeladte. Istedet for London anføres Vork (Jarvik) som den By, Ivar anlagde, hvilket bevises ved et Vers af Sighvat Skalds Drapa til Knuds Ere. S. 279.

Det Thorkelin'ske Fragment begynder med Kegners Tog til Engelland. Stilen er renere end hos Biorner, og der findes to Vers, som Biorner blot antydede Kap. 15. Det sidste af Fragmentet stemmer ordret med det i Scriptorum aftrykte Stykke. Endnu flere af de hos Biorner udeladte Vers findes i et Papiirshaandskrift af denne Saga, som Professor Thorklacius besidder.

470 Regner Lodbrogs Saga.

Udenlandske Krønikeskrivers Vidnesbyrd kunne tiene til Bekræftelse paa mange af Sagaens Træk. De engelske Forsattere Matthæus af Westminster og Bromton tale om Hingvar og Hubbe, den danske Kong Lodbrogs Sønner, der dræbte den engelske Kong Ella *). Franske Krønikeskrivere **)

*) Stederne findes i Grams Udgave af Meursii Historica danica S. 112-113.

*) Dubo af St. Dvintin de moribus Normannorum hos Duchesne S. 62. f. Guillelmus Gemeticensis lib. 2. cap. 2. Robert Bace den gamle normanniske Digter, der i sin roman de Rou følger Dubo, siger:

Hastainz y vint premierement
qui fist maint poure et maint dolent.
compains et maitre fut Bier,
que l'on clamoit cote de fer.
fiz fu Lobroc, un Danoiz Roi,
qui touz temps fu de malefoy.

Han fortæller ogsaa vidtløftigen, hvorledes Hasting angreb Luna i den Tanke, at det var Rom. See Professor Brøndsted's Bidrag til den danske Historie 1ste Hæfte. Ingen anfører nogen Grund, til at Hasting ikke fra Luna af fortsatte sit Tog mod Rom, undtagen en uudgiven fransk Krønikeskriver om Normannernes Bedrifter No. 9857 i det franske kongelige Bibliothek, forhen i St. Germain Bibliotheket No. 364, af hvis Værk Hr. Professor Brøndsted har gjort Udtog, som han har havt den Godhed at meddele mig. Denne Krønikeskriver anfører, at Hasting ikke vilde gaae imod Rom, fordi han

fortælle om, hvorledes den danske Kong Lodbrog's Søn Bism Jernside frigede i Franrige, i Selskab med den bekiendte Hasting, og derfra drog til Italien, hvor de ved Krigslist erobrede Borgeu Luna. De tale tillige om Hastings Lyst til at erobre Rom, uden at angive nogen bestemt Grund, der afholdt ham fra videre at trænge frem. Heraf kunde Sagnet have taget Anledning til at idigte Fortællingen om Manden med Jernskoene, en Slags Efterligning af Gibeoniternes List mod Jøderne, hvilken Fortælling maatte være desmere velkommen, som den indeholdt et Bidrag til de vidunderlige Raader, paa hvilke Rom var bleven reddet fra fiendtlig Overlast.

Beretningen om, hvorledes Ivar Beenlæs erholdt Land til at bygge en By paa, behøver ikke at være laant af Sagnet om Dido; der var ogsaa

frugtede, at Indbyggerne vare bleve alt for aarvaagne, efter at have hørt om Forræderiet ved Luna. Naar Muratori i *Script. rer. Italic.* tom. 10. col. CCI. vil kalde denne hele Fortælling i Tvivl, paa Grund af at Byen endnu en Tid lang efter var en blomstrende Stad; synes denne Tvivl ugrundet, thi intet er jo almindeligere i gamle og nye Krigshistorier, end at en By siges aldeles ødelagt, som kun for en Deel er blevet det.

472 Regner Lodbrogs Saga.

et brittisk Sagn om, at en nordisk Hærfører paa denne Maade havde tillistet sig et Stykke Land, hvilket Gotfried af Mommouth henfører til Hengist (lib. 6. cap. II.)

Hos islandske Skribentere findes adskillige Henviisninger til Regners og Sønners Bedrifter. Ase Frode fortæller i sine Echedæ Kap. 1, at Island bebyggedes paa den Tid, da Ivar, en Søn af Regner Lodbrog, dræbte den hellige Edmund, som der *) stod skrevet i hans Saga. Snorre anfører (Hakon Godes Saga Kap. 3.) at Lodbrogs Sønner erobrede Northumberland. Oluf Trygvesens Saga (den isl. Udg. 1 D. S. 69) og et islandsk Fragment hos Langebek (script. vol. 2. p. 39.) lade Lodbrogs Sønner frige med Keiser Lothar, modtage Daaben, men siden hærge i Frankerige og opbrænde Paris, indtil de overvandedes af Keiser Arnulf. I Begyndelsen af den fabelagtige Herrauds og Bosesaga nævnes en Herraud, Fader til Thora Borgarhiort, som Regner Lodbrog fik til Egte. Vigtigere er, hvad der siges i Hervararsaga K. 19 om at Kong Regners Sønner dræbte Eistein Illraade, med det Tillæg, at dette

*) Det er af Ordet selv ikke tydeligt, om Ase Frode mener en nu tabt Ivarsaga, eller en lignende om Edmund, det Sidste er dog rimeligt.

Kegner Lodbrog's Saga. 473

flaer i hans Saga, thi heraf følger, at den skrevne Saga om Kegner i det mindste i det tiende Aarhundrede var bekiendt. Det ældste Mindesmærke om Kegner er et Brudstykke i Snorres Edda af et Drape til Kegners Ere, forfattet af Skalden Brage den Gamle i det niende Aarhundrede.

Sammenligne vi Saxos vidtløftige Fortælling om Kegner Lodbrog med Islændernes Beretninger, findes den største Overensstemmelse i enkelte romantiske Træk: i Kegners Kamp for Thora, i hans Dødsmaade, Svanesang, Indtrykket, det gjorde paa Sønerne, Ivars List og Ellas Straf; ogsaa Sønernes Navne stemme for det meste overens; men alt andet er ganske forskjelligt. Saxo kiender intet til Uslaug, har derimod meget om en Rathgertha og en Svanloge, om hvilke ellers ingen veed af at sige. I Beskrivelsen over Kegners mange Seievindinger forekomme enkelte Træk, der minde om Dødsfangen, f. Ex. campus laneus, der synes Oversættelse af Ulleraker; men meget stemmer ligesaa lidet med Sagen som med Sagaen. Det synes altsaa, som det Romantiske i denne Fortælling er mere sikkert end det tilsyneladende reen Historiske; fordi dette Sidste hverken for den poetiske Fremstilling eller Folkesagnet havde den Bigtighed, som hiint.

474 Regner Lodbrogs Saga.

Hvor store Vanskeligheder alt dette maae for-
 aarsage de Historiefrivere, der gierne ville forene
 alle stridende Beretninger, kan man see af Suhms
 kritiske Historie 2 D. S. 611-720, hvor denne
 Lærde efter at have paa mere end hundrede Sider
 anført alle afvigende Efterretninger, ikke er ret
 enig med sig selv, om at der have været tvende
 Regnarer, eller kun een. I sin Danske Historie
 anfører Suhm vel tvende Regnarer, men saaledes
 at alt hvad Islænderne berette, bliver anvendt
 paa den ældre, og ikkun noget af det uhiemlede,
 Saxo fortæller, tilligemed noget, hentet fra en-
 gelske Skribentere, anvendes paa den sidste.

Alle de gamle Skribentere kiende ikkun een
 Regner, og hans Tidsalder sætte de allerfleste Is-
 lændere med Bestemthed til Enden af det ottende
 Aarhundrede; thi dette følger baade af, at Reg-
 nar var en Søn af den Sigurd, der vandt i Bra-
 vallaslaget, og især af Regnars forhen antydede
 Slægtskab med Harald Haarfager, der anføres
 af Snorre i Halfdan Svartes Saga Kap. 5, og
 i øvrigt forekommer usforandret mangfoldige andre
 Steder. Det er ikke rimeligt, at der i denne Ge-
 nealogi, saa faa Ledder før Harald Haarfager,
 skulde have indsneget sig betydelige Feil.

Regner Lodbrogs Saga. 475

Hermed stemmer og Thord Hofdes Etlinie, vede i Dens Bebyggelses Tid og var en Sønns Sønnesøn af Biorn Jernside, Regnar's Landnama S. 219; samt at Brage Skald, bad Drapen om Regnar for Biorn Jernside, i Olding, da Harald Haarfager fødtes, Landn. S. 121—122. Hervararsaga Kap. 19 S. Sturlungasaga Kap. 2. Egilsfaga S. 418. Herimod staar nu Ane Frodes Vidnesbyrd i Annalerne følge, som synes at sætte Regner's Levetid til det niende Aarhundrede ved at lade Sønnen dræbe den hellige Edmund 870. Denne bestemmelse har imidlertid Ane vist ikke hen til sit eget Folks ældre Sagn, men fra de enkelte Skribentere; da han troede dem mere end samle Sange. Ane's Vidnesbyrd maae altsaa i alle Tilfælde forklares af de engelske Skribenters Døtringer. Disse ere meget vakkende i Hensyn til Lodbrogs Strid med Ella og Begges, derimod meget bestemte angaaende Edmunds Døds ved Lodbrogs Sønnen 870, hvortil endnu de uforkastelige Beretninger hos franske Skribentere om en nordisk Hærfører, der nogle Aar før havde anfaldet Frankerige og Italien, og faldet Lodbrogs Søn. Da imidlertid disse Skribentere ikke omtale Lodbrogs egne, men kun

476 Regner Lodbrogs Saga.

hans Sønners Bedrifter, og det meget let kunde skee, at man ved at omtale en fiendtlig Hærføret Slægt kunde blande Fader og Farfader, synes i kronologiske Vanskeligheder lettest at kunne have ved at henføre de fremmede Skribenters Beretninger til Regnars Børnebørn. Regnars egen Død mod Enden af det ottende Aarhundrede kunde endog bekræftes ved det, Simeon Dunelmensis fortæller, om at en Hær af Nordboer til den Tid havde anfaldet Engelland, men efter store Udelæggelser vare tilsidst bleve slagte, og deres Anfører dræbt (Hist. de Dunelmensi eccl. lib. 2 Cap. 5).

Med denne Tidsbestemmelse passer det ogsaa baade at der kunde være saa mange Minder tilbage om Begivenheder, foregaaede kun et Aarhundrede før den historiske Tidssalder begynder i Norden, og at det Eventyrlige i Begivenhederne og de mærkelige Forskielligheder, der vise sig i denne tidlige Behandling, fierner dem fra det, der fortælles om Harald Haarfagers Periode.

Endnu er den synderlige Omstændighed tilbage, at Aslaug udgives for Sigurd Fofnesbarns Datter ved Brynhilde. Dette fortælles ogsaa i Volsungasaga Kap. 36, 52, i Tillægget til Landnama S. 383 og i den trykte Snorres Edda bag efter hele Beretningen om Giufungernes Skiebne.

Regner Lodbrogs Saga. 477

et herom maae have været gammelt, siden
Saga beretter Kap. 14, at Høskulds Datter
Halgerda, der levede mod Enden af det tiende
hundrede, vilde, at hendes Datter skulde kalde
Thorgerde, efter hendes Farmoder, der nedstammede
fra Sigurd Fosnesbane. At Brage den
le i det Drape over Regnar Lodbrok, som han
er dennes Søn, besang Sørles og Hamders
i fem Stropher, hvilke findes i Snorres Edda
om Guldet's Benævnelser, synes ogsaa at antyde
Regners Slægtskab med Sigurd, omend
det vel var muligt, at Skalden kunde have
revet allehaande gamle Sagn i sit Digt, siden
blandt Krigens Benævnelser sammesteds anføres
fem Stropher om Hedins og Hognes Kamp,
der stamme fra det samme Drape.

Men hvor gammelt end dette Sagn kan være,
maa det dog ansees for ugyldigt. Det findes
ikke Medhold i nogen af de eddiske Sange, det
er endog mod disse, som udførligere er blevet
i Undersøgelsen over Volsungasaga, og Tidse-
ningen forbyder desuden at sætte Sigurd Fos-
bane saa langt ned, at hans Datter kunde
være ægtet Regner.

Regners Saga synes selv at antyde Sags-
oprindelse, ved at lade Aslaugs Herkomst

478 Regner Lodbrogs Saga.

allene beroe paa hendes egen, ved ingen Vidner bekræftede Fortælling. Den floge Kræfe, der saae sig ringeagtet af Folket, blot paa Grund af sin ringe Herkomst, og var nær ved at forskydes, kunde vel have Anledning til at digte dette, maaskee endog med Regners Vidende. Vel er her endnu den Vanskelighed, at hun ei kunde have faldet paa at gjøre Sigurd til sin Fader, hvis den almindelige Mening satte hans Levetid Aarhundreder tilforn. Men det forskjønnende Sagn kan let have gjort Stamfader til fiodelig Fader, ligesom det og kan have ladet Sigurd Snogsies Fødsel blive en Spaadom af Ablaug, istedet for at det maaskee blot var denne tilfældige Omstændighed med Sønnens Dø, der foranledigede det hele Foregivende.

Af de Vers, Sagaen indeholder, er Regners Dødsfang det længste og vigtigste, den er tilføjede fra Bartholins Tid, der ofte citerer samme i sine *Antiquitates Dan.* og ved Worms *Litteratura runica*, hvor den findes aftrykt, bleven den bekendteste blandt alle oldnordiske Sange. Den er udgivet med engelsk Oversættelse af Johnson Kiebenh. 1782. III S. i 8, med latinisk Oversættelse af Professor Sioborg i Lund 1802 77 S. i 4, begge Sange med Noter. Den findes oversat paa Dansk i *Syvs Kæmpeviser* S. 402 og ber

Regner Lodbrog's Saga. 479

Sandvigs Sange af det ældste Tidrum S. paa Tydsk i Gråters nordische Blumen 1789 ; paa Fransk af Mallet i monumens de ythologie celtique, paa Italiensk af J. berg de Hemsøe i saggio istorico su gli- i S. 65 f.

Det er paa Grund af denne Sang, at det været almindelig antaget, endskjønt mod de e Sanges Vidnesbyrd, at det var Hedenol- Tro, Einherierne drak Misd af Fiendernes uestkaller. Professor Finn Magnussen har imide viist i sit Skrift angaaende Fortællingen af Steder i Ossians Digte S. 181, ogsaa ind- i det Skandinaviske Selskabs Skrifter 1813, 123, at dette blot grunder sig paa Misfor- se af Ordene ur biugvidom hausa o: af Ho- s frumme Træer eller Bæxter, hvilket ester dernes sædvanlige Omskrivningsmaade ikke be- r andet end Drikkehorn.

Flere Lærde have ment, at Regner Lodbrog havde forfattet denne Sang i Ormetaarnet, at tage Hensyn til, at det dog var langt ri- gere, at en Skald i dette som i saa mange nde Tilfælde havde digtet en Sang i Heltens n, end at den døende Konge havde havt Lyst t improvisere mellem Slangerne, og de tll-

480 Regner Lodbrogs Saga.

stædeværende Fiender Eune og Villie til at forstaae og mindes hans Doad. Desuden er Sangens Velde heel uvis. Vel kunde det tale for samme, at Saxo har kiendt en saadan Sang 9 B. S. 176, og at dens Indhold er saa afvigende baade fra Sogaens og Saxos Beretninger, at den ei kan være digtet efter disse. Men een af de lærdeste Islændere, Conferenceraad Erichsen, Udgiveren af Kongespeilet og Gunlaug Ormstungasaga, har i en Recension i Kjøbenh. Esterr. om lærde Sager 1756 over Mallets Monumens de la mythologie celtique paastaet, at Sprog og Stil i dette Doad ikke svarede til de andre gamle Sanges, men røbede en yngre Digter, han anfører Udtrykket Haarfragran Meyardreng Str. 19, som et Beviis paa, at Sangen var yngre end Harald Haarfager, og især Odda messa Str. 11 Spydenes Messe, som et Tegns paa at en Kristen var dens Forfatter. Ifølge dette kunde vel Sangen henføres til det ellefte eller tolvte Aarhundrede, til hvilken Tid Digteren kunde have benyttet flere nu forsvundne Sagn.

Det er ovenfor i Anledning af Volsungasaga K. 52 bleven anført, at Fiskerpigen, der blev dattet Dronning under Navn af Hadsov, erindrede endnu i Enden af det syttende Aarhundrede paa Span

Regner Lodbrogs Saga. 481

garhebe i Christianssands Stift, hvor man og havde en Krakebek og en Guldvig. Men vi have og bemærket, at disse Sagn sandsynligvis ere senere opkomne i Anledning af Regners Saga. Regners Minde lever endnu paa Færøerne. Blandt de af Svabo samlede færøiske Qvæder, der bevarer paa det kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, er eet under Titel Fistr. Ragnar Taattur, der skildrer, hvorledes Regner, Kong Sivert Kings Søn, dræbte Ormen. Et andet færøisk Qvad, hvoraf hidtil kun et prosaisk Udtog er kommet til Kjøbenhavn, slutter sig til det S. 422 omtalte Sigurds Qvæde, og fortæller om Oslog, som kaldes Oslo. Det gamle Sagn er her bleven iført en noget nyere Dragt. Oslo svømmer til Land i en Kiste; opdrages af en fattig Mand ved Navn Kraaka, der behandler hende ilde, fordi hun var kionnere end hans Datter. Landets Konge, der var bleven Enkemand, vilde ingen anden ægte end den, der kunde passe hans afdøde Dronnings Klæder. Det kan Oslo, som derpaa bliver Dronning, og da man bebreidede hende hendes ringe Herkomst, fremviser hun det Brev, hendes Moder havde lagt i Kisten, og da denne endnu var i Live, bliver erkjendt af hende.

482 Regner Lodbrogs Saga.

Da i alle Haandskrifter Regners Saga findes forenet med Volsungasaga, og denne maaske være skrevet i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede, er det rimeligt, at vor Saga er ikke meget senere forfattet. Den mærkelige Forskiel mellem Manden i begge Sagaer, der i den om Volsungerne bærer renere Præg af Oldtiden, end i Regners, kan forklares af de mange Skaldeqvad, der ledede Volsungasagas Forfatter, imedens at den, der vilde nedskrive Regners Historie, mere maatte rette sig efter prosaiske Beretninger.

Fragmentum islandicum

de regibus Dano-Norvegicis ab Ivaro Vidfadme ad Haraldum Blaatand.

Trykt i Sangebøks Scriptores rerum Danicarum vol. 2.
S. 266 = 286.

Fragmentet begynder med nogle korte Efterretninger om Uplands Kongerne fra Olaf Trætalgie indtil Olaf Geirstadaalf, til hvis Søn Rogvald Thiodolfs Vuglingatal blev digtet.

Fragmentum islandicum. 483

Derpaa følger et andet Fragment, hvorlunde Regner Lodbrog vandt Thora, i hvilken Anledning Regners Saga citeres.

Et følgende længere Brudstykke handler om Regners Søners Bedrifter, imedens Faderen levede, Regners Død og Hevnen derover. I det Hele er Forestillingen overensstemmende med Regner Lodbrogs Saga, men har dog enkelte Afvigelser, og uagtet den i det Hele er kortere, og har færre Vers, indeholder den dog et Par, der ei findes i Regners Saga, deriblandt et hørende til det af Skalden Sigvat digtede Rnyrlingadrapa.

Fragmentet gaaer videre end Regners Saga i Beretningerne om Regners Børn, ved at omtale Sigurd Snogsies Børn indtil Gorm den Gamle og Knud Danast, overensstemmende med Begyndelsen af Jomsvikingasaga (Ol. Trygg. S. isl. Udg. i D. Kap. 71, 79). Derpaa anføres det store Slag, Regners Søner tabte mod Keiser Arnulf, hvilket findes hos Adam af Bremen og i Charter om Keiser Otto (Ol. Trygg. S. i D. K. 69. S. 69). Men særegt for dette Fragment er Efterretningen, at Sigurd Snogsie skulde være faldet i dette Slag og at Helge Hvasse bragte hans Banner og Vaaben til A slang, som herom quod et Vers. Styk

484 Fragmentum islandicum.

ket ender med at fortælle om Sigurd Hiort, om hvem der skal have været en lang Saga, og medde-
deler et næsten ordret Udtog af det femte Kapitel i
Halsdan Svartes Saga om Sigurd Hiorts Død.

Disse Fragmenter har Langebek affkrevet af
et forrebet Membran i den arnæmagnæanske Sam-
ling, hvis Alder han sætter til det fiortende Aar-
hundrede. Skriftet selv er neppe meget ældre, og
kan ikke, som Langebek, dog ifkun tvivlende, for-
moder, være en Deel af Skioldungasaga; thi dels
angaae de for en Deel blot de norske Kongeslægter;
dels røber den hele Tone et senere Udtog af for-
skjellige Skribentere, forfattet, efterat allerede Bog-
skriveri var almindelig, og ikke saadanne Gienlyd
af gamle Folkesagn, som Skioldungasaga maas
have indeholdt.

S o g u b r o t .

Brudstykket begynder midt i en Samtale mellem
den svenske Kong Ivar Vidfadme og hans Datter
Aude. Den skælandske Kong Helge havde friet til

hende, men Ivar er derimod, og fordreier desaa-
sag hendes Svar til Helge, som reiser hjem med
Ufflag; dog, da hans Broder Hrærek vilde beile til
den samme Aude, lader han sig bevæge til at kom-
me igien, for at tale Broderens Sag. Aude vilde
ei giftes med Hrærek, men Ivar befaler det, og
hun følger med Helge, for at blive Hræreks Dron-
ning. I nogle Aar levede de Nygifte vel med
hinanden, og havde en treaarig Søn, der hed Ha-
rald; da Ivar landede for at fortælle Hrærek, at
Aude havde sveget ham, og Helge var Barnets
Fader. Hrærek troer det, uagtet Aude havde ad-
varet ham mod sin Fader. Da Helge kom hjem
fra Estog foreslaaer han, for at adsprede den tan-
kefulde Hrærek, et Tournerspil; men denne tager
istedetfor Tournerstang et Spyd, og stikker dermed
Helge til Døde. Neppe har Ivar spurgt dette, før
han kommer med en Hær, for at hævne dette Rid-
dingsværk, dræber Hrærek, og vil bemægtige sig
Riget. Aude mødte ham vel med en Hær af Lan-
dets Folk, og bragte ham til at vige, men hun for-
lod dog snart Landet med sine Skatte, og søgte
Eilflugt i Garderige, hvis Konge Raddiart hun
ægtede. Ivar vil ogsaa angribe ham, men da
han var landet med en mægtig Flaade, havde han
en Drøm, som han bad sin Fostersfader Hord ud-

tyde; denne sagde, den varslede ham Ondt. Der
paa fulgte følgende Samtale mellem Ivar paa Skibet
og Hord paa Strandbredden:

Kongen: Kom nærmere og sig din Spaadom!

Hord: Her mon jeg stande og herfra tale.

Kongen: Hvo er hos Aser Halvdan den Snilde
(Ivars Fader).

Hord: Han er hos Aser.

Balder, som alle

Guder begræde,

og dig ulig.

Kongen: Vel taler du, kom nærmere og ryg
dit Verinde!

Hord: Her mon jeg stande, og herfra tale.

Kongen: Hvo er hos Aserne Harek (Hrærek).

Hord: Han er Hæner,

frygtsomst blandt Aser,

dog mod dig fiendst.

Kongen: Hvo er hos Aser, Helge den Hvasst.

Hord: Heimdal han er,

dumnest blandt Aser,

dog mod dig fiendst.

Kongen: Hvo mon da jeg for Aser være,

Hord: Du mon være

den værste Fiende,

en Midgardsorm.

Kongen svarede forbittet: "siger du mig min Død, siger jeg dig, at du ei skal leve længe, thi jeg fiender dig som du staaer, den store Thusse (thrudnathusfin). Kom til Midgaardssormen og lad os prøves." Kongen sprang op paa Skjæret, Hord styrtede ned af Bierget, og derefter saae man ingen af dem. Harald Hildetand, Nudes Søn, blev Konge i Ivars Sted, og en mægtig Kriger, hvem Troldene havde gjort fast med Sværdhug. En stor Lacun i Manuskriptet afbryder en Episode om Hilde og Hildur, Kong Hildebrands Børn. Derpaa fortælles, at Harald Hildetand satte sin Frende Hring til Konge over Upsal; dennes Søn var Regner, Hildetands Børn vare Hræref Slyngebaand og Thrand den Gamle. Da Harald var bleven 150 Aar, og ei kunde gaae, bleve de Danske fiende af ham, og vilde dræbe ham i Badet; han sagde, han vilde hellere døe kongeligen, slap ud, og lod Kong Hring vide, han vilde holde et Slag med ham. Hring samlede Folk fra Sverrig og vestre Gothland, erholdt og Hielp fra Norge, 2500 Skibe udgjorde hans Magt; Harald drog sin Hær sammen fra Danmark og østre Gothland, ogsaa fra Østerriget, Kønugaard og Saxland, fik han Hielp. Da Hæren var samlet, kunde man gaae paa Skibe fra Sjælland til Skaane. Navnene

blive opregnede paa en Mængde Kæmper og Skioldmoer i begge Hære, hvoriblandt Stærkodder den Gamle, Storbærks Søn. Derpaa beskrives Bravallaflaget selv, det berømteste der var bleven holdt i Norden, hvilket endtes med at Harald Hildetand blev dræbt af Brune, sin egen Hovedsmand.

Flere Træk i dette Fragment røbe en senere Oprindelse. At man kunde lade Leirekonger ride Tournering, forudsætter en Forglemmelse af Oldtids Sæder, der neppe kunde finde Sted før efter det trettende Aarhundrede. S. 25 siges, at Bravallaflaget havde været det største af alle, som det hedder i alle gamle Frøasagn (i ollum fornlo-gum). S. 32: "det er kundbart i alle gamle Frøasagn, at de Folk, som kaldtes Alfer, vare meget kiontere end andre i Norden." Man har villet forklare dette Sted om en Kong Alfs smukke Familier, dog saa maatte der nok have staaet their Alfinger, og ikke that folk er alfar er kalladist. Men at ansee de gode Alfer for en Art af Rennerker, viser, ikke mindre end Citeringen af gamle Sagn, en yngre Forfatter. Ogsaa Skibenes Tal røber den senere Overdrivelse. Paa den anden Side findes i dette Stykke Spor af *Veid.* For

uden Begyndelsen til en Fortælling om Kong Hildebrands Børn S. 17, der er for meget Fragment til at noget derom kunde siges, dreier det øvrige sig om Ivar Vidfadmes Træskhed og Bravallastagers Beskrivelse, tvende saa mærkelige Minder, at de vel maatte forplante sig. De stemme i alt det Væsentlige godt overeens med den nordiske Mand, thi ogsaa Ivars underfundige Politik er ikke forbydt for hine Tider. Niallsaga fortæller Kap. 108, hvorledes Valgard den Graa med ikke mindre Træskhed fik vakt Uenighed mellem sin Egns Hovdinge, at hans Søn, naar disse havde ødelagt hinanden, kunde blive den mægtigste. Uagtet Sagaen ikke selv har Vers, vidner dog den anførte Samtale mellem Ivar og Hord, der sienesynligen er poetisk, om at ældre Sange have lagt til Grund for Beretningen. Vigtigere end de indvortes Grunde for disse Sagns Egthed er dog Sammenligningen med andre gamle Beretninger. Ivar Vidfadme nævnes ikke af Saxo, venteligen fordi han kun kort Tid regierede over Sjælland, og Saxo vel ikkun nødigent omtalte den svenske Konges Seier. Snorre anfører hans Erobringer, og at de danske og svenske Konger nedstamme fra hansæt, (Ynglingesaga 45) hvilket lader formode, at Skioldungasaga maae have fremstilt hans Bedrifter. Her

vararsaga bestyrker dette ved at fortælle mere om Ivar Vidfadme, (som der kaldes Vidfarne) hans Erobringer samt Bravallaslaget, end der staaer hos Snorre, og nu føier til S. 222 at dette siges i Kongesagaerne. Desforuden omtales Ivars Slægt i den til Oluf Tryggvæns Saga isl. Udg. hørende Jomsvikinga Thattr 70 Kap. S. 69, samt Lange fedgatal i Script. rer. Dan. vol. I. S. 5, og hans Erobringer i det islandske Fragment sammesteds vol. 2. S. 267. Da imidlertid ingen af disse Steder de Kunstgreb omtales, ved hvilke Ivar vandt Leirekongernes Rige, bliver denne Fortællings Gyldighed mindre bevislig, end den om Bravallaslaget.

I Henseende til dette Slag findes vidtløftige Efterretninger hos Saxo i Begyndelsen af 8de Bogen der nøie stemme overeens med Sagaen. De mangfoldige Navne paa Heltene, der bivaanedes Slaget, ere næsten eens hos begge, ligesaa Beskrivelsen over Slagets Gang, Stærkodders, Vebjorgs, Urfinas eller Visnas Bedrifter, Bendehærens Baarben, og de norske Bueskytters Indfyndelse (Suhms kritiske Histor. 3 D. S. 356 f. S. 372 f.) Til lige bærer Fremstillingen hos Saxo umiskjendelig det gamle Præg af Ælde. Ligesom han selv siger, at han følger den danske Sang, Stærkodder havde

om denne Kamp, og som i Hufommelsen
 ven bevaret; vise og flere poetiske Skildrin-
 et følgende, at det var Sange han havde
 t. Desuden er hele Fortællingen hos Saxo
 mytisk. Ikke blot, at han lader Odin lære
 Hildetand at sætte Hæren i Svinesylke;
 og fra Odin, og et som Sagaen vil, Trol-
 der gjorde ham fast mod Sværdhug. Det
 en Odin, der i Brunes Skikkelse opeggede
 de Konger til den heftige Kamp, og midt i
 fastede Harald til Jorden. Sagaen har
 forklare dette naturligt, for at undgaae at
 n Odin, og faaer derved de store Urimeelig-
 om den ulevede Olding, der blot for ikke
 Straadød vilde holde dette store Slag. I
 nde til Haralds Slægt afviger Saxo alde-
 han gaaer en Halvdan til Haralds Fader, og
 is Efterfølger først Skioldmænen Hethe, siden
 sønnen Olaf. Om de øvrige Bedrifter Saxo
 ser Harald, vide Islænderne intet. I Land-
 S. 323 regnes Rask Heimskes Slægt fra Ha-
 dildetand. Einar Staalaglami, Hakon Jarls
 har i et Vers, som findes i Snorres Edda
 Jarlernes Kenningar, nævnet Hildetand
 ilnavnet den Milde.

Tiden da Bravallaflaget holdtes kan nøje ledes bestemmes efter Slægtleddene i *Ynglingasaga* og *Landnama*; det synes at have staaet, som *Suhm* angiver, i det ottende Aarhundredes første Halvdeel (735), hvilket og passer til *Sigurd Ring Sønns* Regner *Lodbrogss* Levetid.

En Saga om *Sigurd Hring*, der beskriver *Bravallaflaget*, citeres i *Herrauds* og *Vofes* *Saga* Kap. 8 S. 37.

Søgubrot synes at være en Bearbejdelse ifølge ældre end det fiortende Aarhundrede, men i det Hele tro, af et Stykke af den gamle *Skioldungasaga*.

Den er udgivet af *Peringskiold* i 4, *Stockholm* 1719, med svensk Oversættelse. Beskrivelsen om *Bravallaflaget* er bleven særskilt aftrykt i en *Magisterdisputats* i *Gripsholm* 1815 med latin Oversættelse og nogle ubetydelige Noter af *C. E. Norman*. En aandrige Fordanskning af *Pastor Grundtvig* findes i hans *Dannevirke* 1 B. 4 H. *Ivars* *Trædskhed* har givet Stof til den velkjendte romantiske Fortælling om *Haldans* *Sønner*, der findes blandt *Samsøes* *Skrifter* første Deel.

Hrolf Krages Saga.

ne Saga indeholder flere Fortællinger, hvoraf
 synes oprindeligen at have udgiort et selv-
 stændigt Heelt, og derfor endnu i den senere Be-
 retning at have beholdt særskilte Overskrifter, men
 og alle ere bleve forbundne med hinanden til
 at gjøre en episk Enhed. Vi ville særskilt be-
 mærke enhver af disse Sagnfredsens Bestanddele,
 og fortælle om at have angivet dens Indhold,
 og Bemærkninger om sammes Paalidelighed.

Frodes Thattr. *)

Kap. I — 4.

og Frode i Danmark havde dræbt sin Broder
 Hroar, men dennes smaa Søner, Hroar og
 Hroar, vare af deres Formynder Keigin bleve
 bragte til den gamle Bispe, der skulde dem under

*) Thattr kalde Islænderne enhver kortere Fortælling, stundom og en længere, naar den betragtes som Brudstykke af et større Heelt.

494 Hrolf Krages Saga.

Hundenavne paa sin De, hvilken Frode, efter at have underlagt sig hele Danmark, forgieves lod giennemsoge flere Gange. Da Hroar blev 12 og og Helge 10 Aar, ginge de indhyllede i Seddestind til Jarl Sævar, der havde ægtet Signy deres Syster. I hans Gaard levede de ukjendte, som fattige Drengene paa tredie Aar. Da indbød Frode Jarlen til et Gilde. Drengene løbe med i det talrige Følge, og bare sig ad som tosfede; men da Hætten faldt af den ene, kjendte Søsteren ham, og sang et Vers om Skioldungættens haarde Skiebene. Frode havde ladet en Vøla (Spaaqvinde) komme til Gildet, der skulde sige, hvor Halsdans Søner vare. Hun er nær ved at røbe dem, da en Guldring fra Signy bringer hende til Tausshed. Frodes Trudfler nødte hende vel atter til at tale noget, men derpaa lader hun sig falde ned af Troldstolen. I det Drengene forskrækkede løbe ud af Salen, kjendte Keigin dem, og slukkede alle Lys, saa Frode blev hindret fra strax at sætte efter dem. Gildet begyndte igien og Keigin sørgede for at alle berusedes. Han gif derpaa ud at opsøge Brødrene, og i det han, for ikke at svigte den Ed, han havde svoret Frode, brugte tvetydige Ordringer, ledede han dem saaledes, at de indebrandte Frode.

Det maae ei undre os, at denne Fortælling
 gesaaet som de følgende et æventyrligt Anstrag
 in dette funde bevare Begivenhedernes Erind-
 . Mindet om Hverdagshændelser forplantes
 ingt. Hovedindholdet af disse Kapitel er en i
 imle Norden ikke usædvanlig Tildragelse med
 gte Kongesønner, hvem det lykkedes at hevne
 a deres Faders Morder. Dette Emne, der
 selv maatte vække Menneskenes Deeltagelse,
 end mærkeligere ved Kongesønnernes Farer,
 deres Forhold til den gifte Syster; og det
 saa meget des snarere blive erindret, da det
 Leirekongerne, og var knyttet til det endnu
 undigere Sagn om Helges paafølgende Skieb-
 Troldomskunstens Indblanding i Begivenhe-
 er aldeles efter den nordiske Oldtids Sæder.
 en Spaaqvinde, der besøger Frode, findes
 iyster i Erik Rødes Saga, i Frithiofs Saga
 5, Orvarods Saga K. 3, og i mangfoldige
 er spille troldtyndige Koner en eller anden

Adskillige Talemaader røde vel Sagnskrive-
 enere Alder f. Ex. at vifinda-men og galdre-
 bruges for forspair og seid men; at Hexas
 klarer kaldes Oldtidsfange Kap. 1; at det
 r om Signe Kap. 3 at hun blev syg af Dø,

nens Røg, uagtet Døne først en Tid lang efter Kristendommens Indførelse kom i Brug i Danmark. Afsnittet ender med en rimet Sententz, noget man ikke finder i de ældre Sagaer.

Derimod bestyrkes Sagnetz Ælde ved Grottesangen, et Qvad, der høist rimeligen er digtet før Kristendommens Indførelse, og som nævner Hrolf Helges Son, som Halvdans Sønnesøn*). End sikkrere Beviser hentes fra Saxo, som i Begyndelsen af syvende Bog lader Frode den Femte

*) Skaldeqvadet findes aftrykt i Thorlacii Spec. V. antiqv. boreal. Ikkun saameget, ovenfor er anført, kan sluttet deraf. Thi naar Suhm i kritisk Hist. 2 D. S. 215 siger, at der fortælles at Hrolf indebrændte Frode for at hevne Halvdan, grunder dette sig paa en urigtig Fortolkning af Sangens B. 163. 164, hvilken endog følges i den danske Oversættelse, der er vedfæstet Thorlacii Udgave. Da Læsemaaden with ei giver nogen Mening, er nith eller nid den læmpeligste Forandring, og Stebet hedder da: Yrsas Son og Broder, Halvdans Slægtning, skal hevne Frode, nemlig paa den, Sangen fremstiller som hans Banemand, Søkongen Nysing. De tvende Jettinder spaae først Frodes Undergang, siden Straffen over hans Banemand, og ende med den magtige Hrolf. Heraf følger tillige, at Grottesangen tillægger denne Frode et andet Endeligt end Sagen.

dræbe sin Broder, og efterstræbe dennes to unge Sønner, hvilke bleve af deres Opdrager skjulte under Hundenaavne, og siden næsten robede af en Spaa-
 kvinde, der dog efter at have modtaget Guld la-
 der sig falde ned som død af sin Troldstol og der-
 ved giver Drengene Tid til at undkomme, og fort-
 efter ved Fosterfaderens Regnos Hielp at indebrænde
 Frode. Ensheden baade af den hele Situation og
 de enkelte maleriske Træk, Frodes og Regnos el-
 ler Reigins Navne, vise, at Sagnet er det same-
 me, og at altsaa Sagnskriveren, der ikke kan have
 kiendt Saxo, har fulgt saadanne Sagn, der i
 det tolvte Aarhundrede vare blevne ansete for æld-
 gamle. Men saa stor Overensstemmelsen er i Ud-
 malingen af de enkelte Træk, saa forskiellig er Bes-
 kvælsen paa Spørgsmaalet, til hvilken Frode
 eller hvilken Tid disse Begivenheder skulde henfø-
 res. Sagaen gjør Frode til Hrolf Krages Far-
 faders Broder. Saxo vil, at det skal have væ-
 ret en Frode den Femte, der ifølge hans Tidsreg-
 ning levede længe efter Hrolf, og Grottesangens
 Fortæle gjør denne Hrolfs Etmand til Frode den
 Fredegode, der skulde have været saamtidig med
 August, men lader ham derhos omkomme paa en an-
 den Maade. Svend Nagesen lader Helges Fader

498 Hrolf Krages Saga.

Halsdan dræbe sin Broder Frode (Langebek script. vol. 1 p. 44.) Det vilde være forgieves at prøve paa at forene disse Modsigelser. Da imidlertid Forfatteren af Fortalen til Grottesangen uden Tvivl blot har gjort denne Frode til den Fredegode, fordi det var den Berømteste af Navnet, og til samtidig med August, fordi man mente, at der, da Kristus blev født, havde været dyb Fred over den hele Verden; da selv Saxo anfører blandt Nøes og Helges nærmeste Forgængere paa Leiretronen en Frode og en Halsdan, men om hvem han i øvrigt fortæller noget ganske andet; synes en Frodes genealogiske Forbindelse med Helge at kunne antages som temmelig sikkert, fordi det er et Punkt, hvori de forskellige Beretninger stemme overeens.

At endnu flere Sagn have været i Omløb om denne Frode kan sees baade af det, Suhm i sin kritiske Historie 2 D. S. 237 anfører af Arngrims Supplémenter, og af Sagaen selv, der fortæller hvorlunde Hroars og Helges Moder Sigrid lod sig indebrænde med Kong Frode, uden at hendes Navn var nævnet; hvilket antyder, at adskilligt maae være udeladt.

Noogle Vers ere indstrøede i Fortællingen, men de ere for faae, til at man kunde slutte noget af

dem. De kunne ligesaa godt være fra det fiortende som fra det tiende Aarhundrede.

Hroars og Helges Thattr.

Kap. 5—17.

Den frigeriske Helge friede til Saxlands stolte Dronning Olufa, der ved List bestæmmede ham. Til Siengjeld overrumplede han hende, og tvang hende til i nogen Tid at vorde sin Frille. Olufa fødte en Datter, som hun af Had kaldte med Tævenavnet Orsa, og behandlede som Slavinde. Efter sexten Aars Forløb indtages Helge i hendes Skjandhed, snapper hende hemmelig bort, og uden at vide hendes Herkomst, tager hende til Ægte. Olufa formodede, hvo Bortføreren var, og saae kun deri en ny Fornærmelse.

Helges Broder Hroar, der imedens havde ægtet Dgn, en Datter af Nordre, Konge i Northumberland, besøgte nu sin Broder, og afstod ham, som den fiækkeste, det danske Rige, imod at erholde en Ring, der var det bedste Klenodie af deres Arvegods. Denne Ring attraaede ogsaa

500 Grolf Krages Saga.

Søstersønnen Hroek; da Hroar ei vilde give ham den, bad Hroek blot om at see den, men neppe havde han faaet den i Haand, før han fra Skibet kastede den ud i Havet. Til Straf lod Hroar ham lemlæste paa Fødderne, men han samlede dog en Hær, og dræbte Hroar. Dgn kaldte Helge til Hielp, som fanger Hroek, og lemlæster ham baade paa Arme og Been. Da siden Hroars Søn Agnar blev 12 Aar gammel, dykkede han ned, hvor Ringen var udkastet, og fandt den. Agnar udførte siden mange Bedrifter, og hans Navn forekommer tidt i de gamle Sagn.

Medens Helge var borte fra Danmark, kom Olufa did, og aabenbarede alt for Yrsa, som fulgte hjem med Moderen, og siden ægtede den svenske Kong Adils. Helge var længe sørgmodig over Yrsa. En Juleaften hører han i sin Seng, at noget klagede sig uden for hans Dør i Stormen. Det ryktes ham ukongeligt ikke at hielpe den Ugle. Han oplukker Døren, og lader en elendig Skabning komme ind. Kongen sagde, den kunde søbe sig ind i Høet, Halmen og Bjørneskindet; men den beder om at maatte hvile hos ham, dens Liv beroede derpaa. Læg dig da, siger Kongen, ved Sengestokken i dine Klæder. Om lidt seer Kongen derhen, og viner en deilig Qvinde i Silkefiortel.

Hrolf Krages Saga. 501

Morgenen derpaa siger hun til Kongen, at hann om et Aar skulde i sit Baadhuus vente paa sit Barn, hvis ei, vilde han undgielde det. Kongen tænkte ei videre derpaa. Tre Aar efter kom tre andre Mænd til Kongens Sovehuus ved Midienat, og bragte ham sin Datter, den lille Skulde. Eller Konen saae Kongen aldrig siden, men da han reiste til Sverrig, for at besøge Yrsa, blev han overrumplet af Kong Adilse's Bersærker og dræbt; dem soer derfor Yrsa dødeligt Fiendskab.

Helges Forhold til Yrsa var en saa forbausende Begivenhed, at den maatte baade længe blive erindret, og mangfoldigen udsmykket. Grottesangen kaldes Hrolf Yrsas Søn og Broder. Snorre fortæller i Ynglingasaga Kap. 32-33; at Yrsa blev røvet fra Saxland af Kong Adils i Sverrig, der gjorde hende til sin Dronning; at Helge siden forjog Adils og bortførte Yrsa, med hvem han avlede Hrolf, at efter tre Aars Forlob Saxlands Dronning Olufa kom til Danmark, og aabenbarede Yrsa sin Herkomst, som derpaa igjen drog tilbage til Adils. Efter denne Fremstilling er Olufa uskyldig i hvad der skete; efter Sagaen synes det at være af gammelt Had til Helge, at hun først efter

flere Mars Forløb anbenbarer ham Sandheden. Saxo derimod, hvem Forfatteren af den saakaldte Eriks af Pommerns Krønike (Langebeks Script. 1. p. 151) følger, kalder Olufa i sin anden Bog Thora, og lader hende være en Pige fra den lille De Thors, som af Harmen over at være blevet voldtaget af Helge, foranstaltede det selv, at hendes Datter blev Gienstand for Kongens Elskov. Saxo synes ei ret at have vidst noget om denne Thora, thi han omtaler hende blot i almindelige Udtryk, og at han lader hende bo paa Thors, er sandsynligviis blot for Navnelighedens Skyld. At man tilskrev en Moder saa unaturlig en Hevnelyst er maaskee foranlediget ved, at Ursula i den senere Tid kun blev brugt som Tævenavn, og syntes derfor at væbe et bittert Had hos den Moder, der kunde villegive sit Barn et saadant Navn. Simplest er Fortællingen hos Snorro, der uden Tvivl her har fulgt den Skioldungasaga, han fort efter citerer. Men skulde end Fortællingen i vor Saga være bleven udsmykket, er det vist ikke skeet af den, der nedskrev det Hele; thi dette Stykkes hele Tone er for oldnordisk, for ulig det siortende Aarthundredes egne smagløse Fostre til ikke at være fra en ældre Tidsalder.

Hrolf Krages Saga. 503

Naalideligheden af hvad der berettes om Hroar, maae allene bero paa Sagaen, thi det her fortalte forekommer ikke andre Steder, ligesaa lidt som Sønnen Agnar, hvis Navn dog skulde have været vidt berømt, bliver nogensteds nævnet; med mindre derved skulde sigtes enten til den Agnar, Saxo nævner i anden Bog, som Beiler til Hrolfs Syster, eller til den Kong Agnar, Torstfredingasaga omtaler, men som begge tillægges en anden Herkomst. Navnet Nordre forekommer ellers ikke, og synes mistænkeligt, især for en Konge i Northumberland. Saxo fortæller blot om Helges Broder Roe, at han byggede Roestilde og levede roligt, hvilket allerede laae i Navnet. Fortællingen om Skuldes Fødsel er en vakker Mythe af nordiskt Malm, den letteste Raade, hvorpaa man kunde forklare sig denne Kongedatters Ondskab. Hendes Navn pegede hen paa een, der enten var undfanget i Brøde, eller hvis Fødsel var en Giæld der skulde kræves. Mythens poetiske Værd har Ohlenschæger lært os at paaskønne, i det han tillige i sin Hroars Saga har givet Ro Erstatning for Sagas Forglemmelse, ved at fremstille ham som det elskelige Ideal af en fredsel Drot i det gamle Norden.

504 Hrolf Krages Saga.

Svipdagers Thattr.

Kap. 18 — 23.

Yrsa's Had til Adilses Bærskerker gise Overgangen til Fortællingen om Svipdager, en rig Bondes Son i Sverrig, der red til Adilses Gaard, blev fornærmet af dennes Bærskerker, og dræbte nogle af dem. Kongen vilde have straffet ham, men Yrsa tog ham i Forsvar. Adils jager de øvrige Bærskerker bort, de angribe Landet, og nedlægges efter en farlig Kamp af Svipdager, hvem hans Brødre yde den Hielp, Adils troløs havde lovet ham. Svipdager, fortørnet over at Adils ei var kommet ham til Hielp, forlader Sverrig, for at drage til den berømte Hrolf. Derved forflyttes Scenen igien til Leire, og det berettes videre løstigen, hvorlunde Svipdager blev modtaget af Hrolfs Bærskerker, samt hvordan Hrolf fik Hierts var til at erkende sig for Overkonge, ved at bringe ham til at holde sit Sværd, nædens Hrolf spændte sit Bælte.

Om denne Svipdager læses ellers-intet, uden at han var en af Hrolfs Kæmper, og det var heller ikke at vente, at en enkelt Kæmper's Grindring kunde vedligeholde sig, uden forsaavidt den var nogle

knyttet til vigtigere Minder. Fortællingen har vel ikke noget i sig selv utroligt, men heller intet karakteristisk for Nordens Oldtid, som kunde hindre os fra at antage den at være en senere Sagnsforfatters Paafund. Maaden, hvorpaa Hrolf giver Hiartvar skatsskyldig, synes et Slags Lovtrækkeri, hvortil der vel kunde findes Sidestykker ved Lovbierget paa Althinget i Island, men som hverken passede med Hedenoldens eller Hrolfs Karakter; med mindre man vilde forklare Handlingen som den mildeste Maade, paa hvilken Hrolf kunde bringe sin Svoger til Underdanighed. At Kong Abils sidder paa Guldstol, at Svipdager kommer ridende til hans Kongsgaard, at Porten paa Plankeværket omkring den var tilspærret, passer ikke med Oldtidens Etik; ligesom og pliktuga og andre nye Ord vidne om, at Fortællingens nærværende Form ei kan være gammel.

Chartr om Bodvar Biarke og Brødre.

[Kap. 24—32.]

Bring, Konge i Opdalen, giftede sig med Hvit Finnekongens Datter. Hun blev forelsket i

506 Grolf Krages Saga.

sin Stivson Biorn, og da denne gav hende en Rind-
 best, slog hun ham med en Ulvehandske og forvande-
 lede ham derved til en Hvidbiorn. Hver Nat blev
 han dog Menneſke igien, og fik ſaaledes Vera ſin
 fordum Elſkte til ſig i ſin Hule. Efter at have
 forudſagt hende, hvorledes det vilde gaae ham,
 hvad hans Børn ſkulde hedde, og hvorledes hun
 ſelv ſkulde vogte ſig for Dronningen, bliver han
 revet ihjel af ſin Faders Jagt. Vera beder Kon-
 gen, om hvad der laae under Dyrrets venſtre Bop,
 det var Biorns Ring; men den miſtænkelige
 Dronning tvinger hende til at æde af Biornes
 fiødet. Hun ſpiser den første Mundfuld, ſynter
 en Smule af den anden, og nægter at ville ſpiſe
 den tredie. Følgen blev, at hun fødte Trillinge,
 hvoraf den ene, Elgfrøde, var halv Menneſke og
 halv Elsdyr, den anden Thorer Hundſot havde
 Hundefødder, den tredie Bodvar Biarke var vel-
 ſkabt. ſaaſnart de to ældſte bleve voksne, gif de
 til Faderens Hule, for at hente ſig Vaaben, men
 ikkun de Stykker, Faderen havde beſtemt enhver
 af dem, formaaede de at rive løs fra Bierget.
 Elgfrøde blev en Røver. Thorer vandrer til Got-
 land, hvor det var Skik, at den ſkulde blive Konge,
 der kunde udfylde Kongeſtolen; Thorer beſandtes
 dertil dygtig og blev Konge. Biarke blev hjemme

Hrolf Krages Saga. 507

hos Moderen, og tænkte paa at hævne sin Fader, den gamle Konge fik alting at vide, og Biarke puttede Dronningen i en Sæk, og pinte hende til Døde; derpaa blev han Konge efter Farfaderen, men forlod snart sit Rige, for at drage til Hrolfs Hof.

Denne Fortælling viser sig at være et blot Eventyr fra Begyndelse til Ende. Naar undtages den endnu uesterretteligere Bodvar Biarkes Saga, omtales intet andet Sted noget af alt dette om Biarkes Ungdom, uagtet at Sagnene ofte nævne ham ved Hrolfs Side. Men vel fortælles der noget om Biarkes Bedrift ved Hrolfs Død, der kunde foranledige, at man tillagde ham Biornnatur, hvilket atter kunde bringe den til Midalderens fremmede Romaner vante Smag til at anbringe noget om Forhexelser og onde Stivmodre. At der skal have været en stor Saga om Thorer Hundsfot (Kap. 29) og en kortere Fortælling om Elgfrøde (Kap. 52) viser kun, at flere have behandlet samme Fabel. Til Proverne paa Stilens Ryhed i denne Thattr hører især det Udtryk af Biarke, at han vil tage Dronningen i Skrifte (ad eg setie henne nockrar skripter fyrer vora hond.)

Hialtes Thattr.

Kap. 33 — 37.

Paa Veien til Hrolfs Gaard blev Biarke modtaget af et Par fattige Folk, der bode hielpere deres Søn Hott, som havde sin Gang i Kongegaarden, og paa hvem Hofmændene pleiede til Livsfordriv at kaste deres afvillede Been. Da Biarke var kommen til Leire, og gik ind i den tomme Skjoldsal, saae han noget bevæge sig midt i en stor Bæddunge, det var Hott, som der vilde danne sig en Skjoldborg. Biarke trækker den skælvende Dreng op fra sit Tilflugtssted, for at sætte ham ved sin Side, og da en af Hoffinderne vilde kaste en Smægel paa ham; gav Biarke ham den saa vældige Tilbage, at det blev hans Død. Siden dræbte Biarke en stor Bjørn, der havde været Menneske Skræk, og gav Hialte af dens Blod at drikke, hvorefter den frygtsumme Dreng blev saa usforfærdet, at han ikke mindre end Biarke turde modstå Hrolfs Bersærkers Overmod, og erhøvede Tilnavn af den Hugprude.

Denne Fortælling, der indeholder saa meget eiendommeligt, og intet som jo godt stemmer overens

Hrolf Krages Saga. 509

ens med det gamle Nordens Sæder lige indtil Beemfastningen ved Kongens Bord, der efter Knuds Ritherslagsbret endnu i senere Tid var i Gang, findes i alle sine væsentlige Omstændigheder hos Saxo 2 B. S. 30-31, kan altsaa betragtes som et gammelt og troværdigt Sagn. At man ved at spise visse Dyr's Hjerner kunde tilegne sig deres Egenstaber, var en naturlig og meget udbredt Overtro*).

Chattr om Hrolfs Færd til Sverrig.

Kap. 38 — 46.

Biarke ægger Hrolf til at drage til Sverrig for at hente sin Fædreneary fra den troldomkyndige Adils. Hrolf reiser med sine 12 Kæmper og 100 Mænd, men paa en Bondes, Hranes Raad, der ved Trylleri havde forsøgt hans Folks Haardførhed, lader han sit Følge paa de tolv nær blive tilbage. Da de vare komne til Adils, forlangte Svipdager Leide for Hrolf og hans 12 Mænd, Adils giver det, men Bevæbnede sprang frem bag Tæpeterne og angrebe Hrolf, dog kun for snart selv at blive nedhugne. Adils byder Fred, men lader for-

*) Volsungasaga Kap. 28. Vnglingasaga Kap. 38.

510 Hrolf Krages Saga.

længe Ilden midt i Drifkestuen, saa at Hrolf blev indesluttet af den; hans Folk kastede Skioldene, i Ilden og de sprang alle over. Orsa tog vel mod Hrolf, advarede ham mod Adilses Eroldom, og førte Wiggo til hans Tjeneste, der gav Hrolf Tilnavnet Krage, fordi han var saa smal af Ansigt, og da han havde modtaget en Guldring af Kongen, svor han at vilde hævne hans Død. Om Natten blev Hrolf angrebet af en forhexet Orne, som Hunden Gram forjog, siden af Adilses Hær. I det Hrolf anrettede Blodbad i samme, lød hans Falk hen, og dræbte alle Kong Adilses Falke, kom derpaa tilbage, og satte sig kneisende paa Hrolfs Skuldre. Orsa sagde nu til Hrolf, at Adils samlede Folk fra hele Sverrig, han maatte fremhaste sin Reise, og gav ham et Sølvhorn fuldt af Adilses Guldringe, deriblandt den berømte Sviagris. Da Hrolf red fra Upsal og kom til Kyrisvold, saae han en Guldring paa Veien der klappede under Hestesødder. Du larmer saa, sagde han, fordi du ligger ene, han kastede en anden til den. "Det skal siges, vedblev han, at jeg ikke vil tage Guld op, skiont det ligger paa alfar Wei, og ingen af vore Folk maae sinke sig, ved at tage hvad her er kastet". I det samme hørte de Lurernes Lyd, thi Adils kom efter med en stor Hær. Da tog Hrolf

Hrolf Krages Saga. 511

Kingene, og saae dem paa Fyrisvol, saa Veien gloede som Guld. De Svenske sprunget af Hestene uagtet Adils's Bebreidelse, for at samle disse Skatte, Adils vedblev at forfølge Hrolf, men da denne ogsaa fastede Spiagris, boiede sig dog ogsaa Adils for at tage den op; hvorpaa Hrolf vendte sig, sigende: nu har jeg nedbojet den mægtigste Svenske, og afhug hans Bagdeel. Paa Tilbageveien finder Hrolf Hrane igjen, der tager vel imod ham, og tilbyder ham gode Naaben, men da Hrolf ikke vil modtage dem, bliver han vred, og vil intet give dem. Da de vare komne bort, faldt det dem ind, at Hrane kunde have været den gamle Odin, thi han var eensiet; de fortryde nu, at have gjort ham vred og vende hurtigt om, men baade Hrane og hans Gaard vare forsvundne. Hrolf trøstede sig med at Skiebne raadete for Seier og ikke hin onde Aand.

Denne æventyrlige Fortælling angaaer et af den nordiske Histories allerældste Sagn. Snorre siger i Ynglingasaga Kap 33, at der i Skioldungasaga er en lang Fortælling om Slaget mellem Adils og Kong Ale paa Vænerisen, samt hvorlunde Hrolf Krake kom til Upsal, og saae Guld

512 Hrolf Krages Saga.

paa Fyrisvol. Saxo 2 B. S. 29 - 30 fortæller Hrolfs svenske Reise uden al mythisk Indledning, men omtaler Atisles Svig, Ursas Gævmildhed, Springet over Ilden, Guldet, der blev stævet paa Fyrisvol, og Atisle der bød sig for at tage en Guldkiede op; fort efter anfører han og Wiggo's Samtale med Hrolf, men forklarer Ellnavnet af Krage, en lang Stang, hvilket og er rimeligere, og ikke, som Islænderne synes at gjøre, af Fuglen Krage. At Kragen derfor skulde kaldes de Danskes Konger, budlung dana, som et Papiershaandskrift af Edda beretter, og Bartholin har anført Antiquit. Dan 3, 3 er meget ubestemt kunde og sigte til en Kong Hæner. Snorres Edda (under Kenningar Gulds og i Resenii Udg. 63 og 64 Dæmesaga) fortæller Eildragelsen med Wiggo næsten ordret som i Sagaen, dog saa at Scenen i Edda ligesom hos Saxo forlægges til Leire. I Haandskriftet føies til, at dette Eræk er meget omtalt (miok fært i frasögn). Toget til Sverrig bringer Edda ligesom Skioldungasaga i Forbindelse med Elaget paa Vænersøen, lader Hrolf sende Adils sine 12 Kæmper til Hielp, og da denne nægter dem deres Belønning, Hrolf drager i deres Følge til Upsal. Af Reisen udhæves de samme Eræk, som hos Saxo med nogle smaae For-

Hrolf Krages Saga. 513

Stelligheder. Men det sikreste Bevis for, at dette Sagn har været vidt berømt, er, hvad Edda tilføjer, at Guldet siden hos Digterne blev kaldet Fyrisvolds Sæd og Krages Krugt. Til Bevis anføres et Vers af Eyvind Skaldaspilder om Hagen Adelssteen, og et andet af Thiodolf, uden Tvivl den Hvinverske, Harald Haarfagers Skald.

Chatte om Hrolfs og Kæmpers Fald.

Kap. 47 — 52.

Skulde ophidser Hiartvar til at overrumple Hrolf, hvis Lykke hun forsikrer at være forsvunden. Mod Julen droge de til Leire, og hemmeligen fulgte dem en stor Hær, hvoriblandt Alfer, Norner og mange Uhyrer. Om Natten gaaer Hialte ud til sin Frille, og mærker nu Uraad i Hiartvars Leir, han springer op, spørger Frillen, hvad hun syntes bedst om, en firhundredstyveaarig Gubbe eller tvende to og tyve Mars Karle; da hun foretrak de sidste, siger han: det skal du undgielde din Hore, og afbider hendes Næse. "Du handlede ubilligt imod mig", sagde hun. "Ikke kan

514 Hrolf Krages Saga.

man tænke paa Alt", svarede Hjalte, iler til Kongsgaarden, og med mange Ord vækker Hrolf og hans Kæmper. Hrolf væbner sig, men vil først drikke i Gammen med sine Venner, før han begynder Kampen. Derpaa ilte de ud, og der blev stor Mandfald. Foran Hrolfs Hær gik en stor Bjørn der dræbte flere, end fem af hans Kæmper, men Biarke saaes ingensteds. Hjalte løber tilbage til hans Huus, og ægger ham til at komme. Biarke svarer, i det han opregner sine Bedrifter, at han vist nok vilde hjælpe Hrolf, men at Hjaltes Jort var ei til Kongens Gavn. Da Biarke kom i Striden forsvandt Bjørnen, og Skulde, der længe havde sat paa sin Seidstol, kunde nu begynde sine Runer. Det blev mørkt som om Midnat, en Galt stor som en Treaars Tyr dræbte Hrolfs Mand. Men de af Hiartvars Folk, som bleve sanderhugne, syntes igjen at reise sig. Hjalte og Biarke opmuntrede hverandre under Kampen. Hjaltemærkede, de skulde gieste Valhall inden Aften, og Biarke ønskede at kunne blandt Fiendens Skarer finde den fule Odin, han vilde fryste ham som en Muus. Hrolf faldt og alle hans Mænd; thi det var naturligt, siger Mester Galerus (Galerus), at menneskelig Kraft ei kunde bestaae mod denne Dievelsmagt, uden Guds Misfandhed. Iom til

Hielp, og dette ene, sagde Mesteren, hindrede Hrolfs Seier, at du ikke havde Kundskab om din Skaber." Hartvar og hans Kolf fulde, og kun Skulde og nogle Riddinger bleve tilbage, som styrede Hrolfs Rige en kort Tid, indtil, som der fortælles i Frodethattr, Elgfrode og Thorer Hundes fod med Dronning Yrsas Hielp straffede Skulde. Wiggo skal have været Hovedsmand for Yrsas Kolf. Riget kom igien til Hrolfs Datter. Hrolf blev boilagt, og Sværdet Skofnung ved hans Side.

Et mythiskt Baand, nemlig Odins Brede, forbinder Hrolfs svenske Reise med hans Død. I Beretningen herom læses en underlig Blanding af gammelt og nyt, af Poesi og Prosa: Ulfene og Kornerne, som Spøgelses i Skulds Følge, røbe en Fordreielse af de gamle Forestillinger, ligesaa vel som Udtrykket Kap. 50 om de mange Riddere, der skulde falde af Hestene, aldrig er bleven brugt af de ældre Fortællere om noget nordiskt Feldtflæg. At Biarke bruger Kap. 51 de samme Udtryk om Odin, som de Kristne om Fanden, passer lidet til hans Uro i foregaaende Fortælling, over at Hrolf ei havde modtaget Odins Gaver, og end

516 Hrolf Krages Saga.

mindre til den døende Hialtes Ord om at gæfte Valhal. Derimod er den forbittrede Biarkes Ønske, om at finde Odin i Kampen for at knuse ham, aldeles i Oldtidens Aand. De Homeriske Helte kæmpe med Guderne, Negeren slaaer sin Fetis naar Skiebnen er ham imod; og hvis den gamle Nordbo troede at kunne kæmpe med Siengangere, og slaae dem anden Gang ihjel; maatte den rasende Helt kunne vove at true Stridsguden selv. Biarkes Aand, der i Biorneham gif foran Hrolfs Hær, medens Biarke selv blev hjemme, en Omstændighed ogsaa Saxo har kiendt, men ikke villet omtale, da han uden Grund lader Biarke søge i sit Huus, peger hen til en ældgammel nordisk Overtro, hvortil ikke sjelden just i de ældste Sagaer findes Spor. Skandinaverne troede nemlig, ligesom Nordindianerne, at Sielen stundom kunde forlade sit Legeme, og i et andet Dyrs Skikkelse gjøre Vandringer. Det Mennecke, med hvilket slige skulde være skeet, kaldtes hamramr. Hermed forbandtes den anden ogsaa hos Nordindianerne herskende Mening, at Mennecket havde Skytsaannder, fylgiur, der viste sig i Dyrs Skikkelse. Saa længe Biarkes Fylgie viste sig i Biornehammen, kunde han selv ikke stride. Dette har maaskee givet Anledning til den senere Fabel, at Biarkes

Fader havde været en Biørn. Beskaffenheden af de Taler, der lægges Biærke og Hialte i Munden, oplyses bedst af Saxo. Denne fortæller Hiartvards Forræderi ligesom Sagaen; Hialtes Udfærd mod Frillen fremstilles her lidt mindre raas; Hialte iler fra hendes Favntag ved at høre Krigsbulderet, og først paa hendes Spørgsmaal, om hun skulde tage en Gammel eller Ung til hans Eftermand, er det han lemlæster hende. Hialte vækker derpaa Biærke i en lang Række af Vers. Ligesaa lidt man i Sagaen kan begribe, hvorfor Hialte skulde bruge saa mange Ord til at vække Kongen og hans Kæmper, ligesaa lidt indseer man, hvorfor Saxo her har anbragt sine Vers; med mindre de ældre Sagn just her havde et poetisk Sted. Og dette bliver upaatvivleligt, da Snorre fortæller i Oluf den Helliges Saga Kap. 220, at Thormod Kolbrunnarskald for Slaget ved Stiklestad opmuntrede Hæren ved at synge med høi Røst det gamle Biærkemaal. Begyndelsen deraf anfører Snorre i Heimskringla, nogle andre Stropher deraf findes i Snorres Edda under Guldets Kenningar; i disse Stropher findes de selvsamme Tanker og Vendinger, som i Hialtes Tale i Sagaen, og i Versene hos Saxo, som desuden selv forsikrer, at han derfor har udført det Hele paa latinste Vers, fordi

518 Hrolf Krages Saga.

Det udgjorde Indholdet af en dansk Sang, som flere Oldtidselskere til hans Tid kunde uden ad.

Enden af Historien er anderledes hos Særo, der lader Wiggo hevne sin Herre, hvorimod Særgaen følger en nu tabt Frodehatt, hvorefter den fabelagtige Elgfrøde bliver Hevneren.

Hvo den Gualterus eller Mester Walter var, af hvem der citeres en opbyggelig Betragtning over Hrolfs Død Kap. 52, er aldeles uvist; Torfaus har ifkun Gissninger derom i Fortalen til sin Hrolf Krages Historie, Suhm kender ingen af dette Navn som dansk Historiefriver. Maa skee har han ikke engang beskrevet Hrolfs Levnet, men ifkun leilighedsvis anstilt Betragtninger over hans Død. Det lidet, der citeres af ham, viser en ganske anden Stil end Sagaens, og gjør det lidet rimeligt at dennes Efterretninger kunde være hentede fra hans Bog, ligesom ogsaa det allerede Anførte viser, hvor gamle Sagnene om Hrolf maae have været. Man kunde tænke paa den Gualter fra Oxford, som Gotfred af Wommouth lib. II. cap. 1 kalder saa kyndig i Historien, og anfører som sin Hiemmel, hvis det ikke var usikkert, om her sigtes des til nogen Historie, ja endog blot til noget Skriftligt. Det kunde gierne falde Sagafriveren ind, at tilføie en Bemærkning, han engang havde hørt

Hrolf Krages Saga. 519

af en udenlandsk Klerk, hvem han havde fortalt om Hrolfs Nederlag, at Marsagen hvorfor Hrolf ikke kunde modstaae sine Fiender, der vare i Ledtog med den Onde, laae deri, at han ikke havde den rette Tro, ved hvis Hielp han havde kunnet forjaaget Morkhedens Hær. Arne Magnæus, der dømte meget ufordelagtigt om hele Sagaen *), anseer den Citation af Gualters Ord for en Opdigtelse, der skulde skaffe Fortællingen større Paalidelighed. Men neppe har Magnæus, da han nedskrev dette, erindret sig Stedets Sammenhæng. Vilde Saga-skriveren beraabe sig paa Gualter, som Himmel,

* Magnæi Bemærkning, der var optegnet paa en løs Seddel, findes i Myerups almindelige Morsfabslæsning i Danmark og Norge igiennem Aarhundrede S. 39, og lyde saaledes: Nullus Gualterus de Rolfo Krakio quidquam scripsit, sed nugator ille Islandus, historiae illius effictor verius quam scriptor, isto nomine abusus est, ut quisquiliis suis nugacissimo opere contentis auctoritatem conciliaret. Cæterum istud Galteri nomen ei suggestit versio islandica Alexandridos Galteri Insulensis. Et simili fraude usus est ille qui de Hectore quodam. (non genuino illo Græcis celebrato sed altero in Islandia ni fallor primitus efficto) ineptissimam fabulam, quæ adhuc in membranis islandicis durat malis aribus procudit.

520 Hrolf Krages Saga.

maatte han have anført hans Vidnesbyrd til at bekræfte Historien, og ikke i Anledning af en from Betragtning. Et Par Menneskealdre efter Hrolfs Drab blev hans Minni druffet af den svenske Kong Hiorvards skionne Datter, uden Tvivl fordi Skaldesfangene havde lært hende hans Bedrifter (Ynglingasaga Kap. 41). Hans Navn nævnes og i de fabelagtige Sagaer om Eorle Stærke Kap. 18 og Gøthrect og Hrolfs Saga Kap. 11. Snorre anfører blot, at Hrolf faldt i Leire, da Eistein var Konge i Sverrig (Ynglingatal R. 34). Flatsøebogen lader i en Anecdote om Olaf den Hellige denne Konge forsikre, at hvis han skulde ønske sig at have været en af Oldtidens Konger, blev det Hrolf Krage; neppe af nogen anden Grund, end fordi Hrolf sagdes ikke at tro paa Aserne. Paalideligere ere Efterretningerne om Hrolfs Sværd. I Islanderen Midfjord Stegge opbrød Hrolfs Grav i det tiende Aarhundrede, tog Kongens Sværd Skofnung og Hjaltes Dye, men kunde ei bryde Sværdet Løve af Viarkes Arm. (Landnama S. 181 Thord Hredes Saga Kap. 3). Stegge laante Sværdet til Skalden Kormak, men de overtroiske Regler, der vare forbundne med dets Brug, iagttog Kormak ei, hvorover det heller ikke bragte ham Held. (Kormaks Saga Kap. 6, 8). Stegges

Son Eide arvede Sværdet, og skienkede det i sin Alderdom til Thorkel Eiolsson, at denne skulde dermed hevne Eides Søns Død. Thorkel forliste med en Ladning Tømmer paa Bredefjorden, men Sværdet var stukket i en Tømmerstok, og blev skyllet i Land (Laxdælasaga 58). Thorkels Søn Geller drog med Sværdet til Rom, døde paa Tilbageretisen i Danmark og blev begravet i Roeskilde i det ellefte Aarhundrede. Siden hørte man intet til Sværdet, der venteligen er bleven nedlagt i hans Grav, og saaledes giengivet den Egn, hvorfra det var bleven røvet. Ogsaa disse Beretningerne til at vise, hvor navnkundig Hrolf maae have været.

Hans Tidsalder kan af Sagaen selv ikke bestemmes, thi den indeholder ingen Genealogier, og da desuden ingen vides at have regnet sin Æt fra Hrolf, kan han vel neppe have efterladt sig nogen Afkom. Suhm vil beregne hans Tidsalder efter Gothricks og Hrolfs Saga Kap. II, hvor han fremstilles saamtidig med den northumberste Kong Ella, men paa denne Fabelsaga kan slet intet bygges. At Hrolf skulde have levet kort før den Hioreleif Qvindemar, Alfs Saga omtaler Kap. 5, er aldeles uvist (Suhms kritiske Historie 2 S. 296) og vilde desuden sætte Hrolfs Levetid for langt ned

522 Hrolf Krages Saga.

nemlig til Enden af det syvende Aarhundrede. Efter Suhms Hypothese er Hrolf dræbt 552, efter Schønning er Hrolf født 479. Begges Beregninger grunde sig paa usikre Forudsætninger. Den eneste Veiledning kan erholdes fra Ynglingatal, hvis Chronologie dog maae hentes fra Sagaen selv, og ikke bestemmes efter den, Schønning har sat foran sin Udgave. Af Sagaen sees, at fra Adils til Rognvald den Høie fød 833, vare der 11 Etled, nemlig Adils, Eysteinn, Yngvar, Önund, Ingiald, Aldraade, Oluf Eretelgia, Halsdan, Hvitebein, Eysteinn, Halsdan, Gudrod, Oluf, Rognvald. Neppe kan man for hine Tider, hvor Kongerne oftest giftede sig tidligen, og omkom paa en voldsom Maade, regne mere end 25 Aar paa et hvert Etled. Adils maatte altsaa være født 558, og Hrolf, der var en Deel yngre end Adils, maatte have levet i Enden af det siette og Begyndelsen af det syvende Aarhundrede.

Resultatet af disse Bemærkninger er, at Hrolfs Saga er i sin nærværende Form ikke ældre end det tiende Aarhundrede, og bestaaer af ganske uligeartede Bestanddele, af hvilke Biarkes Thattr vist er en Fabel, Svipdags Thattr en sandsynliggen opdigtet Fortælling, Hialtes Thattr et rimeligvis gammelt Sagn, og alt det øvrige oprinder

ligen grundet paa ældgamle Minder, som senere Tider maaskee have udpjntet. Ogsaa her viser sig det Karakteristiske i Maaden, hvorpaa gamle Sagn forplantes, thi hvad vi vide om Helge, er kun hans Redning som Barn, og hans Giftermaal med sin Datter; om Hrolf, at han var Ynglings Son, strædede Guld for Kong Adils paa Tyriskøbel, erholdt Tilnavn af Viggo, og blev dræbt tilligemed Biarke og Hjalte ved Overtumpling af Hiartvars Hær. Disse Træk har Sagnet omstændeligen bevaret, men alt det øvrige om disse Konger er uvist.

Hrolfs Saga findes trykt i Børners Kampes dater. Torfæus har bearbejdet den paa Latin i sin historia Hrolfi Krakii Havn. 1705 i 8.

Biarke-maalet findes hos Bartholin Antiqu. Dan. Lib. 1 cap. 16 S. 178-183, oversat paa dansk af Sandvig i Sange fra det ældste Tidrum, paa tydsk af Herber (sämmtliche Werke schöne Lit. 8 Th. S. 421) forklart af Stephanius i Noterne til Saxo og af Suhm kritiske Hist. 2 D. S. 282-285.

Oldtidens Skalde bevarede Hrolfs Minde, Nutidens ypperste Digtere have forherliget det; Ewalds Hrolf Krage er hentet fra Saxo, Ohlenschlägers Helge fra Sagaen.

Bodvar Biarkes Saga.

Med Hrolf Krages Saga ere de gamle Sagn om Biarke bleve anførte, og der blev det tillige bemærket, at den Beretning om Biarke, der udgjør en særskilt Deel af Hrolfs Saga, var en Fabel. Men der gives og en særskilt Bearbejdelse af Biarkes Levnet, der i meget er forskielligt fra den førstnævnte, hvoraf Bårner har meddelt et Udtog i sin Kampedater, og hvortil Suhm i sin kritiske Historie 2 D. S. 245 - 249 har gjort Tillæg, hentet fra det arnæmagnæanske Haandskrift N. 286 i 4. Denne Saga viser sig vel som en selvständig Bearbejdelse af Fortællingerne om Biarke, men tillige som blot Eventyr, hvis Forfatter, der neppe kan være ældre end det femtende Aarhundrede, viser ikke mindste historisk Sands. Blandt den lange Fortegnelse paa Hrolfs Kæmper finder man Ravnene, Odin, Modant, Milon, Mottul, Jannes, Muus, Riballde, Surt, Ref, Trolldrostiof o. s. v. Biarkes Fader gøres her til en Jarl i Skotland, hvem en Ven besværges at gifte sig anden Gang i Odins den vældige Herres, Asathors, alle Afers (og som Arne Magnæi Haande

Bodvar Biarkes Saga. 525

skrift ligger til) Askaroths og Apollos Navn. Blandt Frierne til Hrolfs Døttre nævnes Bersærken Sote fra Landet Liberdonum og Fjeldet Morturam, der havde en Kæmpe med sig, som havde overvundet Kong Fortunatus i Asien. Det Anførte kan være nok til at vise, i hvad Månd, dette Eventyr er digtet, og at det af samme bekiendtgjorte Udtog er mere end tilstrækkeligt.

Ketil Hængs og Grim Lodin- kings Saga.

Ketil Hæng, en Søn af Halbiörn Halvtröld og Sannesøn af Ulf hin Darge, blev opfødt paa Den Hrasniste ved Romsdalen. Da han gierne laae og strakte sig ved Ilden, blev han anset for en Taabe, men naar Faderen eggede ham til Arbeid, viste han Kæmpekraft. I sin tidlige Ungdom (efter den trykte Udgave i sit sieste Aar, efter et Haandskrift i sit 15de) dræbte han en flyvende Drage, ved hvilken Anledning Faderen gav ham Tilnavnet Hæng. Af Storm og Trolde blev Ketil engang

526 Ketil Hængs Saga.

bragt til Finmarken, hvor Totunen Brane var ham gunstig, og dennes Datter Hrafnhilde avlede en Søn med ham, der kaldtes Grim Lodinfin fordi hans ene Kind var laadden. Efter at have været der et Aar, drog Ketil tilbage, dræbte paa Veien, ved Hielp af Branes Kunster, Finnekongen Guse, og borttog dennes Tryllepile samt dyrebare Sværd Dragvendil. Paa Hrafniste blev Ketil efter Faderens Død en mægtig Mand. Hrafnhilde havde bragt Grim til ham, men vilde ei selv tove paa hans Gaard, da hun som Jetteqvinde var forhadet af hans Frender. Ketil giftede sig med en væn Mø i Egnen, men opkaldte sin Datter efter Hrafnhilde. Til Denne beilede Alf Uppdala Kappe, og da han havde faaet Mei, æskede han Faderen til en Holmgang, hvori han blev faldet. Tvende Vikinger Hjalmar og Stavnglam opholdte sig en Tid lang hos Ketil; da nu et Aar Giffen holdt sig fra Landet, og Kornet slog Feil, blev det et haardt Aar. Ketil seiler ene ud for at fiske, dræber en Troldqvinde, der omstøbte sig til en Hval, og taler siden med en Slump andre Troldbe, der fortælle ham om et Stevnmøde, de havde ved Væn, hvor Skielking kom fra Dumbshavs Bierge, Kongen fra Apotans Fiorden, Thorgierde Holdatrol og andre Spøgetser fra Skyggefiorden.

Endnu engang maatte Ketil møde i Holmgang med en Veiler, som Hrafnhilde havde afviist, nemlig Bifingen Framar, der regierede i Hunariget (dette udelader Membranen) og Gestrifeland. Ketil rejste ene derhen, og finder god Modtagelse hos Framars egen Søn, Bodvar, der endog holdt Skjoldet for ham i Kampen. Framar paakaldte Odin og davede Dragvendil, men Ketil tiltalte sit Sværd, svingede det trende Gange, og nedhug dermed sin Modstander. Han giftede derpaa Hrafnhilde med Bodvar.

Efter Ketils Død modtog Grim hans Gaard, og styrede næsten hele Halogaland. Han beilede til Lophæna Datter af en mægtig Herse i Bigen, men da han kom til at holde Bryllup med hende, var hun forsvunden. Noget Tid efter drog han med tvende Mænd til Finmarken, for at fiske, og dræbte der en Deel Trolde, men havde siden en saa haard Kamp med en Stridsmand, der vilde tage en Hval, han havde fanget; at han efter at have nedlagt sine Fiender, men selv mistet sine Folk, segnede af Saar og Mæthed paa Balpladsen. Da kom den ledeste Jetteqvinde, og spurgte, om han vilde bede hende om sit Liv; nødningen svarte han ja, hvorpaa hun løb med ham til sin Hule, men vilde dog endnu ei forbinde hans Saar,

førend han kyste hende, og lovede at ville ligge hos hende. Da Grim vaagnede om Natten, fandt han sig selv at være karst, og den skianne Lopthana sovende ved sin Side. Den Troldham, hvori hun havde været forhexet, laae ved Sengestolpen. Grim skyndte sig med at brænde den, gav hende Vin, og nu var Fortryllelsen hævet; begge reiste hjem til Hrafniste. Der fortælles intet videre om Grim, end at han ligesom Faderen maatte i Holmgang møde en Beiler, Datteren havde afviist.

Begge disse Levnetsbeskrivelser ere saare fabelagtige, men om Faderen fortælles dog nogle Træk, der kunde være sande, om Sonnen, næsten intet uden Amnestueæventyret om hans forhexede Kiereste. Personerne ere historiske, thi Ketil Hæng nævnes i Landnamabog S. 328 og i Egilsfaga S. 98, som Morfader til den Ketil Hæng, der drog til Island, og blev Stamfader for en mægtig Slægt. Det arnæmagnæanske Haandskrift af Sagaen N. 471 tilføier, at Grims Datter Brynhilde ægtede Bethorm, en Son af Vemund den Gamle, der nævnes i Landnamabog S. 281 og 370; men uden at der anføres i hans Genealogi enten Brynhildes eller Grims Navne. Vel forekommer Grim i

dinkin tvende Gange i Landnama S. 145 og 253, men det første Sted siges han gift med Helge, Datter af An Bogsvæiger, og Fader til An Raudfeld, paa sidste Sted tillægges ham en Son, der hed Björnulf; om alt dette nævner vor Saga intet, og bliver derved mistænkeligere. Havde Landnamasagas Bearbejdere vidst noget paalideligt om disse Stamsfædre til nogle af de berømteste Jølandske Slægter, havde de neppe efter deres Plan forbigaaet det med Tausshed. I Egils Saga fortælles Kap. 64 S. 465 at Grim Lodinkin havde givet Sværdet Dragvendil til Egils Farbroder Thorolf, der blev drabt 880.

Fortællingen er rigtig nok nordisk, og har en Slags Lokalsandhed. De, der før Harald Haarfa gers Dage boede høit oppe i Halogaland mod Finnernes Grændser, hvor Landet var tyndt bebygget, maatte vel stundom kæmpe baade mod Finner samt Levninger af Totunerne, Landets gamle Beboere; og det enlige Lids, de rædsomme Naturscener kunde let bringe dem til at see Espøgelses og Trolde. Retils øvrige Bedrifter høre til den Lids sædvanlige Hændelser, men som og paa den anden Side, just fordi de intet Fremstikkende have, letteligen kunde digtes i en senere Tidsalder. Stor Raahed

fremtræder i alle Begivenhederne, og ikke det mindste Spor til Riddertidens Sæder. Ravnene paa de tvende Vikinger, Hjalmar og Stavnglam, der i Ketils Historie ere temmelig overflødige Personer, synes dunkle Reminiscenser af Hjalmar den Hugstore og Thorer Stavnglam, der i Orvarodds Saga spille en vigtig Rolle. Troldeforsamlingen røber en kristelig Eidsalders Almueovertro, der endnu havde en Deel af de hedenske Sagn tilbage. Den Thorgierde Holdatrol der nævnes, er uden Tvivl en Fordreielse af Thorgierde Haurgebrud, eller som hun kaldes i Snorres Edda Holgabrud, hvilken Hakon Jarl dyrkede.

Det bliver altsaa uvist, enten Ketil Hængs Saga indeholder enkelte sande Efterretninger, blandede med Fabler, eller den er heelt et Digt. Men selv i sidste Tilfælde er den neppe forfattet senere end i det tolvte Aarhundrede, om den end først et Par Aarhundrede derefter er ført i Pennen. Denne Velde bestrykes og derved, at baade Grim Lodinfinns og Orvarodds Sagaer kunne ansees som Fortættelser af samme. Der findes adskillige Vers i Fortællingen baade om Ketil og Grim, men som neppe kunne tiene til at vise Sagnet Velde, da de just ere indflettede i de urimeligste Dele af Fortællingen.

Ketil Hængs Saga. 531

Begge Fortællinger ere udgivne samlede til­
ligemed Orvarodds samt Hedins og Hognes Saga
ved Ole Rudbeck, med latinsk Oversættelse af Is­
lev Thortavius, Upsal 1597 i Fol. Denne Ud­
gave er ligesaa slet, som den er selden. Texten
saare ukorrekt, tillige opfyldt med forvildende Tryk­
feil, Oversættelsen er unsiagtig. Suhm har læ­
det den arnæmagnæanske Codex af Ketils og Grims
Saga No. 471 conferere, den indeholdt nogle flere
Vers, samt en Mængde Varianter, hvorved en­
kelte Udtryk bleve hertigtigede, uden dog at Texten
i det Væsentlige derved blev forandret.

Orvar Odds Saga.

Odds, en Søn af Grim Lodinkin og Lofthæna,
samt en Sønnesøn af Ketil Hæng paa Hrasniste,
blev opfostret paa Gaarden Beruriodde paa Jæde­
ren i Norge. At skyde med Bue var hans Lyst,
han offrede aldrig, og da engang en Vølve spaaede
ham mod hans Villie, at Hesten Faxe, der stod

i Fosterfaderens Stald, skulde efter 300 Nat blive hans Bane, slog han hende af Forbittrelse. Efter at have dræbt Hesten seilede han med sin Fostbroder Asmund til sin Faders Gaard. Han kom der snart, thi han forstod den Kunst at lade Skibet gaae for fulde Seil i Havblis. Der erholdt han trende gyldne Tryllepile til Foræring som Ketil Hæng havde frataget Finnekongen Guse; de fløi af sig selv fra Buen, og kom igien tilbage. Med tvende Frender, der ved varslende Dromme og vedvarende Modvind bleve tvungne til at tage ham med sig, seilede han til Biarmeland, hvor han ved at opbryde en Offerhøi fandt meget Guld og Sølv, men Biarmerne herede en saadan Storm paa Skibet, at alt Metallet blev kastet ud i Søen, og flød strax paa Vandet hen til Land igien. Efter at have dræbt en Bjørn og nogle Troldkæmper paa en ubenævnt Ø, kom han lykkelig tilbage, og havde af en Totun faaet Tilnavnet Orvarodd (Pile Odd).

Odd ønskede at gaae paa nye Eventyr, Faderen viser ham først hen at bekæmpe en Viking i Elveskiærene, der hed Halsdan, siden een sydligere, der hed Sote; han dræber begge. Derpaa angreb han Hjalmar den Hugstore og Thorer Stavnslam. De kæmpede i tvende Dage, men efter at have

misset hver deres halve Mandskab, indgik de paa tredie Dagen Fostbroderskab med hinanden, og forpligtede sig til efter Hialmars Forslag: aldrig at æde Kød, der var raat eller blot krysset i et Klæde, aldrig fra Bønder at tage mere end Strandhug, og aldrig at røve Qvinder. Efter at have dræbt nogle Bersærker ved Sjælland, fulgtes de samtlige til Kong Hlodver i Sverrig, hvor Hialmar pleiede i Fred at tilbringe Vinteren. Han beilede der til Prindsesse Ingeborg, men Hlodver vilde ei give sin Datter til den, som ei havde Kongenavn, og Hialmar vilde ei føre Hærskold mod Faderen.

Til Vaaren droge samtlige Fostbrødre ud paa Vikingstog. I Irland blev Asmund dræbt, Odd hævnedes hans Død, og erholdt af en Qvinde, hvis Liv han skaante, en fortryllet Silkefiortel, der sikrede ham for Ild og Havsnød, Hunger og Sværd, saalænge han ikke flygtede, og desuden et Rige i Irland, hvor han boede i trende Aar. Længere kunde Odd ikke være i Ro, han seiler til Engelland, og erobrer det, efterat have dræbt Kong Jarimund. Landet gav han til Vikingen Skolle, der havde hjulpet ham, og seiler videre. I et Slag med tuende Konger, Harek og Hlodver, vinder han vel, men mister alle sine Skibe paa eet nær. I

534 Orvar Odd's Saga.

denne Tilstand møde de en vis Augmund, med hvem de slaes saalønge, indtil Odd kun havde sine Fostbrødre, og Augmund 12 Mænd tilbage. De skiltes derfor ad, men den bortseilende Augmund dræbte Thorer Stabnglam. Odd og Hjalmar droge til Sverrig.

Mod Vaaren udrustede de tvende Skibe, med hvilke de seile til Samsøe, der dræbes alt Mandskabet, 80 Mand, af Arngrims 12 Sønner, Angantyr og hans Brødre, men disse nedlægges igien af Odd og Hjalmar, efter at have bibragt den sidste dødelige Saar. Hjalmar qvad en Svanesang, hvori han bad Odd bringe sin Guldring til Ingeborg, Odd gjør det, og Ingeborg dør af Sorg.

Odd drager derpaa ud med 10 Skibe at søge Augmund, men finder Vikingen Sæmund, der dræber alle hans Folk, og nøder ham selv til at springe over Bord; som han flygtede, blev han faaret og tagen til Fange. Om Natten synger han sine Vogtere i Sovn, slider sig løs, dræber Sæmund, og bliver faaret til Hovding over hans Hob. Derpaa hærjer han i Forbindelse med sine Frender vidt omkring i Valland, Frakland og Helsingeland, men da han kom ind i en Rike i Landet, Aquitaria (Aquitainen), fik han i Sindet at blive Kristen. Hans Frender kristnedes med ham,

og forbleve i Landet; men Odd blev snart kied af denne Rolighed, og gjorde en Tour til Jorsal. Paa Tilbageveien bliver han først opsnappet af en flyvende Drage, siden af en Kæmpe, hvis Datter Hildegerde bliver frugtsommelig ved ham.

Odd faaer meget Guld af Kæmpen, og indgaaer Fostbroderlaug med en vis Kaudgrane. Endnu tænkte han ei paa andet end at hevne sig paa Augmund, endskiøndt Kaudgrane forsikkrede, at denne var en Søn af Finnekongen og en Troldqvindes, hvilken Finnerne havde forhexet, saa at et Jern bed paa ham, for at han skulde hevne dem paa Odd. Efter nogle Aars Forløb finder Odd sin Søn med Hildegerde, han hed Wigner og var i sit tiende Aar Kæmpestor, men blev fort efter dræbt af Augmund i et Slag, hvor denne dog til sidst maatte flygte. Odd fik at vide, at Augmund var draget til Geirrøds Gaard at holde Bryllup med Totunens Datter Geirride; han drog derhen, dræbte Totunens Et, og lemlæstede Augmund i Ansigtet og paa Ryggen. Augmand forsvandt derpaa tillige med Odd's ubekiendte Ven Kaudgrane, som man sagde havde været Odin.

Odd havde endnu ei faaet Havn nok over Augmund, men vil udføre den allene. Han opholder sig en Tidlang ene i Skoven, og kommer for

flædt som en Tigger til Kong Herrauds Gaard. Efter at have tilbragt den en Vinter, bliver han fiendt af sin Færdighed i at skode. Odd erholder Kongens Datter Silkesif til Egte, efter at have giort et farligt Tog til Bialkoland, hvis Konge Alf, en stor Eroldmand, blev fældet med nogle fortryllede Stene, Odd havde med sig. Derpaa blev Odd Konge i Grækerriget efter sin Svigers fader.

Efterat have regieret en Tidlang i Fred, hørte han, en Mand, der heed Qvillanus Blesse, hvis Slægt man ei kiendte, og hvis Afsyn Ingen fik at see, var bleven Konge i Holmgaard. Odd samler en stor Hær, for at angribe denne, finder og i ham sin gamle Fiende, og ødelægger hans Hær, men kan ikke saare Augmund, der siden sendte ham store Gaver til Forlig. Odd fik derpaa Lyst at besøge sin Fædrene Egn, han fandt der Fares Hovedskal, liggende paa Marken, og da han slog paa den med sit Sværd, krosk en Slange ud deraf, som vibragte ham et dødeligt Bid. I et langt Qvad opregnede han før sin Død alle de forhen fortalte Eventyr. Hans Hvide var 12 Alen. De Børn han havde med Silkesif, bleve i Garderige, men hans Datter fra Island kom til Hrafniste, og blev Moder til en talrigt Et.

Af dette Indhold bliver det klart, at det
 agtige griber saa dybt ind i Fortællingens hele
 , at samme ikke kan være sandfærdig. Den
 eller ikke være gammel i sin nærværende Form,
 get har et senere Præg, enkelte nye Udtryk
 mme f. Ex. norska tunga Kap. 6 og det om
 g, Taphets Søn, der findes i flere Haande
 r, (Suhms kritiske Historie 2 D. S. 542).
 vise Fablerne en synderlig Ufyndighed i de
 Sagn. Saaledes Kap. 34 dræber Odd Jo
 Geirrod, som ifølge Thorsdrapet i Snorres
 er bleven fældet af selve Thor. Surtur gis
 len Datter søn af Geirrod, og kommer Aug
 til Hielp Kap. 35. Stridende mod det old
 ke Kostume er det, at lade en Troldkvinde
 Aser og Asynier til Hielp Kap. 34, eller
 Odin understøtte En, som aldrig havde offret
 ja endog var bleven Kristen. Begivenhe
 have, naar det undtages, der angaaer Hial
 stet intet karakteristisk, men ere kun Gjen
 ser af almindelige Kampscener. Odds sidste
 kan ikke være ældre end det Dørige, da det
 holder en nøjagtig Opregning af alle de urime
 Eventyr.

Orvarodd nævnes ei i nogen Genealogi, uagt
 det hed, at mange skulde nedstamme fra hans

islandſke Datter. Kun en eneste af Sagaens B
givenessheder beſtyrkes ved andet Vidnesbyrd, nem
lig Fegtningen paa Samſø, der fortælles af Sag
5 B. S. 93 og især i Hervararsaga Kap. 5, hvor
adskillige af de Vers, der lægges Odd og Hjalma
i Munden findes ordret anførte, men Drvar Odd
Saga viser sig som den senere og smagløsere Frem
stilling, thi naar i Hervararsaga Urngrimssønne
ne ſige, efter at have nedſablet uden Noie Mand
ſkabet paa Foſtbrodrenes Skibe "vor Fader gaar
nok i Barndom, der ſkildrede os diſſe, ſom de drø
beligſte Helte" lyde diſſe Ord i vor Saga ſaaledes
"vi vilde drage hjem og dræbe det Skarn vor Fa
der, der loi for os, at diſſe vare dierve Vifin
finger". Ingeborgs Fader kaldes Yngve i Hervar
arsaga, hvor ogsaa Kampen paa Samſø frem
ſtilles ſom en aftalt Holmgang, i Stedet for at
der her er et tilfældigt Møde. At et Haandſkrift
af Ketil Hængs Saga, No. 471 i den Arnæmagnar
anſte Samling, nævner Odd Vidforle eller Drvar
odd, ſom Foſtbroder til Almund, beviſer ſaare lit
det. Denne maaskee meget ſene Gloſſe rober og
ſin Uſkerrettelighed, ved at lade Odd blive
Bravallaſlaget, hvilket ei kunde ſtemme med Ti
der, i hvilken de andre Bedrifter maatte henſettes.
Ikke mere beviſende er det Forhold, hvori Begyn

en af denne Saga staaer til Ketil Hængs og
 im. Lodinfins; thi dels er denne sidste selv al-
 s upaalidelig, dels er det just en af de meest fa-
 lgtige Personer i samme, nemlig Lofthæna, som
 er nævnet. Saa meget synes imidlertid Lof-
 nas Navn at vise, at Odd's Saga er yngre
 Grim Lodinfins. Derimod vilde maaskee der
 lægge megen Vægt paa Bondesagn, knyttede
 visse Steders Navne, finde den Omstændighed
 sig, Torfæus anfører, hist. Norvag P. I, 274,
 man til hans Tid viste i Omegnen af Gaarden
 ruriobre baade Orvar Odd's Hvi og Faxes Sv.
 tte antyder imidlertid kun i det Høieste, at Odd
 levet der, og havt en Hest der hed Fax.

Er da altsaa denne Saga et Eventyr om en
 forist Person, hvori et Par gamle Sagn vilkaar-
 en ere blevne blandede med mange Fabler, vilde
 være unyttigt at undersøge, til hvilken Tidsalder
 se Tildragelser skulde henføres, eller hvilke Eg-
 Sagaskriveren har villet betegne. Torfæus har
 ort et vidtløftigt Udtog af denne Saga hist. Norv.
 1 p. 263 - 284 hvori dog det meest fabelagtige
 udeluft. Han mener der have levet to af dette
 on, hvis Bedrifter ere blevne blandede. Suhm
 der i sin kritiske Historie 3 D. S. 419, at der har
 ret trende Odder og at een af dem har været

Musfernes Oleg, fordi denne kaldes Vænger
skal ligeledes være bleven bidt af en Slange, d
foer ud af en død Hest, (critiske Historie 3, S. 33
440). Disse Gisninger ere allene byggede p
vor Sagaes luftige Grundvold.

En af de arnæmagnæanske Haandskrifter
denne Saga cod. 471 har en Deel flere Vers, m
tillige flere Eventyr, og kan derfor ikke være sp
derlig ældre, end det som er udgivet i Upsal af D
Rudbek ved Islef Thorleusen paa Islandsk og La
tin 1607 tilligemed Ketil Hængs Saga.

I den utrykte færøiske Sang om Ismal den
rafte Kæmpe nævnes Drvarodd som Harpespiller
Ved Suhms Fortælling om de tre Venner er Hø
tens Minde bleven fornyet (Suhms samtlige Stri
ter 3 D)

An Buesvingers Saga.

Medens Hylkefonger endnu regierede over Norge
levede paa Drafnisse en Mand, der hed Gaut, gift
med en Datterdatter af Ketil Hæng. Gaut havde

An Buesvingers Saga. 341.

Sønner, den ene var Thorer med Eilnavnet
gn, af et Sværd Rabokongen havde givet ham;
anden hed An, stor af Legeme, men laae stedse
tegerset, og ansaaes for en Tosse. An finder
Dag en Dværg uden for sin Klippebolig, og
er denne til at smedde sig trende altid rammen
af sig selv tilbagevendende Pile. Han nøder
paa sin Broder til at tage sig med til Kongens
ard, hvor Oluf var død og Sønnen Ingiald
men i hans Sted. Denne gav An Eilnavn af
esvinger, fordi hans Bue tog fat i Døren, da
i treen ind, og gav ham tillige en Guldring
Navnfæste. An kunde dog aldrig lide Kon-
, og advarede sin Broder om, at Ingiald en-
ig vilde tilføie dem meget ondt. Af Hirdmæn-
e blev An spottet, fordi han havde grove side
eder; men da han engang brødes med Biorn
Stærke, og denne kastede ham i Ilden, hinde
de den side Kiortel, han havde faaet af Moderen,
n fra at brændes, hvorimod Biorn, ved hvem
siden gjorde det samme, strax brændtes til Dø-
Paa et Tog Ingiald gjorde mod sine to Halv-
dre, vilde An ei følge Krigshæren, men stillede
paa et affides Sted, hvorfra han dræbte
ige de fiendtlige Hovedsmænd; men isteden for
belannes af Ingiald, erklæres han fredløs, som

542 An Buesvingers Saga.

den, der havde begaaet Lønmod. Ketil hevner sig ved at lemleste en af Kongens Mænd, og denne sætter tre Mark Sølv paa hans Hoved. An opholder sig nogen Tid hos en Eneboer, hvis Datter bliver frugtommelig ved ham, drager derpaa til en rig Enke, der hed Jorunna, og blev derved en mægtig Mand i Herredet. Flere Gange sendte Ingiald Folk hen at dræbe An, men denne forekom dem; til Hevn dræber Ingiald Ans uskyldige Broder Thorer, og faaer derfor Tilnavnet den Onde. An hevner Broderens Død paa flere af Kongens Folk, men da denne kommer med en Hær til hans Gaard, maae han kaste sig i Søen, og svømme en Miil ud til en Ø, hvor han helbrededes for sine Saar. Da Ingiald var borte, vendte An tilbage, og opbygte igien sin Gaard. En Dag saa An i Nærheden en Fremmed med røde Kinder og lyse Haar siddende at spise af en Sølvatterken noget Kød, han havde fegt. An vilde giøre ham forkrækket, skyder med sin første Piiil et Stykke Kød ham af Haanden, med den anden Sølvatterkenen i Stykker, og med den tredie splittede han Knivskæftet i hans Haand. Da først blev den Fremmede vred over at man fordærvede hans Løi, de brødes med hinanden og vare lige stærke. Endelig horte An, at det var hans Frillesøn Thorer Hales

An Buesvingers Saga. 543

han strax vedkiender sig, og sender med et vel
mandet Skib til Ingialds Gaard, da Skiebuen
tillod ham selv at giøre dette Tog. Ingiald
indebrændt og Thorer ægtede Ingialds Syster.
raadede sin Søn at blive paa sin Fædrenes Gaard,
var bedre at være en mægtig Herse end som
ke-Konge lade Lov og Landsret ophæves, thi
anede ham at der snart vilde komme en Ene-
dskonge i Landet. An flyttede til Hrafniste,
der vare mange Spøgelsse, men der fortælles
dog ikke andet om Ans Strid med dem, end
han forstod at holde dem i Aue. Ans Datter
Mioll, hvis Sønnesøn Ingemund drog til
land. Endnu, hedder det i den trykte Saga,
nogle Mænd i Island Mar 1683, som regnes
et Uet fra Hrafnistes Beboere. Man har der
villet slutte sig, til hvad Tid Sagaen var skre-
vet; men det er siensynligen et Glossem, en Af-
lever har sat til, og som heller ikke findes i et
Embran af denne Saga fra det fiortende Mars-
idrede, N. 342 i den arnæmagnæanske Sam-
l.

Der findes adskilligt Fabelagtigt i denne Sas-
men Hovedindholdet, Ans Strid med Ingiald

544 An Buesvingers Saga.

er en ifølge Norges Tilstand under Fyrttefonger sandsynlig Tildragelse, der er skildret aldeles efter Oldtidens Sæder. At Ingiald flere Gange sender enkelte Mænd for hemmeligen at dræbe Maligner aldeles, hvad Finbogefaga fortæller om Ingialds Fremfærd mod Finboge. At An Buesvinger virkelig har levet, kan bevises af Vatnsdæl faga Kap. 1, hvor Ketil Thrumr siges at have været gift med Miosl, en Datter af An Buesvinger og af Landnama, hvor Ans Mavn forekommer i tvende Genealogier S. 145, 185. Men rigtig nok fortælles os intet videre angaaende An paa disse Steder, end om hans Slægt, og at han heed Buesvinger. Til en Kong Ingiald Ildraade i Norge kiende vi heller intet; thi om end den Ingiald Ildraade, der nævnes i Thorstein Vifingsons Saga S. 39, var en norsk Konge; maae det dog have været en anden, siden hans Fader hed Onund og Broder Eistein. Altsaa beroer Paalideligheden af hvad der berettes, allene paa Sagaen selv, og denne kunde være heel opdigtet. Den har ingen Vers, intet ret karakteristisk Træk, Sproget er temmeligt nyt; i hvorvet enkelte Udtryk, som betala, betale, kunde maaskee blot findes i den senere Afskrift, som ved den trykte Udgave er bleven fulgt.

An Buesvingers Saga. 545

Da imidlertid denne Saga findes i Haandskrifter fra det fiortende Aarhundrede, da Sæderne, den skildrer, ere oldnordiske, og den uden Tvivl, hvis den havde heel været Digt, vilde indeholdt langt mere æventyrligt, især om Ans Strid med Trol-dene paa Hrafniste; synes man at have Grund til at antage, at et ældgammelt Sagn om Ans Beskrifter er af Sagaskriveren bleven udsmykket. Sogaen udgiør 35 Sider i Børners Kæmpedater.

Hromund Gripsons Saga.

En mægtig Bonde boede i Gorde (Garderige), der hed Grip, gift med en Datter af Hrof den Sorte. De havde ni Sønner, blandt hvilke Hromund var den kielleste. Alle disse fulgte Garderiges Raage Oluf, en Søn af Gnode Asmund, paa Vikings-tog. En Dag traf Kongen den mægtige Bersærk Hraungvid med sex Skibe, der blev en haard Kamp, Kongens første Høvdinger bleve nedlagde af Hraung-

546 Hromund Gripsons Saga.

vid, indtil Hromund dræbte ham med en Kjolle og tog alle Skibene. Hraungvids haardt saarede Broder, Helge den Frækne, vilde ei bede om Fred. Hromund lod ham dog helbrede, hvorpaa han gif til Sverrig og blev Kystforsvarer.

Kong Oluf seilede til Sydersøerne, hvor han tog Strandhug. En Olding bebreidede ham, at han hellere røvede Bøndernes Gods, end vovede sig til at opbryde Kong Thrains Hoi, og bestaae en Kamp med Gienfærdet, for at vinde dets Liggendefæ. Efter Oldingens Anvisning seilede Oluf til Valland, som Thrain engang ved Troldom havde erobret, og naaede det efter 6 Dages sydlig Seilads. Han fandt Hoiens, og efter fire Dages Arbeid fik man en Abning paa den. Da ingen skjøttede om at begive sig derind, af Frygt for det guldklædte Gienfærd, der sad paa en Stol og sprudede Ild; bød Hromund sig dertil, imod at kunde vælge trende af Hoiens Kostbarheder. Han lod sig nedhidse, tog strax et herligt Sværd, som han fandt, og gif frem mod Gienfærdet; men da dette opfordrede ham til, hvis han havde Mod, at brydes med sig, og ei bruge Jern, kastede han Sværdet igien, og brødes med Gienfærdet. Ved en lang og farlig Kamp fik han det under sig, og efter at han havde ladet det fortælle sine Bedrifter,

Hromund Gripsons Saga. 547

hvorledes det i Live havde prøvet Styrke med Kong Seming i Svithiod og overvundet 134 i Holmgang, afhug Hromund dets Hoved, og tog Hviens tre Klenodier, en Ring, et Halsbaand og Sværdet Misteltein.

Med denne Bedrift blev Hromund berømt, men maatte dog forlade Olufs Hof, fordi hans Kierlighed til Kongens Syster, den deilige Svanhvide, var bleven røbet. Kort efter angrebes Oluf af de to svenske Konger, Brødrene Haldinger, i hvis Selskab var Helge den Frækne. Hromund lod sig af Svanhvides Bønner overtale med sine Brødre at hielpe Oluf. Paa Bænersøen blev Slaget holdt, en Drom sagde Hromund, at meget den Dag vilde gaae mod hans Ønske, og han holdt sig tilbage; hans Brødre gik i Kampen, og bleve alle fældede formedelst Kares Koglerier, der var Helges Frille, og i Svaneham svævede over Balspladsen. Da Brødrene vare faldne, kom Hromund og kæmpede med Helge, denne løftede i sin Forbittrelse Sværdet saa høit, at han dræbte Kare, der i Svanehammen svævede om ham, hans Lykke var nu forbi, og han blev fældet af Hromund, som dog erholdt mange Saar. Sværdet Misteltein blev bortkoglet af hans Haand, og sank i Søen.

548 Hromund Gripsons Saga.

Hromund blev, for at læges, bragt hen til en Mand, der hed Hagel, som havde en klog Kone; der helbredtes hans Saar, og en Gedde blev anglet, som havde slugt hans Sværd. Kong Hallings Raadgiver Blind den Døde fik Nys om Hromunds Opholdssted, og drog derhen, men Kielsingens vidste at skjule ham først under sin Kiedel, siden som Slavinde ved Haandkværnen. Noget Tid efter havde Blind mange ondt varslende Drømme, som snart gik i Opfyldelse, da Oluf og Hromund overfaldt Kong Halling, dræbte ham og hængte Blind. Hromund erholdt derpaa Svanhvide til Hægte, og mange Konger og Kæmper nedstammede fra dem.

Schønning, Lagerbring og Suhm have vel anseet denne Sagas Grundvold for troværdig, og søgt at bringe den i Forbindelse med andre historiske Efterretninger, men den kan neppe antages for mere end et vilkaarligt Digt.

De indvortes Grunde ere imod dens Hægtighed. Vel kunde Fortællingen, som vi nu læse den, maaskee være et Udtog af en ældre tildeels poetisk Bearbejdelse, hvilket især de mange af Blinds Drømme Kap. 9 synes at vise, men Fortællingens

Hromund Gripsons Saga. 549

vigtigste Dele, Thrains Hoi-brud og Helges Død, ere aldeles fabelagtige. Scenen for de fleste Begivenheder er enten Valland eller Garderige, Egne fra hvilke Islænderne ikke pleie at have nogen sand Efterretning fra saa fjerne Tider. Vilde man end hense paa alt det Fabelagtige til Indflædningen, bliver alligevel Hovedtrækkene, at en Konge i Valland o: den franske eller nederlandske Kyst havde ladet sig begrave i en Hoi, hvis Kostbarheder rygtes til Syderøerne, ligesaa urimeligt, som at en Fyrste fra Garderige holdt et Feldtslag midt paa Bænersøen med en svensk Konge. Tildragelserne selv ere for det meste de jevnlig forekommende, og det Giendommelige hos dem synes, som nærmere skal vises, at være Udpyntninger af uvedkommende Sagn, man vilkaarligen havde benyttet.

Uf de udvortes Grunde for Sagaens Egt-hed eller de der fortalte Begivenheders Paalidelighed, kunne vi slet ingen Vægt tillægge, hvad Biskop Boser fortæller S. 19, at en Giestgivergaard paa Grændsen af Vestergothland og Nerike hed Ramundarbob, at i samme Gaard et Sværd var bleven opgravet med Paaskrift: "Ramunds Sværd" i Runebogstaver, og at Almuen sang Viser om Kampen Ramunds store Bedrifter. Mange Vertshuusmænd kunne have hedt Ramund, og eiet Sværd

550 Hromund Gripsons Saga.

de; men det er lidet rimeligt, at der til hin Tid, da Hromund kunde have levet, vare Vertshuse, eller at et saadant skulde have beholdt Plads og Navn i et Tusind Aar, eller at Hromund skulde hos Giestgiverens have glemt sit gode Sværd. Den svenske Kæmpeviser om Ramund er den samme som den danske om samme Helt (udvalgte danske Viser 4de Tome S. 334), der ikke haver noget tilfælles med Hromund Gripson, er maaskee endog blot et Parodi.

Vigtigere er den Omstændighed, at her omtales Navne og Begivenheder, der forekomme i de eddiske Sange. I den anden Sang om Helge Hundingsbane forekommer der (Stroph. 2, 3) en Helge, der forklædt som Slavinde maler Haandqvænen hos Hagel, og er nær ved at røbes af Blinden Unde; i Enden af samme Sang tilføies der i Prosa, at Helge Hundingsbane blev gienfødt under Navn af Haddingiafathi, og hans Elskede Sigrun under Navn af Kara, der var en Valkyrie, hvorefter havde en gammel Sang. Af denne Sang har endog Professor von der Hagen troet at finde et Udtog i vor Saga *). Men disse Ligheder vise neppe andet, end en vilkaarlig Anvendelse

*) Die Edda Lieder verbeutscht durch von der Hagen. Zusätze zu S. VI-VII.

Hromund Gripsons Saga. 551

af gamle Sagn og Navne. Man har i Sagaen overført paa Hromund den Forklædning, som den eddiske Sang tillagde den gamle Helt Helge, og gav hans Fiende, der ei kunde see ham, skiont han stod for hans Dine, det udtryksfulde Navn Blinde. Da nu Sangen var i saa friskt Minde, tog man ogsaa derfra det tredie Navn paa den, i hvis Huus Hromund skulde have været skjult, og røbede derved den hele Fremgangsmaade, thi at en Hagens Huus just tvende Gange skulde have tient til et saadant Skjulested, er lidet rimeligt. At Efterretningen om Helges Død i vor Saga skulde være et Udtog af den tabte Sang om Kare, er en blot Gissning. Fortællingen selv kunde vel formedelst sin Eventyrlighed have været et bekvemt Emne for Digteren, men der findes ikke her saadan en poetisk Farve, eller slige Bendinger, der jo ligesaa godt kunde findes i et profaisk Foredrag. Først i Enden af Sagaen om Kong Haldings Endeligt anføres saa mange af Blinds Drømme, hvilken vidtløftige Udmaling af samme Tanke Sagaskriveren neppe af sig selv var faldet paa. Navnet Haldingastathi passer ikke paa Sagaens Helge den Frækne, thi de Konger han fulgte, kaldes baade i den trykte Saga og i Haandskrifterne ikke Halding men Halding. Det er ogsaa rimeligt at ska-

552 Hromund Gripsons Saga.

thi i denne Sammensætning ikke er skati Kriger, men skadi Skade; thi den, der skulde antages for en gienfødt Helge Hundingbane, kunde neppe være i nogen anden Konges Tjeneste, men maatte være sin egen Herre, og altsaa have sit Tilnavn af den Skade han tilføiede Haddingerne, hvilket slet ikke kan passe paa Helge den Frækne. At Bierner sætter den tabte Hiadningasaga, som Torfæus omtaler (Series regum Daniæ S. 12) hermed i Forbindelse, er en Feiltagelse, thi disse Hiadninger ere ingen andre end Hedin og Hogne*). Den Helge Hadingaskate, der nævnes i Fundin Koregs S. 9, at have været i Ledtog med nogle Haddinger, kan heller ikke være vor Helge, thi disse Haddinger vare ei svenske men norske Konger. Derimod kunde een, som vilde digte en nordisk Fabel, let falde paa deri at optage de af eddiske Sange bekiendte Navne, Helge og Kare hans Valkyr.

Endnu staaer tilbage at oplyse de genealogiske Forbindelser, hvori Hromund Gripson forekommer. Den vigtigste er den, som findes i Landnamabogen S. 10 og i Floamannasaga 2 Kap. Det hedder, at Hromund Gripsons Sønner for et Mords Skyld forlode Thelemarken, og den ene af dem blev

*) See Anmærkningerne til Hedins og Hognes Saga.

Hromund Gripsons Saga. 553

Farsfader til den Ingolf, som fandt Island. Der ved sættes Hromunds Levetid til Midten af det ottende Aarhundrede. Ligesom Hromunds Sønners Flugt fra Thelemarken i Norge passer kun lidet til den Herlighed, hvori Sagaen lader Faderen leve i Garderige; kan heller ikke denne Tidsbestemmelse passe, enten med hans Slægtregister i Fundin Noreg S. 9, hvorefter han i niende Led skulde nedstamme fra Nor, eller med et Slægtregister Suhm anfører *), hvorefter Hromunds Kone skulde være en Svigerinde til den gamle Kong Thrand, der skulde have givet Throndhjem sit Navn.

I Sagaen siges Hromund at være en Datter søn af Hrof den Sorte, der forekommer i Hals's Historie. Dette Slægtskab kunde passe til den Tid, hvori Hals rimeligviis har levet. Kong Oluf gjøres til Søn af Snode Asmund, en Fabelhelt hvis mulige Tidssalder er uvis **). Gienfærdet Thrain fortæller blandt andet til Hromund, at hans Sværd, der røvedes ham, hed Mistelstein,

*) I hans kritiske Historie 2 D. S. 643 af et Haandskrift af Halsban Gisteinsens Saga N. 340 i 4to i den arnamagnæanske Samling.

***) See Anmærkningerne til Asmunds og Egils Saga.

554 Hromund Gripsons Saga.

og at han havde prøvet Styrke med Kong Seming i Everrig. Dette har foranlediget, at et eneste Haandskrift af Hervararsaga har ved en Semings Navn den Glossé, at Thrain søgte Misteltein i hans Høi. Men dette viser blot, at Afskriveren har kiendt Hromunds Saga, thi Bemærkningen selv kan ikke bringes i Overensstemmelse med dens Fortælling. I Hervararsaga er Seming en Søn af Kæmpen Arngrim paa Halogaland, og blev tillige med sine 12 andre Brødre dræbt paa Sams af af Hjalmar og Orvarod, her er Seming Konge i Eberrig. Sværdets Navn Misteltein viser ikke andet, end at Sagaforfatteren har villet give sin Heltes Sværd et berømt Navn, og valgte det, der var bekiendt af Mythen om Valder. I et Haandskrift af Gange Hrolfs Saga *) hedder det "denne var Fader til den Oluf den Frækne, der blev bekriget af Helge i Danmark, og hjulpet af Hromund Gripson, som der fortælles i hans Saga." Dette beviser, at det Eventyr, der kaldes Gange Hrolfs Saga, eller i det mindste et Afskrift deraf, er yngre end Hromunds Saga. I Skidarima nævnes Thrain stærk som en Trolde blandt

*) Arnæmagn. F. 152 Fol. See Suhms kritiske Historie 3 B. S. 434.

Hromund Gripsons Saga. 555

Walhalls Helte. Af alle disse Henviisninger følger ikke andet, end at der engang har levet en Hromund Gripson, fra hvem nogle islandske Familier nedstamme, og at den fabelagtige Saga om ham er temmelig gammel.

Dette Resultat bliver afgjørende beviist ved et Sted i Sturlungasaga i Tjattir Kap. 13 S. 23, hvor der fortælles om et Giestebud, der holdtes i Island, 1119, "der var Stoi og megen Gammen, god Moro og mangehaande Lege, baade Dands, Bryden og Sagnekient. Hrolf af Skalmarnes fortalte Sagaen om Draungved, Berserk og Viking og om Olaf Lidsmannakonge, og Thrains Hoi-brud og Hromund Gripson, og mange Viser med. Denne Saga har moret Kong Sverre, som sagde, at slige Lyvesagaer vare underholdende; dog kunne mange hidlede deres Vt fra Hromund." Vi finde her Indholdet af vor Saga angivet fra først til sidst, og kunne da ei tvivle paa, at den er meent; omendskiønt vor Saga ingen Vers har, og uden Tvivl er et Udtog af den omtalte Hrolfs Digt. Hadde der været en anden paalideligt Beretning om Hromund, kunde dette neppe have undgaaet Sturle Thordsen, den lærde Forfatter af Sturlungasaga, og han vilde da have anført mere om Hromund som historisk Person, end at der var Folk i Is-

556 Hromund Gripsons Saga.

land, som fra ham regnede deres Slægt. Med denne Sagaens Oprindelse stemmer nu baade det Eventyrlige i dens Indhold, de deri forekommende gamle Navne, Sporene til en poetisk Behandling mod Slutningen, og at den i det fiortende Aarhundrede har været temmelig bekiendt. Denne Saga er altsaa den ældste islandske, som vi med Visshed vide at være opdigtet. Den findes trykt med svensk og latinisk Oversættelse i Børners Læmpedater.

Herbararsaga.

Astater og Tyrker kom fra Osten og bebnygte Nordens Lande, deres Hørmænd hed Odin, som havde mange stærke Sønner. En af dem, Sigurlami, fik Garderige, og faldt i Kamp med Jotunen Thiasse. Hans Søn og Eftermand Svafurlami traf engang paa Jagten tvende Dværge, hvilke han truede til at forarbejde sig det kosteligste Sværd. De bragte ham Tyrking, men lagde til, at det skulde

fælde sin Mand, hver Gang det droges, blive
 Redskab for de tre største Middingsværk, og worde
 hans egen Bane. Ved Tyrnings Hielp hævnede
 Svafurlami Faderens Død paa Thiasse, men blev
 selv nedlagt med sit eget Sværd af Bersærken Arn-
 grim, en Søn af Grim, der var en Fosterson af
 den Stærkodder Aldreng af Thusseslægt, som havde
 otte Arme, og blev dræbt af Thor. Arngrim blev
 nu Eier af Tyrning, der gif i Arv til Angantyr,
 den ældste af hans 12 kæmpestarke Sønner. Hior-
 vad, een af disse, friede til Ingeborg, den soene-
 ste Kong Yngves Datter; men hans Medbeiler
 Hjalmar den Modige stævner hant til Holmgang
 paa Samsø. Efter at Angantyr havde holdt Bryl-
 lup med Jarl Biartmars Datter paa Aldeigiaborg,
 seilede han med alle sine Brødre til det bestemte
 Sted. Der dræbte de, da Bersærfergangen kom
 over dem, alle Hjalmar's Mænd; men da siden
 denne selv og hans Fostbroder Orvarodd mødte dem
 i Holmgang, mistede de alle Livet, efter at have
 givet Hjalmar dødelige Saar. Tyrning blev lagt
 i Angantyr's Hoi. Dennes Enke fødte efter hans
 Død en Datter, der blev kaldet Herbora. Fra
 Barndommen af viste hun sig kampbegierlig og
 blodtørstig, og da hun havde hørt om Faderens
 Hoi paa Samsø, klædte hun sig i Mandsklæder,

og drog i Vifingers Selskab derhen. Allene gif hun om Natten hen til Gravhøiene, hvor Landsfolket aldrig af Frygt for Spøgelse kunde komme, vakte ved Sange sin Faders Aand, og besvor denne at give sig Tyrving, som hun og erholdt, men med den Spaadom, at den skulde vorde Slægtens Bane. Under Navnet Hervard besøgte hun Kong Godmund paa Glæstivøl i Totunhiem, og hjalp Kongen at spille Skaf; men da en af Hoffinderne havde taget Tyrving i Haand, dræbte hun denne, forlod derpaa Glæstivøl, og efter nogle Aars Vifingstog vendte hun endeligen hjem til sin Faders Borg. Der sysslede hun med Qvindearbeid, og blev saa yndet, at hendes Roes udbredte sig til Glæstivøl, hvor Gudmunds Son, den af sin Færd berømte Hofund, beilede til hende, og erholdt hendes Ja.

Hervora fik tvende Sønner, Angantyr, der lignede Faderen, og Heidrek, der gjorde hver Mand ond. En Gang, da Faderen holdte Gilde, og ei havde indbudet Heidrek, som blev opfofret hos en gammel Stridsmand, kom denne dog til Kongegaarden for at fordærve Festens Glæde. Da det lykkedes ham at sætte Splid mellem nogle af Giesterne, saa et Mord blev begaaet, so han, og sagde, at Gildet var aldrig bedre, end naar den

ode Bædffe raudt paa Dugen. Da bød den ret-
 ærdige Hofund, han skulde landsforvises, men
 gav ham tillige otte gode Raad: aldrig at hielpe
 den, der havde søget sin Landsherre; aldrig til-
 give den, der havde søget sin Stalbroder; ikke
 lade sin Kone, skiont hun bad derom, ofte besøge
 sine Frender; ikke tøve silde hos sin Frille, eller
 betro hende sin Hemmelighed; ei ride sin bedste Hest,
 naar han vilde ile; ei fostre en Mægtigeres Barn
 eller gierne modtage hans Gilde, og aldrig have
 mange frigsfangne Trælle hos sig. Jagttog han
 disse Regler skulde han vorde lykkelig. Hervora
 gav ham Sværdet Tyrving, Broderen en Pung
 med Guld, og ledsagede ham paa Veien. Heide-
 ref blev meest glad over Sværdet, men da han
 drog det ud for at bese det, paa kom ham Bersær-
 fegang, saa han fældede Angantyr.

Heidref angrede sin Ugierning og opholdt sig
 en Tidlang i Skovene, men han ønskede sig dog at
 vorde berømt, som hans Etmænd, og begav sig
 til Kysten, hvor han først til Trods for Faderen
 løskløber en, der havde søget sin Landsherre, siden
 en, der havde myrdet sin Stalbroder. Han bli-
 ver derpaa Anfører for en Hob Vikinger, seirsæl
 og navnkundig. Ved sin Tapperhed befrier han
 Reidgothlands Konge Harald fra at betale Skat,

og erholder hans Datter Helge til Egte med hans halve Rige. I et Hungersaar sagde de vise Mænd efter anstillet Offer, at det ædleste Barn i Landet skulde offres. Heidrek lovede, at hengive sin Søn paa det Vilkaar, at hver anden Mand af hele Folket svoer ham Lydighed; men med denne store Hær angreb han Kong Harek, og offrede ham og hans Mænd til Odin. Dette var det andet Midsdingsværk der blev øvet med Tyrving. Helge hang sig i Disarsalen. Paa et seierrigt Tog syd til Hunaland fangede Heidrek Kong Humles Datter Siffa; efter at hun havde været hans Frille i nogen Tid, blev hun sendt hjem til Faderen, og fødte en Søn, der kaldtes Hlod.

Nogen Tid efter ægter Heidrek den skønne Olofa, Datter af Ake Konge i Saxland. Imidlertid var Heidrek paa Stotoge, lod han hendereise hjem at besøge sine Forældre; men da han selv der en Aften vil overraske hende, fandt han en lys, haaret Træl i hendes Seng. Heidrek lader sig nøie med paa Thinget at fortælle Sagen, jager Trællen af Landet, stiller sig ved Konen og beholder hendes rige Medgift. Derpaa tilbyder han Garðeriges Konge Hrollaug at ville opfostre hans Søn, og modtager nogen Tid efter hans Indbydelse til et prægtigt Gilde. En Dag, som han der tog ud paa

Fagt med sin Fosterson, beder han denne skule sig vender derpaa silde tilbage med tilsyneladende Sorg, og betroer sin Frille Siffa, at han havde dræbt sin Fosterson. Siffa kan ikke tie, Hrollaug lader Heidrek binde ved de tvende Riddingsmænd, han selv fordum havde reddet; men Heidrek befries dog ved sine egne Folk, som han havde sat i Baghold, og efter megen Blodsudgydelse erfarer tilsidst Hrollaug, at hans Søn er i Behold hos Heidrek, og forsoner sig med ham, ved at give ham sin Datter til Egte.

Heidrek ophørte nu at krige, gav gode Love, og blev den vennesaligste Høvding. Tolv vise Mænd skulde dømme alle store Tretter og tillige vogte Kreirs Salt, til hvilken Gudsdom Heidrek især ofrede. Enhver, der havde forset sig imod ham, skulde enten dømmes af de Tolv, eller forelægge Heidrek Gaader, han ei kunde løse. En Herse ved Ravn Gest i Ridgothland, der høiligen havde forset sig mod Heidrek, frygtede for begge Dele, og offrede til Odin, for at erholde Hjelp. Odin viste sig for ham, og lovede i hans Sted at gaae til Kongen. Odin fremsætter nu en Mængde gaadefulde Beskrivelser paa Naturgjenstande, som Heidrek alle forstaaer at løse, men da han tilsidst spør

ger: hvad sagde Odin Valder i Dret, førend han lagdes paa Baal, mærker Heidrek, at det er Odin selv, udskielder ham, og vil hugge med Tyrving. Men Odin omskabte sig til en Falk, og fløi saa hurtigt bort, at han ikkun mistede Halen, hvorfor og Falken siden bærer saa kort en Stiart. I Flugten siger Odin ham, at han til Straf for at have brudt sit Leide, skulde dræbes af den usleste Træl. Kort efter, da han havde redet langt paa sin bedste Hest, blev han myrdet i Sovne af nogle skotske Trælle. Den ældste Son, Angantyr, hæv nede hans Død, og fik Tyrving tilbage, men da Halsbroderen Hlod fordrede det Halve af hele Arven, opstod en haard Strid mellem de tvende Brødre. Paa Dunhede Mark kæmpede flere hundrede Tusinde saaledes med hinanden, at Dale fyldtes af døde Kroppe, og alle Saarede druknede paa Balpladsen i Blod. Hlod faldt med alle Hanner. Angantyr var længe Konge i Ridgothland, hans Sønne datters Sønneson var Ivar Vidfadme. Til sidst komme nogle korte Efterretninger om Bravallaslaget, hvor Sigurd Ring gjaeres til Konge i Danmark, men Harald Hyldebrand til Konge over Ost-Gothland, siden om Regners Sønner, Styrbjorns Strid med Erik Ceiersfæll, og om adskillige andre svenske Konger, hvoraf den sidste er Philip

pus, gift med Ingegerd, Kong Harald Sigurdsens Datter.

Baandet, der knytter disse Begivenheder til et Heelt, er Forbandelsen, der lagdes paa Tyrving, hvortil kom de Raad, Heidrek modtog af sin Fader; thi den hele øvrige Fortælling tiener blot til at vise, hvorledes hine Forbandelser bleve opfyldte, og disse Raad bleve overtraadte. Dette Baand er romantisk, nemlig hentet fra Middelalderens Eventyr, og ikke mythisk, eller grundet paa Sagnet om gamle Guder. Thi at Odin bliver fornærmet af Heidrek, er noget i sig selv uvæsentligt ved Fortællingens Gang.

Skuepladsen for disse Begivenheder hentages, med Undtagelse af Samsø, enten i fjerne Egne, eller paa Steder, hvis Beliggenhed ei kan bestemmes, eller i Fabellande. Jotunheim, der snart blandtes med, snart skiltes fra Nifalundet, sættes norden for Sandvik eller det hvide Hav; der laae Udsødelighedsageren og det herlige Glæfissøl, uden for de Lande, hvortil Nordens Søfarende kunde naae. Ridgothland sætter Berelius i Småland, Torfæus i Jylland, Suhm i Liffand og Preussen. Spørger man, hvor Sagnskriveren omtrent har

tænkt sig Ridgothland, bliver Suhms Mening rimeligst formedelt Nærheden af Garderige; neppe kunde desuden dette Land tænkes i Scandinavien; da ingen af de andre Navne minde om Nordens bekiendte Egne, og det maae have været et stort Fastland, siden der ikke nævnes Skibe i den store Kamp mellem Angantyr og hans Broder. Endnu mere forlegne have Oldgranskerne været med Hunalands Beliggenhed, som Torfæus sætter i Holsteen, andre i Bremen, Suhm ved Rhinen. Uden Tvivl er Hunaland blot et sydøstligt Fabelland, thi alt hvad der fortælles om Hunner i Nord, deres Krigerskhed, Mængde og Hornbuer, er uden Tvivl blot bleven foranlediget ved Volsungernes Historie, i Forbindelse med forvirrede Minder fra Folkevandringerens Periode. Bolm og Dunhede ere ubekjendte Steder. Stilen i denne Saga indeholder mange Spor af nyere Tanker og Wendinger. Noget af disse ere særegne for den Kiøbenhavnste Udgave, der er forfattet efter det fuldstændigste, men tillige det seneste Haandskrift. S. Ex. at Heidrek og Hervora lærte Ridderskab S. 80, 122, at Ridgothland og Hunaland (maaskee her tænkes paa Ungern) nu er kaldet Tydskland, der tæller tolv Kongeriger som Norge S. 221; fremdeles Skildringerne over Angantyr's Holmgang S. 32 og Herbor

ras Kampen S. 200, samt Slaget ved Dunhede S. 210 f., der ganske ere i den senere Eventyrromaner. Andre Uttringer, der røbe en senere Tidsalder, ere tilfældes baade for den danske og svenske Udgave. Adskillige af disse vil Læseren allerede i det foranstaaende Indhold have kunnet bemærke, nemlig: at Odin gøres til Formand for Tyrker, at han har en Søn Sigurlami, som ellers ingensteds nævnes; at Jotunen Thiasse, i Edda en aldeles mythisk Person, hvem Guderne dræbte, her fremtræder som historisk tilligemed Gudmund af Glæsisvoll, 9 Aetled ældre end Juar Bidfadmes Dage; alt dette viser en Anskuelse af de gamle Sagn, forskjellig fra den, Eddaerne indeholde. Hertil komme adskillige Uttringer om hvad Skik var i gamle Dage S. 184, 226, og især disse Ord i Sagaens Begyndelse: "saaledes findes det skrevet i gamle Bøger." Da de islandske Historieforfattere endnu i det trettende Aarhundrede helst beraabte sig paa Sagn, kunde man neppe først i det fiortende falde paa at tale om gamle Bøger. Det sidste Kapitel fortsætter vel kun Slægtregistret til mod Enden af det ellefte Aarhundrede, men at Kongesagaerne og Regnars Saga citeres, at der fortælles om, at Bravallaslaget nævnes ofte i gamle Sagaer, dette viser, at dette Kapi-

tel i det mindste maas være skrevet i det trettende Aarhundre eller senere. Suhm anfører vel (kristiske Hist. 1 D. S. 423, 26) et Haandskrift, der udelukker adskillige af de her anførte mistænkelige Steder, men selv i dette citeres de gamle Bøger.

Naar vi forbigaae den eventyrlige Indklædning og Sagnene om Starkødder, der ved Guthreks og Hrolfs Saga blive undersøgte, kan det øvrige henføres til fire Hovedpunkter: Angantyr's Kamp paa Samsø, Hervoras Nattebesøg ved Faderens Grav, Heidreks Ondskab og Klogt, og den yngre Angantyr's Kamp med Hunnerne eller Slaaget ved Dunhede. Af disse er Angantyr's Kamp ved indvortes Grunde meest bevistlig. Saxo fortæller i 5 Bog S. 93 om Bersærken Arngrim's 12 Sønner, der kæmpede paa Samsøe med Hjalmar og Orvarodd, hvor Ravn og de fleste Smaaeomstændigheder ere saa aldeles ens, at man ei kan omtvivle, det er den samme Begivenhed; omendskiøndt det Øvrige, der fortælles om Arngrim og hans Samtid hos Saxo, er heelt forskjelligt. At dette Sagn ogsaa er behandlet i den fabelagtige Orvarodds Saga, tiener til at vise, hvor udbredt det var. Hertil kommer, at de mange Vers, der findes i denne Deel af Hervararsaga, synes ældre end den profaiske Fortælling, der just anfører dem

som Vidnesbyrd S. 28. Vi have altsaa Grund til at antage, at Kampen paa Samsø er et ældgammelt historiskt ved Sange forplantet Sagn. Ifølge nogle Korfatteres Vidnesbyrd var endnu Gienklang heraf i det syttende Aarhundrede tilbage i de Minder, Samsingerne havde om Drvarodds- hoi og Brødregravene *).

Ogsaa den Deel, der angaaer Hervora, bestaaer næsten af lutter Sange, hvoraf især hendes Besværgelses Sang til Angantyr har et kraftfuldt oldnordiskt Præg; synes derfor neppe at kunne være digtet senere, end det tiende eller ellefte Aarhundrede og muligen før. Men da vi ellers intet kende til denne Hervora, kan ingen sige om hendes Mattebesøg ved Faderens Grav er mere end en Digterphantasi, der siden har givet en Sagnemand Lyst til paa sin Viis at bearbejde hendes og Tirfings Historie; men ogsaa i dette Tilfælde tiener Hervoras Sang til at bevise Elden af Minderne om Angantyr.

Kong Heidreks Existens er meget problematisk. Han nævnes ingen andre Steder; han skal

*) Torfæi series regum Daniæ p. 35, 50. Thuras Beskrivelse over Samsø S. 70, danske Atlas 2, S. 257, Antiquariske Annaler I B S. 36, 37.

have levet uden for Norden; hans Historie er saare æventyrlig, der findes ingen Vers i samme uden Sæderne. Da disses poetiske Oplosning kun findes i en eneste Afskrift, synes denne at være et senere Produkt. Sæderne selv synes vel efter S. 178 at være ældre end Fortællingen, men de indeholde dog saa lidet karakteristisk, ligne saa meget senere Eiders Kløgt, at de snarere høre til det trettende end til det tiende Aarhundrede. Det er ogsaa meget muligt, at noget Historisk, men hvis fænde Bestanddele vi ikke mere kunne udfinde, ligger til Grund for denne Fortælling. Vist nok skildres den ægte nordiske Sæder, er derfor neppe senere end det trettende Aarhundrede, og kan benyttes til at oplyse Sæder og Skikke i det gamle Norden. I Beskrivelsen over Slaget ved Dunhede ere vel Versene noiere indflettede i Begivenhederne, men disse Vers bære selv Præg af en yngre Alder, naar f. Ex. Angantyr ganske i Riddertidens Aand lover Broderen 1200 Mænd, 1200 Heste, 1200 Baabedragere o. s. v. S. 192, og naar Hunnerens urimelige Antal bestemmes med arithmetisk Røiagtighed S. 210. Slaget selv beskrives med de for ethvert stort Feldtslag sædvanlige Træk, og uagtet det skulde have været tilligemed Bravallaslaget det største i Norden, nævnes det dog intet andet Sted.

Lægges nu hertil det Mistænkelige, at Hunnerne her spille en Hovedrolle; bliver det saare uvist, om et Feldtslag nogensinde har staaet paa Dunhedes Marker. Antage vi saaledes Sagaens sidste Halvdeel for uhistorisk, bliver Tidsregningen for dens første Deel ubestemmelig; men følges dens Vidnesbyrd i det Hele, ere der 12 Etled eller omtrent 300 Aar mellem Arngrim og Regnar Lodbrog. Angantyr's Kamp havde da tildraget sig i Begyndelsen af det fiette Aarhundrede.

Herbararsaga bestaaer altsaa i sin nærværende Form af en rimeligviis i det trettende Aarhundrede opdigtet Fortælling om Heidrek og hans Søner, der er bleven sat i Forbindelse med Sangene om den ældre Angantyr og Hervora, og af en senere Forfatter betragtet som en heel sand Historie og forsynet med Indledning og Ende. Dette har atter i det fiortende maaskee endog i det femtende Aarhundrede erholdt adskillige Tilfætninger, og i denne Form er det, vi læse Sagaen i den kopenhavnske Udgave S. 275 i 4. 1785. Berelii Udgave i Folio, forsynet med mange Anmærkninger, er fra 1672. Efter Berelii Text er en svensk Oversættelse udkommet 1811, forfattet af Hofpræst Afzelius med Anmærkninger.

Hervoras Sang er aftrykt i Hifes Thesaurum lingvar. septentr. P. I. p. 193-95, hvorfra den blev oversat paa Tydsk af Herder (i hans Volkslieder S. 156 og Werke zur schönen Litt. 8 B. S. 407-412). Paa Dansk findes den i Sandvigs Sange fra det ældste Tidsrum S. 61; paa Italiensk i Graaberg de Hemsæes su gli Scaldi p. 191; paa Fransk i Brudestykke af Noel i Magasin encyclopedique 1800 p. 533. Græter har frit behandlet Sagaens Hovedgæmme under Navn af Tyrking oder das Zwergengeschmeide i Bragur 1, 2, 7 B. Pastor Grundtvig har givet en fri Oversættelse deraf i Idunna, en Nytaarsgave for 1811. Suhm har anbragt Angantyr's Kamp i sin Fortælling om de trende Benner (samlede Skrifter 3 D.); vidtloftigen fortæller han om Sagaen og dens Haandskrifter i handcritiske Historie 1 D. S. 409-454.

Hedins og Hognes Saga.

Østen for Vanafvisl eller Tanais i Asialand byggede Aserne, deres Hovedborg var Asgaard,

Hedins og Hognes Saga. 571

Odin deres Konge; han satte Riord og Freir sig nærmest. Riords Datter hed Freia, hun var Odins Frille. Fire klogtige Dverge, Frig, Tadulla, Berlyng og Kney (i Flateyrbogen hedde de Alfrig, Dvalin, Berlyng og Grer) som boede i en Klippe nær Kongens Borg, smeddede et Guldsmykke, hvortil Freia fik faa stor en Lyst, at hun tilbragte fire Dage hos Dvergene for at erholde det.

Den trædske Loke, en Søn af Oldingen Forbaut og Kiællingen Laufey, fortæller dette til Odin, som byder ham at liste Smykket fra Freia. Forvandlet til Flue trænger Loke ind i Freias Buur, som Loppe bringer han den Sovende til at vende sig, løser derpaa Smykket og gaaer bort. Freia besværger sig over dette Tyveri til Odin, som svarer, at hun aldrig erholdt Smykket med mindre hun fik tvende af de magtigste Konger til levende og døde at kæmpe med hinanden, indtil en Kristen Mand havde Mod nok til at adskille dem.

Syv og tyve Aar efter Fredfrodes Død regjerede en Erling over Upland, som havde to Sønner, Sørle den Stærke og Erland. Sørle nedlagde Vikingen Svide og dræbte siden Kong Haldan i Dannemark, der boede i Byen Herianskilde (i Flateyrbogen Hroiskilde). Ved Odins De mødte han Haldans Søn Hogne, hvem han forgjæves

572 Hedin og Hognes Saga.

tilbød Forlig. I Kampen imod ham, segnede Sørleaf Mødighed og Saar, men Hogne lod ham helbrede, og holdt Fostbroderskab med ham, indtil han faldt paa et Tog i Osten, som der staaer i Sørles Stike (Vise). Hogne blev derefter saare mægtig, undertvang ti Konger, og var berømt fra Finnersnes Land indtil Paris.

Ikke mindre mægtig var Hedin, en Søn af Kong Hiarand i Serkland (Afrika). En Dag møder derne en skøn Qvinde i en Skov, hun kaldte sig Golna (i Skatehærbogen Gondul, en Valkyrie) og opfordrede ham til at maale sig med Kong Hogne i Danmark. Hedin seiler did paa et Skib med tredive Mand, kappes med Hogne i allehaande Perlemønstervæb, og sværger derpaa Fostbroderskab med ham. Kort efter drager Hogne ud paa et Tog Hedin, som var dlevet tilbage at vogte Landet, møder igjen i Skoven hiin skøne Qvinde, der giver ham en Glemselsdrik, og derpaa egger ham til at vise sin Kløbskab, ved at lade Hognes kostelige Skib glide i Søen hen over hans Drønnings Lig, sætte hans skønne Datter Hilde derpaa, og saaledes føre hende bort. Hogne gjør alt dette uagtet Hildes omme Bønner, møder derpaa Golna, som indvier ham til alt det, Odin havde bestemt ham. Nu først vaagner Hedin af sin Dvale, og skynder

Hedins og Hognes Saga. 573

sig at drage bort, men da han kom til Den Hæ, fik han Modvind, blev naaet af Hogne, og da denne et vilde tage mod Forlig, begyndte de at kæmpe for Hildes Dine, men ligesom de sønderkøvede hinanden, stode de op igjen, og bleve saaledes ved i 223 Aar (efter Flateyrbogen i 143 Aar) til Oluf Tryggvesens Dage. Da Kongen en Aften landede ved Den, gik een af hans Mænd, Ivar Klomi, i Land om Natten, og mødte den blodige Hedin, der fortalte ham sin Dom, og bad ham dræbe sig og Hogne tilligemed den hele Skare. Klomi udfører det lykkeligen, og fortæller det om Morgen til Kongen.

Vi kunne følge de forskjellige Maader, hvorpaa dette meget poetiske Sagn er bleven bearbejdet. Den ældste Fremstilling er uden Tvivl den, der findes i Snorres Edda ved Kongernes poetiske Navne (hvilken lidet forkortet udgør 67 Damesaga af Resens Edda.) Der hedder det: "Medens Kong Hogne i Norge drog i Kongestævne, blev hans Datter røvet af Hedin Hiarands Søn. Hogne forfulgte dem til Orkensæerne. Hilde gik til Faderen, bød ham Forlig, men sagde tillige, at Hedin var beredt til at slaes, og vilde da ikke slaane. Faderen

574 Hedin's og Hognes Saga.

gav hende et haardt Saar, og nu fortalte Hilde til Hedin, at der ei var Haab om Forlig. Derpaa opstillede de deres Skarer. Hedin tilbyder da selv Forlig, og Guld til Bøder, men Hogne svarer, at han gjorde dette Tilbud for silde; nu havde han draget Sværdet Dainsleif, der, engang blottet, skulde møttes med Mandeblood. Derpaa begyndte de Kampen, der kaldtes Hiadningernes Kamp. Mod Aften ginge Kongerne til Skibet. Hedin opvakte ved Eroldom de Døde, og hele Skarren begyndte om Morgenen igjen at kæmpe; saaledes gif det den ene Dag efter den anden, og det hedder i Qvæderne, at Hiadningerne skulde saaledes fgre fort til Ragnarok. Deraf blev Kampen kaldet Hiadningernes Storm, og Vaaben Hiadningernes Ild eller Stav. Dette Efter-Sagn havde Brage Skald qvædet i Regnar Lodbrogs Drape.¹¹ Nu auføres fem Stropher af detre, hvori der siges med mange Omfkrivninger, at Hogne og Hedin bleve ved en slem Qvinde (Mioda fordæda) bragte til at kæmpe mod hinanden. Dette synes at antyde, hvad den profaiske Indledning henpeger paa, at man har antaget Hilde, for at have egget de tvende Helte mod hinanden. Dermed passede det og godt, at Krigen i Barkemaalet kaldes Hildes Leg, Slaget i Uebiorn Prudes Dødsfang, Hildes Storm,

Hedins og Hognes Saga. 575

Pantseret i Regnars Dødsfang Hildes Bark; thi at paa disse Steder ikke menes nogen anden Hilde end vor, følger af et Vers af Brage Skald, der anføres blandt Vaabnenes Kenningar, hvor Skioldet kaldes Hognes Møes Ring. Gizur Skald sang ved Slaget paa Stiklestad, at Hedins Kvinde snart vilde komme. Ogsaa Hedins og Hognes Navne brugtes skjønt stelden til digteriske Billeder. Saaledes kaldte den yngre Thiodolf i det ellefte Aarhundrede Pantseret Hedins Things eller Forsamlings Særk*) og Styrkar Oddsen nævnedes Kriegerne som Hognes Folk.**)

At de fældede Krigere, hver Morgen opstode igten, og fortsatte Striden indtil Ragnarok, væ maasser en digterisk Fremstilling af det uforsonligste Had. Saares gammelt maae dette Sagn have været, da Brage den Gamle, som levede før Harald Haarfagers Tid, derfra kunde laane digteriske Udtryk.

Hos Saxo i femte Bog S. 89 fremtræder Sagnet i en blot historisk Dragt; Hedin (hos Saxo Hithin) er Konge i Norge, Hogne Konge i

*) Heimskringla Magnus den Godes Saga Kap. 31 S. 38.

***) Skipaheiti i Endres Edda S. 661 af Olavsen's Bearbejdelse.

576 Hedin og Hognes Saga.

Jylland, begge følge Frode den Tredies Banne. Hogne trolover Hithin sin Datter; men da han lærer, at Hedin skulde før Bryllupet have haft en ladelig Dngang med hende, angriber han ham med sine Skibe, men overvindes, og maae flygte til Jylland. Frode vil megle imellem dem, men da de ei vilde indgaae Forlig, byder han dem hold Tvekamp. I denne overmander Hogne Hedin men ynktes over hans Ungdom, og skænker ham Livet. Syv Aar efter mødes de ved Hedins og dræbe hinanden. Sagnet gik, at Hilde af Langt efter sin Mand hver Nat ved Sange opsatte Dræbte til nye Kampe.

Krigens Anledning er her mere usandsagt end efter Eddas Fremstilling, men den giver Saxo Leilighed til et Exempel paa Oldtidens uens Gæder. Almuesagnet, Saxo tilsidst omtaler, handlede om de Dodes Opvækkelse til Natten, Spøgelsesnes Tid, men betragtede den vel ikke som en Straff men som en Trost for Hilde.

Sammenligne vi nu Sagaen med Eddas og Saxos Fremstilling, ville vi let erkiende dens Nærlighed. At Fortællingen er sat i Forbindelse med Aserne, og derved har erholdt en Art af mytisk Præg, kunde ved første Biekast synes et Bevis for dens Ælde; hvis ikke det, der fortæltes om Aserne

ne, var af en saadan Besskaffenhed, at det ei kunde være andet end kristelige Eventyr. Der findes intet i Eddaerne om, at Freia skulde paa denne Maade have erholdt sit bekiendte Smykke. Fortællingen er i sig selv modsigende, da den paa en gang fremstiller Aserne som Menneker og som onde Aander; de Dødes Opvækkelse hver Nat bliver her en Straf over dem, der havde ladet sig forføre af Diævelen, og hvis Døphor tjente til at forhørlige Kristendommens Magt og dens Forkynder Kong Olaf. Den hele mythiske Knude synes en Efterligning af sydlige Fæehistorier, i hvilke ofte Mennekerne maade undgielde formedelst Tvist eller Veddemaal mellem høiere og egenjindige eller onde Aander.

At Hognes siges at have været bekiendt lige til Paris, antyder neppe, som Suhm formoder (kritiske Histor. 3 D. S. 28), at enten Hogne eller nogen af hans Mænd havde seidet paa denne Stad, men at Sagaen er skreven i det trettende eller fjortende Aarhundrede, da de nordiske Klerke droge til Paris, som Lærdommens Middelpunkt. Sagaen er udgivet tilligemed Ketil Hængs af Ole Rudbek, med Oversættelse af Isleif Thorlevsen 8 S. i Fol. Denne Udgave er ikke blot meget skodesløs, men

578 Hedins og Hognes Saga.

ogsaa efter et maadeligt Haandskrift. Bedre er den Recension af Sagaen, der er taget af Flateyrbogen, og staaer i den islandske Udgave af Olaf Tryggvesens Saga 2 D. S. 49-58 under Navn af Sorle Thattr. Tidsregningen er lige ufejlrettelig i begge Recensioner. Det Historiske, som ligger til Grund for Sagnet, kan ikke være yngre end syvende Aarhundrede, og er rimeligviis en Deel ældre. Da Sagaen findes i Flateyrbogen og uden Tvivl er yngre end Snorres Edda, maae den være skrevet enten i den sidste Halvdeel af det trettende Aarhundrede eller i det fiortende Aarhundrede. Suhm taler om denne Saga i sin kritiske Historie 3 D. S. 22-30.

I Gange Rolfs Saga Kap. 17 læses Folgende: "Mellem Gardarige og Tartarriget ligger en De, der kaldes Hedins De, som en Jarl regierer. Det er vise Mænds Sagn, at Kong Hedin Hjarandsson først steg i Land paa den De, da han fra Indialand reiste til Danmark, og derved gav den Navn. Torfæus føier til (Series 483), at Sagaen anfører som Hiemmel herfor Hiadningernes Saga. Omendskiøndt nu dette ikke findes i vore Haandskrifter af Gange Rolfs Saga (Suhms kritiske Hist. 2 D. S. 202) maae det have staaet i Haandskriftet, den saa nøiagtige Torfæus brugte.

Hedins og Hognes Saga. 579

At slutte af denne Citation, har Siadningernes Saga været en fabelagtig Fremstilling af Hedins og Hognes Historie fra det tiende Aarhundrede, hvis Undergang ikke synes at have været noget stort Tab. I Skidarima forestilles Hedin at slutte i Balhal troloves med Hognes Datter. Samsøes Fortælling om Hildur er en smagfuld Bearbejdelse af det saare romantiske Emne. (Samsøes Skrifter 1ste D. S. 35-70).

Gøthreks og Hrolfs Saga.

Kong Gaut fra vestre Gothland, der ligger mellem Norge og Sverrig, forvildede sig en Dag paa Jagten, og kom til en enlig Gaard, hvor en Mand ved Navn Skapnartunge boede med sin Slægt, adskilt fra Mennesker, paa en Tomt de havde ryddet. Denne Nybygger-slægt havde en Klippe i Nærheden, Etklippen kaldet, hvoraf de nedstyrkede sig, naar der stete et Varsel eller de bleve gamle, for saaledes uden Sygdom at fare til Odin. En Pige af

580 Gøthreks og Hrolfs Saga.

denne Slægt blev frugtfuld ved Gaut, og fødte en Søn der blev kaldt Gautrek eller Gøthrek. Nu kommer en Episode Kap. 3-7 om Kong Vikar, Fostbroder til Stærkoder, Storbærks Søn, og Sønnesøn af den Stærkoder Uledreng, som Thor dræbte. Med Stærkoders Hielp seirede Vikar i mangen Kamp, men da han engang laae længe i en Bugt for Modvind, og det hed sig efter de givne Varsler, at Odin fordrede sin Mand, og Lodden faldt paa Kong Vikar selv, drømte Stærkoder om Matten, at han kom til de 12 Aser, der skulde bestemme hans Skiebne. Asathor, der formede sig hans Herkomst var ham vreed, sagde, han skulde være den sidste af sin Stamme; Odin gav ham tre Mænds Alder, Thor sagde, han i hver skulde begaae et Middingsværk. Odin bestemte ham de bedste Vaaben, Thor nægtede ham at eie Land. Odin skienkede ham Rigdom, Thor lagde til, at han dog aldrig skulde faae nok. Odin gav ham Seier i hver en Strid, Thor svæiede til, at han i hver skulde faae dybe Saar. Odin gav ham Skaldskab, Thor sagde, han skulde forglemme sine egne Sange. Odin gjorde ham elsket af Stormænd, Thor forhadte af Almuen. Forsamlingen adskiltes, og Odin bød Stærkoder til Giengjæld at sende sig Vikar, og gav ham et Spyd, der syntes at være et Ror.

Gøthreks og Hrolfs Saga. 581

Morgenen derpaa vilde Vikars Folk lade, som de offrede Vikar til Odin, men ved Kogleri blev Spillet til Virkelighed, og det Kør, hvormed Stærkødder havde berørt ham, blev til et Spyd, der gienneborede Kongens Hjerter.

Nu følger, efter at Kong Gautreks Giftermaal med Alfhilde, Datter af Kong Harald af Vinland, er bleven omtalt, en ny Episode om Gaveres Hændelser. Denne forærede en prægtig Oxe til den kloge men gnidske Nere Jarl, som derfor gav ham gode Raad, ved hvis Efterfølgelse han paa en saare æventyrlig Maade, ved at give Konger Foræringer og erholde mere til Giengjæld, blev en mægtig Mand og erholdt Kong Gøthreks Datter, Kap. 9-11.

Gøthreks Sønner af andet Egtteskab vare Ketil og Hrolf, den sidstnævnte blev opfostreret af Kong Ring i Danmark.

Kap 15-25 fortælle heel vidtløftigen Hrolfs Frierie til den svenske Kong Eriks Datter Thorborg. Hun var øvet i Vaaben, og havde erholdt det tredie Delen af sin Faders Land. Den femtenaarige Hrolf, som efter Faderens Død var bleven Konge, beilede til hende, men blev jaget bort med Haan. Han drog derpaa i Vikingstog, og indgik Fostbroderskab med Asmund, Skottekongens

582 Gøthreds og Hrolfs Saga.

Søn. I Forening seile disse til Sværig, og Hrolf tvinger tilsidst Thorbjörg til at blive sin Egetfælle.

Kap. 27-31 indeholde en anden Frierihistorie. Ketil beiler til Olafa, Datter af Halvdan, Garderiges Konge, men bortjages med Haan af Halvdans Bersærker; Hrolf vil hjælpe ham med en Flaade, men paa Reisen forslaaes Hrolfs Skib til en øde Ø, hvor en uhyre Jette havde kogt det hen; dog lykkes det tilsidst Hrolf at dræbe Jetten i Svøne. I Garderige holdes et heftigt Slag, hvori Hrolf omsider seirer, og erhverver sig der et Tryllehorn, samt Thorer Jarnskiolds Vensteb.

Kap. 32-45 følger tilsidst et end eventyrligere Frieri, nemlig Asmunds, Hrolfs Fostbroders. Denne vil beile til Jærerkongens Datter Ingeborg; Hrolf lader sig ved Thorbjörgs Foreskillinger bevæge til at drage med. De besøge først Kong Ella i Engelland, hvorfra de efter forskellige Bevrister drage til Island, der overvældes de i Kamp, og blive fastede ned i en Hule, hvor Prindsesse Ingeborg opholder dem Livet. Imedens var Thorer Jarnskiold kommen til Landet, stitce sig an som en Troll og bragte Jærerkongens hele Hof til at flygte for sig. Da tillige Thorbjörg var landet

Gøtthreks og Hrolfs Saga. 583

med en Flode, bleve Fostbrødrene befriede, Irer-
kongen gav efter, og alt blev godt.

Mange nyere Ord og Bendinger vise, at Fortællingen først i senere Tider har erhholdet sin nuværende Form. I den første Linie hedder det: "her begynde vi en moersom Historie om en Konge." (Thar hefium vier eina kattliga frasögu, af einum Konunge). En gammel Sagnemand vilde aldrig selv have talt om Moerskaben, han vilde give, heller ikke sagt det overflødige, at han nu begynde. Børend Episoden om Kong Vikar, gives S. 17 en Udsigt over Fortællingens følgende Gang eller en Slags Indholdsliste, hvilket aldrig findes i de ældre Sagaer. Forfatteren tager flere Steder Hensyn til en heel Saga-Litteratur og til gamle Bøger, f. Ex. S. 17: Kong Gautrek nævnes ofte i gamle Sagn. S. 30: det siges i somme Bøger, at Nere Jarl havde et Stykke af Kong Gautreks Land. S. 66: Kong Gautreks Gæmildhed omtales ofte, hvor gamle Konger nævnes. Fortællingen ender saaledes: Kyndige Mænd sige, at mange ere Kong Hrolfs Bedrifter, som ei ere skrevne i denne Saga. Det kommer meest deraf, at man ikke har sande Beretninger derom, thi denne Saga

584 Gøthrels og Hrolfs Saga.

staaer i mindst Forbindelse med andre Sagn, alle fortælle den heller ikke eens". Ligesom disse Udringere pege hen til Sagalitteraturens senere Periode, robe flere Udtryk baade Klerkesproget og Middertiden, f. Ex. S. 79: má thier ad honum æfinligr stirkr ok ollum osf til veraldligrar sæmdar. S. 83: han skaffede ham de bedste Mestere i de nordlige Lande til at lære ham Ridderskab og Idrætter. Men omendskiøndt Bearbejdelsen var nyere, kunde maaskee Indholdet være ældgamelt. Vi maae derfor særskilt prøve de enkelte Dels.

Hvad der siges om hine gothlandske Eneboere er meget æventyrligt, og læses allene dette Sted; man kan da umuligen bestemme noget sikkert om hvor gamle disse Sagn ere; men da de indeholde karakteristiske Synderligheder, der var saare afvigende fra Riddertidens Eder, og have et mythiskt Præg; synes disse Træk at kunne bruges som Bidrag til at skildre Religionsbegrebene i det gamle Norden.

Episoden om Kong Bifur grunder sig paa Erærfodders egne Bers. Udskillige af disse antages, andre blibe blot antydede, og atter andre efter Indholdet angione i Prosa. Men de Bers, som ere udeladte af den trykte Udgave, findes i det

Gøthreks og Grolfs Saga. 585

arnemagnæanske Haandskrift af Gialfa Refs Saga No. 152 i Fol. Hvad Gøthreks Saga fortæller om en ældre Stærkodder S. 18, stemmer med Herbararsagas Beretning S. 4, og den hele mythiske Fortælling om Vikars Drab har været Saxo befiendt (6 B. S. 103-104). Heraf bliver det altsaa vist, at Sangene, hvorpaa denne Deel af Fortællingen berøer, maae være meget ældre end det trettende Aarhundrede, enten de saa ere digtede af Stærkodder selv, eller af en anden i hans Navn. Nogle faae Brudstykker af disse forekomme i Snorres Edda. Hvad i øvrigt Stærkodders Historie angaaer, findes endnu nogle Bidrag til samme i Sagaerne, nemlig i Egubrot, der fortæller, hvorledes det gif Stærkodder i Bravallaslaget; i Landnama der kalder ham Frodes og Ingilds Skald S. 226, i Rornagesisfaga der lader Kap. 6 Stærkodder Storbærksfon fra Kenhring i Norge flygte for Sigurd Fosnesbane, efter at have mistet en Kindtand, og omtaler siden Kap. 7 hans Riddingsværk mod Kong Armod i Vadet*); og endeligen hos Snorre, der i Unglingasaga Kap. 29 beretter, at han dræbte Kong Ale den Trækne. Alle

*) I Enden af Egils og Asmunds Saga fortælles det samme. Men denne aldeles uefterrettelige Saga kommer ikke i Betragtning.

586. Gøthrefs og Hrolfs Saga.

de enkelte Træk, Islænderne berette om Stærkoddere, findes hos Saxo, som dog gjør ham til en fød Estlander, og tillægger ham endnu mange andre Bedrifter. Nyere Skribentere ville stielne mellem tre Stærkoddere, men Gøthrefs Saga er den eneste af de Gamle, der taler om tvende af dette Navn, og denne Saga fortæner aldeles ingen Tiltro i Henseende til Tidsbestemmelse og historisk Nøiagtighed. Den lader Stærkodder drage til Kongerne Erik og Alrek i Upsal, der sloges med Hefkebidslerne. Men uagtet Snorre i Ynglingasaga beretter, at begge Kongerne faldt paa eens gang, lader denne Saga S. 40 Erik overleve sin Broder, og være samtidig med Hrolf Krage, der efter Ynglingasaga maatte have levet et Par hundrede Aar efter hans Dage. Tilfødesætter man endog baade, hvad Gøthrefs Saga og Herbarasaga beretter om Stærkodder, kan man dog ikke forene de øvrige Efterretninger uden at antage tvende af eet Navn; thi den der efter Ynglingasaga dræbte Kong Ale, maatte have levet henved tre hundrede Aar før den, der bivaanedes Bravalla slaget; og dette sidste, der baade grunder sig paa Sogubrot, og hvad Saxo beretter om gamle Sange angaaende dette Slag, der tillægdes Stærkodder, og til hans Tid endnu vare i Enkeltts Minde, er

Gøthreds og Grolfs Saga. 587

noget af det sikreste af alt, hvad der berettes om denne Helt. Da man desuden finder, at alt hvad de overblevne Sagaer berette om Stærkodder, er bleven benyttet af Saxo, er det rimeligt, at han og har havt Hiemmel for det meget andet, han ene fortæller om denne især ved Ingilds Hof, hvor og mange af hans Vers blive anførte. Heraf følger, at denne Sagnkreds maae have været meget rig, og at Mangfoldigheden af de Bedrifter, den indeholdt, var for stor til at kunne have havt historisk Grund i enkelt Mands Levealder. Men ere flere Stærkoddere bleven blandede med hinanden allerede i det trettende Aarhundrede, vil neppe nogen formeaae i det nittende med historisk Visshed at adskille deres Bedrifter. Derimod ere vi beføiede til at ansee de til Stærkodders Navn knyttede Fortællinger, for i det Hele at være ægte Fremstillinger fra Nordens Hedenold. Hvor rigt et Digteræmne de indeholde, har Pram viist i Heltedigtet, Ohlenschläger i Tragoedien, der begge bære Heltens Navn, og som mere end Bravallaslaget ville bidrage til at forplante hans Mindelum i det nordiske Land.

Saxeres Historie, hvoraf et fuldstændigt Udtog findes hos Schöning (norske Hist. i D. S. 454 - 62) har ingen Vers, og er saa æventyrlig, at denne neppe kan være sand. Den nævnes ikke i an-

588 Gøthreks og Hrolfs Saga.

dre Sagaer. Da imidlertid en Nere Jarl, som deri forekommer, omtales i Olaf den Helliges Saga Kap. 31, blandt Kong Sigurd Shrs Forfædre som en forstandig men paaholden Mand, og Saxo i Enden af sin ottende Bog fortæller noget lignende om en Ref, der erholdt Foræringer, skiont langt mindre æventyrligt; kan det vel være muligt, at noget engang har tildraget sig med en vis Ref, der har givet det første Stof til de senere udsmykkede Sagn, hvoraf igien med Tiden, efter Schiønnings Bemærkning, Æventyret er kommet om Askesisen, der erholdt Kongedatteren til Ægte.

De trende følgende Frierhistorier, der udgøre den større Deel af Sagaen, ere fortalte med kiedsommelig Bidløstighed, ganske i de senere Romaners Maneer. Da de nu i sig selv ere meget urimelige, ei have noget Præg af Ælde, og ei kunne bringes i Forbindelse med noget andet historisk Faktum; thi den Hring, der nævnes som Konge i Danmark, kan ikke være Sigurd Hring; er man besejet til at erklære det Hele for en Roman, hvortil der muligen kan have været en historisk Grund, men som ikke mere kan findes. At Thorer Jarnskiold nævnes i Skidarima, er en Grund til at antage vor Saga for ældre end dette i femtende Aarhundrede forfattede Digt. 44: 23: 1830 10

Gothreks og Hrolfs Saga. 589

Gothreks Saga er udgivet med svensk Oversættelse og lærde Noter af Berelius, Upsal 1664 i 8.

Thorstein Bifingsons Saga.

Kong Loge (Lue), der gav Halogeland sit Navn, og var gift med Dronning Glod, negtede at give sine Døtre Eysa, (Kul) Eymyria, (Emmer) til tvende tapre Jarler, Vesete og Bifil, der beilede til dem. Jarlerne forlode ham i Brede. Vesete nedsatte sig paa Bornholm, og overbandt Bue og Sigurd Kæmperen. Bifil byggede paa Bifilsøe, der laae mere østlig, og fik en Søn, der hed Bifing, som snart vorte til, og blev stærkere end Andre.

Fættan Harek Jarnhaus fordrede den svenske Hylkiskonge Hring til Holmgang inden tre Dage, eller hans Datter Hynpora (eller Hervora) til Hægte. Denne sender i sin Nød et Brev (efter Haandskriftet kessi, en beskreven Træstof) til den unge Bifing. Sogisves fortæller Faderen denne om Harek

590 Thorstein Bifingsons Saga.

rets Troldeat; hans Fader Kol havde dræbt den store Kong Tyrus i Indialand, og med hans skionne Dronning Trona avlet flere Børn, hvoraf en havde en sort Tand, der stod halvanden Alen ud fra Munden, en andens Læbe var en Alen fra hans Næse o. s. v. Bifing vil reise alligevel, og erholder nu Sværdet Angurvadil, det eneste, hvormed denne Slægt kunde dræbes. Bifing sælger Harek, og trolover sig Hervora, men vil, hun skal sidde Fæstemus trende Aar. Paa et Sotog bliver han forført af Dis, Hareks Syster, til at drikke af et Trykkehorn, der paafører ham en Spedalskhed (Likthra), som allene kunde helbredes, naar han igjen fik at drikke af det samme Horn. Hans Fostbroder Halvdan skaffer ham endeligen dette, ved Hjælp af Dværgeren Litur. Imedens var Hareks Broder Ingiald Trona kommen med en stor Hær fra Indialand til Sverrig, havde dræbt Hring og bortført Hervora. Bifing maatte derfor, efter at have dræbt Dis, gjøre en Tour til Indien, hvor han fandt sin Hervora, og fangede Ingiald, der dog undslap igjen, og først en Tid efter blev dræbt af Bifing trods alle sine Forvandlinger. En ny Fostbroder fandt Bifing ved Limfjorden i Norge, Uplands Konge. Efter at de nemlig havde segtet mod hinanden med lige Magt og lige Lykke, fandt

Thorstein Vifingsons Saga. 591

de, det var bedst at forlige sig; da desuden ingen paa Skibene havde Guds, der var Kampen vord. Kort efter døde Hunvora, hendes Søn Bring blev Konge i Sverrig. Vifing fulgte med Riorve og blev hans Jarl.

Riorve ægtede Bringerde, Datter af Kong Oluf i Firdafylke, som var en Søn af Eistein, Broder til Numund, Ingiald Ildraades Fader, og havde med hende 11 Sønner, af hvilke Tokul var den kiefteste. Vifing havde med sin anden Kone ni Sønner, blandt hvilke Thorstein havde Fortrinet. Da Fostbrødrene bleve gamle, opkom der Fiendskab mellem deres Sønner, som dræbte hinanden, saa at Vifing kun beholdt Thorstein og Thorer, Riorve kun Tokul tilbage. Tokul var uforsøntlig, han gjør Brødrene fredløse, faaer en Troldmand til at heze Uveir paa deres Skib, og overfalder dem siden med Overmagt. Det lykkes ham at dræbe Thorer, men Thorstein blev to Gange reddet af en grim Jettinde, som til Biengield fordrer hans Kierlighed, og da han tilstaaer hende den, forvandles hun til Kong Beles Kionne Søster Ingeborg. Thorstein overvinder derpaa Bele, bliver hans Fostbroder og Svoger. De drog nu tilsammen paa Vifingstog, hvor de og forenede sig med Jarl Angantyr fra Gotland, hvis

Thorstein Bifingsons Saga. 593

Troldæt, hvori der ikke kan være det mindste Historiske. At Kong Lue og Dronning Glod med deres Prindsesser aldrig have været til, vise allerede deres Navne. I billedlig Betydning kunde den høie Lue siges at have hersket paa Halogaland, fordi Skovene der tidligen bleve ryddede ved Ild. Snorres Edda i Guldets Kenningar udleder Landes Navn af en Holge, Thorgerd Hørgabruds Fader. En tyk Uvidenhed i Nordens Historie røber det, at Forfatteren lader den ene af Kong Lues Jarler Besete være Fader til Bue den Lykke og Sigurd Kæmperen, der toge Deel i Jomsvikingaslaget mod Hagen Jarl (Jomsvikingasaga i Olaf H. Sage S. 154) og alligevel S. 39 gjør Niorve næsten samtidig med Ingiald Ildraade Omunds Søn, der regjerede i Upsal flere Aarhundrede før Harald Haarfager. Har end ikke Sagaskriveren tænkt paa den svenske Ingiald, men paa en ubekjendt norsk Konge, viser dog hele Sagaen, at dennes Tidsalder maatte sættes længe før Harald Haarfager. Bifil og Bifilsøe nævnes vel i andre Sagaer, men paa en ganske forskiellig Maade, Kols Saga Kap. 1-2 taler om en gammel Mand, der hed Bifil og hans De i Nærheden af Sieland; i Orm Storolffsons Saga S. 9 nævnes en Bifil Besetes Broder, der

594 Thorstain Vikingsons Saga.

boede paa Skagen, og hvis Søn var Asbjørn Prude.

Ogsaa Thorsteins Levnet indeholder mange Fabler, der gribe dybt ind i Fortællingens hele Sammenhæng, nemlig om Beles forhexede Søster, Dvergen Sindre og Jökuls Giftermaal med den vallandske Kongedatter. Niorves og Vikings Ven- skab med samnes Prøvelser kunde være Sandhed, men om det er saa, er uvist; da Fortælleren viser sig som usandsfærdig, slet ingen Vers anfører, og nyere Ord s. Ex. velborin og lignende forekomme i hans Stil. Anden i Fortællingen om Thorsteins Forhold til Niorve, har Lighed med den i Frithiofs Saga; thi ligesom Kierlighedens Sølelse stærkt fremtræder i denne, saa Venkabets i ~~den~~ Men selv denne Lighed, og at de fleste Personer der forekomme i Frithiofs Saga, udtrykkeligen nævnes i Thorsteins, kunde vække Formodning om at da Frithiofs Saga unægteligen er den ældste er Thorsteins digtet som et Sidesykke til sammen af en Fuskers Haand. Mogle Steder vise og, at den, der skrev Frithiofs Saga, ei har kiendt Efterretningen om Thorsteins Bedrifter, thi han lader Jarl Angantyr modtage Frithiof som en Fremmed, uagtet denne skulde have været hans

Thorstein Vikingsons Saga. 595

Fostbroders Søn; han kiender heller ikke til Fri-
thiofs Halvsyster Vefreia og hendes berømte Sværd.

Uagtet vi altsaa tilstaae, at den Deel af Sa-
gaen, der angaaer Thorsteins og Jökuls Strid, er
fremstilt overensstemmende med den nordiske Old-
tids Sæder; mene vi dog, at hele Fortællingen,
der venteligen er fra det fiortende Aarhundrede,
er aldeles uhistorisk, og istemme den haarde Dom
over samme, som baade Bartholin har fældet,
Antiqvit. Dan. 221, hvor han kalder den fabu-
lam putidissimam, og tillige Arne Magnæus,
der foran en haandskriftlig Sagasamling paa det
kongelige Bibliothek No. 1003 i Fol. har skrevet:
at Thorstein Vikingsens Saga er en af de urime-
ligste Relationer, som findes beskrevet paa Is-
landsk, som hverken afforderer med Tiden, Per-
sonernes Navne eller Naturen." Alligevel har denne
Saga staaet i megen Anseelse hos Nordens Old-
forskere. Keenhielm har udgivet den i Upsal 1680
i 8. med svensk Oversættelse og lærde Noter, hvori
endog Hærehistorierne ere stundom ved Paralelste-
der bekræftede. Torfaus har i den første Deel af
sin norske Historie S. 193-222 gjort et meget
vidtløftigt Udtog af denne Saga. Ogsaa Schøn-
ning norske Hist. I D. S. 221-226 har betragtet

596 Thorstein Bifingsons Saag.

den største Deel af dens Indhold som sand Historie.

Usmund Kappabanes Saga.

Til en Konge i Sverrig, der hed Budle, kom en Juleaften tvende Smedde, den Ene hed Olus, den Anden Alus. Efterat de om Vinteren havde smeddet mange skønne Ting, vilde Kongen og nøde dem til at smedde tvende Sværde; men da de bragte ham disse, sagde den Ene, at hans skulde være den Berømteste af de kongelige Datterbørns Bane, hvorpaa begge forsvandt. Sværdet blev nedsænkt i Vandet ved Agnasit. Helge Hildebrandsen fra Hunaland ægtede Budles Datter Hilde, og avlede med hende en Søn Hildebrand, der blev sendt til Hunaland at opfores. Noget Tid efter faldt Helge i Vikingstog, og da Budle var bleven gammel og svag, blev Riget overfaldet af den danske Kong Alf; Budle faldt, og Hilde maatte ægte en dansk Kriger, der hed Ake. Hildebrand, der havde til Ægte en Datter af den mægtige Kong Laxinus,

Asmund Kappabanes Saga. 597

Hævne med en hunnisk Hær Morfaderens Død, og vendte derpaa tilbage til Hunaland. Imedens dette skedte, havde Ake og hans Søn Asmund lagt paa Vikingstog. Ved Hiemkomsten forelsker Asmund sig i den dræbte Kong Alfs Datter, Aesa den Favre. En anden Kriger, der hed Eyvind, beilede til hende, og begge erholdte til Svar, at Aesa vilde ægte den, der ved Hiemkomsten fra det næste Stog viste hende de favreste Hænder. Eyvind beholdt sine Handsker paa den hele Sommer og sad ved Madgryden. Asmund tumlede sig i mange Kampe, vandt Gods og Ære. Da de kom hjem, fremviste Eyvind sine hvide Hænder, Asmund et Par brune og arrede, men tillige befattede med Guldringe høit paa Armene. Aesa fandt disse de favreste, og valgte Asmund, naar denne først havde hævet hendes Fader paa Hildebrand. Hunekappe, hvis Slægtsskab med Asmund man ikke vidste. Denne reiste nu til Saxland for at møde Hildebrand, der ilde plagede de saxiske Hertuger, ved først at have gjort dem skatsskyldige, og siden gradvis berøvet dem deres Lande, i det de hvert Aar maatte lade nogen møde hans Bersærker i Holmgang, og hver Kamp gjaldt en af deres Borgere. Nu havde de kun tolv tilbage, og Hildebrand udfordrede dem paa ny. Asmund mødte paa Her-

598 Asmund Rappabanes Saga.

tægernes Begne, slaes forst med een Hunner, saa med to, derpaa med fire, med fem, med sex, syv, otte, tilsidst med elleve paa eengang, og nedlagde dem alle. Da Hildebrand spurgte dette, blev han rasende, dræbte sin lille Søn i Bersærkegang, og seilede op ad Rhinen at møde Asmund. Men i det de huggedes, brast hans Sværd, han døde efter at have qvædet en Sang, hvori han fortalte Asmund, de vare Brødre, den Ene født i Danmark, den Anden i Sverrig, at paa Skioldet stode hans Bedrifter tegnede, han havde dræbt sin elskede Søn, og bad blot Broderen vilde bedække ham med sine Klæder. Asmund blev bedrøvet, vendte tilbage til Ufa, og fortalte hende i en Sang, hvorlunde han havde kæmpet med et tiltagende Fæl af Stridsmænd, og tilsidst fældet Hildebrand.

Denne Saga indeholder en Deel Eventyrligt, og hvad der berettes om danske og svenske Konger, kan, ligesaa lidt som Hunnernes Krige med Saxerne, bringes i Forbindelse med andre Efterretninger. Da nu tillige Ravnene Olius, Alius og Lazinus ere fabelagtige, og Udtrykket: "saxiske Hertuger", peger hen til senere Tider, kunde man synes besejret til at ansee det Hele for

Asmund Kappabanes Saga. 599

en senere Fabel, til hvilken Mening endog Suhm helder i Fortalen til fjerde Deel af hans kritiske Historie.

Efterseer man imidlertid Saxos syvende Bog finder man, at Halvbrodrenes Kamp fortæller der S. 135-36 under andre Navne. Hildebrand kaldes der Hildiger, en Søn af den svenske Kriger Gunnar, der havde tvunget den nordiske Princesse Drotta til at gifte sig. Asmund hedder Halfdan, den danske Hovdings Borkars og samme Drottas Søn. Efter Saxo var det paa Russernes Vegne, at Halfdan kæmpede mod Hildiger, der var hos den svenske Kong Alver. Uagtet nu alt dette tilligemed de andre forekommende Navne er ganske forskielligt fra Sagaen, ere Kampens Omstændigheder de selv samme. Halfdan kæmper først mod een, saa to, saa tre, og videre indtil 8, derpaa mod elleve paa eengang, og tilsidst mod Hildiger.

Hos Saxo findes tvende Sange, digtede i samme Anledning som Sagaen fortæller, og hvori, naar undtages Begjæringen om at bedækkes med Klæder, alle de foransførte Sætninger forekomme. Det er især mærkeligt, at Saxo lader Hildiger i sin Dødsang nævne sit Barns Dord, uagtet han forhen slet ikke har fortalt noget derom; hvilket tilkiendegiver, at han virkelig havde et Skal-

600 Asmund Kappabanes Saga.

beqvad for sig, da hiin ellers vist ikke havde besunget, hvad han ei forhen selv havde fortalt. Har altsaa ikke Sagnskriveren benyttet Saxo, hvilket ikke er rimeligt, da han vel ellers havde beholdt eet eller andet af hans Personers Navne, maae han i sit Eventyr have optaget det tragiske Sagn om tvende Brødres Kamp, der ved ældre, Saxo bekiendte Skaldeqvad, var besunget, og nu paa sin Viis bearbejdet dette uden Hensyn til historisk Sandhed.

Ligesom dette Træk maae være ældgammelt, synes og den Prøve Vsa den Fabre satte paa sine Elskere, at være oldnordisk; thi havde den været opdigtet, vilde man blot have ladet Prindsessen sige, at hærdede Hænder i hendes Dine vare de skønneste; men at hun især tager Hensyn til de mange Guldringe, er mere efter den raaere Oldtids, end efter en moraliserende Tidsalderes Begreber. Alligevel maae vist nok denne Saga erklæres for aldeles uhistorisk, da baade Navne, Tids og Steds Bestemmelser ere aldeles uefterrettelige, og det Hele er bestemt til at være et Eventyr.

Sagaen er udgivet i Stofholm 1722, 23 S. i Fol. med svensk og Latinsk Oversættelse og adskillige Anmærkninger, især om de gamle Nordboers Ringe af J. F. Peringskiöld.

Herrauds og Bosesaga.

”Denne Saga har ikke sin Oprindelse af Orkesløshed, at muntre Folk digte noget til deres Moro og Fornøielse, snarere llander den sig selv ved rigtige Stamtabler og gamle Ordsprog, som man ideligen bruger efter de Tildragelser, der i dette Eventyr ere beskrevne.”

Kong Hring i Østre Gothland var en Søn af Kong Gaute, en Sønesøn af Odin, Konge i Sverrig, der kom fra Asien og blev Stamfader til Nordens berømteste Kongeslægter: Hrings Dronning hed Silgia, hvis Brødre Dagfare og Ratsfare vare Hofmænd hos Kong Harald Hyldebrand, der regierede over Danmark og den største Deel af Nordens. Hring havde med Silgia en Søn, der hed Herraud, stor, stærk og vennesæl, skjønt lidet yndet af sin Fader; han havde og en Frillesøn ved Navn Siob (Pung) der blev hans Skatmester, og ikkun tænkte paa at samle Penge. Derfor bleve siden baade Siemmerne til Penge, og de som ibrigen see paa Fordeel, opkaldte efter ham. *)

*) Seliotur Siodfelldur.

602 Herrauds og Bosesaga.

Herraud havde en Fostbroder ved Navn Bose, en Son af den gamle Viking Brinthoare og Skioldmosen Baga. Denne Bose blev ilde lidt af Kongens Folk, fordi han i Boldspeilet slog dem; de sammenrottede sig imod ham, men han tilredte dem saaledes, at et Par døde, hvorover han blev erklært fredløs, men undslap ved Herrauds Hielp. Denne begav sig kort efter paa et Sæetog, og som han seilede langs med Landet kom Bose frem paa en Klippespids, og sprang vel femten Favne ned paa eet af Herrauds Skibe. Efter at Fostbrødrene i fem Aar havde været paa Vikingstog, vilde de seile hjem; en Storm adskilte dem, og drev Boses Skib til Finlands Kyster; der fandt han Siod, liggende med tvende Skibe for at fiske Kostbarheder til Kongen. Da Bose vidste, at Siod imidlertid havde plyndret hans Faders Gaard, og borttaget to Kister med Guld, angreb han ham, og slog ham ihjel. Fostbrødrene fandtes derpaa, og Herraud, der var ligesaa villig som før til at hielp Bose, anmeldte selv for Faderen Siods Død, og tilbød at give Bøder. Faderen vilde strax lade Bose hænge, og da Herraud greb til Vaaben for at forsvare sin Fostbroder, opstod en Kamp, hvis Ende blev, at Fostbrødrene overvældedes, og bleve fæstede i Fængsel, for at henrettes næste Dag, efterdi

Herrauds og Bosesaga. 603

Herraud blev urokkeligen ved at ville dele Boses Skiebne.

Hexekiellingen Busle havde været Boses Niece, da hun mærkede Karen, begav hun sig til det Herberg, hvor Kongen sov, og begyndte en Besværgelses Sang, der siden er bleven bekjendt under Navn af Busles Bon, hvori forekommer meget, som det ikke er tienligt for Krisine at læse (Sangens første Deel anføres heel, af de tvende øvrige Dele ikkun Begyndelsen). Følgen blev, at Kongen lod sig nøie med at paalægge dem Udførelsen af et farligt Foretagende. De skulde hente ham det Ege, som med Guldbogstaver var beskrevet.

Efter Busles Raad styrede Fostbrødrene til Biarmeland, hvor de, efter at have befalet Skibsfolkene at vente sig en Maaned, allene ginge ind i Landet. De bleve vel modtagne af en Skovbyggerfamilie. Datteren, med hvem Bose snart var bleven nøie bekjendt, fortalte, at Tomalas rige Tempel laae i Nærheden. Forstandersken, den biarmelandske Kong Hareks Moder, en farlig Hex, vidste at hun ei skulde leve Maaneden til Ende; hun havde desaarssag bortført den skionne Hledur, Datter af Kong Godmund i Glæsisvold, og vilde nu tvinge hende til at æde af en forhexet Dvie, at hun kunde vorde skicket til, at forestaae Offerne.

604 Herrauds og Bosesaga.

gerne i hendes Sted. Troldom og Uhyrer gjorde Udgangen til Templet meget farligt.

Fostbrødrene førte sig den modtagne Veiledning til Nytte, og efter at have paa en meget æventyrlig Maade overbundet alle Tempels Uhyrer, plyndrede de Templet især Jomalas Billede. Hans Krone galdt 300 Mark Guld, en stor Bolle stod paa hans Skuld fuld af det røde Guld, hans Kappe var mere værd end de tre rigeste Ladninger af de Skibe, der befare Grækerhavet. Der fandt de og det guldbeskrevne Gripæg, og tilsidst den fængslede Prindsesse, som var bestemt til Abbedisse i den gamle Hexes Sted. Fostbrødrene bleve nu forligte med den gamle Konge.

Kort efter maatte de drage Kong Harald Hvide tand til Hielp, da Slaget paa Bravallahede, det største der har været holdt i Norden, var blevet berammet, som der fortælles i Sigurd Hrings Saga. I dette Slag bleve baade Herraud og Bose haardt saarede. Imidlertid havde Kong Godmund fra Glæsisbold udsendt tvende Brødre, Hæref og Siggeir, at søge efter sin Datter, disse overfaldt Kong Hring, dræbte ham, og bortførte Prindsessen. Neppe vare Fostbrødrene helbrede de, før de agtede sig til Glæsisbold. Boses Frender hjalp med Rogleri. Da de ankom, blev Bose

atter fortrolig med en Bondes Datter, der fortalte : at Siggeir skulde nu giftes med Hlede , at Kongen havde , af Frygt for Fostbrødrene , ladet bygge en stor Halle , hvorpaa der vare 100 Dørre , og ved hver Dør tvende Bogtere ; midt paa Guldet stod Brudeseugen paa fem Trappetrin. Hun fortalte tillige , at Kongens Raadgiver Sigurd , en stor Harpespiller , just nu var i Besøg hos sin Frille. Ham oppassede Fostbrødrene , og efter at have dræbt ham , lod Bøse sig gjøre en Maske af hans Ansigts Hud ; hvorpaa han i Sigurds Dragt og med hans Harpe begav sig til Brudesaalen. Hans Følgesvend maatte skænke for Gæsterne , saa de berustes , han selv fik dem ved Harpespil til at dandse som Uffindige. Da alle vare afmattede , kom Herraud ind i Hallen , og slog Kongen , under den Forvirring heraf opstod , steg Prindsessen ind i Harpen og blev bragt ud af Vinduet til Herrauds Folk. Derfra seilede Fostbrødrene til Biarmeland , hvor Bøse atter ved at vise en Bondes Datter Kiærtegn , fik hende til at hielpe sig i at bortføre Kongens Datter Edda , og med de tvende Prindsesser kom Fostbrødrene lykkeligen tilbage.

Endnu engang geraadede de vel i stor Fare , da Kong Godmunds Mænd og Biarmelands Konge overfaldt dem med en stor Flaade ; men da Bøses

606 Herrauds og Bosesaga.

Frender satte deres Kogleri mod Godmunds og Biarmernes, seirede tilsidst Fostbrødrenes Manddom. Herraud blev nu Konge i Gothland og ægtede Hede; Bøse ægtede Edda, den biarmelandske Konges Datter, og blev Regent over Biarmerne. Han forærede den Orm, som var bleven fundet i det gyldne Gripæg, til Herrauds og Hedes Datter, Thora Borgarhiort, som lagde Guld under Ormen, indtil den voxte til en grum Slange, som Regnar Lodbrog dræbte. Herrauds Søn siges at have været Rigard, Fader til den Conrad, der reiste til Ormelandet.

Denne Saga bærer alle Præg paa Opdigtelse. Fostbrødrenes Tog efter det gyldne Æg, og de deraf flydende Feider, der udgiøre Sagaens Indhold, kunne ei være andet end Fabler. Stoffet er det ihydlige Eventyr ofte bearbejdede, en farlig Reise efter et Klenodie, og Kamp om en bortført Prindsesse. Scenen er for største Delen henlagt i de fiernere Lande, Ostgothland og Biarmeland, ja endog til Fabellandet Glæsisvold. De enkelte Træk have slet intet Siendommeligt, bestaae oftest kun i smagløse Overdrivelser af hvad der læses i paalideligere Sagaer, s. Ex. om Reisen til Jomalas

Herrauds og Bosesaga. 607

Tempel (jevnsfor Heimskringla Dlaf den Helliges Saga Kap. 143.) Megen Aands Fattigdom viser sig saavel i Opfindelse som Udtryk. Tre Gange ligger Bøse sig hos Bøndernes Døttre, og faaer derved at vide, hvad han ønsker. De Vink til nogen Tidbestemmelse, Sagaen indeholder, ere modsigende; da Herraud paa den ene Side gøres til Samtidig med Bravallaslaget, der forefalder i Begyndelsen af det ottende Aarhundrede, og paa den anden Side skulde have været en Sønnesøn af Odin.

At Sagaen er et forsættligen opdigtet Eventyr synes især at kunne udledes af Indledningen, hvor Forsfatteren til Bevis paa, at hans Saga ikke, som adskillige andre, er digtet blot for Moro, anfører som Hiemmel rigtige Genealogier og gamle Ordsprog. Det eneste Slægtregister der anføres, er aabenbart urimeligt, og de to Etymologier ere ligesaa taabelige, som om nogen vilde ndlede Ordet Pengepung og Talemaaden at fylde ens Pung af en vis gierrig Mand, der havde hedt Pung; neppe kan derfor Sagnemanden have ment hermed at ville bevise noget, men har anseet dette at høre til Eventyrets Indflødning.

Af de tvende Sagaer, som blive citerede, er den ene angaaende Bravallaslaget, venteligen den

608 Herrauds og Bøsefaga.

vi nu kalde Sögubrot. Den anden er en, uden Lovis af Tydsk oversat, Fabel om en Keiser Conrad i Niklegaard, Fader til Keiser Kyrialax (Alexius) og til Prindsesse Juta, fra hvem de Brunsvigiske Hertuger sagdes at nedstamme. Den tredie Saga, med hvilken denne staaer i Forbindelse, er Regnar Lodbrogs. Den kalder Herraud, Thora Borgarhiorts Fader, Jarl i Gothland og fortæller intet videre om hans Bedrift. Sagnskriveren har saaledes søgt at knytte sit Foster til ældre Fortællinger, men har ikke formaaet at stille Eventyr fra gamle Sagn.

Det eneste i denne Saga, der ved første Nærfast kunde synes at røbe en høiere Elde, er Brudstykket af Busles Bøn. Men i sig selv er dette dog kun et slet Rimeri, sammensat efter den kristelige Almues Forestillinger *), der ender med en mørk Tale, og bærer langt fiendeligere Præg af det fiortende end det ottende Aarhundrede. Uagtet vi altsaa ikke negte, at Regnar Lodbrogs Sørgfader, en Jarl eller Konge Herraud i Gothland, hvem ogsaa Saxo nævner 9 B. S. 169, er en historisk Person; mene vi dog at nærværende

*) Saaledes hedder det S. 21: Din Siel skal synke i Pine hvis du ei o. s. v.

Herrauds og Bosesaga. 609

Fortælling om hans Bedrifter maae ansees for idel Digt.

Sagaen er bleven udgivet i Upsal 1666 med svensk Oversættelse, et oplysende Ordregister og en Liste paa nordiske Navne af den lærde Verelius, der forsvarer Troværdigheden af de mange i Sagaen forekommende Koglerier, med at beraabe sig paa den megen Troldom, der i Hedenskabet gif i Svang, og hvorledes de ægyptiske Troldkarle kunde udrette underlige Gierninger. De senere danske og svenske Historiekrivere have vel erkjendt, at Sagaen var fabelagtig, men dog benyttet den *). Suhm i Tabellerne til den kritiske Historie af Danmark S. 171 anseer Grunden for denne Saga at være rigtig, men indrømmer for Resten at den er baldyret med de groveste Fabler. Han har dog brugt den flere Steder i sin kritiske Historie f Ex. 2 D. S. 350, 402. Olaffen fra Grundvik, der følger Urne Magnæi Domme, har i sin haandskrevne Udsigt over Sagaerne med god Grund anseet den blot for at være en Fabel.

*) I samme Inkonsekvens har og dette Sagabibliotheks Forfatter gjort sig skyldig i en for 15 Aar siden skrevet Afhandling om Venstæb hos de gamle Skandinaver. Skandinav. Mus. for 1803, I B, S. 253.

Egils og Asmunds Saga.

Kong Hertryg, der regierede i Østerrusland, et stort Land mellem Hunaland og Gardarige, havde tvende deilige Døttre, Brynhilde og Bekhilde, som begge bleve bortsnappede, den ene af et Røddyr, den anden af en Grib. Vøler og Spaamænd sagde, at Jetter havde ført dem bort. Kongen gjorde det Løfte, at hvo der kunde bringe dem tilbage, skulde erholde dem til Ægte med Trediedelen af Riget. Noget Tid efter kom Asmund Bersærkebane til Hertryg, og blev hans Hirdmand. Denne Asmund blev udsendt at kæmpe mod Vifingen Egil Eenhaand, der havde dræbt Kongens Folk. Længe varede denne Kamp, tilsidst brydes de, og Egil falder til Jorden. "Jeg vil ikke bide Struben over paa Troldeviis, sagde Asmund, hi til jeg henter mit Sværd." Asmund gif og Egil blev liggende. Da skænkede Asmund ham Livet, og indgif Kostbroderskab med ham paa gammel Viis. Begge vende nu hiem til Kongen, og tilbyde sig at lede efter hans Døttre.

Egils og Asmunds Saga. 611

De seile hele Sommeren forgieves omkring, og lande mod Vinteren i Jotunheim, hvor de forlade deres Skib for ene at randsage Landet. Efter at have udstaaet megen Nød, modtages de en Aften giestmildt af en Jetteqvinde, der medens at hendes Datter kogte dem en Meelgrød i en Kiedel, fyldt med Melken af 50 Geder, forlangte, at de fortalte hver sit Levnetsløb.

Asmund fortalte, han var en Søn af Ottar, Konge i Halogaland, og Sigrid en Datter af Ottar Jarl i Jylland. En Dag havde han paa Jagten mødt Aron, Søn af Kong Rodyan i Tartariet, med hvem han havde indgaaet Fostbroderskab. Tilfammen vare de seilede til Kong Rodyans Havn, hvor de foresandt tvende Brødre fra Bløkmændenes Land, der havde dræbt Kong Rodyan og taget hans Rige. De havde angrebet disse med saadan Kraft, at de havde fældet dem begge, og Aron var bleven Tartarernes Konge. Men kort efter var Aron pludseligen død. Asmund havde efter Løfte ladet kaste en Høi over ham, og ikke blot givet ham hans sadlede Hest, hans Waaben, Høg og Hund med, men havde og selv ladet sig i trende Dage indelukke i Høien. Den første Nat var den Døde staaet op, havde dræbt

612 Egils og Asmunds Saga.

Høg, Hund, og spist dem; anden Nat havde Aron ædt Hesten, tredje Nat, da Asmund sov, havde han begyndt at slide Bret af ham, saa Asmund havde maattet afhugge hans Hoved; hvorpaa han havde taget det Gods, der var i Høien, og ladet sig hidse op deraf. Derpaa havde Asmund begyndt en Trefning med tvende Bersærker, den afdøde Rodyans Landeværnsmænd. Disse havde vel overvundet og fanget ham, men om Natten var han kommet løs, og havde dræbt Bersærkerne, hvoraf han erholdt sit Tilnavn. Arons Søn var derpaa bleven Konge der, og havde foræret Asmund et veludrustet Skib, med hvilket han var seilet til Kong Hertryg. "Grøden er nu først kommen i Rog, sagde Kiællingen, det varer længe inden den bliver færdig, hvad er hendtes dig Egil?"

Egil fortalte, at han var en Søn af Kong Ring i Emaaland og Ingeborg, den gotlandse Jarl Biartmars Datter. I sit tolvte Aar blev han fanget af en Jotun, der tvang ham til at vogte sine Gieder. Engang i Tusmørket viste Egil Kæmpen Dinene i en levende Rats Hoved, og indbildte ham, det var et Par, han kunde sætte ind i sine egne Sted, og ved hvis Hielp han kunde see bedre i Mørke end Kæmpen selv. Denne lod derfor sine egne Dine udgrave, hvorpaa Egil, ved at ind-

Hulle sig i Bukkestind, undslap fra hans Hule. Siden saae han en Jette, der sloges med en Jette-
 kvinde; han anfaldt Jetten, men denne afbug hans
 ene Haand, hvoraf han erholdt Tilnavnet Een-
 Haand. Alligevel tog han siden Deel i mange
 Kampe, thi en Dverg havde smeddet ham et Sværd,
 som han med den lemlæstede Arm kunde føre.

Nu spurgte Kiællingen sin Datter, om Grøden
 var kogt; denne svarede ja, men at den var for
 heed til at spises, hvorpaa Kiællingen selv fortalte
 dem sin Historie.

Hun hed Arinnesia, var en Datter af Au-
 sturaud, Konge i Jotunheim. Som den yngste
 af 17 Systre blev hun mishandlet af de andre, paa-
 kaldte derfor Thor, og lovede hun vilde give ham
 sin bedste Buk. Thor lagde sig hos den ældste Sy-
 ster, hvem de andre derpaa dræbte af Alvind, og
 saatedes gif det dem alle, saa at Arinnesia blev
 Samtliges Arving. Hun forelskede sig i Kong Ring
 i Smaaland, men da hun kom, for at forhøre
 hans Brud, blev hun grebet, og maatte, for at
 løskibe sig, love at skaffe trende Klenodier. For
 disses Skyld gjorde hun en Reise under Dybet,
 sloges med trende Hæver under Lufanusfjeldet, laae
 hos Markets Fyrste, som hun tyktes være Odin,
 og uddrak en Edderdrik for Dronningen, hvoraf

614 Egils og Asmunds Saga.

det endnu svæd i hendes Bryst. Nu var Græden
affiolet, og Fostbrødrene fik endelig deres Mad.
Næste Dagen viste Arinnesia dem sine Kost-
barheder, blandt hvilke Egil fandt sin afbuggede
Haand, hvilken Arinnesia vidste at sætte igien til
Armen. Hun fortalte og, at hendes tvende Brø-
dre, der vare hendes Fiender, havde bortsnappet
Prindsesserne, og skulde om kort Tid have Bryl-
lup med dem. Fostbrødrene isøres Troldeham ved
Arinnesias Trylleri, komme til Brylluppet, og
efter at de havde giort et stort Nederlag paa Trok-
dene, seile de bort med de tvende Prindsesser, som
de erholde til Ægte. Arinnesia kom til deres
Bryllupsgilde, og erholdt til Foræring et Trug
med Smar, saa stort, hun knap kunde bære det,
og tvende Sider Fless. Dette vare kostbare Sager
i Totunheim, og hende kiere end Guld og Sølv.
Egil blev Konge i Serkland, og kom ei tilbage til
Norden. Asmund regierede længe i Halogaland.
Hans Søn Armod blev gift med Dordya, den
svenske eller efter en rigtigere Læsemaade (Suhms
kritiske Hist. 2 D. S. 309) den danske Kong Hafon
Hamundsens Datter. Stærkoddur den Gamle
dræbte ham, hvilket var dennes sidste Riddings-
værk. Efter Brinhildes Død ægte de Asmund en
Datter af Soldan, Konge i Serkland (ikke Sax:

Egils og Asmunds Saga. 615

land, som der staaer i det Trykte). - For at hente hende lod han bygge Skibet Gnod, der havde saa stor en Besætning, at da han kom til Serkland bleve 12 Brygger lagde paa Skibet, 12 Hytter satte paa hver Brygge, 12 Borde i hver Hytte, 12 Mand ved hvert Bord. Asmund Bersærkebaerne erholdt derved og Tilnavnet Gnode Asmund, og var den mægtigste af de gamle Fylkekonger. Han saldt ved Læssa med 8000 Mand. Det heed Odin havde stunget ham med et Spyd.

Indholdet af denne Saga er urimeligt fra den ene Ende til den anden. Om end et Par enkelte Træk, af hvad der fortælles om Asmund, muligens kunne være sande; maae dog Hovedbegivenhederne saavel i hans som i de Dvriges Levnet nødvendigvis være opdigtede. At Asmund kan paa Jagten i Halogaland møde en tartarisk Prinds, derpaa seile til en tartarisk Havn, siden lande i det Rige, der laae Østen for Garderige, altsaa midt inde i Rusland, og paa sine gamle Dage hente sig en africanisk Sultans Datter til Ægte; alt dette viser, at Sagaskriveren baade har været vankundig og ikke engang har bekymret sig om historisk Sandsynlighed. Der er intet i Sagaen

616 Egils og Asmunds Saga.

fels, som kan beføie os til at antage nogen historisk Grundvold; ingen Vers anføres, intet karakteristisk Træk findes. Tablernes Farve er nordisk, men Maaden, hvorpaa Begivenhederne ere noget kunstigen flettede i hverandre, røber Efterligning af udenlandske Eventyr. Asmunds og Egils Tvekampe ligne aldeles, hvad der fortælles om Sørles Kamp med Høgne i Enden af Sørles Saga. Thors Kierlighedshandeler med Jetteqvinderne passe lidet til det, Eddaerne fortælle. At Armod blev dræbt af Stærkoder fortælles blot i Rornagests Saga Kap. 6. Hvad der imidlertid giver Grund til at antage, at der engang har levet en Asmund, er, at han flere Steder bliver nævnet. I Sørle Thattr (Olaf Trygg. Saga isl. Udg. 2 D. S. 52) siges, at Halfdan Branesfostres Skib var det bedste næst efter Drageskibene, Skilde, Snod og Ormen hin Lange. Et Membran af Grim Lodinkins Saga (Arnæm. No. 343 i 4) taler om Dagny, en Datter af Snodar Asmund, der avlede en Søn, som blev kaldt Asmund, og var Orvarods Fostbroder (Suhms kritiske Hist. 2 D. S. 867). I Begyndelsen af Promund Gripens Saga fremstilles en Kong Oluf som en Søn af Snode Asmund. I Illuge Grydefostres Saga fortælles S. 19, at denne var en Fostbroder til

Egil's og Asmund's Saga. 617

Asmund Gnøde. Uagtet alle disse Sagaer ere Fabler, tiene dog disse Vidnesbyrd til at vise, at Asmunds Navn har været bekiendt. Men især kan dette udledes af Saxo, der i sin femte Bog fortæller om en Prinds Asmund, Alfs Søn, fra Hedemarken, der paa Jagten fandt en anden norsk Tyrstesen som hed Asvit, og indgik et saadant Venkab med ham, at han lod sig begrave med ham. Da Høien derpaa blev opbrudt, kom Asmund frem blodig, fordi han havde kæmpet med den Døde. Et Vers, Saxo lægger Asmund i Munden, vidner om, at denne Begivenhed har været Emne for et Skaldeqvad. Fortællingen bærer hos Saxo et ældre Præg end i Sagaen, da hos ham ikke nævnes nogen tartarisk Prinds.

Vi have altsaa Grund til at antage, at der engang har levet en norsk Fylkekonge, som hed Asmund, der eiede et berømt Skib, og om hvem Sagnet gif, at han havde tilbragt en Tid i sin Vens Grashøi. Naar eller hvor i Norge denne Asmund har levet, vide vi ligesaa lidet som hans øvrige Bedrifter. Aldeles romanagtigen er hans Levnet siden bleven udsmykket af Sagaens Forfatter, og et Udtog af denne Roman er siden bleven fortalt som en sand Historie af Torfæus hist. norvag. vol. I. S. 307-315, Schønning norske Hist. 1 D.

618 Egils og Asmunds Saga.

S. 473-475. Suhm taler i sin kritiske Historie om denne Saga 2 D. S. 308-9. 3 D. S. 65-66, 190-91. Sagaen er udgivet i Upsal 1693, 162 S. 4 af Peter Salan med lærde men i Rudebeks Smag forfattede Anmærkninger. Asmunds Løfte om at begravet med sin Ven og de derpaa følgende Rædsler har Dehlenschläger fremskilt med stærke Farver i Tragoedien Gostbrødrene.

Sørle Stærkes Saga.

Paa den Tid Halfdan Branesfostre regjerede i Sverrig, og gjorde sin Frende Rasto til Hertug over Engelland, styrede Erling Upplands Konge tredie Parten af Norge, de tvende andre Dele havde Kong Harald Baldemarsen. Kong Erling havde været længe hos Kong Knud den mægtige, og af ham faaet store Foræringer. Han havde to Sønner Snyvald og Sørle.

Da Sørle var bleven fiorften Aar, sagde han til Faderen, han vilde ikke ligge hiemme som Munt

i Kloster, og seilede derpaa med fem Skibe til Kong Estrovalds Rige i Africa. Der slaes han først med tolv Uhyrer af Blaamænd, siden med en stor Kæmpe og dennes Kone, der var isærd med at lave en Ket af Menneskers og Hestes Riid. Konen skænker han dog Livet, paa Vilkaar at hun skulde skaffe ham gode Vaaben og yde ham Bistand, naar han paafaldte hende. Da han Maanedagen derefter kom at hente sit Krav, fandt han sin Veninde i Strid med en anden Jetteqvinde, hendes Søster, fra hvis Klør han med Livsfare befrier hende, og erholder nu et Pantser, som den store Kæmpe Pandarus havde baaret, der efter Agamemnon regjerede over Grækenland, tilligemed et Sværd og en Tourneerstang, som aldrig svigtede. Alt dette havde Hexen erholdt hos Kong Maskebart i Serkland.

Efter at Sørle var bleven namnkundig ved dette Tog, tildrog det sig, at tvende Brødre Gard og Love, som fra Markland med 12000 Mand, for at beile til Kong Haralds Datter Steinvora, som strax gav dem Afslag. Kong Harald blev derfor angrebet, og maatte, da hans Hær var bleven ødelagt, søge Hielp hos Sørles Fader. Der blev nu holdt et stort Slag, hvori Sørle med sin Landse fældede den store Rise Lodin fra Falster,

620 Sørle Stærkes Saga.

hvis Spyd var 12 Alen lang, og tilsidst begge de fiendtlige Hærførere, efter at dog Love først havde dræbt mange af den norske Konges Folk, især den finske Rentemeester og den svenske Gantsler, og selv tilsidst omskabt sig til en Drage.

Sørle drog ud igien paa Sætog til Africa, og havde paa Tilbageveien til Norge en heftig Trefning i Drefund med Halsdan Branefostre, som han dræbte, og hvis guldprydede Skib han erobrede. Halsdans Sønner, Sigmund og Hogne, eggedes af Søsteren Marsibil, der var gift med Hertug Rasto til at hevne Faderens Død. Hogne seiler til Norge med 60 Skibe og 4000 Mand, bemægtiger sig først i Sørles Fraværelse sin Faders Skib, holder derpaa et stort Slag med Kong Erling, hvori han omgiordet med Hrolf Krages Sværd Sigurliomi, dræber Kongerne Erling og Harald samt en finmarssk Trolldmand, men bliver ved Trylleri hindret fra at bemægtige sig Kongedatteren Ingeborg. Imedens dette skete var Sørle kommet til Sverrig, for at tilbyde Forlig. Da han fik Afslag, holdt han først en Trefning med Sigmund, siden med Hertug Rasto, seirede i dem begge, og angreb Borgen med Skudvaaben, Valslanger samt brændende Stene. Men nu kom Hogne til: i en ny blodig Trefning mødtes Hærførerne; i trende Timer hng de paa hinanden; da kastede

de Sværdene, og begyndte at brydes. Sørle kommer tilsidst til at ligge under Hogue. "Ikke vil jeg bide dig i Struben som en Trolde" sagde denne, "bi til jeg henter mit Sværd" han gif, og Sørle blev liggende i samme Stilling til han kom igien. Da gav Hogue ham Fred og de bleve Svogre.

Dette Udtog viser, at Sagaen er et Væv af Urimeligheder, der røber den største Uvidenhed hos Forfatteren, som, for ikke at tale om Paudarus i Agamemnon's Tjeneste, kan sætte en heel opdigtet Hob af Konger, samtidig med Knud den Mægtige, fra hvis Tidsalder dog saa mange Eftetretninger vare tilbage, og som kan (Kap. 10 - 11) lade Sørle paa Tilbageveien fra Africa til Norge seile forbi det østre Morland og giennem Drefund. Ikke mere bekiendt er Sagnskriveren med det gamle Nordens Navne, Sæder og Skikke. Aldrig har nogen Nordboe hedt Karmon, Kasto, Marsibil eller Ofidas. Hrolfs berømte Sværd Skofnung kaldes her Sigurliomi. At spise Hestekød sættes ved Siden af at spise Menneskekød. Heltene kæmpe til Hest som Riddere, og i Sværfningerne bruges allehaande Krigsmaskine. Om end et Par af de senere Talemander s. Ex. som Munk i Kloster og

622 Sørle Stærkes Saga.

at skyde med store Bøsser (storbyssom) kunne gaae paa Uffskriverens Regning, fordi de ikke findes i et Membran, Suhm har ladet conferere med den trykte Udgave (kritisk Historie 3 D. S. 31-32) vise dog alle de Dyrige tilligemed Sprogets hele Farve, at Sagaen neppe er ældre end det femtende Aarhundrede, og har aldeles intet Værd, hverken til at oplyse Oldtidens Begivenheder eller Oldtidens Sæder.

At Sørle, en Søn af den uplandske Kong Erling, dræbte Kong Halfdan af Danmark, tog hans Drageskib, Skraut, og maatte derfor kæmpe med Halfdans Søn Høgne, der overmandede ham, og skienkte ham Livet, fortælles og i Hedins og Hognes Saga. Men der hedder Sørles Broder Elland, Hognes Broder Hakon; Hognes Dronning kaldes der Hervora Hildes Datter, og er her Ingeborg Sørles Syster. Der fortælles om Sørles Kamp med Vikingen Svide, hvorom Sørles Saga intet veed, og lægges til, at Sørles Broder faldt i den Kamp, hvilket skrider mod hvad her fortælles om hans Død Kap. 18. Da nu Hedins Saga ogsaa anfører nogle Træk af Sørles Kamp med Halfdan, samt et Vers, der skulde staae i Sørles Vise, og intet herom findes i denne Saga, maae den vist være endnu yngre end den sa-

Sørle Stærkes Saga. 623

Belagtige Hedins Saga, men har dog neppe været bygget paa denne. I sammes svenske Udgave citeres vel en Sørles Saga udtryffeligt, men at deete er en senere Interpolation sees af Sørles Thattr i Flateyarbogen, der (Oluf Tryggves. Saga isl. Udg. 1 D. S. 52) har den rigtigere Læsemaade Sørles Vise (Sticke).

Da Hedins og Hognes Saga i Flateyarbogen har til Overskrift Saurla Thattr, og deri baade en Vise citeres om Sørle, og tillige siges, at han havde udført store Bedrifter i Østerhavet; er det rimeligt, at allerede i Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede har Sørle været en Fabelhelt. Han nævnes og i det i femtende Aarhundrede digtede Skidarima, blandt dem der sadde i Valhal ved Odins Side. Om han nogensinde har været til, og hvilke Bedrifter han virkeligen har udført, kan ingen Dodelig mere sige, da de eneste Efterretninger vi have tilbage om ham, ere aldeles upaalidelige.

Sørle Stærkes Saga findes trykt i Biorneris Samling. Schønning (norske Hist. 1 D. S. 376-77) Suhm (kritiske Historie 3 D. S. 25-33) erkjende vel, at denne Saga er blandet med Fabler, men tillægge alligevel, uagtet den heel er aldeles upaalidelig, enkelte af dens Vidnesbyrd for megen Bægt.

Hjalmters og Olvers Saga.

Da Kong Inge i Mannenheim længe havde sørgt over Tabet af sin dydsirede Dronning Marsibil, Datter af Kong Margarius i Syrien, hendte det sig en Dag, at han saae en gylden Baad lande, hvori var en Træl og en deilig Kvinde, der hed Luda, og udgav sig for Enke efter Kong Lucartus i Boocien, hvem Kong Rudus fra Serkland med en Hær, besat af Phyttons Lande, havde slaaet ihjel. Kong Inge ægter den skønne Luda. Efter at de havde levet sammen en Tid, kommer Inges Søn Hjalmtær og hans Fostbroder Olver hjem fra deres mange Vikingsstog, hvor de blandt andre Bedrifter havde befriet en Prindsesse Diane fra at blive gift med Rudus, Søn af Kongen i Serkland. Luda forelsker sig i Hjalmtær, men da hun vil vidtløftigen forklare ham, at hun hellere vil leve med ham end med hans gamle Fader, slaaer han hende i Næse og Mund, hvilket hun lover at skulle hevne. Kort efter mødte Fostbrødrene først en Jette. af hvis Klør en Jettepige fresser dem, siden en Singalp, der kaldte sig Bargepsa, et

Hjalmters og Olvers Saga. 625

Uhyre med Hænder, Hestehoved, Hestehale og Man, der giver Hjalmters Sværdet Enarvendil og gode Raad, samt lover at staae ham bi i den første Nød. Efter Bargeysas Raad udbeder Hjalmters sig af Faderen, at Dronningens Træl, Hord, maatte følge ham paa næste Estog. Denne samtykker kun paa det Vilkaar, at Hjalmters i alt skulde rette sig efter hans Villie. Luda finder Hjalmters, før han gik bort, og paalægger ham til Straf for Kindhesten, at han aldrig skulle have Ro før han saa den skikne Hervora. Han svarer, hun skulde til hans Hiemkomst skræbe over tvende Klipper, mellem hvilke fire Trælle vedligeholdte en Ald, og leve af Ravnemad. Som sagt saa skete det. Fostbrødrene havde mange Eventyrer at bestaae, som de ved Hords Hielp heldigen overbandt. Endelig landede de hos den troldkyndige Konge Hunding, hvis Datter Hervora giver dem Raad, hvorledes de skulde rede sig ud af alle de Farer, hvori Kongen vilde føre dem. Efter mange Kampe med Mennesker og Dvæg, forlode de Hundingialandet, da Hord havde taget hele Laarnet, hvori Hervora sad, paa sin Ryg, og baaret det til Skibet. Men neppe havde de seilet i fire Dage, før Skibet standsede ved Hundings Troldom, der i Skif-

626 Hialmter's og Olvers Saga.

felse af en uhyre Hval nærmede sig Skibet. Hord tog vel et Sædyrs Ham, og kæmpede med Hvalen, men det hialv ei, før Hialmter kaldte paa Bargeisa; da kom flyvende tvende Gribbe, der sønderfledede Hvalen, og Skibet blev flot. Efter at have seilet længe, kom de til en ubekjendt Strandbred, hvor Hord døde; trende Dage bare Fostbrødrene hans Liig for at kunne begrave det hiemme, da forsvandt Liget, og de befandt sig ved en guldpydet Borg, hvor Hord modtager dem i Kongepragt. Han var nemlig en Søn af Kong Tholomæus i Arabien, hvem Luda havde forhexet til Træl, og kun under de Betingelser, Hialmter havde opfyldt, kunde han erholde sin rette Skikkelse. Nu fik enhver sin Kiæreste, Luda faldt ned i Ilden, og alt blev godt.

Dette Almmestueæventyr kan i det Høieste være fra det fiortende Aarhundrede, det har adskillige Viser, og indeholder en Blanding af de i Sagerne ofte forekommende Træk om Vikinger og Jetter med fremmede Hexehistorier, hvorved ikke engang er taget Hensyn til historisk Sandsynlighed. Det Synderligste ved det Hele er, at dette Æventyr er bleven udgivet med svensk Oversættelse af

Hjalmters og Olvers Saga. 627

J. S. Peringskiöld Upsal 1720, 79 S. i 4 og en Fortale, hvori Udgiveren søger at forsvare Fortællingens Troeværdighed, og blandt andet formoder, at Marsibil var en Datter af Marcus Vipsanius Agrippa.

Halfdan Eysteinsens Saga.

I gamle Dage regierede over Norge en Kong Eysteinn, Søn af Sigurd Hring, kaldet Snogoie, som var født af Nslang, Datter af Sigurd Fosnesbane, han var Einfiotles Broder, Sigmunds Søn, og nedstammede giennem Volsung fra Kong Odin. Med en Flaade af 100 Skibe hærgede Eysteinn vidt og bredt i det vestlige Asien, Grækerland, Blaaland og Morland; en Aften landede han ved Gardarige, stormede Hovedborgen, dræbte dens Konge Hergeir, og nødte Dronningen Isgerda til at ægte sig.

Hergeirs Datter den skønne Ingegerda, blev opfostret hos Skule Jarl, en vældig Krieger paa

628 Halfdan Eysteinsens Saga.

Alfsborg, efter i Garderige. Did sendte Eistein sin Son Halfdan med en stor Hær. Skule, der forudsaae det Tilkommende, blev just under dette farlig syg; han lovede Kongedatteren til den stærke Kriger Kol, hvis han vilde forsvare Borgen, og kort efter hed det sig, Skule Jarl var død, Prindsessen fik Kols Datter, der og hed Ingegerda, til at stifte Klæder med sig, og indtage hendes Plads som Kongedatter. Imidlertid var den unge Halfdan kommen til Borgen, Kol mødte ham, men faldt efter tapper Modstand, og Borgen blev indtaget. Man fandt der den formentlige Prindsesse, der dog ikke behagede Halfdan, som derfor afstod hende til Alfkiel Snilling, Eysteins Bannerfører. Skule Jarl undkom i Skikkelse af en Krabbling bærende Ingegerde som en gammel Kielling paa sine Skuldr.

Tre Aar efter kom tvende ubekiendte Mænd til Kong Eistein paa Aldeygiaborg, den ene var høi og mørkladen; den anden liden og fion; begge kaldte sig Grim; de bade om Winterophold, og Kongen tog imod dem, uagtet Dronningen lod falde nogle advarende Ord. Ved Julegildet, da næsten alle Giesterne vare faldne i Søvn ved Bordet, saae Halfdan, at Handsken var faldet fra den ene sovende Grim, og at han havde en smuk Pigehaand, besat med Guldringe. Halfdan tog en af Ringene,

Halldan Gysteinsens Saga. 629

afskar en Haarlok og lagde begge Dele i Handsken, men snart indsov han selv, betyngtet af Drusen, og da han vaagnede var Handsken borte, begge Gri-merne ligesaa, og Kong Gistein dræbt. Halldan blev nu betaget af en heftig Længsel efter Handsken, han havde mistet, og gjorde det Løfte, at ville opsøge sin Faders Morder; han overlod Riget til Dronning Isgerdes Broder, Kong Sigmund af Gothland, og seilede bort med trende Skibe.

I Halldans Fraværelse fordrede Ulfkiel hele Gardarige paa den formentlige Ingegerdes Vegne, Sigmund overbandt ham, og nødte ham til at flygte. Han ryede til sin Broder Ulf, der var sat til at styre Norge, Gisteins gamle Rige, og fordrede ham til at gjøre Oprør, og da Broderen afflog ham dette, nedhug han ham paa Stedet, og bemægtigede sig det hele Land. Ulf frygt for Halldan turde han dog ikke blive der, men udrustede 60 Skibe, som han besatte med de værste troldekyndige Folk, han kunde finde i hele Norge, Finmarken og Halogaland, plyndrede dermed i Vesterhavet, gif ogsaa til Helliglands (Hulelandets) Ør-ken, Grønland, det kolde Sverrig, Kyrialand, Hundingiarige lige indtil Biarmeland. Der mødte han Halldans Flaade. Et stort Slag begyndte, men Halldan kunde, uagtet al sin Tapperhed, ikke

630 Halvdan Gystensens Saga.

staae mod disse Koglere, paa hvem intet Jern beeb. Han segnede ved et Kølkehug og hans Folk vare næsten overmandede; da en Flaade paa 30 Skibe nærmede sig under en diærv Ansører, der jog Ulfkiel paa Flugt, reddede Halvdan, og efter at have lagt ham ind hos en gammel lægekundig Skovbygger for at helbredes, igjen seilede bort med alle sine Skibe. Den flygtende Ulfkiel traf sin tredie Broder under Biarmeland med en Flaade, denne trolovede sig med Biarmefongens Datter, og seilede derpaa med en mægtig Hær til Kyrialsbotn for at opsøge Grim, der var den ubekiendte Ansører, som havde overvundet Ulfkiel. Grim mødte dem ved sin Borg i Kyrialsbotn, i trende Dage strede de med hinanden, og Grim mistede to tredieparter af sine Mænd.

Imidlertid lægedes Halvdans Saar. Skovbyggeren sagde ham, at den høie Grim var ingen anden end Skule Jarl, der havde dræbt hans Fæder, men reddet hans eget Liv; og fortalte ham tillige de tvende Veie, der ginge til hans Borg. Halvdan valgte den korteste over Land, uagtet den gik forbi kæmpestore Røverses Boliger. Halvdan fældede alle Jetterne, samt de Uhyrer, der ledsagede dem, og sloges endog lykkeligen med deres Gienfærd. Paa femte Dag kom Halvdan til en

Halfdan Gynsteinsens Saga. 631

Skion Borg, paa Muren stode tredive vakke Jomfruer; den skionneste tiltalte ham, lovede ham her at skulde faae, hvad han havde mistet i Gardariget, og kastede Handsken til ham med Opfordring, at redde hendes Fosterfader, hvis Liv var i Fare. Halfdan ilte til Valpladsen, dræbte Ulfskiel, og hialp Grim til at bekæmpe alle Koglere i hans Følge.

Halfdan tog nu Gardarige i Besiddelse, Skule Jarl gav sig tilkiende, og overlod sin Skiebne i Halfdans Haand, der gav ham Enkedronningen Isgerde til Ægte. Deres Søn blev den Hreggvid, hvis Datter Ingegerde ægtede Gange Hrolf. Halfdan reiste med sin Ingegerde til Norge, sit Fædrenerige, han havde med hende to Sønner, Thorer Hiort og Eistein Blumre, og en Datter ved Navn Ingeborg, der ægtede Kong Agrippa og blev Moder til Fertram og Plato.

En Membran i den arnæmagnæanske Samling No. 343, i 4, der stemmer overeens med Papirshaandskriftet sammesteds No. 344 og i de suhniske Afskrifter paa det kongelige Bibliothek No. 565 og 283 i 4 har en Deel Afvigelser fra den trykte Udgave, blandt hvilke følgende er det Mærkeligste.

632 Halfdan Eysteinsens Saga.

Eysteins Slægt angives saaledes. Hans Moder var Dagma, Enster til den Euanhvide, som ægtede Hromund Gripson, hans Fader hed Thronð og gav Thronðhiem Navn, han var en Søn af Seming Odins Søn Eysteins Broder var den Erik Vidforle, der fandt Udødelighedens Land. Eysteins første Kone var Asa, en Datter af Sigurd Hiort og Aslaug Enogvies Datter.

Om Isgerdas Slægt hedder det, at hun var en Datter af Kong Hlaudver (Ludvig) af Gothland, hendes Brodre vare Sigmund, Harald Haarfagers Stavnsbo, og Oddur Skraut, Fader til den Guldhorer, der nævnes i Landnamabog.

Til Slutning findes samme Tillæg, som ogsaa Torfaus hat fundet i sit Haandskrift, og Biskner af Torfæi norske Historie indrykket bag efter sin Udgave af Sagaen, der fortæller at Halfdan og Sigmund tillige med Oddur Skraut sloges med to Sønner af Kong Agnar i Gestrifalands, Raknar og Valur, af hvilke især Valur, om hvem der gives en vidtloftig Saga, eiede meget Guld, som han havde frataget Totunen Svade, Asathors Søn, i Fjeldet Blesaberg ved Dumbshav. Enden paa Slaget blev, at Brodrene maatte flygte, Vale styrtede sig med to Guldkister ned i en Fos, hans to Sønner bleve nedstyrtede efter ham, og disse

Halfdan Gisteinsens Saga. 633

Frender forvandlede der til flyvende Drager, som rugede over Guldet, til Guldthorer tog det. Agnar flygtede til Halogaland, hvor han blev Trold, samlede Guld og gif tilsidst levende ind i en Hvi. Om Halfdan er der en lang Fortælling, fra ham og Ingegerde nedstamme mægtige Slægter i Norge og paa Ørkenserne.

Noget andre mindre mærkelige Varianter i Genealogierne af andre Haandskrifter anfører Suhm i Anmærkningerne til 31 Tabel til den kritiske Historie.

Uagtet denne Fortælling begynder i Norge, er dog Garderige og Biarmeland de egentlige Skuepladse for Begivenhederne. Disse ere ikke blot udsmykkede med mange Koglerier, men i dem selv meget usandsynlige, og Haarloffen, som Halfdan affaar, og siden, da han har mistet den, saa høiligen længes efter, er slet ikke nordiskt, men et Træk laant af Riddertidens Romaner. Der findes ingen Vers i denne Saga, og Skildringerne af de deri forekommende Kampe indeholder blot det i slige Sagaer sædvanlige. Sagaens Hovedpersoner ere for Resten aldeles ubekiendte; thi den norske Kong Halfdan hin Milde og hin Madilde

634 Halldan Eisteinsens Saga.

Eisteins Søn, om hvis Bedrifter Snorre taler i *Ynglingasaga* Kap. 51-52, har intet tilfældes med vor Halldan uden Navnet. De i Sagaen forekommende historiske Henviisninger ere meget ufejerrettelige. I Sigurd Fosnesbanes bekiendte Slægtregistre forekommer den grove Feil, at Sinfotle, Sigmunds Broder, gøres til hans Søn. Flere Urimeligheder findes i de tilføiede Varianter, ikke blot at Nslaug, Sigurd Snogsies Moder, gøres til hans Datter; men Eistein siges paa den ene Side at have været en Søn af Ebrand, der gav Trondhiem Navn, hvorved han sættes op i den fjerne Tid, og paa den anden Side lader man hans første Kone være yngre end Regnar Lodbrog, og hans Søns Staldbrødre være samtidige med Harald Haarfager, hvorved Begivenheder forbindes, der maatte ifølge alle andre Sagn, antages at være ved mange Aarhundreder adskilte. Den Eistein Glumru, der gøres til Halldans Søn, og som uden Tvivl var Aaledning til, at Sagnskriveren meente, at islandske Slægter nedstammede fra denne Halldan, har efter Landnamabog S. 361 en ganske anden Herkomst, nemlig fra Halldan den Gamle. Fromund Gripsen er maaskee en historisk Person, men hans Saga er en Fabel, digtet i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede. Sam

Halvdan Gysteinsens Saga. 635

ge Hrolf Hreggvids Svigerføn er, saavelſom Erik Vidforle og Kong Agrippa med tvende Barn blotte Fabelhelte. Eventyret om den første er digtet i Norden uden Tvivl i 14de Aarhundrede, det om den anden forfattet omtrent i det trettende Aarhundrede, og Fortællingen om den sidste en oversat Roman. Den Fabel om Rafnar og Valur, som nogle Haandskrifter føie til, kan være foranlediget ved et gammelt Sagn, men er nærmest hentet fra Guldthorers eller Torstfirdingasaga, og uden Tvivl senere tilføjet, da Eventyret efter den almindelige Form maatte synes til Ende med Halvdans Tilbagekomst til sit Fædrenerige. Anledning til dette Tillæg gav vel Navnet paa Dronning Isgerdas Broder, der blandedes med den Sigmund, der var Oddr Skrauts Broder. Alle disse Hentydninger til andre Sagaer, ligesom og at Landnamabogen udtrykkelig nævnes, hvilket ikke i de ældre Sagaer pleier at skee, viser, at dette Eventyr ikke er ældre end det fiortende Aarhundrede.

Udtøstige Udtog heraf have Torfæus (hist. Nor. 1. S. 297-307) og Schønning (norske Historie 1. Deel S. 487-489) optaget i deres Historier. Suhm har og i sin kritiske Historie flere Gange beråbt sig paa dette Eventyrs Vidnesbyrd 2 D.

636 Halvdan Gystensens Saga.

C. 643 3 D. S. 730-731. Sagaen er trykt i
Bisrners Kæmpedater.

Halvdan Branefostres Saga.

Hring, Konge i Danmark, var gift med Signi Datter af Wilhelm, Ridgothlands Konge. Deres Datter var Ingeborg, deres Sønner Halvdan og Asmund. Da disse vare ti og elleve Aar gamle, landede en Aften Vikingerne Sote og Snæfoll med en stor Hær, dræbte Kong Hring tilligemed Asmund, og bemægtigede sig Riget; men Kongens to andre Børn bleve reddede af Thorvid Jarl, og sendte til hans Broder Ottar Jarl i Biarmeland. Da de havde opholdt sig der nogen Tid, vilde Halvdan ud paa Sstog, Søsteren fulgte ham. De bleve forslagne til Hællulands Orkener. Der slaaes Halvdan med nogle Trolde, som spiste Heste og Menneskekød, og derfor heryede Skibe til Landet; han fælder Troldene, og befrier to Twillingbrødre, Sigmund og Sigurd, tilligemed Søsteren Hilde, Børn af den skotske Jarl Angantyr. Han var bleven un-

Halldan Braneføftræs Saga. 637

derføttet i denne Bedrift af en menneffeliger Troldkvinde, fom hed Brane, hvis Moder, Datter af Jarl Wilhelm i Balland, var bleven bortført af den trehovede Trold Jarnhaus. Halldan dræber dette Uhyre, deler en Tid lang Tæng med Brane, og modtager af hende fortryllede Vaaben. Efter hendes Anviisning feiler han til Kong Olaf i Engelland, hvis Datter Marsbils Elskov han tilvender sig, ved Hielp af nogle fortryllede Urter. Olafs Landværnsmænd Ake blev ham fiendfe, og meente i Beddekampe at overvinde ham; men i at sømme vifer Halldan sig hans Mester, i Turnering kaster han ham af Sadlen. Da Ake engang vilde indbrænde ham, fom Brane giennem Luften ham til Hielp, og da Ake vilde med en Skare Bevæbnede overvinde ham, bliver denne ynfeligen lemlæftet. Halldan feiler bort med 20 Skibe, Kongedatteren havde givet ham, forener sig med Skjoldmøen Gladgertha fra Gladøen, og erobrer nu sit Fædrenerige igien. Den døende Sote havde vel høret af Erindring om Marsbil bort hos Halldan, men Brane kommer, og fornyer hendes Minde. Halldan lander i Engelland, just fom hans Elskede fulde været gift med Kong Erik af Miklegaard, denne erholder nu Halldans Søster, Halldan ægter Marsbil, og bliver efter Faderens Død Konge.

638 Halvdan Branefostres Saga.

i Engelland, deres Søn var Rigard, Maslets Fader. Den som giftede Branes og Halvdans Datter, blev Konge i Danmark efter Halvdan.

Denne Fortælling er et blot Eventyr. En Troldqvinde spiller Hovedrollen, og alt det Dyrige er digtet uden Hensyn til historisk Sandsynlighed, eller nogen Kundskab til det gamle Norden. Ellers kunde Forfatteren ei have ladet Broderen til en dansk Jarl være Jarl i Biarmeland, eller en Konge i Ridgothland hedde Wilhelm, en Konge i Engelland Oluf, og en Keiser i Konstantinopel Eriks Stilen og de enkelte Træk ere de i slige Eventyr sædvanlige. Halvdan Branefostre nævnes vel og i Sørle Stærkes fabelagtige Saga, men naar undtages, at han ogsaa der forestilles at have regieret i Danmark, er alt det andet, vi der læse om ham, stridende mod denne Sagas Beretninger. Suhm har derfor bevist den for megen Tros, naar han flere Steder i sin kritiske Historie beraaber sig paa dens Blodnesbyrd. Kritisk Hist. 3 D. S. 121, 328. Der gives Haandskrifter af denne Saga, der indeholde endnu flere Eventyr, end den i Biskners Samling trykte, men det vilde ei lønne Umagen at anstille nogen Collation.

Sturlaug Starffames Saga.

Alle sandfærdige Historiefribere vide, at Grækenlands og Asiens Indbaanere først beboede de nordiske Lande, og at der det Tungemaal begyndte, som siden udbredte sig over alle Riger. Dette Folks Formand hed Odin, fra hvem Slægtregistre udfødes. Den Gang regierede Harald Guldmund over Throndhien, i hans Rige boede Jarl Hring, hvis Datter Wesa overgik andre Møer, som Guldet Røbbet. Hun var bleven opdraget hos en gammel trolldyndig Kone, der hed Wefreia. Sturlaug, en Søn af en Jarl i Nummedalen, friede til hende, men hun afviste ham som den, der endnu ikke havde udført berømmelige Bedrifter.

Kort efter reed den gamle Kong Harald, der nyligen var bleven Enkemand, til Jarlens Gaard, og tvang ham til at trolove sig hans Datter. Da han var bortredet, kom den stemme Viking, Kol Krappe, til Gaarden, afsvang Jarlen det samme Løfte, og erklærede Harald for Ridding, hvis han ei mødte ham, eller lod møde for sig i Holmgang. Den første Kæmper, der mødte paa Haralds Vegne,

640 Sturlaug Starfames Saga.

blev fældet; Kongen maatte derfor søge Hielp hos Sturlaug, der imedens ved sine Vifingsstog var bleven berømt. Sturlaug vilde ikkun samtykke paa de Vilkaar, at Kongen afstod ham sin Brud. Da Kongen maatte indvillige deri, holdt han Bryllup, og Wisa anbefalte ham til hendes Fostermoder Befreia, der ved Tryllekunster forøgede hans Styrke, gav ham Sværdet Angurbadil, og foruden flere gode Raad, sin Fosterfader Trolmanden Svipud med til Bistand.

Med Gothaelven var Holmgangen berømmet. Et Skind blev kastet under de Stridendes Fødder, og 20 Mark Sølv skulde tilfalde Seierherren. Koll forlangte at see Sturlaug's Sværd, han viste ham først et andet, hvorved Koll troede at være sikker; men under Kampen fremtrak han det, Befreia havde skænket ham, og dræbte dermed sin Modstander. Fradmar, Koll's Broder, vilde hevne hans Død, blev overvundet af Sturlaug og, efter Befreias Tilskyndelse, hans Fostbroder.

Med en Skare af tielke Fostbrodre red Sturlaug hjem, hvor han fandt Kong Harald i Færd med at indebrænde Jarl Hrings Familie. Sturlaug forhindrede det vel, men for at forsones Kongen, maatte han dog paatage sig at skaffe det Ureprehorn, Kongen engang havde tabt, uden at

Sturlaug Starffames Saga. 641

denne vilde sige ham, hvor det var at finde. Han tyer atter til Vefreia, som viser ham til sin Søster, Snælaug, gift med Kong Hundolf i Hundingialand. Fostbrødrene seilede bort paa et Skib, bemandet med 100 Mand. De styrede nord for Halogaland, Finmarken og Wandnesset, indtil de fastede Anker i Osla Vig. Der havde tre af dem Møder med Jettekvinder om Natten. De toende erholdt derfor Løfte om Medbor, naar de ønskede det, og Sturlaug en prægtig Stridsøxe, der kunde blive saa lille som en Knappenaal. Da de kom til Hundingialand, tog Snælaug vel imod dem, og fortalte dem, at Urorehornet stod i et Tempel i Biarmeland, der var helliget Odin, Frigg og Freia; men Kong Hundolf lod dem anfælde, og efter tappert Modstand bleve de fastede i en Klippehule og aflædte indtil Underbuxerne. Der havde Sturlaug giemt sin underfulde Øxe, og ved dens Hielp befriede han sig og sine Staldbrødre.

Fra Hundingialand ilede Fostbrødrene til Biarmeland. Sturlaug trængte ene ind i Afguds-templet, og borttog Hornet af Odins Bord, en af hans Fostbrødre, Hross Refia, der vilde rane en Guldtavle, blev dræbt af den kæmpestore Tempelforstanderste. Sturlaug bragte nu Hornet til

642 Sturlaug Starffames Saga.

Kong Hring, og fastede ham det i Ansigtet, saa fire Tænder faldt ud. Derpaa reiste han til Sverrig, hvorhen hans Familie alt havde begivet sig, og blev Kystforsvarer for Sverrigs Konge Yngvefreir, der efter 12 Aars Forløb gav ham Kongenavn og et stort Rige. Med sin Flaade gjorde han nu seierrige Krigstog til Biarmeland og Hungialand.

Efterat have vundet Magt og Ære holdt Sturlaug et stort Julegilde, hvor han gjorde det Løfte, at vove Livet for 'at erfare, hvorfra Bosfelhornet var kommen, og hans Fostbroder Frammar lovede, at han inden den tredie Juul skulde have sovet hos Ingeborg, Kong Ingvars Datter. Sturlaug hentede først Raad hos Besreia, og sendte derpaa en af sine Fostbrødre, der hed Froste, til Finmarken, han fastede en Stof med Skrift i Skiodet af den finmarkske Konges smukke Datter, der hed Misl, som ved at læse det Skreene strax var redebon til at reise til Sturlaug, hvem hun længe havde foretrukket for alle andre. Froste maatte gribe under hendes Belte, og de fore gienem Luften til Sturlaug, der nu bad Froste at skifte Klæder med sig, og i sit Navn ægte Misl. Bryllupsnatten skulde Sturlaug lig ved Sengen, og horte Misl fortælle Fabelen, hvorledes Bosse

Sturlaug Starssames Saga. 643

len var opfodt i Biarmeland, hvorpaa han af Frygt for Nisls Trolddom strax opbrændte Brudeparret.

Frادmar havde megen Meie med at erholde Ingeborg, thi hun ringeagtede ham som Sturlaug's Træl, hans listige Paafund og snue Forvandlinger opdager Prindsessens Kløgt; tilsidst drog Sturlaug til Aldeigiaborg, (i Gardarige) dræbte Ingevar, og gav Ingeborg til Frادmar, der udnævntes til Landets Konge. Sturlaug døde af Velde i Fredfrodes Dage. Sagaen endes med, at den er skrevet efter Kolbeins Kefliabog.

Dette Eventyr har haft den ufortiente Lykke, at blive anseet for i Grunden at indeholde Sandhed af Nordens Historiekrivere, endog en Torfæus hist. Norvag. P. I. p. 201-204, Schoning norske Hist. 1 D. S. 130-136, Lagerbrink svenske Hist. 1 D. S. 335, Suhms kritiske Historie 3 D. S. 93-94. Fra først til sidst er Indholdet i sig selv utroligt, og vilde man betragte alt dette Utrolige som Indklædning, forsvandt Hovedbegivenhederne selv: Reiserne for at finde Bøffelhornet og erfare sammes Oprindelse, samt Frاد-

644 Sturlaug Starssones Saga.

mar's Giftermaal. Men selv dette Utrolige indeholder intet karakteristisk, men blot flette Udmalinger af de i flere Eventyr forekommende Scener, med megen Armod i Udtryk og Vendinger. Sagaen har ingen Genealogier, og kun et Par ubetydelige Vers. Indledningen røber det femtende Aarhundredes Griller, og Beskrivelsen over et Gudehuus i Biarmeland, helliget Aserne, stor Uvidenhed om dette Lands ældre Tilstand, endog om det Troeværdige, Islændere selv derom havde berettet (Heimskringla Olaf Hell. Saga R. 143). Hundingialand er som sædvanligt i slige Sagaer et Utopien. Kun tvende historiske Personer nævnes i Sagaen Frode den Fredegode og Yngvefreir; men disse tvende kunne ei antages som Samtidige, heller ikke kunde Sturlaug sættes saa høit op i Tiden, naar han skulde have levet senere end Thorstein Vikingsons formentlige Tidsalder. Det sætter ikke den trofste Saga udtrykkeligen ham i Forbindelse med denne, men Sværdet Angurvadil, han erholdt af Befreia, var Vikings berømte Sværd, og det arkæmagnæanske Haandskrift 171 i Kol. lader Befreia være af Vikings Tid, ligesom og det Haandskrift, Torfaus fulgte, lader Kol Krappe være i Slaget med de Uhyrer af Mennesker, Viking overvandt. I Gange Hrolfs Saga gøres denne

Sturlaug Starffames Saga. 645

til en Søn af Sturlaug den Starffame, og siges opkaldt efter Hrolf Refia, som tilfattede Livet i Irland (vor Saga siger i Biarmeland). Efter denne Saga skulde Sturlaug have tilfattet Livet i et stort Slag i Garderige, hvor han hjalp sin Søn mod dennes voglende Fiender. Der føies til, at Sturlaug's Saga lader ham døe paa Sotteseng. Dette Forhold mellem vor Saga og disse to andre Fabelsagaer viser blot, at den er yngre end Thorstein Bikingsens, og ældre end Gange Hrolfs.

Meget forskiellig fra den trykte Saga er det arnæmagnæanske Haandskrift 171 i Fol. Indledningen er der udeladt. Den begynder med at Harald Gudmund, en Søn af Eistein Ulffen, regierede over hele Norge, og at hans Kone Signy var Datter af en Jarl fra Holfsetuland. Meget vidtløftigere fortælles alle Begivenhederne, indtil da Sturlaug bragte Hornet til Kong Gudmund eller det 19 Kap. i den trykte Udgave. Derpaa afviger Haandskriftet ved ikke at lade Sturlaug drage til Sverrig, men vbereenstemmende med Gange Hrolfs Saga bosætte sig i Hringerrige, og med sine egne Folk erobre Hundingialand og Biarmeland. Den urimeligste Deel af den trykte Saga fra 21de Kap. og til Enden er udeladt. Haandskriftet ender med at Sturlaug ihjelslaaer Harald Gudmund,

646 Sturlaug Starffames Saga.

og vnder dennes Frende Harald Hvide i Halogland til at forlige sig med ham. Haandskriftets Fremstilling maaskee fra Enden af det fiortende Aarhundrede, er vel ældre og endeel bedre end de trykte Sagaes, men ogsaa i den ere Urimeligheder nok tilbage, ligesom og dens Begyndelse er aldeles uhistorisk. Sagaen er udgivet med svensk Oversættelse af Gudmund Dlossen. Upsal 1694 i 4.

Gange Hrolfs Saga. *

Hreggvid regierede i Holmgaard eller Gardariga og anvendte syv Vintre paa at erobre Landene ved Dyna, der i Størrelse er den tredie eller fierte Flod i Verden, og hvis Udspring Erik Vidforle søgte, som der berettes i hans Saga. Hreggvid erboer vade sig Hesten Dulcefal af Dromedarernes Slag, og et Sværd af det Slags Jern, som falder i Floden Ger. Som han sad rolig i sit Rige, blev han angrebet af Kong Erik i Gestrifeland, der hører under Sverrig, hvor Folk ere stærke, af Thus,

seart, og slemme at omgaaes. Erik, der havde flere Bersærker og især Troldmanden Egir i sit Følge, ihjelslog Hreggvid, men blev saa indtaget af hans smukke Datter Ingegerd, at han lovede at tilstaae hende, hvad hun begjærede. Hun bad først, at en Hsi maatte opkastes over Taderen, hans Kostbarheder lægges deri, og et høit Gierde opføres deromkring; dernæst vilde hun i trende Aar raade for den fjerde Deel af Riget, og hvert Aar lade en Kæmper møde Eriks Bersærk Søkve, saa stedes denne af Hesten, skulde Erik forlade Riget, blev hendes Kæmper overvundet skulde hun overgive sit Rige. Ifølge Egirs Raad blev det bevirket ved Seid *), at Ingen skulde mægte at overvinde Søkve, uden den, som havde Hreggvids Rustning, men denne laae i hans Hsi, og Hsien var bygt saa stærk, at intet Menneſke formaaede at aabne den. Til ydermere Sikkerhed lovede Erik sin skionne Syster Gyde til den, som kunde vinde Rustningen, for i ethvert Tilfælde at have ham i sin Vold.

Til samme Tid regierede Sturlaug Starffame over Ringerige i Norge, hans fjerde Søn hed Hrolf, og fordi han var saa tyk, at ingen Hest

*) Et vist Slags Roglerie.

648 Gange Hrolfs Saga.

Kunde bære ham, Gange Hrolf. Denne kunde ikke forliges med Faderen, han erholdt af sin Moder to af de Rapper, Hæxfiellingen Befreia havde skænket hans Fader, og gik bort dermed uden at sige Noget Farvel. Efter adskillige Omtumlinger kom han til Thorgnyr Jarl, der regierede over Jylland, dennes Søn hed Stefner, hans Datter Thora og hans Raadgiver Biorn. Hrolf blev der Landværnsmænd.

En Dag Thorgnyr sad paa sit Dommersæde, fløi en Svale over ham, og lod falde en Silkeflud, hvori var et Menneskehaar, af Farve som Guld og af Mand's Hoide. Thorgnyr gior det Løfte, at ville sige hende til Ægte, hvis Haar dette var, og erfarer nu af Biorn, at Haaret maatte tilhøre Prindsesse Ingegerde. Thorgnyr lover derpaa den, som vilde ride Turnering med Søve, sin Datter Thora med Tredieparten af sit Rige. Hrolf bed sig til, men vilde reise ganske allene.

Paa Reisen giennem Danmark møder Hrolf en bevæbnet Mand, som han overvinder og skænker Livet; det var en dansk Bondes Søn, der kaldte sig Wilhelm, og foregav, at han havde agtet sig til Hreggvids Grav, for derved at vinde den skønne Gyde Kong Eriks Syster. Hrolf antager ham som sin Riddervend. Ifølge Wilhelms

Overtalelse drager Hrolf ind paa en Gaard, hvor man modtager ham med et prægtigt Gilde; men i det han udsøver sin Ruus, bliver han bundet, og Wilhelm truer at dræbe ham, hvis han ei vilde sværge, at følge Wilhelm til Gardarige, udrette alt for ham, indtil han fik Gyde til Egte, og aldrig at ville hevne sig. Hrolf maae indgaae disse Vilkaar.

Da de kom til Eriks Hof, pralte Wilhelm af alle sine Færdigheder, og fremstillede Hrolf som sin Riddersvend. Kong Erik opfordrede ham derfor til at opjage en Hiort med gyldne Horn, der havde viist sig. I Hrolfs Selskab begiver Wilhelm sig at søge Dyret, men trettes snart. Hrolf følger det til en Alfkones Huus, som just havde udsendt Hiorten, for at lokke nogen til sig, da hendes Datter trængte til Menneſkehjelp for at kunne føde. Hrolf betiente hende, og erholder til Løn Hiorten samt en Guldring, der satte ham i Stand til at overvinde enhver Besværlighed. Wilhelm pralte nu med at have taget Hiorten, og tilbød sig at drage til Hreggvids Hsi. Han reiste med Hrolf, men skrækkedes snart af et mødende Uveir, og blev tilbage. Hrolf trængte sig igiennem, og kom til Hsien, som han fandt saa stærk, at den ei kunde brydes. Men den døde Konge sad ved dens

650 Gange Hrolfs Saga.

ene Ende; fortalte, at det havde været ham selv, der som Svale var fløjet over Thorgnyr Jarl, og gav Hrolf en dobbelt Rustning af lige Udseende, den ene skulde han beholde selv, og give Wilhelm den anden. Denne bragte sit Bytte til Kong Erik, der dog ikke endnu ret troede hans Manddom. Men Erik havde en farlig Krig med Tartarernes Konge Menelaus om en Ø, der ligger midt mellem Garbarige og Tartariet og kaldes Hedinøe, fordi Hedin Hiarands Søn paa sin Reise fra Indialand til Danmark, først skal have landet der. Paa denne Ø havde Kong Menelaus sat en stor Trolde-
mand, der hed Sote, som overfaldt Erik med en vældig Hær, mod ham skulde Wilhelm stride. I Slaget isører Hrolf sig Wilhelms Rustning, og nedlægger Sote; derfor erholder Wilhelm Prindsesse Gyda til Ægte.

Hrolf forlod vel Wilhelms Tjeneste efter at have opfyldt sit Løfte, men opholdt sig dog endnu ved Eriks Hof, indtil Tiden nærmede sig, da Prindsesse Ingegerde skulde for sidste Gang faae en Mand til at ride mod Søve. Den skønne Møe kom i Forsamlingen, at udsøge sig en Kæmper, og valgte Hrolf, som efter forfillede Undskyldninger fulgte hende til hendes Borg, hvor han fortalte hende sin Historie. I Turneringen kastede

han sin Modstander af Hesten, hug dem ned, som efter Kongens Befaling skulde gribe ham, og undkom til Ingegerdes Borg, hvorfra han med hende og hendes Skat flygtede paa Hesten Dulcefal.

Kong Erik vilde have hængt Wilhelm, men denne lovede at bringe ham Hrolfs Hoved. Han ilte efter ham, foregav at være forjaget af Erik, og anraabte hans Hielp. Hrolf tillod ham at følge sig. Hvorpaa Wilhelm næste Nat bedøvede Hrolf med en Soveurt, afhug hans Fødder, da han, formedelst det uigiennemtrængelige Pantser, ei kunde dræbe ham, tvang Prindsessen til at følge sig under Løsheds Løfte, og drog nu med hende til Thorgnyrs Hof, hvor han tilegnede sig Vren af det hele Tog, og erholdt Løfte om at ægte Jarlens Datter. Ingegerde glemte Hrolfs afhugne Fødder, og sagde Lægeurter ved, at de ei skulde raadne. Imidlertid var en ukiendt Mand, der kaldte sig Møndul kommet til Jarlens Gaard, og saaledes vidst at indtage Jarlen, at han var bleven dennes første Raadgiver. Biorn blev efter hans Bestyldning dømt til Galgen, og Møndul havde tilegnet sig hans Kone og hans Huus.

Da Hrolf omsider vaagnede, tog han Svien af sine Saar ved en Livsteen, han bar hos sig, slæbte sig hen til Dulcefal, som Wilhelm ikke havde

652 Gange Hrolfs Saga.

formaet at tæmme, og denne bar ham til hans Ven Biorns Gaard. Da Hrolf slæbte sig ind i Stuen og saae der Biorn bunden, og Mondul leflende med hans Hustrue, greb han strax denne med sin stærke Arm. Mondul maatte, for at redde Livet, tilstaae, at han var en underjordisk Dverg, der af Kiærlighed til Biorns Kone havde spilt denne Rolle, han lovede at ville giorre alt godt, og begyndte med at sætte Hrolfs Fødder igien til Benene. Hrolf gik nu til Thorgnyr, aabenbarede hele Sammenhængen, og Wilhelm, der var en Usling, som Egirs Koglerier havde bragt til at staae Hrolf efter Livet, blev hængt.

Ingegerde erklærede, at hun ei vilde gifte sig, førend hendes Faders Død var hevnet. Thorgnyr samlede derfor en stor Krigsmagt, som Hrolf skulde anfære. Han fik Hielp fra Sverrig, Frisland og Benden, men meest dog af Mondul, der satte sine Koglerier imod Egirs; Mondul bandt alle Skibene sammen paa Seiladsen til Garderige, og indhyllede den udskibede Hær i et sort Silketelt o. s. v. Imedens Vette Tog gik for sig, blev Thorgnyr dræbt af en skotsk Bersærk, men denne faldedes igien af Sturlaug Starfsame, der som Slaget stod, kom tilseilende med trende Skibe, og efter at have hiulpet Biorn forlod igien Landet.

Gange Hrolfs Saga. 653

Paa Gardariges Kyster begyndte Krigen at blive farlig for Hrolf, da han vel havde overvundet Kong Erik i et stort Slag, men denne idelig erholdt Forstærkning. Nu landede Sturlaug Starfsame med sine trende Skibe, og gav sin Søn kraftig Bistand, indtil han dræbtes bag fra af Egir*). Hrolf blev saa rasende deraf, at han drev Fienderne paa Flugt, men hans egne Folk vare alle saarede, og Eriks Borg endnu tilbage. Hrolf gif om Natten til Dreggvids Hoi, der gav ham et Bæger, hvoraf han og hans Skulde drikke for at styrke sig. I det følgende Slag mod de i Lal langt overlegne Fiender erholdt Hrolf atter Bistand af en Krigshær, som landede ved Kysten, Egir og Erik bleve efter mangfoldige Koglerier endeligen dræbte, og Gardarige erobret.

Seierherrerne vendte tilbage til Narhuus, hvor den ubekjendte Hærfører, der saa kraftigen havde understøttet Hrolf, fortalte, at han hed Harald, og var en Søn af en engelsk Kong Jatgeir, der var bleven ihjelslagen af sin Frende Henrik.

*) Der søies til: Saa siges i Sturlaug's Saga og andre flere Sagaer, at Sturlaug bøde paa Goteseleng i Bringerige, og blev der høilagt, men her fortælles at Grim Egir dræbte ham. Vi vide ei hvad der er sandest."

654 Gange Hrolfs Saga.

Hans Børn havde maatte reddet sig ved Flugten, han opfordrede nu Hrolf til at skaffe sig sit Fædrenerige. Hrolf gjorde sig strax rede til dette Tog, og seilede til Engelland med en vældig Hær. Kong Henrik havde en Troldmand i sin Tienestederhed Anis, denne vidste at Toget skulde skee, og havde faaet sin Konge til at samle sin Hær, og søgt Hielp hos Jarl Maland og Kong Dungal af Skotland; men uagtet den engelske Hær var meget stærk, og Anis anvendte al sin Trolddomskunst, seirede dog Hrolf tilsidst. Harald blev nu Konge i Winchester, og Stefner Hrolfs Ven, Thorgnyr Jarls Søn, ægte de den engelske Konges Syster. Hrolf holdt derpaa i Jylland et prægtigt Bilager med Ingegerde. Til Pringerige kom han aldrig, men drog til Gardarige, hvor han blev en mægtig Konge. Hrolfs ældste Søn hed Hreggvid, den anden skal efter kundige Folks Mening have været den Kong Oluf i Danmark, om hvem der tales i Hromunds Grip-sans Saga. Enden af Sagaen indeholder nogle korte geographiske Efterretninger om Engelland og Danmark, samt et Forsvar for Sagaens Troværdighed, hvor det blandt andet hedder, at det er rimeligt, at den, som har sammensat denne Saga, maa enten have haft gamle Gange eller vise Mænds Sagn for sig.

Gange Hrolfs Saga. 655

Denne Saga bærer tydelige Præg af at være aldeles opdigtet. Skuepladsen hensættes for største Delen til fjerne Egne. Hovedpersonerne nævnes ei i noget historiskt Mindesmærke, og Begivenhederne ere i dem selv aldeles utrolige. Treende Stropher lægges Kong Hreggvids Gienfærd i Munden; forresten findes her ligesaaalidet Vers som Spor til en poetisk Oprindelse for Sagnet. Fortællingen er mere indviklet end ellers pleier at være Tilfældet, og som et Eventyr betragtet ikke ilde udtænkt. Den er vist nok oprindelig islandsk, dette vise allene de meddelte Prøver paa dens forvirrede Geographie. Udenlandske Romaner have maaskee givet Stoffet til Vilhelms Bedrifter, men i øvrigt er det nordiske Fabelscener, der bleve udmalede. Forfatteren har ikke blot kiendt Sagnet om Hogue og Hedin, men ogsaa de opdigtede Sagaer om Erik Vidforle og Sturlaug Starffame, kan folgeligen neppe have skrevet før Enden af fiortende Aarhundrede, men vel heller ikke meget senere. Deels fordi der findes flere Membraner af denne Saga, hvilket ikke lettigen havde blevet Tilfældet med et islandsk Skrift fra det femtende Aarhundredes sidste Halvdeel, deels fordi Roskilde siges i Enden af Sagaen at være Siælslands Hovedstad, som det ikke blev efter at Chris-

656 Gange Hrolfs Saga.

Konig af Bagren havde valgt Kiøbenhavn til Residens.

Denne Saga er ikke bleven udgivet, men citeres dog undertiden som et Bidne af de ældre Historieforskere. Suhm har aftrykt dens Genealogier i den 41 Tabel til den kritiske Historie, men anmærker derhos, at han næsten er af den Tanke, at Gange Hrolf, Sturlaug Starssames Søn, er en opdigtet Person.

Saga om Illuge Grydefostre.

Kong Hring af Danmark var en Søn af Skjold, der sloges med Herman, hvorom deres Saga veed at fortælle. Hring var gift med Sigride, en Datter af Kong Vilhelm i Balland, med hvem han havde en Søn ved Navn Sigurd, skisn og stærk; denne opvoixte med Illuge, en rask og dygtig Ungerføvend. De svore Fostbrødreilag, og lode deres Blod rinde sammen, under Løfte at hevne hinandens Død.

Saga om Illuge Grydefostre. 657

Paa deres første Sætog hærjede Kostbrødrene paa Orkenserne og Skotland, og finge stort Bytte, men da de mod Vinter vilde vende hjem, bleve de af Storm forslagne til en øde Fieldegn, hvor de vare nær ved at forkomme af Kuld, da de ingen Ild kunde faae antændt. For at afhjælpe Savnet roede Illuge i Baaden over en Fiord. Der mødte han i en stor Hule en grim Jettekvinde, der lovede ham Ild, hvis han sagde tre sande Ord, han skulde da endog sove hos hendes Datter, der var en deilig Pige. Illuge saae sig omkring, og sagde: Hulen er stor, Jettekvinden styg, Datteren skøn. Kvinden, der hed Gryde, tillod ham nu at lægge sig hos Datteren. Men da de havde lagt sig, og han begyndte at vise Datteren Kiertegn, kom Gryde farende til, greb ham i Haaret, og truede at dræbe ham med et draget Sværd, fordi han vilde beskiæmme hendes Datter. Illuge svarede, han var ikke bange, ingen kunde dø mere end engang, hvorpaa Gryde kastede ham tilbage i Sengen. Næppe havde Illuge igien vendt sig til Datteren, før Moderen ilte tilbage, mere rasende end før. Saaledes gik det tredje Gange, Illuge viste sig lige uforfærdet. Nu blev Gryde glad, skienkede ham Livet og Datteren, og takkede ham, for at have

653 Saga om Illuge Grydefostre.

befriet sig fra en stor Elendighed. Hun heed egentligen Signy, en Datter af Kong Ale i Alfheim, men var af sin onde Stedmoder, Grimhilde, bleven forhexet til en sæl Troldkvinde, og til at maatte flaaes hver Nat med sine syv Halsøstre, saalænge indtil nogen Mand bestod den anstillede Prøve. Strax efter kom de syv Jettinder til Hulen, der alle blev dræbte med Illuges Sværd. Han fik nu baade Guld og Jld, og Fostbrodrene kom lykkeligen tilbage fra Finmarken. Hilde blev gift med Illuge, Signy med Sigurd, der blev efter sin Faders Død Fylkekonge over Skaane i Danmark. Illuge boede en Tidlang hos Sigurd, var siden Gnode Asmunds Fostbroder.

Vi have her læst en Udsigt over et Eventyr, der med islandske Farver fremstiller det i Fæehistorierne saa ofte forekommende Æmne om en forhexet Prindsesse, som ved Heltemod befries. Da Historien om denne Forhexelse næsten optager den hele Saga, kan der ikkun være Spørgsmaal om Troværdigheden af de saae Efterretninger, Begyndelsen og Enden indeholder, og selv disse mangle al Hiemmel. Asmund Gnode er en Fabelhelt (See Anmærkningerne til Egils og Asmunds Saga).

Saga om Illuge Grydefostre. 659

Kong Skiolds Slægt anføres andre Steder heel forskjelligt, og det er kun ved Hielp af kunstlede Hypoteser, at Suhm, der i sin kritiske Historie har værdiset denne Saga for megen Opmærksomhed 1 D. S. 563, 2 D. S. 867, 3 D. S. 191, kan faae det her Anførte til at stemme med andre Slægtregistre. Det var vel ikke umuligt, at den Skiolds og Hermans Saga, der citeres i Begyndelsen, kunde være den tabte Skioldungasaga, men det kan lige saa let være en Fabelsaga, som citeres, eller og blot en Opdigtelse af Sagnskriveren, maa- skee ikke ældre end femtende Aarhundrede, før at skaffe sit Hiernesvind et Slags historisk Udseende. Sagaen er trykt i Upsala 1695 med svensk Oversættelse af Gudmund Dlofsøn 19 S. i 4.

Erik Vidforles Saga. *

Erik en Søn af Thrand, den første Konge i Thrandheim (Throndhjem), gjorde det Løfte, at han vilde søge det Sted, Hedningerne kalde Udadelige

660 Erik Vidførles Saga.

hedslandet (udains-akr.), og de Kristne de levende Mænds Land eller Paradiset. Han seiler selvtolvte fra Norge til Danmark, hvor Kongens Søn, der var hans Råvner, ledsager ham med et lige Følge. De kom til Myklegaard, som Grækerkongen var i Færd med at stride mod Vikinger, og gave ham saa kraftig Bistand, at fra den Tid begyndte Nordmænd der at hædres. Grækerkongen havde en lang Samtale med den norske Erik, hvor han forklarede denne Treenigheden, ved at vise ham hen til den ene Sol, hvori man dog kunde adskille Ild, Klarhed og Varme, fortæller derpaa om Helvede, hvor Hedningerne skulde pines, at Jorden var 180000 Kaster i Omkreds, at der var 100385 Kaster fra den til den øverste Himmel, at Oceanet gik Jorden om, Indialand var det yderste Land, og Osten for det laae Udsødelighedslandet. I tre Aar var Erik i Myklegaard, lod sig døbe og reiste derpaa videre med sin Råvner efter Grækerkongens Anvisning. Fire og halvtredstindstyve Mile inde i Indialandet kom de til en mørk Egn, hvor man kunde see Stierne Dag og Nat, der var meget Guldstøv og mange Under; omsider kom de ud af de tykke Skove, og saae en stor Flod for sig, som den norske Erik, efter Grækerkongens Beskrivelse, kiendte at være

Erik Bidforles Saga. 661

Phison, der kommer fra Paradis. Over Floden var en Steenbro og paa den anden Side et favert blomstrende Land, uden Fjeld og Huler, hvorfra en herlig Bellugt kom dem imøde. Men paa Broen laae en gruelig Drage, og bortskrækkede den danske Erik. Den norske styrtede sig med draget Sværd i den ene Haand, en af sit Følge i den anden, i Dragens aabne Svælg. Den Danske Erik vendte tilbage, og fortalte Begges Endeligt.

Den norske Erik og hans Ledfager fore igiennem noget, der var som Røg; derpaa saae de et favert Land, fuld af Bellugt, med Græs, hvidt som Purpur, og Honningbekke allevegne. Landet var fladt, Solen skinnede, saa der ingensteds var Skygge; der var Stilhed i Luften, og kun lidt Wind ved Jorden. Længeligk de, og saae ingen Boliger, tilsidst bemærkede de et Taarn, der hængte frit i Luften. Sønden for Taarnet var en Etige sat til, som de gik opad; de fandt da det herligste Herberge. Der stod hvidt, herligt dufende Brød i sølverne Skaale. Kanden var af Guld med dyrebare Stene, Beggeret fyldt med Wiin, og Sengene bedækkede med guldvirkede Tæpper. Nu troede Erik at have fundet Ulykkeligheds Landet, takkede Gud, og efter at have taget Næring til sig, lagde sig til at sove. Da aaben-

662 Erik Vidforles Saga.

baredes for ham en saven skinnende Dreng, en af de Guds Engle, der bevare Paradisets Port. Denne havde staaet hos ham, da han gjorde sit Lofte, havde siden ledsaget ham paa hans Wei, og fortalte ham nu, at hvad han saae, var de levende Mands Jord, hvilken kun var at regne som en Hede imod Paradiset, der laae i Nærheden, men hvor ingen levende kunde komme. Engelen selv boede i Himlen, men Gud havde sendt ham ned, for at beværte Erik, og lønne ham for sin Noie. Engelen spurgte Erik, om han vilde blive der, eller drage tilbage til sin Odelsjord. Erik valgte det sidste, at ei hans Landsmænd skulde tro, at han havde sat Livet til. Han gik med sin Ledfager igien til Stenbroen, blev atter udspyt af Dragen, og fortsatte Reisen først til Myklegaard, hvor han forblev i trende Aar, derfra til Norge. Elleve Vintere derefter, da han bad aarle, greb Guds Aand ham, og han sandtes ingensteds.

Dette Eventyr kan ikke være digtet efter Amerikas Opdagelse. Det findes desuden i Flateyrbogen Kol. II-15, kan derfor ikke være yngre end det fiortende Aarhundrede. Neppe er det ældre end det trettende, da man nok ellers næiere

Erik Vidførles Saga. 663

havde knyttet Helten til nordiske Sagn; det Hele har blot en theologisk Tendens. Skildringen af Paradiset røber Islænderen, der havde i sit Land de mange ubeisomme Fjelde, lidt Solskin og megen Blæst. Det hvide Græs er uden Tvivl foranlediget ved Sagn om Træer i Indien, der bære den hvideste Uld, thi just denne Mærkelighed beretter Nymbegla S. 346, at der findes det Land, der ligger ved Ganges, som falder ned fra Paradisets Bierge.

Erik Vidførle der fandt Udødeligheds Landet nævnes i et Membran af Haldan Eisteinsens Saga No, 343 i 4, og hans Saga bliver citeret i Gange Hrolfs Saga. Da sidstnævnte neppø kan være yngre end Begyndelsen af femtende Aarhundrede, tiener dette til at bestyrke den ovenfor ytrede Formodning om Sagaens Ælde.

Hialmars og Ramers Saga.

Aar 1690 udgav Lucas Halpax en akademisk Disser-tats i Upsal, hvort han fortalte at have fort

664 Hialmars og Ramers Saga.

tilforn hos en Bonde fundet Fragmenter af et med Runer beskrevet Membran, som han for en Spotpris tilkøbte sig. Bonden havde efter eget Sigende haft flere saadanne Blade, som han havde forbrugt. Halpap meddeelte derpaa Fragmentet ledsaget af en svensk Oversættelse.

Man læste her, at Ubor og Samolis (Ubaris og Samolxis) vare komne fra Grækenland, og blevne meget yndede. Især beskrevs, hvorlunde en Kong Hialmar havde erobret Biarmeland, som ligger mellem Thulemarken og Gandvig. Han blev navnkundig og havde mange Børinger hos sig. Hialmars Datter Heidil blev bortført af en Bersærk der hed Urke, hvem Thor efter Faderens Bøn ihjelslog med sin Mislner. Heidil ægtede derpaa Hramer, og en anden af hendes Friere, der havde udfordret denne, blev formildet ved at erholde et Guldhorn, helliget Thor, Odin og Freia. Efter nogle Huller i Membranen, og formedelst Tiære ulæselige Steder, følger noget om Hramers Strid med en Kong Olof. Hramer flygtede fra Thulemarken til Biarmeland, og brugte allehaande Koglerie mod Olof, der dog omsider fangede ham, nødte ham til at antage sin Tro, og ødelagde Jumas Tempel. Afgudspræsterne flygtede til Sigtuna, hvor de offrede paa en Høi ved Signildsbjerg,

Hjalmar's og Ramer's Saga. 665

derfra forjoges de til Vinland, hvor de giestede
Sagnskriverens Fader, Hrødr.

Denne Opdagelse var saare velkommen for
Datidens svenske Oldforskere, som ikke blot heri
med Glæde saae et vigtigt Bidrag til deres Lands
ældste Historie, et Beviis for Runernes høie Ælde,
men ogsaa fandt deres egne Hypotheser paa det
nsiagtigste bekræftede. Viarmelands Beliggenhed
angives øvereenstemmende med Scheffers Mening,
der i sin Lapponia gjør det til eet med Lapland,
tvertimod Snorre Sturlesens og alle islandske Sæ-
gaers Vidnesbyrd. Freia sættes ved Siden af
Thor og Odin, ligesom flere svenske Oldforskere,
tvertimod Adam af Bremens Vidnesbyrd, havde
sat denne kvindelige Guddom blandt de trende, der
dyrkedes i Upsals Tempel. At Jamolxis og Abas-
ris havde bosat sig i Sverrig, og at det paradisi-
ske Glæsisvold laae i Nærheden af hint svenske Viar-
meland, passede saare vel med D. Rudbeks Drøm-
merier om Atlantis o. s. v.

I Begyndelsen af det syttende Aarhundrede
udgav J. Peringskiöld Fragmentet i Folio med et
Facsimile af hele Membranen, derpaa Texten igjen
med gothiske Bogstaver og en dobbelt Version, svensk

666 Hjalmar's og Ramer's Saga.

og latinsk. Fragmentet blev endog for Runernes Skyld optaget i Hiccesii thesaurus. Ole Rudbeck henførte Fragmentet til det syvende Aarhundrede, Stiernman til det tiende, Bjørner meente, at Fortællingen vel kunde være forfattet i det ellevte Aarhundrede og nedskrevet i det tolvte.

Imidlertid vare der dog enkelte svenske Lærde, der tvivlede om denne Opdagelses Rigtighed. Med Forsomhed yttrede Erkebisp Benzelius og Ole Celsius den Ældre deres Indvendinger *) mod en Sag, de iøvrigt Antiquarer betragtede som Rationens. Friere talte den yngre Celsius **), Erichson ***), og især den berømte Ihre ****).

I Danmark gjorde Fragmentet mindre Lykke. Tidligst havde der Otto Sperling den Yngre yttret Tvivl. I Sibberns idea hist. lit. Islandorum *****) erklæres Fragmentet ligesom for et Bedrageri, ligesom og hos Suhm i Fortalen til hans kritiske Historie 4 D. S. XXIX. Reppe har vel heller nogen Islænder kunnet ansee et Frag-

*) Den første i Privatforelæsninger over den svenske Historie, den sidste i disert. de Abari 1703.

***) Svea Rykes Kyrko-Historia I D. S. 23.

***) Bibliotheca runica p. 20.

****) De Runarum in Svecia antiquitatis S. 42.

*****) Findes i Dreyers Monumenta anecdotia Lubecæ 1760 S. 193.

Hjalmar's og Kamers Saga. 667

ment for oldnordiskt, hvis Sprog bærer saa tydelige Prøver paa Førfalskning. Thorhallsen har i et Brev til Langebek fra 1762, der findes afskrevet i Langebekiana S. 317, ved flere Exempler vist, hvorledes Sproget er en Blanding af de ældste Digterudtryk, og slige moderne Ord, der i de bedre Sagaer ikke forekomme.

Udførligst blev endeligen Sagaens Uægtighed bevist i Sverrig selv af K. G. Nordin, siden Biskop i Hernösand, i en akademisk Dissertats, under Titel Monumenta Sviogothica vetustioris ævi falso meritoque suspecta Continuat. I. Upsal. 1774 i 4. Af dette grundige Skrift ere de Notitser af den svenske Litterairhistorie hentede, som i det Foregaaende meddeltes.

Krembre Saga. *

Denne opdigtede Saga kiendte man hidtil blot af nogle Breve, vexlede mellem Lagerbring og Langebek, der ere trykte i de af Nyerup udgivne Lan-

gebetiana 1794, S. 323-331. Lagerbring fortalte nemlig Langebek i et Brev fra 1756, at han havde seet en Saga, der under ovenansførte Titel indeholdt en Beskrivelse over Cimbrernes Udvandring og Krig mod Romerne. Om denne Saga heed det, at en Svensk, ved Navn Niels Hufwudson Dahl, havde kjøbt den med andre gamle Bøger af nogle Islændere i Kiøbenhavn, at han for dens Mærkeligheds Skyld strax havde oversat den paa Svensk, men Originalen tilligemed sine øvrige Sager havde han affendt paa et Skib, der strandede ved Gothland, af hvilken Marsag allene Oversættelsen var bleven reddet. Lagerbring fandt Sagen saa mistænkelig, at han, førend han vilde øde sin Tid paa at undersøge dette Skrift, først forespurgte sig hos Langebek, om nogen saadan islandsk Saga fandtes i Kiøbenhavn. Langebek svarte, at denne Saga maatte være en nydiget Fabel, da et saadant Skrift havde været ganske ubekjendt saavel for Torfæus som Arne Magnæus, der med alt for megen Flid havde undersøgt deres Fædrelands Litteratur, til at et Skrift af saa mærkeligt Indhold kunde have undgaaet deres Opmærksomhed. Men om der endogsaa var skreven paa Island en saadan Beretning om det cimbriske Tog, maatte samme enten være en Roman, eller en Com-

pilation af græske og romerske Skribentere; da Islænderne vare alt for nyt et Folk, til at de af deres egne Sagn skulde kunne vide noget om saa gamle Bedrifter, og at de skulde kunne have benyttet nogen samtidig Skribent, der nu var tabt, syntes lidet troligt. I øvrigt ønskede Langebek at erholde en Gienpart af Sagaen, for nærmere at prøve den, og forekomme, at ikke nogen anden derved blev bedraget.

Mere findes ikke herom i Langebeks Papirer, men iblandt de thottiske Manuskripter paa det kongelige Bibliothek giemmes en dansk Oversættelse af bemeldte Saga, der ifølge Overskriften skal være forfærdiget af det Norske. (det Islandske) 1757. Det korte Indhold deraf er følgende.

Den mægtige Kong Krembre styrede hele Gothisheriget, og boede i Byen Visingsborg eller Vitastata i Smaaland, han havde sat Kale, en af sine syv Sønner til at regjere Danmark og Midgothland, hvor denne byggede Kaleborg, og tvende Brodersønner over Herrederne i Norge. En Gang modte Kongen paa et Tog i Østersøen en Havfrue, der, fortørnet over at Kongen ei vilde tage hende til Ægte, forkyndte ham: at han havde skudt sin Lykke fra sig, og skulde langt fra sine Lande blive reden ihjel af en grumfærdig Mare. Endeel Kar

efter, da Kongen var bleven gammel, forsamlet han alle sine Underkonger, og gjorde det første første Juledag, at han et vilde dæe under sodet Bielke, hellere i Waabenbrag, og agtede at søge det hellige Fjeld, der brænder Dag og Nat, hvori Forfædrenes Siæle evindeligen glædede sig. Af hans Sønner skulde Fridulf den Spagfærdige og Hale den Stærke blive tilbage. De Øvrige fulgte ham og meget Folk. Hæren drog over Jomsborg videre frem, mange forenede sig med dem, saa Hæren var større end Alpefjeldet, ved da den drog ud fra Sverrig. Den Første, der gjorde dem Modstand, var Kong Herman, der regierede over Norik og Svabenland. Han mødte ved Dunaa med en stor Hær, men blev slaget, og flygtede til Norikeborg, hvor han dog maatte overgive sig i Kong Kremlres Vold, der sluttede Vennskab med ham, og lod ham ægte den svenske Skioldms Sigrid den Fabre, paa Vilkaar, at Herman fulgte ham med 10000 Mand. Hele Hæren, over 100000 Mand, samt 250 Skioldmoer, trængte derpaa over Fjeldet ind paa Ballands Eletter, sloge den romerske Hovedsmand Kattel ved Naen Apis, ødelagde Borgene Podo-borg og Luneborg, og efter at være bleven forstærket med friske Hærfolk, som Kæmpen Hodobertus, Søn af Kong Godmund paa Glæfsvol, havde ført

til dem, droge de mod Rom. Men Kong Krembre havde tøvet for længe i Luna, Rømerne fik Tid til at kalde Grev Mare og Kattul fra Særkland. Disse mødte dem med stor Magt og 20 Elefanter uden for Romeborg, da Heden havde mindstet Nordmændenes Hær. Det blev et haardt Slag, men Elefanterne traadte Krigsfolket under Fødder som en Sædemark. Kong Krembre blev saaret og segnede, Grev Mares Hest sondertraadte Kongens Bryst. De Fleste bleve dræbte, de Øvrige fangne, deriblandt Vermund Skialdre fra Skaane, Toffte fra Berend, og et Par Andre, der omsider bleve løsgivne, kom tilbage og fortalte om Kong Krembres Færd. Tofftes Hoi sees endnu paa Berend, og Vermunds i Skaane.

Nogle Vendinger, som hist og her findes i Fortællingen, tyde hen paa en islandsk Original. Ere disse ikke forsætlig indstikkede, for at skaffe Foregivendet et Skin, maae det Hele i Midten af forrige Aarhundrede være bleven opdigtet af en Islænder, som ventede god Betaling af svenske Oldforskere for en Saga, der betragtede Evertig som Hovedriget i det gamle Norden, og lode Cimbrerne derfra begynde deres Udvandringer. Mær-

mere at drøfte dette Eventyr, vilde efter det For-
 anførte være overflødig.

Halfdan den Gamles Saga. *

Var denne Saga for et Aarhundrede siden blevet bekiendt, vilde den have giort megen Opsigt. Den kan betragtes som en historisk Kommentar til den genealogiske Deel af Fundin Noreg. Den begynder med Halfdan den Gamles Levnet, og fortæller hans og alle hans Sønners Krigstogte meget omstændeligen i kronologisk Orden. I Stilen findes adskillige Archaismer, og de mange indstrøede Vers ere alle forfattede efter det gamle Fornyrdalag. Sagaen indeholder, naar man undtager et Par fel, slet intet Overnaturligt. Med megen Fuldstændighed nævner den de fleste baade af Nors og af Gors Efterkommere, hvis Navne findes optegnede i Fundin Noreg, og desuden mange andre af Oldtidens Helte: Kong Frode, Kong Haloge, Storbærk og Stærkødder, Thorstein Vikingsen og Frithiof, Fromund Bersærk og Ulf Eenhaand. Som

Halfdan den Gamles Saga. 673

Hiemmel blive de eddiske Sange Grimnismal og Hyndluliod citerede, og et Sted desuden Volsungasaga. Et aldeles nyt Lys vilde ved denne Saga blive udbredt over det tredie og fjerde Aarhundredes Begivenheder. Man vilde saaledes erfare, at det første Kuld af Halfdans Sonner faldt i et Slag ved Rhinen imod Romerne, over hvem Konstantin den Store regierede, og finde det bestrykt, at alle de Konger, der nævnes i de gamle Qvæder om Volsungerne, ere af Halfdans Et. Den genealogiske, chronologiske og synchronistiske Tabel over de gamle norske Konger, som findes bag i den første Deel af Schönnings norske Historie, vilde paa nogle Smaaforskielligheder nær blive fuldkommen stadfæstet.

Men vi ville ikke opholde os videre ved at anføre alt, hvad der kunde læres af denne Saga, hvis den var ægte, da det er vist, at den for ikke mange Aar siden er bleven opdigtet. 1812 blev den først i Afskrift bragt til Kiøbenhavn; den Gang fandtes der adskillige Exemplarer deraf i Island; men allerede den Omstændighed, at en saa vigtig Saga havde undgaaet de ældre Oldforskeres Opmærksomhed, især Arne Magnæi, der havde gienreist hele Island for at opsøge Haandskrifter,

674 Halvdan den Gamles Saga.

og anvendt ethvert Middel for at tilvende sig dem, maatte vække stor Mistanke. Denne bestrækes endnu mere ved Sagaens indvortes Beskaffenhed. Just dette, at Sagaen slet intet Vidunderligt indeholder, er et kraftigt Beviis paa dens Uægthed. Uagtet den er udsmykket med Vers, er dog Fortællingen selv blottet for al poetisk Farve. Men det var utænkeligt, at fra saa gamle Tider en sliq Række af ensformige Krigsbedrifter uden et eneste udmærket Træk skulde være bleven forplantet, eller at Oldtidens særegne Anskuelsesmaade ikke skulde have afpræget sig i Begivenhedernes Fremstilling. For saavidt kan altsaa denne Saga bidrage til at bestyrke de Mythiskes Ægthed, at den viser, hvor vanskeligt det er at gribe Aanden, det Væsentlige i de gamle Sagn, det som giver dem deres Liv. Alt det Formelle derimod saavel i de profaiske Vendinger som i Digtersproget var her bleven ret godt iagttaget.

Hvad der endeligen afgjør Spørgsmaalet er, at Sagaens Forfatter er en endnu levende Islænder Hr. Syssemand Espolin, der i sin Ungdom har for Norees Skyld sammensat denne Saga, og slet ikke har havt til Hensigt dermed at føre Rogent bag Lyset; hvorfor han og strax tilkiendegav sig at

Halvdan den Gamles Saga. 675

være Forfatter, saasnart han erfarede at Rogent var bleven opmærksom paa dette hans Landsfoster.

Da det var muligt, at flere Afskrifter af Denne Saga kunde blive udbredte, og foranledige unyttige Undersøgelser, syntes det passende her at nævne den.

T

